

పెడతరాలు

(రూట్స్)

ఎలెక్స్ హేలీ

www.vaidhianline.com

సంపాదకుడు : చేకూరి రామారావు

నాలుగవ ముద్రణ : ఆగస్టు 1994

వివరాలకు : హైదరాబాద్ బుక్ ట్రస్టు
1-1-16/10 సి, మొదటి అంతస్తు
జవహర్ నగర్,
హైదరాబాదు - 500 020.
ఫోన్ : 611232

ముందు మాట

అప్రికా అంటే చీకటి ఖండం !

అక్కణి మనుషులు అడవుల్లో మృగాల మధ్య తిరిగే బర్బరులు !

వాళ్ళు నాగరికత, సంస్కృతి, చరిత్ర, వారసత్వం లేనివాళ్ళు ! అమెరికా స్వాతంత్ర్య స్వర్గసీమ ! ధైర్య సాహసోపేతుల జన్మభూమి !

ఇవీ - విజేతలు రాసిన చరిత్ర కూసిన కారు కూతలు; ప్రపంచాన్ని అజ్ఞానంలో ముంచెత్తిన రారాలు.

మానవ ఇతిహాసంలో రారీ పనిముట్లు చెక్కి, ఉపయోగించుకున్న చాకచక్యం, సామర్థ్యం అప్రికాలో ఇరవై లక్షల యేళ్ళనాడే తెలుసునన్నా, ఆసియాలో కనిపెట్ట బడ్డ నిప్పు బరోపాకు తెలియటానికి లక్షాయాభై వేల సంవత్సరాలు పట్టిందన్నా ఆశ్చర్యంతో మనకు నోచు మాటరాదు.

శతాబ్దాల కిందటే అప్రికా మారుమూల కుగ్రామాల్లో సైతం ఓ అద్భుత గ్రామ పరిపానా వ్యవస్థ వర్ధిల్లిందనీ, ప్రతి పిల్లవాడూ నిర్బంధంగా చదువు సాములు నేర్పాడనీ, తెల్లవాళ్ళ రాకతో అప్రికా సాంస్కృతిక చరిత్రలో అంధ యుగం ప్రారంభమైందనీ చెబితే నిజమా అని మనం నోరు తెరుస్తాం.

సాధారణంగా విజేతలే చరిత్రలు రాశారు, రాస్తారు. ఈ వాస్తవం తాలూకు వారసత్వాన్ని, అనవాయితీని బద్దలు కొట్టడానికి యీ ఏడుతరాల బానిసల కథ తోడ్పడుతుందని ఎలెక్స్ హేలీ ఆశ, విశ్వాసం.

అప్రికా నుంచి అమెరికాకు బానిసల్ని కొనితేవటం 1619లో ప్రారంభమైంది. కేరలం ఇరవై మందితో మొదలైన బానిసల సంఖ్య 1810 నాటికి పది లక్షలు దాటింది. వాళ్ళలో బలాత్కారంగా చెరబట్టి తెచ్చిన వాళ్ళ సంఖ్యే ఎక్కువ. నల్ల బానిసలు లేనిదే తెల్లవాళ్ళకు తెల్లవారని పరిస్థితి యేర్పడింది. నల్లతల్లుల స్తన్యం తాగి తెల్ల పిల్లలు పెరిగారు. నల్లవాళ్ళు నెత్తురు, చెమటల్లో తడిచి తెల్లవాళ్ళ పొలాలు విరగబెట్టాయి. తెల్లవాళ్ళు తమ లాభాల కక్కుర్తి, త్రైంగిక కుతి నీగ్రో మగ, అడ బానిసలతో తీర్చుకున్నారు ఎవరి శ్రమ తామనుభవించే వైభవోపేతమైన జీవితాన్ని ప్రసాదించినో, వాళ్ళని మానవ మాత్రులుగా కూడా తెల్లవాళ్ళు పరిగణించలేదు. పైగా, నాగరికులం, సంస్కృతీ పరులం అని తమకుతాము ఓ క్రూర అబద్ధం చెప్పుకున్నారు.

ఈ భయంకర బానిస వ్యవస్థని బద్దలుకొట్టడానికి అనేక తిరుగుబాట్లు లేదాయి. వేలాది నల్లబానిసల్ని విమోచన లక్ష్యంవేపు కదిలించిన, విప్లవాదర్శంవేపు నడిపించిన గేబ్రియల్, డెస్మార్క్ వెనీ, నాథ్ టర్నర్ మొదలైనవాళ్ళు తెల్లవాళ్ళకి పట్టుబడి ఉరి రంబాలెక్కారు. 1852లో హేరియట్ బీచర్ స్టోవే నవల 'అంపల్ టామ్స్ క్యాబిన్' అమెరికాలో అపూర్వ సంఘటనాన్ని రేపింది. అదే సంవత్సరం ఫ్రెడరిక్ డగ్లస్ అనే నీగ్రో నాయకుని ప్రసంగాలు నల్లజాతి ప్రజల్ని కదిలించివేశాయి; మునుముందుకు నడిపించాయి.

“మీ జూరై నాలుగు అమెరికా దానినకి స్వాతంత్ర్యదినం కాదు. సంవత్సరంలో మిగతా అన్ని రోజులకన్నా ప్రత్యేకంగా ఆ ఒక్కరోజు అతన్ని నిరంతరం యిగోనే దారుణ అన్యాయాన్ని నిర్దాక్షిణ్యాన్ని అతనికి గుర్తు చేస్తుంది.

మీ ఉత్సవం అతని దృష్టిలో దగాకోరు సంబరం; మీరు గొప్పగా చెప్పుకొన్న స్వాతంత్ర్యం ఒక అపవిత్ర విశ్వంభుత్వం; మీ జాతి బెన్నుత్వం ఒక పెనుకాయ; ఉల్లాసంతో మీరు వేసే కేకలు పుట్టి పూక; మీ నిరంకుశత్వం సంగతి ముందే పోయి ఇతర నిరంకుశుల్ని దుయ్యబట్టడం మీ అహంకారానికి నిదర్శనం; స్వాతంత్ర్యం, సమానత్వం అని మీరు గొంతెత్తి అరిచే అరుపులు హాస్యాస్పదం; ప్రార్థనలు, మీ బైబిల్ ప్రవచనాలు, మీ కృతజ్ఞచార్యులు, మీ మత విద్యార్థులు అంతా మోసం, దగా, నటన, కుక్కు; ఘోరమైన మీ నేరాల్ని కప్పిపుచ్చే మేమునుగు...” అని దగ్లస్ గర్జించాడు. అమెరికా నిల్లవాని హృదయానికి ఆదృశ పట్టాడు.

1865 ఏప్రిల్ 9న అమెరికా అంతర్భుద్ధం ముగిసింది. అబ్రహం లింకన్ దానిసత్వ నిర్మూలన ప్రకటించాడు. నల్లవాళ్ళ గుండెల్లో దీపాలు వెలిగాయి. అంతర్భుద్ధం ముగిసిన ఆరు రోజులకు అభ్యుదయ లింకన్ ఓ తెల్ల జాత్యహంకారి ఘాత దానికి ఆహుతై పోయాడు. ఆయన దానిసత్వ నిర్మూలన ప్రకటనని చట్టబద్ధం చేస్తు అమెరికా రాజ్యాంగంలో పదమూడవ సవరణ పొందుపర్చబడింది.

తెల్లవాళ్ళ దాస్యం నుంచి విముక్తులయిన నల్లజాతి ప్రజలు అమెరికా దక్షిణాది రాష్ట్రాల్లో భయంకరమైన వర్త వివక్షని ఎదుర్కొనలసి వచ్చింది. రైళ్ళలో, బస్సుల్లో కర్మాగారాల్లో, కళాక్షేత్రాలలో, విద్యాలయాలలో, వివాహాలల్లో ప్రతిచోటా ప్రతి పల్లిక స్థలంలో నల్లవాళ్ళకి వేరుగా సీట్లు పగైరా యేర్పాటుయ్యాయి. తెల్లపిల్లలు చదువుపనే పాఠశాలలలో నల్లపిల్లలకి ప్రవేశం లేదు. అఖిరి పిచ్చాసుపత్రులలో సైలిం దారుణ వర్తవివక్ష పాలించబడింది. ఆ సమయంలోనే, అంటే ఇరవయ్యో శతాబ్ది ప్రారంభంలో శ్వేత జాత్యహంకారానికి దర్పణం పట్టిన నవలలు విరివిగా వెలువడ్డాయి. “The clansman”, “An historical romance of the Ku Klux Klan”, “The Negro a beast or the image of God”, “The Negro, a menace to American civilization” మొదలైన నవలలు దక్షిణాది శ్వేత జాత్యహంకార ప్రజల్లో ఆదరణ పొందాయి.

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం ముగిశాక అమెరికాలో వర్తసంఘర్షణలు విజృంభించాయి. ఉసికొల్పిన జాగిలాల మాదిరి తెల్లజాతి ఉన్మాదులు గుంపులు గుంపులుగా కూడి నల్లజాతి ప్రజలమీద నానారకాల అత్యాచారాలు చేశారు. దానికి వ్యవస్థాగతమైన రక్ష సాధింపు తోడయింది. అనేక పురులున్న చి ఉద్యోగాల నుంచి నల్లజాతి వాళ్ళకి ఉద్యోగసన జరిగింది.

నల్లజాతి ప్రజల శాంతియుత సహాయ నిరాకరణోద్యమాలు ప్రారంభమయ్యాయి. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధకాలంలో యీ రెండు జాతుల ప్రజల మధ్య స్పర్ధలు, వైషమ్యాలు మరింత ప్రబలాయి. యుద్ధానంతరం కొలంబియాలో, ఫిలదెల్ఫియాలో, చికాగోలో భీకర వర్తసంఘర్షణలు చెలరేగాయి. వందలాది సిగ్గో పొరులు ప్రతిరోజు పనిని కోరారు. తెల్ల జాత్యహంకారుల హింసా దౌర్జన్యాలు, తెల్ల

ప్రభుత్వం చెరిసాలలు ఉరికొయ్యలు నల్లజాతి ప్రజల సమతాకామనని తుడిచిపెట్ట లేకపోయాయి.

1955 డిశంబరు 1న అంబామా రాష్ట్రంలో మాండ్ గోమరీ నగరంలో ఒక సంఘటన జరిగింది. మిసెస్ రోజాపార్క్ అనే నల్లజాతి వనిత బస్సు ప్రయాణం చేస్తూ, ఓ తెల్లవాడికి తను లేచి జాగా యివ్వనందుకు అరెస్టయింది. ఆమె అరెస్టు వార్త నగరమంతా కార్పిచ్చులా వ్యాపించింది. మరోజు నల్లజాతి ప్రజలంతా సమావేశమై బస్సుల్ని బహిష్కరించటానికి నిర్ణయం తీసుకున్నారు. పదిహేడు వేల మంది నీగ్రోలు కారుల్లోనో, కాలినడకనో పనిపాట్లకుపోయి యిళ్ళకు తిరిగి వచ్చారు. ఆ సాయంత్రం వేలమంది చర్చిల్లో సమావేశమయ్యారు. డాక్టర్ మార్టిన్ లూథర్ కింగ్ మత బోధకుని వేదిక ఎక్కి ప్రసంగం ప్రారంభం చేశాడు.

“కష్టాలు అనుభవించి అనుభవించి, అవమానాలు సహించి సహించి ప్రజలు విసిగిపోయే ఒక సమయం వస్తుంది.”

“ఔను, ప్రభూ—” శ్రోతలు అరిచారు.

“మనల్ని ఎంత కాలంగానో అవమానిస్తున్న వాళ్ళతో మేం విసిగిపోయాం అని చెప్పటానికి మనమిక్కడ సమావేశమయ్యాం.”

“ఏనుప్రభూ, అతనికి చెయ్యండించు!” శ్రోతలు ఎలుగెత్తి వేడారు.

“...యీ దుర్బర వివక్షతో, నిత్య అవమానాలతో మేం విసిగెత్తి పోయాం.”

“ఏమెన్.”

“—విసిగెత్తి పోయాం ..... విసిగెత్తి పోయాం అని నేనన్నది మీకు వినిపించిందా?”

“ఔను, ప్రభూ.”

మాండ్ గోమరీ ఉద్యమం అమెరికా అంతటా రీప్ర సంచలనం రేకెత్తించింది. నీగ్రో ప్రజల పౌరహక్కుల ఉద్యమం రెక్క విప్పింది. ఆరు నెలల తరవాత ఫెడరల్ కోర్టు ఆదేశానుసారం బస్సుల్లో వేర్వేరు సీట్ల యేర్పాటు అంతమైంది.

నీగ్రో ప్రజలు సాధించుకున్న యీ విజయం చాలా స్వల్పమైంది. సాధించుకోవాల్సింది యింకా చాలా వుంది. నల్లవాళ్ళు తమని కాము పునర్నిర్వర్తించుకోవాల్సిన అవసరాన్ని గుర్తించారు. ‘నీగ్రో’ అనే పదాన్ని వాళ్ళు అసహ్యించుకుంటున్నారు. పీదకులు సృష్టించిన అపశబ్దం అది; నల్లవాళ్ళని పీదకులు మనస్సులో భావించుకున్న రూపు. శరీరపర్వం శాపం కాదు; వరం అంతకన్నా కాదు.

ఈ చైతన్యం, జాగృతి ఆఫ్రో అమెరికన్ ప్రజల్ని సమరశీల కార్యచరణకి పురికొల్పాయి. శాంతియుత సహాయనిరాకరణ స్థానే సమరశీల రాజకీయ దృక్పథం ఆవిర్భవించింది. నల్ల ముస్లిమ్ ఉద్యమం, నల్ల శక్తి సంఘటన వగైరా చోటు చేసుకున్నాయి. జాత్యహంకారాన్ని ప్రతిఘటించందే, సమాన హక్కుల కోసం పోరాడందే అమెరికాలో నల్లజాతికి విముక్తి లేదనేది చరిత్ర స్పష్టం చేసింది.

ఈ సందర్భంలో నల్లజాతి నాయకుడు ఫ్రెడరిక్ డగ్లస్ 1857 ఆగస్టులో చేసిన ప్రసంగాన్ని యీ తరం నల్ల అమెరికన్లు సదా స్మరిస్తారు.

“స్వాతంత్ర్యాన్ని వాంచిస్తామని ఒకవేపు ప్రకటిస్తూనే, మరోవేపు అందో

శనని నిరసించేవాళ్ళు అరక దున్నకుండా పంట పండానికి కోరేటటువంటివాళ్ళు; తిరుములు మెరుపులు లేకుండా వాన కురవాలనుకునేవాళ్ళు; సముద్రం హోరెత్తకుండా వుండాలనుకునేవాళ్ళు.

“అదగండే, ఆందోళన చెయ్యండే అధికారం దేనికి చోటుపెట్టదు. ఇంతకు ముందు అలా జరగలేదు; ఇక ముందుకూడా అలా జరగదు...పీడితుల సహసంతో పీడకులు హద్దులు గీసుకుంటారు.”

“తెల్లవాళ్ళు రాతలుగా, నల్లవాళ్ళు గ్రహీతలుగా వుండే వ్యవస్థ పోయి సమాన భాగస్వాములుగా వుండే సామాజిక వ్యవస్థకోసం అమెరికాలో నల్లజాతి పోరాడుతోంది. ఈ పోరాట ప్రతిభవనులు ఎలెక్స్ పేరీ ‘ఏడుతరాల’లో వానిన వాడల్లో అనేక తూర్పు వినిపిస్తాయి.

1852లో వెలువడ్డ ‘అంకుల్ టామ్స్ క్యాబిన్’ తరవాత గడిచిన నూట ఇరవై సంవత్సరాల సుదీర్ఘకాలంలో ప్రపంచాన్ని కుదిపివేసిన యిటువంటి పుస్తకం మరి రాలేదు. ఇది రెండు ఖండాల, రెండు జాతుల, రెండు శతాబ్దాల చుదార్థ వ్యధార్త చరిత్ర కథ.

అమెరికాలో చదవటం వచ్చిన ప్రతి ఒక్క నల్ల వ్యక్తి యీ పుస్తకం కొన్నాడు. చదువురాని ప్రతి ఒక్క నల్ల మనిషి దీన్ని కొని బైబిల్ లాగా యిట్లో భద్రంగా రాచుకున్నాడు. తమ పూర్వులు చేసిన పాపాలకు క్షమిపోయి తలవాల్చు కున్న ప్రతి తెల్లవాని కళ్ళు యీ పుస్తకంలో కూరుకుపోయాయి.

కుంటా కించే పుట్టిన జపూరును గాంబియా ప్రభుత్వం జాతీయ స్మారక చిహ్నంగా గౌరవించింది.

ఇంతటి గొప్ప పుస్తకాన్ని తెలుగులో తెలుగులోకి తేవటానికి అడిగిన వెంటనే ఆదరంతో అనుమతి యిచ్చిన శ్రీ ఎలెక్స్ పేరీకి హైదరాబాద్ టుక్ ట్రస్ట్ ఎంతో ఋణపడి వుంది. తన పుస్తకం తెలుగులోకి రావటం హర్షిస్తూ “I would love to have ‘Roots’ published in Telugu” అని ఆయన ప్రేమగా ఘోషం తట్టారు.

మూలంలో యీ పుస్తకం 888 పేజీలు. యధా తథంగా తెలుగులోకి తెస్తే పాఠకులపైన భరించలేని భారం (వెం చృష్ట్యా) పడుతుందనే జడుపుతో సంక్షిప్తీకరించి ప్రచురించవలసి వచ్చింది. మూలంలోని పొంకాన్ని కుంటుపడనీకుండా, సారాన్ని పలచబర్చుకుండా సంక్షిప్తంగా, శక్తివంతంగా తెలుగులోకి తేవటానికి ప్రయత్నించాం. ఈ పుస్తకం రూపు దిద్దుకోవటానికి శ్రద్ధతో వాద్యతలో శ్రమించిన ‘సహవాసి’కి మా కృతజ్ఞతాభివందనాలు తెలుపుకుంటున్నాం.

మీ

హైదరాబాద్ టుక్ ట్రస్టు

‘ముందుమాట’ కి శరణిక వివరాలు సమకూర్చి పెట్టిన గ్రంథాలు :
 THE RACE WAR by Ronald Segal
 BLACK POWER by Stokely Carmichael & Charles V. Hamilton.

1750 —

ప్రథమటి ఆఫ్రీకా గాంబియా గడ్డమీద ఓ మారుమూల పల్లెటూరు, పేరు బహూరు.

వసంత కాలం. ఆకాశం నిర్మలంగా వుంది. రాత్రి మూడవ జాము నడుస్తోంది. తొలి కోడి కూతకింకా ఓ గంట వ్యవధి వుంది. ఓ మట్టి గుడి సెలో, మసక వెలుర్లో అప్పుడే పుట్టిన బిడ్డ కేర్ కేర్ మని అరిచాడు.

ఉమరో యిల్లాలు బింటా గర్భంనుంచి భూమ్మీద పడ్డ ఆ మగబిడ్డ తల్లి బాగే నల్లగా మిగలపండిన నేరేడు పండులా నిగనిగలాడుతున్నాడు. కాన్పు చేసిన ముసలి మంత్రసానులిద్దరూ మహా సంబరపడిపోయారు. ఆ యిద్దరిలో ఒకావిడ న్యోబొటో. ఆ అవ్వ చెప్పే కథలంటే ఊళ్ళో పిల్లమూక చెవి కోసు కుంటారు. రెండో అవిడ సాషాత్తు ఆ పసిబిడ్డ నాయనమ్మ ఆయేషా. తొలి చూలుకి మగబిడ్డ కలగడం అంటే గొప్ప శుభసూచన. అల్లా కటాక్షం ఆ తల్లి దండ్రుల మీదే కాకుండా యావన్నుంది పరివారం మీదా వుంటుందని ఆ తెగలో తిరుగులేని నమ్మకం. అంచేత, యిందెల్ల పాదీ సంతోషంతో తల మున్నులయ్యారు.

అప్పుడే యిరుగు పొరుగు అమ్మలక్కలు లేని రోట్లో జొన్నలు పోసి దంచుతున్నారు. రోకళ్ళ పోటు లయబద్ధంగా మోగుతోంది.

తెల తెలవార్తానే ఇమాము నమాజుకు వేళయిందని ముక్కుతో ఆలా పన మొదలెట్టాడు. మగవాళ్ళంతా మంచాలు దిగి ముతక నూలు బట్టలు వేసు కుని ఊరిబైట మసిదు వేపు ఉరికారు.

నమాజు ముగిశాక అందరూ యిళ్ళకు మళ్ళారు. జొన్న అంబలి తాగాక గాని పని పాట్లు ప్రారంభం కావు. ఉమరో ముసి ముసి నవ్వులు నవ్వుతూ హుషారుగా తనకి కొడుకు పుట్టిన వార్త వెల్లడి చేశాడు. అంతా అతని చుట్టూ మూగి అభినందన పరంపర కురిపించి అతని అదృష్టాన్ని పొగిడారు.

మగవాళ్ళు యిళ్ళకు రాగానే యిల్లాళ్ళు జొన్న అంబలి వడ్డించారు.

అంబలి తాగి మగవాళ్ళు పొర బుజాన తగిలించుకొని పొలం పనులకి సాగి పోయారు. తరువాత పిల్లలకి అంబలి తాగించారు. మిగిలించి వాళ్ళు తాగారు.

వేరుశనగ, జొన్న, ప్రత్తి వగైరా పంటల సాగు మగవాళ్ళ వంతు. వరిసేద్యం పూర్తిగా ఆడవాళ్ళ వంతు. అది ఆ ప్రాంతంలో అనాదిగా వస్తున్న ఆనవాయితీ.

కొడుకు పుట్టిన ఏడు రోజులదాకా ఉమరోకు ఊపిరి సలపని పని. బారసాల బ్రహ్మాండంగా జరపాలి. అది వాళ్ళ పురాతన ఆచారం. బిడ్డకి పేరు పెట్టాలి. అల్లాటప్పా పేరు పెడితే సరిపోదు. ఆ పేరుకి వెనక ఒ పెద్ద చరిత్ర, ప్రతిష్ఠ వుండాలి. ఆ బిడ్డకి ఎవరి పేరు పెడతారో, ఆ పేరు గల పూర్వీకుని ఏడు లక్షణాలు అతను పుణికి పుచ్చుకుంటాడని వాళ్ళ నమ్మకం.

ఉమరో ఆ యేడ్రోజులూ ఊళ్లో యింటింటికి తిరిగి తన కొడుకు నామ కరణ మహోత్సవానికి విచ్చేయవలసిందిగా అందర్నీ పేరు పేరునా పిలిచి వచ్చాడు. బిడ్డ పుట్టిన ఎనిమిదో రోజు నామకరణం జరిగేక, ఆ పసికందు తెగలో ఒక భాగమై పోతాడు.

ఎనిమిదో రోజు రానే వచ్చింది. ఉదయం ఊళ్లో వాళ్ళంతా ఉమరో, బింటా కిందేల యింటికి బిలబిల్లాడుతూ విచ్చేశారు. ఇరు కుటుంబాల స్త్రీలు పులవబెట్టిన పాలు, బూరెలు తేనె నింపిన కూడలు నెత్తి మీద పెట్టుకొని తరలి వచ్చారు. గ్రామ భజాత్రీ దోక్తు తగిలించుకొని హాజరయ్యాడు. ఇమామ్, మౌలీలు దయచేశారు. ఉమరో అన్నలు జానీ, సలీములు అంచె దప్పుల మీద యీ వార్త విని ఎంతో దూరాభారం నుంచీ ఎన్నో శ్రమలకోర్చి ఆ శుభ కార్యానికి అందుకున్నారు.

బింటా గర్వంగా బిడ్డని ఎత్తి పట్టుకొంది. బిడ్డ నెత్తిమీద రెండు మూడు కత్తెర్లు వేసి తొర్రెలు పెట్టారు. ఆడవాళ్ళంతా ఆ పసివాడి అందం చూసి మురిసిపోయారు. మేళగాడు డోలు మోగించాడు. మౌలీ ప్రార్థన చేశాడు.

ఉమరో ఆ శుభ కార్యానికి హాజరైన బంధు మిత్రులందరి ముందు నుంచీ నడిచి భార్య చేతుల్లోంచి కొడుకుని ఎత్తుకొని అతనికి నిశ్చయించిన పేరుని మూడుసార్లు చెవిలో వూదాడు. బింటా గర్వంగా చిరునవ్వు నవ్వింది. కొడుక్కి నిర్ణయించిన పేరుని ఉమరో మౌలీ గారి చెవిలో వూదాడు.

మౌలీ లేచి నిలబడి ఉమరో, బింటాకిందేల జెప్త పుత్రుని పేరు “కుంటా” అని ప్రకటించాడు.

ఆ బిడ్డ తాతగారి పేరు కైరబా కుంటా కిందే. ఆ పేరులో మొదలు చివరా తుంపి మధ్య మిగిలిన రెండక్షరాలతో పిల్లవాడికి పేరు తగిలించారని అక్కడి ఆసీనులైన అతిథులందరికీ తెలుసు. కైరబా కుంటాకిందే అంటే ఒక

ప్పుడు జువారు ప్రజల్ని ఓ పెద్ద కాటకం నుంచీ కాపాడిన ఘణ్య పురుషుడుగా జనం కీర్తిస్తారు.

మారీ లేచి నిలబడి యున్నార సంతత్యరాల చరిత్ర పాఠర తవ్వి కైరళా కుంటా కిందే తాత ముత్యాలల పేర్లు, పెద్దరికాలు ఏకరువు పెట్టాడు. అంత లేసి వాసికెక్కిన కిందే వంశ వృక్ష కథ విన్న జనం అబ్బుర పడి పోయి అరాధనా పూర్వకంగా జేజేలు చెప్పి ఒక్కొక్కరే శలవు తీసుకున్నారు.

అందరూ నిద్రమించాక ఆ రోజు రాత్రి ఆరుబైట చంద్రుడు, నక్షత్రాల చల్లని వీక్షణాల్లో ఉమరో కొడుకుని ఎత్తుకుని ఊరిబైటకి నడిచి బిడ్డని చేతుల్లో పెక్కెత్తి పట్టుకొని ఆకాశం తేసి మొహం తిప్పి "నీకంటే ఒకే ఒక గొప్ప వస్తువు అదే, అటు చూడు" అని నెమ్మదిగా గొణిగాడు.

2

మూడు వర్షాలు గడిచాయి. (ఒక్కొక్క వానాకాలాన్ని ఒక్కొక్క సంవత్సరంగా ఆ దేశంలో పరిగణిస్తారు.)

జువారు గ్రామానికి గడ్డు రోజులవి. నిరుడు పండిన పంట వాదాపు హరించుకుపోయింది. మగవాళ్లు అడవికి పోయి పగలంతా వేటాడి ఒకటి-ఆరు దుప్పిలో లేడినో లేదా అడవి కోళ్ళనో కొట్టి రాత్రికి యిల్లు చేర్చున్నారు. ఇళ్ళ దగ్గర ఆడవాళ్లు చాలీ చాలని జొన్న సంకటికి తోడు రుచి పచీ లేని వెడ్రు బియ్యం, కోతి రొద్దెచ్చెట్ల ఎండుటాకులు వండి వడేస్తున్నారు. తిండి కటకటకి తోడు ఎండలు మాడేస్తున్నాయ్. ఊళ్ళో చెరువులు, దొరువులు సాంతం ఎండిపోయాయి, కరువు రోజులు ప్రారంభమయ్యాయి. అల్లా కటాక్షం కోసం అప్పటికే అయిదు మేకపోతులు, రెండు ఎద్దులు తెగాయి.

ఎట్ట కేలకి, మంటలు మండే ఆకాశం మబ్బుల్లో నిండిపోయింది సన్నగా జల్లులు మొదలయ్యాయి. రైతులు చక చకా పొలాల్లో మట్టి పని పూర్తి చేశారు. విత్తులు పోయటానికి నిలుపుగా చాళ్లు చెక్కారు. ఖారీ వర్షాలు సడక ముందే నాట్లు పూర్తి కావాలి.

రైతు యిల్లాళ్ళు పైరు పచ్చల పచ్చదనానికి ఆనవాలుగా పెద్ద పెద్ద కాజా అకులు ఒంటికి చుట్టుకొని, జొన్న, వేరుశనగ విత్తులు నింపిన కుండలు నెత్తికెత్తుకొని పంటలు పాడుకుంటూ చేల వేపు సాగారు.

బారు తీరి, బోసి కాళ్ళతో అడుగులు వేసుకుంటూ ఆ ఆడవాళ్ళంతా పాటలు పాడుకుంటూ చేను చుట్టూ మూడు సార్లు ప్రదక్షణం చేశారు. తరువాత చివరికి వారు విడిపోయి, చాలు వెంట బొక్కలు పొడుస్తూ సాగిపోయే మగని వెనుక ప్రతి కన్నంలో ఒక్కొక్క గింజ విడుస్తూ బొటన వేలితో పూడుస్తూ నడిచారు.

బింటా తన మడిలో ఉల్లిగడ్డలు, పెండలం దుంపలు నాటుతోంటే చిన్నారి కుంటా, అతని యీడు బుల్లిబుల్లి పిల్లలు ఊళ్ళో అవ్వల కనుసన్నల్లో గెంతుతూ, కేరింతలు కొడుతూ ఆటలాడుతున్నారు.

కథ చెబుతూ రండ్రా అని అవ్వ కేకేసిందంటే పిల్లమూక యావ న్మంది గుంపు కూడి బుద్ధిగా ఒద్దికగా కూర్చుండిపోతారు. అవ్వ చెప్పే కథల్లో దొర్లే అనేక మాటలకి అర్థం తెలికపోయినా కుంటా ఆమెకేసి ఆమె ప్రదర్శించే హావభావాలకేసి గుడ్లప్పగించి చూస్తాడు.

న్యోబోబో కథ చెబుతాననగానే పిల్లమూక ఆవిడ చుట్టూ మూగి నేల మీద నిశ్శబ్దంగా చతికిలబడ్డారు.

“అనగనగా ఒక ఊరు. ఆ ఊళ్ళో ఒక బుల్లెబ్బాయి. ఆ అబ్బాయికి మీ యీదే వుంటుంది.

ఒక రోజు ఆ అబ్బాయి యేటి గట్టుకి నడుచుకుంటూ పోయాడు. యేటి గట్టున ఒక వల కట్టి వుంది. ఆ వలలో ఓ మొసలి చిక్కుకుపోయింది. ఆ అబ్బాయి కంట పడగానే “రక్షించు, రక్షించు” అని దీనంగా అరిచిందా మొసలి.

“అమ్మో!...నువ్వు నన్ను తినేత్తావ్” అన్నాడా అబ్బాయి భయపడి పోతూ.

“నా బంగారు తండ్రీవి కదూ! నీకేం భయంలేదు. నా దగ్గరికిరా బుల్లోడా!” అంది మొసలి.

నిజమే కామోసు అనుకొని ఆ అబ్బాయి మొసలి దగ్గరికి పోయాడు. ఇంకేముంది? అది రాకాసి నోరు తెరచి రంపపు వళ్ళతో తక్కిమని ఆ అబ్బాయిని పట్టుకొంది.

“చూశావా, నీ పాడు బుద్ధి పోనిచ్చావు కాదు” అని ఆ అబ్బాయి గోల పెట్టాడు.

“అబ్బీ! యీ లోకం తీరే అంత” అంది మొసలి.

నీ మాటలు నమ్మను పో అన్నాడా అబ్బాయి. దానికా మొసలి యేమన్నదో తెలుసా! ఆ దారంట పోయే మొదటి ముగ్గురు సొమ్ములు యేమంటారో నిన్నదాకా ఆ బుల్లోడికి యే కిడూ చెయ్యనని హామీ ఇచ్చింది.

అప్పుడా గట్టు వెంట ఓ ముసలి గాడిద కాళ్ళిడుపుకుంటూ నడిచి వస్తోంది. ఆ అబ్బాయి గాడిదను నిలవేసి, కథంతా వినిపించి మొసలి చెప్పిన మాటల్లో నిజం వుందా అని ప్రశ్నించాడు.

“అబ్బాయ్! నేనిప్పుడు ముసలిదాన్నయ్యాను, మా యజమానికి నా అవసరం తీరిపోయింది. ఏ పులి వాతనో పడి చావు అని నన్నిట్లా తన్ని తగలేశాడు” అని మొత్తుకుంది గాడిద.

“చూశావా!” అని మొసలి ఎద్దేవ చేసింది.

తరువాత ఓ ముసలి గుర్రం అటు వేపు వచ్చింది. ఆ అబ్బాయి ముసలి గుర్రానిక్కూడా మొసలి చెప్పిన మాటలు వినిపించాడు. గాడిద చెప్పిన జవాబే గుర్రమూ చెప్పింది. మొసలి ఆ అబ్బాయి కేసి కళ్ళెగరేసింది.

గుర్రం వెళ్ళిపోయాక ఆ దారంట బొద్దుగా వున్న ఓ కుందేలు గెంతుతూ దూకుతూ వచ్చింది. ఆ అబ్బాయి కుందేలుని నిలబెట్టి మళ్ళీ కథంతా చెప్పాడు.

“మొసలీ, మొసలీ! మొదట్నుంచీ యేం జరిగిందో ఎట్లా జరిగిందో నేను కళ్ళతో చూడందే యేమీ చెప్పలేను” అంది కుందేలు.

ఏం జరిగిందో చెప్పాలని మొసలి అయిష్టంగానే నోరు తెరిచింది. అంతే! ఆ అబ్బాయి చప్పున కాలు ఊడబెరుక్కొని గట్టు మీదకు గెంతాడు.

“బుల్లోదా! మొసలి మాంసమంటే నీకు యిష్టమేనా?” అనడిగింది కుందేలు.

“ఓ” అన్నాడు బుల్లోడు.

“మరోమీ అమ్మకి, అయ్యకో?”

“ఇష్టమే” అన్నాడు.

“ఇంకేం! కుందెక్కించడానికి మొసలి సిద్ధంగా వుంది గదా!” అన్నది కుందేలు.

ఆ అబ్బాయి దబ్బున ఊళ్ళోకి లగెత్తుకుపోయి పెద్దవాళ్ళను వెంట బెట్టుకొని చక్కా వచ్చాడు. వాళ్ళతో పాటు వాళ్ల వేట కుక్క కూడా వెంట వచ్చింది. కుందేలుని చూస్తూనే ఆ వేట కుక్క దాని వెంట బడి తరిమి పట్టుకొని చంపి పారేసింది.

“కాబట్టి, మొసలి చెప్పిందే నిజం. ఈ లోకం తీరే అంత” అని అవ్వ కథ ముగించింది.

కథ కంచికి పోయింది. అవ్వకి పిల్లలంతా జేజేలు పలికారు. మిగతా ముసలమ్మలు పిల్లలకు నిప్పుల మీద కాల్చిన కుమ్మరి పురుగుల్ని మిదతల్ని తిన బెట్టారు. ఒకప్పుడైతే పిల్లలు వాటిని చిరు తిండి కింద తినేవారు.

కరువు రోజుల్లో కాల్చిన పురుగులే పూర్తి భోజనం కింద లెక్క.

ప్రతిరోజూ ఉదయం సన్నగా జల్లులు ఆగి ఆగి పడుతున్నాయి. మధ్య మధ్య తెరిపివ్వగానే పిల్ల మూక ఉల్లాసంగా బైటకొచ్చి గంతులేస్తూ, నింగి మీంచి నేలకి వాలిన రంగుల ఇంద్ర ధనస్సు కేసి చూస్తూ, నాది! నాది! అంటూ పరపశంతో ఆరిచే వాళ్ళు. దరిదాపుల్లో వున్నట్టే కనిపించి దవ్వు దవ్వున పారిపోయేది. కాని, వానల్లో పాటే వచ్చిన ఎగిరే పురుగుల దండు చురుక్కుమని కుట్టడం మొదలెట్టటంతో పిల్లలంతా యిళ్ళల్లో దూరి గవ్వచిప్పగా పడి వుండే వాళ్ళు.

వానలుముమ్మర మయ్యాయి. ఓ రోజు రాత్రి భారీ వర్షం పడింది. మెరుపులు మెరిశాయి. భయంకరంగా ఉరుములురిమాయి. పెద్దవాళ్ళు పిల్లల్ని ఒళ్ళో పెట్టుకొని సముదాయించవలసి వచ్చింది. తెరలుతెరలుగా కురిసే జల్లుల మధ్య నక్కల ఊళలు, సివంగుల బొబ్బలు, కప్పల బెకబెకలు వినిపించాయి.

ఎడ తెరపి లేకుండా ప్రతి రాత్రి వాన పడింది. వీధుల్లో వాన నీళ్ళు యేరులై పారాయి. జనం తెప్పల మీద కూర్చుని తెద్దు వేస్తూ రాకపోకలు సాగిస్తున్నారు. జపూర్ని అనుకొని పారే కాంబేబోలాంగ్ నది వరదెత్తి చుట్టు పక్కల వరి చేలని ముంచెత్తింది. ఊళ్ళో మేకల్ని, ఎద్దుల్ని అల్లాకు బలి వ్వని రోజు లేదు. మళ్ళీ ఎండ ముఖం చూద్దానికి తపించి పోయే పిల్ల జనం పెద్ద వాళ్ళలాగే ఎండ దొరకి మొక్కులు మొక్కుతున్నారు.

వాన ప్రాణ దాయిని, ప్రకృతి పచ్చగా కలకలలాడింది. పక్షులు కిల కిలలాడాయి. వెలిగే చిచ్చు బుద్దలా చెట్లు, తీగలు పూలెత్తాయి. గాలి పరి మళాలు నింపుకొంది. కాళ్ళ కింద లసలసలాడే ఎర్రనేల వానకి రాలిపడ్డ ఆకులు, పూలరేకుల్లో రంగుల తివాచీ పరిచినట్లుంది. కలకలలాడే ఆ ప్రకృతి ఒడిలో జపూరు రోగాలతో అనారోగ్యాలతో విలవిలలాడి పోయింది.

పంటచేతి కందడానికి ఇంకా రోజులు గడవాలి. విరగ్గాసిన మామిడి, సీసరెగు చెట్ల కేసి పిన్నా, పెద్దా అందరూ ఆశగా, అకలిగా చూస్తున్నారు. మనస్సు ఉగ్గబట్టలేక మిసమిసలాడే మామిడికాయని కసిక్కున ఎవరేనా కొరికారో మరోజు నుంచి జ్వరం, వాంతులు.

అడవి నిండా రకరకాల కోతులు, పెద్దపెద్ద పచ్చకప్పలు, అడవి పందులు పుష్కలంగా వున్నాయి. ఆ తెగల్లో ప్రబలి వుండే ఆంక్షల ప్రకారం వాటిని తినకూడదు. తింటే పాపం చుట్టుకుంటుంది. ఆకులలములు తిని జనం కృశించి పోయారు. సరైన పోషణ లేక రోగాలు చెలరేగాయి. ఊళ్ళో శవాలు లేవని రోజు లేదు. అడవాళ్ళు శోకాలు వినిపించని దినం లేదు.

చింటా కింటే మళ్ళీ కడుపుతోఉరిడి. నెలలు నిండాయి. ఏ రోజైనా నీళ్ళు

దవచ్చు. కుంటాకి అమ్మ పాక నుంచీ ఉద్యానన అయింది. తండ్రి వేరుగా వేసుకున్న పాకలోకి మారాడు.

బింటా రెండో తూరి కూడా మగ పిల్లవాణ్ణి ప్రసవించింది. చిద్ద పుట్టిన ఎనిమిదో రోజు బారసాల జరిగింది. ఆ శిశువుకి లామిన్ అని పేరు పెట్టారు.

కుంటా మళ్ళీ అమ్మ పాకలోకి మారాడు. అమ్మ, తమ్ముడు పండు కునే మంచం ప్రక్కనే వేరే మంచం మీద హాయిగా ఆదమరచి నిద్రపోయాడు.

రోజులు బరువుగా నడుస్తోన్నాయి. ఆయేషా ఆవ్య మంచాన పడింది. ఓ రోజు కుంటా ఊరి బయట సీమరేగు చెట్టు కింద పళ్ళు యేరుకుంటుండగా ఊళ్ళోంచి శోకాలు వినిపించాయి. కుంటా లగెత్తుకుంటూ ఊళ్ళోకి వచ్చాడు. ఇంటి ముంగట ఆడా, మగా జనం మూగి కళ్ళొత్తుకుంటున్నారు. బింటా గుండె లవిసేటట్లు యేడుస్తోంది. కుంటాకు ఒంట్లో ఒణుకు పుట్టింది. ఈ మధ్య శోకాలు వినీ వినీ వుంటుం చేత అతని బుల్లి బుర్రకి విషయం చప్పున బోధ పడింది. అమ్మతో పాటు యిరుగు పొరుగు అమ్మలక్కలంతా బిగ్గరగా శోకాలు పెడుతున్నారు.

ఆ గందరగోళంలో కుంటాకు శోకమూర్తిగా రూపెత్తిన తండ్రి, విదార కంగా విలపిస్తున్న న్యోబొబో కనిపించారు. షడాల్లో బొబాలో డోలు మోగింది. మౌలీ దారుణంగా విలపిస్తూ ఆయేషా తన సుదీర్ఘ జీవితంలో జూహర్ గ్రామానికి చేసిన సేవల్ని యేకరువు పెట్టాడు కుంటా కౌయ్యబారిపోయి అయోమయంగా ఆ దృశ్యాన్ని చూస్తూ నిలబడిపోయాడు. ఊళ్ళోని పెళ్ళికాని ఆడ పిల్లలు గడ్డితో నేసిన పెద్ద పెద్ద విసనకర్రల్లో దుమ్ము లేవగొట్టారు.

బింటా, న్యోబొబో మరో యిద్దరు ఆడవాళ్ళు యింట్లోకి వెళ్ళగానే బైట నిలబడిఉన్న జనం యావన్మందీ మోకరిల్లి శిరస్సు వంచారు. కొందరు మగ వాళ్ళు రెండుగా చీల్చిన దుంగని మోసుకొచ్చి పాకముందు ఉంచారు. లోపలికి వెళ్ళిన ఆడవాళ్ళు శవాన్ని బయటపె తెచ్చి చదునుగా వున్న దుంగపలక మీద పండుకో బెట్టి పాదాల నుంచి మెడదాకా తెల్లని నూలు బట్ట కప్పారు.

కుంటాకి కన్నీళ్ళాగలేదు. ఆడవాళ్ళ మగవాళ్ళు యేడుస్తూ, ప్రార్థిస్తూ శవం చుట్టూ ఏడు మార్లు ప్రదక్షిణం చేశారు. ఇమామ్ ఆమె ఆత్మశాంతి కోసం ప్రార్థనలు చదివాడు. న్యోబొబో, యింకా కొందరు ముసలమ్మలు శవం చుట్టూ మూగి తలలు పీక్కుంటూ రోదించారు. పడుచు పిల్లలు పెద్ద పెద్ద సిబోవా ఆకులు తెచ్చి, ముసలమ్మల తలల మీద ఎత్తి పట్టుకొన్నారు. ఊళ్ళో మద్దెలలు, డోళ్ళు, ఆయేషా మరణ వార్త వినిపిస్తూ ఆ నిశ్శబ్ద రాత్రిలో బిగ్గరగా మోగాయి.

తెల్లవారింది. ఆచారం ప్రకారం, నడవటానికి ఓపిక వున్న పురుషులంతా ఆయేషా అంతిమ యాత్రలో పాల్గొన్నారు. శ్మశానం దాకా నిశ్శబ్దంగా నడిచారు. శవం వెనుక ఉమరో తన చిన్న కొడుకు లామిన్ ని ఎత్తుకొని, కుంటాని చెయ్యిపట్టుకొని విషాదంగా అనుసరించాడు. వాళ్ళ వెనక ఊరి జనం నడిచారు. శ్మశానంలో అంతకుముందే తవ్విన గొయ్యి లోపల శవాన్ని దించారు. శవం మీద ఓ ముతక చాప పరిచారు. దాని మీద ముళ్ళు పోశారు. ఆ పైన రాళ్లు మట్టి కప్పారు.

ఆమె ఖననం జరిగిన చాలా రోజుల దాకా కుంటాకి నిద్రాహారాలు లేవు. తన యీడు పిల్లల్లో కలవటం మానేశాడు. కొడుకు మనాది చూసి ఉమరో కలవరపడిపోయాడు. ఓ రోజు సందె వేళ ఉమరో కొడుకుని తన పాకకి తీసుకుపోయి చావు పుట్టుకలు గురించి మెల్లగా మెత్తగా హితబోధ చేశాడు.

“ప్రతీ ఊళ్లో మూడు తెగల జనం వున్నారు. మనకళ్ళముందు లింటూ తిరుగుతూ, పనులు చేసుకుంటూ, నిద్రపోతూ కనిపించే జనం ఒక తెగ. ఆయేషా నాయనమ్మ కలవటానికి పోయిన పూర్వీకులున్నారే—వాళ్ళ రెండో తెగ.”

“మరి, మూడో తెగ? ఆత్మెవరు?” అనడిగాడు కుంటా.

“వాళ్ళా? పుట్టబోయే శిశువులు” అన్నాడు ఉమరో.

3

వానకాలం దాటిపోయింది. తెటవద్ద ఆకాశానికి, తేమ ఆరని నేలకి మధ్య గాలి అడవి పళ్ళ, పూల వాసనలు మెక్కి మత్తుగా వూగుతోంది. అమ్మ లక్కల రోకళ్ళ మీతతో వేకువలు కోలాహలంగా వున్నాయ్. మగవాళ్ళు అడవికిపోయి నిగనిగలాడె లేళ్ళను వేటాడి తెస్తున్నారు. మత్తుగా మాంసం తింటున్నారు. మెత్తటి చర్మాలు ఒలిచి బాగు చేస్తున్నారు. ఆడవాళ్ళు ఎర్రగా పండిన బెర్రీ పళ్ళు యేరుకొస్తున్నారు.

దండిగా తిండి దొరకటంతో, ఊరు కొత్త జీవం పోసుకొని మిస మిసలాడుతోంది. పురుషులు హుషారుగా పొలాలు పోయివొస్తున్నారు. పైడ్లు పచ్చగా పండి ఒరిగున్నాయి. యేపుగా పెరిగిన వరి చేల. మధ్య ఆడవాళ్ళు కలుపులు తీస్తున్నారు.

ఊళ్లో మళ్ళీ పిల్లల అరుపులు, కేకలు, నవ్వులు, కేరింతలు మార్కెట్లో

తున్నాడు. కుంటాకు ప్రక్క పాకలో వుండే సిటాఫాసిల్లాతో మంచి దోస్తీ కుదిరింది. యిద్దరిదీ ఒకే యీడు. వాళ్ళు ఆదే ఆటలు అన్నీ ఇన్నీ రావు; వాళ్ళ చేసేగోల అంతా యింతా కాదు.

పేద పురుగుల్ని పట్టుకొని వరసగా నిలబెట్టి పందెం పెడతారు. అన్ని దికందే ముందు పాకుతూ పరిగెత్తే పురుగుని హుషారు చేస్తూ నానా యాగీ చేస్తారు. ఉదతల్ని బెదరగొట్టి పొదల్లోకి తరుముతారు. గుంపుగా కదిలిపోయే పొదవు తోకల కోతులకేసి రాళ్ళు విసురారు.

కుంటా, సిటాఫా, యింకా వాళ్ళ యీడు పిల్లగుంపు సింహాల్లా గర్జిస్తూ యేనుగుల్లా పీంకతిస్తూ. అదవి పండుల్లా గుఱ్ఱముని అరుస్తూ ఎంతగోల చేస్తున్నా పెద్దవాళ్ళు చూడనట్లు నటిస్తూ తలతిప్పకొని వెళ్లిపోతుంటారు. అంత ఆల్లరి చేసినా పిల్లకాయలకి పెద్దవాళ్ళంటే మహా భయభక్తులు. పెద్దవాళ్ళెవర యినా దారంట నడిచి పోతుంటే, పిల్లలు వినయంగా “బాగున్నారా!” అని కుశల ప్రశ్న వేస్తారు. “బాగున్నాం” అంటూ ఆ పెద్ద మనిషి చెయ్యండిస్తే పిల్లలంతా ఒక్కొక్కరే రెండు చేతుల్లో ఆయన చెయ్యి పట్టుకొంటారు. చేతులు కట్టుకుని రొమ్ము కానించుకొని ఆయన దాటిపోయేదాకా వినయ పూర్వకంగా నిలబడి పోతారు.

కుంటాకు వాళ్ళమ్మ యింట్లో మహా కఠిన శిక్షణ యిచ్చింది. తనప్రతి కదలికనీ అమ్మ జాగ్రత్తగా గమనిస్తున్నట్లు ఆతనికి తోచేది. ఏ కొంచెం తబ్బిబ్బు జరిగినా బింటా విసురుగా వేళ్ళ విరిచేది. బువ్వ తింటున్నప్పుడు, కుంటా కంచం మీంచి ఎటువేపుగానీ చూపు మలిపాడో నెత్తిమీద తపిమని మొట్టికాయ పడేది. పగల స్తమానం దుమ్ములో ఆటలాడి యింటికి రాగానే, ఒళ్ళ, వెళ్ళ చేతులు కుద్రంగా కడుక్కొక పోయాడో ఆవిడ వూరుకునేది కాదు. ఏవో చెట్ల కాడలు ఎండ బెట్టి చేసిన గుఱ్ఱతో, యింట్లో స్వయంగా తయారు చేసిన నాటు సబ్బుతో తోలు తీస్తున్నట్లుగా ఆవిడ కొడుక్కి ఒళ్ళ రుద్దేది. కుంటా తన తల్లి వంకగానీ, తండ్రివంకగానీ, పెద్దవాళ్ళ వంకగానీ తేరిపార జూజాడో తన్నులు తప్పవు; పెద్దవాళ్ళ మాట్లాడుకొంటున్నప్పుడు మధ్యలో దూరి అంతరాయం కలిగించినా, అబద్ధం ఆడినా కుంటాకు చెంప పెట్టు భాయం. అబద్ధం ఆరాల్సిన ఆవసరం లేదు గనక కుంటా ఎన్నడూ అందుకు పాల్పడ లేదు.

మంచి పిల్లవాడుగా మనులు కోవటానికే కుంటా ఎప్పుడూ ప్రయత్నించేవాడు. కాని, వాళ్ళమ్మ అట్లా అనుకునేదికాదు. తను యితర పిల్లల్లో ఆడున్నప్పుడు, పొరపొచ్చాల్సింది మాటా మాటా పెరిగినా కుంటా మానంగా వెళ్లిపోయేవాడే గాని కళ్ళాకు దిగేవాడు కాదు. తనతల్లి నేర్పిన హుంవాడు.

ఓర్పు ప్రదర్శించే వాడు.

అయినా, కుంటాకి ప్రతిరాత్రి మొట్టికాయలు తప్పేవికాదు. సరదాగా బుల్లి తమ్ముణ్ణి జడిపించటానికి కుంటా కొంచె చేష్టలకు దిగినప్పుడు వాళ్ళమ్మ "తెల్ల బూచోణ్ణి పిలవనా?" అని భయపెట్టేది. తెల్ల బూచోడంచే కుంటాకి వల్ల మాలిన భయం. ఒంటినిండా బొచ్చుతో, ఎర్రటి మొహాల్తో వింతగా కనిపించే తెల్లతోలు బూచోళ్లు మనుషుల్ని అమాంతం పెద్దపెద్ద నావల్లో వేసుకొని పారిపోయిన కథలెన్నో అవ్వల నోటి నుంచీ విసి విసి వున్నాడేమో, తెల్ల బూచి పేరెత్తితే కుంటా గవచివ్ అయ్యేవాడు.

కుంటా వయస్సు మరో యేడాది పెరిగింది. వానలోచ్చాయి, పోయాయి. కుంటా, అతని యాడు పిల్లలు యింకా మొండి మొలలతోనే తిరుగుతున్నారు. బట్టలు వేసుకొని ప్రొద్దుట బట్టో చదువుకొని, తరువాత మేకల్ని మేపుకు రావటానికి పచ్చిక బీళ్ల వేపు సాగిపోయే పైయ్యాడు పిల్లకాయల్ని చూసి కుంటా, అతని దోస్తులు లోలోన అసూయపడే వాళ్ళు. తమ యాడుకి మించిన పన్ను చేయాలని వాళ్ళకో తపన.

మాసూళ్ళకి ముందు, ఓ రోజు రాత్రి భోజనాలయ్యాక ఉమరో కొడుకుని పిల్చి ముర్రోజు పొద్దుట పొలం కావలాకి రమ్మని పురమాయించాడు. సంతోషంతో ఉక్కిరి చిక్కిరి అయిపోయిన కుంటాకి ఆ రాత్రి కంటి మీద కునుకులేదు. తెల్లవారింది. గబగబా గొంతులో అంబలి పోసుకొన్నాడు. తండ్రి యిచ్చిన పొర చేత పుచ్చుకుని ఆనందంతో తబ్బిబ్బిపోయాడు. దోస్తుల్లో కలిసి కుంటా పొలాల వేపు దొడు తీసాడు.

పొదల మాటు నుంచీ ఘుర్ఘులిస్తూ పొలంలోకి జొరబడే ఆడవిపండుల కేసి, కోతులకేసి బడితెలు పూపుతూ, పెద్దపెట్టున కేకలు పెడుతూ పండిన చాళ్ల మధ్య పిల్ల మూక పరుగులు పెట్టారు. జొన్న కంకులకాళ పడి చేలమీద కెగబడే పిట్టల గుంపుని మట్టిబెద్దలు విసిరి, గట్టిగా కేకలు పెట్టి చెదరగొట్టారు. చేలో చెమటలు కక్కుతూ పని జేసే పెద్దవాళ్ళకి చల్లటి మంచి నీళ్ళు అందించారు వాళ్లతో సమానంగా పగలంతా చలాకీగా పొలం పని చేశారు.

ఆర్రోజుల తరువాత కోతలు మొదలెట్టమని అల్లా ఆజ్ఞ అయింది. ఉదయం నమాజు పూర్తయ్యాక రైతులు బిడ్డల్ని వెంటబెట్టుకొని చేలవేపు సాగారు. దోళ్ళు మోసుకొచ్చిన పొలాల మధ్య తలలు నిక్కబెట్టి ఊళ్లోంచి రావల్సిన చప్పుడు కోసం ఎదురు తెన్నులు చూస్తున్నారు. చిట్టచివరికి ఊళ్లోంచి ఘనాపాటీ బొబాలో దోలు గాండ్రించింది. రైతులంతా ఒక్కసారిగా కుటున కోతకి దూకారు. గ్రామ భజంత్రితో పాటు దోళ్ల నాయరచే తరహా

వాళ్లు చకచకా కోతకోసే రైతుల మధ్య తిరుగుతూ వాళ్ళ కదిలికల కనుగుణంగా దోళ్ల మీద గమకాలు పలికించారు. అంతా పదం పాడుతున్నారు. మధ్యాహ్నానికి ఊళ్లోంచి ఆదవాళ్ళు, పడుచు పిల్లలు అన్నంకుండలు, నెత్తి మీద పెట్టుకుని బారుదీరి వస్తుంటే, మగవాళ్ళు ఆయాసం మర్చిపోయి ఆనందంతో కేకలు పెట్టారు. తిండి తిన్నాక రివ్వంత సేపు మేను వార్చి చిన్నకునుకు దీశారు. ఊళ్లోంచి మళ్ళీ దోలు మోగే సరికి చప్పున లేచి చకచకా పనుల్లోకి దూకారు.

సాయంత్రానికి వాళ్ళు బాగా అలిసిపోయారు. ఒంటికి పట్టిన మట్టితో కలసి చెమటలు దిగతారినై ఊరి పక్కగా పారే వాగు దాకా కాళ్ళిడ్చి, బట్టలు విప్పి గట్టు మీదపారేసి చెంగున నీళ్లలో దూకారు. చల్లదీ నీళ్ళు ఒంటికి తాకే సరికి ఆయాసం మటుమాయమై పోయింది. నవ్వుతూ, తుళ్ళుతూ వాగులో యీడ్చులాడారు. ఒళ్ళు శుభ్రం చేసుకున్నాక యింటిదోవ పట్టారు. దారి పొడుగునా యీగల దండు నిగనిగలాడే వాళ్ల ఒంటి చుట్టూ మూగి కరుస్తూంటే నేర్పుగా వాటిని చంపుతూ తరుముతూ ముందుకు సాగారు. ఇప్పు దగ్గర పడినకొద్దీ, వంట పాకల్లోంచివచ్చే మాంసం వేపుడు వాసన గుమాయించి కొట్టింది వాళ్ళ పొట్టల్లో ఎలుకలు పారాడాయి. మానూళ్ళు పూర్తయేవాకా ముప్పుటా నీసు లేకుండా ముద్దెత్తరు.

కుంటా భోజనం చేసి మంచం మీద వాలి తల్లి వేపు చూశాడు. ఆవిడ యేదో కుట్టుపనిలో మునిగిపోయివుంది. ఈ మధ్య కొద్దిరోజులుగా రాత్రిపూట అమ్మకుట్టు పనిలో లీనమైపోయి వుండటం కుంటా గమనిస్తూనే వున్నాడు. అదేమిటో, ఎందుకో ఆమె చెప్పలేదు. మరోజు ప్రొద్దుట కుంటా బోరిగతగి లించుమని పొలం బైల్దేర బోతుండగా ఆవిడ కొడుకును కేకేసి "బట్టలెందుకు వేసుకోవురా?" అని గడిపింది.

బైటికి పోబోతున్న వాడల్లా గిరిక్కున వెనక్కి తిరిగాడు. కొత్తబట్టలు చిలక్కొయ్యకి వేళ్లాడుతున్నాయ్, మనస్సులో పొంగిన సంబరం బైటకి కనిపించ నివ్వకుండా యదాలాపంగా కొత్త బట్టలు తొడుక్కుని గుమ్మం దాటి పట్టరాని సంతోషంతో బైటకి పరుగుదీశాడు. దోస్తులంతా తన కోసం బైట కాదుకొని నిలబడ్డారు. అందరూ కొత్తబట్టల్లో కలకలలాడుతున్నారు. జీవితంలో మొట్టమొదటి తూరి బట్టలు వేసుకున్న సంబరంతో వాళ్లంతా గంతులు వేశారు. చిట్టచివరికి మొండిమొలతో తిరిగే గళ దాటి పోయింది. వాళ్ళిప్పుడు పెద్దల దృష్టిలో తొలికాదు గడిచి రెండవ కాదులో అడుగు పెట్టిన పిల్లలు; వాళ్ళింకా చిన్న పిల్లలు కారు; పెద్దవాళ్లవుతున్నారు.

ఓ రోజు ఉదయం ఉమరొ కొడుకుని పిలిచి చిన్న వడిసెల చేతికిచ్చి “అబ్బాయ్, ఈ రోజు నుంచి నువ్వు మేకల్ని కాయాలి. పొద్దుట బట్టోకి పోవాలి. బడి వొదిలాక మేకల్ని మేతకి తోలుకు పోవాలి. అందులో మెకు కువలన్నీ మన పక్కంటి బోరే నీకు నేర్చుతాడు” అన్నాడు.

కుంటా మేకల దొడ్డి వేపు పరుగులీశాడు. అక్కడ సిటాఫా వగైరా దొస్తులంతా కొత్తబట్టలు కట్టుకుని, కొత్త వడిసెలలు పట్టుకుని సిద్ధంగా వున్నారు. వాళ్ళ పైయీడు కుర్రకారు చకచకా మేకల్ని బైటకి తోలున్నారు. కుంటా ఎలాగైనా బోరేకు దగ్గరగా చేరాలని తంటాలు పడుతున్నాడు. కాని, బోరే యింకా అతని యీడు కుర్రాళ్ళు ఆవాళే కొత్తగా వచ్చిన బుద్ధవాళ్ళని ఆట పట్టింలచాని మందని వాళ్ళ మీదకు తరిమారు. మంద మధ్య యిరుక్తు పోయిన బుద్ధాళ్ళు కంగారు పడిపోయి, బైటపడ్డానికి అవస్థ పడిపోతున్నారు. సకపకా నవ్వే పెద్ద కుర్రాళ్ళు, కాపలా కుక్కలు కలసి మందని ముందుకు తరుముకు పోతుంటే కుంటా, అతని దొస్తులు వడిసెలలు గట్టిగా పట్టుకొని, బట్టల కంటిన దుమ్ము దులుపుకుంటూ అయోమయంగా వెనకాల పరుగెత్తారు.

కుంటాకు ఆ మేకల గోత్రాలు ఎరుకే. కాని, అవి అంత రయ్యిమని దొడు తీస్తాయని ఎరగడు. పైగా ఊరు దాటి అంత దూరం ఎన్నడూ వెళ్ళిన వాడు కాదు. ఆ పచ్చిక బీళ్ళకి ఒక వైపు అడవి, మరోవైపు రైతుల పొలాలు పరచుకునివున్నాయ్. పెద్ద కుర్రవాళ్ళుఎవరి మందని వాళ్ళు విడివిడిగా పచ్చిక బీళ్ళలోకితోలారు. కాపలా కుక్కలు మందని అంటిపెట్టుకొని తిరుగుతున్నాయి; లేగా పచ్చిక మీద పండి మేకల్ని కనిపెట్టి చూస్తున్నాయి.

చివరికి, బోరే తన వెనకాలే వొదలకుండా నడుస్తున్న కుంటాని గమనించాడు. ఏదో ఒక పురుగుని చూసినట్టుగా బోరే అతని వంక చూశాడు.

“ఏయ్? మేక ఖరీదెంతో తెలుసా?” అనడిగాడు బోరే. కుంటా ఉవాబు చెప్పక ముందే, “ఒకటి తప్పిపోయిందంటే దాని సంగతి మీ అయ్య తేలుస్తాడు” అన్నాడు బోరే.

అక్కడితో బోరే వూరుకోలేదు. మేకల్ని కాయలంలో ఎంత మెకుకవగా వుండాలో తోచించాడు. అజాగ్రత్త వల్ల ఒక్కమేక మరద నుంచి తప్పించుకు శేకలిగేఅనర్థాలు గురించి భయపెట్టాడు. అడవి కేసివేలెత్తి చూపిస్తూ, అక్కడ

వుండే పులులు, సింహాళి, పెరిగిన గడ్డి మాటు నుంచీ ఒక్క దూకు దూకి మేకల్ని అమాంతం రెండు ముక్కలుగా ఎట్లా చీల్చిపారేస్తాయో వర్ణించి చెప్పాడు. "దగ్గరలో పిల్లోడ్లున్నాడో, మేక కంటే వాడు మరి మజా" అన్నాడు.

కుంటా కళ్ళప్పగించి పేంటం చూసి, బోరే యింకా పెద్దేగి పోయాడు.

"ఒరేయ్, బుద్ధోడా! పులులు, సింహాల్ని మించిన మరో జాబోడున్నాడు. వాడు తెల్లోడు. వాడెంట నల్ల తొత్తు కొడుకులుంటారు. వాళ్ళు నిలువెత్తు పెరిగిన గడ్డి చాటు నుంచీ అమాంతం మీదపడి, మనుషులైతుకుపోయి దూర దేశంలో తినేస్తారు. నేను మేకల్ని కాసిన యీ అయిదేళ్ళలో మనూరి నుంచీ మొత్తం తొమ్మిది మందిని ఎత్తుకుపోయారు. పొరుగుాళ్ళ నుంచీ ఇంకెంతో మందిని ఎత్తుకుపోయాడు. కనక, బహు జాగ్రత్తగా వుండాలి. మేకల్ని దూరం పోనియ్యకూడదు. నీకు తెలిసిన వాళ్ళు కనుచూపు మేరలో ఎప్పుడూ నువ్వుండాలి" అని బోరే బోధ చేశాడు.

కుంటా గజగజలాడి పోయాడు.

మధ్యాహ్నమైంది. బోరే వాళ్ళమ్మ అతనికి, కుంటాకి కలిపి భోజనం కట్టి యిచ్చింది. ఇద్దరూ కలిసి సంకటి తిన్నారు. బోరే, యింకా కొందరు పెద్ద కుర్రాళ్ళు తిండి తిన్నాక చెట్ల కింద మేను వాలారు. కుంటా, అతని దోస్తులు కలిసి వడిసెంలో పట్టల్ని కొడుతూ, మేకల్ని మల్లెస్తూ తిరిగారు. బోరే చెప్పింది విన్నప్పట్నీంచీ కుంటాకు గుండెల్లో గుబులు గుబులుగా వుంది. అదవి తేసి భయంగా చూపులు తిప్పాడు.

సాయంత్రం కావస్తోంది. మేకలు సుస్థుగా మేత మేళాయి. బోరే కుంటాని కేకేసి "నీ కద్దె పుల్లలు నేనేరి పెట్టాల్నాయేం" అన్నాడు కటువుగా. కుంటా కద్దెపుల్లల సంగతి మరిచిపోయాడు. మంద వెనక యింటి మొగం పట్టిన కుర్రాళ్ళు నెత్తిమీద కద్దెపుల్లల మోపు పెట్టుకుని రావటం లోగడ ఎన్నో మార్లు తను చూశాడు. కుంటా, అతని తోటివాళ్ళు గబగబా తుప్పులు, కంచెలు తిరిగి కంప యేరి మోపు కట్టారు. కుంటా కట్టిన మోపు కేసి యీసడింపుగా చూసి, బోరే మరో నాలుగు కద్దె పుల్లలు దోపాడు

పెద్ద పిల్లలు పరీక్షగా చూస్తోంటే, కుంటా, అతని తోటివాళ్ళు ఎలాగో తంటాలు పడి పుల్లల మోపులు నెత్తి తెత్తుకున్నారు. నెమ్మదిగా మంద వెనక నడి నడుస్తున్నారు. పెద్ద పిల్లలు ఎద్దేవ చేస్తూ పకపకలాడుతోంటే బుద్ధోళ్ళు నెత్తిమీద మోపులు ఎక్కడ పడిపోతాయోనని సతమతమై పోతున్నారు. ఊరు దగ్గరపడింది. కుంటాకు ప్రాణం లేచి వచ్చింది. అతని నెత్తిమీద మోపు మర్రోజు నుంచి అక్షరాలు దిద్దబెట్టబోయే మౌఖ్యంగా ఆవరణలో పడింది.

మరోజు పొద్దున్న కొత్త బుడ్డోళ్ళు హుషారుగా చెక్కపలక, యీ కలం, వెదురు బొంగు సిరా బుడ్డి పట్టుకొని బారుతీరి బడి ఆవరణలో అడుగు పెట్టారు. అయ్య వారు వాళ్ళని వాళ్ళు కాసే మేకలు కంటే మూర్ఖుల కింద జమ కట్టి బెత్తం ఝుళిపించి కూర్చోమని కసిరాడు. బెత్తం చూసి దడిసిన పిల్లలు కళవళ పడిపోయి ఒకళ్ళనొకళ్ళు త్రోసుకుంటూ గోలగోలగా నేల మీద కూల బడ్డారు. ఆ చందా మార్కుల వారి మొదటి ఆజ్ఞ అట్లా వమ్మయి పోయింది. మౌలీ కళ్ళురిమి యింతెప్పుడైనా శబ్దం బైటికొచ్చినా లేదా అద క్కుండానే ఎవరైనా నోరు విప్పినా బడిత పూజ భాయం అంటూ భయం కరంగా బెత్తం పూపాడు.

“మీరింకా పిల్లకాయలు రారు. మీకిప్పుడు బాధ్యతలు వచ్చాయి. వాటిని సక్రమంగా నెరవేర్చటానికి ప్రయత్నం చెయ్యండి. ఈ సాయంత్రం కొరాన్ నుంచి కొన్ని చరణాలు చదివి వినిపిస్తాను. వాటిని మీరు వల్లె వేసి నాకు అప్పజెప్పాలి” అన్నాడు మౌలీ.

అంతలో పెద్ద పిల్లకాయలు రావటం చూసి, మౌలీ అక్కణ్ణుంచి లేచి అవతలికి వెళ్ళాడు. వాళ్ళు కొత్త బుడ్డాళ్ళ కంటే యింకా బెదురుగా కనిపించారు. ఆ రోజు వాళ్ళకి ఆఖరి పరీక్ష. కొరాన్‌లోని చరణాలను అప్ప జెప్పాలి. అరబిక్ భాష రాయాలి. ఆ పరీక్షలో కృతార్థులైతేనే తప్ప వాళ్ళకి మూడవకారులో అడుగుపెట్టే యోగ్యత రాదు.

బడి వొదిలి పెట్టాక కుంటా అతని దోస్తులు మేకల్ని తోలుకు పోయారు. పచ్చిక బీట్లో మేసే మేకలు ఒక్క అడుగు ముందుకు రాటిపోతే వాళ్ళు అరిచి, కేకలు పెట్టి నానా యాగి చేశారు. వాటిని తిన్నగా మేక మెయ్య నిచ్చారు కాదు. ఒక షణం విరామం దొరికి, కుంటా యే చెట్టు కిందో కూల బడి తన జీవితంలో వస్తున్న మార్పుల్ని సమీక్షించుకునే సమయానికి యేదో ఒక పని వచ్చిపడుతోంది. ఉదయం బడి—పది నుంచి పచ్చిక బీళ్ళలో మేకల్ని మేపట —రాత్రికి మళ్ళీ బడి—మధ్యమధ్య పీలుచిక్కినప్పుడల్లా వడిసెల విసరటం నేర్పు కోవటం—వీటన్నిటితో కుంటాకు ఆలోచించే సమయమే కరువై పోయింది.

వేరకనగ, జొన్న పంటలు యిండికి చేరాయి. ఇక మిగిలిపోయిందల్లా వరి. వరి సాగు పూర్తిగా ఆదవాళ్ళ వంతు. కోతలు, కుప్పలు, నూర్చిడి-సమస్తం ఆదవాళ్ళే స్వయంగా చూసుకోవాలి. మగవాళ్ళు సాయం రాదు. ఆఖరికి, కుంటా, సిటాఫా లాంటి క్షురకారు కూడా వాళ్ళ అమ్మలకి సాయం చెయ్యరు.

వరి కోత కొచ్చింది. తెల్లవార్తనే బింటాకించే, జాంకేటోరే యింకా అనేక మంది ఆదవాళ్ళు పొలానికి పోయి నడుములు వంచి కోతలు కోశారు. పనలు గట్టుమీద ఎండబెట్టారు. ఆరిన పనల్ని తెప్పల మీద వేసుకొని ఊళ్ళోకి తెచ్చారు. ధాన్యం నూర్చి కొట్లో పోశారు. మాసూళ్ళు పూర్తయినా వాళ్ళకి తీరుబాటు చిక్కదు. పత్తి తీయటంలో మగవాళ్ళకి సాయం చెయ్యాలి.

అంతలో పండగ దగ్గర పడింది. జువూర్లో యేద్రోజులు పాటు మాసూళ్ళ పండగ మహావైభవంగా జరుగుతుంది. ఆదవాళ్ళు యింతెల్లపాడికి కొత్త బట్టలు తయారు చేస్తున్నారు. కుంటా బుల్లి తమ్ముణ్ణి ఆడించాల్సి వచ్చింది. వాడొక వసపిట్ట! జిడ్డులాగా వందలడు. అయినా తప్పదు. ఓ రోజు కుంటాని వెంట బెట్టుకొని వాళ్ళమ్మ దెంబోడిబ్బా పాకకు తీసుకు పోయింది. చేనేత మగ్గం మీద డిబ్బా బట్ట నేస్తూంటే కుంటా విప్పారిన కళ్ళతో చింతగా చూశాడు. ఇండికి తిరిగి వచ్చాక ఓంటా నీలిమందు ఆకులు పొడి కొట్టి అద్దకం రంగు తయారు చేసింది. ఊళ్ళో ఆదవాళ్ళంతా అదే పనిలో లీనమైపోయి బట్టలకి అద్దకం వేస్తున్నారు. పొదల మీద తుప్పల మీద ఆరవేసిన బట్టలు ఎండలో ఎర్రగా, ఆకుపచ్చగా నీలంగా మెరిసి పడుతోన్నాయి.

అద్దకం పనుల్లో కుట్టుపనుల్లో ఆదవాళ్ళు మునిగిపోయి వుంటే, మగ వాళ్ళు వేరే పనుల్లో ఊపిరి సల్పకుండా వున్నారు. ఊరి చుట్టూ వేసిన వెదురు కంచ బాగుచేశారు. వానలకి పాడై పోయిన మట్టి గుడెసలకి మరమ్మత్తులు చేశారు చివికిపోయిన కప్పు ఊడదీసి కొత్తది నేశారు. కొత్తగా పెళ్ళి చేసుకో దోయే పదును జంటలు కొత్త యిళ్ళు కట్టుకున్నారు.

ఊరంతా కోలాహలంగా వుంది. నెలపొడుపు నాడు పండగ ప్రారంభ మవుతుంది. పూళ్ళో మేళగాళ్ళు సంగీత వాయిద్యాలు బెటకీతీసి సాధన చేస్తున్నారు.

మగవాళ్ళు కొందరు గంటల తరబడి ఓపిగ్గా కూర్చుని పల్చటి చెక్కతో రకరకాల సైజుల్లో, రూపాల్లో కృత్రిమ మొహాలు తయారు చేస్తున్నారు. అవి తగిలించుకున్న మనిషిని అనవాలు పట్టలేరు. వాటి రూపురేఖలు భయంకరంగా భిషితంగా వుంటాయి.

తెరపి దొరకని యింటి చాకిరీలో సతమతమయ్యే అమ్మలక్కలు రవ్వంత తీరుబడి దొరికితే కొత్త బావి దగ్గర వూసులాడుకొంటున్నారు. అదే వాళ్ళ నీలాటి రేపు. కొద్ది సేపు కూర్చుని అంతలోనే యేదో ముంచుకొస్తున్నట్టు ఆదరాబాదరా యిళ్ళకు పరుగులెత్తుతారు. సందుగొస్తుందంటే ఎన్ని పనులు! బట్టలు కుట్టాలి. ఇల్లు బూజు దులపాలి. నేల అలికి ముగ్గులు పెట్టాలి. ఎండబెట్టిన కూరా నారా ఒరుగులు నానబెట్టాలి. మేకల్ని తెగ య్యాళి. మాంసం వేయించాలి. అన్నింటికన్నా ముఖ్యమైన పని మరోటుంది. ఉన్నంతలో నదురుగా కనపడాలి.

ఆడపిల్లల వ్యవహారమే యింటాకి వింతగా తోచింది. నిన్న మొన్నటి దాకా చెట్టూ చేమా ఎగబాకిన పెంకి ఆడ గుంటలు సిగ్గులొలకబోస్తున్నారు. ఒయ్యారాలుపోతున్నారు; వంకర్లు తిరిగిపోతూ నడుస్తున్నారు. ఛీ...ఛీ... తిన్నగా నడవటమైన చేతకాని ఆ నాపసానుల్లో యేం వుందో గాని మగవాళ్ళ మతులు పోగొట్టుకొని రెప్ప ఆర్చకుండా వీళ్ళకేసి కళ్ళ పుగించిచూస్తున్నారు. వాళ్ళ నోళ్ళు పిడికలంత తావు ఉబ్బాయి. లోపలి పెదాలలో ముక్కు గుచ్చి నల్లగా రంగుపూశారు. పన్నెండేళ్ళు చాటిన ప్రతి ఆడపిల్లా అఖిరికి బింటా కూడా వుదనో ఆకులు ఉదక బెట్టి, గుజ్జుచేసి, ఆరబెట్టి పాదాలకి, అరచేతులకి పూసు కొని సిరా నలుపు సింగారించుకొంటున్నారు. 'ఎందుకే ఆమ్మా' అని కుంటా తల్లి నడిగితే 'పోయి ఆడుకో వెధవా', అని బింటా కసిరింది. వెళ్లి చంద్రినది గాడు. "ఎంత నల్లగా వుంటే ఆదంగులు అంత అందంగావుంటారు" అన్నాడు ఉమరో.

"ఎందుకు?" అని మళ్ళీ అడిగాడు కుంటా.

"పెద్దాడివయ్యాక నీకే తెలుస్తుంది" అన్నాడు ఉమరో.

చెట్టు వేపు దాడు తీశాడు. మేళ్లగాళ్ళు అప్పటికే దోలు మద్దెలల మీద దరువేస్తున్నారని నోరున్నజీవాల్లా అవి మొరుగుతున్నాయ్; గొంతు పెట్టుకొని అరుస్తున్నాయ్. బిరుగాబిగదీసిన మేక చర్మాలమీద మేకగాళ్ళ వేళ్ళు చిత్రంగా ఆడుకోంటే లయలుహోయలు పోతున్నాయి. రంగురంగుల కొత్త బట్టలు సింగారించుకొని పూలరంగళ్ళలా వొచ్చిన జనం చేతులు, కాళ్ళు మెల్లగా పూపటంతో ప్రారంభించివేగం పుంజుకొన్నారు.

కుంటా అంతకుముందు అనేక ఉత్సవాలు చూశాడు. నార్లు పోసేప్పుడు నాట్లు వేసేప్పుడు వేడుకలు జరిపేప్పుడు, యింకా పుట్టుకలకి, పెళ్లిళ్లకి, చావులకి సమస్త కార్యాలకి విధిగా చేసే ఆ నృత్యాలు అతన్ని ఎప్పుడూ కదిలించలేదు. ఒక విధంగా అతనికవి అంతుబట్టనూలేదు; కాదని ప్రతిమదించనూలేకపోయాడు. ఇప్పుడూ అదే పరిస్థితి. ఆడా మగా ఒళ్ళు పూపుతూ ఆడుకోంటే, వాళ్ళ మనసుల్లో ఒంటరిగా దాగిన యేవో భావాల్ని వాళ్ళ శరీరాలు భాషలోకి బట్టాడా చేస్తున్నాయ్.

గిర్రన తిరుగుతూ, ఎగిరి గంతేస్తూ, చేతులు కాళ్ళు పెరికి పారేస్తున్నట్లు విసురుసురుగా విడిలిస్తూ ఆడుతున్న ఆజనంలో కొందరూ కృత్రిమ మొహాలు తగిలించుకున్నారు. అఖరికి, ముసలి న్యోబోబో సైతం పూనకం వచ్చినట్లుపూగి, తూగి అలిసి సొలసి కుప్పకూలింది. ఎప్పుడూ ముక్కుతో మూలిగే ఇమాము మొహానికి భయంకరమైన అట్టకొడుగు తగిలించుకొని చెట్టుమానుని చుట్టుకుంటూ ఊడదీసుకుంటూ విన్యాసాలు ప్రదర్శించే కాసుపాములా తాండవమాడాడు. మూలనున్న ముసలోళ్ళు సైతం తడబడే అడుగుల్లో, పడిలిన తోటకూర కాదల్లాంటి చేతుల్లో అందర్నోపాటు ఆదాలని ఆయాసపడ్డారు. ఉమర్ కాస్సేపు శివతాండవం చేసి అలిసి పడిపోయాడు.

పడిపడిగా, ఉరపడిగా కొట్టుకునే దోళ్ల గుండెల మోత కుంటాకి చెవుల్లో నేరూక ఒంట్లో ప్రత్యంగంలో గింగుర్లెత్తుతున్నట్లు అనిపించింది. తనకే తెలికుండా కలలో మాదిరిగా కుంటా ఆ గమనంలో ఐక్యమైపోయాడు. ఒళ్ళు ఆవేశంతో వాణికింది. కాళ్ళుచేతులు కదలి అలలయ్యాయి. గాలిలోకి ఎగిరాడు. ఇతర్లతోపాటు అరిచాడు. చిట్టచివరికి తలసట కమ్మి నేలమీద వారిపోయాడు.

అలసట తగ్గాక నెమ్మదిగా కాళ్ళీడ్చుకుంటూ యింటికి పోయి పక్కమీద పడిపోయాడు. దోళ్ళు మద్దెలలు వాయించే మేకగాళ్ళు అలుపు తీర్చుకోడానికే తప్ప ఆగకుండా తిండి, నిద్రా మానేసి యేక బిగిన వాయిస్తున్నారు కుంటా ఒళ్ళెరకు -ండా నిద్రపోతున్నప్పుడు కూడా దోళ్ళ, మద్దెలు నిర్విరమంగా మోగుతూనే వున్నాయ్.

మర్నాడు మద్యాహ్నం పండుగ రెండో రోజు ప్రారంభమైంది. పోయి

పండ్లగ మొదలుకొని అనాటిదాకా జహూర్ గ్రామంలో సాహస కృత్యాలు చేసిన మొనగాళ్ళకి ఆ రోజు సన్మానోత్సవం. ఊళ్లో జనం ఊరేగింపు తీశారు. ముందు వరసలో మౌల్వీ, ఇమామ్, గ్రామ పెద్దలు, వేటగాళ్ళు, జైట్టిలు సన్మానం స్వీకరించబోయే సాహసులు తీవిగా కదిలారు. వాళ్ళ వెనక జనం వాద్య బృందం వెంటరాగా పాటలు పాడుతూ జైజైలు కొడుతూ నడిచారు. ఊరేగింపు ఊరుదాచి పొలిమేరల్లో మరిచెట్టు దగ్గర ఆగింది. కుంటా, అక గాడి దోస్తులు వేరుగా బారు తీరి వేణుపులూడుతూ, గంటలు గణగణలాడిస్తూ, గిలకలు కరకరమనిపిస్తూ ఊరేగింపు ముందూ వెనకా కవాతు చేశారు. వాళ్ళకి వాళ్ళే ఉట్టిట్టి సన్మానాలు చేసుకున్నారు. కుంటా వంతోచ్చే సరికి అతను మోకాళ్ళమీద కుప్పించి పైకెగిరి గొప్ప సాహస కృత్యం చేసిన వాడిలా పోజు పెట్టాడు. ఉమరో, బింటాలు కొడుకు చేష్టలకి మురిసిపోయి ముసిముసి నవ్వులు నవ్వారు.

ఊళ్ళో ప్రతి యింటా నోరూరించే రకరకాల కమ్మని వంటకాలు సిద్ధంగా వున్నాయ్. అన్నం, ఉడకబెట్టిన దుంపలు, మాంసం వేపుడు-వీడికావాంన్న వాడికి అది ఆడవాళ్ళ ఆదరంగా వడ్డిస్తారు. కుంటా, అతని దోస్తులు (సొర, గుమ్మడికాయ బుర్రలో) కడుపు పట్టినంత ఆరగించి ఊరిబైట మరిచెట్టు దగ్గరకి లగెతారు.

అక్కడ బైట ఊళ్ళ నుంచీ, పొరుగు రాజ్యాల నుంచీ వచ్చిన కొత్త మొహంతో కోలాహలంగా వుంది. సెనెగల్ దేశం నుంచీ వచ్చినవాళ్ళు రంగురంగుల గుడ్డల మూటలు ప్రదర్శించారు. ఇంకా కొంత మంది మేలుజాతి నైజీరియా కోలా గింజల మూటలు విప్పాడు. కాంబేనది మీద పడవల్లో వచ్చిన వర్తకులు ఉప్పుకడ్డిలు వేసుకొచ్చారు. ఆ ఉప్పు కడ్డిలిచ్చి ఊళ్లో దొరికే నీలి మందు, చర్మాలు, మైనం, తేనె పుచ్చుకుపోతారు. ముస్లిం మతస్తులు కాని ఇతర వర్తకులు కూడా వొచ్చారు గాని వాళ్ళు అక్కడ ఆగకుండా వెగం వెళ్లిపోయాడు. ఎంచేతనంటే వాళ్ళు పొగాకు, నశ్యం, పులవబెట్టిన తేనె, నీళ్లతో తయారు చేసిన సారా వగైరాలు తెచ్చారు. మాండింకా తెగ ముస్లిములు వాటిని ముట్టుకోరు. జహూర్ కంటే యింకా పెద్దపెద్ద గ్రామాలు సందర్శించబోయే యాత్రికులు అక్కడ ఆగకుండా ముందుకు తరలిపోయాడు. జహూర్ మీదుగా ముందుకు సాగిపోయే ఆ కొత్త మొగాలు నెత్తి మీద వెనురు బుట్టల్లో యేమున్నాయో చూడాలని కుంటా, అతని దోస్తులు కాస్సేపు వాళ్ళ వెంట బడ్డారు. దార్లో కలవబోయే కొత్త స్నేహితులకు కానుకగా ఇచ్చే కొత్త బట్టలు, చిన్న చిన్న బహుమానాలు తప్ప ఆ బుట్టల్లో మరేమీ లేవు.

ప్రతి రోజూ దప్పుల చప్పుళ్ళ చుధ్య ఊరు నిదురపోయి, మేల్కొని

టూండి. ప్రతి ఉదయం ఏక్కడెక్కడి నుంచో వచ్చిన కొత్త మొగాలు ప్రత్యక్షమౌతాయి. సంచార నాట్య గాయక బృందాలు, కోరాన్ పండితులు, గత కాలపు ఘటనల గాథలు గానం చేసే గాయకులు ఎందరెందరో వచ్చిపోతారు.

ఆ గాయకులు రాగానే ఊరంతా నిశ్శబ్దమైపోయింది. జనమంతా కోతుల చెట్టు కింద కూర్చుని పూర్వకాలపు రాజుల్ని గురించి, ఆ నాటి మహా నీరుల సాహస కార్యాలు గురించి, గతంలో జరిగిన యుద్ధాల్ని గురించి, యింకా ఎన్నెన్నో కథలు గాథలు వాళ్ళు రసవత్తరంగా వర్ణించి చెబుతోంటే మైమరచి విన్నారు. కొంత మంది వాళ్ళని యిళ్ళకి తీసుకుపోయి దక్షిణ చెల్లించి తమ తాత ముత్తాతల స్తోత్రగీతాలు విని ఉబ్బి తబ్బిబ్బులయ్యారు. వివాహాది శుభ కార్యాలకి గానీ, అంత్య క్రియల్లాంటి విషాద సందర్భాలకి గానీ డప్పు అంచెల మీద వార్త పంపితే రెక్కలు కట్టుకొని వాల్తామని వాగ్దానాలు చేసి వాళ్ళు వీడ్కోలు పుచ్చుకున్నారు.

పండగ ఆరో రోజు ప్రవేశించింది. ఆ రోజు మధ్యాహ్నం 12 కొత్త డోలు జపూర్ ను ఆషేపిస్తూ దురుసుగా మోగింది. కుంటా యింట్లోంచి రిప్పున దూసుకొచ్చారు. అప్పటికే ఊళ్ళో వాళ్ళంతా కోపంగా కోతుల చెట్టు కింద గుమిగూడారు. జగజ్జెట్టిలు వస్తున్నారు.—జపూర్లో జెట్టిల మని చెప్పకునేవాళ్ళు గమ్మున దాక్కొండని ఆ డోలు అక్కడికి దరిదాపుల్లో గొంతు చించుకొని సవార్ చేస్తుంది. జపూర్ డోలు అంతకంటే తీక్షణంగా ప్రతి సవార్ విసిరే సరికి గ్రామస్థులంతా ఆనందంతో గంతులు వేశారు.

జపూర్ జెట్టిలు లంగోటి బిగించి, కోలిరాద్దై చెట్టు ఆకుల్లో నూరిన జిగురు ఒంటి నిండా పూసుకొని మైదానంలోకి దిగారు. జనమంతా ఎద్దేవ చేస్తూ కూసే వెకిలి కూతల మధ్య కొత్త జెట్టిలు గోదాలోకి దిగారు. జనం తమ ఊరి మల్లుల్ని హుషారు చేస్తూ చెవులు చిల్లులు పడేటట్లు కాకిగోల పెడు తున్నారు. ఆ గోల, కేకలు భరించలేక ఇరుపజ్వల డోళ్ళు అనాన్ని నిశబ్దంగా వుండమని ఆర్పించాయి.

డోళ్ళు రెండూ 'రెడీ' అని మోగాయి. జెట్టిలంతా ఇద్దరిద్దరుగా చీలి వొంగి ముఖముఖి తేరపార చూసుకున్నారు. 'కలబడండి'—డోళ్ళు ఆదేశించాయి. జెట్టిలు పిల్లలు మాదిరి ఒకరి చుట్టూ ఒకరు అందకుండా తిరిగారు. ఒకళ్ళ నొకళ్ళు తప్పుచోప పట్టించటానికి కృత్రిమంగా మెరుపు దాడి తమాషాలు చేశారు. చిట్టచివరికి పట్టు పట్టుకొని తలపడ్డారు, బాహాబాహి ఏవమైన పోటీ ప్రారంభమైంది. వాళ్ల కాళ్ల తాపులకి దుమ్ము ముప్పులా పైకి లేచింది. కేకలు పెడుతూ, యీలలు వేస్తూ అల్లరి చేసే జనానికి కుస్తీలు పడ్డే జెట్టిలు స్పష్టంగా కానరాలేదు. జెట్టి రిద్దరూ ఒకే క్షణంలో దభీమని కిందపడితే అది

తెగ్గలోకి రాదు. ఏ జెట్టి అయితే ప్రత్యర్థిని అమాంతం పైకి లేపి విసిరివేసి
తేసి కొడతాడో అతనిదే గెలుపు. ఒక సారి జైటు జెట్టి గెలిస్తే, రెండో తూరి
జూహ్ జెట్టి గెలుస్తున్నాడు. దప్పు కొట్టే వాళ్ళు గెలిచిన వాడి పేరు
మోగిస్తున్నారు.

చివరికి జూహ్ జట్టు ఒక్క పట్టు ఎక్కువైచ్చి గెలిచింది. గెలిచిన
వాళ్ళకి అప్పటి కప్పుడు తెగ నరికిన ఎద్దుకొమ్మలు, కాలి గిట్టలు బహుమ
తిగా ఇచ్చారు. మంట మీద పెట్టి పెద్దపెద్ద మాంసం ముక్కలు వేయించారు.
ఓడినవాళ్ళు, గెలిచిన వాళ్ళు అంతా ఉత్సాహంగా విందులో పాల్గొన్నారు.
జైటు నుంచీ వచ్చిన మల్లుల్ని ఊళ్ళో వాళ్ళంతా అభినందించారు. పెళ్లికాని
అడవిల్లలు మల్లుల కాలి చీలమండలకి మోచేతుల పైన మువ్వలు కట్టారు.
విందు జరుగుతుండగా మూడవవారు పిల్లలు మైదానం వేపు దోడు తీసి కుస్తీలు
జరిగిన స్థలంలో ఎర్రమట్టి చదునుగా సర్ది సియోరువా నృత్యానికి సిద్ధం
చేశారు.

చిటపటలాడిన సూర్యుడు నీరసించి పడమటికి వాలిపోయాడు. జనం
కొత్త బట్టల్లో ముస్తాబై ఆటల మైదానానికి తరలివచ్చారు. మంద్రంగా మధ్య
లలు మోగాయి. జెట్టిల జట్టు రెండూ గుండ్రంగా వున్న గోదాలోకి చూకాయి.
జెట్టిలు వినయంగా పంగి అభివాదాలు చేశారు. చటుక్కున ఎగిరి గంతేశారు.
శాళ్ళకి, చేతులకి కట్టిన గజ్జెలు సన్నగా మోగాయి. జెట్టిలు కండలు పొంగించి
బల ప్రదర్శన చేశారు. జనం హర్షధ్వనాలు చేశారు. దిగ్గున దోలు బిగ్గరగా
మోగింది. పెళ్లికాని కన్యలు సిగ్గులొలక బోస్తూ మల్లులు నిలబడ్డ మైదానంలోకి
బిలబిలలాడుతూ పరుగెత్తుకొచ్చారు. జనం చప్పట్లు కొట్టారు. లేళ్ళు పరిగెత్తే
మాదిరిగా డోళ్ళు గమకాలు పలికాయి. ఆ గమకాలకి, వేగానికి అనుగుణంగా
ఆ అడవిల్లలు పద విన్యాసాలు ప్రదర్శించారు.

ఆడి ఆడి అలిసి సొలిసి ఒకరి తరువాత ఒకరు తలకి చుట్టుకున్న
రంగు రంగుల అద్దకపు రుమాళ్ళ నేల మీద విసిరేసి తొట్రుపడే కాళ్ళతో
మైదానంలోంచి జైటు పడ్డారు. అందరి చూపులా దుమ్ములోపడ్డ రంగు
రుమాళ్ళు మీద నిలిచాయి. పెళ్ళిడు కొచ్చిన యే పడుచు కుర్రాడు ఏ పిల్ల
విసిరిన రంగు రుమాలు చేతికందుకుంటాడా అని చుట్టూ చేరిన జనం ఉత్కం
ఠతో చూస్తున్నారు. అట్లా అందుకొన్న కుర్రాడు ఆ పిల్ల రల్లిదండ్రుల్ని
కలిసి ఎన్ని ఆవులు, మేకలు ఓలివ్వాలో తెలుసుకుంటాడు. ఈ తతంగం
అర్థంకాని పిల్ల చూడ జైటుకి దోడు తీశారు. జైటు నుంచీ వచ్చిన జెట్టిల్లో
ఒకరు ఓ రంగు రుమాం చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు. కోతల పండగ కొన
మెరుపది!

ఆ అదృష్టవంతురాలుకని పెంచిన అమ్మనీ, అయ్యనీ, పుట్టి పెరిగిన యింటినీ పల్లెనీ విడిచిపెట్టి కట్టుకున్న మొగునితో కొత్త ఊరు తరలిపోతుంది. అట్లా, పరాయి ఊరు తరలిపోయిన ఆ ఊరి ఆడబడుచులు అదిననలో ఎందరో పున్నారు.

7

పండగ కడపటి రోజు తెల్లవారి బైట గగ్గోలుగా వినబడ్డ కేళి అరుపులకి కుంటా ఉలిక్కిపడి లేచాడు. బట్టలు వేసుకుని చరచరా నైటకు దూసుకొచ్చాడు. బైట దృశ్యం చూసే సరికి కుంటాకి భయంతో పొట్టబిగుసుకు పోయింది. చుట్టూ పక్కల గుడిసెల ముందు అయిదాడుగుడు చునుపులు ముఖం కనిపించకుండా భయంకరమైన ముసుగులు వేసుకొని, పొడవైన శిరోవేష్టనాలు తొడుక్కొని, చెట్ల ఆకులు, బెరళ్ళతో వేషధారణ చేసుకొని భీకరంగా అరుస్తూ యీతెలు తిప్పుతూ వీర విహారం చేస్తున్నారు. చాళ్ళల్లో ఒకడు ఒక్కొక్క గుడిసెలోకి జొరబడి మూడోకారు కుర్రవాణ్ణి మొరటుగా నైట కీడ్చుకొస్తున్నాడు. ఆ కుర్రవాళ్ళు భయంతో గజగజ వాణికి పోతున్నారు.

కుంటా, అతని యీడు కుర్రవాళ్ళు కలిసి భయం భయంగా ట గుడిసె రోపలికి తొంగి చూశారు. తమకంటే పైకాట కుర్రవాళ్ళ మునారికి తెల్లడి ముసుగు కప్పి పున్నాయి. వీళ్ళు తొంగి చూడడం గమనించిన ముసుగు చునిషి ఒకడు భయంకరంగా గర్జిస్తూ, పూపుతూ చాళ్ళ చేపుకు దూసుకు రాబోయేసరికి ఎవరికి వాళ్ళు భయంతో కకావికలై పారిపోయారు. ఆ ముసుగు చునుపులు మూడోకారు పిల్ల కాయల్ని మొత్తం జమచేసి బానిసల కప్పగించారు. వాళ్ళు ఆ పిల్లకాయల్ని చెయ్యి పట్టుకొని ఊరివైపు గేటు దాకా నడిపించి తీసుకుపోయారు.

తమకంటే పైయీడు పిల్లల్ని పురుషులుగా తర్ఫీదు చేసేందుకు ఆవిరంగా తీసుకుపోతారని కుంటా ఒకప్పుడు నిన్నాడు. కాని, అది ఇట్లా జరుగుతుందని ఎరగడు. మూడవకారు పిల్లలంతా తర్ఫీదు యిచ్చే వాళ్ళతో కలిసి ఊరు చాటిపోగానే జహార్లో విషాదచ్ఛాయలు కమ్మాయి. కుంటా, అతని దోస్తులు చాలా రోజుల దాకా ఆ భయం నుంచి తేరుకోలేక పోయారు. తాము కళ్ళారా చూసిన ఆ భయంకర దృశ్యం గురించి తప్ప మరేదీ మాట్లాడుకునే వాళ్ళుకాదు. తహస్సంగా యిచ్చే ఆ తర్ఫీదు తానాకు భయంకర విషయాలు

గురించి పెద్దవాళ్ళు చెప్పుకుంటుంటే పొంచి విన్నారు. అస్తమానం అవే సంగతుల్లో వాళ్ళ బుర్రలో భయం గూడు కట్టుకొంది. కొరాన్ లో శ్లోకాలు బట్టి పట్టటంలో శ్రద్ధ పోయిందని ప్రతి ఉదయం బళ్లో నెత్తిమీద అయ్యవారి మెట్టి కాయలు తప్పటం లేదు.

బడినుంచి బయట పడ్డాక మేకల్ని తోలుకుని దుబ్బుల్లోకి పోయేవాళ్ళు. మరో రెండేళ్ళు పోయాక తమకిదే గతి పడుతుందని, తర్ఫీదుకు తన్నుకుంటూ గుడ్డుకుంటూ తీసుకుపోతారని తలుచుకుని కళవళ పడిపోయేరు.

ఇప్పుడు వెళ్లిన మూడోకారు పిల్లకాయలు పన్నెండు పున్నములు దాటాక గాని తిరిగి రారని రెండవ కారు పిల్లలంతా విన్నారు. పిల్లలుగా వెళ్లిన వాళ్ళు పురుషులుగా తిరిగి వస్తారని కూడా వాళ్ళు విన్నారు.

“వాళ్ళకి ప్రతిరోజూ దెబ్బలు పడతయ్యేవి ఎవరో చెప్పారా!” అన్నాడు కుంటా.

“లిండికని వాళ్ళని రోజూ వేటకి పంపుతారట!” అన్నాడు కరామె అనే పిల్లవాడు.

“రాత్రిపూట ఒంటరిగా వాళ్ళని కీకారణ్యంలో తొల్రారంట. దారి కనుక్కుని పోయిన దారినే తిరిగి వచ్చేయాలంట.” అన్నాడు సిటాపా.

ఇవన్నీ కాక ఇంకొక భయంకరమైన సంగతి కుంటా చెవిని పడింది. అది పైకి అన్లేదు, అది చలచుకుంటేనే కుంటాకు గుండెల్లో గుబులు లేస్తుంది. శిషణా కాలంలో పురుషాంగంలో కొద్ది భాగం కోసేస్తారనేదే అతనికి భయం పుట్టిన సంగతి. తర్ఫీదు గురించి మాట్లాడే కొద్ది తారెత్తి మాటలు కట్టిపెట్టారు.

కుంటా, అతని దోస్తులు మేకలు వాయటంలో మెలకువలన్నీ నేర్చుకున్నారు. అయినా నేర్చుకోవాల్సింది యింకా చాలా వుంది. వడిసెల లాఘవంగా విసర్జం నేర్చుకున్నారు. బాణాలు అమ్ములు ఉపయోగించటంలో నైపుణ్యం సంపాదించారు. ప్రతిరోజూ మధ్యాహ్నం ఓ గంట సేపు బాణాలు అమ్ముల్లో చెవుల పిల్లుల్ని, ఉడతల్ని, తొండల్ని, దుబ్బుల్లో తిరిగే బొద్దెలుకల్ని, అదవి పుంజుల్ని వేటాడేవాళ్ళు. వేటాడి చంపినవాట్లకి తోలు రీసేసి కుభ్రం చేసి, వెంట తెచ్చుకున్న ఉప్పు అద్ది, చితుకులు పేర్చి మంట చేసి మెత్తబడేదాకా కార్చి అందరూ కూర్చుని విందారగించేవారు.

ఎండా కాలం వచ్చేసింది. అయిదు నెలలపాటు మంట మండిపోతుంది పొలం పన్ను చేస్తున్నప్పుడు చెమటలు కక్కినట్లే, ఇంట్లో కదలకుండా కూర్చున్నా చెమటలు దిగిపోతున్నై. బింటా ప్రతి ఉదయం కొడుకు మేకల్ని తోలుకుపోయే ముందు కాళ్ళకి తాబీ నూనె రాసుకున్నాడో లేకా కనిపెట్టేది. అయినా సాయంత్రం తిరిగి వచ్చేటప్పటికి కాలిన నేల మీద తిరగటం

మూలాన అరికాళ్ళు పగిలిపోయి వుండేవి. పెదాలు ఎండి పెట్టి పోయేవి. కొంత మంది పిల్లకాయలు నెత్తురోడే అరికాళ్ళతో యిల్లు చేరేవాళ్ళు. మళ్ళీ మర్రోజు తెల్లవారి మారుమాట్లాడకుండా మేకల్ని తోలుకుపోయేవాళ్ళు. తండ్రుల్లాగే వాళ్ళునొప్పి కలిగినా నోరు విప్పకుండా పనుల్లోకిపోతారు.

పగలంతా మండే ఎండ. పొద్దుకుంకగానే చటుక్కున గాలి చలి విరుగుతుంది. పెందలకాడ తిండి తిని చిన్నా పెద్దా, ముసలీ, ముతకా అంతా విడివిడిగా చలిమంటలేసుకొని దాని చుట్టూ కూర్చుని చలి కాగుతూ కథలు, కబుర్లు చెప్పుకుంటారు.

అయిదు నెలల పాటు ఎండలు అదరగొట్టాయి. మనుషులు గిలా వడి పోయారు. పురుగులు కుట్టి కుట్టి పశువుల ఒంటి మీద పుట్ల పడ్డాయి. ఆ పుట్లమీదే పురుగులు గుడ్లు పెట్టాయి. అస్తమానం అరుస్తూ, పెంటపోగులు కుళ్ళగిస్తూ తిరిగే కోళ్ల రెక్కలు సాచి, ముక్కులు తెరుచుకొని నీరసంగా దుమ్ములో ఒక పక్కకి ఒత్తిగిలి పడుకుంటున్నాయి. ఎండకి తాళలేక కోతు లన్నీ నీడ కోసం అడవుల్లోకి పరారయ్యాయి. మేకలు ఎండ వడకి తట్టుకో లేక మేత మేయటం తగ్గించి శుష్కించిపోయాయి.

కుంటాకి, అతని దోస్తులకి మేకల్ని మేపుకు రావటంలో వెనకటి ఉత్సాహం చచ్చిపోయింది. నుదిటి మీద కారే చెమట తుడుచుకుంటూ కుంటా ఆలోచనలో కూరుకుపోయాడు. ఒకదాని తరువాత ఒకటి యీ ప్రకృతి వైపరీత్యాలు ప్రజల్ని కాల్చుకు తింటున్నాయ్. మండే ఎండలు, ఎముకలు కొరికే చలి...తరవాత మురుగువానలు...ఎండ ఎంత అవసరమో వానా అంతే. కాని అతివృష్టి, అనావృష్టి రెండూ పీడించుకు తినేవే. వానలు కురిసి వాతావరణం చల్లబడి చెట్లు విరగ కాసి మేకలు మస్తుగా మేసి కొవ్వెత్తి సమ స్తం కలకలలాడే సమయంలోనే తిండిగింజలు నిండుకుంటాయ్. కరువు కాలం ప్రవేశించి ఎండర్నో ఎత్తుకుపోతుంది. ఆయేషా నాయనమ్మ అట్లానే చని పోయింది. జనం బ్రతుకులెప్పుడూ యిట్లా యిక్కట్లలోనే యిగిరిపోయాయి. బహుశా ఎప్పుడూ యింతేనేమో !

రెండు వర్షాలు గడిచాయి. చింటా మళ్ళీ కడుపుతోంది. కడుపు పెరగ టంతో పాటు ఓరిమి తగ్గిపోయింది. చీటికి మాటికి పిల్ల లిద్దరిమీదా విరుచుకు పడుతుంది. రెండో బుడతడు లామిన్ అన్నని వొదలకుండా అంటి పెట్టుకుని తిరుగుతున్నాడు, వాడు వసపిట్ట, వేసిని ప్రశ్న వెయ్యకుండా అన్నని విసిగి పోడు.

"పర్ పంచం ఎట్లా వుంటుంది."

"యే మనిషీ, యే నావా అంత దూరం పోలేదు. కనక తెలవారి

నంత యే మనిషికి తెలవదు."

"గుడ్డగూబని ఎవరూ కొట్టరెందుకని?"

"చనిపోయిన మన పూర్వీకుల ఆత్మలు వాటిల్లో వుంటాయి గనక."

"ఆ చెట్టుమీద వున్నది యే పక్షి?"

"డేగ."

"అది ఏం తెంటుంది?"

"చిట్టెలికల్ని, చిన్న చిన్న పిట్టల్ని యికా అట్లాంటి వాటిని."

"ఓ."

తనకెంత తెలుసో కుంటా ఎన్నడూ గ్రహించలేదు. కాని అప్పుడప్పుడూ తమ్ముడు అడిగే కొన్ని ప్రశ్నలకు బొత్తిగా జవాబు చెప్పలేదు.

"సూర్యుడు నిప్పుల మీద వుంటాడా?"

"మనలో పాటు ఎందుకు నిదురపోదు?"

కుంటాకి యేం జవాబు చెప్పారో చోదపడదు. లామిన్ లేకుండా చూసి వాడడిగిన ప్రశ్నల్ని అమ్మకో నాన్నకో చెప్పి సమాధానాలు రాగుతాడు.

"అల్లా ఎక్కడుంటాడు?" అనడిగాడు కుంటా.

"సూర్యుడు ఎక్కణ్ణుంచీ వొస్తున్నాడో అల్లా అక్కడుంటాడు" అని జవాబిచ్చాడు ఉమరో.

8

ఓ రోజు మధ్యాహ్నం కుంటా, లామిన్ నడుస్తూపోతున్నారు. హఠాత్తుగా లామిన్ బుల్లి బుల్లరలో ఓ సందేహం కలిగింది. బానిసలంటే ఎవరు? యేమిటి అని అన్న నడిగాడు. కుంటా బిత్తరపోయాడు. జవాబు తోడక గుర్రుమని వెంటనే కిమ్మనకుండా వుండిపోయాడు. తెల్లతోలు బూచోళ్ళకి చేజిక్కిన వాళ్లు, బానిసలయ్యారని మాత్రమే ఆతనికి తెలుసు. తమ సొంత ఊళ్ళోనే కొంత మంది పెద్దవాళ్ళు బానిసల్ని అట్టే పెట్టుకొన్నట్లు ఓ సారి కర్ణాకర్ణిగా విన్నాడె తప్ప ఆ సంగతి గురించి బొత్తిగా తెలీదు.

మర్నాడు ఉమరో ఈత తోపుకు బైల్దేరేప్పుడు కుంటా తను కూడా వెంట వస్తానని తండ్రినడిగాడు. ఇద్దరూ తోపుకు దారి తీశారు. రోవరో యిద్దరూ మౌనంగా వుండిపోయారు.

కోపులోకి అడుగు పెట్టాక కుంటా హతాత్తుగా "ఫా! బానిస లందే ఎవరు?" అనడిగాడు తండ్రిని.

ఉమర్ మొదట గురుమన్నాడు. జవాబు చెప్పకుండా, యే చెట్టు గడ్డిలో పరకాయించి చూస్తూ కోపులో అటూ యిటూ తిరిగాడు.

"ఫలానా వాళ్ళు బానిసలని, ఫలానావాళ్ళు బానిసలు వాదని వేరు చేసి చెప్పటం కష్టం" అన్నాడు చివరికి.

ఓ మంచి రోజు బొందని ఎంచుకుని ఉమర్ గొడ్డలితో మొదలు నడుచు తున్నాడు. మధ్య మధ్య కొడుకుతో మాటలకి దిగేడు. బానిసలు కాపరాలు చేసే గుడిసె పై కప్పలు యే గడ్డితో నేస్తారో, స్వతంత్ర జీవనం గడిపే గ్రామస్తుల గుడిసెల కప్పలు యే గడ్డితో నేస్తారో ఉమర్ కొడుక్కి చెప్పాడు.

"బానిసల సమక్షంలో బానిసల్ని గురించి మాట్లాడకూడదు. జాగ్రత్త" అని కొడుకుని హెచ్చరించాడు. ఎందుకో కుంటాకి అర్థం కాలేదు. కిమ్మన కుండా తలూపాడు.

రోజు బొంద దఫీమని నేల కూలింది. ఉమర్ గొడ్డలితో మట్టలు నడుచు తున్నాడు. కుంటా పండిన ఈతకాయల్ని కోసి నోట్లో వేసుకుంటున్నాడు.

"ఫా! కొంతమంది ఎందుకు బానిసలయ్యారు? తతిమ్మా వాళ్ళు ఎందుకని కారు? అనడిగాడు.

"వాళ్ళు చకరకాలుగా బానిసలయ్యారు. కొంతమంది బానిస తల్లులకి పుట్టి బానిసలయ్యారు. ఇంకా కొంత మంది తమ స్వంత ఊళ్ళలో కరువు కాటకాలొచ్చి పొట్ట చేత పట్టుకొని మన ఊరొచ్చి మాకింత తిండి పడేసి మమ్మల్ని మీ బానిసలుగా పడుండనియ్యండని కాళ్ళా వేళ్ళా పడ్డారు. మరి కొంత మంది విరోధులుగా పట్టుబడిపోయారు. పట్టుబడిపోవడం కన్నా ప్రాణాలు పోగొట్టుకోవటం మేలనే దైర్యం చాలక వాళ్ళు బానిసలయ్యారు."

జహూర్ అటువంటి వాడైతే వాడైతే పేరుపేరునా ఉమర్ ఉదహరించాడు. వాళ్ళని బానిసలుగా వ్యవహరించినా వాళ్ళంతా చాలా మర్యాదస్తులని ఉమర్ కొడుక్కి బోధించాడు.

వాళ్ళ హక్కుల్ని గ్యారంటీ చేస్తూ మన పూర్వీకులు చట్టాలు చేశారు అన్నాడు ఉమర్.

యజమానులనే వాళ్ళు తన కింద పని చేసే బానిసలకి తిండి, గుడ్డా, గూడూ సమకూర్చాలి. సేద్యం చేసుకునేందుకు ఓ మడి చెక్క యివ్వాలి. ఫల సాయంలో సగం ప్రతి ఫలంగా యివ్వాలి. మగ బానిసలకి పెళ్ళాన్ని, ఆడ బానిసలకి మొగుణ్ణి వెతికి పెట్టాలి.

హత్యలు, దొంగతనాలు యితర నేరాలు చేసి బానిసలైన వాళ్ళకి

మాత్రం ఆదరణ దొరకదు. అటువంటి బానిసల్ని మాత్రమే యజమాని తిట్ట వచ్చు; కొరత వెయ్యవచ్చు; ఇంకే రకంగానైనా శిక్షించవచ్చు.

"బానిసలు ఎల్లకాలం బానిసలుగానే వుండిపోవాలా?" అనడిగాడు కుంటా.

"లేదు. ఫలసాయంలో దక్కిన సగం పొదుపు చేసుకొని దాంతో విముక్తి కొనుక్కున్నవాళ్ళు మన ఊళ్ళో కో కొల్లలు." అన్నాడు ఉమరో

యజమాని యింట్లో సంబంధం చేసుకుని బానిస తనం నుంచి బైట పడ్డ వాళ్ళు కూడా ఉన్నారని ఉమరో కొడుక్కి వివరాలు చెప్పాడు.

మనిషి మోయగలిగిన మేరకి ఈత మొద్దుని ఉమరో ముక్కలుగా నరికాడు. రెండు పెద్ద ముక్కల్ని అడవి ద్రాక్ష తీగతో కట్టి ఎత్తి భుజంమీద వేసుకుని ఉమరో యింటి మొగం పట్టాడు. కుంటా ఈతకాయలు తింటూ తండ్రి వెనకాలే నడిచాడు.

"న్యోటోటో అవ్వ కూడా బానిసే" అన్నాడు ఉమరో నడుస్తూ.

కుంటాకి ఆ మాట మింగుడు పడలేదు. గుడిసెముందు కూర్చుంటుంటుంటూ పన్నెండు—పదిహేను మంది మొండి మొలల పిల్లల్ని లాలిస్తూ తిక్కి రేగితే ఆ దారంట పోయే ఎంత పెద్ద మనిషినైనా నాలుకతో చీరేసే న్యోటోటో అవ్వ మనస్సులో మెదిలింది. "అవిడ ఎవరి బానిసా కాదు" అనుకున్నాడు మనస్సులో.

మర్రోజు సాయంత్రం మేకల్ని కొట్టంలోకి తోలి తమ్ముణ్ణి వెంట బెట్టుకొని కుంటా అవ్వ గుడిసె వేపు వచ్చి నిశ్శబ్దంగా బైట కూర్చుండి పోయాడు. అవ్వ లోపలే వుంది. అందరి పిల్లలకన్నా కుంటా అంటే ఆమె మహా యిష్టం. కుంటా తన గుడిసె ముంగట అట్లా గమ్మున కూర్చున్నాడంటే వాడిమనస్సుతో ఏదో విశేషం వుందని అవ్వ పసిగట్టింది. అన్నాతమ్ముళ్ళిద్దర్నీ లోపలికి పిసుకొనిపోయి వాళ్ళకోసం టి సీళ్ళు మరగబెట్టింది.

కుశల ప్రశ్నలన్నీ అయ్యాయి. కుంటాకి తను అడగాలనుకొన్నది నోరు పెగిలి బైటకి రావటం లేదు. అవ్వ ఇద్దరి ముందూ టి వుంది. కుంటా అతిప్రయత్నం మీద నోరు విప్పి, "అవ్వా! నువ్వెందుకు బానిసయ్యావ్?" అని గొణిగాడు.

అవ్వ కుంటా లామిన్ల కేసి చురుగ్గా చూసింది. కొద్ది షడాల సేపే ఆమె నిశబ్దంగా వుండిపోయింది.

"ఎందుకో చెప్తా" అంది చిట్టచివరికి.

"ఎన్నో యేళ్ళ కిందట, యిక్కడికి ఎంతో దూరంలో వుండే ఊళ్ళో ఒక రాత్రి—అప్పుడు చిన్నదాన్ని, పెళ్ళి కూడా అయింది.

కూడా పట్టారు..."

గడ్డితో నేసిన పైకప్పులు గణగణా మందుతూ కుప్పకూలి పోతుంటే ఇరుగు పొరుగు వాళ్ళు చేసే హాహాకారాలకి ఆమె తల్లడిల్లిపోతూ మంచం మీంచి కిందకురికింది. పసిపిల్లలిద్దర్నీ చంక నేసుకుని బైటికు పరుగెత్తుకొచ్చింది. సాయుధులైన తెల్లవాళ్ళు నల్ల తొత్తుల్ని వెంటబెట్టుకొని దాడి చేస్తున్నారు. తప్పించుకొని పారిపోలేని వాళ్ళందర్నీ ఒక చోట మంద కట్టారు. దీవంగా గాయపడ్డ వాళ్ళని, నడవటానికి శక్తి లేని ముసలి ముతకనీ మరీ చిన్న పిల్లల్ని అందరూ చూస్తుండగా నిర్దయగా చంపేశారు.

"అఖిరికి నా యిద్దరు బిడ్డల్నీ, నా ముసలి తల్లిని కూడా..." అవ్వ వావురు మని యేడ్చేసింది.

కుంటా, లామిన్ భయంతో ఒకరి చేతులొకరు గట్టిగా పట్టుకున్నారు. అవ్వ కళ్ళు తుడుచుకుని తిరిగి తన కథనం కొనసాగించింది.

భయంతో గడగడలాడిపోయే బందీల మెడల్ని పలుచల్లో కట్టి, కొరదాలతో కొడుతూ ఎన్నో దినాలు నడిపించుకుపోయారు. వేగంగా నడవమని వీపుల మీద మోగే కొరదా దెబ్బలకి తాళలేక ప్రతిరోజూ ఎందరో నేల కూలి పోయారు. ఇంకా ఎందరో ఆకలితో అలసటతో రాలిపోయారు. సత్తువ కూడ దీసుకొని కొందరు నడక సాగించారు. నడవలేవి వాళ్ళని క్రూరమృగాలకి వొడి లేసి ముందుకు సాగిపోయారు. ఆ బందీల వారుసాగినంత మేరా, దార్లో తగిలిన ప్రతి పల్లెనీ తెల్లవాళ్ళ తగులబెట్టారు. కారి, కూలిపోయిన బొంగులు వాసాలు మట్టి మధ్య మనుషుల, పశువుల పుర్రెలు ఎముకలు గుట్టపడ్డాయి. అవన్నీ ఒకప్పుడు కలకలలాడే కావరాల్ని గుండెల్లో పెట్టుకున్న గుడిసెలు. బహూర్ చేరేటప్పటికి బందీల్లో సగానికి పైగా రాలిపోయారు.

ఆ బందీల్లో ఓ పడుచుదాన్ని ఇక్కడే ఒక బస్తా మొక్కజొన్నలకి అమ్మేశారు. అదినేనే. న్యోబాదో అంటే యేంటో తెలుసా? బస్తా మొక్కజొన్నలు. నన్నుకొనుక్కున్న వాడు యెవడో చనిపోయాడు. నేను మాత్రం అప్పట్నుంచీ ఇక్కడే బ్రతికున్నా."

ఆ కథ వింటూ లామిన్ ఉద్రేకంతో మెలికలు తిరిగిపోయాడు. కుంటాకి అవ్వపట్ల మునుపటి కంటే ఎక్కువ అభిమానం ఆరాధన కలిగాయి. అవ్వకి దన్యవాదాలు చెప్పి తమ్ముణ్ణి వెంటబెట్టుకొని కుంటా యింటికి మళ్ళాడు. అన్నదమ్ము లిద్దరూ ఎవరి ఆలోచనల్లో వారు కూరుకుపోయి నెమ్మదిగా యిల్లు చేరారు.

తర్వాత చాలా రోజులు దాకా కుంటా మనస్సులో తెల్లవాళ్ళని గురించిన ఆలోచనలే ముసురుకున్నాయి. ఒకటి రెండు తూర్పు ఆ విషయమై తండ్రి

గాడు. ఆయన క్లుప్తంగా వివరించాడు.

కుంటా పాలు తాగే పసి పాపడుగా వున్న రోజుల్లో జూహర్ మొదలైన ఊళ్ళన్నీ వున్న ప్రాంతాన్ని బర్రా అనే రాజు పాలించేవాడు. బానిసల కోసం వచ్చే తెల్లవాళ్ళు పూళ్ళు తగుల వెట్టటం, మనుషుల్ని చంపటం నిషేధిస్తూ ఆయన ఉత్తర్వులిచ్చాడు. వెంటనే ఆ మోర కలి ఆగిపోయింది. కోట్లాది క్తులై పోయిన ఇతర రాజ్యాల సైనికులు తెల్లవాళ్ళ ఓడల్ని తగులవెట్టి, ఓడల్లోవున్న యావన్నీంది తెల్లవాళ్ళనీ తెగటార్చారు.

“ఇప్పుడు కాంచే బొలాంగోలో ప్రవేశించే తెల్లవాళ్ళ ప్రతి నావా బర్రా మహారాజుకు వందన సమర్పణగా పంపొమ్మిది తుపాకులు పేలుస్తుంది. రాజు గారి మనుషులే వాళ్ళకిప్పుడు బానిసల్ని అమ్ముతున్నారు. అప్పుపడ్డ వాళ్ళని, నేరాలుచేసిన వాళ్ళని, రాజుగారికి వ్యతిరేకంగా కుట్రచేసినట్లు నేరం ఆరోపించబడ్డ వాళ్ళని తెల్లవాళ్ళకి అమ్మి పారేస్తున్నారు. పూళ్ళనుంచి కొంతమందిని చాటుగా దొంగిలించుకు పోవటాన్ని రాజైనా ఆపలేడు. మన జాగ్రత్తలో మనం వుండాలి.

“తప్పని సరైతే తప్ప ఒంటరిగా వుండకు. అత్యవసరమైతే తప్పరాత్రి వేళ బైటకి వెళ్ళకు, పగటిపూటగానీ, రాత్రివేళగానీ ఒంటరిగా వున్నావనుకో సాధ్యమైనంత వరకి ఎత్తరి దుబ్బులు, పొదలకి దూరంగా వుండాలి” అని ఉమరో కొడుక్కి బోధించాడు.

తెల్లవాళ్ళనుంచి ఎట్లా ఆత్మరక్షణ చేసుకోవాలో సవివరంగా చెప్పాడు.

“తెల్లవాడు తరచు ముందుగుండు పేలుస్తాడు. ఆ మోర చాల దూరం వినపడుతుంది. యే పూళ్ళ మీదగా ఎక్కువ పొగ రావటం కనపడుతుంటే అక్కడ తెల్లవాడి గాడి పొయ్యి మండుతా వుందనీ గుర్తుంచుకో. తెల్లవాడు యే దిక్కుగా పోతాడో ఆ జాడలు అతి సూక్ష్మంగా పసిగట్టాలి. తెల్లవాడు మన కన్నా బరువుగా అడుగువేస్తాడు. ఆ అడుగుజాడలు మనవిశావని నీకు సులువుగా తెలిసిపోతుంది. వాడుకొమ్మలు, రెమ్మలు గడ్డి రెండురూ పోతాడు. వాడు వొదిలి వెళ్ళిన నోటుకి మనం పోతే వాడి ఒంటి కంపు మన ముక్కులకి తగుల్తుంది. అది తడిసిన కోడిమాంసపు కంపు ! వాడు బైల్లేరుతూనే రయి తరంగాలు ప్రసారం చేస్తాడని అందరూ అంటారు. అది నీకు తెలుస్తుంది. అట్లాంటి కంగారు కలిగినప్పుడు శాంతంగా వుండిపో. వాన్ని దరిదాపుల్లో పసిగట్టాచ్చు.

మన జనమే వాడి కింద పని చేస్తారు. వాళ్ళు జాతె ద్రోహులు. వాళ్ళని ధరిగించే తప్ప వలానా అని గుర్తుపట్టలేం. కనక, అడవిలో నువ్వెరగని వాన్ని క్షమా నమ్ముకు.

పట్టుబడ్డ వాళ్ళని ఎన్ని చిత్రహింసలు పెడతారో తాను ప్రత్యక్షంగా చూసింది ఉమరో కొడుకులకి చెప్పాడు. భయంతో రుంటా లామిన్ లిద్దరూ ఒకరికొకరు కరుచుకు పోయారు. ఉమరో ఆఖరికి ఒక్క మాటన్నాడు ;

“ఎప్పుడో ఒకరోజు నేనూ మీ అమ్మా మీ కోసం తెల్లపుంజుని చంపటం కన్నా మీరీ సంగతులు తెలవటమేమేలు,”

“దాని భావం యేంటో తెలిసిందా !” అనడిగాడు ఉమరో.

కుంటా నెమ్మదిగా తలూపి, గొంతు పెగుల్చుకుని, “ఇంట్లో ఎవరైనా తప్పిపోతే అట్లా చేస్తారు బాబా!” అన్నాడు.

“ఓను, తెల్లపుంజు గనక బోర్లపడి చచ్చిపోతే తప్పిపోయిన వాళ్ళు తిరిగి వస్తారనే ఆశ మిగుల్తుంది, అట్లాకాక, అది వెల్లకిలపడి చచ్చిపోతే ఆశ వాడులుకోవాల్సిందే. ఆ కుటుంబం అల్లా ముందు మోకరిల్లి రోదించేటప్పుడు ఊరంతా ఆ దుఃఖాన్ని పంచుకుంటుంది” అన్నాడు ఉమరో.

“బాబా,” లామిన్ గొంతు చీలితో వణికింది.

“ఎత్తుకుపోయిన ఆ మనుషుల్ని ఆ పెద్ద పెద్ద పవనలు ఎక్కడికి తీసుకుపోతై?”

“జోంగ్ సాంగ్ నూ అనే చోటికి తీసుకుపోతాయని పెద్దలంటారు. అంటే, తొబాబో కూమీ అనే భయంకరారాయలైన తెల్ల నరమాంస భక్షకులకి బానిసల్ని అమ్మేదోటన్న మాట ! వాళ్ళు మనల్ని భక్షిస్తారు. ఇంతకు మించి ఎవరికీ యేమీ తెలవదు” అన్నాడు ఉమరో.

తండ్రి చెప్పిన భయంకరమైన సంగతులు విన్నాక లామన్ కి ఆ రాత్రి పీడకంక్తో నిద్ర పట్టక లేచి కూర్చున్నాడు. చాలాసార్లు కుంటాని నిద్ర లేపాడు.

మర్నాడు కుంటా మేకల్ని తొలుకొచ్చి కొట్టంలోకి తోలి తమ్ముణ్ణి దగ్గర యార్చేబెట్టుకున్నాడు. వాని బుల్లి బుర్రలో నాటుకున్న తెల్లవాళ్ళభయం చెదర గొట్టటానికి కుంటా తమ పిన తండ్రుల్ని గురించి వాళ్ళు చేసిన మన కార్యాల గురించి కథలు చెప్పాడు.

“మన పెదనాన్నలు పెళ్ళి చేసుకోలేదు. ఎందుకో తెలుసా ? పెళ్ళి కన్నా ప్రయాణాలంటేనే వాళ్ళకి ప్రాణం. ఏంతెంత దూరం తిరిగారనుకున్నావ్ ! నెలలకి నెలలు పగలంతా ఎండలో ప్రయాణం చేశారు. రాత్రిపూట చుక్కల కింద నిద్రపోయారు. ఎన్నిరోజులు నడిచినా తరగని ఇసుక ఎడారుల్లో సూర్యుడు నిప్పులు కురుస్తాడంటు. వాన అసలు పడనే పడదంటు.

“కాకులు దూరని కారదువులు తిరిగారంటు. అక్కడ పగటిపూటకూడా చీకటిగా వుంటుంది. అక్కడ నియంత ఎలే వుండే మరుగుజు మనుషులు,

చూశారు, వాళ్ళకి ఒంటి మీద బట్టలుండవు. ఆ మరుగుజ్జులు మహామహా ఏనుగుల్ని విషం పూసిన చిన్న చిన్న విల్లమ్ములతో చంపుతారట!"

ఇట్లా అనేక కథలు చెప్పి కుంటా తమ్ముడికి సరదా పుట్టించాడు. ప్రతి రోజూ రాత్రిపూట నిద్రపోయే ముందు రకరకాల కథలు కల్పించి కమ్మగా తమ్ముడికి చెప్పి నిద్రపుచ్చాడు.

ఆ తరువాత ఓ రోజు హఠాత్తుగా అంచె డప్పుల మీదుగా పెత్తంద్రుల పేర్లు వినిపించాయి. కుంటా ఎగిరి గంతేశాడు. మధ్యాహ్నం భోజనాలు చేసి జనం గుడిసెల ముందు కూర్చున్నారు. కొంత మంది కోతుల చెట్టు నీడలో కలుస్తాడుతున్నారు. కుంటా, లామిన్ చెవులు రిక్కించారు. ఉమరో సొదరులు జానీ, సలాములు పంపిన వర్తమానాన్ని డప్పు ప్రసారం చేస్తోంది.

"జవ్వురుకు తూర్పు దిక్కుగా అయిదు రోజుల ప్రయాణం దూరంలో జానీ, సలాములు కట్టే కొత్త ఊరికి పై వచ్చే అమావాస్యనాడు ప్రారంభోత్సవం. ఆ ఉత్సవానికి వారి సోదరుడు ఉమరో విచ్చేసి ఆశీస్సులంద జేయాలహో..."

కుంటా ఎకాయెకి డప్పుజలీదా గుడిసెకేసి పరుగుతీశాడు. అప్పటికే ఊళ్ళో వాళ్ళు కొందరు గుడిసె ముంగట గుమికూడారు. కొద్ది క్షణాల్లో ఉమరో వచ్చాడు. అతని వెనుక కడుపుతో పున్న బింటా వచ్చింది. జలీదా, ఉమరోలు టూకీగా రెండు మూడు మాటలు మాట్లాడారు. ఉమరో జలీదాకు చిన్న కానుక యిచ్చాడు. జలీదా వేళ్ళు దోలుమీద ఆదాయి. ఉమరో జవాబు ప్రసారమవుతోంది. అల్లాదయవుంటే, ఉమరో ఆ ఉత్సవం నాటి తన సోదరుల నూతన గ్రామంలో వుంటాడు. ఊళ్ళో వాళ్ళంతా ఉమరోని మనంగా అభినందించారు.

కుంటా తండ్రితోబాటు పెత్తంద్రుల కొత్త ఊరికి వెళ్ళి రావాలి ఒకటే ఉబలాటపడ్డాడు. కొడుకు ఉబలాటం ఉమరోకి అర్థమైంది. ఉమరో కొడుకుని నిరుత్సాహ పరచదలుచుకోలేదు.

కుంటా తండ్రితో పాటు అయిదు రోజులు అడవి గుండా ప్రయాణం చేశాడు. ప్రయాణంలో కలిగిన కష్టాలన్నిటినీ ఓయ్యతో భరించాడు. దానితో అనేక కొత్త కొత్త ఊళ్ళు చూశాడు. కొత్త మనుషుల్ని కలిశాడు. కొత్త భాషలు విన్నాడు. పెత్తంద్రులు కట్టిన కొత్త ఊరు మెట్టాడు. అక్కడ వెభ్రవోపేతంగా జరిగిన ఉత్సవం తిలకించాడు. తిరిగి స్వగ్రామం వచ్చాడు. అప్పటికే బింటా నీళ్ళాడింది. మళ్ళీ కొడుకు కలిగాడు. వాడి పేరు సువాడూ. ఆ సంగతే మనస్సుకి తట్టనందుకు కుంటా తిట్టుకున్నాడు.

మళ్ళీ మామూలు దినచర్య ప్రారంభమైంది. ఉదయం బడి. బడి వో

లాక మేకల్ని మేపుకు రావటం.

కుంటాకిప్పుడు పది వర్షాలు. అతని యీడు పిల్లలందరికి విద్యార్థి దశ ముగిసే రోజు దగ్గర పడింది. అయిదో యేడు ప్రవేశించి నప్పట్నుంచీ యీ అయిదేళ్ళు రోజు ఉదయం, సాయంత్రం మౌల్వి అరబిక్ భాష, గణితం, కొరాన్ నూరి పోశాడు.

రెండవకారు పిల్లల్ని పట్టభద్రులుగా గుర్తించే రోజున బడి ఆవరణ పిల్లల్లో పెద్దల్లో కలకలలాడింది. కుంటా, అతని సహాధ్యాయుల తల్లిదండ్రులు ముందు వరసలో ఆసీనులయ్యారు. పిల్లలు మౌల్విగారి ముందు కూర్చున్నారు. ఇమామ్ ప్రార్థన చదివాడు. మౌల్విగారు లేచి నిలబడి తన విద్యార్థుల వంక చూశాడు. మమ్మల్ని ప్రశ్నించండంటే మమ్మల్ని ప్రశ్నించండని పిల్లలు చేతులుపారు. మౌల్విగారి దృష్టి మొదట కుంటామీద పడింది.

“కుంటా కింటే! మీ ఘోరీకులు ఏ వృత్తి చేసేవాళ్లు?”

“వందల యేళ్ళ క్రిందట మాలీ రాజ్యంలో కింటే వంశంలో పురుషులు కమ్మరి వృత్తి చేసేవాళ్లు; స్త్రీలు సిండలు చేసేవాళ్లు, బట్టలు నేసేవాళ్లు” అని కుంటా తొణక్కుండా జవాబు చెప్పాడు.

పిల్లలు యావన్నంటే అయ్యవారి ప్రశ్నలకు సరైన జవాబు లివ్వటం చూసి పెద్దలంతా హర్షం ప్రకటించారు.

తరువాత మౌల్విగారు గణితంలో ఒక ప్రశ్న వేశాడు:

“ఒక వానరునికి ఏడుగురు భార్యలు: ఒక్కొక్క భార్యకి ఏడుగురు పిల్లలు, ఒక్కొక్క పిల్లా రోజుకి యేడు వేరుశనగకాయల చొప్పున ఏడు రోజుల పాటు తినాలంటే, ఆ వానరం ఎవరో ఒకరి పొలంలో నుంచీ ఎన్ని కాయలు దొంగిలించాలి?”

పిల్లలంతా యీక కలాలు బైటకి తిసి చెక్క పలకలమీద గుణకారాలతో కుస్తీ పట్టారు. అందరికన్నా ముందు సిటాఫా సిల్లా లేచి సరైన జవాబు చెప్పాడు. జనమంతా హర్షవాదాలు చేశారు.

తరువాత పిల్లలంతా తమతమ పేర్లు అరబిక్ భాషలో రాశారు. మౌల్వి పలకలన్నీ ఎత్తి పట్టుకుని పిల్లల తల్లిదండ్రులకు చూపించాడు. ఒక్కొక్క పట్టభద్రుని పేరు పిలిచి లేచి నిలబడమని ఆదేశించాడు. చిట్టచివరికి కుంటా వంతు వచ్చింది.

“కుంటా కింటే!”

అందరి చూపులూ అతని మీద నిలిచాయి. కుంటా లేచి నిలబడి కొరాన్ చివరి పుటలోని శ్లోకం బిగ్గరగా చదివాడు. చదవటం ముగిశాక, పవిత్ర గ్రంథాన్ని సుమారు తాకించి “తథాసు” అమెన్!” అన్నాడు.

మార్క్స్ ఒక్కొక్క విద్యార్థితో కరచాలనం చేస్తూ విద్యార్థానందం పూర్తయిందని ప్రకటించాడు. ఆ పిల్లలంతా రెండవకారులోంచి మూడవ కారులో ప్రవేశించారు. అక్కడ హాజరైన పెద్దవాళ్ళు బిగ్గరగా తమ హక్కు వెల్లడించారు. బింటా, యింకా తతిమ్మా పిల్లల తల్లులు యింటి నుంచి గిన్నెట్లో సొర గుమ్మడి కాయల బుర్రల్లో అదిమదిమి తెచ్చిన కమ్మని వంటకాల్ని అందరికీ పంచిపెట్టారు. పట్ట ప్రధానోత్సవం విందుతో ముగిసింది.

మర్నాడు ఉదయం కుంటా మేకల్ని బైటకి తోలుకుపోయే వేళ. ఉమరో కొడుకుని పిలిచి రెండు చక్కటి మేక పిల్లల్ని చూపించి “అవిరెండు ఇక నీవి, చదువు పూర్తి చేసినందుకు నీకు బహుమానం” అనేసి చక్కని వెళ్ళిపోయాడు. ధన్యవాదాలు చెప్పటానికి కుంటా నోరు తెరిచేటప్పటికే ఉమరో అక్కడ లేడు. బహుమతిగా అందిన ఆ రెండు మేక పిల్లలూ కుప్పిగంతులు వేస్తూ దాడు తీసే సరికి కుంటా సంతోషం పట్టలేక బిగ్గరగా కేరింతలు కొద్దూ వాటి వెనకాల పరుగు తీశాడు.

నెల పొడుపుకి ముందే బింటా, ఉమరోలు మూడవ మేకని మార్క్స్ కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా సమర్పించుకున్నారు. ఇంతకన్నా స్థితిమంతులుగా వుంటే సంతోషంగా ఆవునే సమర్పించుకునేవాళ్ళు. కాని తాహతు అప్పటికే అంతే. కొంత మంది తల్లిదండ్రులు — ముఖ్యంగా యింకా యేమీ కూర జెట్టుకోని దానిసలు — యివ్వటానికి లేక ఓ నెల రోజులు ఆయ్యగాడి శ్రమదానం చేశారు. ఆయన దాన్నే సాదరంగా స్వీకరించాడు.

9

రోజులు, మాసాలు జరిగి పోతున్నాయి. కుంటాకి మరో యేడాది దాటింది. లామిన రెండో కారులో ప్రవేశించాడు. కుంటా తమ్ముడికి మేకల కాయటంలో మెళుకువలు నేర్పాడు. సంక్రాంతి పండగ దగ్గర పడుతోంటే పండగతో పాటు పురుష పౌర శిక్షణకు తరలించుకు పోయే రోజు కూడా దగ్గరపడుతోంది. కుంటాకి, అతని యీడు కుర్రాళ్ళకి ఆడుర్థానూ లేదు. ఆనందమూలేదు. ఆ తర్ఫీదుకు సంబంధించి పెద్దవాళ్ళనుకునే మాటలు చెవుల్లో దూర్తున్నాయ్. శిక్షణ యిచ్చే జాగాలో మరమ్మతులు పూర్తయ్యాయట! గ్రామ సభ కింటాంగోగా ఎవర్ని ఎంపిక చేస్తుందో యింకా సమాచారం లేదు! (శిక్షణ యిచ్చే గురువుని కింటాంగో అంటారు). పిల్లలు చెవులు కొట్టే

కుంటున్నాడు. తల్లులు యేమీ విరగనట్లు మౌనంగా తమ పిల్లల తలకి, తల నుంగీలుజాల వరకే కొంతలు తీసుకున్నారు. ఆ పిల్లకాయలు ఆ మాత్రం అర్థం చేసుకోలేని వెర్రివాళ్లు కాదు. ముర్రోజు వాళ్లంతా ఒకచోట గుమిగూడి విషయం గుసగుసలాడుకున్నారు.

మానుష్య పూర్తయ్యాయి. పండగ ప్రారంభమైంది. ఘనుపటిలా ఆ సంగీతం ఆ నృత్యాలు ఆ విందులు వినోదాలు కుంటాని కదిలించలేక పోయాయి. పండగ హుషారుకి పైకప్పులెగిరి పోతోంటే అతనికి విషాదం పెరిగిపోయింది. పండగ చివరి రెండురోజులూ అతను ఒంటరిగా యేటి గట్టున కూర్చుని నీళ్ల మీదికి చిల్ల పెంకులు విసుర్తూ నిర్లిప్తంగా గడిపాడు.

పండగ రేపు ముగుస్తుందనగా ఆ కిందటి రాత్రి మౌనంగా భోజనం చేశాడు. చప్పుడు కాకుండా తండ్రి తన వెనక్కి రావటం అతను గమనించాడు. ఆయన చేతిలో తెల్లటిదేదో వుంది. తల పక్కకి విప్పే లోపే తలమీంచి టుజాల కిందికి తెల్లటి ముసుగు దిగుసుకుపోయింది. కుంటా భయంతో దిర్ర దిగుసుకు పోయాడు. ఉమరో కొడుకుని టుజాలు పట్టుకొని లేపి ముక్కాలి పీట మీద కూర్చోబెట్టాడు. కదిలే పీట మీద నుంచి కింద చదివోయేట్లున్నాడు. మెదల కుండా బుద్ధిగా కూర్చుండిపోయాడు.

రోపల అంతా నిశ్శబ్దంగా వుంది. కుంటా కళ్లు మూసుకున్నాడు ఏమైనా అలికిడయితే వినాలని చెవులు నిక్కబెట్టాడు. అమ్మ తిరుగుతున్నట్లు వినిపించింది. డానోకాదో తెలీదు. లామిన్ ఎక్కడ? సువాడూ యేడీ? ముసుగు తీసేస్తే తన ముఖంలో భావాలు ఇతర్లు పసిగడ్తారు. అప్పుడెంత తలవంపు! ముసుగు అట్లానే వుంటే మంచిదనిపించింది.

పిల్లల్ని యోధ పురుషులుగా తీర్చిదిద్దే ఆ రిచ్చీదు నుంచి ఎవరైనా తప్పించుకు పారిపోతే వాళ్ళకు పట్టే గతేమిటో కుంటా స్పష్టంగా విన్నాడు. అటువంటి వాళ్ళని జీవితాంతం కుర్ర కుంకలుగానే చూస్తారు. ఊళ్ళోవాళ్ళు మొహం తిప్పుకుని తప్పుకుపోతారు. ఎవరూ పిల్ల నివ్వరు. వాళ్ళు ఊళ్ళోంచి శాశ్వతంగా వెళ్లిపోయినా, వాళ్ళ తల్లులు, తండ్రులు, అక్కలు, అన్నలు వాళ్ళ నెన్నడూ తలచనైనా తలచరు. ఊళ్ళో వాళ్ళంతా ఉమ్మేస్తుంటే జూరు నుంచి చప్పుడు చెయ్యకుండా తప్పుకునే గజ్జికుక్కలాగా కుంటా తనని ఊహించుకున్నాడు. ఆ ఊహే అతి భయంకరంగా వుంది. మరిక దాన్ని గురించి ఊహించలేక పోయాడు.

కొంత సేపయ్యాక డప్పుల మోత, నాట్యం చేసే వాళ్ళ అరుపులు అస్పష్టంగా వినిపించాయి. చాలా సేపు గడిచింది. రాత్రి యేజాము దాచిందో తెలీలేదు. అంతలో ఇమామ్ గొంతెత్తి బిగ్గరగా చదివే ప్రార్థన వినబడింది.

అంటే అర్థరాత్రికి ఇంకా రెండు గంటల వ్యవధి వుంది. సంగీతం ఆగిపోయింది. అంటే ఊళ్లో వాళ్ళు అటా పాటా కట్టేసి గబగబా మసీదుకు నడుస్తున్నట్లు గ్రహించాడు.

ప్రార్థన ముగిసే దాకా కుంటా అలాగే కూర్చుండి పోయాడు. తిరిగి సంగీతం ప్రారంభం కాలేదు. చెవులు రిక్కించి విన్నాడు. ఎక్కడా అలికిడి లేదు. చెవులకి నిశ్శబ్ద స్పర్శ తగుల్తోంది. చివరికి కునుకు పట్టింది. మళ్ళీ కొద్ది షణాలకే ఉలిక్కిపడి లేచాడు. అంతా నిశ్శబ్దం. తలకు తగిలించిన ముసుగు మూలాన చంద్రుడు లేని రాత్రికన్నా యింకా కటికి చీకటిగా వుంది. ఏ షణాన్నయినా తబలా మోగవచ్చని కనిపెట్టుకూర్చున్నాడు. ఎంతకీ మోగదే. కుంటా వండ్ల పటపట లాడించాడు. మరి కాసేపు ఎదురు తెన్నులు చూశాడు. నిశ్శబ్దం నిరాఘాటంగా రాజ్యమేల్తోంది, ఎప్పుడు నిదరపట్టిందో తెలీదు. తబలా రూమ్మని మోగే సరికి కుంటా సర్వాంగాలూ విచ్చుకున్నాయి.

కళ్ళకి గంతలున్నా, చెవులకి సోకే అలికిళ్ళని బట్టి తెల్ల వారిందని గ్రహించాడు. కాకుల అరుపులు, కాపలా కుక్కల మొరుగుడు, ఇమామ్ రోదన స్వరం, ఆడవాళ్ళ రోకళ్ళపోటు—అన్నీ కనిపిస్తున్నట్టే వినబడు తున్నాయి. రోపల అలకడయింది. అమ్మ రోపలి కొచ్చింది. అది అమ్మ తిరిగే అలికిడని తెలుసు. కాని చూడ లేదు.

బైట కోరాలు (గిటార్లు) మోగాయి. బిగ్గరగా అరుస్తూ మనుషుల నడుస్తున్నారు. మోత పెద్దదయింది. దోళ్ళు సై అన్నాయి. లయ వడిగా వాడిగా ఊపుగామోపుగా ఉరకలేస్తోంది. అదాటుగా గుడిసెలోకి ఎవరో దూసు కొస్తున్న శబ్దమైంది. కుంటాకి గుండె ఆగినట్లయింది. తేరుకునే రోపే ఎవరో చుట్టేకట్ట పట్టుకున్నారు. ముక్కాలి పీట మీంచి మొరటుగా అతన్ని పైకిలేపి గుడిసె బైటకి విసురుగా తోసి పారేశారు. బైట-చెవులు చిల్లులు పడే దోళ్ళ మోత, కర్కశంగా అరిచే జనం కేకలు.

చేతులు డబడబా బాదాయి. కాళ్ళు తపతపా తన్నాయి. కుంటా తెగింది తప్పుకు పోదామని అలోచించాడు. అంతలోనే ఎవరిదో బలమైన చెయ్యి మృదువుగా పడింది. ముసుగు రోపల కొంగురుగా ఊపిరి పీలుస్తూ, కుంటా తన మీద యంతెవరూ చేతులు కాళ్ళూ ఆడించటం లేదని గ్రహించాడు. మోతకూడా డూరమైంది. తన చేతిని పట్టుకొని నడిపించుకు పోయే వానినని తండ్రి కుదిర్చి వుంటాడు. శిక్షణా శిబిరంలో విడిచి రావటం అతని పని.

ఒక్కొక్క గుడిసెలోంచి కుర్రవాణ్ణి బైటికి యాడుకు వచ్చేటప్పుడు దల్లా జనం పెట్టే కేకలు, దోళ్ళ మీద వినిపిస్తూనే వున్నాయి. తండ్రి తన రిగ్గన నౌకకు తనని ఊరుగుండా నడిపించుకు పోతోందే ఇరువైపులా నింట్లో

జనం "నాలుగు మాసాలు!", "మగవాళ్ళై వస్తారు" అంటూ కేకలు పెడుతున్నారు. అందరినీ తప్పించుకొని, చెయ్యిసాచి అమ్మని, నాన్నని, లామిన్‌ని, చీమిడి ముక్కు చిట్టి తమ్ముడు సువాడూని తాకాలని మనస్సు మూల్గింది.

కుంటా వరసలో కలిసి నడుస్తున్నాడు. అంతా ఊరి బైటికొచ్చేశారు. జనం ఆరుపులు కేకలు ఆగిపోయాయి. కుంటాకి కళ్ళలో వెచ్చటి నీళ్లుబికి వెంపల మీదుగా కారాయి. గట్టిగా కళ్ళ మూసుకున్నాడు.

10

ముసుగులు కప్పిన ముఠాలతో మొత్తం ఇరవై ముగ్గురు కుర్రవాళ్ళ బానిసల సాయంతో వరసగా నడుస్తున్నారు. రాయివేటు దూరంలో కొత్తగా కొట్టిన వెదురు తోపు వేపు వెక్కున్నట్టు కుంటా పసిగట్టాడు. తాజాగా నరికిన వెదురు వాసన ఇంపుగా ముక్కుల్ని తాకుతోంది. కంచె దాకా వచ్చారు. దాటి లోడల ప్రవేశించారు. హఠాత్తుగా దోళ్ళ మోగటం ఆగిపోయింది. కదిలే వరస నిలబడిపోయింది. కాలా సేపు కుంటా, అతని దోస్తులు నిశ్చలంగా నిక్కబొంగి నిలబడిపోయారు. ఎక్కడున్నామో, ఎంత పొద్దెక్కిందో ఆరా తీయాలని రవ్వంత నవ్వుడి కోసం కుంటా చెవులు రిక్కించాడు. చిలుకల కలకలం, కోతుల కిచకిచలు తప్ప మరేమీ వినిరాలేదు.

హఠాత్తుగా కుంటా మొహం మీది ముసుగు తొలగిపోయింది. బైర్లు కమ్మే మిట్ట మధ్యాహ్నపుటెంచలో కుంటా కళ్ళు మిటకరించాడు. తన దోస్తుల కేసి చూట్టానికి తల తిప్పాలంటే భయం వేసి ఆ ప్రయత్నం మానుకున్నాడు. ఎదురుగా సిల్లాబాడిబ్బా భీకరంగా నిలబడున్నాడు. వయస్సు మళ్ళి ముడతలు పడ్డ ఆ గ్రామ పెద్ద వాళ్ళందరికీ పరిచితుడే. కాని, ఆయన చూత్రం యీ పిల్ల మూకని తన తీవ్రతంలో మొట్టమొదటి సారి చూస్తున్నట్టు మొహం పెట్టాడు. దీనంగా పాకే దింభకాల్ని చూసినట్టు వాళ్ళ మొహాల్లోకి రీక్షణంగా చూశాడు. ఆయనే తమ గురువని కుంటాకి చోద పడింది. ఆయనకి రెండు పక్కలా ఇద్దరు దిట్టమైన యువకులు నిలబడ్డారు. ఒకరు, అలీసిసే; రెండో ఘనిషే సోహూటారా. సోహూటారా తన తండ్రికి ఆప్తమిత్రుడు.

సాంప్రదాయ పద్ధతిలో పరస్పరాభి వాదాలు పూర్తయ్యాక కుంటా తల తిప్పకుండానే చూపు సారించాడు. చుట్టూ కొత్తగా నాటిన ఎత్తెయ్యన వెదురు కంచె లోపల చిన్న చిన్న మట్టి గోడల పూరిష్ట అనేకం చుక్కలా

పరుచుకుని వున్నాయ్. ఆ గుడిసెలోకి ఇటీవల చేసిన మరమ్మతుల మీద
చూపు ప్రసరించిన మరుక్షణం హఠాత్తుగా గురువుగారి గొంతు విగ్గరగా
మోగింది.

“మీరంతా పిల్లవాళ్లుగా జూహు విడిచి పెట్టారు. పురుషులుగా తిరిగి
రావాలంటే మీ భయాలు తుడిచిపెట్టాలి. భయస్తుడైన మనిషి బలహీనుడు.
బలహీనుడైన మనిషి తన కుటుంబానికి, గ్రామానికి, తెగకి మహా ప్రమాదం.”

అటువంటి చచ్చు సన్నాసుల్ని అంతకు ముందెన్నడూ చూడనట్లు
సిల్లాబాడిబ్బా వాళ్ళు కేసి తీవ్రంగా చూసి మొహం తిప్పుకొని వెళ్ళిపోయారు.
పెద్ద గురువు తప్పకోగానే చిన్న గురువు లిద్దరూ బెత్తాలు యుళిపిస్తూ ముం
దుకి చూశారు. బుజాల మీద వీపుల మీద ఎడా పెడా వాయిస్తూ మేకల్ని
దొడ్లోకి తోలినట్లు వాళ్లని మట్టి గుడిసెల్లోకి తోలారు.

కుంటా, అతనో పాటు మరో నలుగురు ఓ బోసి గుడిసెలో కొచ్చి
వడ్డారు. భయ విహ్వలత వల్ల వాళ్లకి దెబ్బల బాద తెలీలేదు, సిగ్గుతో చిరి
పోయి తలెత్తి ఒకరి నొకరు చూసుకోలేక పోయారు. కొద్ది షణ్ణాలు పోయా
కుంటా కళ్లెత్తి తన సహవాసుల కేసి చూశాడు. కనీసం సిటాఫానైనా తనకు
కలసి వుందనిస్తారేమో ననుకుంటే తీవ్ర ఆశాభంగం ఎదురైంది.

కడుపులో పేగులు ఆకలితో కనలి పోతున్నాయి. బహుశా తిండి
చూడా పెట్టరనుకుంటున్నాడు కుంటా. సూర్యాస్తమయం కాగానే చిన్న
గురువు లిద్దరూ అమాంతం గుడిసెలోకి దూకి “కదలండ”ని గర్జించారు.
కుంటా బుజాల మీద నసాలానికంటే దెబ్బపడింది. భయంతో పిల్లలు బైట
తెగలడ్డారు. బైట మసక చీకట్లు ముసురుకొంటున్నాయి. చిన్న గురువు
బుసలుకొడుతున్నారు. అన్ని గుడిసెల్లోంచి పిల్లలు యావన్మందే అక్క
పోగయ్యారు. బెత్తాలు పైకిలేచాయి. గురువుల బొంగురు గొంతులు గురగురలా
దుతూ ఆజ్ఞలు జారీ చేశాయి. పిల్లలు ఒకళ్లకొకళ్లు చేతులు పట్టుకొని అప్ర
దిద్ధంగా వరసతీరారు. పెద్ద గురువుగారు ఆ చిన్న పిల్లల్ని చూపులో కాలేస్తూ
వాళ్లంతా చుట్టు పక్కల అడవిలో బాగా లోపలికి ఆ రాత్రి ప్రయాణం సాగి
చాలని అజ్ఞ యిచ్చాడు.

తక్షణం పొడవుగా బారు తీరిన పిల్లమంద అదవి బాట వెంట అ
వ్యస్తంగా కదిలారు. బెత్తాలు విరామం ఎరక్కుండా వీపులు చీరేస్తున్నాడు.
“బరెలాగా నడుస్తావేరా!” ఎవరి మీదో చిన్న గురువు విరుచుకుపడ్డాడు.
గట్టిగా బెత్తం దెబ్బతిన్న కుర్రాడు గొంతెత్తి యేడ్చేశాడు. “ఎవడా వాడు
చిన్న గురువులు చిందులు తొక్కుతూ బెత్తాలతో దెబ్బల వాన కురిపించాడు
ఆ తరువాత ఎవరి గొంతునుంచి గానీ శబ్దం బెటికొస్తే ఒట్టు.

కడుపులో ఎత్తు లేదు. కాళ్ళ చీపులు పుడుతున్నాయి. అకలితో తల చిరుగుతోంది. ఒక చిన్న వాగు దగ్గర కొచ్చినప్పుడు అగందని కేక వినబడ్డది. పిల్లలు గబుక్కున మోకాళ్ళ మీద వంగి దోసిళ్ళతో నీళ్లు తాగారు. పొట్టనిండా నీళ్లు పట్టించకందని చిన్న గురువులు కేకలు పెట్టారు. తల మీది మూటలు కిందకి దించి తలా కొంచెం ఎండు మాంసం ముక్కలు పంచి పెట్టారు. మాంసం ముక్క మీదికి కుక్క లగబడి పీక్కుతినట్లు పిల్ల మూక ఆ ఎండు మాంసం ఆత్రంగా నమిలి మింగారు.

పిల్లల అరికాళ్ళ బొబ్బలెక్కినై. కుంటాకి కాళ్ళ మంటలెత్తిపోతున్నై. వాగుపక్కన కూలబడ్డ పిల్లలంతా కాళ్ళ మంట బావుకోటానికి చల్లబడి వాగు నీళ్ళలో కాళ్ళ తడుపు కుందామనుకునే లోపే చిన్న గురువులు తిరిగి ప్రయాణానికి ఆదేశాలిచ్చారు. కుంటాకి కాళ్ళ, తల మొద్దుబారాయి. వేకువకి ముందే అంతా చచ్చి చెడి శిబిరానికి తిరిగి వచ్చారు. చావసిద్ధమైన వాడిలా కుంటా నడిసెలోకొచ్చి పడ్డాడు. కటికి నేల మీద ఒళ్ళెరక్కుండా మొద్దులా నిద్ర పోయాడు.

ఆ తరువాత ఆరు రోజుల పాటు ప్రతి రాత్రి అడవిలో నడిపించారు. ఒక్కొక్క రోజు గడిచే కొద్దీ దూరం పెరిగింది. పచ్చి పుళ్ళయిన కాళ్ళతో కుంటా దుస్సహమైన బాధ అనుభవించాడు. నాలుగు రోజులు గడిచాక నడక అలవాటైపోయి అద్దే నొప్పి అనిపించటం లేదు. ఆరవ నాటికి కుంటా, అతని సహాధ్యాయులు కన్ను పొడుచుకున్నా కానరాని కటికి చీకట్లో సైతం ఒకరి నొకరు చేతులు పట్టుకోకుండానే తిన్నగా బారు తీరి అడవి గుండా ప్రయాణం చేసి శిబిరానికి తిరిగి రాగలిగారు!

ఏడవ రోజు రాత్రి కింటాంగో తన శిష్యులందరికీ స్వయంగా పాఠం నేర్పాడు. అడవి కడుపులో తిరుగాడే మనుషులకి ఆకాశంలో మెరిసే చుక్కలు ఎలా దారి చూపుతాయో చక్కగా నేర్పాడు. మొదటి పక్షం రోజుల్లోనే అపిల్ల రాయల్లో ప్రతి ఒక్కడూ చుక్కల సాయంతో అడవిలో అవలీలగా ప్రయాణించడం నేర్చుకున్నాడు.

అడవిలో తిరిగే జంతువులు కూడా పసిగట్టలేనంత నిశ్శబ్దంగా నడవటం వాళ్ళందరికీ అలవడింది వేట ఒక కళ. ఆ కళని నేర్పగల అత్యుత్తమ గురువులు జంతువులే అని కింటాంగో వాళ్ళకి బోధించాడు. వేటలో వుండే టిటుకులన్నీ నేర్పాడు. పక్షుల కూతల్ని జంతువుల అరుపుల్ని పరిపూర్ణంగా అనుకరించటం నేర్పాడు.

పిల్లలంతా అడవిలో ఓ చోట చేరి పక్షుల కూతలు అధ్యాసం చేస్తున్నాడు. హఠాత్తుగా పెద్ద ముక్కు, ధారీ శరీరం కల ఓ పక్షి కర్కశంగా

అరుస్తూ దగ్గర్లో ఓ పొద పక్కన వాలింది. ఆ పక్షి కూత కూసిన కుర్రవాడికి మొదట ఆలోదించి తరవాత పనికి దిగటం అలవాటు లేదు. అప్పుడే పెద్ద గురువు ఎక్కబుంచో ఊడి పడ్డాడు. "ఆ పక్షిని ప్రాచార్యులతో తెచ్చి నాకిప్పు అని కటువుగా ఆజ్ఞాపించాడు. పిల్లలంతా ఊపిరి దిగబట్టి చూస్తున్నారు. ఆ కుర్రవాడు నేల మీద వొంగి నిశ్శబ్దంగా పాకుతూ పొదచాటుకి వెళ్ళాడు. ఆ పక్షి అటూ యిటూ ముక్కు తిప్పతూ మూర్ఛంగా అట్లానే కూర్చుంది. అతను అమాంతం దాని మీదికి చూకి రెండుచేతుల్తో పొదివి పట్టుకున్నాడు. అది వెలిగి రెక్కలు టపటపలాడిస్తూ భారీ శరీరంతో పైకెగిరింది. అతను దాని వెంటే పడ్డాడు. ఇద్దరూ చూపు దాటి పోయారు.

కుంటా, యింకా మిగిలిన వాళ్ళు మ్రాన్పడి పోయారు. ఆ తరవాత మూడు పగళ్ళ రెండు రాత్రులు గడిచినా అశగాడు అయిపులేడు. నాలుగోరోజు ప్రొద్దుట పిల్లలంతా నిద్రలేస్తున్నప్పుడు శివీరం కాపలా దారుడు ఎవరో వస్తున్నట్టు సైగ చేశాడు. ఓ క్షణం పోయాక డప్పు కబురు అందింది. తమ దోస్తు తిరిగొచ్చాడు. తమ సహోదరుడు తిరిగి వచ్చినట్టుగా పిల్లలంతా టి బిల్లాడుతూ అతనికి ఎదురు వెళ్ళారు. ఒళ్ళంతా బురద కొట్టుకుని, నిరహారంతో, నీరసంతో సగమైపోయి, దెబ్బలతో గాయాలతో శివీరానికి తిరిగి వచ్చాడు. వాళ్ళందరినీ చూసి పేలవంగా చిరునవ్వు నవ్వాడు! అదవి ద్రావీ తీగతో కాళ్ళూ, రెక్కలు, ముక్కు కదలకుండా బంధించిన పక్షి ఆతని చంక కింద వుంది. అదికూడా అతని కంటే డీలా పడిపోయింది. అయితే బ్రతికే వుంది.

కింటాంగో బయటికి వచ్చాడు. "ఈ అనుభవం మీకు రెండు విషయాలని నేర్పింది. ఒకటి-చెప్పిన పని చెయ్యటం: రెండు - నోరు మూసుకుంటుండటం. ప్రధాన పురుష లక్షణాల్లో ఇవి కొన్ని."

ఆ కుర్రవాణ్ని ఉద్దేశించే ఆయన ఆ మాటలు చెప్పినా, అవి అందరినీ ఆన్వయిస్తాయనేది స్పష్టం చేశాడు. ఆ కుర్రవాని మీద ఆయన ఆమోదం దృష్టి పడటం మిగిలిన వాళ్ళంతా చూపుల్తో గ్రహించారు.

ఆ భారీ పక్షిని తక్షణం నిప్పుల మీద వేయించారు. దాన్నిపట్టుకొచ్చి వాడు తప్ప మిగతా వాళ్ళంతా లొట్టలేస్తూ ఆరగించారు. అతను మాత్రం అలసటతో, నీరసంతో స్పృహ లేకుండా నిద్రపోయాడు. ఆ పగలు, రాత్రుల కూడా అతను నిద్ర పోవటానికి అనుమతించ బడింది.

శిక్షణా కాలంలో ఒక నెల పూర్తయింది. ఊళ్ళో పున్నప్పుడు పక్షి తిని తిరిగారో, వాళ్ళిప్పుడు అదవిలో కూడా అంత నిరపాయకరంగా తిరగలిగే ప్రజ్ఞావంతులయ్యారు. జంతువుల జాడల్ని పసిగట్ట గలదు.

జాడల్ని బట్టి వాటి స్థావరాన్ని పట్టివెయ్య గలరు. తమని జంతువులకు అగో
తరంగా వుంచ గలిగే తమ పూర్వుల మంత్ర విద్యలు కొన్ని నిష్ఠగా నేర్చు
కుంటున్నారు. వాళ్ళిప్పుడు రోజూ పండితో కొరికే ప్రతి మాంసం ముక్క
వాళ్ళు స్వయంగా వేటాడి తెచ్చిందే. మునపటికన్నా రెట్టింపు వేగంతో యే
జంతువు తోలైనా చిటికెలోవారిచేస్తారు. చెకుముకి రాతినుంచీ లేచే నిప్పు
రవ్వల్లో ఎండిన చితుకుల్ని మంట చేసి సునాయాసంగా మాంసం కాలు
స్తున్నారు.

ముందు అనుకున్న ప్రకారం కాకుండా మధ్య మధ్య అనుకోకుండా
సంభవించిన కొన్ని సంఘటనల బట్టి వాళ్ళు చాలా విలువైన పాఠాలు నేర్చు
కున్నారు. వొక రోజు విశ్రాంతి సమయంలో ఓ కుర్రాడు బాణం పరీక్ష చేసు
కుంటున్నాడు. చెయ్యిజారి పిల్లమ్మ సూటిగా పైకి నూసుకుపోయి చిటారు
కొమ్మకి వేలాడే తేనె పట్టుని కొట్టింది. తేనె టీగల పటాలం కోపంతో
ఘూర్చిల్లుతూ మబ్బులా కదిలివచ్చి భయంతో పారిపోయే పిల్లల్ని తరిమి
తరిమి కుట్టాయి.

“దేన్ని తాకుతుందో తెలవకుండా వేటగాడు విల్లెక్కు చెట్టాడు”
అన్నాడు కింటాంగో.

వెంటనే షియా చెట్టు వెన్న తెప్పించి దద్దరు కట్టిన శరీర భాగాల మీద
వొకళ్ళ చేత మరొకళ్ళకి మర్దన చేయించాడు.

“వాటితో వ్యవహరించే సరైన పద్ధతేమిటో మీకే రాత్రి నేర్చుతా”
అన్నాడు గురువు. చీకటి పడగానే పిల్లలంతా తేనెపట్టు పట్టిన చెట్టు కింద
చేరి ఎండుటాకులు, గడ్డి, గాదం కుప్పబోశారు. ఆ కుప్పకి నిప్పుంటించి,
ఒక ప్రత్యేకమైన పొద నుంచీ ఆకులు కోసి మంటలోవేశారు. ఊపిరాడకుండా
ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసే దట్టమైన పొగ నుడులు తిరుగుతూ చెట్టు కొమ్మల్ని
చుట్టేసింది. ఊదాల్లో వేల తేనె టీగలు చచ్చి నేలరాలాయి. మర్నాడు ఉదయం
తేనె తుట్టినప్పటికి ఎలా సేకరించాలో పిల్లలు నేర్చుకున్నారు.

అట్లా వాళ్ళు ఎన్ని యాతనలు అనుభవించినా, ఎంత జ్ఞానం సంపా
దించినా, ఎంత సామర్థ్యం సాధించినా ముసలి కింటాంగోకి సంతృప్తి లేదు.
ఆయన ఆదేశాలు క్రమ శిక్షణ అతి కఠినంగానే వుంటున్నాయి. ఒక్క
కుర్రాడు తప్పు చేసినా శిక్ష మాత్రం అందరిదీ. చెప్పిన పని సరిగ్గా చెయ్యని
ఒక్కని నేరానికి అందరూ దెబ్బలు తిన్నా, అర్థరాత్రి వేళ అడవిలో నడవాల్సి
వచ్చినా వాళ్ళ ఆతన్తో పోట్లాడరు. మాండింకా తెగమనుషులు ఎన్నడూ
తమతో గాము పోట్లాడుకోగూడదనేది దాటరాని నియమం. కాబట్టి ఆ పిల్లలు
తమ జీవితంలో మొట్టమొదట ఆ నియమాన్నే నేర్చుకున్నారు.

ఈ శిక్షణా కాలంలో వాళ్లు యింకొక విషయం గ్రహించారు. మొత్తం జట్టు సంక్షేమం ఆ జట్టులో వుండే ప్రతి వొక్కరి మీదా ఆధారపడి వుందని వాళ్లు చిట్టచివరికి అర్థం చేసుకున్నారు. అట్లాగే మొత్తం తెగ బాగోగులు వాళ్ల నాడు తమలోని ప్రతి వొక్కరి మీద ఆధారపడి వుంటాయి.

దెబ్బలు, తాపులు తగ్గిపోయాయి. కింటాంగో పట్ల వెనకటి భయం పోయి, గౌరవం యేర్పడింది. ఎప్పుడైనా నియమం అతిక్రమించటం జరిగితే, పొరబాటు కింద కొట్టుకుపోతోంది. అయినా శిక్షణలో యే మాత్రం సడలింపు లేదు. కింటాంగో నేర్చే ఒక్కొక్క కొత్త విషయం వాళ్ళని దిగ్రాంతుల్ని చేస్తోంది. ఉదాహరణకి ఒక పద్ధతిలో మడిచి గుడిసెకి వేలాడ గట్టిన గుడ్డ పేలిక ఆ గుడిసె యజమాని ఎప్పుడు తిరిగి వచ్చేదీ యిరుగు పొరుగు వాళ్ళకు సూచన! చూచే వాళ్ళకు తెలుస్తుంది. అట్లాగే పాదరక్షల్ని ఒక్కొక్క భంగిమలో గుడిసె ముందు పెట్టిపోతే. ఆయా భంగిమల్ని బట్టి అనేక విషయాలు యితర్లకి తెలుస్తాయి. అన్నిటి కంటే ముఖ్యంగా వాళ్ళొక రహస్య భాషనేర్చుకున్నారు. దాన్ని సైరాకాంగో అంటారు. అది పురుషునికి మాత్రమే పరిమితమైంది. అందులో మాండింకా శబ్దాలే దొర్లినా, అవి పిల్లలకి స్త్రీల బోధపడవు. వాళ్లవి నేర్చుకోవడం నిషేధం. తన తండ్రి వేరే వాళ్ళతో మాట్లాడేటప్పుడు పిల్లలు వినగూడనివేవైనా వుంటే ఆ భాషలో మాట్లాడిన సందర్భాలు కుంటాకి గుర్తొచ్చాయి. కుర్ర వాళ్ళందరూ ఆ భాషని ఘట్టుంగా నేర్చేసు కున్నారు.

ఒక్కొక్క మాసం గడుస్తుంటే, ప్రతి గుడిసెలో పిల్లలు ఓ గిన్నెలో ఒక్కొక్కరాయి వేస్తున్నారు. అప్పుటికి మూడు రాళ్లు వేశారు. అంటే, కుప్పాడి వొదిలి మూడుమాసాలు దాటింది. ఓ రోజు గుడిసెల ముంగట భావీ ప్రదేశంలో పిల్లలంతా కుస్తీ పట్టు పడుతున్నారు. హఠాత్తుగా బైట గేటు ముందు చప్పుడైతే అందరూ తలెత్తి చూశారు. పాతిక ముప్పుయి మంగి లోపలికి ప్రవేశిస్తున్నారు. దూరం నుంచి నాన్నల్ని, మావల్ని, అన్నల్ని గుర్తుపట్టిన పిల్లల కాయలు ఆశ్చర్యంతో నోరు తెరిచారు. కుంటాకి తండ్రిని చూసే సరికి సూతోషం పట్టలేక పోయాడు. అంతలోనే ఏదో అదృశ్య హస్తం అతన్ని పట్టి బలవంతాన నిలిపి వేసింది. ఉమరో తన కొడుకుని గుర్తుపట్టినట్లే ప్రవేశించాడు.

ఓ కుర్రవాడు ఘాత్రం తండ్రిని చూసిన సంతోషం పట్టలేక అని ఆరుస్తూ ముందుకు పరుగెత్తాడు. ఆ తండ్రి మాటా పలుకు లేకుండా అని చేతులో వున్న కట్టె లాక్కుని కొడుకుని ఒళ్ళువారు కొట్టాడు. మనస్సులో కలిగిన ఉద్వేగాన్ని యింకా పిల్ల వెదవలాగా బైటికి వెళ్ళబోస్తావురా అంటూ

శ్రీవ స్వరూప్ గర్జించాడు. అంతటిలో అగకుండా "యిక ముందు నా నుంచి నీకే సాయమూ దక్కదురా" అని అనవసర ప్రసంగం చేశాడు. వెంటనే కింటాంగో స్వయంగా కలగ జేసుకొని అందర్నీ వరసగా బోర్లా పండుకోమని ఆదేశించాడు. అందరూ పరుసగా బోర్లాపడుకోగానే. పెద్ద వాళ్ళు ఆ వరస వెంటే నడుస్తూ చేతి చర్రలలో పీపుల మీద పొడిచారు.

దెబ్బల కార్యక్రమం ముగిశాక, కింటాంగో పిల్లలందరి చేతా పరుగు లెత్తించాడు. మొగ్గలేయించాడు, నాట్యం చేయించాడు, కుస్తీలు పట్టించాడు, ప్రార్థనలు చేయించాడు. పెద్దలంతా నిశ్శబ్దంగా లిలకించి, కింటాంగోను అతని సహాయకుల్ని మనంగా అభినందించి గ్రామానికి తరలి పోయారు.

అందరూ ముఖాలు మాడ్చుకుని రాత్రికి వంట ప్రయత్నం మొదలెట్ట నందుకు మళ్ళీ ఓ తడి పడింది. తిండి తిన్నాక నిద్ర పోవటానికి ముందు పిల్లలంతా కుస్తీ పట్టు పట్టుకునేటప్పుడు చిన్న గురువుల్లో ఒకడు కుంటా ప్రక్కనుంచి పోతూ "నీకు తమ్ముడు పుట్టాడు. మాడి అని పేరు పెట్టారు" అనేసి సాగిపోయాడు.

11

"పిల్లలుగా వ్యవహరింపబడే దశ మీరు దాటిపోతున్నారు. పురుషులుగా మీరు పునర్జన్మ ఎత్తుతున్నారు" అన్నాడు కింటాంగో.

ఆయన ముందు సమావేశమైన కుర్రకారు కింటాంగోనోట "పురుషులు"గా సంబోధింపబడ్డం అదే మొట్టమొదటి తూరి. ఆయనించా చాలా చెప్పాడు.

"నెలల తరబడి కలిసి నేర్చుకున్నాక, కలిసి పనిచేశాక, కలిసి దెబ్బలు తిన్నాక మీలో ప్రతి వాక్కూ చిట్టచివరికొక ముఖ్యమైన అంశం గ్రహించబోతున్నారు. ప్రతి వ్యక్తికీ రెండు ఆత్మలుంటాయి; ఒకటి అంత ర్గతంగా వుంటుంది; రెండవది విశాలమైనది; అది ఒక్కొక్కరు ఎవరి రక్తాన్ని ఎవరి జీవితాల్ని పంచుకుంటారో వాళ్ళలో వుంటుంది. ఇది నేర్చుకున్న తరువాతే తప్ప పురుష శిక్షణ మరుసటి దశలోకి పోలేరు."

మరుసటి దశ—యుద్ధ శిక్షణ. యుద్ధాలు ఎలా చెయ్యాలో, యుద్ధ హోమలు ఎలా రచించాలో, యుద్ధంలో యే విధులు పాటించాలో, యే సం ప్రదాయాల్ని గౌరవించాలో కాలంకషంగా నేర్చుకున్నారు. మాండింకా తెగలో వీరలు ఇతర్లు కవ్వినై తప్ప తమంతట తాము యుద్ధానికి దిగరు.

కింటాంగో ప్రాచీన యుద్ధాల్ని గురించి, ఆ యుద్ధాల్లో పాల్గొన్న యోధుల్ని గురించి సవివరంగా చెప్పాడు. శిష్యా కాలం పూర్తికావస్తోంది. జపూరు నుంచి ఆరితేరిన జెట్టిలు వచ్చి మల్ల యుద్ధంలో మెళుకవలు నేర్చి వెళ్ళాడు. తరువాత, గాంబియా అంతటా సుప్రసిద్ధుడైన చరిత్ర గాయకుడు కుజారి ఎన్జె విచ్చేశాడు. వందలాది వర్షాల క్రిందట ఆఫ్రికా ఖండాన్ని ఏలిన నల్ల సామ్రాజ్యాల్ని గురించి చెప్పాడు. ఆయన వెళ్ళిపోయాక గాంబియా మొత్తంలో అత్యున్నత గురుపీఠం అధిష్టించిన ఇస్లాం మత గురువు శిష్యా శిబిరాన్ని సందర్శించాడు. ఆయన వెంట అయిదుగురు శిష్యులు పవిత్ర మతగ్రంథాల మూటలు నెత్తినెత్తుకుని వచ్చారు. పవిత్ర గ్రంథాల్లోంచి కొన్ని ప్రధానమైన విషయాలు ఆయన చదివి చెప్పాడు. పవిత్రమైన మసీదులో ఎలా వ్యవహరించాలో ఎలా ప్రార్థనలు చేయాలో చోదించాడు. ఆ రాత్రి ఆయనశిష్య సమేతంగా వేరే చోటికి వెళ్ళిపోయాడు.

మత గురువు వెళ్ళిపోయాక, ఆ రాత్రి కుంటా చాలా సేపు ఆలోచిస్తూ మేలుకుండి పోయాడు. గతం వర్తమానంతో, వర్తమానం భవిష్యత్తుతో ముడి వేసుకుని వున్నట్లు తోచింది. అట్లాగే, చనిపోయిన వాళ్ళు జీవించి వున్న వాళ్ళతో, జీవించి వున్న వాళ్ళు పుట్టబోయే శిశువుల్లో పెనవేసుకుని వున్నట్లుగా గోచరించింది. తన మట్టుకు తాను తన కుటుంబంతో, తన సహాధ్యాయుల్తో తన గ్రామంతో, తన తెగతో, తన సువిశాల ఆఫ్రికా ఖండంతో పెనగొని లేడూ! మానవ ప్రపంచం జంతు, వృక్ష ప్రపంచంతో పెనగొని వుంది. సమస్త జీవరాసులూ అల్లాలో వున్నాయి. కుంటాకి తను అల్పున్ని అనిపించింది; అయినా తను అనల్పుడే, బహుశా, పురుషుడుగా రూపొందడమంటే యిదేనేమో అనుకున్నాడు.

కుంటాతో సహా పిల్లలంతా తలచుకోటానికే గడగడలాడి పోయే సమయం ఆసన్నమైంది. అది పిల్లల్ని దార్మికంగా శాశనం చేసి, సంతానోత్పత్తి అనువుగా సన్నద్ధం చేసే ప్రక్రియ. దాన్నే సున్నితి అంటారు. ఆలోచించి అమాంతం మీద పడిపోవోతోందని వాళ్ళకి తెలుసు. పాచ్చరిక లేకుండా అది వచ్చి సడుతుంది.

ఓ రోజు చిన్న గురువు పిల్లలందరినీ కేకేసి వరసలో నిలబడమని ఆదేశించాడు. వరసగా బారుతీరి నిలబడ్డమనేది నిత్యవ్యవహారమే. అందరూ బారులుతీరి నిలబడ్డారు. కింటాంగో స్వయంగా తనపాకలోంచి బైటికొచ్చాడు. ఆ వేళలో ఆయన బైటకి రావటం మహా అరుదు. కుంటా గుండెల్లో నవ్వుదడ మొదలైంది.

కింటాంగో బిగ్గరగా అరుస్తూ ఆజ్ఞలు జారీ చేస్తూంటే వాళ్ళు

మునుచుకు పోయారు. కిక్కురుమనకుండా ఆయన చెప్పినట్లే నడుం కింద బట్టి తొలగించి నిలబడ్డారు. చిన్నగురువులిద్దరూ చకచకా పసరు పూసిన గుడ్డ ప్రతి ఒక్కరి పురుషాంగానికి కట్టిపోయారు. శత్రు చికిత్సకి ముందు యిచ్చే మత్తు మందు లాంటిదది. అందరినీ ఎవరి గుడిసెలోకి వాళ్ళని పొమ్మని అజ్ఞ అయింది.

సాయంత్రానికి జుహురు నుంచీ పిల్లల తండ్రులు, అన్నలు, మామలు తరలి వచ్చారు. కుంటా తండ్రిని చూసి కూడా చూడనట్లే నడించాడు. పెద్దలంతా వరసగా పిల్లల కెదురుగా నిలబడి

“ఇది చేయించుకు తీరాల్సిందే.....మాకూ యిది జరిగింది.....

మాకు ముందు మా తండ్రులకి, తాతలకి యిది జరిగింది.....

మా అందరిలాగే మీరందరూ పురుషులౌతారు...” అని ముక్త కంఠంతో ఘోషించారు. పిల్లలు మళ్ళీ ఎవరిగుడిసెలోకి వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు.

చీకటి పడుతోంది. శిబిరం వెలుపల ఎన్నో డోళ్లు ఒక్క పెట్టున మోగాయి. పిల్లల్ని బైటకిరమ్మని కేకేశారు. పదిపన్నెండుగురు కుంకురాంగ్ సర్తకులు గెంతుతూ అరుస్తూ గేటుదాటి తోపలికి ప్రవేశిస్తున్నారు. చెట్ల చెరళ్ళతో తయారైన గంతలువేసుకుని చెట్ల ఆకులు, రెమ్మలు వాంటికి తగిలించుకుని భయంకరంగా యీటలు తిప్పతూ వీరంగం వేసి కొద్ది షణ్ణాల్లో మాయమయ్యారు.

పిల్లలందరినీ వెదురు కంచె వేపు వీపు తిప్పి కూర్చోబెట్టారు. పెద్ద వాళ్ళు దగ్గరగా నిలబడి, “తొందర్లో మీరంతా యిళ్ళకొచ్చేస్తున్నారు... పొలాలు చేసుకో బోతున్నారు... సకాలంలో పెళ్ళిళ్లు చేసుకుంటారు... మీకటి స్థలం నుంచీ చిరస్థాయిగా నిలచే జీవితం ఊట లూరుతుంది” అని ఏక కంఠంతో హితవచనాలు పలికారు.

ఒక్కొక్కరినీ పొదుగాటి వెదురు దడి వెనకకు తీసుకుపోయి చక చక శత్రు చికిత్స పూర్తి చేశారు. కాళ్ళ మధ్య నెత్తురు మరకలు పడ్డ గుడ్డలో కొద్దిగ తూలిపోతున్న పిల్లకాయల్ని ఎవరి గుడిసెల్లో వారిని చేర్చారు. ఎన్నాళ్ళ నుంచో దేన్ని గురించి భయపడుతూ వచ్చారో అది ఒక్క పూటలో పూర్తయిపోయింది.

గాయం మాను పట్టటం మొదలవగానే, శిబిరమంతటా ఆనందోత్సాహాలు పెల్లుబికాయి. మానసికంగా, శారీరకంగా వాళ్ళిప్పుడు చిన్న పిల్లలు కాదు. చాచాపు పురుషుల కింద లెట్ట, ముసలి కింటాంగో వైఖరి హఠాత్తుగా మారిపోయింది. ఎప్పుడూ చిటపటలాడుతుండే వాడల్లా చిరు నవ్వులు నవ్వు చూపారు. వాళ్ళందరినీ పురుషులుగా భావించి సంబోధిస్తున్నారు.

నాల్గవ మాసం ఆఖరవబోతోంది. ప్రతి సాయంత్రం కింటాంగో వాళ్ళకి ఏదో ఒకటి బోధ చేస్తూనే వున్నాడు. ఒకటి రెండు రోజుల్లో పోతారనగా వాళ్ళందరినీ ఎదురుగా కూర్చోబెట్టుకొని, మున్నుండు వాళ్ళ గ్రామానికి చెయ్యవలసిన సేవల్ని గురించి నొక్కి చెప్పాడు. ఇళ్ళలో శుభ్రత గురించి తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలు చెప్పాడు.

చివరి కొద్ది రోజులూ యుగాల్లా గడుస్తున్నాయ్ పార్టీమీ రానేవచ్చిన ఆకాశములో నిండు చంద్రుడుదయించాడు. రాత్రి బోజనం పూర్తవగానే చిన్న గురువుల ఆదేశానుసారం అందరూ వరసగా నిలబడ్డారు.

ఈ శుభవేళ కోసమేనా తామంతా ఎంతో ఎదురు చూసింది? తండ్రులు అన్నలు తయారుగా వుంటారనుకొని అందరూ దిక్కులు చూశారు. ఎక్కడా ఒక్కళ్ళూ కనిపించలేదు. కింటాంగో ఎక్కడ? కుంటా కళ్ళ ఆవరణ లోపల పరిశీలనగా వెదికాయి. ఆయన బయటి గేటు దగ్గర నిలబడున్నాడు. గేటు బార్లా తెరచి “ఓయ్ ! జపూర్ నుగవాళ్ళు ఊరికి బయల్దేరండి” అని కేళ వేశాడు.

ఒక్క ఊణం సేపు అంతా స్థానివులై నిలబడిపోయారు. మరు ఊణం ఎగిరి గంతులు వేసుకుంటూ వెళ్ళి కింటాంగోని, అలీసి సేని, సోరూటూరాని వారేసుకున్నారు. వాళ్ళ ఆ అసంగత చర్యకి కోపగించుకున్నట్లు నటించారు.

శిబిరం వొడిలి వెళ్ళిపోతున్నందుకు అందరి కీ విచారమూ వేసింది. ఆనందమూ కలిగింది. అందరికీ యింటిమీద గాలి మళ్ళింది. ఒక్క ఉడుటూ కేకలు వేస్తూ ఊరి వైపు రయ్యిన ఉరికారు. అట్టే దూరం పోక ముందే ఏదో సంతోషంతో ఒక బలవంతమైన సంకేతం అజ్ఞాపించినట్లుగా అందరి నోరూ మూతపడ్డాయి. వెనక యేం విడిచిపెట్టి వస్తున్నారో, ముందు యేం కాదుకో వుందో అన్న ఆలోచనలు అందరికీ ఎవరికి వారికి వాళ్ళ వాళ్ళ భోరణ్ణి రోచి నడక వేగం మందగించింది.

ఈ తూరి దారి కనుక్కోటానికి వాళ్ళకి చుక్కల సాయం అవకపోయింది.

పిడుతరాలు

"ఎయ్! ఓయ్! అని పట్టరాని సంతోషంతో పగలబడి నవ్వుతూ కేకలు వేశారు. వాళ్ళు తెచ్చి పెట్టుకున్న హుందా తనంతో నెమ్మదిగా నడిచారు. మొట్టమొదట వాళ్ళ పెదాల మీంచి చిరునవ్వులు చిందలేదు; నోట్లోంచి మాట ముత్యాలు రాలేదు. గంభీరంగా వుండిపోయారు.

తల్లి తనకేసి ఆపుకోలేని ప్రేమతో పరుగెత్తుకొని వస్తున్నప్పుడు కుంటాకి తను కూడా అట్లాగే ఆమె వేపు ఉరుకెత్తి వాడుకుకోవాలనిపించింది. కాని నిగ్రహించుకున్నాడు. మొహం మాత్రం సంతోషంతో వెలిగింది. బింటా కొడుకు మెడ చుట్టూ చేతులు వేసింది. చెంపల్ని చేతుల్లో తడిమింది. కళ్ళ వెంట సంతోషబాష్పాలు కారుతుంటే "కుంటా, కుంటా" అని నెమ్మదిగా గొడిగింది. కుంటాకి తనివ్వుడు పురుషుణ్ణి స్ఫురణ కొచ్చి వెనక్కి తప్పుకున్నాడు. ఆమె వీపుకి వేళ్ళాడే ఉయ్యాలలో, ఏడుపు మొదలెట్టిన పసి గుడ్డుని స్పష్టంగా చూసే దిశతో అదా తల్లి నుంచి వెనక్కి తప్పుకున్నట్లు నటించాడు. ఉయ్యాలలోకి చేతులు దోపి రెండు చేతుల్లో చిట్టి తమ్ముణ్ణి పైకెత్తుకున్నాడు.

నా చిట్టి తమ్ముడు మాడి వీడన్నమాట!" అంటూ వాన్ని పరవశంతో కేల్లో గాలిలోకెత్తి వదిలి పట్టుకున్నాడు.

కుంటా తమ్ముణ్ణి ఎత్తుకొని పాకలోకి వస్తుంటే బింటా కొడుకు ప్రక్కనేనడుస్తూ మురిసిపోయింది. తనవెనకాలే మొండిమొలల్తో పిల్లమూక వెంట పడం కుంటా గమనించాడు. నోళ్ళంత కళ్ళు చేసుకొని ఆ పిల్లమూక అతని కేసి చూస్తున్నారు. ఇరుగు పొరుగు అమ్మలక్కలు బింటాతో "నీకొడుకు ఎంత కళకళలాడు తున్నాడమ్మా! మగ కళ ఎంత కొట్టొచ్చినట్లు కానొస్తుందే!" అంటూ వ్యాఖ్యానాలు చేస్తోంటే కుంటా వినిపించుకోనట్లే నటించాడు. కాని, ఆ మాటలతని చెవులకి సంగీతంలా వినిపించాయి.

బాబా కోసం, లామిన్ కోసం కుంటా కళ్ళు వెతికాయి. లామిన్ మేకల్ని తోలుకొని పోయింటాడని గుర్తొచ్చింది. కుంటా తోపల కూర్చోగానే ఓ తొలికాడు పిల్లాడు బింటా బట్టల్ని అంటిపెట్టుకొని అతనికేసి చూస్తూ "కుంటా!" అన్నాడు. అరే! సువాడూ కదూ! కుంటా తన కళ్ళని తను నమ్మలేకపోయాడు. తను తర్ఫీదుకు పోబోయేటప్పుడు వేలెడంత లేడు వెధవ? నాలుగు నెలలకే బోలెడు పెరిగాడు. పైగా మాటలు కూడా నేర్చాడు. చిట్టి తమ్ముణ్ణి అమ్మకిచ్చి సువాడూని చేతుల్లో ఎత్తి పైకెగరేశాడు సువాడూ సంతోషంతో కేరింతలు కొట్టాడు.

సువాడూ అన్న చేతుల్లోంచి కిందికి దిగి బైటకి లగెత్తాడు. పాక నిగ్గుల్ని మైపోయింది. ఆన దంతో, గర్వంతో ఉబ్బొంగిపోతూ బింటాకి మాటలు కరవయ్యాయి. అమ్మకోసం తను ఎంత తపించి పోయాడో, బింటాకి

తిరిగివస్తే ఎంత ఆనందగా వుండో ఆమెకు చెప్పాలని కుంటా ఉవ్విళ్ళూరాడు. కాని నోరు పెగల్లేదు. ఆమ్మతో సహా యే శ్రీతో గానీ అటువంటి ముచ్చటాడడం పురుష లక్షణం గాదని అతనికి తెలుసు.

“పా ఏరీ!” అనడిగాడు చివరికి.

“నీ పాక కప్పటానికని రెల్లు కోసుకురావటానికి వెళ్ళారు” అంటుంటా.

పురుషుడుగా తనిక సొంత పాకలో వేరే వుంటాననే సంగతి ఉవ్విళ్ళూరి వచ్చిన సంబరంలో పడి కుంటా మర్చిపోయాడు. వెంటనే పాకలోంచి బైటకొచ్చి బాబాకోసం బయల్దేరాడు.

కొడుకు ఎదురు రావటం ఉమరో చూశాడు. తండ్రిని చూడగానే కుంటా గుండె వేగంగా కొట్టుకుంది. ఇద్దరూ కలస్సర్న చేసుకుని పరస్పరం కళ్ళలోకి చూసుకున్నారు.

“నీ కోసం పాకొకటి చూశాను, పూర్వం అక్కడున్న వాడు పెళ్ళి చేసుకుని వేరే యిల్లు కట్టుకున్నాడు” అన్నాడు ఉమరో అతి మామూలుగా. ఇద్దరూ కలిసి కొత్తపాక చూసిరావటానికి బైల్దేరారు.

మట్టి గోడలకి, పైకప్పుకి చాలామరమ్మత్తులు చేయాలి. కుంటా ఆమె గమనించలేదు. అది తన సొంతం అనే సంతృప్తి తప్ప మిగతావేమీ అతను పట్టించుకోలేదు. రెల్లు కప్పటానికి ఉమరో అక్కడే వుండిపోయాడు. కుంటా తన దోస్తుల్ని కలుసుకుందుకు ఊళ్ళోకి వెళ్ళాడు.

ఊరంతా కలదిరిగి చిట్టచివరికి న్యోబొటో అవ్వని పలకరించి రావటానికి వెళ్ళాడు. ఎంతో ఆప్యాయంగా అవ్వని కుశల ప్రశ్నలడిగాడు. ఆమె చాలా ముఖావంతో ప్రవర్తించింది. అతను ఊరు విడిచి బైటికి వెళ్ళి వచ్చినట్లే గుర్తించలేదు. అతను పిల్లవాడుగా జుజువోకి పోయి పురుషుడుగా తిరిగి వచ్చాడనే సంగతే ఆ మెకి స్ఫురించనట్లు ప్రవర్తించింది. కుంటా నొచ్చుకుని తిలకించి పడిపోయి అవ్వ దగ్గర తెలపు తీసుకుని బైటికి వచ్చేశాడు.

అవ్వ తన ప్రవర్తనకి కుంటా కన్నా తనే ఎక్కువ నొచ్చుకున్నట్లు చాలా రోజుల తర్వాత గానీ తెలిలేదు. తను లాలించి ఆడించే వయస్సు రాబోయి వ్యక్తితో శ్రీగా తను ఆ విధంగా వ్యవహరించక తప్పదనే జ్ఞానంతో అప్పు అట్లా ప్రవర్తించింది.

భారంగా అడుగులేస్తూ కొత్త పాక వేపు నడుచుకుంటూ పోతుంటా చిరపరిచితమైన కలకలం వినిపించి తలెత్తాడు. అరిచే మేకలు, ముచ్చట కుక్కలు తేకలేసే బుడ్డోళ్లు కనిపించారు. రెండో కారు పిల్లలంతా మేకలు, మేపుకుని యిళ్ళకి తిరిగొస్తున్నారు. కుంటా వాళ్ళ మొహాలకేసి ఆశ్రయం

చూశాడు. లామిన్ అన్నని చూసి చాటంత మొహంతో చెంగున పరుగెత్తు
కొచ్చాడు. కుంటా ఉదాసీన వైఖరి చూసి లామిన్ నాలుగడుగుల దూరంలో
నిలబడి పోయాడు. ఇద్దరూ మొహాలు చూసుకున్నారు. చివరికి కుంటాకి
గొంతు పెగిలింది.

“లామిన్ !”

“కుంటా !”

మళ్ళీ ఓ క్షణం ఒకరినొకరు చూసుకున్నారు. లామిన్ కళ్ళు గర్వంతో
మిరిశాయి. కాని కుంటా తనకి న్యోబాదో అవ్వ గుడిసెలో కలిగిన నొప్పి
లాంటిదే తమ్ముని కళ్ళలో చూశాడు.

“నీ మేకలు రెండూ యిప్పుడు సూడివి” అన్నాడు లామిన్.

కుంటాకి మహాదానందం కలిగింది. తను నాలుగు మేకలకి సొంతదారు
కాబోతున్నాడు. ఆ రెంటిలో ఒకటి కవల్ని యానితే అయిదు మేకలవుతాయి.
ఆ సంతోషం బైటికి వ్యక్తం చెయ్యకుండా “మంచివారే” అన్నాడు నిర్వి
కారంగా. లామిన్ కి యింకా యేం చెప్పాలో అర్థంకాక యింటికేసి పరుగుతీశాడు.

కుంటా ఆరోజే తొత్త పాకలోకి మారాడు. బింటా కొడుక్కి కావలసిన
సమస్త సామగ్రి అమర్చి పెట్టింది. అవిరికి ప్రార్థన చేసుకోవడానికి అవసర
మైన పట్టా కూడా సమకూర్చి పెట్టింది. తల్లి “నీకిది అవసరమౌతుందిరా,
అదవసరమవుతుందిరా” అంటూ రకరకాల పనిముట్లు సామాన్లు చేరుస్తుంటే
కుంటా అసంతృప్తిగా గుర్రుమన్నాడు. అదొద్దు, యిదొద్దు అంటానికి కార
ణాలు తొరక్క తల గోక్కున్నాడు.

“తలలో పేలు పడ్డట్టున్నై కుక్కుతా, రారా” అంటూ బింటా ముందు
కొచ్చింది.

“వొడ్డు” అన్నాడు కుంటా అసహనంగా. బింటా తోపంగా నసుగుతూ
వెళ్ళిపోయింది.

కుంటాకి ఆర్థరాత్రి చాలా కళ్ళు మూతలు పడలేదు. అతని బుర్రలో
చేదో ఆలోచనలు తొలుస్తున్నాయి. తెల్లవారూండగా కాకుల అరుపుల్లో మెళ
కువ వచ్చింది. ఇమామ ప్రార్థనా స్వరం వినిపించింది. కుంటా చకచకా
బట్టలు మార్చుకుని మసీదు వేపు నడిచాడు. అప్పటికే కుంటా దోస్తులంతా
వచ్చేశారు. జహూర్ మసీదులో ఆడుగుపెట్టటం వాళ్ళందరికీ అది తొలిరోజు.

ప్రార్థన ముగిశాక కుంటా తన పాకకి తిరిగివచ్చాడు. బింటా గిన్నె
మీదా ఆవిడ్లు లేచే జొన్న అంటలి తెచ్చి కొడుకుముందు పెట్టి వెళ్ళిపోయింది.

అంటలి తాగి కుంటా ఊళ్లోకి బయల్దేరాడు. జహూరుకు కళ్ళూ చెవులై
కూచుకుంటాబి కింటాంగ్ చెప్పిన హితవు అక్షరాలా అమలు పర్చడానికి

కుంటా అతని దోస్తులు నడుం కట్టారు. ఇంటింటికి తిరిగి స్త్రీలు శుచి శుభ్రత పాటిస్తున్నారో లేదో పరీక్ష చేశారు. బావుల్లో నీరు తియ్యగా, లేటగా వుంటే లేదో పర్యవేక్షించారు. న్యోబోటో మాటల్లో చెప్పాలంటే "ఎగిరే మిడ్డలి పురుగులు దండులాగా ఎక్కడ చూసినా వాళ్ళే."

13

కుంటాకి గ్రామ పంచాయతీ పెద్దలు ఓ చిన్న మడి చెక్క తేటాయించారు. పురుష పౌర శిక్షణ పూర్తి చేసుకుని వచ్చిన అందరికీ సేద్యానికి తలకా సైకొండ్ర యిచ్చారు. కుంటా అందులో జొన్నలు, వేకుళనగ వేశాడు. కష్టపడి పనిచేశాడు. తన ఒక్కడి పొట్టకు సరిపోయే వంటకన్నా ఎక్కువే పండించాడు. ఎన్నో గృహోపకరణాలు కొన్నాడు, అమ్మ అల్లిచ్చిన రెల్ల పరుపు మీద హాయిగా నిద్రపోతున్నాడు.

కుంటాని అతని దోస్తుల్ని కొద్ది మాసాలుగా ఒక విషయం వేధించుకుంటోంది. వాళ్ళ పురుషాహంకారానికి సలుపు పుట్టిస్తోంది. వాళ్ళు పురుష శిక్షణకు పోబోయే ముందు వాళ్ళతో పాటు ఆటలాడిన ఆడపిల్లలు కొందరుంటారు. ఈ నాలుగైదు నెలల్లో వాళ్ళు గుర్తుపట్టలేనంత మారిపోయారు. నడుం దిగిన గొన్లతో బైటికి పొడుచుకొచ్చిన మామడికాయలంత గుబ్బితో వంకర్లు పోతూ వ్యయారంగా తలలు బుజాలు తిప్పతూ తిరుగుతున్నారు.

తమకన్నా పదేళ్ళ పెద్ద వాళ్ళని ఆకర్షించడానికి అన్ని వగలు ప్రయత్నిస్తున్నారేమిటీ అని కుంటా యీడు వాళ్ళకి ఆశ్చర్యం. ఆ వగలు వయరాలు వాళ్ళకి వెగటు పుట్టించాయి. ఆ వగల్ని, వాళ్ళ కోసం పడి చచ్చే మగవాళ్ళని పట్టించుకో కూడదని వాళ్ళంతా ఒక నిశ్చయానికొచ్చారు.

వయస్సు కుంటాకి కివకివలు పెడుతోంది. ఒంట్లో విరారాలు లేవతోంది. తన కంటే పెద్ద వాళ్ళు అనుకొనే మాటలు చెప్పల్లో దూరం తొందరపడి కీదల మీదికి అలోచనలు మళ్లుతున్నాయి.

తియ్యటి కం దోస్తున్నాయ్. ఓ అందమైన అమ్మాయిని పెళ్ళి చేసుకున్నాడట! శోభనం నాటి రాత్రి... ఆ అందాల భామని ఆడపిల్లలంతా కంటే తన గదిలోకి తోసేసి తుద్రుమున్నారు. పొడవైన మెడ... మత్తెక్కింటే... దం... ఆ పొడవైనమెడని పొగుడుతూ అతను ఓ పురాతన ప్రేమ గీతాన్ని పాడుతూ వెళ్ళిపోయాడు. కలిసి పండుకున్నారు. ఆ పండుకున్నాడు.

ఏడుకథలు

అతని పెదాలమీద మెత్తగా సులూరంగా ముద్దు పెట్టింది. ఇద్దరూ ఒకరికొకరు కడుచుకుపోయారు. యే మే మో చేశారు. అతని నెత్తురు వేడిక్కింది. లాగి దిగిందిన వింటి నారిలా ఒంట్లో నరాలు విగురై నై, ఉద్రేకం కట్టలుతెంచు తుంది.

కుంటా ఉలిక్కిపడి లేచాడు. తొడలమదనా వెచ్చగా తడయింది. భయం వేసింది. భయం పోయి తబ్బిబ్బు కలిగింది. తబ్బిబ్బు పోయి సిగ్గు వేసింది. సిగ్గు మాయమై ఆనందం మొగ్గ తొడిగింది. ఆ ఆనందం స్థానే చివరికి ఓ విధమైన గర్వం తలెత్తింది. తనకొక్కడికే యిలా జరిగిందా? తన సావాసగాళ్ళకి ఎప్పుడైనా యిలా అయివుంటుందా? వాళ్ళు అయ్యేవుంటుంది. అనుకున్నారు. తనకొక్కడికే గాని వాళ్ళకెవ్వరికి అట్లా జరిగుందరాదనీ ఆశించాడు. ఇందులో సైతం తనే మొదటివాడై వుండాలనుకున్నాడు. అది తెలుసు కోలేనని అతనికి తెలుసు. ఈ అనుభవం, ఈ ఆలోచనలు యిక్కడలో కలిసి పండుకునేవి కావు. చివరికి అలసటతో, ఉల్లాసంతో ఆచమరణి నిద్రపోయాడు.

కుంటాకి ఊరంతా తెలుసు. అందరూ మాటా మంచి ఆద్రాన్లు. చేతి నిండా పసి వుంది. ప్రేమించే అమ్మా నాన్నా. ఆరాధించే తమ్ముళ్లు. అభిమానించే స్నేహితులు-అందరూ వున్నారు. అయినా అతనికిమధ్య ఒంటరితనం అనిపిస్తోంది. చీటికి మాటికి చీకాకు కలుగుతోంది. ఎక్కడిరైనా వెళ్ళి తిరిగి రాబుద్దవుతోంది.

ఓ రోజు రాత్రి పొలం కాపలా కాసి ప్రొద్దున పాకలి తిరిగి వస్తుంటే చాచిన పోయే ఓ ముగ్గురు అపరిచితులు పరిచయమయ్యారు. వాళ్లు బ్రా గ్రామ వాస్తవ్యులు. వాళ్ళది ఫెయివ్ తెగ. ఆ తెగ మాండింకా తెగలోంచి చీలిన వో శాఖ. వాళ్లు చాలా దూరం నుంచి వస్తున్నారు. చాలా దూరం ముందుకు పోతున్నారు. యేమిటి విశేషం అనడిగాడు. బంగారపు రేణువులు సేకరిండుమరావటానికి వెళ్తున్నాం అన్నారు. కుంటాని కూడా రమ్మని ఆహ్వానించారు. ఏ దిక్కు-గా, యేయే ఊళ్ళ మీదుగా ఎక్కడిదాకా పోతున్నారో నేం మీద మట్టిలో గీతలు గీసి చూపించారు.

వాళ్లు వెళ్ళిపోయాక కుంటా బాబాని ఒప్పించి లామిన్ ని వెంటబెట్టుకొని కొత్త స్నేహితులు వెళ్ళిన దోవంటే ఒకరాత్రి రెండు పగళ్లు ప్రయాణంచేసి చిట్ట చివరికి బంకమన్ను గోతుల దగ్గరికి చేరారు. జూహర్ మీదుగా నడిచి వచ్చిన ముగ్గురు మిత్రులు అక్కడ తటస్థ పడ్డారు.

“నువ్వు తప్పకుండా వస్తావనే అనుకున్నాం” అన్నారు వాళ్ళు సంతోషంగా.

మరోజు తెల్లవార్తూనే కుంటా లామిన్లు లేచి కొత్త స్నేహితుల్తోపాటు పనిలోకి దిగాడు. బంక మన్ను పెళ్ళలు విరగదీసి పెద్ద పెద్ద సొరగుమ్మడి

బుర్రలో నింపిన నీళ్ళలో కరిగిపోయేట్లు పిసికి బుర్రల్ని గిరగిరా తిప్పాడు. నెమ్మదిగా మట్టి నీరు బైటికి వొంపేసి బంగారు రేణువులు అడుగున చేరాయేమో జాగ్రత్తగా పరీక్ష చేశారు. చేతులు నొప్పెడుతున్నా ఏక దీక్షతో రోజంతా పని చేశారు. అడుక్కు తేలిన బంగారు రేణువుల్ని అడవి పావురాళ్ళ రెక్కల్లా బోలుగా తయారు చేసిన గూడులో భద్రపర్చి పైన దూది కూరారు. అట్లాంటివి ఆరు నింపారు.

ఆ కొత్త స్నేహితులు ముగ్గురూ బంగారం వేట చాలించి ఏడుగురంతా వేటలో యింకా ముందుకు పోవటానికి సమకట్టారు. కుంటాని రూరమ్మని బలవంత పెట్టారు. కుంటాకి చాళ్ళతోపాటు వెళ్ళాలని మనస్సు పీకింది. కాని లామిన్ గి చూసి ఆ ప్రయత్నం మానుకున్నాడు. అప్యాయంగా చాళ్ళ దగ్గర శలవు తీసుకుని అన్నదమ్ములిద్దరూ యింటి దోవ పట్టారు.

తిరుగు ప్రయాణం సుఖంగా జరిగింది. ఊళ్లో సంబరం అంతా యింకాదు. అమ్మలక్కిలంతా బింటా అదృష్టాన్ని అభినందించేవాళ్ళే. “బింటా ఏకంగా ఆవుని కట్టేసుకోవచ్చు” అంది ఓ అవ్వ.

బింటా పెద్దకొడుకుని చూసి మురిసి పోయింది. కుంటా అమ్మ వేసే ప్రేమగా చూశాడు. శిక్షణా శిబిరం నుంచీ తిరిగొచ్చినప్పటి ముఠా పోయింది. తరచు తల్లి గుడిసెలోకి వెళ్ళి వస్తున్నాడు. ఆవిడచేత పేం కుక్కించుకుంటున్నాడు. ఆమె పనితో తీరక సతమతమై పోతున్నప్పుడు ముగ్గురు తమ్ముళ్ళనీ తీసుకుని బైట తిప్పుకు వస్తున్నాడు.

14

విశాలంగా పరుచుకున్న వేరుశనగ చేలపైన వెన్నెల చిరగ్గాస్తోంది. కుంటా మంచెమీదికెక్కి విల్లమ్ములు, గొడ్డలి పక్కన పెట్టాడు. కింద కావాలి కుక్క ముక్కుతూ, వాసన చూచుకుంటూ చేని గట్టు మీద పహరా తీసి తోంది. తెల్లవారేక మధ్యలకి కదై కొట్టుకు రావటానికి గొడ్డలి కూడా తయారు కున్నాడు.

పైనుంచీ వెన్నెల కురుస్తోంటే అతని మనస్సులో వెచ్చని రుచి మెదిలాయి. నిన్న మొన్న జరిగిన గ్రామ పంచాయతీ సభ ముందుకీ పరిషత్ రానికొచ్చిన ఓ చిత్రమైన కేసు గుర్తుకొచ్చింది. అది ఊళ్లో ఓ పెద్ద మనిషి అనం పుట్టించింది. దానికి ఊరు ఊరంతా కదిలివచ్చింది.

ఏమిటరా

దప్పు మోగింది: "టూటాటా, ఖలీల్ కోంఠే, పాంటా బెడెంగ్, సెపాసేలా."

ఇద్దరాడవాళ్ళు, ఇద్దరు శురవాళ్ళు లేచి నిలబడ్డారు. ఖలీల్ కోంఠే, సెపాసేలాలు కుంటాతో పాటు తర్పిదైన వాళ్ళే. చాకపోతే, అతనికంటే మూడునాలు గేళ్ళు పెద్ద. ఆ యిద్దరికీ యిద్దరు వితంతు స్త్రీలతో సంబంధం మేర్పడింది. ఒకావిడ, టూటాటా; రెండో అవిడ-పాంటా బెడెంగ్.

పాంటా బెడెంగ్ ఎత్తరి. ఆమె తమ నలుగురు తరపునా వకలా పుచ్చు తుని సభ ముందుకొచ్చింది.

"పెద్దలు నేను మనవి చేసేది అలకించి మాకు న్యాయం దయ చెయ్యాలి."

టూటా టాంటాకి ముప్పుయి రెండు ఏళ్ళు. ఆమె కంటే నేనొక్క ఏడాది పెద్దదాన్ని. ఈ వయస్సులో మా ఇద్దరికీ తగిన మొగుళ్ళు దొరకటం కల్గ నేను సెపాసేలాతో, టూటాటా ఖలీల్ కోంఠేతో కలిసి వుండటానికి తమరు అనుమతి దయచేయించాలి. మేం వాళ్ళకి వంట వార్చా చేసిపెడ తాం. వేరే సుఖమూ యిస్తాం" అని పాంటా బెడెంగ్ విన్నవించింది.

గ్రామ పెద్దలు నలుగుర్నీ క్లుప్తంగా ప్రశ్నించారు. అడనాళ్ళిద్దరూ తొణ ప్కండా జవాబు చెప్పారు. మామూలుగా మహా ధైర్యంగా వుండే అతని దోస్తు లిద్దరూ నత్తులు కొడుకూ జవాబులిచ్చారు.

గ్రామ పెద్దలు తమలో తాము గుసగుసలాడుకున్నారు. సశక్తొచ్చిన యావన్నీందీ నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నారు. చీమ చిటుక్కుమంటే చప్పుడయ్యేంత నిశ్శబ్దంగా వుండి సభ. అందరికంటే పెద్దవాడు లేచి తీర్పు చెప్పాడు:

"అల్లా మీకు అనుకూలంగా వున్నాడు. మీ యిద్దరికీ ఆ యిద్దరూ మగ తోడుంటారు."

అబ్బాయిలూ! తరువాత మీరు పెళ్ళి చేసుకోవడానికి ఇది మీకు విలు వైన అనుభవం గడించి పెడుతుంది."

కుంటాకిప్పుడు ఆ సంఘటన జ్ఞాపకం వచ్చింది. పెళ్ళి చేసుకోకుండానే పెషయ వాంఛలు తీర్చుకునే ఆ యేర్పాటు గురించి అతని మనస్సులో ఆలో చనలు ముసిరాయి. ఆ ప్రౌఢల్లో తన దోస్తులు యిప్పుడేం చేస్తూ వుంటారో! టూటా నిటారుగా కూర్చున్నాడు. నరాల్లో యేదో తీపు...

పెళ్ళనగా వోలి యిచ్చుకోవాలి. పెళ్ళిళ్ళూతురు తండ్రి పిల్ల కన్యాత్వం గురించి హామీ యివ్వాలి. స్త్రీల వ్యవహారం నెత్తురుమయమని కుంటాకి తెలుసు. నెంకొకసారి వాళ్ళకి నెత్తురు పోతుంది. పిల్లలు పుట్టినప్పుడు నెత్తురు పోతుంది. పెళ్ళయిన రాత్రి కన్నెపొర చిరిగినప్పుడు నెత్తురోస్తుంది. మర్రోజా

ఉదయం వధూవరుల తల్లులిద్దరూ నెత్తురు. మరకలయిన బట్టని తాటాకు బట్టలో పెట్టుకుని ఇమామ్మ చూపించి వధువు కన్యాత్వాన్ని రుజువు చేస్తారు. అప్పుడు గాని ఆ వివాహానికి అల్లా ఆశీస్సులు లభించవు. బట్టలో నెత్తురు మరక కాకపోతే యేం యాగీ అవుతుందో కుంటాకి తెలుసు. వధుడు గుడిసెలోంచి విసురుగా బైటికి వస్తాడు. అమ్మని, అత్తని సామెలుగా పెట్టకొని అందరూ వింటుండగా “నీకు విడాకులిస్తున్నాను” అని మూడు తూటలు అడుస్తాడు.

పెళ్ళి తంతు లేకుండా ఆడా మగా కలిసుందే ఏర్పాటులో ఈ రీతి త్వం లేదు? చక్కగా వొండి పెడుతుంది. తరువాత ఒళ్ళప్పుగిస్తుంది. కుంటా జిన్నాయంబకి జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆవిడా వితంతువే. తనకంటే ఓ యేడా చిన్నది. ఒక సారి చక్కటి బట్ట అల్లి తనకి కానుకగా యిచ్చింది. దోస్తలంతా తనని ఎగతాళి పట్టించారు. తనంటే ఆమెకి ఎంత కోరికో కళ్ళతో వెడించింది. తనకి నరాలు జిప్తుపన్నాయ్. ఒళ్ళు వేడెక్కిపోయింది. కాతమాయించుకున్నాడు. ఆమెతో తనకే లంపటమూ వొద్దనిపించింది. పెళ్ళి తనకిప్పుడు ఆసక్తి లేదు. తన తండ్రికంటే పెద్దవాళ్ళయిన తన పెత్తంద్రుల పెళ్ళి చెసుకోకుండా వుండిపోలేదా! వాళ్ళలాగే తనూ ప్రపంచం చూడాలి.

సాధ్యమైనంత త్వరలో మాలి వెళ్ళిరావాలని కుంటా సంకల్పం. నాలుగవందల యేళ్ళ కిందట కింటే వంశం మాలిలోనే ప్రారంభమైందని తం పెత్తంద్రులు చెబుకోంటే విన్నాడు. మాలి నుంచి తిరిగి వచ్చాక మూసందర్శించి రావాలి.

మక్కా పుణ్యక్షేత్రం వేపు మనస్సు నిగిడించిన సమయంలో దూరంలో పొలాల కద్దంగా సన్నగా కుదురుగా వెలుగుతూ వసుపు పచ్చ కాంతి పొడగట్టింది. పులానీ మేకల కాపరికి ప్రొద్దున్నే ముద్ద లోపలికి తిగి గనక వంట చేసుకుంటున్నాడు కాబోలు అనుకున్నాడు. తూడుపు తెల్లని తున్న సంగతి కూడా కుంటా గమనించలేదు.

అమ్ములు తీసుకుని మంచెదిగి యింటిదారి పట్టే ప్రయత్నంలో వుంట గొడ్డలి కనిపించింది. మద్దెలకి కర్ర నరుక్కురావాల్సిన సంగతి గుర్తుకొచ్చింది. రాత్రంతా కంటిమీద కుసుకు లేకుండా కాపలా కాసి కాసి అలిసిపోయి వున్నా రేపు చూసుకోవచ్చులే అనుకున్నాడు, మళ్ళీ అంతలోనే మనస్సు మాయమై ఊరికి అడవికి మధ్యలో వున్నాను. ఈ రోజు అడవికి పోకపోతే మళ్ళీ కాపలా వంతొచ్చేదాకా వెళ్ళటం కుదరదు. అలసటకి చల వొగ్గటం ముఖ్యం కాదనిపించింది.

ఉదయం సారవ చేశాడు గొడ్డలి బజాన పెట్టుకున్నాడు.

పూవులూ, ఉల్లాసంగా మొరిగే అతని ఉవోలో కుక్క సిద్ధంగా వుండి. చల్లదీ ప్రత్యక్ష వాయువుని గుండెల నిండా పీల్చాడు. అదవివేపు వడివడిగా అడుగు తేశాడు.

చిరపరిచితమైన అదవి పూల సువాసనలు కుంటా ముక్కు స్థూల్లో మారాయి. సూర్యుని నునులేత కిరణాల్లో గడ్డిలో మెరిసే మంచు బిందువులు అతని కాళ్ళని తడిపాయి. ఆహారం కోసం గద్దలు పైన గిరికిలు బాగు తున్నాయి. చేం పక్కన నీళ్ళగుంటల్లో కప్పలు బెకబెకలాడుతున్నాయి!

కుంటా చకచక నడుస్తున్నాడు. ఉలోవో కుక్క నీళ్ళ పాముల్ని, తాబేళ్ళని తరుముతూ ముందు పరుగెడుతోంది. పెద్ద పెద్ద అంగలు వేస్తూ నడికి తూర్పుగా నడిచి చెట్ల లోపుల్లోకి అడుగు పెట్టాడు. లోపు చుట్టూ నిలు వెత్తున పచ్చగడ్డి పెరిగింది. ఇంకా కొద్ది దూరం ముందుకు పోయి లోపు సుధ్య కొచ్చాడు. కాళ్ళ కింద నేల మెత్తగా వుంది. గాలి లేమగా వుంది. పైన చిక్కగా అల్లుకున్న ఆకుల సందు నుంచి సూర్యరశ్మి లోపలికి కొరవెత్తం లేదు. సూర్యుడికా బాగా ఎత్తుకిరాలేదు. తటాల్ను ఏదో కదిలినట్లు పచ్చదైలే తుంటా కొనకంటితో చూశాడు. చెవులపిల్లి... మెరుపులాగా ఉవోలో కుక్క దాని వెంట బడి తరిమింది. రెండూ కనుమరుగయ్యాయి. కాస్సేపు తరిమి తరిమి మళ్ళీ అదే వెనక్కి వస్తుంది అనుకున్నాడు కుంటా.

గొడ్డరి, అమ్మలు ఓ చెటుకానించి పెద్ద మద్దెలకి పనికొచ్చే కట్టె కోసం చెట్టా చెట్టా పరీక్షగా చూస్తూ తిరిగాడు. గుండ్రంగా, నున్నగా, సరిగ్గా మద్దె లకి పనికొచ్చే మాను కనిపించి కొంచెం ముందుకు వంగాడు. రెమ్మలు తెంపిన శబ్దమైంది. పైని రామలిలుక కూస్తోంది. బహుశ తన ఉలోవా కుక్క తిరిగి వస్తోంది కాబోలు అనుకున్నాడు. పెద్దకుక్కలేవీ అట్లా రెమ్మలు తెంపనే అను కుంటా అదే షణం గిరుక్కున తిరిగాడు. మసగ్గా కనిపించింది. ఓ చెట్లదీ మోహం. దుడ్డుకర్ర పైకెత్తి అతనివేపే చూసుకొచ్చింది ఆ ఆకారం. తెల్లోడు!...

కుంటా కాలు పైకి లేచి చెల్లవాడి డొక్కల్లో తన్నింది. గట్టిగా తగల్గేడు. అవతలి వాడు క్రిందపడి గుర్రుమన్నాడు. కుంటా తల వెనకి భాగాన్ని రాసు కుంటా అతి బరువైనదో చెట్టు మానులా అతని భుజాలమీద పడింది. ఆ నొప్పికి వాలిపోతూ కుంటా గిర్రున తిరిగి కింద పడ్డవాని వేపు వీపు రిప్పి పెద్ద గోనెనంటి పట్టుకుని మీదికురకబోతున్న నల్ల దాదాలనిద్దర్ని మోహం మీద గుర్తాడు.

రెండో తెల్లోడు దుడ్డు కర్ర తిప్పుతూ మీదకొచ్చాడు. కుంటా చుక్కకి గొంతడంతో చెబుతప్పించుకున్నాడు.

ఏదేనా ఆయుధం కోసం అతని మెదడు ఆక్రోశించింది. కుంటా వాళ్ళ

మధ్యకి గెంతి గోళ్ళతో చీరాడు, మోకాళ్ళతో పొడిచాడు, కనుగుడ్డు పీచాడు. కుంటాతోపాటు ఆ ముగ్గురూ నేలమీద పడ్డారు. కుంటా మీద ముగ్గురు మనుషుల బరువు పడింది. ఒక మోకాలు కుంటా నడుముని విరగ్గొట్టినట్లుగా పోయింది. అతని వేళ్ళకి ఒకడి మొహం దొరికింది. గోళ్ళతో కంట్లో పొడిచాడు. అవతలివాడు ఆర్తనాదం చేశాడు. అంతలోనే కుంటా తలమీద దుడ్డు కట్టి విరిగింది.

కొంటాకి తల తిరిగింది. కసిగా కుక్క మొరగటం, తెల్లొని రుచి విహ్వలమైన కేక, అంతలోనే హఠాత్తుగా గుండెల్ని కోసే కుక్క యేడుపు వినిపించాయి. సత్తువంతా కూడదీసుకుని కాళ్ళమీద పాకాడు. ప్రెనుంచీ వంకరడెబ్బల్నుంచీ కాచుకోడానికి వాళ్ళంతా వంకరొంకర్లు తిప్పారు. అందరూ అటూ యిటూ పొర్లాడు. చిట్టిన తలమించి నెత్తురు ధార కట్టింది. తను కండ్ల గుచ్చిన సల్లోడు కంటికి అరచెయ్యి అడ్డం పెట్టుకున్నాడు. ఒక తెల్లొడు యేడుమాచాడాయుధం పట్టుకొని చచ్చిపడి వున్న కుక్క పక్కన నిలబడ్డాడు. మిగిలిన యిద్దరూ దుడ్డుకర్రలు ఎత్తిపట్టుకుని చుట్టూ తిరుగుతున్నారు. కసిగా పెనుకేక పెట్టి, కుంటా రెండో వాని మీదికి లంపించాడు. దుడ్డుకర్ర పిడికిలి రగిలింది. భరించలేని ఆ తెల్లవాడి కంపుకి ఉక్కిరిబిక్కిరైపోతూ కుంటా వాచెవూల్లోంచి కర్ర గుంజుకుందుకు తెగబడ్డాడు. ఆయ్యో! తనకెందుకా కంపు తగిలేదు! వాళ్ళనెట్లా పసిగట్టలేకపోయాడు! వాళ్ళ బరువైన ఆడుగుల చప్పులు ఎందుకు వినిపించుకోలేదు.

అంతలో, నల్ల చాచా దుడ్డుకర్రతో కుంటా తలమీద బలంగా మోచాడు. కుంటా మోకాళ్ళమీద కూలబడిపోయాడు. కింద పడ్డ తెల్లొడు కుంటా పట్టునొదిలించుకొని పక్కకి దొర్లాడు. కుంటాకి తల పేలిపోతోంది, వాతెరుగుతోంది, తన నిస్సత్తువ మీద తనకే కసిపుట్టింది. వెన్ను పైకి తిరుగుములాగా గర్జించాడు. బడితె పట్టుకుని బాదినట్లు గుడ్డిగా గాలిలో పోలాడించాడు. కన్నీళ్ళు, నెత్తురు, చెమట మధ్య కళ్ళకి మసగ కమ్మింది. కంఠే ఎంతా ఎక్కువైనదాని కోసం అతను పోరాడుతున్నాడు. తన బంటా రామిన్? సువాడూ! మాడీ! తెల్లవాడి దుడ్డుకర్ర కణకల్పి అంతా పీకబ్రైపోయింది.

కుంటాకి స్పృహ వచ్చేసరికి వీపు మీద వెల్లకిలా పగుళ్ళున్నాడు. తనకి పిచ్చేమైనా పట్టిందా అని ఆశ్చర్యపోయాడు. వొంటిమీద బట్టలేవు. కాళ్ళకి. చేతులకి ఇనప గొలుసులు; గొలుసులకి కొక్కెలు; అటూ ఇటూ ఓ మనిషి. కోపం కటికి చీకటి; ఆవిర్లు లేచే వేడి; ముక్కులు పగిలిపోయే కంపు అరుపుల్లో, ఏడుపుల్లో; వేడుకోళ్ళతో, వాంతుల్లో భయానకంగా, భీభత్సంగా వుంది. రొమ్ముమీద పొట్టమీద తను కక్కిన వాంతి గబ్బు కొడుతోంది. తను పట్టుబడ్డది మొదలు నాలు దినాలు నాగా లేకుండా తిన్న దెబ్బల్లో వొళ్ళంతా నొప్పితో ముద్దయింది. నిప్పుల్లో ఎర్రగా కాలిన ఇనప కడ్డితో బుజాలు మధ్య వాత పెట్టిన చోట మంట పుట్టిపోతోంది.

ఓ బొచ్చు వొంటి బొద్దెలుక దెంపలమీద పారాడుతూ మీసాల ముక్కుతో అతని నోటి దగ్గర వాసన చూస్తోంది. అసహ్యంతో వొణికిపోతూ పళ్ళు పట పట లాడించాడు. అది ఇదేసే పారిపోయింది. కోపం పట్టలేక తన మణికట్టని చీలమండల్ని బిగించిన సంకెళ్ళని లాగి తన్నాడు. అటూ యిటూ ఆరన్ని కలిపి కట్టిన వాళ్ళ కోపంతో కేకలు పెట్టాడు. విసురుగా కాళ్ళతో, చేతుల్లో గొలుసులు లాగాడు. వొళ్ళ తెలియని రౌద్రానికి హతాల్ భయం, దుస్పృహవార తోడై కుంటా విసురుగా ముందుకు పూగాడు. చెక్క పలకకి తల గట్టిగా పొడుచుకుంది. ఆడివిలో రెల్లోడు తలమీద దుడ్డుకర్రతో మోదిన చోటనే మళ్ళీ యిది తగిలింది. రొప్పుతూ బొబ్బలు పెడుతూ కుంటా, అవతలి వ్యక్తి దెబ్బకొట్టుకుని ఆలుపోచ్చి పడిచేతులకు బిగించిన బేడీలతో దెబ్బమీద పడిందాకా హోరాహోరీ కొట్టాడారు. కుంటాకి మళ్ళీ వాంతొచ్చింది. దిగవట్టు కోవాలని ప్రాయాసపడ్డాడు గాని అతనివల్ల కాలేదు. అప్పటికే ఖాళీ అయిన పొట్టలోంచి చల్లని పుల్లటి ద్రవం ఎగడన్ని నోటి పక్కగుండా బైటికి ఓడిక గట్టింది. చచ్చిపోతే బాగుండు అనుకుంటూ పడుంన్నాడు.

తన శక్తి, వివేకం కోల్పోకుండా కూడబెట్టుకోవాలంటే తను నిగ్రహం పోగొట్టుకోకూడదని తనకు తను చెప్పుకున్నాడు. కాసేపయ్యాక, కాస్త ఓపిక వచ్చిందనుకున్నప్పుడు ఎదంచేత్తో సంకెల బిగిసిన కుడిచేతి మణికట్టుని, తోంది. తేలికగా గొలుసులాగి చూశాడు. అది తనింతకు ముందు పొట్టాడిన మనిషి ఎదంచేతి మణికట్టుకు, చీలమండకి పెనవేసి వుంది. కుంటాకు ఎదం

చేతి వేపుకూడా అట్లాగే మరో మనిషున్నాడు. అతను ఆపకుండా అవిరామంగా మూలుగుతూనే వున్నాడు. ఒకళ్ళకొకళ్ళకి మధ్య కొంచెమైనా సందులేదు ఎవడు యే కొంచెం కదిలినా అవతలి మనిషి భుజాలు. చేతులూ, కాళ్ళూ తట్టుకున్నాయి.

వాళ్ళ ముగ్గుర్నికలిపి, కట్టిపడేసిన జాగా ఓయిరుకు అర. లేచివచ్చాడు కూడా ఎత్తు చాలదు. బోనులో చిక్కిన చిరుతపులిలాగా వుండే తన అని వాపోయాడు. తనకి దిగువన. తనకి చుట్టూ వినిపించే అరుపులు, అదనం గురించి ఆలోచనలో పడిపోయాడు.

తదేకంగా విందోందే, తన చుట్టూ వున్నవాళ్లు ఘోషించే వివిధరకాల అర్థమవుతున్నాయి. ఓ పులానీ తెగవ్యక్తి అరబిక్ భాషలో "స్వర్గంలో వున్నావా? ఓ అల్లా! నన్ను రక్షించు" అని వేడుకుంటున్నాడు. సెరెరే తెగకి చెందిన మనిషి తన కుటుంబంలో వ్యక్తుల్ని తలుచుకుంటూ బొంగురు గొంతు విగ్రహంగా అరుస్తున్నాడు. తన మాండింకా తెగవాళ్ళు వున్నారు. శిషా రంలో వున్నప్పుడు తను నేర్చుకున్న రహస్యభాష "సైరాకాంగ్"లో ఓ తెల్లవాళ్ళని ఘోరంగా శపిస్తున్నాడు. ఇంకా తనకి తెలిసి వింత వాటి అక్కడ సంతెళ్ళలో చిక్కుకున్న మనుషులు అరుస్తున్నారు.

కుంటాకి పేగుల్లో పీడన ఎక్కువైంది. నాలుగురోజులుంటే పట్ట వంతాన ఆపుకుంటున్నాడు గానీ యిక అతనివల్ల కాలేదు. అప్పటికప్పుడు విసర్జన అయింది. అసలే ముక్కులు పగిలిపోయేకంపు; తను దాన్ని ఎక్కువచేశాడు. తనమీద తనకే రోత పుట్టింది. సిగ్గుతో వలవలా యెత్తా పిర్రలసందు నుంచీ యింకా బైటికొచ్చింది. హే అల్లా! యే పాపాలు చేశాకీ శిక్ష? ఆ రోజు అడవికి పోయిన తగవాయి మళ్ళీ యింతవరకు ప్రాచేయ్యలేదు. ఎంత పాపం చేశాడు తను! తనిప్పుడు మోకరిల్లలేదు. అటువేపు వుండో తెలవదు. పండుకున్న చోటనే అట్లాగే కళ్లు మూసుకుని ఉదమని ఆర్థిస్తూ ప్రార్థన చేశాడు.

కడుపులో ఆకలి దహించుకు పోతోంది. అప్పటికి తిండి తిని దినాలైంది. ఆ నాలుగు దినాలు తను నిద్రపోయాడా? జ్ఞాపకం చేసుకోవడం ప్రయత్నం చేశాడు. లేదు... అదుగో అడవిబాట... ముందు యిద్దరు వేనక యిద్దరు నల్లవాళ్లు తనని నడిపించుకు పోతున్నారు. ముందు నల్లవాళ్ళ దుస్తులు వింతగా వున్నాయి. వాళ్ళ పొడుగుబాటలు విచిత్రమైనవి వుంది.

కుంటా బలవంతంగా కళ్లు విప్పాడు, తల తిప్పాడు. ఒక్కంటా ఒక్కో తడిసిపోయింది. గుండె వేగంగా కొట్టుకుంది. యేమీ ఎరకుండా

నిద్రలో కూరుకుపోయాడు. అదొక భయంకరమైన పీడ కల : యీ కంపు కొద్దే కడిక చీకడే ఆ పీడకలా ? కాదు. తను కలగన్న అదవి దృశ్యం పాపాత్తు వాస్తవంగా జరిగిందే. తనకి యిష్టం లేకుండానే ఆదృశ్యం స్పష్టంగా క్షాపకం వచ్చింది.

ఆ తోపులో తెల్లవాళ్లతో, నల్ల దాదాలో తెగించి పోరాడి పడిపోయిం తవ్వాత అతనికి మెళకువ వచ్చేటప్పటికి నోటికి వట్టివేశారు ; కళ్ళకి గంతలు కట్టారు. చేతులు విరిసి వెనక్కు కట్టారు. తాళ్ళతో కాళ్ళకి బందం వేశారు; విడిపించుకోవాలని పెనుగులాడాడు. కాళ్ళు నెత్తురు కారేదాదా వాడికడైలో విరగబడిచారు.

టోలాంగ్ నది మీద పడవలో తెక్కించారు. అప్పటికీ కళ్ళ గంత లాడదియ్యలేదు. నల్ల ద్రోహులు పడవకి తెడ్లు వేశారు. తను పెనుగులాడి నప్పుడల్లా తెల్ల వాళ్ళు ఒళ్ళ వాయగొట్టారు. పడవ ఒక చోట ఆగిపోయింది. మళ్ళీ నడిపించారు. ఎక్కడో ఒక చోట తనని నేల మీద పడదేశారు. వెదురు దడికి వీపు ఆనించి తాళ్ళతో కట్టారు. తరువాత గంతలు విప్పారు. అంతా చీకటి. అయినా తెల్లవాడి పాలిపోయిన మొహం కనిపించింది. రెండు మాంసం ముక్కలు అందించారు. తను తల తిప్పి దవడలు కదిలించాడు. తెల్లవాడు బుసలు కొడుతూ తనని గొంతు పట్టుకొని బలవంతంగా నోరు తెరపించడానికి విశ్వ ప్రయత్నం చేశాడు. తను గట్టిగా నోరు మూసుకున్నాడు. మొహం పగిలి పోయేట్టు పీడికిలితో ఒక్క గుడ్డు గుడ్డాడు.

ఆ రాత్రి అట్లా వాడిలేశారు. తెల్ల వారేక చుట్టూ చూశాడు. పట్టుబడ్డ మిగతా వాళ్ళని వెదురు బొంగులుకి కట్టేశారు. మొత్తం పడకొండు మంది. ఆరుగురు మగవాళ్ళు, ముగ్గురమ్మాయిలు, యిద్దరు చిన్నపిల్లలు. నల్ల దాదాలు, తెల్ల హంతకులు ఆ రాత్రి గట్టి కాఫలా కాశారు. ఆ ఆడ పిల్లలకి ఒంటి మీద నూలుపోగు లేదు. దిగంబరంగా వున్న స్త్రీని తనెప్పుడూ చూసి ఎరగడు. మగవాళ్ళు కూడా దిగంబరంగానే వున్నారు. వాళ్ళ మొహాల్లో ద్వేషం గూడు కట్టుకునివుంది. కొరడా బెబ్బులకి కారిన నెత్తురు మొహాల మీద పెంకు కట్టింది. ఆడవాళ్ళు విచారకంగా రోదించారు.

ఒళ్ళ తెరీని పీచ్చి కోపంతో తను ముందుకి వెనక్కి వూగాడు. ఒంటి మీద దుడ్డకర్ర వీర విహారం చేసింది. తను స్పృహ తప్పిపోయాడు. స్పృహ వచ్చే సరికి వొంటి మీద బట్టల్లేవు. అందరి తలబా నున్నగా గొరిగారు. ఒంటికి తాటి నూనె వూశారు. మధ్యాహ్నానికి యిద్దరు తెల్లవాళ్ళు దిగారు. నల్ల తొత్తులకి ఒళ్ళంతా నవ్వులు వూశాయి. వెదురు బొంగులకి కట్టేసిన బండిల తాళ్ళ విప్పారు. వరసగా నిలబడమని కేకలు పెట్టారు. ఆ తెల్లవాళ్ళిద్దరో

ఒకడు పొట్టిగా లావుగా వున్నాడు. తెల్లటి జుత్తు. రెండోవాడు ఎత్తుగా, ఎడ్డులా వున్నాడు. చిరచిరలాడే మొహంలో లోతైన కత్తిగాట్ల మచ్చలు పడ్డాయి. తెల్ల జుట్టు పొట్టివాడి ముందు మిగతా తెల్లవాళ్లు, నల్ల తొత్తులు వాంగి గౌరవం చూపారు.

తెల్లజుట్టు వాడు తనని ముందుకు రమ్మని సైగ చేశాడు. భయంతో తను వెనక్కి అడుగు వేశాడు. వీపుమీద కొరడా ఛద్ మని మోగించి. వెనక నింబడ్డ నల్ల తొత్తు తనని మోకాళ్ళ మీదికి వంచి తలని వెనక్కి వార్చి పట్టుకున్నాడు. పొట్టివాడు తన పళ్లు, దంతాలు పరీక్షగా చూశాడు. కళ్లు, రొమ్ము, పొట్ట చూశాడు వాడి వేళ్లు తన మగసిరిని పట్టుకునే సరికి తను చరాల్ని పక్కకి దూకాడు. గొంతులో కేక గొంతులో గడ్డకట్టుకు పోయింది. తనను అదుపులో వుంచడానికి ఇద్దరు నల్ల తొత్తులు, చాలా కొరడా దెబ్బలు అవసరమైనై. ముందుకు వంగ బెట్టి పిర్రల్ని పగల ట్టు పరీక్ష చేశారు. తరువాత తనని అవతలికి తోసేశారు. మిగతా అందరికీ యివన్నీ చేశారు; చూశారు. గుండెలవిసేటట్లు యేడ్చే ఆడపిల్లల మర్మాంగాల సైతం తనిఫీ చేశారు.

కణకణ మందే నిప్పుల్లో కార్చిన సన్నని యినప చువ్వతో వీపులమీద "L.L." గుర్తు వేశారు. ఆ వాత మీద తాటి నూనె మర్దించారు. ఆ దాని తాళలేక విదారకంగా అరిచే అరుపుల్లో వెదురు తోపు దద్దరిల్లి పోయింది.

ఆ రాత్రి అందర్నీ రెండు పడవల్లో కెక్కించి మరో పెద్ద రాకెట్ పడవ దగ్గరకి చేర్చారు. తనకి తప్పించుకునే చిట్ట చివరి అవకాశం అదే. ముందుకి దూకాడు; పైకెగిరాడు. తెగించి పోరాడాడు. పడవ ఊగులాడిపోయింది. యిజాల మీద, వీపుమీద, పక్కటెముకల మీద, మొహం మీద. తలమీద. పొట్టమీద కొరడాలు ఛద్ ఛద్ మోగాయి; దుడ్డుకర్ర విరగబొడిచింది. మొహం మీంచి వెచ్చటి నెత్తురుధారకట్టింది. కదలనీకుండా తాళ్ళతో కట్టి పడేశారు. తాళ్ళతో పేనిన చిత్రమైన నిచ్చెన మీదుగా ఓడలోకెక్కించారు. అక్కడ ఎత్తయిన గుంజలకి తెల్లటి ముతక బట్ట కట్టి వుండి. వాటిని తెరచి లంటారని తనకప్పడు తెలీదు.

పడవపైభాగం నుంచీ కిందకి ఇరుకు మెట్టున్నాయ్. వాటి మీద అగుక్కి ఓ చీకటి గుయ్యారంలోకి తోసి చేతులకి, కాళ్ళకి గొలుసులుకట్టారు. గోడుగోడున యేడుస్తున్న మరో యిద్దరి మధ్యకి తోసి కొక్కేలు నోక్కి శారు. అప్పుడు తను అయోమయంలో పడిపోయాడు. తను కలగంటుం కదా అనుకొన్నాడు. దేవుని దయవల్ల అప్పుడు కల గంటున్నాడు.

ఒక పైభాగం మీంచి లోపలికి దిగటానికి పెట్టిన రంధ్రం మూత కట్టుక్కుమని శబ్దం చేస్తూ తెరుచుకుంటున్నప్పుడు మాత్రమే కుంటాకి అది పగలో రాత్రో తెలుస్తోంది. అప్పుడే అతను చటుక్కున తలపైకెత్తుతాడు. వాళ్ళకి చేతులకి విగిసిన సంకెళ్ళు అడ్డుపెట్టని కదలిక అదొక్కదే. నీడల్లాంటి నాలుగు తెల్లటి ఆకారాలు క్రిందికి దిగుతాయి ఇద్దరి చేతుల్లో దీపాలు వేళ్ళాడుకుంటాయి. కొరడాలు సరేసరి. మిగతా ఇద్దరూ భోజనం తొట్టి తోసుకొస్తారు. తెచ్చిన తిండి రేక. మాకుళ్ళలో పెట్టి అరలోకి తోస్తారు. ఇంత మట్టికి కుంటా ఆ తిండి ముట్టుకోలేదు. వాళ్ళు రాగానే అతను దవడలుబిగిస్తాడు రెబ్బం మూలంగా వాళ్ళంతా పచ్చిపుండై ఎంత మంట పుడుతోందో, ఆరలి కుంటా అంత భయంకరంగానే వుంది. పస్తుల్లో ప్రాణాలు విడవటానికైనా సిద్ధపడ్డాడుగాని తెల్ల వాళ్ళు పడేసే ఆ తిండిని మాత్రం ముట్టలేదు. అక్కడ పడున్న బండీలకి తిండిపారేశాక వాళ్ళు నలుగురూ యింకా క్రిందికి దిగుతారు.

దాదాపు ప్రతిరోజూ రాత్రిపూట కొత్తకొత్త బండీల్ని తెచ్చి పడేస్తున్నారు. చాధతో భయంతో వాళ్ళు కేకలు పెడుతూంటే వాళ్ళ వాంఛ మీద కర్కశంగా కొరడాలు మోగుతున్నాయ్. వరసగా తీర్చిన చెక్క పలకల ఆరల్లో చాలీ వున్న చోటల్లా వాళ్ళని కుక్కుతున్నారు.

ఒక రోజు, వాళ్ళు తిండి పడేసి వెళ్ళిపోయాక కుంటా చెవులకి అస్పష్టమైన వాక వింత శబ్దం సోకింది. తలపైన సీలింగు గుండా ఆ చప్పుడు ప్రతిస్పందిస్తోంది. మిగతా వాళ్ళకి ఆ ప్రతిస్పందన వినబడింది. కుంటా చెవులు నిక్కించి తదేకంగా విన్నాడు. పైభాగంలో అనేకమంది పరుగులెడు తున్నట్లు అడుగుల చప్పుళ్ళు వినిపించాయి. అప్పుడే ఆ చీరట్లో వాళ్ళకిదగ్గరగా ఒక కొత్త చప్పుడు వినవచ్చింది. నీదో బరువైన వస్తువుని నెమ్మదిగా పైకి రాగుతుంటే కిరుమనే చప్పుడు. (లంగరెత్తటం వాళ్ళెన్నడూ చూడని సంగతి)

చెక్క పలక మీద వెల్లకిలా పడుకున్న కుంటా నల్లటి బోసికాళ్ళు వో విచిత్రమైన ప్రకంపనాన్ని పసిగట్టాయి. ఉద్రేకంతో గుండె బ్రద్దలైపోతున్నట్టుగా వుంది. వాంట్లో నెత్తురంతా నలగ్గొడుతున్నట్టుగా వున్న తలలోకి చూకి నట్టయింది. తను పడున్న చోటు కదులుతున్నట్టుగా తమందర్మీ తరలించుకు పోతున్నట్టుగా లోచింది. ఆయువుపట్లని గోళ్ళతో చీల్చి పారేసే వో పెను

భయం వొంట్లోపాకింది. చుట్టూ వున్న బందీలంతా బిగ్గరగా అరుస్తున్నారని చెక్కల పలకల కేసి తలలు బాదుకుంటున్నారు. కాళ్ళు చేతులు కొట్టుకుంటుంటే గొలుసులు గలగలలాడుతున్నాయి. అదొక భయంకరమైన పిచ్చాపిచ్చి పత్రిలా మారిపోయింది. “నా మొరాలకించు. నన్ను కాపాడు” అని కుంట ఎలుగెత్తి అరిచాడు.

అరిచి అరిచి, యేడ్చి యేడ్చి వొకరి తరువాత వొకరు అలిసి సొమ్మసిలి పోయారు. గబ్బుకొట్టే ఆ నల్లటి చీకట్లో ఊపిరాడక ఎగతాళిన తిశాడు. అతను అధికా చూడలేనని కుంటాకి అర్థమైపోయింది. నెమ్మదిగా ఊగుతు సాగే కదిలిక స్పష్టంగా తెలుస్తోంది.

“చంపండి అల్లవాళ్ళని, చంపండి నల్లతొత్తుల్ని.”

కుంటా ఎంతో గట్టిగా అరవాలనుకుంటే గొంతు పెగల్గెడు. గొంతు బదులు అతని మనస్సు అంత గట్టిగా అరిచింది.

అతను నిశ్శబ్దంగా రోదించాడు. కటుక్కుమని శబ్దం చేస్తూ పైన మూల కదిలింది. తిండి తొట్టు కిందకి దిగాయి. కుంటా దవడలు బిగించాడు వెన్న కింటాగో చెప్పిన మాటలు మనస్సులో మోగాయి. శక్తి కోసం బాగా తినాలి. తిండి తింటేనే కండ కలుగుతుంది. తెల్లవాణ్ణి చంపాలంటే బలం కావాలి. బలం కావాలంటే తిండి తినాలి. కుంటా ఆ మొత్తటి గుణ్ణులంటే చిక్కటి పదార్థంలో వేళ్ళుగుచ్చాడు. తాటి నూనెతో కలిపి ఉడికించిన మొక్కజొన్న పిండిలా మంచి నెమ్మదిగా మింగాడు. ఇంజనుమొందు తిండి తినకుండా మొరాయించినందుకే గొంతు పిసికిన చోట ముద్ద మింగుతోంటే విపరీతమైన నొప్పి చేసింది. మూకుడు భారీ అయిందాకా తినేశాడు. అది కడుపులో నిలబడకుండా వెంటనే పైకి తన్ని గొంతులో కొచ్చేసింది. దొళుక్కున బైటికి కక్కేశాడు. తనుకళ్ళు తున్న శబ్దంతో పాటే మిగతా వాళ్ళు కక్కేస్తున్న శబ్దంకూడా వినిపించింది. దీపాలు తను పడున్న అర కొసకి తరలిపోయాయి. హఠాత్తుగా

గొలుసులు గలగలలాడాయి. ఓ మనిషి పిచ్చి పట్టినట్టు అరుస్తున్నాడని మాండింకా భాషతో పాటు మరేదో కొత్త భాష కలగలిపి అరుస్తున్నాడని బహుశా ఆ కొత్త భాష తెల్లవాళ్ళ భాష కావచ్చు. తిండి తొట్టి తోసుకొచ్చి తెల్లవాడు పగలబడి నవ్వాడు. కొరడాలు చదచద మోగాయి. అంత దా బిగ్గరగా అరచినవాడు చప్పబడి పోయి సన్నగా మూలిగాడు.

కుంటా ఆలోచనలో పడ్డాడు. అధికా మనిషి తెల్లవాడి మాట్లాడమేమిటి? దిగువన వున్నవాళ్ళు మధ్య నల్లతొత్తు కాదుకాదు వున్నాడా? తెల్లవాళ్ళు తమకి సాయం చేసిన నల్లతొత్తుల్ని సైతం సంకెళ్ళ కట్టి చరేస్తారని తను వొకప్పుడు విన్నాడు.

తెల్లవాళ్ళు పైకి వెళ్ళిపోయాక క్రింది భాగం నుంచి గొలుసులు పట పటలాడిస్తూ, ఫద్ మని దెబ్బ మోగింది. వెంటనే 'చచ్చాన్' అని అరుపు వినిపించింది. "నన్ను తెల్లోడనుకుంటున్నారా?" అంటున్నాడు దెబ్బతిన్న మనిషి. బలంగా, బరువుగా దెబ్బమీద దెబ్బ పడింది. దీనంగా అరుపులు విన జడాయి. దెబ్బలమోత ఆగిపోయింది. ఆ చీకటి గదిలో విగ్గరగా వో కీచు తేక మోగింది. వెంటనే గొంతు నొక్కేస్తోంటే లోపలినుంచి వెలికొచ్చే జల అలమనే శబ్దం వినిపించింది. గొలుసులు గలగలమన్నాయి. థంకా మీద కొట్టి నట్టు చెక్క పలక మీద మడమలు దడదడా కొట్టుకున్నాయి. మరుక్షణం అంతా నిశ్శబ్దం.

కుంటాకి తల తిరిగింది. గుండె వేగంగా కొట్టుకుంది. చుట్టూ అనేక గొంతులు, "నల్లతొత్తులారా చావండి!" అని అరిచాయి. అరుపుల్లో పాటు తెల్లగా గొలుసులు గలగలలాడాయి. పైమూత తీసిన చప్పడైంది. కాగడాలు కొరడాలు పట్టుకొని తెల్లవాళ్ళు కిందకి దిగారు. క్రింద జరిగిన అల్లకల్లోలం పైకి వినిపించి వుండాలి. అంతా నిశ్శబ్దంగా వుండిపోయారు. తెల్లవాళ్ళు తేకలు పెదుకూ కొరడాలు ఝుళిపిస్తూ ఎడా పెడా బాదారు; ఎక్కడా శవం కంట పడలేదు. వాళ్ళు తిరిగి వెళ్ళిపోయారు. తరువాత చాలా సేపు నిశ్శబ్దం రాజ్యంచేసింది. అప్పుడు మెల్లగా ఎవరిదో నిరానందమైన నవ్వు అవతలి కొన నుంచి వినిపించింది. అక్కడే ద్రోహి చచ్చిపడున్నాడు.

అన్నపు తొట్టతో తెల్లవాళ్ళు కిందకి దిగారు. వాతావరణం ఉద్రిక్తంగా వుంది. ఏదో జరిగినట్టు పసిగట్టినట్టుగా వాళ్ళ కొరడాలు స్వైర విహారం చేశాయి. కుంటా బాధతో అరిచాడు. కాలిని కత్తితో కోసేస్తున్నట్టు భరించ లేని నొప్పి. కొరడా దెబ్బ తగిలినప్పుడు ఎవరైనా అరవకుండా కిమ్మిన వాడు. తేకలు పెట్టి అరిచే దాకా వొళ్ళు వాయగొడ్తారు. కుంటాకి ఆ సంగతి కుండా దాగా తెలుసు. మూకుడులో పెట్టిన తిండి గొంతులో వేసుకున్నాడు రుచిపచీ లేదు.

నల్ల తొత్తుని సంకెళ్ళతో కట్టి పడేసిన చోటుకి తెల్లవాళ్ళు దీపాలతో కొరడాలు వేశారు. వాళ్ళ కాక మరో నలుగురు పైనుంచి కిందికి దిగి పడ్డారు. కుంటా తల ముందుకి పెట్టాడు. చచ్చినవాడి వొంటి మీద గొలుసులు విప్పేశాడు. ఇద్దరు కలసి శవాన్ని నడవాలోంచి యీడ్చుకుపోయి పైకిక్కిందారు.

ఇద్దరు దీపాలు పైకెత్తి పట్టుకున్నారు. మరో యిద్దరు కొరడాలు ఝుళిపించారు. కొరడా దెబ్బలు తగిలిన మనిషి కిక్కురుమన్నేడు. తాట వొ చేసే ఆ దెబ్బల మోత వింటోంటే కుంటాకి సర్వావయవాలు చచ్చుబడిపోయాయి.

అవతలివాడు అంతటి లీచ హింస అనుభవిస్తూ కూడా చైత్యం అరవకుండానే మొండి పట్టుదలతో వున్నాడు.

చేతులు నొప్పులు వుట్టి, తెల్లవాళ్ళు నోటికి వచ్చినట్టు తిట్టాడు. దీపాలు చేతులు మారాయి. దీపాలు పట్టుకున్న వాళ్ళ చేతుల్లోకి కొరదలు వచ్చాయి. చిట్టచివరికి, ఆ మనిషి అరవటం మొదలెట్టాడు. పోలా తెగ వాషలో కాపనార్థాలు పెట్టాడు. తెల్ల వాళ్ళు కొట్టికొట్టి అరిసిపోయారు. అతను మూలములగనైనా లేదు. నలుగురు తెల్లవాళ్ళు తిట్టుకుంటూ, ఆ కంపుకి డక్కిలి దిక్కిరవుతూ, ముక్కుకి, నోటికి గుడ్డ అడ్డం పెట్టుకుని అక్కణ్ణుంచి నిష్క్రమించారు.

అప్పుడు పోలా సన్నని రోదన ఆ నల్లటి చీకటికొట్లో నినబడ్డది. కాళ్ళ షడాలు గడిచాక వొక మాండింకా గొంతు స్పష్టంగా తెటగా మోగింది. "అతని బాధని పంచుకోండి. ఇక్కడ మనమంతా వొక ఊరివాళ్ళలాగా కలిసి వుండాలి. ఆ గొంతు ఎవరో పెద్దమనిషిది. ఆయన చెప్పింది వాస్తవం. పోలా నొప్పి, కుంటా నొప్పి.

17

బోమలు, పేలు, నెత్తురు పీర్చే మిణ్ణిలి పురుగులు నిలకడగా వృద్ధి చెందాయి. ఆ కంపులో అవి వేనవేలుగా పెరిగి ఆ గదంతా ఆక్రమించేశాయి. చంకల్లో, గజ్జల్లో ఎక్కడ వెంట్రుకలుంటే అక్కడల్లా అవి చురుక్కు చురుక్కుమని కుట్టి చంపుతున్నాయి.

కుంటా ఆ బాధ భరించలేకపోతున్నాడు. ఎగిరి తప్పించుకు పోదాంనే కోరిక ఎక్కువైంది. మరుక్షణం, నిరాశతో అతని కళ్ళలో తిరుగుతాయ్. కసి విజృంభిస్తుంది. అతి కష్టం మీద దాన్ని అదుపుకోరాంతం వహిస్తాడు. ఏదో వొక పని మీద మనస్సు లగ్నంచెయ్యక పిచ్చైక్కెట్టుంటుంది. ఆ గదిలో కొంతమంది పెద్దే లేకర్ని జట్టి చూస్తే భేనిమీదో మనస్సు లగ్నం చేస్తున్నట్లు దాపిస్తోంది.

నిశ్చలంగా పడుకుని తనకి యిరుప్రక్కలా వున్న స్నేహితుల శబ్దాల నిద్రాసాలు విందోంటే ఆ యిద్దర్లో ఎవరు నిద్రపోతున్నారో ఎవరు వున్నారో తను చెప్పగలడు. ఆ పరిధిని యిండా కొంచెం పెంచాడు. వినిపించే చప్పుళ్ళని తదేకంగా వినే అభ్యాసం ద్వారా ఎవరెవరు ఉన్నారో

ఎక్కడ వున్నదీ తన చెవులు పసిగట్టగలుగుతున్నాడు. అదొక విచిత్ర సం-
వేదన. దాదాపు కళ్ళు చేసే పని చెవులు చేస్తున్నాయి. ఎవరు యేం చేస్తున్నదీ
స్పష్టంగా చూస్తున్నట్లే నివిపిస్తుంది.

ఎంత కాలం గడిచిందో కుంటాకు తెలీదు. తెలుసుకునే మార్గం లేదు.
చుట్టూ ఎటు చూసినా మూత్రం, వాంతి, మలం చెక్కపలకల మీద చిక్కటి
పేరుకుని కుళ్ళ కంపు తోడుతోంది. ఇక ఆ కంపు భరించ లేను
అనుకొనేస్థితిలో వున్నప్పుడు ఎనమందుగురు తెల్లవాళ్ళు బిగ్గరగా తిట్టుకుంటూ
తిమ్మకుంటూ కిందకి దిగారు. వాళ్ళ చేతుల్లో పొడుగాటి పాఠాలున్నాయి. వాళ్ళ
వెంటపెద్దపెద్ద తొట్టున్నాయి. వాళ్ళకిఒంటి మీదబట్టలేవు. దిగంబరంగావున్నారు.

వాళ్ళల్లో ఒకడు వెంటనే వాంతి చేసుకున్నాడు. వాళ్ళు యిద్దరిద్దరుగా
చీలి దీపపు వెల్తుర్లో అరల్లో చెక్కపలకల మీద పేరుకున్న కళ్ళలాన్ని
పాఠాల్లో గీకి గోకి తొట్టల్లో నింపారు. తొట్టి నిండగానే పైకి పంపించి, ఖాళీ
చేయించి మళ్ళీ కిందికి దింపుకున్నారు. ఆ గబ్బుకి వాళ్ళు ఉక్కిరిబిక్కిరై
పోయారు. వాళ్ళ మొహాలు వికారంగా వంకర్లు తిరిగాయి. రోమాలు నిండిన
వాళ్ళ ఒంటిమీద వాళ్ళ గీకే కుళ్ళ గుఱ్ఱ బొట్టు బొట్టుగా పడింది. చకచకా పని
ముగించి యిక వాళ్ళ అక్కడ నిలబడలేక పైకి పారిపోయారు. కాని గదిలో
యేమీ తేడా లేదు. అదే వేడి అదే గబ్బు... ఊపిరాడనివ్వకుండా ముక్కులు
బద్దలు కొట్టే అదే దుర్గంధం...

మరుసటి రోజు అన్నం వేళకి మామూలుగా వచ్చే మంఠి కన్నా
పెద్ద మంది కిందికి దిగారు. ఘోషం, ఇరవై మంది దాకా వున్నారు.
కుంటా బిగుసుకుపోయాడు. చిన్నచిన్న బట్టలుగా చీలి తలా ఒక దిక్కునా
నిలబడ్డాడు. కొందరి చేతుల్లో కొరడాలు, మరికొందరి చేతుల్లో తుపాకులు
ఉన్నాయి. ఒక్కొక్క అర దగ్గరా దీపాలు ఎత్తి పట్టుకొని గొలుసులు పూడ
దీస్తున్నారు. కుంటా కుడిచీలమంద స్వేచ్ఛగా కదిలింది. తెల్లవాడు తనని
విడుదల చేస్తున్నాడా? ఎందుకు? యేం జరగబోతోంది? కుంటా భయంతో
బిగుసుకుపోయాడు. చలనం లేకుండా అట్లాగే పడుకున్నాడు. చీలమంద
మీద పరిచితమైన బరువు దిగిపోయింది. మిగతా అరల్లోవున్న బండీలకూడా
గొలుసులు ఊడదీశారు. కిందికి దిగమని కేకలుపెడుతూ కొరడాలు ఝుళిపిం-
చారు. గదంతా గందరగోళంతో నిండిపోయింది. రకరకాల భాషల్లో కేకలు,
అరుపులు... అరల ప్రకప్పుకు ధడాధడా కొట్టుకునే తలలు...

అరుపులు పెడబొబ్బల మధ్య కొరడాలు ఎదాపెదా మోగాయి.
కుంటా తనతో కలిపి కట్టిన "వోలోఫ్" సహవాసినిగట్టిగా వాచేసుకున్నాడు.
తెల్లవాళ్ళు తమని ఎక్కడో రోలుకుపోయి అమాంతం తినేస్తారనే భయం

కుంటాని గజగజలాడించింది. ఒంటి మీద కొరడా ఛట్ మని మోగించాడు. అతను కిందకి దిగలేదు. కాళ్ళు మిగిలిన శరీరం నుంచీ వేరు పడ్డట్టుగా తోచింది. చివరికి అతను, అతని సహవాసి మణికట్టని కలిపి కట్టిన సొంత శ్మశానం, ఒంటి మీద అట్టగట్టిన మైలతో దిగంబరంగా మెట్లదిక్కుగా నడిచాడు.

పదిహేను రోజులుగా సూర్యరశ్మి ఎట్లా వుంటుందో మర్చిపోయి కుంటా ఓడ ప్రభాగానికి చేరగానే వెలుతురు సూదుల్లాగా గుచ్చుకుని కళ్ళు చెయ్యి అడ్డం పెట్టుకున్నాడు. తను దేనిమీద నడుస్తున్నాడో అది వాక వైపు నుంచీ మరోవైపుకు ఊగుతున్నట్టు అతని బోసి కాళ్ళకి తెలిసిపోయింది. పగిలిపోయిన పెదాలు విప్పి జీవితంలో మొట్టమొదటి సారి నమ్మద్రపు గాల్చి పీల్చాడు. పరిశుభ్రమైన ఆ గాలికి అతని ఊపిరితిత్తులు గజగజ వాడేవాడు. అడుగులు తూలాయి. బొతుక్కున కక్కాడు. చుట్టూ చాలామంది వాళ్ళు చేసుకున్నారు. తెల్లవాళ్ళ కొరడాలు తోలు వాలిదేస్తున్నాయ్. కొరడా దెబ్బ కుంటా పీపుని అడ్డంగా చీరేసింది. అతను వాక పక్కకి ముడుచుకుపోయాడు. కుంటా నేస్తం ఛట్ మని తగిలినకొరడా దెబ్బకి ఉక్కిరిబిక్కిరై పోయాడు. దెబ్బల్ని తప్పించుకునే మార్గమేదైనా వుండేమోనని కుంటా బలచంతంగా కళ్ళు విప్పాడు. ఇంకో తెల్లవాడు ప్రతి బండీ చీలమండలకి తగిలించిన సంతోషం గుండా ఓ పొడుగాటి గొలుసు దూరుస్తున్నాడు. తనని తనకోపాటు కలిసి కట్టిన నేస్తాన్ని ఆ వైపుకు తోండానికే అంతసేపు వొళ్ళ వాడు గొట్టారు.

వెలుతుర్లో కుంటాకళ్ళకి ఆ తెల్లవాళ్ళ మరీపాలిపోయి మరింత భయం రంగా కనిపించారు. వాళ్ళ మొహాలమీద యేదో రోగం తాలూకు గుంటు మచ్చలు పడ్డాయి. వాళ్ళ జులపాలు పసుపువచ్చగా, నల్లగా, ఎర్రగా రకరకంగా రంగుల్లో వున్నాయ్. వాళ్ళకి మూతి చూట్టూ కూడా వెంట్రుకలు పెరిగా చాలమందికి పూర్తిగా పళ్ళ లేవు. అంచేతనే నేమో తగినన్ని పళ్ళన్నాడో తనివీ చేశారు!!

కుంటా యింకా కొండెం ముందుకి చూపుసారించాడు. ఓ అడ్డు దృశ్యం కనిపించింది. నమ్మకకళం కాని అనంతనీలపయోరాశి. అంతమీద దెన్నచూ అతను అలలు అలలుగా కదిలే నీలంరంగు నీళ్ళ అంతా దరిలేకుండా అంత దూరం వ్యాపించి వుండటం కనీవినీ ఎరగడు. తెరచాప చూసి అతని ఆశ్చర్యంతో నోరు తెరిచాడు.

చీలమండల సంతెళ్ళని కొత్త గొలుసుతో కలిపి కట్టేప్పుడు కుంటా వొలోఫ్ సహవాసి తేసి తేరిపార చూశాడు. తనలాగే అతనికి సఖిల వర్ణం మెల అట్టగట్టుకు పోయింది. అతనికి తన తండ్రి వయస్సుంది. కాదునా?

పితులరాలు

అతని పేరు మీద కూడా "LL" గుర్తు కాలాదు. ఆ భాగం నుంచి రసికాల్లోంది. అతను కుంటా వంక చూశాడు. కుంటాకి కలిగిన ఆశ్చర్యమే అతనికి కలిగింది. ఇద్దరూ మిగిలిన దిగంబరుల వేపు చూశారు. వాళ్ళ ముఖ కవళకల్పిబట్టి, పచ్చబొట్టనుబట్టి, పంతుడికరణ చిహ్నాల్నిబట్టి వాళ్ళలో ఫోలో, జోలా, సెరేరీ, వోలోఫ్, మాండింకా తెగల మనుషులెవరో కుంటా స్పష్టంగా చెప్పగలడు. నల్ల తొత్తుని చంపిన మనిషిని కుంటా గుర్తించాడు. తప్పకుండా అతనే ఆయుధాలి అనుకున్నాడు. అతను ఫోలా తెగవాడు. కొరడా దెబ్బ పడి చర్మం చీలి బైటికి కారిన నెత్తురు అతని వొంటినిండా అట్టకట్టుకు పోయింది.

తరువాత స్నాన కార్యక్రమం ప్రారంభమైంది. బకెట్లతో సముద్రపు నీళ్ళతోడి మీద పోశారు. పొడవాటి పిడి బిగించిన బిరుసు కుంచెతో వొళ్ళు చుడ్డారు. గాయల్లో చీరుకుపోయిన వొంటి మీద ఉప్పునీళ్ళు గమ్మరించడంతో మంటలు లేచాయి. ఆ బిరుసు కుంచెతో గట్టిగా వొళ్ళు రుద్దుతున్నప్పుడు కుంటా బాధతో ఆరిచాడు. వొంటి మీద అట్టకట్టిన మకిలని గీకేయటంతో పాటు, ఆ కుంచె మానుపట్టిన కొరడా గాయాల్ని తిరిగి రేపింది. స్నానం పూర్తయ్యాక అందర్నీ డెక్ మధ్య భాగంలో మంద కట్టారు. వెచ్చటి సూర్య కిరణాలు కుంటా ప్రాణానికి హాయిగా వుంది. వొంటి మీది మకిలి కొంత మట్టుకి పోడిరినందుకు అతనికి గొప్ప ఉపశమనం కలిగింది.

అప్పుడే హఠాత్తుగా ఓ వికృత సంఘటన జరిగింది ముమారు ఇరవై మంది ఆడవాళ్ళ అరుస్తూ యేడుస్తూ దిసమొలల్లో డెక్మీదికి పరుగెత్తుకొచ్చారు. వాళ్ళలో ఎక్కువ మంది ఇరవై యేళ్ళ యినానిండని వాళ్ళు. నలుగురు మాత్రం పసివాళ్ళు. వాళ్ళ నగ్న శరీరాలకేసి తెల్లవాళ్ళు కామాతురతతో వెకిలిగా చూశారు. కొందరు తమ పురుషాంగాల్ని రుద్దుకున్నారు. కుంటాకి మిగిలిన వాళ్ళకి కోదం పెల్లుబికింది. పిడికిళ్ళ బిగిశాయి.

ఇనుప కమ్మీకి దగ్గరగా నిలబడ్డ ఓ తెల్లవాడు పుయ్ పుయ్లాడే ఓ వాయిద్యాన్ని చేతుల మధ్య పెట్టుకొని ముడుస్తూ సాగదీస్తూ వాయిస్తున్నాడు. ఇంకొకడు ఆఫ్రికా మద్దెల మీద దరువేస్తున్నాడు. మిగిలిన వాళ్ళు పొక పొడ వాటిలాడు తెచ్చి ఉచ్చులు వేసి వొక్కొక్కడు అందులో కాలు దూర్చి అడ్డ బిడ్డంగా వరస తీరి, చిరునవ్వులు నవ్వుతూ తొక్కుడు చిళ్ళ ఆడినట్టుగా కొంటివారి మీద సంగీతానికి అనుగుణంగా గెంతారు. దిగంబరంగా నిలిబెట్టిన వాళ్ళు కూడా అట్లా గెంతమని పురమాయించారు. నేలకంటుకు పోయినట్టు పొడిలు నిశ్చేష్టులై నిలబడి పోయారు. తెల్ల వాళ్ళు కొరడాలు ఝుళిపించారు. "హాకండి!" నగ్నంగా తరుముకురాబడ్డ ఆడవాళ్ళలో ఓ మధ్య

వయస్కురాలు మాండికా భాషలో హతాత్తుగా అరచింది. ఆగకుండా ఆవిడ గెంతడం ఆరంభించింది.

“దూకండి!”—యువతులవంక. చిన్నపిల్లల వంక తీవ్రమైన చూస్తూ కిడు కేక పెట్టింది.

“తెల్లోణ్ని చంపటానికి దూకండి”—దీని మొలకల్లో నింబడ్డ వాళ్ళ కేసి రవ్వలు కురిసే కళ్ళు తిప్పుతూ మళ్ళీ అరిచింది. బాహ్యుల చేతులు బల్లెలుగా బాబాలుగా కదిలిస్తూ యోధ నృత్యం చేసింది. ఆమె వాళ్ళకి అర్థమై పోయింది వాళ్ళూ రంగంలో కొచ్చారు. బిడియంగా లంగా గెంతడం ప్రారంభించారు. తరువాత యువతులు, పిల్లలు చేపాడు పాట ఎత్తుకున్నారు. దావం తెలియని వాళ్ళకి ఆ పాట చెవుల మీదే రోస్తుంది. కాని, వాళ్ళలో ప్రతీ స్త్రీ భయంకరమైన తెల్లవాళ్ళ కిరాతక ఎట్టాబల్లెపోయింది, చీకట్లో మరుగ్గావుండే మూలమూలనా ఎందరెందరు మీద కుక్కల్లా ఎక్కి తొక్కి కుతి తీర్చుకున్నారో ఆ పాట వెల్లడిచేసింది.

“దొడావో ఛా!

(తెల్లోణ్ని చంపు!)”

చిరవీర నవ్వుతూ, చిరగజడి నవ్వుతూ నగ్నంగా నర్తిస్తూ ఆ అరిచారు. దిగంబరంగా గెంతే పురుషులు వాళ్ళతో గొంతు కలిపారు; “దొడావో! (తెల్లోణ్ని చంపు).”

తెల్లోళ్ళకి హుషారు లేచింది. సంతోషంతో వాళ్ళూ చప్పుట్టు న్నారు. అంతా కోలాహలంగా వుంది. సరిగ్గా అదే సమయంలో గూటంలా గుండే తెల్ల జుట్టోడు. చిరచిరలాడే మొహంతో గెదకరణ పొడుగాటి తెల్లోడు పానకంలో పుడకల్లా అకస్మాత్తుగా వూడి పోతూ ఆ ఇద్దర్నీ చూట్టంతోదే అందరికీ నోళ్ళు మూత పడ్డాయి.

చిరచిరలాడే మొహం వాడు బొంగురు గొంతుతో ఏమో అని తతిమ్మా వాళ్ళని అవతలికి తరిమాడు. తెల్లజుట్టోడు నల్లవాళ్ళ నగ్న పరీక్షగా చూస్తూ గాయాలకి దెబ్బలకి మందు పూశాడు, గొలుసులు పోయి నల్లగా కమిలిపోయిన చేతి మణికట్ల మీద, కాలి చీలమండలు పసుపు పచ్చటి చూర్ణం చల్లాడు.

అంతలో హతాత్తుగా పెద్దగోం, గందరగోళం చెలరేగాయి. ముందు అడి, పాడిన అడవాళ్ళలో ఓ యువతి కేకలు పెడుతూ, వాళ్ళని విసురుగా తోసేసి ఇనపకమ్మో మీంచి అమాంతంగా నీళ్ళలోకి దూకి వెళ్ళి మీద నింబడ్డ తెల్లవాళ్ళు నీళ్ళవేపు చేతులు చూపిస్తూ గావ పెట్టారు. నీళ్ళలోకి దూకిన పిల్ల అలల మీద ఊగుతూ మునుగుతూ

విసువలు

నల్లవాళ్ళతో సహా అంతా అటువేపే చూస్తుంది పోయారు. రెండు రాకాసి
లేపలు రుయ్యమని ఆ పిల్లచేపు దూసుకొచ్చాయి. నెత్తురు గడ్డకట్టే హృదయ
విదారకమైన అడుపు అరిచింది. నీళ్ళమీద బుడగలు తేలాయి. ఆమె మరొక
కనిపించలేదు. ఆమె దూకిన చోట నీళ్లు ఎర్రబారాయి.

నల్లవాళ్ళ వాంటి మీద కొరడాలు మోగక పోవటం అదే మొట్టమొదటి
సారి. అందర్నీ వెనకటి చీకటి బిలంలోకి తోలి సొరుగుల్లో కట్టిపడేశారు.
మంటాకి తర గిర్రున తిరుగుతోంది. పైన శుభ్రమైన సముద్రపు గాలి పీల్చి
వచ్చాక, ఆ చీకటి బిలంలో కొద్దే కంపుకి తట్టుకొలేక పోయాడు.

18

ఒక కడుపులోంచి ఆ నల్ల బందీల్ని అప్పుడప్పుడూ డెక్ మీదికి తీసు
కొచ్చి వాంటి మీద ఉప్పనీళ్ళు కుమ్మరించి బిరుసు కుండలతో బుర్రా
వాళ్ళ తోమి తిరిగి చీకటి కొట్టోకి తరలించడం మామూలై పోయింది.

సంతెట్ట దిగించి సొరుగుల్లోకి తోసేసి తెల్లవాడు పీపు లిప్పగనే ఆ
డిలో గుసగుసలు మొదలౌతాయి. మనుషుల చుద్య పరస్పర భావ ప్రకటన
కేవల పెరిగింది. నోటి నుంచి చెవికి మాటలు అంచెల మీద ప్రసార మవు
తున్నాయి. వేర్వేరు భాషల్లో వెలువడే పదాల్ని ఒకటి కన్నా ఎక్కువ భాషలు
తెలిసిన వ్యక్తి తర్జుమా చేసి వెనక్కి పంపుతున్నాడు. ఆ అచరణాద్రమంలో
ఒక అరలో పదున్న వాళ్ళకి అనేక కొత్తకొత్త పదాలు ఆకళింపయ్యాయి.
వాంటో, గొటల రరబడి గుసగుసలాడుకుంటున్నారు. వాళ్ళ మధ్య వొక
దమైన సోదర భావం మొలకెత్తింది. వాళ్ళంతా వేర్వేరు గ్రామాలకి, తెగ
కి చెందిన వాళ్ళయినా తామంతా ఒకే గడ్డమీద పుట్టిన వాళ్ళం, ఒకే ప్రజ
లో దాగం అనే భావం బలపడింది.

వాళ్ళందర్నీ డెక్ మీదికి తోలుకుపోతున్నప్పుడు, వెనకటివాగా వామందా
కోజు వాడు చేస్తున్నట్టు నడిచారు. దిగ్గి సమయంలో, పలు భాషలు
తెలిసిన మనుషులు వరుసలో చోటు చూచి కొన అరలు దొరికేట్టు నిల
బడ్డారు. అప్పుడు వాళ్ళంతా వాడికి వాకే పోలికలో కనబడ్డారు.

ప్రశ్నలు, జవాబులు ప్రారంభమైనై,
“మనల్ని ఎక్కడికి తీసుకుపోతున్నారు ?”
ఆ ప్రశ్న గదంతా కలకలం కేపింది.

"అది చెప్పటానికి; వెళ్ళిన వాళ్ళెవరు తిరిగొచ్చారు?"

"తెల్లవాళ్ళు తినేస్తే, ఎట్లా తిరిగొస్తారు?"

"మనం ఇక్కడికొచ్చి ఎన్నాళ్ళయింది?"

గాలి రాక పోకలకి యేర్పాటు చేసిన సంధ్రం ప్రక్కనే సంకెళ్ళ పడుకున్న వ్యక్తికి ఆ ప్రశ్న ప్రసారమైంది. పగళ్ళూ రాత్రులూ తెల్ల సౌకర్యం వున్న మనిషి అతనొక్కడే.

"18 రోజులు."

అన్ని అరల్లోకి జవాబు ప్రసారమైంది.

ఓ రోజు కుంటాని ఉత్తేజపర్చిన పళ్ళు మౌకటి ప్రక్కవాని నుంచి కుంటా చెవికి ప్రసారమైంది.

"జవూరు గ్రామం నుంచి వచ్చిన వాళ్ళు యిక్కడెవరైనా వున్నారా?"

"వున్నాడు, కుంటా కింటే!" వెంటనే జవాబు పంపాడు.

తిరిగి ప్రతి జవాబు రావటానికి సుమారు గంట పట్టింది. ఆ సేపూ కుంటా ఊపిరి బిగబట్టి పడున్నాడు.

"అవును అదే పేరు. ఆ పేరు పలికిస్తూ దుఃఖంగా మోగిన ఆ డోలు విన్నాను."

కుంటా వలవలా యేడ్చేశాడు. వెల్లకిలా పడి చచ్చిన తెల్లపుంజు వల్ల విషాద వదనాలతో విలపిస్తూ కూర్చున్న తల్లి, తండ్రి, తమ్ముళ్ళు; కోపా తెలిసిన మరుషణం పరామర్శించటానికి వచ్చిన ఊరి జనం! ఆ వార్త ప్రసారం చేస్తూ దిగులుగా మోగే జలీబా డోలు అన్నీ అతని మనస్సులో చాకట్టయి.

"ఈ ఓడలో వుండే తెల్ల వాళ్ళనందరినీ చావ గొట్టే ఉపాయమే!"

జవాబు కోర్తూ ఈ ప్రశ్న పడే పడే ప్రసారమైంది. తరబడితర్జన భర్జనలు జరిగాయి. కావలసిన సమాచారం అందు పాటల్లో దొరికింది. ఓడ మీద వున్న తెల్లవాళ్ళ బలం ముప్ప మొదట యింకా ఎక్కువ మంది వుండేవాళ్ళు. మధ్యలో అందరినీ చనిపోయారు ఈ సమాచారమంతా అద వాళ్ళ వెల్లడించారు.

కుంటా పడున్నగదికి యింకా అడుగున వున్నగదిలో సంకెళ్ళతో పట్టా సోదరుల్లో సంబంధం యేర్పడింది. ఆ రెండు గదులకు మధ్య వున్న గది గుండా సంభాషణలు సాగాయి. క్రింది గదిలో మమారు అరచే దాకా వున్నారు.

మమారుని పట్టా సంసారి. ఎప్పుడు చంపాలి అని చర్చిస్తాడు.

అంశం మీద భేదాభిప్రాయాలు వెల్లడయ్యాయి. ఏ పరిణామాలైనా సంభవించనీ, యీ సారి డెక్ మీదికి తీసుకుపోయినప్పుడు తెల్లవాళ్ళ మీద దాడి జేయబోందే అన్నారు కొందరు. మంచి అవకాశం దొరికినప్పుడే వాళ్ళని మట్టు జెట్టాలన్నారు మరి కొందరు. దాని మీద తీవ్ర వాదోపవాదాలు చెలరేగాయి. వాళ్ళందరికీ పెద్ద వాడు గంభీరమైన గొంతుతో "నా మాట వినండి. మనం వేరేవారు తెగలకి చెందినా, వేరేవారు భాషలు మాట్లాడినా మనమంతా ఒకే ప్రజలం అని గుర్తుంచుకోండి. ఒక ఊళ్ళో వాళ్ళ మాదిరిగా యిక్కడ మనమంతా కలిసి కట్టగా వుండాలి" అని ఉద్ఘోషించాడు.

అందరూ ఆమోదించారు. ఆ స్వరంలో అనుభవం వుంది; అధికారం వుంది; వివేకం వుంది. ఆ వక్త తన గ్రామానికి ఆల్కాలా అట! కాస్సేపాగి అతనే మళ్ళీ ప్రసంగించాడు. అందరికీ ఆమోద యోగ్యుడైన ఒక నాయకుణ్ణి ఎంచుకోవాలి. దాడికి అనువైన పథకం సూచించాలి. దాన్ని అందరూ అంగీకరించాలి. అతని మాటల్ని అందరూ అంగీకరించారు.

ఇంతకు ముందు తనెరగని కొత్త వాళ్ళతో యేర్పడ్డ యీ సాన్నిహిత్యంతో కుంటాకి ఆ గదిలోని కళ్ళం, కంపు, పేలు, ఎలుకలు గుర్తురాలేదు. అంతా సవ్యంగా నడుస్తున్న దశలో ఆందోళన కలిగించే వార్త వొకటి బైటికి పొక్కింది. క్రింది గదిలోని బందీల మధ్య ఓ నల్ల ద్రోహి బొంబున్నాడని డెక్ మీద పాట పాడిన అడవాళ్ళలో వొకామె బైట పెట్టింది. ఒక జట్టు కళ్ళకి గంతులు కట్టి ఆ ఓడ ఎక్కించటానికి తెల్లవాళ్ళతో చేతులు కలిపిన ఆ ద్రోహికి వాళ్ళ సారా బొయ్యటం ఆ రాత్రి తను చూశావని పాటలో చెప్పింది. వాన్ని పూటగా తప్పుకొంది స్పృహ తప్పేలాగా కొట్టి క్రింది గదిలోకి తోసేశారు. ఆ ద్రోహి మొహం ఎట్లావుందో ఖచ్చితంగా తనిప్పుడు చెప్పులేనని తెలియ జేసింది.

గదికి తిరిగి వచ్చాక మళ్ళీ గుసగుసలు ప్రారంభమయ్యాయి. కొద్ది కోరిక క్రితం హతమైపోయిన ఆ నల్లతొత్తులాగా చీడూ తెల్లవాడి భాష మాట్లాడరా? పాదాలుకాపాడు కోటానికి తమ పథకాలు తెల్లవాడికి వెల్లడి చేస్తారా?

కుంటా ఆ చీకట్లో వెల్లికిలా పడుకొని నల్లద్రోహుల్ని గురించి ఆలోచించాడు. తండ్రి చెప్పిన మాటలు చెవుల్లో గింగురైతాయి. తనని, లామినని వంటిగా ఊరిజైట తిరగొద్దని తండ్రి ఎంత కఠినంగా హెచ్చరించాడు! ఆయ్యా! ఆయన మాటల్ని తను పెదచెవిని పెట్టుకుండా వుంటే ఎంత బాగుండేది! మళ్ళీ ఆయన మాటలు వినే అవకాశమే యీ జీవితానికిక రాదనుకున్నప్పుడు కుంటా కృంగిపోయాడు.

“అంతా అల్లా ఇచ్చ” అన్నాడు అందరూ గౌరవించే పెద్దవానిని. ఆ మాట ఒకరి తరువాత ఒకరికి నోటి నుంచి చెవికి అంచెల మీద ప్రసరించింది. ఆ మాటలు కుంటా చెవికి వినిపించగానే, అతను తల పక్కకి తిరిగి తన వోలోఫ్ సహవాసికి నోటితో చెప్పాడు. కాని అతను తన పక్కన చెవిలో చెప్పుకుంటూ గమ్మున వుండిపోయాడు. తను స్పష్టంగా చెప్పలేదు కాని కుంటా మళ్ళీ ఆ మాటలు ఉచ్చరించాడు. ఉలోఫ్ సహవాసి ఆ గది అందరికీ వినబడేటట్లు బిగ్గరగా “ఇదే మీ అల్లా ఇచ్చ గనక అయితే, నా ఆ అల్లావద్దు? సైతాన్నే ఇవ్వండి” అనరిచాడు. గదిలో ఓ వేపు నుంచి అతని కంఠాలు అతని మాటల్లో ఏకీభవిస్తూ కేకలు పెట్టాయి.

కుంటా వొణికిపోయాడు. ఇంత కాలమూ తన మతం వారు కాఫీర్ తో సహజీవనం చేశానే అని అతను వాపోయాడు. అల్లా మీద విగ్రహ తనకి ప్రాణంతో సమానం. తనకంటే పెద్దవాడు గదా అని యిప్పుడిది అతన్ని గౌరవించాడు. ఇక మీదట తామిద్దరి మధ్య ఎటువంటి సాహచర్యం సన్నిహిత్యం వుండటోపు.

19

చాకులు, బాకులు, ఆయుధాల కింద పనికి వచ్చే మరి కొన్ని ముట్లు చాటుగా కాజేసి గుట్టుగా దాచామని డెక్ మీద స్త్రీలు పాటలు పాడతూ కింద చీకటి కొట్టులో విన్నాభిప్రాయాలు కలిగిన మనుషులు రెండు గదిలుగా చీలారు. తెల్లవాళ్ళని అక్షణం మట్టుబెట్టాలనే వాళ్ళు వొకవర్గం. నాయకుడు వొళ్ళంతా పచ్చబొట్లు పొడిపించుకుని భీకరంగా తన వోలోఫ్ తెగవ్యక్తి. డెక్ మీద సంతెళ్ళ కాళ్ళతో విశృంఖలంగా అడుగులు వేస్తూ తెల్లవాళ్ళ కేసి తన వాడి తోరపళ్ళు నూరే ఆ వ్యక్తి అందరికీ తెలిసిన సరైన అడుగు దొగికిదాకా వేచి వుండాలనే వర్గానికి నాయకుడు పాదాభిషేకం చేసి గొంతు పిసికి చంపి తెల్లవాళ్ళ కొరడా దెబ్బల్నికొమ్మన సహించిన వ్యక్తి అతను.

తెల్ల వాళ్ళు కిందికి దిగినప్పుడు హతమార్పాలనే వోలోఫ్ వర్గం వాదన ఆ చీకటి వాళ్ళ కంటే తమకే బాగా అలవాటై వుంటుందా అవతలి వాళ్ళు ఆ హతాత్పంఘటనకు నిశ్చేష్టులై వోలోఫ్ అనుయాయులు వాదించారు. అది తెలివితక్కువ చర్యగా

పాపములు

పక్షం కాచించింది. తెల్ల వాళ్ళలో ఎక్కువ మంది డెక్ మీదనే వుంటారు. పక్షంలో మగ్గే నిరాయుధులైన బందీల్ని ఎలుకల్ని చంపినట్టు వాళ్ళు చంపే చుట్టూ ఉంటుంది. ఇరు వర్గాల వాళ్ళు గొంతెత్తి అరుచుకున్నారు. అల్కాలా కలగలేదు అని ఇరు వర్గాల్ని శాంతింప జేశాడు.

“మనమంతా ఎవర్ని నాయకుడుగా అంగీకరిస్తామో ఆతని వెనక ఉందా” అన్నాడు అల్కాలా.

ఎక్కువ మంది ఫౌలా వేపు మొగ్గు చూపారు. అందరికీ యిక నుంచీ ఆతని నాయకుడు.

“తెల్లవాడి ప్రతిచర్యనీ మనం డేగ కళ్ళతో కనిపెట్టి వుండాలి. నమం వచ్చినప్పుడు వీరుల్లా తెగబడాలి” అన్నాడు ఫౌలా.

ఓ కోణి యధా ప్రకారం నల్ల వాళ్ళందరినీ డెక్ మీదికి తోలుకు పోయాడు. పూర్వంలా వీడియంగా దుర్బలంగా కాకుండా వాళ్ళారోజు మనస్సులో పరవశైత్యమున్న కనినంలా తమ కదలికల్లో భయంకరంగా ప్రదర్శించాడు. సంకెళ్ళని చేదించి పారేస్తున్నట్టుగా, దుడ్డుకర్రల్లో మోదుతున్నట్టుగా, గొంతులు పిసికేస్తున్నట్టుగా, ఈటెల్లో పొడుస్తున్నట్టుగా, యధేచ్ఛగా వధిస్తున్నట్టుగా మితిమీరి ప్రతి తప్పి అభినయించారు. కుంటా, యికా మిగిలిన వాళ్ళ జరగదోయే ఊహ కోతని ఊహించుకుంటూ బొంగురు గొంతుల్లో కేరింపులు కొట్టారు. తెల్ల వాడి అసాధారణ ధోరణిని పసిగట్టాడేమోనని కుంటాకి మనస్సులో పీకింది. కాని, యేమీ జరక్కుండానే ఆటాపాటా ముగిశాయి. తెల్ల వాళ్ళకి అనుమానమే కలగలేదు. ఆనందంగా ఆ వినోదం తిలకించారు.

ఇంకొకరోజు డెక్ మీద మామూలు కోలాహలం సాగుతోంది. హతాత్తా నల్ల వాళ్ళు, తెల్ల వాళ్ళు ఆశ్చర్యంతో నిశ్చేష్టులైపోతే వెళ్ళబెట్టి నిలబడి పోయాడు. వందలాది ఎగిరే చేపలు నీళ్ళల్లోంచి పైకొచ్చి వెండి పక్షుల పువ్వులా గాలిలో ఎగిరాయి. అందరూ దిగ్భ్రమ చెంది చూస్తున్నారు. కుంటా దిగ్భ్రాంతపోయి చూస్తున్నాడు. హఠాత్తుగా ఆర్తనాదం వినిపించి తల తిప్పాడు కరమూర్తి వోలోఫ్ తెల్లవాడి చేతుల్లోంచి తుపాకి లాగేశాడు. దాన్ని గదలా తిప్పుతూ ఆ తెల్లవాడి తంని డెక్ మీద దొర్లించాడు. మిగిలిన తెల్లవాళ్ళ ఆ భయం నుంచీ తేరుకోకముందే రెండో తెల్లవాణ్ని నుగ్గు చేశాడు. అలా రిప్రెహెన్సు జరిగిపోయింది. రౌద్రావ తారమెత్తిన వోలోఫ్ పెను పిత్తో గరిష్ట, నలుగుర్ని పట్టుబెట్టి అయిదోవాన్ని బాదాడు. అంత లోనే పొడవైన కత్తి పదను మెరుపులు మెరిసి వోలోఫ్ తలని ఖండించివేసింది. మొండొకడే ముందే తల డెక్ మీద రాలి పడింది. ఆ మొహంలో కళ్ళ తెరుచుకునే దానిని, అది ఆశ్చర్యపోయి చూస్తున్నాడు.

అప్పటికి గాని భయంతో కేకలు, అరుపులు, గోల, గండులు ప్రారంభం కాలేదు. స్త్రీలు కీచు గొంతుల్లో కేకలు పెట్టారు. మగవాళ్ళు బిజిగా అడ్డదిడ్డంగా పోగుబడ్డారు. తుపాకులు మంటలు, పొగలు కదలేని తరిచిన భూతపు నోరు లాంటి నల్లటి రాకాసి గొట్టం చెవులు దిబ్బళ్ళు ఉరిమి సెగలూ పొగలూ కక్కింది. నల్ల వాళ్లంతా భీతితో బిగ్గరగా అడుగులు వేసి ఒకళ్ళ మీద ఒకళ్ళ పడిపోయారు.

వెంటనే బందీలనందర్ని కిందికి తోలి గొలుసులు వేసి ఆరళ్ళా శారు. ఓ అరగంట పోయాక తెల్లవాళ్ళ మళ్ళీ కిందికి దిగి గొలుసులు బందీల్ని పైకి తోలుకుపోయారు. నలుగురు తెల్లవాళ్ళ కొరడాలు వాలోఫ్ తెగిన మొండాన్ని పచ్చడి చేశారు. సంకెళ్ళు తొడిగిన నల్ల వాళ్ళ దేహాలు చెమటతో, పుళ్ళగాయాల నుంచీ కారే నెత్తుటితో మెరిశాయి. వాళ్ళనోటి నుంచీ శబ్దం బైటికి రాలేదు. ప్రతి తెల్లవాడూ యిప్పుడు కొరడాలు ధరించాడు. వాళ్ళ ముహూర్తలో హత్యకి ఉద్యుక్తమైన కసి పేరుకుపోయి కళ్ళ వెంట నిప్పులు రాలుస్తూ, బరువు ఊపిరి తీస్తూ వాళ్ళ నల్లవాళ్ళ ముట్టడి చేస్తున్నట్లు నిలబడ్డారు. కొరడాలు ఛద్ ఛద్ మని నగ్నశరీరాలపై స్వేరంగా ఆడాయి. కిందికి తోలుకుపోయి మళ్ళీ గొలుసులు బిగించారు. వాళ్ళ నిష్క్రమించిన చాలా సేపటిదాకా చివ్వరూ పెదవి విప్పలేదు. ఉద్రేకాలు, అలోచనల ఉప్పెనలో కొట్టుకు పోయిన కుంటా భయం తగ్గి పడ్డాక అతనికి ఒకే ఒక భావం కలిగింది. వీరమరణం పొందిన వాడై ర్యాన్ని అభినందించడంలో తను ఏకాకి కాడు. వాలోఫ్ తిరగబట్టి తమ నాయకుడు పౌలా తెగబడందని సంకేతం యిస్తాడని కుంటా ఆశించి ఉరిగేదేదో జరిగిపోయి యీపాటికంతా పూర్తయి వుండేది. ఇప్పుడైతే నాయకుడు చావకూడదు ? ఇంతకంటే వచ్చే మంచి సమయం యేముంది ? ఈ చీకట్లో ప్రాణాలతో వేళ్ళాడ్డానికి యేం కారణం వుంది ? తనపక్కనే మరొక వాలోఫ్ సహవాసితో తన మనస్సులోని భావాల్ని విప్పి చెప్పాలనిపించింది. ప్స ! అతడు కాఫీదు !

పౌలా వైఫల్యానికి వ్యతిరేకంగా కలిగిన కోపపుటాలోచనల్ని అతని సందేహం ప్రసారమైంది. వచ్చే తూరి దెక్క మీదికి వెళ్ళినప్పుడు కోలాహలంగా ఆడేటప్పుడు తెల్లవాళ్ళ యేమరుపాటుగా వున్న సమయం దాడి ప్రారంభమవుతుంది.

“మనందరి కోసం మరణించిన మన సోదరునిలాగా మనలో ఒకరిని చనిపోవచ్చు. కాని అడుగు గదిలో వున్న మన సోదరులు మనలో ఒకరిని చచ్చుకుంటారు” అని సందేశమిచ్చాడు పౌలా.

అందరూ ఆమోదం వెల్లడించారు. కుంటా దొంగిలించిన ఆకురాయి లాంటి ఉక్కు పరికరం గడ్డానికి రాచుకుంటోంది. ఒకటి రెండు వారాలుగా గడ్డమీద వడ్డ ఆ గుర్తుల్ని తెల్లవాడు గమనించకుండా చెక్క పలకలమీద నమ్మిపోతూ దొరికే కళ్ళం పూసుకున్నాడు. ఓడ చుక్కాని తిప్పే తెల్లవాళ్ళ మొహాల్ని మనస్సులో గుర్తుపెట్టుకున్నాడు. వాళ్ళ ఒక్క ప్రాణాల్నే ఉదారంగా వాదిలేయాలి అనుకుంటూ కుంటా నిశ్శబ్దంగా పడుకున్నాడు.

సుదీర్ఘమైన ఆ వాత్రీ కుంటాకి, యింకా యితర్లకి యింతకుముందెప్పుడూ విని వుండని విచిత్రమైన ఓ కొత్త మోత వినిపించింది. అది తమ తలలపైన రేక్ మీద నుంచి వస్తోంది. గదంతా నిశ్శబ్దమైపోయింది. కుంటా చెవులు నిక్కబెట్టి విన్నాడు. పెద్ద గాలి వీచి తెరచాపలు కొట్టుకుంటున్నట్టుగా తోచింది. వెంటనే వేరే శబ్దం వినిపించింది. డెక్ మీద బియ్యం రాలుతున్న చప్పుడు. వర్షం కొడుతోందిలే అనుకున్నాడు. తరువాత ఛెళ్లుమని విరిగిన చప్పుడైంది. భయంకరంగా ఉలిమింది.

ఓడ ఓ పక్కకి ఒరుగుతోంది; తీవ్రంగా కంపిస్తోంది. పెకి కిందికి, ఒక పక్కనుంచి మరో పక్కకి ఓడ ఎగిరెగిరి పడుతోంటే కుంటాతో సహా మిగిలిన వాళ్ళంతా భయంతో గగ్గోలుగా కేకలు పెట్టారు. ఒంటి మీద బట్ట లేవు... కాళ్ళు చెతులకి సంకెళ్ళు... వోడ చూలి పడుతోంటే పుళ్ళతో గాయాలతో చీము నెత్తురులోడే వాళ్ళ బుజాలు, మోచేతులు, పిర్రలు చెక్క పలకలకేసి గట్టిగా కొట్టుకుంటున్నాయి. నఖ శిఖ పర్యంతం బల్లెలు గుచ్చి పొడుస్తున్నట్టుగా కలిగే నొప్పితో, మంటలో, బాధతో కుంటాకి స్పృహ తప్పిపోయింది. కాసేపు తిరిగి గదిలోకి నీళ్లు కుమ్మరిస్తున్న చప్పుడు లీలగా వినిపించింది. గదంతా నీరావహమైన అరుపుల్లో కేకల్లో నిండిపోయింది.

గది లోపలికి నీళ్లు ఏకధాటిగా ప్రవహిస్తున్నాయి. డెక్ మీద పెద్ద శబ్దమైంది; విశాలమైన ముతక బట్టని యీడ్చుకుపోతున్న శబ్దంలా వుంది. కొద్ది వరాలు పోయాక నీళ్లు ధార తగ్గింది. సన్నగా బొట్టుబొట్టుగా కార్తోంది, కుంటాకి ముచ్చెమటలు పోశాయి. ఊపిరాడం లేదు. లోపలికి నీళ్లు రాకుండా తెల్ల వాళ్ళ రంధ్రాలన్నీ మూసిపారేశారు. దాంతో గాలిని కూడా స్తంభింప చేశారు. లోపలున్న కాక, కంపు బైటికి పోయేదారి లేదు. బండిలు ఊపిరాడక ఉక్కిరి బిక్కిరైపోయాయి. వాంతులు చేసుకున్నారు. కాళ్ళకి చెతులకి కట్టిన గొలుసుల్ని పిచ్చెక్కినట్టుగా చెక్కలకేసి కొట్టారు. భయోత్పాతంతో బిగ్గరగా అరిచారు. కుంటాకి ముక్కుల్లో, గొంతులో, ఊపిరితిత్తుల్లో మందు తున్న దూది పుక్కినట్టుగా వుంది. అరవటానికూడా అయాసపడుకున్నాడు. అదా మటా లాగే గొలుసులు, గొంతు నొక్కివేసే అరుపులు, గోదా శబ్దం.

ముట్టి అతనికి అప్పటికప్పుడు అక్కడి కక్కడ మల మూత్ర విసర్జన అయిన పైన రాకాసి అలలు సుత్తి పోటులాగా వోడ చట్రానికి కాటుకులు న్నాయి. పోటెత్తిన మహా సముద్రపు తాకిడికి వోడ గిజగిజలాడిపోయి లోడు ఒరిగిపోయింది. ఏదో అద్భుతం జరిగినట్లుగా మళ్ళీ పైకి లేచింది. కిందకు గుతూ పైకి లేస్తూ ఎగిరెగిరి పడుతూ, గిజగిజలాడిపోతూ వోడ కదుల్తో దాని కదుపులో శృంఖలాబద్ధులైన బందీలు స్పృహ తప్పి కుప్పకూలిపోయారు. తెలివొచ్చి కళ్లు విప్పినప్పుడు కుంటా డెక్ మీద వున్నాడు. బంబ్రతికున్నందుకు అతనికి నిజంగా ఆశ్చర్యం వేసింది. తోపలికి గట్టిగా గా పీల్చాడు. శుభ్రమైన గాలని గ్రహించాడు. కాళ్ళు బారచాపి వీపుమీద వెళ్ళి పడుకున్నాడు. వీపు నొప్పుల్లో పేలిపోతోంది. ఆ బాధ భరించలేక వెళ్ళా కళ్ళ ముందే కుంటా యేడ్చేశాడు.

కింది నుంచీ మనుషుల్ని పైకి మోసుకురావటం యింకా పూర్తి కాలేదు సంతెళ్ళలో అచేతనంగా పడివున్న దిగంబర శరీరాల్ని డెక్ పైన కుదా దిక్కుగా గుట్టపోస్తున్నారు.

కుంటా జతగాడు మోరంగా వొణికిపోతూ, బాధతో మూల్గుతున్నాడు. వోడ యింకా పక్కలకి ఒరిగిపోతూ కదుల్తోంది. తెల్ల వాళ్ళందరి మీదా పె నం చేసే పెద్దాయన హడావుడిగా తిరుగుతున్నాడు. ఆయన వెన్నంటి ఒకతా వాడు దీపం పట్టుకుని నడుస్తున్నాడు. కుప్పకూలిపోయిన ఒక్కొక్క పి బరుడి మొహాన్ని ఒకరు ఎత్తి పట్టుకుంటే, ఆయన దీపపు వెలుగులో మొహాల్లోకి పరీక్షగా చూశాడు. అవసరమైన సందర్భాల్లో నాడి పట్టుకు చూశాడు. మధ్య మధ్య ఆయన ఆజ్ఞాపించిన ప్రకారం ఒక్కొక్క ముర రాన్ని ఎత్తి సముద్రంలోకి తోసేస్తున్నారు. వాళ్ళంతా అడుగు గవిలో పోయిన వాళ్ళని కుంటాకి తెలుసు. తమ పూర్వీకులలో కలిసి పోయిన వా ఆత్మ శాంతికోసం ప్రార్థన చెయ్యటానికి మనసు మళ్ళించాడు.

ఆ చనిపోయిన వాళ్ళని చూసి కుంటాకి అసూయ కలిగింది.

వేకువ జాముకి వాతావరణం శాంతించింది. ముప్పులు మయ్యాయి. అయినా, ఉవ్వెత్తున లేచి పడే తరంగ పంక్తి యింకా ఊగుతూ నెమ్మదిగా ముందుకు దొర్లుతోంది. కుంటా అతి

మీదదాడు

లేచి కూర్చోగలిగాడు. పిప్ప నొప్పి, పీర్లలో పోటు కొంచెం నిమ్మకంచాయి. వాస్తవతమనం కలిగింది. డెక్ మీద చాప చుట్టల్లా పడున్న చాలా మందిలో రెండు లేదు. కొంత మంది మాత్రం భయంకరంగా మెరి తిరిగిపోతున్నారు.

లేవలేకుండా పడున్న వాళ్ళలో ఒకరిద్దరు అప్పుడప్పుడూ మెల్లగా కూర్చోడానికి ఆయాసపడుతున్నారు. అట్లా రెచి కూర్చోగలిగిన వాళ్ళలో మిగతా తమ పోలా నాయకుణ్ణి గుర్తుపట్టాడు. అతనికి విశేషంగా నెత్తురు పోతోంది. తన చుట్టూ యేం జరుగుతోందో బొత్తిగా తనకేమి పట్టనట్లు పోలా చూపుందిపోయాడు. రతిమ్మ వాళ్ళెవరో కుంటాకి గుర్తు తగలేదు. బహుశా వాళ్ళు ఆడుగు గదిలో వాళ్ళయి వుండవచ్చు. తెల్లవాళ్ళమీద జరపాలనుకున్న రాకిలో తాము చనిపోతే, తమ చావును ప్రతీకారం తీర్చుకుంటారని పోలా ప్రస్తావించినవాళ్ళు వీళ్ళే! దాడి...వె...దాన్ని గురించి యింకా యోచించే ప్రమాదాదా కుంటాకి లేదు.

తనతోపాటు ఇన్నాళ్ళూ ఒకే సొరుగులో సంకెళ్ళలో దుగ్గిన వాలోఫ్ ఫహవాసి మొహంలో మృత్యువు ముద్ర స్పష్టంగా కనిపించింది. కుంటా తన పంకే చూస్తున్నట్లు పసి గట్టిన వానిలా అతను కళ్ళెత్తి కుంటా కేసిచూశాడు. అని ఆ కళ్ళల్లో కుంటాని గుర్తించిన చిన్నెలు లేవు.

కుంటా కింకా పూర్తిగా చగ్గకపోయినా వెచ్చని ఎండకి అతనికి ప్రాణం లేచి వచ్చింది. పుళ్ళకి, గాయాలకి మందులు పూస్తూ, పట్టీలు వేస్తూ తెల్లపెద్ద హడావుడిగా తయారుతున్నారు. సుస్తీగా, నిస్సత్తువుగా వున్నా తెల్లవాళ్ళు కొండకు డెక్ మీద కక్కులు, ముంఝాలాలు కడుగుతున్నారు. కింది గదుల్లో పేరుకుపోయిన కళ్ళలాన్ని తొట్లరోకి ఎత్తి సముద్రంలో పారబోస్తున్నారు.

మునిమాపువేళ. ఒంట్లోవాస్త నిమ్మకంగా పున్నవాళ్ళకి ఆహారం ఇచ్చారు; మంచిసీళ్ళు పోశారు. ఆకాశంలో చుక్కలు బైటికి రాగానే అందర్నీ కింది గదుల్లోకి తోరేశారు. మరణాల వల్ల ఖాళీలాల్చిన అలర్ని చీవ్రంగా జ్ఞు పడ్డవాళ్ళతో భర్తీ చేశారు. వాళ్ళిదివరలో అట్టడుగు గదిలో వుండేవాళ్ళు. వాళ్ళ బారతో దిగ్గరగా మూలుగుతున్నారు.

మాడు రోజులపాటు కుంటా వాళ్ళ మధ్య జ్వరంతో, నొప్పికో, వాడుల్లో చూసిన కన్ను తెరవకుండా పడున్నాడు. (వాళ్ళ అరుపుల్లో, మూలుగుల్లో అతనివీ కలిసిపోయాయి.) దగ్గు తెరల మధ్య కుంటాకి గొంతు కొంగుబోయింది. మేద బాచింది. ఒళ్ళంతా చెమటలు దిగ్గరినై. మిసాల వియ ఆతని కొంటిమీద పాడుతూ పాముతోన్నప్పుడు స్థబ్ధంగా పడున్న వాళ్ళలా కళ్ళు నిప్పి సంకెం వెయ్యని చీత్తో చటుక్కున దాని గొంతు పట్టుకున్నాడు. అదొక అసంకల్పిత నిశ్చిచ్ఛా క్రియ. ఆ ముదనవ్వువు వియక తన

చేతికి చిక్కిందని అతనే నమ్మలేకపోయాడు. ఎంతో కాలంగా ఆకన్నా గురి
కట్టుకున్న కసి యావత్తూ కట్టలు తెంచుకుని చేతుల్లోకి పెల్లుబికింది. గట్టు
యింకా గట్టిగా దాన్ని పిసికేశాడు. దాని పుర్రె అతని బొటనవేలి మీద
కరమని చితికిపోయాకగాని అతని వేళ్ళల్లో పట్టు సడల్లేదు. అప్పుటికి అతని
గుప్పిలి తెరుచుకుంది.

ఆ జ్వరంలో, మగతలో, ఆ గబ్బులో మగ్గిపోతూ మురిగిపోతూ
పడున్న కుంటాకి ఆ బిలంలోకొచ్చి ఎన్ని మాసాలు గడిచాయో తెలీదు. కా
కంతకి దగ్గరగా పడుండి పగళ్ళు రాత్రులు లెక్కపెట్టే మనిషి రాలిపోయాడు.
చావకుండా బ్రతికున్న వీళ్ళమధ్య యే చారాప్రసారాలు లేవు. తన మా
వాడు అయినా కాక పోయినా ఆ వొలోఫ్ వ్యక్తి తనూ కొన్నాళ్ళు మా
మంటి అయినా ఆడారు. అతనూ యికలేడు—తనిప్పుడు ఏకాకి...

ఈ రోగాలు, నొప్పులు, ఈ కళ్ళలం, కంపు చాలనట్లు రక్త చా
నాలు మొదలయ్యాయి. అది అందరికీ అల్లుకుపోయింది. ఇతర్లతోపాటు కుంటా
కూడా నెత్తురు విరేచనాల్లో యీడిగిలబడిపోయాడు. కింది గది నుండి
మీదికి నడవ గలిగే వోపికయినా లేదు. ఎట్లాగో అవస్థపడుతూ తెల్లనా
వీళ్ళని పైకి ఎక్కిస్తున్నారు. గుణం కనిపించని పనికిమాలిన మనిషి
పోస్తున్నారు.

పగళ్ళు రాత్రులు ఒకదానివెంట ఒకటి వేగంగా దొర్లిపోతున్నాయి.
ఒక రోజు కుంటా, యింకా మరికొందరు అతి ప్రయాస పడి దెక్ మీదికి రా
గాను. కుంటాకొక అద్భుత దృశ్యం కంట పడింది. పసిమిరంగు నమ్మక
నాచు పరిచిన తివాచీలా చూపు ఆనిన మేరకి నీళ్ళ మీద వ్యాపించి పో
నీరు అనంత వ్యాప్తం కాదని కుంటాకి తెలుసు. ఇప్పుడిక ఒక ప్రయత్నం
అంచుని రాకబోతున్నట్లు అతనికి తోచింది. అయినా అతనికేమి అసక్తి లేదు.
తన జీవిత చరమాంకం చేరవపు తున్నట్లు అతనికి అంతరాంతరాల్లో
పించింది. అయితే అది యే రకంగా రాసి పెట్టివుందనేదే అతని స్పృహ
అంచుబట్టటం లేదు.

పరపరా నీళ్ళని కోస్తూ వోడ ముందుకి పయనిస్తోంది. వోడ
భాగాన నీళ్ళు నురగలు కక్కుతూ సుళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. దెక్ పైవకి
కోతుల్లాగా ఎగురుతున్నారు.

మర్రోజు ఉదయం మామూలు వేళకి ముందుగానే తెల్లవాళ్ళ
ల్లోకి దిగి బండిల గొలుసులు వూడదీసి పైకి తోలుకుపోయారు.
కాంతిలో కుంటా రెప్పలల్లార్చాడు. తెల్లవాళ్ళు, నల్ల శ్రీలు, పిల్లలు ఇంకా
కామనిని నింబడ్డారు. తెల్లవాళ్ళ సంతోషానికి పట్ట పగ్గాల్లేవు.

మతరాలు

కట్టిన పీపుల మధ్య నుంచీ కుంటా వోరగా చూశాడు. దూరంలో మనగ్గా అల్లా నేలలో ఒక తునక కనిపించింది. నిజంగానే తెల్లవాళ్ళ కాలు మోపటానికి నేల కూడా వున్నదే! తూర్పు దిక్కు నుంచీ తమటి దిక్కుదాకా వ్యాపించి వుందని పాత కాలపు పెద్దలు వర్ణించి చెప్పిన "దోదాదోదా" అంటే అదే కాదోలు!

కుంటా శరీరం మూవతూ ఒణికిపోయింది. వొంట్లో వున్న చమటంతా దీ పొంగి నుదిటి మీద నిగనిగలాడింది. సముద్రయానం సమాప్తమైంది. హార దూరయానం గడిచిగట్టెక్కుతున్నాడు...కాని అతని కళ్ళల్లో నీళ్లు తీరలే మనగ్గా అగపడింది. ఒక్కటి మాత్రం అతనికి స్పష్టంగా తెలుసు... ముందు అరగబోయేది మునుపు జరిగిందానికన్నా ఇంకా దారుణంగా వుంటుంది.

21

ఒక అడుగున చీకటి గదిలో సంకెళ్ళ వేసిన మనుషులకి భయంతో చూడలేదు. ఆ నీరవ నిశ్శబ్దంలో ఒక పలకలు పట్టిలు చేసే క్రిత్రు శబ్దం, ఒక చట్రానికి కొట్టుకునే సముద్రపు మంద్ర శబ్దం, ఒక పైభాగాన మూలూ పరుగులెత్తే తెల్లవాళ్ళ అడుగుల సవ్వడి వింటూ కుంటా పడిపడ్డాడు.

హఠాత్తుగా ఎవరో మాండింలా మనిషి గొంతెత్తి అల్లాని స్తుతించాడు. తెల్లవాళ్ళ ఆరనో గొంతు కలిపారు. ప్రార్థన చేసే గొంతుల్లో, గలగలమని రక్తంలా చప్పుడు చేసే గొలుసుల్లో గదంతా దద్దరిల్లి పోయింది. ఆ గోలలో, మరే గోళంలో పైన మూత తెరుచుకున్న సంగతి కుంటా గమనించనేలేదు. తెల్లవాళ్ళ చాతర్లు చుచ్చుకుని మెట్లు దిగి గబగదా గొలుసులు వూదదీసి అందరినీ తే మేదికి తోలుకుపోయారు. పుట్ల గాయాలు మానుపడుతున్న ఒంటి మీద తప్పు నీళ్ళ గుమ్మరించి, కుంచెల్లో గట్టిగా తోమారు. ఆ బాధకి తాళలేక అందరూ హఠాకరాలు చేశారు. తెల్ల పెద్ద పసుపువ్వు పొడి చల్లుతూ బారు పడినాడు. గట్టిగా రుద్ది రుద్ది మాంసం బైట పడ్డ చోట్ల నల్లటి మందేదో అనిపించుకుంటూ పీరల మీద ఆ నల్లటి మందు పూసేసరికి అతను దాదా తో మున్నో వాళ్ళ కమంతో పెను కేకలు పెడుతోంటే అతను తలెత్తి చూశాడు. అతని కళ్ళలో తమ మాంసం ఒలుచుపె తింటానికి యేర్పాటు చేస్తున్నారు. అనేక

మంచి జంటలు జంటలుగా నిలబడి ఒక్కొక్క నల్లవాన్ని మోకాళ్ళ మీద పోతల వొంచి నురుగు లాంటి తెల్లటి పదార్థమేదో రాస్తున్నారు. చాళ్ళ పేద కత్తులు మెరుస్తున్నాయి. చకచకా తలమీది జుట్టు గొరిగేస్తున్నాడు. తలచర్మం తెగిన చోట్ల నెత్తురు బైటికి చిమ్మ మొహం మీద చార కట్టింది.

కుంటా వంతొచ్చింది. అతను పెద్దగా కేకలు పెడుతూ వంతొచ్చి పంథా కూడదీసుకుని గింజుకులాడాడు. పక్కచెముకల మీద గట్టిగా తన్ను తన్నే సరికి అతనికి ప్రాణం కడబట్టింది. ఊపిరాడక గిజగిజలాడతూ చకచకా నురుగు రాసి తల గొరిగేశారు. తరువాత వాళ్ళ నిగవిగలాడే నూనె మర్తన చేశారు. అతనెప్పుడూ చూడని వింత దుస్తులు తెచ్చాడు. ముక్కి చుట్టే ఆ బట్టకి రెండు కంఠలున్నాయి. ఆ కంఠల్లోకి వాళ్ళ పోయాయి. నడుం దగ్గర విగించారు. అది మర్మాంగాన్ని కప్పేసింది. చాలాగు అంటారని అతనికి తెలీదు. తెల్ల పెద్ద పర్యవేక్షణతో అందరినీ పడుకోబెట్టి ఇనప కమ్మింకి గొలుసుల్లో కట్టారు. సూర్యుడు నడినెట్టాడాకా వాళ్ళ అట్లాగే సాష్టాంగ ప్రమాణం చేస్తున్నట్టుగా పడుకున్నారు.

కుంటా యేదో మగత కమ్మినవానిలా ఆచేతనంగా పడుక్కూ. వాళ్ళ తన మాంసమంతా తినేసి, ఎముకల్లో మూలిగ పీల్చేసేటప్పటికీ ఆత్మ అల్లగు చేరుకుంటుంది. అతను మౌనంగా ప్రార్థన చేసుకుంటున్నాడని తెల్లజుట్టు పొట్టివాడి కేకలు వినబడి మళ్ళీ యీ లోకంలోకొచ్చాడు. తెల్ల పక్కన కత్తిగాట్ట మొహంవాడు నిల్చుని తన కంటే కింద వాళ్ళ మీద నం చేస్తున్నాడు. చకచకా తెరచాప దించేశారు. వాళ్ళంతా నవ్వుతూ తల అరుస్తున్నారు.

కుంటా ముక్కుంకి కొత్త వాసన తగిలింది. అనేక వాసనలు కలగా పులగంగా వుంది. అంతకుముందెన్నడూ అతనికి ముక్కుచుట్టే కొత్త వాసన అంతలోనే కొత్త గొంతులు వినిపించాయి. ఎక్కణ్ణుంచి వస్తున్నాయో తెలీలేదు. వొకటి రెండు క్షణాల్లో అవి మరింత దగ్గరయ్యాయి. ఓడ ఏదో గట్టిగా మొద్దులాగా వున్న దానికి గుడ్డుకుని ముందుకి పడిపోయాడు. వొక పక్కకి వారిగింది. వెంటనే తాళ్ళలో గట్టిగా కట్టారు. ఇందం వొదిలిన నాలుగున్నర నెలల తరువాత మొట్టమొదటిసారి అతని లబం మాని నిలబడిపోయింది.

బందిలందరూ భయంతో కొయ్యవారారు. కుంటా చేతులు మోకాళ్ళ కింద దూర్చి కొక్కేలు తగిలించి వున్నాయి. ఒక్కొక్క వాడి పోయినట్టుగా అతని కనురెప్పలు టప్ మని మూత పడ్డాయి. కుంటా చేతులు కండ్ల నుండి కొడుకునూ కంపు భరించలేక కుంటా

మొదట

జట్టాడు. ఒడ్డు మీంచి వెక్ మీదికి యేదో బరువుగా పడ్డంతో కుంటా కళ్ళు విప్పారు. ఇద్దరు కాత్తవాళ్ళు వెక్ మీదికొచ్చారు. ముక్కులకి తెల్లటి గుడ్డ పట్టుకున్నారు. ఆ ఇద్దరూ తెల్లపెద్దతో కరచాచనం చేశారు.

కుంటా మానంగా దైవ ప్రార్థన చేశాడు. తెల్లవాళ్ళు గొలుసులు విప్ప వీటి దిగ్గరగా కేకలు పెడుతూ లేచి నిలబడమని సైగలుచేశారు. నెలల తరబడి ఒంటిని అంటిపెట్టుకుని, వాళ్ళ శరీరంలో ఒక భాగమైపోయిన గొలుసుల్ని విడవలేక కుంటా, యింకా మిగిలిన వాళ్ళు వాటిని గట్టిగా పట్టుకున్నారు. కొరతలు మొదటి తలలపైన తరవాత పీపులమీద చెక్కుమని మోగాయి. వాళ్ళ భయం బారతో కెప్పుమని అరుస్తూ గొలుసుల్ని వొడిచేసి లేచి నిలబడ్డారు.

తన వద్ద మని మోగే కొరతా చప్పుళ్ళ మధ్య ఓడ మీంచి వొడ్డుకి వేసిన కొయ్య పంక మీదగా బంటిల బారు ఓడ దిగి భూమి మీద కాయ మోపారు. తెల్లవాడి గడ్డ మీద అడుగు పెట్టగానే కుంటాకి మోకాళ్ళలో కీళ్లు కొరిగినట్లయింది. తెల్లమూక తమాషా చూస్తున్నట్టుగా పెత్తేగి పోయి అల్లరి చేస్తున్నారు. ఆ మూక ఒంటి మీద నానా రకాల కంపు, ఒక పెద్ద ముద్దాయి కుంటా మొహంమీద పెడిమని గుద్దినట్లయింది.

తక్షణం తప్పించుకుని పారపోవాలనే వెర్రి కోరిక కుంటా మనస్సులో విజృంభించింది. కాని బంటిల బారును అదిలిస్తూ కొరతాలు మోగుతున్నాయ్. గాతకర్ని పోలిన పెద్ద పెద్ద ఇంతువులులాగే రెండు చక్రాల బళ్ళని, నాలుగు క్షణం బళ్ళని చాటి బంటిల బారు ముందుకు సాగింది. కుంటా అంతకు ముందే గుర్రాల్ని చూసి ఎరగడు, పళ్ళు, కూరగాయలు రాసులు పోసిన గుర్ర పిథి చాటి యింకా ముందుకి సాగిపోయారు. దార్లొ కుంటాకి ఓ తెల్ల పనిత కంటపడింది. నారలాంటి ఆవిడ జాతు ఎండు గడ్డి రంగులో నిలిచింది. ఓడ ప్రయాణంలో తెల్ల వాళ్ళు నల్ల స్త్రీలంటే పట్టరాని కామంతో మరీ దర్బిపోవటం చూసిన కుంటాకి తెల్లవాడిలోనూ అదవాదన్నానే అని అర్థమైపోయారు. కాని దార్లొ ఎదురుపడ్డ ఆ శాస్త్రీని చూశాక తెల్ల వాళ్ళు స్వకాతి అదవాళ్ళంటే ఎందుకు పడినస్తారో అర్థమైంది.

అప్పుడే ఇద్దరు నల్లవాళ్ళు తాదసిల్లారు. నెత్తిమీద పిరుగు పడ్డట్టుగా కుంటా అసిపోయారు; వాళ్ళు తను ప్రయాణం చేసిన ఓడలోంచి దిగిన వాళ్ళ మాదా కామి. ఒకడు చూపింకా తెగమనిషి-మరొకడు సెరెరీ తెగ వాడు! సంతోహంలేదు. ఆ ఇద్దరూ ఒక తెల్లవాడి వెనక బుడ్డిగా నడుస్తున్నారు. కుంటా అసిపోయాడు; వాళ్ళు తను ప్రయాణం చేసిన ఓడలోంచి దిగిన వాళ్ళ మాదా కామి. ఒకడు చూపింకా తెగమనిషి-మరొకడు సెరెరీ తెగ వాడు! సంతోహంలేదు. ఆ ఇద్దరూ ఒక తెల్లవాడి వెనక బుడ్డిగా నడుస్తున్నారు. కామి పిళ్ళని తినకుండా వొడిలారంటే తమను కూడా తరిగి కూరకాగుల్లో వేసింజుకోవాలి! కుంటాకి గుర్రవా పనుగెతుకుపోయి ఆ యిదర్ని కామి

లించుకోబుద్ధయింది. కాని వాళ్ళ మొహాలు నిర్వికారంగా వున్నాయి. వాళ్ళ కళ్ళు కిందికి వారిపోయి వున్నాయి. వాళ్ళ వాసన అతని ముక్కులకి కలిసింది. అందులో ఏదో తిరకాసు వుంది. కుంటాకి తల తిరిగింది. ఆ తెల్లవాడి వెనక ఆ యిద్దరు నల్లవాళ్ళు ఎందుకలా వినయంగా నడుస్తున్నారో అర్థం కాలేదు. పైగా తెల్లవాడి చేతుల్లో యే ఆయుధమూ లేదు. వాళ్ళని పెట్టి చూడడం లేదు; వాణ్ని చంపవచ్చు లేదా తప్పించుకుని పారిపోవచ్చు కుంటాకి అయోమయంగా వుంది. ఇంకా ముందుకి ఆలోచించే వ్యవధి లేకుండా వాళ్ళు చేరాల్సిన చోటు వచ్చింది.

అదొక విశాలమైన యిల్లు; నలు చదరంగా వుంది. గోడకి చుట్టూ చువ్వల కిటికీలున్నాయి. రోపలికి వెళ్ళే ద్వారం దగ్గర ఒక తెల్లవాడు కాపలా కాస్తున్నాడు. అందర్నీ రోపలికి రోలుకుపోయారు. అప్పటికే అక్కడ అయిదారుగురు బందీలు చాప చుట్టల్లా పడివున్నారు. మళ్ళీ అందరికీ పేల లకి, కాళ్ళకి సంకెళ్ళు తొడిగి గోడలకి బిగించిన పొట్టి గొలుసులకి కట్ట కట్టారు. మంచుగడ్డలా వున్న చుట్టినేల మీద కుంటా మునుచుపోయి అల్లాని ప్రార్థించాడు.

చీకటి పడింది. దగ్గర్లో వున్న కిటికీ గుండా చుక్కలు కనిపిస్తున్నాయి. కుంటా కొంచెం స్థిమితపడ్డాడు. అతని మనస్సులో ఆలోచనలు మునిగి కుంటున్నాయి. మద్దెల కట్టె కోసం వంటిగిగా అడవికి పోవటం, అక్కడ వల్ల పట్టుబడి పోవటం, తెల్లవాళ్ళ చేతుల్లో అనుభవించిన చితహింస వగైరా భయంకర దృశ్యాలు మనస్సుతెరమీద స్పష్టంగా ఆడాయి. నాన్న అమ్మ, తమ్ముళ్ళ ముగ్గురు జ్ఞాపకం వచ్చారు. ఆ పవిత్రమైన జ్ఞాపకాల యీ పాపపు చోటుకి తేవటం అతనికిష్టం లేదు. కాని జ్ఞాపకం చేసుకోకుండా వుండాలేకపోయాడు. వెంటనే వెక్కి వెక్కి యేడ్చేశాడు.

తెలతెలవారైంది. ఖంగుమని మోగే కింటాంగో కంఠం హఠాత్తు కుంటా తలలో మోగింది. "తెలివిగల మానవుడు జంతువులనుంచి ఎంతో మేలు కుంటాడు." కుంటా అదిరిపోయి లేచి కూర్చున్నాడు. ఆఖరిసారిగా జంతు పంపిన సందేశమా? ఇక్కడ. ఇప్పుడు జంతువుల నుంచి నేర్చుకోవలసింది. అంతరార్థం యేమిటని? తనే యిప్పుడు బోనులో చిక్కిన జంతువులా వున్నాడే! తను చూసిన వలలో చిక్కిన జంతువులు మనస్సులో మెదిలించే యేవని? వలలోంచి తప్పించుకున్న జంతువులు దనెరిగిన మట్టుకు వలలో గడ్డించలేదు. నెమ్మదిగా శక్తిని కూడదీసుకుని, సమయం కోసం వలలో అవకాశం రాగానే తుద్రున పారిపోయాయి. కాబట్టి తను కూడా నుంచి తప్పించుకోవలసింది. సాగిపోయే ఆశ వొదులుకున్నట్లు తెల్లవాడి

పాతరాలు

పుట్టించాలి. కిడికిలోంచి కనిపించే వెలుతురు, చీకటి గమనిస్తూ కంటూ ఆరు పగళ్ళు, ఆరు రాత్రులు అక్కడ గడిపాడు. ప్రతిరోజూ ఒక విచిత్రమైన వ్యవహారం మూడు తూర్పు అహారం యిచ్చి వెళ్ళేవాడు. ఆ వాసన భరించలేక మెదటి రోజు సంకటి ముట్టనేలేదు. ఒంట్లో సత్తువ కావాలి గనక, యిష్ట మన్నా లేకపోయినా మిగిలిన అయిదు రోజులూ సంకటి మింగాడు. ఏడవ రోజు ఉదయం ముద్ద మింగేక, నలుగురు తెల్లవాళ్ళు లోపలికొచ్చారు. ఇద్దరు తపాలులు, దుడ్డుకర్రలు పట్టుకొని గుమ్మం లోపల నిలబడ్డారు. మిగిలిన ఇద్దరు యిది గొలుసులు విప్పారు. కంటూలో కలిపి మొత్తం అడుగుర్ని వరసగా గొంట్లో జైడికి నడిపించుకు పోయారు.

తైట కొందరు తెల్లవాళ్ళు విచిత్రంగా అరుస్తున్నారు. కంటూకి అర్థం కాలేదు.

"మూడువందల యాభై !"

"నాలుగు వందలు !"

"ఐదు !"

"ఆరు అనండి. ఎట్లా వున్నాడో చూడండి ! గాడిద లాగ చాకిరి చెయ్యకపోతే నన్నదగండి !"

ఆ కేకలు, వాటి అర్థం తెలీక కంటూ భయంతో గిజగిజలాడి పోయాడు. మొహం చెమటతో తడిసి ముద్దయింది. గొంతులో ఊపిరాడలేదు.

"ఇప్పుడే దెట్టూ చేమా వెతికి పట్టుకొచ్చాం" అని వేదిక మీద నిల జేరితడు అరుస్తున్నాడు. అతని ముందు వందల మంది తెల్లవాళ్ళు నిల బడ్డారు.

"చూడండి ! కోతి మాదిరిగా ఎంత హుషారుగా వున్నాడో ! ఏ పని లైనా కట్టేడు యివ్వొచ్చు !"

వేదికెక్కి అరుస్తున్నవాడు కిందికి దిగి కంటూ చేతులకి వేసిన బేడిలు పట్టి వేడికు దగ్గరగా ఒక తోపు తోశాడు. కంటూ కొంచెం వొణికాడే తప్ప ముందుకి కదలేదు. పుళ్ళు పక్క కట్టిన పిర్రల్ని కొరచా కొన అద్దంగా చీరే యిది. ఆ నాప్పికాగలేక చాచాపు శుప్పకూలిపోయినంత పనయింది. ముందుకి కూలి పడ్డాడు.

"మల్లెమొగ్గండి బాబూ ! మల్లెమొగ్గ ! పడుచుదనం... పనిలోచురుకు కను." వేదిక దిగిన తెల్లవాడు గొంతు చించుకుని అరిచాడు. కంటూ కొంటూని కొచ్చిన తెల్లమూక అతని చుట్టూ మూగారు. అతని ముందు కెండ్లి పుల్లల్లో తెరిచి పలువరస చూశారు. చేతుల్లో ఒళ్ళంకా ఒత్తి

చూశాడు. వీవు, రొమ్ములు, చంకలు. గజ్జలు-అన్నీ గుచ్చిగుచ్చి చూశాడు.
 “మూడొందల యాభయ్యట!...మూడొందల యాభై !” వేయి
 పాడే తెల్లవాడు వెక సత్కెం చేశాడు.

“అయిదొందలా ! ఆరొందలా !” అతని గొంతు కోపంగా మెగిసింది.
 “కోరి ఎగరేసుకుపోవాల్సిన కుర్రనిగ్గరు ! కనిసం ఏదొందరా
 అయినా అంటారా !”

“ఏదొందల యాభై!” పాట పెరిగింది.

“ఏడూ యాభై ! ఏడూ యాభై ! ఏడూ యాభై !” అని ముమ్మాడి
 చాడు.

“ఎనిమిది”

“ఎనిమిదీ యాభై!”

అక్కడితో ఆగిపోయింది. గొంతుపోయేటట్లు అరిచిన తెల్లవాడు గొంతు
 సుని కొక్కెం నుంచి తప్పించి కుంటాని కొనుగోలు చేసిన తెల్ల యజమాని
 ముందుకి తోశాడు. అతని వెనక ఓ నల్లవాడు నిలబడున్నాడు. స్వచ్ఛ
 వాలోఫ్ తెగ మనిషి !

అన్నా ! నువ్వు నా దేశం నుంచే వచ్చావు...కుంటా అర్థం
 అతనికేసి చూశాడు. అతను కుంటాని కనీసం గమనించినట్లే లేడు. పై
 కుంటా మణికట్టు విగించిన గొలుసుని పడలాగాడు. కుంటా తొట్రపాటు
 ముందుకి తూలాడు: తడబడే అడుగుల్లో గుంపు మధ్యనుంచి అతని ప
 నడుస్తూ గుర్రబృగ్గీ దగ్గర ఆగిపోయాడు. ఆ నల్లవాడు కుంటాని పెట్టి బట్టి
 వెనక తట్టున ఎత్తికుదేశాడు. కుంటా కుప్పకూలిపోయాడు. బండికి ముందు
 భాగంలో ఎత్తుగా వున్న పీఠం అడుగు కొక్కేనికి కుంటా చాలి గొంతు
 నొక్కుకు పోయింది. నల్లవాడు, వాడి యజమాని ఎత్తుగా వున్న పీఠం
 పక్కపక్కనే కూర్చున్నారు. బండి కదిలింది.

దార్జిల్ తెల్లవాళ్ళ పొలాల్ని చూశాడు. పొలాల్లో పని చేసే నల్లవాళ్ళ
 చూశాడు. గుర్రంమీద కూర్చుని చేతిలో కొరడా పట్టుకొని గొలుసులు
 నల్లవాళ్ళ గుంపుని కాపలాకాసే తెల్లవాళ్ళని చూశాడు. వాళ్ళ విషాదంగా
 పాట విన్నాడు. అ పాటభావం మాత్రం కుంటాకి బోధపడలేదు.

చీకటి పడే వేళకి ఆ దొర్లుడు పెట్టి ఓ దొంగలోకి మళ్ళీ విగా
 తెల్లటి యింటి ముందు ఆగిపోయింది. అక్కడ అనేకమంది నల్లవాళ్ళ
 కనిపించారు. వాళ్ళ వాసన అతని ముమ్మలకు సోకింది. తెల్లవాడు
 యింట్లోకి నడుచుకుంటూ పోగానే కుంటా మనస్సులో ఆ
 ఇంత మంది రస నల్ల వాళ్ళ తనని యీ బంధం నుంచి తప్పించలే

అతనితో

అతనితోనే ఎదేవగా నవ్వారు. యేం మనుషులు వీళ్లు? సాటి నల్లవాన్ని చూసే వీళ్లు యేరకం నల్లవాళ్లు? తెల్లవాడి కింద గొర్రెల్లా చాకీరీచేసే వీళ్లు ఎక్కణ్ణుంచి వచ్చారు? పైకి చూట్టానికి అప్రికావాళ్ళ మాదిరిగా అగడ్తగాని వీళ్ళు అప్రికా నుంచి వచ్చినవాళ్ళు కాదు.

యజమానిపక్కన పీఠంమీద కూర్చున్న నల్లతొత్తు లాంతరు వెలుతురు కుంటా గొలుసుని కొక్కెంనుంచి తప్పించి దిగమనిసైగచేశాడు. అతన్నో చూడవక్కనే వున్న మరో ముగ్గురు నల్లవాళ్ళు యింకానవ్వుతూనే వున్నారు. కుంటా ఒళ్ళు మండింది; అమాంతం ఎగిరి ఆ నలుగురి పీకల్ని పట్టుకుని పాఠశాలని అనిపించింది. సమయంరానీ అనుకున్నాడు. కుంటా ముగ్గురిగా మోకాళ్ళమీద కూలబడి వెనకవేపుకి పాకాడు. కుంటా వేగం దిగనం దిగిపోవచ్చిన నల్లవాళ్లు అతన్ని ఎత్తి నేలమీద పడేశారు. బండి తోలిన కుంటా గొలుసుని ఓ గుంజకి బిగించి వెళ్ళిపోయాడు.

గుంజకి కట్టేసిన జంతువు మాదిరి కుంటా బాధతో, భయంతో, జుగుప్సంతో ఆ రాత్రి ఒంటరిగా ఆరుబైట కడిక నేలమీదపడున్నాడు. నల్లతొత్తులు ముందు పెట్టి వెళ్ళిన సంకటి బొచ్చెకేసి అతను కన్నెత్తి చూడలేదు. తొమ్మిది నీళ్లమాత్రం గొంతులో పోసుకున్నాడు, తెల్లవారిందాకా కళ్లు మూత లేదు. చూపు తెల్లబడగానే మౌనంగా ఉదయప్రార్థన ముగించాడు.

క్రిందటిరోజు ప్రయాణంవల్ల, రోజంతా తిండి తినకపోవటం వల్ల అతని పేద ముందుకొచ్చింది. ప్రార్థనచేసే సమయంలో నుదురు నేలకితాకించి పక్కన తూలొచ్చి పక్కకి పడిపోయాడు. మెల్లగా లేచి కూర్చుని యింకో నీళ్ళు నీళ్ళుతాగాడు.

పళ్ళి ప్రయాణసన్నాహాలు మొదలయ్యాయి. రాత్రి తనని చూసి ఎదేవగా నవ్విన నలుగురు నల్లవాళ్ళు ప్రత్యక్షమయ్యారు. ఎత్తిపెట్టి బండిలో కుదేసి నల్లవాడు తెల్లవాడు పక్కపక్కనే పీఠంమీద కూర్చున్నారు. బండి గాని.

మోకాళ్ళతో పొద్దుగూకే వేళకి బండి రోడ్డుదిగి సన్నటి వుంతలోకి వెళ్ళింది. మనక వెన్నెట్లో కుంటాకి దెయ్యంలాంటి మరో పెద్దలోగ్గిలి కాన వచ్చింది. ఆ యింటి ముందు బండి నిలిచిపోయింది. తెల్ల యజమాని నల్ల తొత్తుకి చేతి కెప్పి బండిదిగి గబగదా యింట్లోకి వెళ్ళిపోయాడు. బండి యింకా ముందుకి పోర్లి గుడిసెం ముందు ఆగింది. సీటు కింద కొక్కెం క్లిక్ కున్నది. బండి చేస్తూ విడిపోయింది. నల్లవాడు బండి దిగి వెనక్కి వచ్చి చుం చుండి వెళ్ళాడు; నేలమీద పడేసేలోపే కుంటా ఎగిరి నల్లవాడి బండి పట్టాడు. నల్లవాడు గడ్డదస్వరంతో అరిచాడు; తన పెద్దపెద్దచేతుల్తో

కుంటాని మోదాడు ; గోళ్ళతో మోహం వచ్చాడు, కాని కుంటా పట్టుకుని
 శ్రీధరా జాగిలం గోళ్ళమధ్య వాడి మెద విగిసిపోయింది. చివరికి
 గిల కొట్టుకుని వెనక్కి వారిపోయి నేం కరిచాడు. స్పృహతోక్కు
 నంగా కుప్పకూలాడు.

వెంటనే కుంటా నీడలాగా అక్కజుంచి తప్పుకున్నాడు. పట్టు
 నిండిన పత్తిచేలగుండా కొంగి పరుగెత్తారు. పరుగెత్తే అలవాటు తప్పిపోయి
 నొప్పితో మూలిగాయి. చల్లదీ గాలి అతని చర్మానికి హాయిగావుంది. పట్టు
 బంధం నుంచి విముక్తి దొరికిందనే సంతోషపు పొంగుతో గొంతుల్లి

పొలాలు దాటి ఆడవిలో పడ్డాడు. రక్కెసపొదల గుండా, ఆడవి
 ఆడవి ద్రాక్ష తీగల సందునుంచి వెనక్కి తిరిగి చూడకుండా పట్టు
 కాస్తేపటికి ఎదురుగా వికాలమైన పొలం, పొలానికావల తెల్లటి భవనం
 పించే సరికి కుంటాకి మతిపోయింది. మళ్ళీ వెనక్కి పరుగెత్తి ఆడవిలో
 పడ్డాడు. తోసికాళ్లు తెగి నెత్తురోడుతున్నాయ్. దట్టంగా వున్న పొదలో
 పోయి ఆరాత్రి అంతా అందులో గడిపాడు. తెల్లవారేప్పుడు యాభై
 ముఖంపెట్టి మోరరిల్లి అల్లాని ప్రార్థించాడు.

దూరం నుంచి కుక్కల మొడుగుడు వినిపించింది. కాను వాడు
 మరింత విగ్రరగా వినిపించింది. వాసనబట్టి పసిగట్టి పరుగెత్తుకొచ్చే
 వెనక కేకలు వేస్తూ పరికొచ్చే మనుషుల జాడ తగిలింది. కుంటా
 రక్కెస పొదలగుండా ముందుకి చూసుకుపోతోయాడు. తెల్లవాడి కుప్ప
 చినబడే సరికి అతను దిక్కు తోచక ముళ్ళ కంచెల మధ్య కూలబడ్డాడు.

రెండు కుక్కలు పొదల్ని చీల్చుకుంటూ వచ్చి ఎగిరి మీద
 నిరాయుధమైన చేతుల్లో వాటిని తిప్పికొట్టటానికి తలపడ్డాడు. అంతలో
 మూడు రానే వచ్చారు. మళ్ళీ తుపాకి చీరరంగా గర్జించింది.

కుక్కల వెనక కుంటా చేతుల్లో గిలగిల తన్నుకుని నేలకూచుకున్నాడు.
 ఒక చేత కత్తి మరొక చేత దుడ్డుకత్తి, కాళ్ళమట్ట పట్టుకొని అతని
 వధ చెయ్యటానికి సిద్ధంగా నిలబడ్డాడు. అతని వెనక తెల్ల యజమాని
 టలు కుక్కలూ నిలబడ్డాడు. మోహం వందగడ్డలా ఎర్రగా వేసే
 వాళ్ళు రాక యంతా మరో నల్లవాడు తెల్లవాడు కూడా కుంటాని వెనుక
 టానికి తోడుగా వచ్చారు.

కుంటా వీపు ముళ్ళు చీరుకుపోయి నెత్తురు కార్చింది. కావాలి
 అరవకుండా దొడలు దిగించి పడున్నాడు. నల్లవాడు దుడ్డుకత్తి
 తలమీద బలంగా మోచాడు. కుంటాకి దిక్కు తిరిగిపోయింది. చేతులు
 నిగిని గట్టి కాళ్ళతో గట్టిగా దిగించారు. రక్కెస పొదల్లోంచి

అతనిని నడిపించారు. కాళ్ళలో సత్తువ ఉడికిపోయి, నీర
అవని గుండా అతన్ని నడిపించారు. కాళ్ళలో సత్తువ ఉడికిపోయి, నీర
అవని గుండా అతన్ని నడిపించారు. కాళ్ళలో సత్తువ ఉడికిపోయి, నీర
అవని గుండా అతన్ని నడిపించారు. కాళ్ళలో సత్తువ ఉడికిపోయి, నీర

కుంటా స్పృహ లేదు. స్పృహ వచ్చి కళ్ళు విప్పినప్పుడు ఓ గుడి
వెల్లకిలా పడున్నాడు. రెండు చేతులకి రెండుకాళ్ళకి గొలుసులు తగి
నాలుగు గొలుసులు గుడిసెలో నాలుగు దిక్కులా నిలిచెట్టిన
విన్నాడు. రవ్వంత కదిలే చాలు మౌళ్ళంతా జివ్వమని
నిశ్చలంగా నిశ్చలంగా వడుంటం తప్ప గత్యంతరం లేదు.
తమతో కడిసిపోయింది. అతి ప్రయాసతో డిపిరి పీలుస్తున్నాడు.

కానీ కదపటానికి వీలేని ఆ స్థితిలో కుంటా నాలుగు రోజుల
నడక ఆసుభవించాడు. అయితే రోజు ఉదయం పనివాళ్ళని మేలు
పెట్టి పాపం చేయార మోగాక గుడిసె తలుపు తెరుచుకుంది. ఓ నల్ల
కుంటా కాళ్ళు వేపు ముందుకి వంగి కాళ్ళు రెంటినీ కలిపి ఇనకు పట్టి
గొలిపి పిగిలిన గొలుసులన్నీ విప్పాడు. వెల్లకిలా నిశ్చలంగా పడున్న
మొరటగా పూపి కాళ్ళ మీద లేపి నిలిచెట్టాడు. అతని రొమ్ముమీద
గుడ్డుతూ, "యూ-టోపీ" అనరిచాడు. ఆ ఖాష ఆ మాటలు కుంటాకి
తెలియదు. ఆయోమయంగా ఆ నల్లవాడి కేసి చూశాడు.

వాడు తన రొమ్ము మీద వేరెట్టి చూపుతూ, "ఐ-శాంసన్" అన్నాడు.
కుంటా రొమ్ము మీద వేలు పాకింది "యూ-టోపీ; మాసా సే యూ
టోపీ" అన్నాడు.

కుంటా నెమ్మదిగా అర్థమైంది. వాడి పేరు శాంసన్ తన పేరు టోపీ.
తనకి టోపీ అని పేరుపెట్టాడు. "నా పేరు కుంటాకింటే. ఉమరో పెద్ద
మామిట్టి పుణ్యపురుషుడు కైరనా కుంటాకింటే మా తాతగారు" అని బిగ్గ
అనారంభించాడు.

కుంటా మందమతి తనానికి విసిగిపోయి చిరాలెత్తిన శాంసన్ అతన్ని
చూచి కుంటాకుపోయి నీళ్ళ బాల్చీ దగ్గర ఆపి కాళ్ళుచేతులు మొహం
మీద పెట్టి నెలకొని ఉన్నాడు. ఓ గుడ్డముక్క, నయ్య ముక్క నీళ్ళలో
నెమ్మదిగా ఉట్ట కడుక్కున్నాడు. శాంసన్ ఇచ్చిన తెల్ల
బట్టలు తొడుక్కున్నాడు. ఎందుగడ్డి పోవల్లో అల్లిన టోపీ తలకి
శాంసన్ వెనకాకే నడుస్తూ ఓ గుడిసె ముందు అగాడు.
కుంటా పది గుడిపెలున్నాడు. పోలాల్లో పని చేసే నల్లవాళ్ళంతా
కుంటా పుంటాడు.

శాంసన్ కుంటాని వెంటబెట్టుకుని ఓ గుడిసెలోకి దారి తీశాడు. అప్పుడు అతడు చిరచిరలాడతూ కుంటా ముందు సంకటి బొచ్చె తోసింది. సంతకం పాటు ఓ రొట్టె ముక్క ఎద్దు మాంసంలో ఉడికించిన పచ్చడి చాచు పెట్టింది. సంకటి మింగాక, చాచు నీళ్ళలో రొట్టె ముంచుకుని తిన్నాడు. శాంసన్ దూరంగా వున్న పొలాలవేపు తల పూపుతూ సైగలు చేశాడు. అప్పుడు ముందు నడుస్తూ దారి తీశాడు. సంకెళ్లు యీడుస్తూ కుంటానుండి నడిచాడు.

ఇద్దరూ పొలం చేరేటప్పటికి మనవాళ్లు మొక్కజొన్న మోళ్లు వున్నాడు. అదవాళ్లు పిల్లలు వొంగి నరికిన మోళ్ళని మోపులుగా తిన్నాడు. మగవాళ్ళ పీపులు చెమటలు పట్టి ఎండలో నిగనిగలాడుతూ వాళ్ళ పీపుల మీద ఇనప చువ్వతో కార్చిన గుర్తులున్నాయేమోనని పరిశీలనగా చూశాడు. కొరడాల వాతలు మినహా మరే గుర్తుకూ లేవు. పీద కూర్చుని పొలం చుట్టూ పెత్తనం చలాయించే తెల్లవాడు కావడం యేదో చెప్పాడు. శాంసన్ వెంటనే వొంగి మోళ్లు నరికాడు. నరికిన మోళ్ళని మోపులు పేర్చమని కుంటాకి సైగ చేశాడు. గుర్రం పీద కూర్చుని తెల్లవాడు కొరడా ఝుళిపించాడు. కుంటా నిస్సహాయంగా వొంగి మోళ్ళని మోపులు మోపులుగా పేర్చాడు.

○ రోజులు దొర్లిపోతున్నాయి. కుంటా తనకి చెప్పిన పని మామగారే పోతున్నాడు. కాళ్ళకింకా సంకెళ్ళ పీద విరగడ కాలేదు. పైకి ఎంత రంగం కనిపించినా, ఎంత మందమతిగా నడించినా అతని కళ్ళింటి ముక్కు, చూడని, విసని, పసిగట్టని విషయమంటూ లేదు. ఏ ఆయుధం వుందా, తెల్లవాని యే బలహీనతని కొల్ల గొట్టాలా అని అస్తమానం వాళ్ళంతా కళ్ళ చేసుకుని కనిపెట్టుకునే వున్నాడు. సంకెళ్లు విప్పి పోయేదేమీ లేదులే అన్నంత దాకా తెల్లవాణ్ణి మురిపించాలి. పైకి పని సమకూడినప్పుడు సడిచప్పుడు లేకుండా ఉదామించాలి. ఇదీ మన పని.

ప్రతి రోజూ ఉదయం సంకటి మింగేటప్పుడు అతని కళ్ళింటి ఆయుధం కోసం గుడిసె నలుమూలలా వెతుకుతాయి. ఓ రోజు అతని కళ్ళింటి పని ఫలించింది. తిండి పెట్టే ముసల్ని చాచుతో మాంసం కంటపడింది. అంతరోనే బైట తన నల్ల సోదరులు పండిన చాచు కాగే నీళ్ళలో చాచి మంచి పైకి తీసి, దాని వంటి మీద వాళ్ళు చాచు దాని తోలు ఆచ్ఛం తెల్లవాడి చర్మంలాగే తెల్లగావుంది. చాచు ప్రేవులు బైటికి లాగారు. కుంటా మరిక ఆ దృశ్యం చూడడానికే పొలం వెళ్ళినా ఆ దృశ్యం కడుపు దేవేసింది. ఛీ... ఛీ... అని

తెరుపు రంగు కలనేసిన తివాచీలా పరచుకొని కన్నుల పండ్లగా దృశ్యం తలుచుకుంటాడు. అప్పుడతని మనస్సు జపూర్ మీదికి దిల్లాసభరితమైన ఆ సాయంత్రాలు జ్ఞాపకం వస్తాయి. నెగడుచుట్టూ బాగా పొడ్డుపోయేవాకా పిచ్చాపాచీ ముచ్చడించే తన జనంలోవాడని మధ్య వినిపించే డప్పుల చప్పుళ్ళు, కుక్కల మొరుగుళ్ళు, చిరుతపులులు జ్ఞాపకం వస్తాయి.

అఫ్రికా విడిచిపెట్టి వచ్చాక ఒక్క తూరైనా దోళ్ళ చప్పుడు విని లేదే అని కుంటా బాధ. నల్ల వాళ్లెవ్వరూ దోళ్ళ అట్టే పెట్టుకోకుండా దోరలు కట్టడి చేశారో యేమో! అట్లా కట్టడి చెయ్యటానికి యేదో వుండి వుండాలి. దోళ్ళ, డప్పులు అట్టే పెట్టుకొనిస్తే తమకి అర్థంకాని ఆ వాళ్ళ భాష దూర చూరాలకు పయనించి దానిసల మధ్య రహస్య ప్రసారంగా మారే ప్రమాదం వుందని యజమాన్లు భావించారేమో!

అయినా, పాషండులైన యీ నల్ల మొద్దులకి దోళ్ళ భాష యేమిట వుంది! తెల్ల వాళ్ళకి ఎంత తెలిసి యేడిసిందో వీళ్ళకి అంతే! అఫ్రికా నీళ్ల కేమీ తెలికపోయినా వీళ్ళ చేష్టలు సైగలు పూర్తిగా ఆఫ్రికాయంగానే వస్తాయి. వీళ్ళ కదలికలు, ముఖ కవళికలు, చేతి సైగలు, హావ భావాలు జపూర్లో తన జనాన్ని తలపింపజేస్తాయే. జపూర్లో లానే ఇక్కడా అలా జుట్టు గట్టిగా లాగి జడలు వేసుకుంటారు. ఇదకి రంగు రంగుల పూసి సింగారం చేసుకుంటారు. తలకి రుమాలు చుట్టుకుంటారు.

పిల్లలు పెద్దవాళ్ళ పట్ల వినయంగా మర్యాదగా ప్రవర్తించటం కుంటారు. అఫ్రికాలో తల్లులు పిల్లల్ని వీపుకు కట్టుకున్నట్టే యిక్కడా కుంటారు. ఆఖరికి, పండుం పుల్ల పళ్ళ మచ్చ నమిలి కుంచెలాగా చేతిలోముకోటం కూడా అఫ్రికా అలవాటే! ఇక, పాటలన్నా నాట్యపద్యాలు అఫ్రికాలోలాగే పడివస్తారు.

ఈ విచిత్రమైన నల్లవాళ్ళపట్ల కుంటా కొంత మెత్తబడ్డాడని కారణం కాదు. నెల రోజుల్నుంచీ వాళ్ళు తన పట్ల ప్రవర్తించే తీరు మార్చుకున్నాడు. యజమానో, ఓర్వీలో ఎదురుగా వుంటే వాళ్లు తనని తేలిక కుంటున్నట్టు నటిస్తారు. వాళ్లు కనుమరుగై నప్పుడు తన పట్ల సామాన్యతలాడిస్తారు. పుళ్ళు పడ్డ తన చీలమండలకేసి ఆదుర్దాగా చూస్తారు.

కాని, కుంటా యివేటి పట్టించుకోకుండా అది నిర్లక్ష్యంగా తనను పోతాడు. జవాబుగా తనూ తలాడిస్తే బావున్నది అని తనవారి కుంటాడు.

ఓ రోజు ఉదయం పనికి పోవటానికి వరసలో నిలబడ్డప్పుడు

ఏతుకరాలు

హాత్తుగా అప్రయత్నంగా “మార్నింగ్” అనేవాడు. రోజూ తోటి పని వాళ్ళంతా ఆ విధంగా పరస్పరం అభివాదం చెప్పుకోవటం అతను అనేక హాస్య విన్నాడు. తెల్లవాళ్ళ భాష అతనికి చాలా వరకి పట్టుబడింది. కాని అది కైటి వ్యక్తం చెయ్యకుండా తనలోనే దాచి వుంచుకున్నాడు.

తన తోటి నల్ల వాళ్ళని గురించి ఆలోచించిన కొద్దీ కుంటాకి చాలా విషయాలు దోరపడ్డాయి. వాళ్ళపట్ల మారుతున్న తన భోరణినే యే విధంగా చూస్తులో దాచుకున్నాడో, అట్లాగే తెల్ల యజమానులంటే వాళ్ళు తమ నిజమైన భావాన్ని మరుగు పర్చుకున్నారని అతను గ్రహించాడు. యజమాన్య సమక్షంలో వాళ్ళ నవ్వు మొగాలు, యజమాన్లు వీపు తిప్పిన మరుక్షణం కోసం కక్కిటం అతను అనేక సార్లు గమనించాడు. సేద్యపు పనిముట్లని బుద్ధి భార్యకంగా పగలగొట్టి, ఓర్వీలు ముందు యేమీ ఎరగని వాళ్ళ లాగా అమామకంగా నటిస్తారు. ఓర్వీలు దరిదాపుల్లో వుంటే చకచకా పని చేసుకు పోతున్నట్టు నటన చేస్తారే తప్ప, గంటలో అయ్యేపనికి రెండు గంటలు తీసుకుంటారు.

మాండింకా తెగలో ‘వైరాళాంగి’ రహస్య భాష వున్నట్లే వాళ్ళకి ఓ ముగ సైగల భాష వుందని కుంటా కనిపెట్టాడు. అందరూ చేలో దిగి పనిలోకి వెళ్ళే వున్నప్పుడు, ఎవరో తలాడించటం కుంటా కంట పడుతుంది; ఒక్కొక్కప్పుడు విచిత్రమైన చప్పుడు చేస్తారు. ఒకరి తరువాత ఒకరు దాన్ని వునవ్వడం చేస్తారు. ఇదంతా ఎంత సేపట్లో జరిగిపోతుందీ అంటే ఇదమిద్ధంగా తప్పరేం. ఒక్క ముఖ్యమైన జాగ్రత్త మాత్రం తీసుకుంటారు. ఆ చప్పుళ్ళ ఓర్వీలు వెవిని పడనివ్వరు. ఒక్కో తూరి ఓర్వీల్ని మధ్యలో పెట్టుకునే, వాళ్ళ పాట ఎత్తుకుంటారు. దాని భావమేమో కుంటాకి అర్థం కాకపోయినా, ఆ పాట ద్వారా యేదో సందేశాన్ని పరస్పరం అందుకుంటున్నారని మాత్రం అతను గ్రహించాడు. వెనక ఓడ ప్రయాణంలో స్త్రీలు తమ పాటలద్వారా సందేశం అందించటం అతనికి గుర్తొచ్చింది.

రాత్రి బాగా పొద్దు పోయేక, వానిసల గుడిసెల్లో దీపాలు కొండెక్కేక, అంతా సద్దుమణిగి నిశ్శబ్దంగా వున్న సమయంలో కుంటా పొము చెవులకి ఒకరిద్దరు నల్లవాళ్ళ వానిస వాడ నుంచీ వైటికి చెక్కేసి, రెండు గంటలు పోయేక తిరిగి వచ్చే అలికిడి సోకేది. వాళ్ళు ఎక్కడికి ఎందుకు పోతున్నారో, పోయినవాళ్ళు పోక మళ్ళీ ఎందుకు తిరిగి వస్తున్నారో అతనికి అంత చచ్చి విడియం. ఉదయం చేలో దిగేక క్రిందటి రాత్రి చడి చప్పుడు కాకుండా తన వైటికి జారుకున్న వాళ్ళెవరో పసి గట్టాలని కుంటా ప్రయత్నం చేశాడు. వాళ్ళెవరైనాగానీ, కొంత మట్టుకి వాళ్ళని నమ్మవచ్చేమో అని అత

నితి ఆలోచన కలిగెడి

రాత్రి భోజనాలయ్యేక, కుంటా గుడిసెకి రెండిళ్ళ కవతల ముందు పాక ముందు నెగడు చుట్టూ నల్ల వాళ్ళు కూర్చుని ముచ్చట్లు చెప్పుకుంటూ ఆ దృశ్యం చూడగానే కుంటా మనస్సు విషాదంతో నిండిపోతుంది. మని రాని జూహర్ జ్ఞాపకాలతో మనస్సు బరువెక్కిపోతుంది. వాళ్ళ హుటానా సృష్టంగా చెవిని పడుతున్నా అర్థం బోధపడేదికాదు. కాని ఆ గొంతులో ధ్వనించి బాధమాత్రం మనస్సుకెక్కాకేడి. ఎవరితో నిస్సహాయమైన గొంతు పడేవదే వెంటాడుతుంది. ఎవరి గొంతులోనో కసి బుసలు కొడుతుంది. కొద్దిసేపాల్లో వాళ్ళ బ్రతుకుల్లో జరిగిన చేదు సంఘటనల్ని నెమరువేసుకుంటూనే రేమోననే భావం అతనికి కలిగేది. కొందరు స్త్రీలు మాట్లాడతూ మాట్లాడుతూ హఠాత్తుగా యేడ్చేసేవాళ్ళు. చివరికి, ఎవరో పాట ఎత్తుకోవడంతో అందరూ మాటలు కట్టిపెట్టేవాళ్ళు మిగతావాళ్ళు గొంతులు కలిపేవాళ్ళు. ఆ పాటలో మాటల కర్థం తెలికపోయినా, అది వాళ్ళ భయంకరబాధల పాటల పల్లవితో మాత్రం సృష్టంగా బోధపడేది.

కట్ట కడపట, మాటలు ముగిశాక రోజూ ఉదయం సాయంత్రం కంటే వూడే ముదివగ్గు గొంతు విప్పి యేదో చదివేవాడు. బహుశా అది ప్రాంత భాషలని కుంటా ఊహించాడు. అందరూ తలలు వంచి "ఓ లార్డ్" లాడు! అని ఉచ్చరించేవాళ్ళు. ఆ "ఓ లార్డ్" బహుశా వాళ్ళ అల్లా రవో అనుకునేవాడు కుంటా.

కొద్ది రోజులు గడిచాక కాలం చలి తిరిగింది. రాత్రిపూట భరించలేక చలి గాలి తోలింది. ఆకులన్నీ సాంతం రాలిపోయి చెట్లు దోడిగా నిలబడ్డాయి. వో రోజూ ఉదయం ఓర్వీలు అందర్నీ గిద్దంగికి తోలుకుపోయాడు. మని చుంచి బట్టలు తొడుక్కుని తెల్ల దొర, దొరసానమ్మ అక్కడికి విచ్చేగా. తెల్లవాళ్ళు, నల్లవాళ్ళు రెండు జట్లుగా స్త్రీలు సుష్టుగా తిన్నారు. తాగారు. ముసలయ్య ఫీడేలు తీగల మీద చిత్రిమైన సంగీతం పలికించాడు. నల్లవాళ్ళు లేచి వెర్రిగా నాట్యం చేశారు. దొర, దొరసాని, ఓర్వీలు సంతోషంతో చప్పట్లు కొట్టారు. వాళ్ళ మొహాలు అనందోన్మాదంతో ఎరుపెక్కాయి. తెల్లవాళ్ళు లేచి నిలబడి రంగస్థలం మధ్యకొచ్చి దాన్ను ప్రారంభించారు. సంతోషం వక్కకి తప్పుకున్నారు. ముసలయ్య పూనకం వచ్చినట్లు ఫీడేలు వాయిదా వేస్తూ, చప్పట్లు చరుస్తూ, వెర్రిగా అరుస్తూ తమ హర్షాన్ని ప్రకటించారు. కుంటా ఆ రాత్రి గుడిసెకి తిరిగి వచ్చి పగలు తను చూసిన వాటిని కని నెమరుకు తెచ్చుకున్నాడు. తెల్ల యజమాని, నల్లజానీసలు ఒకటే

అతనిని స్మరించింది. ఆ పరస్పరావసర
మవుతున్నది బలీయంగా. విచిత్రంగా, గాఢంగా వున్నట్లు తోచింది. అది ఒక్క
దాటించే సేనమయంలోనే కాదు; యింకా అనేక సందర్భాల్లో కూడా వ్యక్త
మైంది నల్లవాళ్ళకి అతి దగ్గరగా వున్నప్పుడే తెల్లవాళ్ళు వల్ల మాలిన సం
తో మళ్ళీ పడుతారు. అఖిరికి, నల్లవాళ్ళని మౌఖ్య వాయుగోర్భేష్పడు కూడా
అదే వల్ల మాలిన ఆనందం.

23

కాళ్ళకి దిగించిన సంకెళ్ళతో కుంటా సతమతమైపోతున్నాడు. చిల
మందంపై వర్షం వాచి పుట్ట పడింది. పచ్చటి చీము సంకెళ్ళ చుట్టూ పేరుకు
పోయింది. కాలు కదపాలంటే నొప్పి నసాలానికంటుతోంది. దుర్బరమైన
కాళ్ళతో కుంటుకూ నడిచే కుంటా కాళ్ళ కేసి వోర్పీలు పరకాయించి చూశాడు.
మెటనే తల తిప్పుకొని శాంసన్ ని కేకేసి సంకెల వూదదీయించాడు.

సంకెళ్ళ తొలగిన సంతోషంలో వుండుపద్ద చీలమంద పోటు పుడుతున్నా
కుంటా పట్టించుకోలేదు. ఎందుకంటే, తప్పించుకు పారిపోవాలనే తపన అతన్తో
యింకా కట్టారలేదు; ఎప్పుడు రాత్రవుతుందా అని తపించిపోయాడు. బాగా
వాట్ల పోయాక, అందరూ నిద్రపోయాక కుంటా కుంటుకుంటూ గుడిసెలోంచి
బైటిచ్చి బానిసవాద కెదురుగా వున్న పొలాలు చాటి అడవి వేపు నడక
చాగించాడు. అడవి చేరాంటే మధ్యలో లోయదాటాలి. గుట్టపైకి పొట్టమీద
పాడుకున్నప్పుడు కుంటా దూరంలో అలికిడి వినిపించింది. బరువుగా వేస్తున్న
అడుగుల తప్పుడు రాను రాను దగ్గరవుతోంది. చివరికి; “టోవీ! టోవీ”
అని అనితే శాంసన్ బొంగురు గొంతు వినిపించింది. ఈటె లాగా చెక్కిన
కత్తడు కుంటా దేతవట్టుకున్నాడు. ఊపిరి బిగబట్టి కదలకుండా అట్లాగే పడు
కొని శాంసన్ నీడ తన వేపు కదిలిరావడం గమనించాడు. ఒంట్లో సత్తువంతా
బాదకీసును బలంగా కర్ర విసిరాడు. శాంసన్ వెంట్రుక వాసిలో కర్రదెబ్బ
తప్పించుకున్నాడు.

కుంటా వేగంగా పారిపోవాలని ప్రయత్నం చేశాడు కాని చీలమందల్లో
అట్లాగే నిటారుగా నిలబడలేకపోయాడు. శాంసన్ మెరుపులాగా మీద పడ్డాడు.
కుంటా సెమ వేతుల్లో బాదాడు. రొమ్ము మీద, పొత్తికడుపు మీద బలంగా
గొడ్డాడు కుంటా నెలక్కుదుడును మరిక లేవలేకపోయాడు. శాంసన్ అతన్ని

చేతుల్ని తాడుతో కట్టి ఒక కొనని చేత్తో పట్టుకొని దానిసవాడ వేపు
యీడ్చుకుపోయాడు.

శాంసన్ కొట్టిన చెబ్బలకు కుంటాకి దిమ్మ తిరిగిపోయింది. గుడిసెలో
పడవేళాక శాంసన్ తన వొళ్ళు మరోసారి హఠాం చెయ్యటం వాయించుకు
కున్నాడు కుంటా. కాని శాంసన్ రాళ్ళతో రెండు తన్నులు తన్ని ముట్ట
ముడుచుకుపోయిన కుంటాని గుడిసెలో వాదిలేసి దెబ్బిపోయాడు. వాళ్ళ
నొప్పుల్లో నీరసంతో, నిస్సత్తువతో; తన మీద తనకే జుగుప్సతో కుంటా
వాణికి పోయాడు.

చేతులకి కట్టిన తాళ్ళని పళ్ళతో కొరికాడు. నోట్లో నిప్పులు ముట్ట
నట్టుగా పళ్ళ పోటు పుట్టినై. చిట్ట చివరికి తాడు తెగివచ్చింది. ఉదయం వాడు
పళ్ళకు వెళ్లే వేళయిందని సూచిస్తూ శంఖం మోగింది. కుంటా దీనంగా చేతుల్ని
అట్లాగే పడున్నాడు. తన ప్రయత్నం మళ్ళీ విఫలమైపోయింది. తం
అల్లాని ప్రార్థించాడు.

శాంసన్, కుంటాలు ఒకరి మీద మరొకరు పగబట్టినట్టుగా ప్రవర్త
చారు. తనని అనుక్షణం శాంసన్ వో కంట కనిపెట్టే పువ్వాదని కుంటా
తెలుసు, యేమీ జరగనట్టుగా కుంటా తన పని తను చేసుకుపోతున్నాడు
పూర్వం కన్నా చకచకా చాకచక్యంగా తన కప్పగించిన పని చేసుకుపో
న్నాడు. కుంటా ఏపు మీద ఓర్పిలుకొరడా అట్టే మోగటం లేదు.

ఓ రోజు మధ్యాహ్నం ఆకాశం మబ్బు పట్టింది. కుంటా వో చి
చుట్టూ వేసిన కంచె బాగు చేస్తున్నాడు. పైనుంచి ఉప్పు కురవడం వా
కుంటా చెప్పుపోయాడు. బానిసలంతా "మంచు! మంచు!" అని
దాన్ని ఆ పేరుతో పిలుస్తారు కాబోలు అనుకున్నాడు కుంటా. కొద్ది సేపు
మంచు కురవడం ఆగిపోయింది. కుంటా చేత్తో తాకి చూశాడు; వేళ్ళ మీ
మున్నాయ్. నాలుకమీద వేసుకున్నాడు. నాలిక చుండినట్టుగా అనిపించింది.

కుంటా చెనికవతల గట్టు వేపు నడిచాడు. మంచు కడుగుతోంది. తన
నికి పట్టరాని ఆశ్చర్యం వేసింది. తనతో పాటు పని చేసే బానిసకేసి
ఆడించి పనిలో మునిగిపోయాడు. గట్టు చివర గడ్డి దుబ్బుగా నిలువెత్తు
వుంది. తనతోపాటు పని చేసే వాడి చేతులో పొడుగాటి కత్తి పుంది. తన
బద్దపోటును, గడ్డి దుబ్బులకవతల వున్న అడవికి మధ్య ఎంత దూరమో అది
కుంటా మనస్సులో అంచనా వేశాడు. అరిని మనస్సులో యేముందో అది
వాడికి తెలిసిపోకుండా చకచకా పని చేసుకుపోతున్నాడు. శాంసన్ వాడి
దరిచాపుల్లో లేడు. ఓర్పిలు చూరంగా వేరే చేత్తో ఎక్కడో వున్నాడు. ము
అటా యటా చూశాడు. తోటి పనివాడు శాంగే పని చేసుకుంటున్నాడు.

పాతకాలు

అతనికి నాలుగుగుల దూరంలో వెనక వేపు కత్తి పడుంది.
 కుంటా మానంగా అల్లాని ప్రార్థించాడు. చేతులు రెండూ విగించి పైతె
 త్తను. వంగి వని చేసుకుంటున్న బానిస మెడ మీద బలంగా గుద్దాడు. నోట
 మాట పలుకూ లేకుండా వాడు చుప్పకూలాడు. వాడి మణికట్టు చీలమండలు
 తో కట్టి పడేశాడు. చేత్తో కత్తి అందుకున్నాడు. పడిపోయిన వాణ్ని ఒక్క
 పాట పొడుద్దామని మనస్సు పెరపెరలాడినా వెంటనే తమాయించుకున్నాడు.
 ఓ...వీడు శాంసన్ కాదు. వీడు చంపదగిన శత్రువు కాదు...

కత్తి చేత పుచ్చుకొని కాలి సత్తువ కొట్టి అడవి వేపు దొడు తీశాడు.
 కంటో చూచిరిగా శరీరం దూదిపింజెంత లేలిగ్గావుంది. తను నిజంగా పారి
 పోతున్నాననే స్పృహ లేదు. అతని పిడికిళ్ళ దెబ్బకి నేల కరచినవాడ. లేదు
 కాని గొంతెత్తి అరటం వినపడి కుంటా యీ లోకంలో పడ్డాడు. వాన్ని చంప
 కూడా వాడిలి రాపటం ఎంత తెలివితక్కువ! కుంటా తన బుద్ధితేని తనాన్ని
 తిట్టుకుంటూ వేగం పెచ్చించాడు. ముందు దూరం సాధించాలి. తెల్లవాళ్ళకి
 వాళ్ళ కుక్కలకి అందనంత దూరం వెళ్ళిపోవాలి. ఆ తరవాత వాళ్ళకి కని
 పించకుండా అడవిలో దాక్కోవాలి.

అలాపు, ఆయాసం లక్ష్యపెట్టకుండా సుదలని పట్టుదలతో ఏక దిగిన
 కడుగెత్తాడు. చీకటి పడింది. అయినా ఆగలేదు. ఇంకా యింకా దూరం పారి
 పోవాలి; దట్టంగా చీకట్లు పరుచుకున్నాయ్. వాసన పసిగట్టి వెంటాడే వేట
 పుక్క మొరుగుడు వినబడ్డంతేదు. చుట్టూ విక్కువిక్కుమనే నిశ్శబ్దం. ఈ
 కాలి నిజంగా తన ప్రయత్నం నెరవేరబోతోందా !

హఠాత్తుగా మొహం మీద చల్లగా తెల్లగా మంచు పడింది. సవ్వడి
 తీసుండా సన్నగా మంచు పోత ప్రారంభమైంది. ముందూ, వెనకా ఎటు
 తూటినా తెల్లటి మంచు. ఇలాగే ఆగకుండా పడితే యీ మంచులో తను పూడి
 పోతాడు ! చలికి ఒళ్లు గడ్డకట్టుకు పోతుంది. తల దాచుకునే స్థలం వెతకాలి.
 కదలే చీకటి...దోవా తెన్నూ లేని అడవి... విడవకుండా పరుగెత్తుతున్న
 వాల్లెలా కాదు తారి బోల్లా పడ్డాడు. దుబుపుకుని లేచి వెనక్కి చూశాడు.
 ముందు మీద పడ్డ తన అడుగుజాడల్ని బట్టి గుడ్డివాడు కూడా తనని పట్టుకో
 తున్నా. చేపిడి చెయ్యటం? సాధ్యమైనంత ఎక్కువ దూరం పారిపోవటం
 మనం వేరే మార్గం లేదు. చేతిలో వున్న కత్తి కూడా బరువెక్కిపోయింది.
 వాల్లెని సరికే కత్తిగాని మంచును కరిగించే శక్తి దానికి లేదు. మంచు పోత
 తున్నా. తూరుపు తెల్లబడుతోంది. దూరంలో ఎక్కడో మోగే శంఖారావం
 వున్నా. వివరించింది. ఎక్కడైనా కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకోవాలి. ఈ తెల్లటి
 మంచు తెరం మధ్య మంచుపొరల మీద క్షేమంగా తలదాచుకునే స్థలం ఎక్క-

దొరుకుతుంది ?

దూరంగా వేట కుక్కలు అరుస్తున్నాయి. ఆ శబ్దం వినిపించిన ముషణం అతనికి కోపం మిన్నంటింది. వేటగాళ్ళు తరుముతున్న దిబ్బకపైను పరుగెత్తాడు. కుక్కల అరుపులు దగ్గరయ్యాయి. పడేపడే తల వెనక్కి తిరి చూశాడు. వాటి వేగం ముందు తను కలాదూర్ ! వాటి వెనక ముషణం కూడా వెంటబడ వచ్చేస్తుందాలి! భౌభౌమని భయంకరంగా అడుస్తూ కుక్కల రానే వచ్చాయి. తనకి వాటికి మధ్య జారెడు దూరం. అవి కోరలు జైలు పెరిగిరి తన మీద పడబోతున్నాయి. కుంటా కసిగా కత్తి విసిరాడు. ఒక వేటుతో మొదటి కుక్క పొట్ట విచ్చుకుపోయింది. రెండవవేటుకి మరొక కుక్క మొహం మీద కళ్ళ మధ్య గాటు పడి నెత్తురు చిమ్మింది.

వెను తిరిగి చూడకుండా కుంటా పరుగెంచుకున్నాడు. గుర్రాల గిట్ట వప్పుడు వినిపించింది. గుర్రాలు దూరి రాలేని దట్టమైన పొదల్లోకి చూచు తుపాకి మోగింది. రెండు సార్లు, మూడు సార్లు మోగింది. నిప్పులు కుప్ప రించినట్టు ఒక కార్లో నొప్పిలేచింది. కుంటా కుప్పకూలాడు. వెంటనే తడవకునే రేచి నిలబడ్డానికి ప్రయత్నం చేశాడు. నన్ను వాళ్ళు చంపినా సరే పొదమ గల మగవాడిలా చచ్చిపోవాలి అనుకున్నాడు కుంటా. మళ్ళీ తుపాకి మోగి తగిలిన కాలికే మళ్ళీ కూడా తగిలింది. రాకాసి గుడ్డు గుడ్డినట్టుగా పడి పడిపోయాడు.

ఓర్వీలు మరో తెల్లవాడు తుపాకులు గురిపెట్టి ఎదురుగా నిలబడి వాళ్ళ కూటాలకి పట్టలాగా రాలిపోనీ ! అమాంతం ఓక్క ఎగురు పరుగె పించింది. కాని కాలు కదలనివ్వకుండా కట్టి పడేసింది.

కుంటా ఒంటి మీద బట్టలన్నీ లాగేసి ఎముకలు కొరికే ఆ తరలి ఆతిన్ని దిగంబరంగా నిలబెట్టారు. ఓర్వీలు పిడికిలి దిగించి యాడ్ని గుడ్డ వేసి ఆ తెల్లవాళ్ళిద్దరూ కలిసి అతన్ని చెట్టుకు కట్టేసి కొరడాతో కొట్టాడు. మీద, బుజాల మీద చర్మం చిట్టి పోయింది. దెబ్బలవాగలేక కుంటా గగ్గోలు ఆరిచాడు, యేడ్చాడు. అతను స్పృహ తప్పిపోయిందా వాళ్ళ కొరడా మోగుతూనే వున్నాయి.

గుడిసెకెలా వచ్చాడో తెలీదు. తెలివొచ్చాక, ఒళ్ళంతా పోట్ల తోంది. యే కొంచెం కదిలినా భరించలేని యమదాళ, మళ్ళీ కాళ్ళకీ మోపడ్డాయి. పంది కొవ్వలో నానిన బట్ట ఒంటి మీద కప్పి వుంది. వంటలవ్వ సంకటి తెచ్చినప్పుడు ఆమె మీద ఉమ్మేయాలనిపించింది. అతని వల్ల వాలేదు. గిన్నెను మాత్రం నెట్టెయ్యగలిగాడు. అప్పుడు అతనికి జాలి గోచరించింది.

మనోరథులు

నెండు కోటలు పోయేక , ఓ ఉదయం బైట హారెత్తే పండగ కోలా
హూడి అతనికి మెళుకువ వచ్చింది. దొర లోగిలి ముందు నిలబడి నల్లవాళ్ళు
“మీన్ నామక, మాసా!” అని అరుస్తున్నారు ఛీ!...చచ్చిపోతే బాపుణ్ణు!
ఈ అత్త పూర్వీకుల్ని చేరుతుంది. స్వచ్ఛమైన గాలెనా పీల్చుకోనివ్వని యీ
దూరపు కంపు గడ్డ మీద అనంతమైన యీ దుర్భర దైన్యమైనా విరగ
వస్తుంది.

మగతనం గల మనిషిలా ఓర్వీలు తనని కొట్టటానికి బదులు వొంటి
పై బట్టలు ఉడదీసి పారేసి నందుకు కుంటాడు పట్టరాని కోపంతో కసితో
బట్టడి పోయాడు. ఒంట్లో సత్తువ పచ్చాక వాడి పని పట్టక పోతానా! మళ్ళీ
దప్పించుకోయే ప్రయత్నమైనా చేస్తాను! ఆ ప్రయత్నంలో మరణమన్నా
దా వెరపు లేదు.

గాయాలు మానుపట్టి మళ్ళీ నడవగలిగే పాటి ఓపిక పచ్చాక కుంటా
నిలబడి వేసిన కాళ్ళతో గుడిసెలోంచి బైటికొచ్చాడు. దానిన వాడలో చాలా
మరి మనుషులు అతన్ని చూసి భయంతో కళ్ళు తిప్పుతూ చప్పున దూరంగా
వెళ్ళుకున్నారు. ఏదో అడవి మృగాన్ని చూసి బెదిరిపోయినట్టుగా దూరంగాపారి
పోయాడు. వంటలవ్వ, శంఖం పూదే ముసలయ్యే తప్ప అతని వంక సూటిగా
నిలిచి చూసిన వాళ్ళు లేదు.

శాంసన్ ఎక్కడా పట్టలేదు. వాడేమయ్యాడో కుంటాకి అంతుబట్ట
లేదు వాడు కనబడక పోయినందుకు అతడు పరమానంద పడి పోయాడు.
బిల్లిరోజులు పోయాక వాడు హఠాత్తుగా కంట పడ్డాడు. వాడి వీపు మీద
మరొక మాను పట్టని కొరడా బెల్లులు కనిపించాయి. కుంటా మరింత సంతోష
పడి పోయాడు. అంతలోనే యేదో నెపం మీదకుంటా వీపు మీద ఓర్వీలు
గిరిగా రెక్కన మోగింది.

క్రొత్తగా, బుద్ధిగా పొలం పనులు చేసుకుపోతున్నా, తన కదిలికల్ని
మీ కోడలు జాగ్రత్తగా కనిపెట్టే పున్నారని కుంటా గ్రహించాడు. దొర
బాపట్టి రిడుగుతున్నప్పుడు అతను చకచరా పని చేసుకుపోతాడు. దొర
మీ కోడలునే యదా ప్రకారం చేతులు మందకొడిగ కదుల్తాయి. సాయంత్రం
చివర్లో మగిసేక గంపెను విషాదాన్ని గుండెల్లో చాచుకొని కాళ్ళిడ్చు
కొని రాకంగా గుడిసె చేరాడు.

గుడిసెలో ఒంటరిగా కూర్చున్నప్పుడు తల్లి, తండ్రి, తమ్ముళ్ళు
అందరూ ఉన్నారు. వాళ్ళతో మాట్లాడుతున్నట్టు డిహించుకుంటూ తనలో తను
విమోచించాడు. ఒక్కో కూరి బిగ్గరగానే మాట్లాడాడు. “పా! ఈ నల్లవాళ్ళు
అందరూ నేడడు. వీళ్ళ ఎముకలు, నెత్తురు, కండలు, వీళ్ళ కాళ్ళు చేతులు

యేవీ వీళ్ళవి కావు. వీళ్లు తమ కోసం బతకటం లేదు; తెల్లవాళ్ళ కోసం వుతున్నారు. వీళ్లు ఈపిరి పీలుస్తున్నది కూడా తెల్లవాళ్ళ కోసమే. తమ సొంతం ఆనేదే లేదు. అఖిరికి వీళ్ళ సంతానం కూడా వీళ్ళు ఇతర్ల కోసం ఆ సంతానాన్ని సాకుతున్నారు. పెంచి పెద్ద చేస్తున్నారు.

“అమ్మా ! యీ నల్లజాతి ఆడవాళ్లున్నారే, వీళ్ళకి తలచుకుంటుకోడం కూడా చేత కాదు; భండాలపు పంది మాసం ముక్కు తెలుపంట చెయ్యటం చేతకాదు. వీళ్ళంతా తెల్లవాడి పక్కలో పండుకున్నారే. వీళ్ళకి పుట్టిన పిల్లలు నలుపూకాదు, తెలుపూ కాదు; సంకర రంగు.....

ఆ తరువాత తమ్ముళ్ళతో మాట్లాడ్తాడు. అడవిలో తిరిగి ఆతి మృగాలు కూడా యీ తెల్లవాళ్ళంత ప్రమాదకరమైనవి కావురా అంటాడు.

చంద్రుడు పెరుగుతున్నాడు, తరుగుతున్నాడు. అమావాస్యలు, పూములు గడిచి పోతున్నాయి. గడ్డ కట్టిన మంచు కరిగిని రైపారింది. నేల పచ్చిక మోసుకెత్తింది. చెట్లు చిగిర్చాయి. పక్షులు తిరిగి గొంతు విప్పాయి. నిలకడగా ఎండ కాసింది. మధ్యాహ్నం కాళ్ళు మాడిపోతున్నాయి.

తిరిగి తప్పించుకొని పారిపోయే సమయం కోసం కుంటా రావేసుకుంటున్నాడు. ఓర్వీలుకు పిసరంత అనుమానం కలక్కుండా ముందుకుంటున్నాడు. ప్రత్తి చేలు వీపుగా పెరిగాయి. మొగ్గ తొడిగాయి, పొట్ల పువ్వు ప్రత్తి తెల్లగా బైటికి తొంగి చూసింది. కోతల కోలాహలం ప్రారంభమైంది. బానిసలు పక్కల మీంచి లేచి బైటపడక ముందే ఓర్వీలు కొరడా తట్టే మని హెచ్చరిక చేస్తోంది.

బానిసలు కాన్వాసు సంచులు వీపునికి కట్టుకొని చరచకా వట్టలో రోజుకి మూడు తూర్పు వాటిని నింపుతారు. నింపిన సంచుల్ని వ్యాగెన్లో వొంపి గిడ్డంగికి తరలిస్తారు.

ప్రత్తి చేలకి కొంచెం అవతల విశాంమైన పొగాకు చేలున్నాయి. దానిని నింపిన వ్యాగెన్లు ఎక్కడికో దూరం వెళ్ళి నాలుగు రోజుల తరువాత రావటం కుంటా గమనించాడు. అవి ఎక్కడికి వెళ్తాయో తెలియ గాని దాని దూరం మాత్రం వెళ్తాయని అతనికి అర్థమైంది. బహుశా అవి తనకి వ్యాగెన్ ప్రసాదించేటంత దూరం వెళ్ళవచ్చు? కుంటాకి ఓ గొప్ప ఆలోచన వచ్చింది. వేరే పొగాకు ఫారం నుంచీ వెళ్ళే వ్యాగెన్లో దాక్కుని కూర్చుంటే తమ వీపుగా తప్పించుకుపోవచ్చు. ఆ ఆలోచన కలిగాక అతనికి నిద్రపట్టలేదు. నిద్ర తాంతుం కోసం పొంచి కూర్చున్నాడు. కాని పొగాకు మొక్కందే అతనిని తాంతుం యేవగించుకున్నాడు. ఆ వాసనందే అతనికి దోకు. పారి పోవాలని వేరే మార్గం లేదు. అల్లా తనని తప్పక శిక్షిస్తాడని మనస్సు గట్టి

అంతా

అంతా సాయంత్రం ఆపుచే చూసే వెనకాతల ఒడుపుగా రాయి విసిరి
చంపాడు. దాన్ని తాగితగా పొడుగాటి ముక్కలుగా కోసి ఎండ
తప్పించుకు పోయాక దార్లో కడుపు మాడకుండా ముందు
తీసుకున్నాడు. పనికిరాదని బైట పారేసిన ఓ వంకర కత్తిని సంపా
దించి నిలువుగా సాగకొట్టి, తుప్పు వాడితించి చెక్క పిడిలో బిగోట్టాడు.
ఈరీతి, గుర్రపు వెంట్రుకని, పక్షి పంగ దెముకని సంపాదించి
అదేవిధపు కత్తనార ముక్క-కే కట్టాడు. కోడి ఈరీతి అదృశ్య శక్తుల్ని,
కత్త వెంట్రుక బానిన్ని, పక్షి పంగదెముక విజయాన్ని ప్రసాదిస్తాయని
తీసి నమ్మకం. ఆ మంత్రాలదండ కుడి చంకకి కట్టుకుంటే తనకి యే
మీదా సంభవించవని అతనికో విశ్వాసం.

అన్ని సిద్ధం చేసుకున్నాక ఆ రాత్రి అతనికి కంటి మీద కునుకు లేదు.
అంతా పొంంలో పనిచేస్తూ ఏ ఉద్రేకమూ, ఉల్లాసమూ కనిపించనీకుండా
అంతా పుండిపోయాడు. సాయంత్రం గుడిసెకి తిరిగొచ్చాక భోజనం
చేసాడు. దాగుచేసిన కత్తిని, కుందేలు మాంసం వారుగుని, మంత్రాల
పాఠానికి చంకకి కట్టుకున్నాడు. జేబులో దోపుకునేప్పుడు చేతులు వాటి
పైట దానిసల పాటలు, ప్రార్థన పూర్తయ్యే దాకా వేచి కూర్చున్నాడు.
అంతా కాయకష్టంచేసి అలసిపోయిన బానిసలు ఒక్కైరక్కుండా నిద్ర పోయిం
గా ఉపకపట్టి కూర్చున్నాడు.

అంతా సద్దుమణిగాక, కుంటా గుడిసెలోంచి నిశ్శబ్దంగా బైటపడ్డాడు.
అంతా చీకటి. చుట్టూ ఎవరూ లేరని రూఢి చేసుకుని, వొంగి గజగజా
బిక్కుగా నడిచాడు. రోడ్డు మునుపు తిరిగిన చోటికి దిగువన దట్టంగా
అడవి పొదలో నక్కి కూర్చున్నాడు. ఆ రాత్రియే వ్యాగనూ అటుగా రాక
గోగుండెలు భయంతో కొట్టుకున్నాయి. అదవా వచ్చిన క్షీనరెవడైనా
గో వెనక కూర్చుంటే యేం చెయ్యాలి? యేమైనా తెగించాలి.

ఈ భయాందోళనల్లో కొట్టుమిట్టాడుతున్న సమయంలోనే వ్యాగన్
మోక వినిపించి, రెపరెపలాడే దీపం కనిపించింది. కుంటా పట్ల దిగ
బిక్కుగా నడిచాడు. వ్యాగన్ నెమ్మదిగా కదుల్తూ సరిగ్గా
అడవి పొదలో చీకటి ఎదురుగా వచ్చేసింది. ముందు సీటు మీద రెండు
మంది కూర్చున్నాడు. కుంటా పొదలోంచి బైటపడి బండి వెనక్కి వొంగి
వచ్చింది. పది గజాలు ముందుకుపోతే రోడ్దంతా గతుకుల మయం. ఎగిరి
వచ్చింది ఆ కుదుపుల్లో తోలే వాడికి తెలీదు. గతుకులు రాగానే
వ్యాగన్ పైకికి పొగాకు రాశితో కూరుకు పోయాడు.

దొరుకుతుంది ?

దూరంగా వేట కుక్కలు అరుస్తున్నాయి. ఆ శబ్దం వినిపించిన
క్షణం అతనికి కోపం మిన్నుంటింది. వేటగాళ్ళు తరుముతున్న చిరుతప
వరుగెత్తాడు. కుక్కల అరుపులు దగ్గరయ్యాయి. పదేపదే తల వెనక్కి
చూశాడు. వాటి వేగం ముందు తను బలాదూర్ ! వాటి వెనక మును
కూడా వెంటబడ వచ్చేస్తుందాలి! భౌభౌమని భయంకరంగా అరుస్తూ కుక్క
రానే వచ్చాయి. తనకి వాటికి మధ్య జారెడు దూరం. అవి కోరలు బైట
ఎగిరి తన మీద పడబోతున్నాయి. కుంటా కసిగా కత్తి విసిరాడు. ఒక
వేటుతో మొదటి కుక్క పొట్ట విచ్చుకుపోయింది. రెండవవేటుకి మరొక
మొహం మీద కళ్ళ మధ్య గాటు పడి నెత్తురు చిమ్మింది.

వెను తిరిగి చూడకుండా కుంటా పరుగెంచుకున్నాడు. గుర్రాల గి
చప్పుడు వినిపించింది. గుర్రాలు దూరి రాలేని దట్టమైన పొదల్లోకి చూకా
తుపాకి మోగింది. రెండు సార్లు, మూడు సార్లు మోగింది. నిప్పులు కు
రించినట్టు ఒక కార్లో నొప్పిలేచింది. కుంటా కుప్పకూలాడు. వెంటనే తడబడు
లేచి నిలబడ్డానికి ప్రయత్నం చేశాడు. నన్ను వాళ్ళు చంపినా సరే పొద
గల మగవాడిలా చచ్చిపోవాలి అనుకున్నాడు కుంటా. మళ్ళీ తుపాకి మోగి
తగిలిన కాలికే మళ్ళీ తూటా తగిలింది. రాకాసి గుద్దు గుద్దినట్టుగా విరుచు
పడిపోయాడు.

ఓర్సీలు మరో తెల్లవాడు తుపాకులు గురిపెట్టి ఎదురుగా నిలబడ్డా
వాళ్ళ తూటాలకి పిట్టలాగా రాలిపోసి ! అమాంఠం ఒక్క ఎగురు ఎగరా
పించింది. కాని కాలు కదలనివ్వకుండా కట్టి పడేసింది.

కుంటా ఒంటి మీద బట్టలన్నీ లాగేసి ఎముకలు కొరికే ఆ చ
అతిన్ని దిగంబరంగా నిలబెట్టారు. ఓర్సీలు పిడికిలి బిగించి యీడ్చి గుడ్డా
ఆ తెల్లవాళ్ళిద్దరూ కలిసి అతన్ని చెట్టుకు కట్టేసి కొరడాలతో కొట్టారు. మీ
మీద, బుజాల మీద చర్మం చిట్టి పోయింది. దెబ్బలకాగలేక కుంటా గగ్గోలు
ఆరిచాడు, యేడ్చాడు. అతను స్పృహ తప్పిపోయిందాకా వాళ్ళ కొరడా
మోగుతూనే వున్నాయి.

గుడి సెతెలా వచ్చాడో తెలీదు. తెలివొచ్చాక, ఒళ్ళంతా పోట్లు పు
తోంది. యే కొంచెం కదిలినా భరించలేని యమబాధ, మళ్ళీ కాళ్ళకి సంకె
పడ్డాయి. పంది కొప్పులో నానిన బట్ట ఒంటి మీద కప్పి వుంది. తడ
వంటలవ్వ సంకటి తెచ్చినప్పుడు ఆమె మీద ఉమ్మేయాలనిపించింది. కా
అతని వల్ల సాలేదు. గిన్నెను మాత్రం నెట్టెయ్యగలిగాడు. అవ్వ కత్త
అతనికి వాలి పోగొట్టింది.

విమలరాలు

రెండు కోణాలు పోయేక , ఓ ఉదయం బైట హారెత్తే పండగ కి
హానికి అతనికి మెకుకువ వచ్చింది. దొర లోగిలి ముందు నిలబడి నల్లవా
"కన్నున్ కానుక, మాసా!" అని అరుస్తున్నారు చీ!...చచ్చిపోతే బావు
తన అత్త పూర్వీకుల్ని చేరుతుంది. స్వచ్ఛమైన గాలెనా పీల్చుకోనివ్వని
వందలపు కంపు గడ్డ మీద అనంతమైన యీ దుర్బర దైన్యమైనా
దవుతుంది.

మగతనం గల మనిషిలా ఓర్పీలు తనని కొట్టటానికి బదులు వా
మీద బట్టలు ఊదదీసి పారేసి నందుకు కుంటాకు పట్టరాని కోపంతో కనీ
అట్టదీకి పోయాడు. ఓంట్లో సత్తువ వచ్చాక వాడి పని పట్టక పోతానా! మ
తప్పించుకపోయే ప్రయత్నమైనా చేస్తాను! ఆ ప్రయత్నంలో మరణమ
నకి నెరపు లేదు.

గాయాలు మానుపట్టి మళ్ళీ నడవగలిగే పాటి ఓపిక వచ్చాక కుం
సంకెళ్ళు వేసిన కాళ్ళతో గుడిసెలోంచి బైటికొచ్చాడు. బానిస వాడలో చా
మంది మనుషులు అతన్ని చూసి భయంతో కళ్ళు తిప్పుతూ చప్పున దూరం
తప్పుకున్నారు. ఏదో అడవి మృగాన్ని చూసి బెదిరిపోయినట్టుగా దూరంగా
పోయాడు. వంటలవ్వ, శంఖం వూదే ముసలయ్య తప్ప అతని వంక సూ
కన్నెత్తి చూసిన వాళ్ళు లేదు.

శాంసన్ ఎక్కడా పట్టలేదు. వాడేమయ్యాడో కుంటాకి అంతు
లేదు. వాడు కనబడక పోయినందుకు అతడు పరమానంద పడి పోయా
కొద్ది కోణాలు పోయాక వాడు హఠాత్తుగా కంట పడ్డాడు. వాడి వీపు కి
యంకా మాను పట్టని కొరడా బెబ్బలు కనిపించాయి. కుంటా మరింత
తోవపడి పోయాడు. అంతలోనే యేదో నెపం మీదకుంటా వీపు మీద ఓర్పీ
కొరడా చెక్కున మోగింది.

శ్రద్ధగా, బుద్ధిగా పొలం పనులు చేసుకుపోతున్నా, తన కదిలిక
ఎవరో ఒకరు జాగ్రత్తగా కనిపెట్టే పున్నారని ఓంటా గ్రహించాడు. ది
దరిదాపుల్లో తిరుగుతున్నప్పుడు అతను చకచరా పని చేసుకుపోతాడు. ది
వీపు తిప్పుగానే యదా ప్రకారం చేతులు మందకొడిగ కదుల్తాయి. సాయం
మనిషాట్టు ముగిసేక గంపెడు విషాదాన్ని గుండెల్లో చాచుకొని కాళ్ళి
కుంటా తారంగా గుడిసె చేర్చాడు.

గుడిసెలో ఒంటరిగా కూర్చున్నప్పుడు తల్లి, తండ్రి, తమ్ము
జ్ఞాపకం వస్తారు. వాళ్ళతో మాట్లాడుతున్నట్లు ఊహించుకుంటూ తనలో త
గొలుసుకుంటాడు. ఒక్కో తూరి బిగ్గరగానే మాట్లాడాడు. "ఫా! ఈ నల్లవా
మనదాగా వుండదు. వీళ్ళు గిడుగుల వెళ్ళడం వల్ల వచ్చిన వీరం వల్ల వచ్చిన

యేవీ వీళ్ళవి కావు. వీళ్లు తమ కోసం ఇతరకటం లేదు; తెల్లవాళ్ళ కోసం కుతున్నారు. వీళ్లు ఊపిరి పీలుస్తున్నది కూడా తెల్లవాళ్ళ కోసమే. తమ సొంతం అనేదే లేదు. అఖిరి వీళ్ళ సంతానం కూడా వీళ్ళది ఇతర కోసం ఆ సంతానాన్ని సాకుతున్నారు. పెంచి పెద్ద చేస్తున్నారు.

“అమ్మా ! యీ నల్లజాతి ఆడవాళ్లున్నారే, వీళ్ళకి తలచుకుంటున్నారే, చుట్టుకోడం కూడా చేత కాదు: చండాలపు వంది మానం ముక్క లేకుండా వంట చెయ్యటం చేతకాదు. వీళ్ళంతా తెల్లవాడి పక్కలో పండుకున్న వాళ్ళే. వీళ్ళకి పుట్టిన పిల్లలు నలుపూకాదు, తెలుపూ కాదు; సంకర రంగు.....

ఆ తరువాత తమ్ముళ్ళతో మాట్లాడాడు. అదంతో తిరిగే అతి ప్రా
మ్యగాలు కూడా యీ తెల్లవాళ్ళంత ప్రమాదకరమైనవి కావురా అంటూ

చంద్రుడు పెరుగుతున్నాడు, తరుగుతున్నాడు. అమావాస్యలు, పౌర్ణమీలు గడిచి పోతున్నాయి. గడ్డ కట్టిన మంచు కరిగి నీరై పారింది. నేల మీద పచ్చిక మోసులేత్తిడి. చెట్లు చిగిర్చాయి. పక్షులు తిరిగి గొంతు విప్పాయి. నిలకడగా ఎండ కాసింది. మధ్యాహ్నం కాళ్ళు మాడిపోతున్నాయి.

తిరిగి అప్పించుకొని పారిపోయే సమయం కోసం కుంట్లా కాపేసుకుని కూర్చున్నాడు. ఓర్వీలుకు పిసరంత ఆనుమానం కలక్కుండా మనుషుల కుంటున్నాడు. ప్రతి చేలు ఏపుగా పెరిగాయి. మొగ్గ తొడిగాయి, పొట్ట ఏప్పు ప్రతి తెల్లగా బైటికి తొంగి చూసింది. కోరల కోలాహలం ప్రారంభమైంది. బానిసలు పక్కల మీంచి లేచి బైటపడక ముందే ఓర్వీలు కొరడా చద చద మని హెచ్చరిక చేసోంది.

బానిసలు కాన్వాసు సంచులు వీపులకి కట్టుకొని చకచకా పత్తి కోజుకి మూడు తూర్పు వాటిని నింపుతారు. నింపిన సంచుల్ని వ్యాగన్లలో వొంపి గిడ్డంగికి తరలిస్తారు.

[illegible]

[illegible]

అన్ని సిద్ధం చేసుకున్నాక ఆ చాత్రి అతనికి కంటి మేద కునుకు లేదు. పాంఠో పనిచేస్తూ ఏ ఉద్రేకమూ, ఉత్సాహమూ కనిపించనీకుండా కారంగా వుండిపోయాడు. సాయంత్రం గుడిసెకి తిరిగొచ్చాక భోజనం తాడు. బాగుచేసిన కత్తిని, మందేలు మాంసం వాడుగుని, మంత్రాల పాఠానికి చంకరి కట్టుకున్నాడు. జేబులో దోపుకునేప్పుడు చేతులు వాణి కెత్త బానిసల పాటలు, ప్రార్థన పూర్తయ్యే దాకా వేచి కూర్చున్నాడు. అంతా కాయకష్టంచేసి అలసిపోయిన బానిసలు ఒళ్లెరక్కుండా నిద్ర పోయిం టపికపట్టి కూర్చున్నాడు.

అంతా సద్దుమణిగాక, కుంటా గుడిసెలోంచి నిశ్శబ్దంగా బైటపడ్డాడు. చోటికి చీకటి. చుట్టూ ఎవరూ లేరని రూఢి చేసుకుని, వొంగి గబగబా దిక్కుగా నడిచాడు. రోడ్డు ముఖపు తిరిగిన చోటికి దిగువన దట్టంగా కదలడంలో నక్కి కూర్చున్నాడు. ఆ రాత్రియే వ్యాగనూ అటుగా రాక చూసా! గుండెలు భయంతో కొట్టుకున్నాయి. అదవా వచ్చిన క్లిగినరెవడైనా మనకూ కూర్చుంటే యేం చెయ్యాలి? యేమైనా తెగిందాలి.

ఈ భయాందోళనల్లో కొట్టుమిట్టాడుతున్న సమయంలోనే వ్యాగన్
మోత వినిపించి, రెపరెపలాడే దీపం కనిపించింది. కుంటా పళ్లు బిగ
కందరాలు గజగజ వాణికాయి. వ్యాగన్ నెమ్మదిగా కదుల్తూ సరిగ్గా
కూర్చున్న చోటికి ఎదురుగా వచ్చేసింది. ముందు సీటు మీద రెండు
కూర్చున్నాయి. కుంటా పొదలోంచి బైటపడి బండి వెనక్కి వొంగి
పడి గజాలు ముందుకుపోలే రోడ్దంతా గతుకుల మయం. ఎగిరి
కూర్చున్న ఆ కుదుపుల్లో తోలే వాడికి తెలీదు. గతుకులు రాగానే
వెళ్ళే ప్రాంతం దాటితే కుక్కల పోకెళ్ళు.

ఈగుతూ నెమ్మదిగా దొర్లిపోయే వ్యాగన్తో, కిందా-ప్రక్కలా చాలామంది పేర్చినట్లు మెత్తగా వొత్తుకునే పొగాకు కట్టల మధ్య, ఒంటికి హాయిగా తూర్చి వెచ్చదనంలో కుంటాకి కునుకు పట్టింది. గరుషుల్లో పడి బండి గట్టిగా కుల్లంతో అతను ఉలికి పడి కళ్లు విప్పాడు. దాని గమ్యమేమిటో, అది రేచానాని ఎన్ని రోజులు పడుతుందో అతనికి తెలీదు. తెల్లవారే వస్తోంది. ఎప్పుడి కంట పడకుండా చడి చప్పుడు కాకుండా వ్యాగన్లోంచి దూకెయ్యాలి. మనస్సులో అల్లాను ధ్యానించి, ఒక చేత్తో కత్తి పుచ్చుకుని నెమ్మదిగా వ్యాగన్లోంచి దొర్లి మీదికి దూకాడు. తక్షణం పొదల్లో దూరి మాయమయ్యాడు.

ఆ పగలంతా అడవిలో నడిచాడు. అకలి వేసినప్పుడు తనతో వెళ్తున్న మాంసం వొరుగు తిన్నాడు. అడవివాగులో సేళ్లు లాగాడు. కాళ్ళు విశ్రాంతి తీసుకున్నాడు. వెంటనే రేచి కాళ్ళకి బుద్ధి చెప్పాడు. చీకటి పడిందా ఆగకుండా ముందుకి పరుగెత్తాడు. చీకటి చిక్కబడే వేళకి ఓ దోట అతని ఆకులు, పచ్చగడ్డితో పక్క పర్చుకుని మేను వాలాడు. అలసటతో తన నిద్రపట్టినా చురుక్కుమని కుట్టి చంపే దోమల్లో, క్రూర మృగాల అచిచ్ఛల అతనికి చాలా సార్లు మెలుకవ వచ్చింది.

పొద్దు పొడవగానే కుంటా కత్తికి పదును పెట్టుకుని కాళ్ళకి పని చెప్పాడు. ఆ పగలంతా అడవిలో పురుకు రెత్తుతూనే వున్నాడు. రాత్రి కాగానే ఓ బుద్ధున ఒళ్లు మరిచి నిద్రపోయాడు.

మర్నోజు ఉదయం నిద్రలేచాక తను ఎటువేపు సాగిపోతున్నాడో ఒక్కడం ఆలోచించాడు. రెండు పగళ్ళు, మూడు రాత్రులు గడవిపోయినా అంత వరకూ ఆ ఆలోచనకి తావివ్వలేదు. తను ఎక్కడున్నాడో తెలీదు. ఎటువేపు పోతున్నాడో తెలీదు. తనకి తెలిసిన మేరకి ఆఫీసా తూర్పు దిక్కు వుంది. పశ్చిమాన మహాసముద్రం కాబట్టి సూర్యుడు పొడిచే దిక్కుగా సాగి అంతా సవ్యంగా జరిగి, నరుడి కంట పడకుండా నీళ్ళ ఒడ్డుకి చేరే అవకాశం తీరం చేరే దెలా? అది తలచుకోడానికే భయం వేసింది. అల్లాని ధ్యానించి బుజానికి కట్టుకున్న మంత్రాల దండని వేళ్ళతో కాకి మన్న ప్రయత్నం సాగించాడు.

రాత్రయింది. దట్టంగా పెరిగిన ఓ పొదల్లో దూరి పడుకున్నాడు. పొడింకా తెగ మహాపీరుడు సుండియాటా కథ జ్ఞాపకం వచ్చింది. మొదటి నాక కుంటి బానిస. యజమాని చెప్పుచేతల్లో దుర్బర అవమానాలు పడుతూ బాడవ దుబ్బుల్లోకి పారిపోయి తలదాచుకున్నాడు. అతనిలాగే పారి వచ్చిన బానిసలందరినీ కూడ గట్టి ఒక మహా సైన్యం తయారుచేసి మాంస సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించాడు. కనుక తనకూడా దాల్తో తనలా వచ్చింది.

జేబోయి వచ్చిన దానిసలు తటస్థ పడవచ్చు. పుట్టినగడ్డ పుణ్యమాళిలో
మళ్ళీ కాలు పెట్టాలని వాళ్ళు తనలానే తపించిపోతూ వుండవచ్చు. అందరూ
అలా ఉండిపోతే దొంగతనం చెయ్యొచ్చు...ఆ తరువాత...

లే...లే...

కుంటా పరధాన్యం ఎగిరిపోయింది. అసంభవం...అసంభవం...కాదు
కాదు...బచ్చిలంగా అది వేటకుక్కల అరుపే! అతను మళ్ళీ పరుగు లంకించు
కున్నాడు. అలసటతో చూలి పడిపోయాడు. కత్తిపిడిని చేత్తో గట్టిగా పట్టు
కుని నిశ్శబ్దంగా కూర్చుండిపోయి చెవులు నిర్మించాడు. పులుగులు, పురుగులు
తన రోద తప్పు మరేదీ వినరాలేదు. తను విన్నది నిజంగా మక్కల అరుపేనా?

ఒక్క క్షణం ఆగకుండా తప్పున పరుగులంకించుకున్నాడు. భయం
వల్లనే అతను సంధించిన శరంలా చాలా దూరం తిరిగిపోయాడు. వొంట్లో
పిండి పడిపోయింది. అలుపుతో కూలబడి పోయాడు. అడుగు ముందుకు
వేసే శక్తి లేదు. కళ్ళు మూతలు పడ్డాయి.

తెలతెలవార్చింది. వాళ్ళంతా చెమటలు పట్టి నులిక్కిపడిపోయి కూర్చు
న్నాడు. తం వదిలిపెట్టాడు. ఏ శబ్దానికి తను లేచి కూర్చున్నాడో అతనికి
అర్థంకాదు. అంతలోనే మక్కలు మొరుగుతున్న శబ్దం వినిపించింది.
మీదకి కాళ్ళకి బుద్ధి చెప్పాడు. కొంచెం దూరం తిరిగివచ్చి కత్తి మర్చిపోయిన
చోట నిలచింది. మళ్ళీ వెనక్కి తిరిగిపోయాడు. అల్లిబిల్లిగా అల్లుకున్న అ
ల్లతో పొదల్లో వింతసేపు దేవుణ్ణాడినా ఆ చిక్కు మాలిగ కత్తి చేతికి
చిక్కిపోయింది.

మక్కల అరుపులు రానురాను దగ్గరవుతున్నాయ్. కుంటాకి కడుపులో
పొంది. లేచిపోయిన కత్తి చేతిక్రిందపోతే తను పట్టుబడటం తప్పదని అత
ని తెలుసు. నేలమీద చేతుల్తో తెలుసుకుంటే కత్తికి బదులు పిడికిలింత
దూరం తిరిగింది. గుప్పెట్లో రాయి పట్టుకుని పిచ్చిపట్టిన వాడిలా అడవిలో
పరుగులు వేసాడు. కాళ్ళకితీగలు చుట్టుకొని పోర్ల పడ్డాయి. చర్మం గిటకుపోతున్నా.
మళ్ళీ గుర్తుకుంటున్నా పాముల్లా తీగలు కాళ్ళకి చుట్టుకుంటున్నా అతడు
తనలా ఉరుకుతున్నాడు. వేటకుక్కలకూ అతనికి మధ్య దూరం తరిగి
పోయింది. ఇంకా తిరిగే ఓపిక లేదు. అలుపుతో ఎగిరొప్పుతూ పి చెట్టుని
తాకినా నిలబడి పోయాడు. రావుపాటి కొమ్మ వైపు దాన్ని విరిచి దుడ్డుకర్ర
లా వేట్టుకున్నాడు.

తీవ్రంగా మొరుగుతూ మక్కలు మీదికురిచాయి. దుడ్డుకర్రలాగా
దాన్ని కొమ్మని వయంకరంగా తిరిగివేసింది. మక్కలు తోక ముడిచి వెనక్కి
వేసింది. తన వెనుక యమురాళ్ళలా ఇద్దరు తెల్లవాళ్ళు గుర్రాల మీద రావే

వచ్చారు. ఆ కొత్త మొహాల్ని చూడడం అతనికిదే మొదటిసారి. పాటినా
బానిసల్ని పట్టుకునే వేటగాళ్ళంటే వాళ్ళేనని అతనెరగడు.

ఆ ఇద్దర్లో చిన్నవాడు తుపాకి బారుచేశాడు. పెద్దవాడు చిన్నవాడు
వెనక్కి తగ్గమని సైగ చేసి రాపీగా కొరడా చుట్ట విప్పాడు. కుంటా
కేసి కళ్ళు పెద్దవి చేసి ఆశ్చర్యంగా చూశాడు. 'అతని శరీరం యా
వొణ్ణి పోయింది. కొరడా పట్టుకున్న పెద్దవాడి చెయ్యి కదిలిన మదమ
కుంటా గుప్పెట్లో రాయి విసురుగా ఎగిరి వాడి తలకి కొట్టుకుంది. పెద్దవాడు
ఆరుస్తూ పక్కకి వడిపోయాడు. వాడి ఒంటిమీద నెత్తురు ధారకట్టింది. పెద్ద
వాడు కార్చిన తుపాకి గుండు కుంటా చెవి పక్క నుంచి దూసుకుపోయింది.
కుక్కలు అమాంతం కుంటా మీదికి దూకాయి. కుంటా వాడికందకుండా
మీద దొర్లుతూ కసిగా కట్టెతో వాటని చెండాడాడు. అదవి మృత్యువు.
క్రోధావేశంతో అరిచాడు. తెల్లవాళ్ళు కుక్కల్ని వెనక్కి పిలిచాడు. వాళ్ళ
మొహాల్ని చూసిన కుంటాకి తను వాళ్ళ చేతుల్లో చావటం భయమని తెలి
పోయింది. చావంటే యిప్పుడతనికి భయంలేదు. తుపాకులు బారుచేసి వా
డ్లరూ అతనికి దగ్గరగా వచ్చారు. ఒకడు ఎగిరి మీదికి దూకి కుంటా
పట్టుకున్నాడు. రెండోవాడు తుపాకి మదమలో బలంగా మోచాడు.
ఒక్కడు ఇద్దరు మనుషులకి అంవికాలేదు. సత్తుప కొద్దీ పోట్లాడాడు. పె
టిరిగిపోయాడు : బాధతో బిగ్గరగా మూలిగాడు : మాండింకా అతని
భాషల్లో ఆర్తనానాలు చేశాడు. వాళ్ళు తుపాకి మదమల్లో అతన్ని పి
చెండాశాడు. వొంటిమీద గుడ్డలు చింపి పోగేశారు. బలవంతంగా రాత్తుపో
అతన్ని చెట్టు మొదలకు కట్టిపడేశారు. అయినా, అతని మొహంలో భయం
లేదు. చావటానికి తెగించాడు.

రాయి తగిలిన తెల్లవాడి మొహంలో క్రూరమైన విషపునవ్వు తోట
పక్కనున్న వాడితో ముత్తసరిగా ఏదో మాట్లాడాడు. వాడు చాటంత మొహం
చేసుకుని తలూపి గుర్రాన్ని నిలిపిన చోటికి పోయి జీనులో దోపిన గొట్ట
తై టికిలాగాడు. కుళ్ళిపోయిన చెట్టుమొదలు నరికి కుంటాని కట్టేసిన వాడు
తాడుకొచ్చాడు.

మొహం మీద నెత్తురు కారుతున్నవాడు కుంటాకి ఎదురుగా నిలబడి కుం
లింగం వేపు వేలు చూపించాడు. తరవాత తన పటకాలో దోపిన కత్తి తా
చాడు. కుంటా పాదం వేపు చెయ్యిచాపి చూపించాడు. తరవాత కత్తి
కున్న గొడ్డలి చూపించాడు. కత్తితో లింగం కోసెయ్యమంటావా గొట్ట
పాదం సరకమంటావా అని వాడు అడుగుతున్నట్టు కుంటాకి ఆర్తనానాలు
అతను బిగ్గరగా అరిచాడు. వాళ్ళు తప్పుకున్నారు. వెంటనేదుడ్డుకత్తితో

కూచు. కుంటా ఆంతరాంతరాల్లో, ఎముకల మూలిగలో ఏదో అదృశ్యస్వరం గొంతెత్తి అరిచింది. "మగవాడనే వాడు కొడుకుల్ని కనాలి." కుంటా చేతులు అప్రయత్నంగా మర్యాంగాన్ని కప్పాయి. ఆ ఇద్దరు తెల్లవాళ్ళు కూరంగా వచ్చారు.

ఒకడు కుంటా కుడిపాదం కిందికి చెట్టు మొద్దులాగాడు. రెండో వాడు మిడి పాదాన్ని కదంకుండా మొద్దుకి కట్టిపడేశాడు. పెద్దవాడు గొడ్డలి పైకెత్తాడు. కుంటా విదారకంగా రోదించాడు. చర్మాన్ని, నరాలి కండల్ని, ఎముకని ఒక్కవేటుతో చేదిస్తూ గొడ్డలి మొన మొద్దుకి కొట్టుకుంది. కుంటా శరీరం నుంచి అతని కుడిపాదంలో సగభాగం శాశ్వతంగా వేరైపోయింది. ఎర్రబడి నెత్తురు పైకి ఎగజిమ్మింది. అతని తలలో నొప్పుల నిప్పుల కొండ బద్దలైంది, కళ్ళకి చీకటి తెరలు కమ్మాయి. స్పృహ కప్పి అచేతనంగా కుప్ప కూలాడు.

24

కుంటా ఓరోజంతా మూసిన కన్ను తెరవకుండా పడున్నాడు. స్పృహ బొడ్డు పోతూ వుంది. మొహంలో కండరాలు వారి వేలాడబడిపోయినట్టు కనిపిచాయి. నోటి దివరనుంచి చొంగకారింది. తను బ్రతికేపున్నాననే తెలివొచ్చే విధి ఒక్కంతా భయంకరమైన నొప్పుల పుట్టలాగావుంది. తలలో రోకటితో ముడుతున్నట్టుగా వుంది. శరీరం యావత్తు బల్లెల్లో పొదుస్తున్నట్టుగా వుంది. కుడిపాదం నిప్పులు సెగలు చిమ్ముతున్నట్టుగా వుంది. ఎంత ప్రయత్నించినా కళ్ళ తెరిచి పడ్డంతేదు. ఏ జరిగిందో గుర్తుచేసుకోవడానికి ప్రయాసపడ్డాడు. తన మెరుపులు మెరిసే పైకెత్తిన గొడ్డలి వెనక నెత్తురు వారతో ఎరుపెక్కిపోతూ కంటక్కుమని చెట్టు మోడుకి కొట్టుకున్న శబ్దం, ఒరిగి ముందుకు దొరికిన అర్థపాదం ఒక్క షణ్ణం కళ్ళముందు ఆదాయి. మెదడు తీవ్ర ఛావోద్రోహంతో కంపించిపోయి కుంటా మళ్ళి స్పృహకోల్పోయాడు.

తిరిగి తెలివొచ్చి కళ్ళు విప్పినప్పుడు అతని దృష్టి పైకప్పుకి వేలాడే సాచూరు మీద నిలిచింది. కొంచెం ఒత్తిగింటానికి ప్రయత్నం చేసినప్పుడు సాచూరు జీకట్లు, చీలమండలు కదలకుండా చేనికో కట్టి పడేసినట్లు అర్థమైంది. కుంటా కింద, కుడికాలు కింద మెత్తటి దిండులాంటి దేవో వేసి వుంది. ఒంటికి గిడుదాంటి ఉతుపు తొడిగి వుంది. భరించలేని వాధకి తోడు తారు కంపు

ముక్కుల్ని ఎగరగొట్టేస్తోంది. ఇంతకు ముందు తను ఎన్నెన్ని బాధలో ఉన్నాడో భరించాడు. కాని యిప్పుడనుభవించే బాధ దుస్సహమనిపించింది.

అతను అల్లాని ధ్యానిస్తూ అస్పష్టంగా గొణుగుతున్నప్పుడు తలుపు తెరుచుకుంది. ఓ పొడగరి తెల్లవాడు నల్లటి తోలు సంచి చేత పట్టుకుని తొమ్మిది కొచ్చాడు. అతన్ని యింతకుముందు ఎన్నడూ చూసిన గుర్తులేదు. అతని మొహం కోపంగా వుంది. అయితే అది తన పట్ల కాదని కుంటాకి తెలుసుకోబోయింది. రొదపెడుతూ ముసిరే ఈగల్ని చేత్తో తోల్తూ అతను కుంటా మీద పాదం మీదికి వంగి యేదో చేశాడు. ఆ బాధకి తట్టుకోలేక కుంటా అడచాడని వలవలా యేడ్చేశాడు. అతను కుంటా కాళ్ళదగ్గరనుంచి తలవేపు నడిచి నుండి మీద చెయ్యివేశాడు. ముంజెయ్యి పట్టుకుని నాడి చూశాడు. తరువాత తలవేపు బడి, కుంటా ముఖంలోకి పరిక్షగా చూస్తూ "బెల్," అని గట్టిగా పిలిచాడు.

పొట్టిగా, గూటంలాగున్న ఓ నల్లజాతి స్త్రీ నీళ్లు నింపిన రేకుపాత్ర మునిగా కొని లోపలికొచ్చింది. ఆవిడ మొహం చూస్తూనే ఎక్కడో చూసిన అమ్మమ్మలా న్నాడు కుంటా. చిత్రంగా వుంది! ఎప్పుడో ఏదో కలలో ఆవిడ తన మీద వంగి మొహం లోకి చూసింది! తన చేత నీళ్లు చప్పరించింది!

ఆ తెల్లవ్యక్తి నల్ల సంచిలోంచి యేదో బైటికి తీసి నీళ్ళలో కలుపుకు ఆమెతో మృదువుగా యేమో చెప్పాడు. ఆవిడ మోకాళ్ళ మీద చంగి, చేత్తోకుంటా తలని కొద్దిగా పైకెత్తి రెండో చేత్తో అరనిచేత ముందు మీద తాగించింది. వెంటనే తలని మళ్ళీ దిండుకానించింది.

మందు తాగిన మరుక్షణం కుంటా గాఢ నిద్రలో కూచున్నప్పుడు అర్ధరాత్రివేళ వొక తూరి నిద్ర మెరుకువ వచ్చి కళ్ళు విప్పాడు. ముందు నిప్పులకొలిమిలో కాలిపోతున్నట్టుగా మంటలు లేస్తోంది. కాలు కొద్దిగా మెరుకు జరపాలని ప్రయత్నించేసరికి నొప్పి ససాలనికంటే బాధలో అరిచి మళ్ళీ మనస్సు మసకేసిపోయింది. యేవో అస్పష్టమైన ఆలోచనలు, ఆలోచనలు నీడలు కదులాడాయి. అదుగో బింటా! "అమ్మా, నాకుదెప్పుచుంది. మీ ఆదుర్దాపడకు. కొంచెం నయంకాగానే గుంటికోచ్చేస్తాను."

వెంటనే మనో నేత్రం ముందు మరో దృశ్యం కదిలింది. పక్షి, పిల్ల పక్షులు కలిసి ఉవ్వెత్తుగా ఆకాశంలో ఎగురుతున్నాయి. లోనే వో బల్లెం రిప్పున దూసుకొచ్చి ఒక పిల్ల పక్షిని పట్టింది. ఎత్తునుంచి కైప్పుమని అరుస్తూ తను పడిపోతున్నాడు. అయ్యో! పక్షి దుకు చేతకేడి దొరకడేం! శూన్యంలో వెర్రిగా చేతులాడుతున్నాడు.

మళ్ళీ మెరుకు వచ్చినప్పుడు తలుపు తెరుచుకుని ఆ తెల్లవ్యక్తి నల్లస్త్రీ లోపలికొస్తున్నారు. తనకేదో తెలియజెప్పాలని అవిదేహ స్త్రీ

శ్లో పక్షి మందు కలిపాడు. అతను దాక్టరని కుంటాకి అప్పుడర్థమయింది. అవిద అతని చేత మందు తాగించింది.

అమె నవ్వు మొహం చూసి కుంటా చిరాకు పడ్డాడు. మట్టి నేలలో పన్ను కంత తీసి పొడుగాటి కొవ్వొత్తి నిలబెట్టి వెలిగించింది. యేమైనా కావాలా అని సైగలో అడిగింది. కుంటా గుడ్డురిమి చూశాడు. తలుపు దగ్గరికిలాగి అమె వెళ్ళిపోయింది

మర్నాటి బెల్ వచ్చేసరికి కుంటా వణికిపోతూ మూలుగుతూ పడు ప్నాడు. కళ్ళు గుంటలు పడ్డాయి. వారం క్రితం కంటే యింకా చిక్కి శల్యమై పోయాను. పసుపు వన్నెకి తిరిగి లోపలికి పీక్కు పోయిన అతని కళ్ళు, జ్వరంతో వణికిపోయే ఆ వొళ్ళ చూసి బెల్ కంగారుపడిపోయి బైటికి ఉరికింది. వో గంట పోయాక అమె మందపు బట్టలు, అవిర్లు లేదే రెండు మట్టికుండలు, చుడిచిన రెండు బొంతలు పట్టుకొని లోపలికొచ్చింది. ఆటూ యిటూ కళ్ళు తప్పి ఎవ్వరూ లేరని నిర్ధారణ చేసుకుని, యేవో ఆకులు వగైరా వేసి ఉడక బెట్టిన గుడ్డాని కుంటా రొమ్ము మీద పూసింది. ఆ వేడికి తాళలేక అతను అహారాలు చేస్తూ దాన్ని తుడిచి పారెయ్యాలని శతపోరాడు. అమె కుంటాని కంఠికుండా అదిమి పట్టింది. తరవాత మందపాటి బట్టలు తీసి రెండో కుండలో ముంచి నీళ్ళు పిండి ఆకు పసరు మీద అంటించి బొంతలు కప్పింది. అతని వొంటిమీంచి చెమటలు దార కట్టాయి. నుదిటి మీంచి మూసిన కళ్ళ పిటి జారే చెమటని కొంగుతో తుడిచింది. చివరికి అతను నిస్త్రిణంగా వాలి పోయినప్పుడు రొమ్ము మీద వేసిన బట్ట తీసివేసింది. ఆకు పసర పిసరంత కనిపించకుండా రొమ్ము శుభ్రంగా తుడిచింది. బొంతలు కప్పి నిశ్శబ్దంగా బెల్ బైటి నడిచింది.

తరవార అతనికి మెలుకువొచ్చేటప్పటికి జ్వరం పూర్తిగా దిగిపోయి నట్ట అర్థమైపోయింది. వొంటల్లో విపరీతమైన నీరసంగా వుంది. అవిద ఈ విద్య ఎక్కడ నేర్పించా అని అతను ఆశ్చర్యపోయాడు. ఈ అల్లా ధుని మీద పెద్దది నుంచీ రరువారి తరాలకి అందిన మూలికలు, బెషధుల గురించి ముఖ్యంగా తెలిసిన తన తల్లి జ్ఞాపకం వచ్చింది. బెల్ వాడిన బెషధం తెల్ల బాడి మందు కాదు. ఆ మందు వాడినట్లు తెల్ల దాక్టరుకి తెలియగూడదని తనకి తెలుసు. అతని మనస్సులో బెల్ మొహం మెదిలింది.

బెల్ తన తెగకి చెందిన మనిషే అయివుండాలని అతను అయిష్టంగానే భ్రమించుకున్నాడు. జుహుల్లో కోడి కూతతో లేచి జొన్నలు దంచుతున్నట్టుగా, రోంగా నడి మీద తెడ్డు వేస్తూ పడవ నడుపుకొస్తున్నట్టుగా, వరి కట్ట నెత్తి మీద పెట్టుకొని వయ్యారంగా నడిచి వస్తున్నట్టుగా అమెని ఊహించుకున్నాడు.

అట్లా వెర్రిమొర్రగా ఆలోచించినందుకు తనని తనే మళ్ళీ తిట్టుకున్నాడు. ఇక్కడ యీ తెల్ల వాడి గడ్డమీద మతం, మంచి లేని యీ పనికిమాలిన అగరిక నల్లజాతి మనుషుల్ని యే సందర్భాలలో గానీ తన ఊరితో ముడి పడి ఆలోచించడం శుద్ధ అసంబద్ధంగా తోచింది.

కుంటా కొద్ది కొద్దిగా కోలుకుంటున్నాడు. నొప్పులు కొంత తగ్గి బైట నుంచి వినిపించే సవ్వడుల్ని బట్టి, చెవులకి వినబడే నల్లవాళ్ళ గొంతులు బట్టి తను కొత్త చోట వున్నాడనేది అతనికి స్పష్టమైంది. పాక లోపం పడిన మీద పండుకుని వాళ్ళ వంటకాల వాసనల్ని పసిగడుతున్నాడు; రాత్రి వాళ్ళ చూసులాడుకోవడం, పదాలు పాడ్యం, ప్రార్థనలు చదవడం వింటున్నాడు. తెల్లవారగానే శంఖం పూదటం ఆలకిస్తున్నాడు.

రోజూ తెల్ల డాక్టరు వచ్చి పోతున్నాడు. కాలికి కట్టు మారుస్తున్నాడు. బెల్ మూప్పుటా భోజనం, మంచినీళ్ళు తెచ్చి పెడుతోంది. చిరునవ్వు నవ్వు అతని నుదుటి మీద వెచ్చగా చెయ్యి వేస్తుంది. అతన్ని కదలనీకుండా కట్టని, చీలమందల్ని కట్టి పడేసిన తాళ్ళు తొలిగాయి. కాస్సేపు సాధన చేశాకాళ్ళ చేతులు స్వాధీనంలోకొచ్చాయి. మోడేతులమీద పైకి లేవగలుగుతున్నాడు. కుడి పాదానికి కట్టిన కట్టు మాత్రం గుమ్మడికాయంత బొద్దుగా కనిపింది.

బెల్ కనిపించినప్పుడు అతనికెందుకో కోపం కలిగింది. మాంటా థాషలో కసిగా తిట్టాడు. ఆమె తెచ్చిన మందు తాగి కప్పుని గట్టిగా నేలమీద కొట్టాడు. తెల్లవాడి గడ్డమీద అడుగుపెట్టాక ఎవరిమీదా అంత గట్టిగా అడుగు పెరగడు, తను ఆంతకోపంతో ఆమె మీద విరుచుకు పడ్డా ఆమె చలించకుండా ఆప్యాయత ప్రదర్శించటం చూసి అతనికి యింకా తిక్కురేగింది.

కట్టు విప్పిన చూడురోజులరవార తెల్ల డాక్టరు రెండు చందర్లతో తెచ్చి కుంటాకిస్తూ, కుడి కాలు నేలకి తగలకుండా పట్టా నకవాలో అడుగు ప్రత్యక్షంగా ప్రదర్శించి చూపారు. కాలికి దెబ్బ తగిలి నడవలేని వాళ్ళు కలకింద కర్రలానించుకుని ఎగుర్తూ నడవటం అతను జుహుల్లో చూశాడు. బెల్ తోసహా డాక్టరు బైటికి వెళ్ళిపోయాక అతను చంకం కింద కర్రలానించుకుని గుడిసెలోపం నెమ్మదిగా ఒంటి కాలుమీద ఎగుర్తూ నడవడానికాసేపు సాధన చేశాడు.

బెల్ భోజనం తెచ్చినప్పుడు నేలమీద పడ్డకర్రపోటు గుర్తు చూసింది. ఆమె మొహం సంతోషంతో వెలిగింది. కుంటా ఆమె మీద మీద కూడా కోపగించుకున్నాడు. ఆ గుర్తులు ఆమె కంట పడకుండా వెయ్యనందుకు తనని తిట్టుకున్నాడు. బెల్ బైటికి వెళ్ళిపోయాకగాని తెచ్చిన భోజనం అతను ముట్టుకోలేదు. ఆమె వెళ్ళాక గబగబా భోజనం

కొద్ది రోజుల్లో కుంటాకి కర్రలమీద సునాయాసంగా నడవటం అలవాటయింది.

చంకల కింద కర్రలానించుకొని కుంటా గుడిసెలోంచి బైటికి గెంతి కొద్ది సేపు వీధిలో నిలబడి చుట్టూ పరకాయించి చూశాడు. తను నిన్న మొన్నటి దాకా గడిపిన పాత ఫారంతో పోల్చి చూస్తే యీ ఫారం ఎన్నో తెల్ల మెరుగ్గా వుంది. బానిసవాడలో పాకలన్నీ తెల్లగా వెల్లవేసి కుచిగా కర్రంగా వున్నాయి. కొన్ని పాకలకి చెనక కూరగాయ పాదులు పెట్టుకుంటు పురడు కూడా వుంది. ముఖ్యంగా తెల్లదొర భవంతిని ఆనుకుని వున్న గుడిసె అతన్ని అమితంగా ఆకర్షించింది. ఆ పాకముందు గుండ్రంగా చెక్కిన కాగా పూల మొక్కల్తో కలకలలాడుతోంది.

పాకల లోపల ఎట్లా వుంటుందో తనపాకే వాక నిదర్శనం. పాకలో వాక వార చిన్న బల్ల, గోడలో వాక అలమర, దాన్లో వాక రేకు పళ్ళెం, వాక లోటా, స్పూను, పోర్కూ, చాకు వగైరా సరంజామా తనకి తెలిసినవే. కుటుంబము మొక్కజొన్నపొట్టుకూరిన చక్కటి మెత్త...

సాయంత్రం పొలం పని ముగించుకుని బానిసలు ఇళ్ళకి తిరిగి వచ్చేప్పుడు వాళ్ళకి తాపలాలేదు. కొరడా చేరపట్టుకుని గుర్రం మీద కూర్చుని వాళ్ళ ముద్దెనకాలే వచ్చే తెల్ల నిగామనిషి యిక్కడ లేడు. ఇతర వ్యవసాయ కర్షాల్లో రెక్కలు ముక్కలు వేసుకునే బానిసలకంటే యిక్కడ చాకిరీ చేసే వాళ్ళ వగైరా వున్నా తామొక తప్పిపోయిన తెగ మనుషులమనే స్పృహలేదు. తమలో ఆర్థ్యాభిమానమనేది బొత్తిగా లేకుండా తెల్లవాళ్ళు పీల్చి పిప్పి చేశారే క్షానమే లేదు వీళ్ళకి ! బడితే పూజ జరక్కుండా కిడుపుకింత తిండి తింటే చాలనే యావ తప్ప వీళ్ళకి వేరేది పట్టదే అని కుంటా అవేదన. తన తాత జనం అనుభవించే దారుణ ప్రాన్య స్థితిని గురించి ఆవేదన పడుతూ అతను అనేక రాత్రులు నిద్రకు వెలిఅయ్యాడు. తమ రాత యింతే అని అనుభవప్రపదే యీ జనం గురించి తనకెందుకీ అనవసరపు దురద !

రోజులు దొర్లిపోతున్నాయ్ ? కుంటాకి వాంట్లో పూర్తిగా స్వస్థత కలగలేదు. అయినా అతనికెప్పుడూ యే పని చెప్పటంలేదు. తన జాతి మనుషు

తెవ్వరూ తనని నమ్మరు : తనతో మాట్లాడరు. రాత్రిపూట అతనొక్కడూ కుంగిపోయిన మనస్సుతో ఒంటరిగా కూర్చుని చీకట్లోకి తేరిపారచూస్తూ గంటలకి గంటలు గడుపుతాడు. తనకి తానే భారమైపోతున్నట్లుగా అనిపిస్తుంది. అదొక జాడ్యంలాంటిది. అది అతనిలోపల అంతకతకూ విస్తరించిపోతున్నది. ప్రేమ కోసం తను పరితపించి పోతున్నట్లుగా గ్రహించినప్పుడు అతనికి ఆశ్చర్యం, సిగ్గు కలిగాయి.

భానిసవాద చిట్టచివరి పాకలోపుండే చామన చాయ మనిషి గురించి కుంటాకి కుతూహలం పెరిగింది. అతనోరోజు గుర్రపు బగ్గీ దిగుతోంటే కుంటా చూశాడు. వయస్సు యాభై వర్షాలుంటుంది. నలుపూ, తెలుపూ కాని గోధుమరంగు. ఆ చాయనిబట్టి అతను తెల్లవాడికి పుట్టినవాడని కుంటా నిర్ణయించుకున్నాడు. ఓ రోజు ఉదయం వొంటికాలుమీద గెంతుతూ ఆ పాక ముంగిట దాకా పోయాడు. ఆ చామన చాయ మనిషి లోపల గుమ్మంలో ప్రత్యక్షమయ్యాను. ఇద్దరూ వొకరి వంక వొకరు చూసుకున్నారు. అతని కళ్ళలో మొహంలో యే భావమూ లేదు.

“యేం కావాలి ?” అనడిగాడు ఆ మనిషి. అతని కళ్ళు మొహంలానే అతని స్వరం కూడా నిర్విరారంగా వుంది. అతనేమదుగుతున్నాడో కుంటా బోధపడలేదు.

“నువ్వు ఆఫ్రికా నిగ్గరివి.”

కుంటాకి ఆ పదం మాత్రం చప్పన అర్థమైంది. అట్లాగే నిలబడి పోయాడు.

“మంచిది. ఇక పో”

ఆ మాట కటువుగా వినిపించి తనని పొమ్మని కసిరాదని కుంటా బోధపడింది. తడబడుతూ కోపంగా కంగారుగా అతను తన గుడిసెకి వేగంతిరిగి వచ్చేశాడు. తనకూడా తెల్లవాడి భాష తగినంత తెలిసే గనక వుంటే “ఓయ్, కనీసం నేను నల్లగా వున్నా, నీ లాగా సంకర రంగులో లేను” అనేసి వుండేవాన్ని గదా అనుకున్నాడు కుంటా. ఆ రోజు లగాయితు అతను మళ్ళీ ఆ గుడిసె వేపు కన్నెత్తి చూస్తే వొట్టు!

రాత్రి భోజనాలయ్యాక నల్లవాళ్ళంతా బిలబిలలాడ్తూ ఆగుడిసె వెళ్ళి ఎందుకు పోతారా అనే ఉత్కంఠ మాత్రం అతను అణచిపెట్టుకోలేకపోయాడు. ధారాపాతంగా అతను మాట్లాడే మాటలు వినిపిస్తుంటాయి; మర్యాద మర్యాదలు పగలబడి నవ్వుతారు. ప్రశ్నల వర్షం కురిపిస్తారు. అతనెవరో, యేదేస్తుంటాడో తెలుసుకోవాలని కుంటా తపించిపోయాడు.

రెండు వారాల తరవాత వో రోజు మధ్యాహ్నం ఆ చామనచాయ

మనిషి కుంటాకి ఎదురుగా తారసిల్లాడు. అంతకు ముందు ఏమి జరగనట్టు, అతను కుంటాని తన పాకకి రమ్మని తలాడిస్తూ సైగ చేసి పిలిచినప్పుడు కుంటా విస్తుపోయాడు. ఆ వైఖరి కుంటాని నిర్వీర్యుణ్ణి చేసేసింది. అతని మీద పేరుకున్న కోపం క్షణంలో దిగిపోయింది. కుంటా మాట మాట్లాడకుండా బద్ధిగా అతని వెనకబడి ఆ చివరి పాకలో అడుగుపెట్టాడు. ఇద్దరూ ఎదురు కొదురుగా చెరొక స్థూలు మీద కూర్చున్నారు, ఆ మనిషి నోరు విప్పాడు.

"నీ యంత మూర్ఖుడు లేదని నిన్ను గురించి వింటున్నా. వాళ్ళు నిన్ను చంపేయ్య కుండా వదిలారంటే అది నీ అద్భుతం. చంపిపడేసినా యీ చట్ట ప్రకారం వోప్పే. తప్పించుకు పారిపోయేవాన్ని పట్టుకొని చంప వచ్చని చట్టం చెబుతుంది.

అబ్బాయి! ఈ తెల్లవాళ్ళు ఎక్కడికి పోయినా ముందు కోర్టులు కడ తారు. ఎందుకు? ఇష్టా రాజ్యంగా చట్టాలు చెయ్యటానికి. ఆ తరవాత చర్చిలు కడతారు. ఎందుకో తెలుసా? తాము క్రిష్టియన్ల మని నిరూపించుకోటానికి. నిగ్గరని రాచిరంపాన పెట్టడానికే వాళ్ళి చట్టాలన్నీ రాశారు.

నిగ్గరు తుపాకి పట్టుకుంటుం నేరం. ఆఖరికి, దుడ్డుకర్ర లాగే అగపడే కర్రెముక్క కూడా చేత పట్టగూడదు. వొక ఊర్నుంటే యింకో ఊరు పోవా ంటే పాసుండాల్సి. పాసు లేకుండా పట్టుబడితే యిరవై కొరడా దెబ్బలు. తెల్లవాడి కళ్ళల్లో కళ్ళ పెట్టి చూస్తే పది కొరడా గెబ్బలు. తెల్లవాడిపైన రెయ్యిత్తిలే ముప్పుయి దెబ్బలు.

నువ్వు అబద్ధం ఆడావని తెల్లవాడు వొట్టేసి చెప్తే నీ-చెవి కోసెయ్య టుంటుంది చట్టం. నువ్వు రెండు సార్లు అబద్ధమాడావని తెల్లవాడు చెబితే నీ రెండు చెవులకి ఎసరొస్తుంది. తెల్లవాన్ని చంపావో ఉరికొయ్య! నల్లవాన్ని చంపితే కొంప ముంచుకుపోడు; కాసిని కొరడా దెబ్బలు తించే చాలు.

నిగ్గరు చదవడిం రాయటం నేర్చుకోటం నేరం. తోటి నిగ్గరు కెవడి త్రేనా పుస్తకాలు యివ్వటం నేరం. ఆఫీసాలో మాదిరిగా నిగ్గరెవడైనా దోపు వాయుండాడో వాడి వొక్క చీల్చి దోలు కట్టమని చట్టం ఆన."

ఆ మనిషి ఏకదాదేగా తెల్లవాడి భాషలో అట్లా చెప్పుకు పోతోంటే కుంటా ఆయోమయంగా వింటూ కూర్చుండిపోయాడు. తనకా భాష తెలవదని అతనికి తెలుసునని కుంటా గ్రహించాడు, వొక మానవ మాత్రుడు మరొక మానవ మాత్రుడితో మాట్లాడే మాదిరిగా ఎవరో వొకరు తనతో యదార్థంగా మాట్లాడుతున్నందుకు కుంటాకి నవ్వాలని యేడ్వాలని కూడా అనిపించింది. అట్లా వొక మనిషి ముఖాముఖి కూర్చుని మాట్లాడి ఎన్నాళ్ళయింది!

"అబ్బాయి; నీ కాలు నరికారంటే గుర్తొస్తుంది...వాళ్ళ చేతులు నర

కటంతో ఆగిపోయారు. పిచ్చలు కోసేశారు... లింగం నరికేశారు... బతుకు బుగ్గయిపోయిన అటువంటి నిగ్గర్లు అనేక మందిని నేనెరుగుదును. ఎముకల్ని కరుచుకున్న మాంసం ఊడి వచ్చేదాకా నిగ్గర్లని కొట్టటం నాకు తెలుసు. నిండు గర్విణులైన నిగ్గరు ఎడవాళ్ళని పొట్ట కింద గుంత తవ్వి బోర్ల పండ్ల కోబెట్టి కొరడాల్తో కొడతారు. తిరుగుబాటు మాట నోటితో ఉచ్చరించటం పిచ్చి చాలు ఆ నిగ్గర్ని నిప్పుల మీద నాట్యమాడిస్తారు."

కుంటా అర్థం చేసుకోవటానికి ప్రయత్నం చేస్తూ వింటూ కూర్చున్నాడు. ఓ తొలికారు బుడ్డాడు ప్లేట్లో భోజనం తెచ్చాడు. వాడు కుంటాని చూస్తూనే బైటికి లగెత్తి యింకో ప్లేటు భోజనం తెచ్చాడు. ఇద్దరూ మానగా భోజనం ముగించారు. మిగతా నల్ల వాళ్ళంతా అక్కడికి వచ్చే చేతయిందని కుంటా చివాల్ని లేచి కర్రలు సర్దుకున్నాడు. చామనచాయ మనిషి కుంటాని కూర్చోమని సైగ చేశాను.

కొద్ది షడార్లో వాడలోని నల్ల వాళ్ళంతా రాసాగారు. కుంటాని చూసి వాళ్లు ఆశ్చర్యపోయారు. చిట్ట చివరికొచ్చిన టెల్ అతన్ని అక్కడ చూసి విప్లవం పోయింది. కథా కాలక్షేపం ప్రారంభమైంది. శ్రోతలు పగంబడి నవ్వులు ప్రశ్నలడిగారు. కుంటాకి కొన్ని పదాలు అర్థమయ్యాయి.

కుంటా తన గుడిసెకి తిరిగొచ్చేటప్పటికి జాగా పొద్దుపోయింది. చామ సేపడివాకా నిద్ర పట్టలేదు. అతని మనస్సు అంతర్మథనంతో కొట్టుమిట్టాడు.

"ఓ రోజు సాయంత్రం కుంటా ఆ చామనచాయమనిషి గుడిసెలో కూర్చుని అతను చెప్పే మాటలు వింటున్నాడు. మాటల మధ్య అతను చిట్ట చివరికి "యూ-నూ టోపి" అనేశాడు. కుంటా మొహం కోవంతో తెప్పించింది. "కుంటా కిందే!" అన్నాడు గట్టిగా. తెల్లవాడి గడ్డమీద ఆడుకుంటున్న పెట్టాక అతని నోట్లోంచి వెలువడ్డ మొదటి మాట అదే.

చామనచాయ మనిషి అనంగీకారంగా రల తిప్పాడు.

"నువ్వు టోపివే! ఆ ఆఫీసా చెప్త నువ్విక మర్చిపోవాలి. అదే పట్టుకుని వేల్చాడేవంటే తెల్లవాళ్లు రెచ్చిపోతారు! నిగ్గర్లు బెదిరిపోతారు."

అతను పాకలో కబయజూని వో చెక్క వస్తువు తెచ్చి చూపిస్తూ "ఫిడల్" అన్నాడు. కుంటా వెంటనే "ఫిడల్" అని ఉచ్చరించాడు. అతని కుంటా చేత తెల్లవాడి భాషలో చాలా పదాలు పలికించాడు. "నువ్వు పట్టుకనిపించేటంత మూగవాడివి కావే!" అని అతను కుంటాని మెచ్చుకున్నాడు.

అతను కుంటాకి రోజూ తెల్లవాడి భాష నూరిబోస్తున్నాడు. కుంటా ఆ భాష అర్థం చేసుకోవటమే కాకుండా, ఆ భాషలో మాట్లాడగలుగుతున్నాడు. ఆ చామనచాయ మనిషి ఫిడలు వాయిస్తాడు కాబట్టి అతన్ని "ఫిడల్" అని పిలుస్తాడు.

అంతా అతనికి బోధ పడింది.

ఓ కోజు గిడియన్ అనే నల్లవాడు కుంటా కోసం ప్రత్యేకమైన బూట్లు తయారుచేసి తెచ్చాడు. మంచి కాలుకు తొడిగే బూటు కోపల సగం మేర మాది కూరి వుంది. కుంటా వెంటనే అవి తొడుక్కుని తృప్తిమేర నడిచాడు. మొట్టమొదట్లో కుడికాలు మందెత్తిపోయినా క్రమేణా అలవాటు చేసుకుని సుఖంగా నడవ గలిగాడు.

అదే వాడంతో ఫిదేయ కుంటా కొర కొత్త వార్త చెప్పాడు. కుంటా కాలికి వైద్యం చేసి నయం చేసిన యజమాని పిలియవాలర్ అతన్ని తన తమ్ముడి దగ్గర్నుంచి కొనేసుకున్నాడని ఫిదేయ చెప్పాడు. అతన్ని మొట్టమొదట కొన్న తెల్లజసామి చాలర్ సోవడుడు. ఫిదేయ ఇవన్నీ విడచుర్ని తెలుసున్నప్పుడు కుంటా మొహంలో యే భావమూ వ్యక్తం కాలేదు. కాని మనస్సులో మాత్రం ఒకండుకు మండి పడిపోయాడు. ఎప్పుడుపడితే వాడు తనని సొంతం చేసుకోవచ్చునన్న మాట! పాద ఫారానికి చికిగి పంపించి కేస్తారేమోనన్న భయం మాత్రం తొలిగింది.

“మాసా విలియం మహా మంచోదని యిక్కడి నిగ్గర్లంతా తెగ మెచ్చుతుంటారు. ఎప్పుడూ మంచోడు కాదు. అందరూ మనల్ని నిగ్గర్లుగా చావమనే వాళ్ళే. నిగ్గర్లే వాళ్లు కూడబెట్టిన పెద్ద అస్తి” అన్నాడు ఫిదేయ.

26

ఆఫీసాలో కాలమాను తెలుసుకోవడానికి క్యాలెండర్లు లేవు. సొరకాయ బుర్ర ఒక్కటే వాళ్ళెరిగిన క్యాలెండరు. ప్రతి నెలపొడుపుకి అందులో ఒక గురికరాయి వేస్తారు. ఎన్ని గురికరాలు వేస్తే అన్ని నెలలు గడిచినట్లు తెక్క. అదే మోస్తరుగా కుంటా వో సొరకాయ బుర్రలో పన్నెండు గుండ్రటి రంగు రాళ్ళు వేశాడు. అంటే మొట్టమొదట పని చేసిన ఫారంలో పన్నెండు నెలలు గడిచినట్లు భావించుకున్నాడు. తరువాత మరో ఆరు రాళ్ళు వేశాడు. అంటే, తెల్లవాడి గద్ద మీద కాలు మోపి అప్పటికి 18 నెలలు గడిచిపోయినట్లు గుణించుకున్నాడు. ఆఫీసాలో తను ల్లవాడికి పట్టుబడే స్థానికి తన వయస్సు 17 వుంటుంది. దానికి ఏడాదికి కలపితే తనకిప్పుడు పంతొమ్మిదో వర్షం నడుస్తున్నట్లు తెలుసుకున్నాడు.

తనకింకా ఇరవయ్యేళ్ళయినా నిండని చిరుత వయస్సులో వున్నాడు.

కాని, గదివిపోయే యేళ్ళతో పాటు తన ఆశ. అభిజాత్యం క్రమేణా ఉడిగి పోతుంటే ఉదాశీనంగా చూస్తూ జీవిత శేషం యక్కడే గడిపెయ్యాలా? అని విచి మిగిలేదంటూ యేమీ లేకుండా కాలం తీరిపోయే దాకా యేం చూసుకుని జీవించాలి? అది తలుచుకుంటేనే మనస్సు భీతితో వాణికిపోయింది.

ఓ రోజు మద్యాహ్నం కుంటా ఫిదేలయ్య గుడిసెలో కూర్చుని పిదా పాటీ ముచ్చటించే సమయంలో తోటపని చేసే ముసలయ్య కూడా అక్కడికి చేరాడు. కుంటా అతన్ని చాలా సార్లు చూశాడేగాని అట్టే పరిచయం లేదు. యజమాని సేవలో అతని జుట్టు నెరిసిపోయింది. ఏళ్ళు ముదిరి, తీళ్ళు నవలిన ఆ ముది నిగ్గుకి వేలంలో వెల పలకదు గనక దొరకి గత్యంతరం లేక గంజిపోస్తున్నాడు.

"రేపట్నుంచీ నువ్వు నాతో పాటు తోట పని చెయ్యాలని దొర చెప్పాడని బెల్ చెప్పిందే" అన్నాడు తోటమాలి ముసలయ్య.

ఒంటిగా కూర్చుని అస్తమానం ఆలోచనల బరువుతో కుంగిపోయేదాని కన్నా చుట్టి చేతుల్లో మట్టి పిసకటమే మేలు! మరోజు నుంచీ కుంటా తోటపనిలో కుదిరాడు. ముసలయ్య కలుపు పీకుతుంటే అతను కలుపు పీకాడు. టోమాటో, ఆలుగడ్డల మొక్కలకి పట్టిన చీడ పురుగుల్ని ముసలయ్య వేళ్ళతో పెరికి కాళ్ళ కింద నలిపి పారేస్తుంటే అతనూ అదే పని చేశాడు.

ప్రతిరోజూ ఉదయం బెల్ బుట్ట పట్టుకుని కూరగాయల కోసం తోట వచ్చేది. దొర యింట్లో బెల్ వంటలక్కని కుంటాకి అప్పుడు తెలిసింది. రోజూ తోటకొచ్చి పోతున్నా ఆమె అతనివంక కన్నెత్తి చూసేది కాదు. వన్నెత్తి పలకరించేది కాదు. అనాడు అతను చావు బతుకులమధ్య సతమతమై పోతున్నప్పుడు ఎంతో పరిచర్య చేసిన మనిషి యిప్పుడిట్లా మారిపోయిందేమో అని అతను మధన పడిపోయాడు. ఆమెని కంటగించుకున్నాడు.

కుంటా తోట పనిలో చేరిన కొద్ది రోజులకే ముసలయ్యకి సుస్తీ చేసే హఠాత్తుగా తోటకి రావటం మానేశాడు. ముసలయ్య తోట పని చేసినంతకాలం బెల్ రాగానే చకచకా కూరగాయలు తెంపి బుట్టనింపి ఆమె వెనకాలే మోపుకుని పోయి వంటింటి గుమ్మంలో పెట్టి వచ్చేసేవాడు. ఇప్పుడా పని కుంటా పాలబడింది. బెల్ మహారాణిలా ముందు నడిచి పోతుంటే తను బుట్ట మోస్తూ ఆమె వెనకాలే నడిచి వంటింటి గుమ్మంలో పెట్టి రావటం అతనికి మంటా వుండేది. దాంతో అతనికి బెల్ మీద చెడ్డ కని పెరిగింది.

కుంటా సొరకాయ బుర్రలో వో నెం పొడుపు నాడుదయం ఇంట్లో రెండో రాయి పడింది. ఆ రోజే అతనికి బెల్ కి మధ్య గడ్డకట్టిన మంచు కలిగటం ప్రారంభమైంది. కూరగాయల బుట్ట వంటింటి గుమ్మంలో పెట్టి ము

అతనితో యే షణంలో డెర్ అతన్ని లోపలికి పిలిచి శాండ్విచ్ పెట్టింది. రోజూ యేదో ఒకటి తినటానికిచ్చేది. ఆమె వంటకాల్ని మెచ్చుకుంటూ యేదో తప్పని అతను తహ తహలాడేవాడు, కాని మనస్సులోని మాట తెల్లవాడి లాగే బట్టాడా కాక తికమక పడిపోయి గురుమంటూ వెళ్ళి పోయేవాడు. నెంలు గడిచిపోతున్నాయి. రుతుచక్రం గిరున తిరుగుతోంది. రెండు క్షణం పండుగలు వాటిపోయాయి. కుంటా సొరకాయ బుర్రలో చాలా రాళ్ళు పడ్డాయి.

ఓ ఆదివారం మధ్యాహ్నం కుంటా కాట్ల ఫిడెలయ్య పాకకి దారి పోయి. వసపిట్టలా వాగే ఫిడెలయ్య ఆవేశ నోరు మూసుకుని నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నాడు. సంభాషణ ప్రారంభించటం కుంటా వంతుంది.

"ఫిడెలయ్యా! డ్రైవరు లూథరు దొరగారో పాటు ఎక్కడకెళ్ళినా తెల్ల వాళ్ళంరా "టాక్సులు" గురించి గగ్గోలుగా మాట్లాడుకోటం విన్నాట్ట! ఇంతకి "టాక్సులంటే యేమిటి!" అనడిగాడు కుంటా.

"తెల్లవాళ్ళ కొనుక్కునే ప్రతి వస్తువు మీదా అదనంగా కట్టే డబ్బుని తాగుంటారు. సముద్రం అవతల వో తెల్ల రాజున్నాడు. తను భాగ్యవంతుడు కావటానికి ఆయన పిళ్ళ మీద టాక్సులు చేస్తాడు" అని ఫిడెలయ్య జవాబు చెప్పి మౌనంగా వుండిపోయాడు.

అడిగిందే తదపు ఆవకుండా గబగబా చెప్పుకుంటాపోయే ఫిడెలయ్య ఉత్తరంగా రెండు ముక్కలు చెప్పి మూతిబిగించుకోవటం విధూరంగా కనిపించింది. ఫిడెలయ్య మౌనానికి కుంటా నిరుత్సాహపడిపోయాడు. నిశ్శబ్దం భింబలేక అతనే మళ్ళీ ఫిడెలయ్యని కదపాల్సి వచ్చింది.

"ఫిడెలయ్యా! నువ్వొక్కడికి రాకముందు ఎక్కడుండేవాడివి!"

ఫిడెలయ్య కుంటాకేసి తేరిపార జూశాడు.

"ఎక్కడ ప్రతి సిగ్గరోడికి నా గురించి యావే. నేను ఎవ్వరికి యేమీ చెప్పను" అన్నాడా ఫిడెలయ్య మహా కటువుగా.

"కాని నువ్వు వేరు. ఎందుకంటే సీకస్సలు యేమీ తెలవదు. నువ్వు కాలనరించుకున్నావ్. నానా అవస్థలూ పడ్డావ్. అయితే యీ అష్టకష్టాలన్నీ పట్టి నువ్వొక్కడివే కాదు. నేనిప్పుడు చెప్పేది ముంకెవడి చెవులోనైనా పడారో నిన్ను తలచిందలుగా వేరాడగదాను," అన్నాడు కోపంగా.

"ఎవ్వడికి చెప్పను" అన్నాడు కుంటా.

"వెనుక నేను ఉత్తర రెవోలూషన్లో వుండేవాన్ని. నేను కొలువు చేసిన మన నిశ్శబ్ద మునిగి చనిపోయాడు. అదెట్లా జరిగిందో ఎవ్వడికి తెలవదు. అది నేను అక్కణ్ణుంచి ఉదాయించాను. నా మీద హక్కుందని ఆప

టానికి అతగాడికి పెళ్ళాం పిల్లలేరు. చాలా రోజులు రెండియ్యిస్త గుడారాల్లో దాక్కున్నాను. ఇక నన్ను పట్టుకునే ప్రమాదం లేదని చూచి చేసుకున్నావా? వాళ్ళ దగ్గర్నుంచి బైటపడి యీ వర్జీనియా చేరి ఫీడేలు వాయిస్తూ రోజులు గడుపుతున్నా." "

"వర్జీనియా అంటే యేమిటి!" అనడిగాడు కుంటా వెంటనే.

"ఓరి, ఆయోమయ చక్రవర్తి! మనం గడిపేది వాక బతుకే అనడి కుంటే ఇప్పుడు మనం బతుకుతున్న కాలాని పేరు వర్జీనియా."

"కాలాని అంటే!" అనడిగాడు కుంటా.

"నువ్వు మరి ఇంత మందమరివని అనుకోలేదు. ఈ దేశంలో మొత్తం పదమూడు వలసలున్నై, మనకింకా దక్షిణాదిన రెండు కెరాలినాలున్నాయి. ఉత్తరాదిన మెరీలాండ్, పెన్సిల్వేనియా, న్యూయార్క్ వగైరా ఉన్నాయి. ఉత్తరానికి నేనైతే పోలేదు గాని అక్కడ యిక్కడున్నంత మంది నిగ్గరలేరని చెప్పుకుంటారు. అక్కడ తెల్లవాళ్ళకి బానిస తనమంటే గిట్టదంట! వారు మర జనాన్ని స్వేచ్ఛగా మనుకుంటున్నారు."

అతను చెప్పింది కుంటాకి బోధ పడకపోయినా బోధపడ్డట్టుననే బాడు. మళ్ళీ యేమైనా అడిగితే తనకింకా ఎన్ని తాటాకులు కదలావోమని భయపడి కుంటా మెదలకుండా వుండిపోయాడు.

"నువ్వెప్పుడై నా రెండియ్యిస్తని చూశావా?" అనడిగాడు ఫీడేలయ్య.

కుంటా మొదట తటపటాయించి తరవాత, "ఒకళ్ళిద్దర్ని చూ"

అన్నాడు.

"తెల్లవాళ్ళ యీ గడ్డ మీద అడుగు పెట్టక ముందు నుంచి యిక్కడ ఇండియన్లువుండేవాళ్ళు. ఎవరో కొలంబస్ అనే ఆయన యీదేశం కనిపెట్టాడహా! అని తెల్లవాళ్ళ దప్పు కొట్టుకుంటారు. ఆయనొచ్చేసరికి యిక్కడ ఇండియన్లుంటే మరి ఆయన కొత్తగా కనిపెట్టేదేమిటో!"

"తెల్లవాడి తత్వమే అంత! వాడికి తన కన్నా ముందు నుంచి వున్నవాళ్ళ మనుషులు కారు. పైగా వాళ్ళని అడవి మృగాలంటారు" అన్నాడు కుంటా.

ఫీడేలయ్య కుంటా మాటల్ని మెచ్చుకోకుండా వుండలేకపోయాడు.

"అక్కడ మీ ఆఫీసావాళ్ళు. ఇక్కడ మా యిండియన్లు ఒకే తరహాలో ఉంటారు. మీరున్నచోటికి యీ తెల్లవాళ్ళని రానిచ్చారు; తినబెట్టారు. పండ్లు ఇచ్చారు. తరవాత వాడు మిమ్మల్ని వంగదీసి గుడ్డుతుంటే, గొలుసుల్లో కట్టి పడేస్తుంటే సమ్మగావుంది."

ఫీడేలయ్య కొడిసేపు అగి మళ్ళీవెంటనే దడదడామాట్లాడం మొదలెట్టాడు.

కుంటా కేసి చూసి తోటమాలి తాత వో పాట ఎత్తుకున్నాడు.

“అ...యా...తేరే ఉంబం, బువా—

కీ లే టీ దేనిక్ వోరే...

పాడ్తూ పాడ్తూ వున్నవాడల్లా మధ్యలో పాట కట్టి పెట్టి “యా పాటమ
అమ్మ పాడుతూ వుండేది. ఆమె తన అమ్మ దగ్గర్నుంచి యీ పాటనేర్చుకున్నా
నని చెప్పేది. మా అమ్మమ్మ నీ మాదిరిగానే ఆఫీకా నుంచి వచ్చింది. ఈ
పాటని బట్టి ఆమె ఎక్కణ్నుంచి వచ్చిందో నువ్వు చెప్పగలువా!” అనడిగాడు.

“సెరేరీ తెగలో పాడే పాటలాగా వుంది. ఆ భాష నాకు రాదు. ఆఫీకా
నుంచి నేనొచ్చిన ఓడలో ఆ భాషలో మాట్లాడడం విన్నా” అన్నాడు కుంటా.

తోటమాలి తాత తన చుట్టు పక్కల ఎవరైనా తచ్చాడుతున్నారేమో
దొంగచూపులు చూసి “ఇంకా పాడానా అంటే ఎవడో వొకడు విసిదొరకిమో
స్తాడు. నిగ్గర్లు ఆఫీకా భాషలో మాట్లాడుకోటం తెల్లవాళ్ళకిగిట్టదు” అన్నాడు.

ఆ ఎత్తుముక్కు, చప్పిడి పెదాలు కారు నలుపు బట్టి అతను నిస్సహం
హంగా గాంటియా సోదరుడే అని కుంటా చెప్పబోతున్నవాడల్లా తెలు
తమాయించుకున్నాడు. తాత చెప్పినట్లు అటువంటి విషయాలు పరస్పరం
ముచ్చటించుకోవటం మంచిది లాదని కుంటా మాట మార్చేశాడు.

“తాతా ! మొదట నువ్వెక్కడుండేవాడివి ? ఇక్కడికెట్లా వచ్చావు
అడిగాడు.

“అదొక పెద్ద కథ. నిగ్గర్లంతా నానా అవస్థలూ పర్లత్తే నేనూ వ్వు
ఒకప్పుడెట్లా వుండేవాన్ని ! రాళ్ళు తింటే అరాయించుకునేవాన్ని ! మా
కాళ్ళకానించి ఫద్ మని వొంచే వాన్ని. దాన్యం బస్తాని అవలీలగా తెల్ల
వాన్ని. బరువైన చునిషిని తెల్లు దగ్గర బట్టుకుని ఒంటి చేత్తో లేపేవాన్ని
అట్లాంటి వాన్ని దావ చితక బొడిచి, ఒంట్లో ఎముకతేరేసి నా పాత రో
యా దొరకి అమ్మిపారేశాడు. ఇప్పుడు ఒంట్లో సత్తువనేది లేదు. అహో
దొరికితే హాయిగా విశ్రాంతి తీసుకోవాలనుంది” అన్నాడు తాత విషాదం

కుంటా భారంగా తాత దగ్గర శలవు తీసుకుని తన గుడిసె వద్ద
శాడు. మూగ టీవాలా అగపడే యీ మనుషులగుండెల్లో ఎంత బడవానలం
వుందో అతనికి అర్థమైంది.

మర్రోజు బెల్ని మాటల్లోకి దించాలని కుంటా నిశ్చయించుకున్నాడు
ఆమె అభిమాన విషయం మూగ వాలర్ అని అతనికి తెలుసు. తాత
దుకు పెళ్ళిచేసుకోలేదో అడిగితే బెల్ దడదడా వాగేస్తుందని తెలిసే
అమెతో ఆ ప్రస్తావన తెచ్చాడు.

“నేనిక్కడ కొలుపుకి కుదిరిన యేడాదే దొరకి పెళ్ళయింది. దొరకి

పేరు ప్రియిల్లా; ఎంత అందంగా వుండేదనుకున్నావ్? ఏదాది తిరక్కుండానే కదుపొచ్చింది. పూస లాంటి ఆడపిల్లని కని పురుట్లోనే చచ్చిపోయింది. తరవాత ఆ పిల్లా పోయింది. ఆ రోజు నుంచీ దొర మారిపోయాడు. మళ్ళీ మెనుకటి మనిషి కాలేదు. చాకిరీతో చర్దామనే మనిషి లాగా పొద్దస్తమానం పని...పని...పని కావాలి, ఎవరికి యేమైనా రెక్కలు కట్టుకొని వాలకపోలే దొరకి నిద్రరట్టదు. పిల్లకి సుస్తీ చేసిందంటే ఆయన తయారు. యే నిగ్గరికైనా బెల్లు తగిలించందంటే పరిగెత్తుకు పోతాడు. ఫిడెలయ్యని, నిన్ను ఎంత ఆడు తున్నాడు! వానిసల్ని పట్టుకునే వాళ్ళు నీ కాలు నరికేశారని విన్నప్పుడు ఎంత మండిపడ్డాడనుకున్నావ్! తక్షణం సొంతరమ్ముడుదగ్గర్నుంచీ నిన్నుకొనేశాడు."

కుంటా నిశ్శబ్దంగా విన్నాడు. సల్లవాళ్ళ విశాల హృదయాల్ని, లోతు మనస్సుల్ని ఆర్థం చేసుకోవడం మొదలెట్టాననే అనుకున్నాడు గాని తెల్లవాళ్ళ క్షూడా మానవ సహజమైన బాధ, దుఃఖం వుంటాయనేవి అతనికిదివరకు కట్టలేదు. తన మనస్సులో పెల్లుబికే భావాల్ని తెల్లవాళ్ళ భాషలో బెల్కి అర్థమయ్యేటట్లు చెప్పగలిగితే బాపుణ్నినిపించింది. తన చిన్న తనంలో న్యోబోట్ చెప్పిన మొసలి కథ బెల్కి చెప్పాలనిపించింది. అవ్వ ఆ కథ ఎప్పుడు చెప్పినా "మంచి ప్రతిఫలం తరచు చెడే!" అని ముగించేది.

తను పుట్టిన యిల్లా, పెరిగిన ఊరూ గుర్తురావటంతో ఎన్నాళ్ళుగానో తన మనస్సులో నానుతున్న మాట బెల్కి చెప్పడానికి అదే సరైన సమయంగా కంటాకి చప్పున స్ఫురించింది. ఒక్క రంగు తప్పిస్తే, ఆమె అచ్చం అందాల హండిలా భామ లాగా వుంటుంది. ఆ మారే గర్వంగా ఆమెతో అనేశాడు. ఆ మాటకి ఆమె చెప్పి మేకతోలే కప్పతోందో, రెచ్చిపోయి ముఖాన పేద పీచు చల్లుతుందో అతనికి తెలిసిపోయింది.

"యేంటా మతిలేని మాటలా, నువ్వు? రోజూ యీ తెల్లవాళ్ళు ఒకం కొట్టి నీలాంటి అప్రివా నిగ్గర్లని యిక్కడెట్లా దించుతున్నారో ఏంటో వాడు తెలవటం లేదు" అంది బెల్ కోపంగా.

ఆ తర్వాత వో నెలరోజుల పాటు బెల్ అతన్నో మాట్లాడలేదు. ఆఖరికి కాలగయల బుట్ట కూడా తోట నుంచీ వంటింటి దాకా తనే స్వయంగా పోసుకుపోయింది. ఓ సోమవారం నాడు తెల్లగా తెల్లవారకుండానే ఆమె తావాపుడిగా తోటకి పరుగెత్తుకొచ్చింది. ఆమె కళ్లలో ఏదో పోటెత్తిన ఆరాటం.. పాటలు తవవిదురూ దొర్లాయి.

"జిల్లా దొర యిప్పుడే మన దొరతో మాట్లాడి పోయాడు. సత్తరాదిన... బోట్ల అనే జోట పెద్ద యుద్ధమవుతున్నదంట!...సముద్రం అవకడున్న రోజుగానూ టాక్సు లేసినందుకు తెల్లవాళ్ళంతా తెగ మండిపోతున్నారంట!

చాధర్మి పిలిచి తక్షణం బగ్గి కట్టిపించి మనచోర పట్నంపోయాడు. తలకిందులై పోయాడంటే నమ్ము..."

కుంటాకి ఆమె యేం చెప్తుందో అర్థంకాలేదు. 1766 లో బ్రిటిష్ పాలన మొదలుపెట్టిన తర్వాత ఉద్దేశించి స్థాంతు చట్టం చేసిందనీ ; తేయాకు, గాజు, తామరం వగైరా వస్తువుల మీద సుంకాలు విధించిందనీ కుంటాకేం ఎరుక ?

ఆ రాత్రి పెండలకడ భోజనాలు ముగించి బానిసవాడతో జనమంతా ఫీడెలయ్య గుడిసెలో గుమికూడారు. బోస్టన్ అనే ఆ పట్నం ఎక్కడుంది ఎక్కడుందని ఫీడెలయ్యని ఊపిరాడ నిచ్చారు కాదు.

"రఝ్యమని ఆమెమేమాల మీద దొడుతీసే రాచగుర్రాల మీద పోతే ఊరు చేర్చానికి పది రోజులు పడుతుందని వినికొడి" అన్నాడు ఫీడెలయ్య.

చీకట్లు చీక్కబడి వేళకి చొరగార్ని యింటి దగ్గర దింపి లూరదూరాన వచ్చాడు. రావటం రావటం సరాసరి ఫీడెలయ్య గుడిసెలోకే వచ్చాడు.

"టాక్సుల మాట యింటూనే పిచ్చెక్కి పోయిన తెల్లోళ్ళు రాజగోపాల సిపాయెల్లమీద యిరుచుకు పడ్డారంట. ఆప్ల టపాటపా తుపాకీలు పేల్చారంట. క్రిస్ పన్ అటుక్కి అనే నిగ్గురు మొదామొదలు నేల కులాడంట. తరవాత చాలా మంది తెల్లోళ్ళు చచ్చారంట. దాని పేరు బోస్టన్ ఊచకోతంట." అంటే చొర దైవరు లూధరు వర్ణించి చెప్పాడు.

ఆ తరవాత కొన్నాళ్ళపాటు అచ్చగా అవే ముచ్చట్లు. కుంటా కిరీటం అంతబట్టలేదు. ఎక్కడో దూరంగా ఎవరో గుడ్డులాడుకుంటుంటే యిక్కడ యీ తెల్లవాళ్ళు నల్లవాళ్ళు ఎందుకింత గంగ వెలులెత్తి పోతున్నారో అర్థం అర్థంకాని విషయం. తెల్లవాళ్ళు బజార్లో నిలబడి మాట్లాడుకున్నా. బండిలో కూర్చుని మాట్లాడుకున్నా. బోజనం బల్ల చుట్టూ మాట్లాడుకున్నా ఆ మాటలన్నీ పొల్లుపోకుండా బానిసలు వేలం వెక్రిగా చెప్పకుంటారు. కుంటా కిరీటం అయోమయం.

"తెల్లవాళ్ళకి రహస్యాలేవు. నిగ్గురు మధ్య కూరుకుపోయారు. విన్నవినపడకుండా మాట్లాడుకునే చోటంటూ వాళ్ళకి లేదు. వాళ్ళుతింటూ ముచ్చట్లు చెప్పకుంటే, వడ్డన్ను చేసే నిగ్గురు పిల్ల చెప్పొగ్గి ఛింటించి. నిగ్గురున్నారని వాళ్ళు కొన్ని పదార్థి అక్షరక్షరంగా ఉచ్చరించారే అన్న యిళ్ళల్లో వనిచేసే నిగ్గురు అట్లానే అక్షరక్షరం పలుకుతూ పక్కా పప్పుజెప్తారు. చొరలు యేం మాట్లాడుకుంటున్నారో తెలుసుకోవడం నిగ్గురు పట్టదు" అని ఫీడెలయ్య కుంటాకి వివరంగా బోధ చేశాడు.

వాలర్ చొరతోపాటు ఊళ్ళ తిరిగొచ్చే లూధరు ఏరోజు కారోజు పోలా చెప్తూనే వున్నాడు ఇక్కడి తెల్లవాళ్ళకి వ్యతిరేకంగా రాజగోపాల సిపాయెల్లమీద

మీ పోరాడే స్నేహితులకి స్వేచ్ఛ ప్రసాదిస్తానని రాజు ప్రకటిస్తాడేమోనని తెల్లవాళ్ళు వెంటేలు పడిపోతున్నారని లూథరు చెప్పాడు. అభయంతో తెల్లవాళ్ళంతా రాత్రి పూట యిళ్ళకి తాళాలు విగించుకుంటున్నారట! ఇళ్ళల్లో పనిచేసే నిగ్గలే విసరాకుండా నెమ్మదిగా మాట్లాడుకుంటున్నారట!

ఈ కరుణాన్ని విన్న కుంటా రాత్రిపూట మెత్త మీద పండుకుని "స్వేచ్ఛ" గురించి దీర్ఘంగా ఆలోచించాడు. తనకి తెలిసిన మట్టుకి స్వేచ్ఛంటే మేమిటి? నెత్తి మీదెక్కి తొక్కి దొర లేకపోవటం. ఎవరిప్రతిమొచ్చిన బోటికి వాళ్ళ నిరాటంకంగా వెళ్ళగలగటం. అటువంటి స్వేచ్ఛ వచ్చి ఒళ్ళో పడుతుందని ఆశించటంకంటే మూర్ఖత్వం యేముంటుంది? ఎక్కడో వున్న అక్షరా నుంచి పని చేయించుకోవటానికి సముద్రం దాటించి తెచ్చింది స్వేచ్ఛ వచ్చి పారబోయటానికా? అది జరగని పని. అది అసంభవం.

ఎప్పుడీ కప్పుడు యుద్ధవార్తలు బానిసవాద కందుతూనే వున్నాయ్. ఎక్కడో లెక్సింగ్టన్ అనే చోట జరిగిన యుద్ధంలో రెండు వందల మంది రాజ సైనికులు హతమై పోయారట! ఐంకర్ హిల్ లో వెయ్యిమంది చని పోయారట! యుద్ధవార్తలతో పాటు బానిసల తిరుగుబాట్లు గురించి కూడా వార్తలు ప్రచారమయ్యాయి.

దొరల వ్యవసాయ షేక్రాల్ని వాదిలిపెట్టి బ్రిటిష్ యద్ధ నౌకల్లో పని చేయటానికొచ్చే బానిసలకి స్వతంత్ర్యం ప్రసాదిస్తానని వర్జీనియా గవర్నర్ లార్డ్ దన్ మోర్ ప్రకటించటం గొప్ప సంచలనం కలిగించింది. జార్జియా, షీడె తెహోలినా, వర్జీనియా రాష్ట్రాల్లో వేలాది బానిసలు తెల్లదొరల భూములకి లార్డ్ దన్ మోర్ నౌకాదళంలో చేతులున్నట్టుగా వాలర్ దొర యింట్లో సమావేశమైన తెల్లదొరలు ఆయింకన పడిపోయి చెప్పుకోవటం బెల్ స్వయంగా విన్నది. కొంతమంది బానిసలు ఉత్తరానికి పారిపోతున్నట్టు వాళ్ళ మాటల్లో వినిపింది. పారిపోతున్న బానిసల్ని తరిమి పట్టుకోవటానికి వేల సంఖ్యతో వేట వున్న పెంచాలని వాళ్ళంతా తీర్మానించుకోవటం కూడ బెల్ చెవినపడింది.

టెహోలినా ఉదయం వాలర్ దొర బెల్ ని తన గదిలోకి పిలిచి వర్జీనియా గవర్నర్ పత్రికలో పడిన ఒక ప్రకటనకి కలంతో గీతలు పెట్టి రెండు సార్లు నమ్మదిగా చదివి వినిపించాడు. ఆ ప్రకటనని బానిసవాదలో యావన్ముందికి చెప్పమని పత్రిక ఆమె చేతికిచ్చాడు. ఆమె దొరగారు చెప్పినట్లే బానిస వాదలో యావన్ముందికి చదివి వినిపించింది.

"స్నేహితులారా! ఆశలకి పోయి మిమ్మల్ని మీరు నాశనం చేసుకోకండి. మీ మమ్మల్ని వదిలి వెళ్ళిపోతే మేం నష్టపోయినా, నష్టపడక పోయినా మీ మూలం బాగాయంగా నష్టపడతారు".

పత్రికని దొరగారికి తీరిగి యిచ్చే ముందు బెల్ మిగతా వార్తలని కూడ బలుకుంటూ చదువుకున్నది. బానిసల తిరుగుబాట్లు నిజంగా జరిగినవి. ముందు జరగబోయేవి ఆ వార్తల్లో ఆమె చదివించింది. పత్రిక వెంటనే తిరిగి యివ్వనందుకు దొర ఆమెని ముక్క చీవాట్లు పెట్టాడు. బెల్ కళ్ళు నీళ్ళు పెట్టుకుని దొరకి ఊహపణ చెప్పకుని ప్రమాదం నుంచి బైటపడింది.

1776 నుంచి 1783 దాకా ఏడేళ్ళ పాటు ఇంగ్లీషు సైన్యానికి ఆమె పలస రాజ్య సైన్యానికి మధ్య యుద్ధం సాగింది. జార్జి వాషింగ్టన్ సైన్యాధిపత్యంలో ఆమెరికా సేనలు విజయం సాధించాయి. కారన్ వాలిస్ రాజు పోయాడు.

బెల్ బానిసవాదకి ఉదాహరణ "యెష్రో" మీరంతా యిటు రండి అంటూ గొంతు చించుకుని అరిచింది. "కొత్త సంయుక్త రాష్ట్రాలకు ఏ దర్శియా మొట్ట మొదటి రాజధానని యిప్పుడే దొర చెప్పాడు" అనరిచింది.

1783 నవంబరు నాటికి జనరల్ వాషింగ్టన్ సైన్యాన్ని రద్దుచేశాడు. అప్పట్నుంచి శాంతి వర్ధిల్లుతుందని దొర బెల్ కి చెప్పాడు. బెల్ ఏడేండా వార్తని బానిసవాదలోకి మోసుకుపోయి బాకా పూడింది.

ఆ వార్తవిని ఫిడెలయ్య వ్యంగ్యంగా నవ్వాడు.

"తెల్లవాళ్లు పున్నంత కాలం శాంతి వుండదు. ఎందుకంటారా, చుట్టంలో. పున్న సరదా వాళ్ళకి దేన్నోనూలేదు. మన నిగ్గరకి గరంలోకూ మున్నుండు ఇంకా గడ్డు రాలం రాబోతూ వుంది. నేను చెప్పిన ఈ మాటాగా గుర్తుపెట్టుకోండి. మీ అంతట మీరే కళ్ళారా చూడకపోతే నా మీ ఫిడెలరు కాదు" అని అరసు తన చుట్టూ గుమిగూడి కూర్చున్న నల్లవా మొహాల్లోకి నిశితంగా చూస్తూ జోస్యం చెప్పాడు.

కుంటా, తోటమాలి వేరుగా కూర్చుని నెమ్మదిగా కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. మాటల మధ్యలో తోటమాలి, "ఇక్కడికి నువ్వొచ్చి యిప్పుడేమేమే క్కయింది?" అని కుంటా నడిగాడు. హఠాత్తుగా అడిగిన ఆ ప్రశ్నకు కుంటా కన్ను లేలేకాడు.

ఆ రోజు రాత్రి కుంటా ఒంటరిగా గుడిసెలో కూర్చుని సొరకా బుర్రలో వేసిన రాళ్ళన్నీ నేల మీద కుమ్మరించాడు. పన్నెండు రాళ్ళ బాధ్యత లెక్కపెట్టి కుప్పలు పోశాడు. ఎన్ని కుప్పలయ్యాయో లెక్క పెట్టుకుని ఆతనికి మతిపోయింది. తన చుట్టూ మొత్తం పదిహేడు కుప్పలున్నాయి. తనకిప్పుడు 34 వర్షాలు... తన బ్రతుక్కి యేమయింది! ఛే! ఆహా... గడ్డ గాంబియాలో గడిపినన్నేళ్ళు తను యీ తెల్లవాడి గడ్డ మీద గడిపాడు. తనింకా ఆఫ్రికా వాడా? లేక నిగ్గరోడా? కనీసం ఆతను పుట్టినదే నాకా?

తన తండ్రిని చూసినప్పుడు ఆయనది ఏ వయస్సో యిప్పుడు తనది ఆ వయస్సు! కాని తనకెవరున్నారు? ఏం వుంది?

యల్లాలు లేదు; బిడ్డలేదు;
సంసారం లేదు; స్వజనం లేదు;
స్వగ్రామం లేదు; స్వదేశం లేదు;
గతం లేదు; భవిష్యత్తు లేదు.

ఎన్నోయేళ్ళనాడు తనున్న, తనదనుకున్న గాంధీయా ఒక కల...
కాని నిద్రలోనే వున్నాడా? వుంటే తను ఎన్నటికైనా మేలుకుంటాడా?

28

కుంటా తన భవిష్యత్తు గురించి తలచించుకొని ఆలోచించే అవసరం లేకుండానే ఈనూ నాడూ అటుడికి పోయే ఓ సంఘటన జరిగింది. పారిపోయే అవకాశం పనిపిల్ల పట్టుబడిపోయి ఒంటి మీద తేలే కొరడా వాతనికి భీతిల్లి యి నిజం కక్కేసింది. తను తప్పించుకుపోవటానికి పథకాన్ని తయారు చేసి పెట్టినవాడు ఎవరో కాదు, సాక్షాత్తు చాలర్ దొరగారి కైవసు లూదరే అని ఒప్పేసుకుంది.

చాలర్ దొర బిల్లా న్యాయాధికారి షెరీఫ్‌ని వెంటబెట్టుకుని బానిసవాద లో నుడిగాలిలా చూసుకొచ్చాడు. లూదర్‌ని నిలదీసి అడిగితే అతనూ ఒప్పు చూపాడు. దొర కోపం వట్టలేక విసురుగా చెయ్యెల్లాడు. గజగజలాడిపోతూ, తనకరించుకుని ప్రాధేయపడ్డ లూదర్ దీనమైన మొహం చూసి దొర ఎత్తిన కియ్యిపించి నీళ్లు నిండిన అతని కళ్ళలోకి నిశ్చలంగా చూశాడు.

"షరీఫ్! పీన్ని అరెస్ట్ చేసి కైల్లో తొయ్యండి. రేపు వేలంలో పీన్ని అమ్మి పారెయ్యాలి" అంటూ దొర వెను తిరిగి చూడకుండా వేగం వెళ్ళి పోయాడు. దుఃఖంతో పెద్ద పెట్టున ఏనుస్తూ నిలబడి పోయిన లూదర్ అందునర్ని వినిపించుకోకుండా దొర నిర్లక్ష్యంగా విసురుగా వెళ్ళిపోయాడు.

దొరగారి కైవసు పదవి ఎవర్ని వరిస్తుందోనని బానిసవాదలో గుస గుస ప్రారంభం కాకుండానే కుంటాకి పిలుపొచ్చింది. కుంటా కుంటు చాలర్ వెనకాల అయ్యగారి వేపు కదిలాడు. దొర ఎందుకు పిలిచాడో అర్థమైనా అంతకు ముందెన్నడూ దొర ఎదుటబడి నోరు విప్పిన అతని కళ్ళలో వటం చేత అతనికి గుండెలు వేగంగా కొట్టుకున్నాయి.

హాల్లోకి అడుగు పెడుతూనే తళతళలాడే ఆ నేల, పాల నురుగులాంటి తెల్లని రాగితాలంటించిన ఎత్తైయిన గోడలు చూసి కుంటాకి కళ్ళు గిరుస పడి గాయి. బెల్ ముందుకి నడిచి నున్నగా నాజుగ్గా చెక్కిన అయ్యగారి గది తలుపు నెమ్మదిగా తట్టింది.

“కమిన్ !” లోపల్నుంచీ దొరగారి గొంతు వినిపించింది.

కుంటాని తన వెనకే రమ్మని సైగ చేస్తూ బెల్ గదిలో అడుగు పెట్టింది. గిద్దంగి కంటే విశాలంగా వున్న ఆ గది చూస్తూనే కుంటా దిగ్భ్రాంతి కలిగింది. తళతళ మెరిసే మేలు జాతి ఓకు చెక్క తాపదం చేసిన నేలమీది తివాచీలు పరిచి వున్నాయ్. గోడలకి బ్రహ్మాండమైన తెల్ల చిత్రాలు, చిత్రయవనికలు వేశాడు తున్నాయ్. బల్లలు కుర్చీలు, సోఫాలు నిగ్గులు తేర్చున్నాయ్. బీరువాల అరల్లో పుస్తకాలు వరసతీరి విడివిగా నిలబడున్నాయ్. దొర దేబులు ముందు కూర్చుని గుండ్రటి ఆటపచ్చ గాజు పళ్ళెం అమర్చిన డిపం వెలుర్లో పుస్తకం చదువుకుంటున్నాడు. ఒక్క షణం గదిలో ఆయన తలెత్తి కుంటాకేసి చూశాడు.

“టోపీ, నాకిప్పుడు డ్రైవరు కావాలి. ఇక్కడే నువ్వు పెరిగి పెద్దవాడవయ్యావ్. నువ్వు విశ్వాస పాత్రుడవని నాకు నమ్మకం వుంది. నీకు తాగడంటే గిట్టదని బెల్ చెప్పింది. నాకది నచ్చింది. నువ్వు ప్రవర్తించేతీరు నేను గమనించాను.

చెప్తూ చెప్తూ దొర ఒక్క షణం ఆగాడు. బెల్ కుంటా వేపు చూపి విసిరింది.

“యస్సర్, మాసా!” అన్నాడు కుంటా చప్పున.

“చాధర్ కి యేగతి పట్టిందో నీకు తెలుసు గదా!”

“యస్సర్” అన్నాడు కుంటా.

దొర కళ్ళు చికిలించి గుచ్చి గుచ్చిచూశాడు. ఆయన గొంతు కడుపు మోగింది. “షణంలో నిన్ను తెగనమ్మి పారేస్తాను. మీ యిద్దరికీ బుద్ధి వుండే గిందో బెల్ కూడా అదే గతి పడుతుంది”.

ఇద్దరూ నిశ్శబ్దంగా నిలబడి పోయారు. దొర మళ్ళీ తన పుస్తకం తీరాడు. “సరే. రేపట్నుంచీ నా బగ్గీతోలు. రేపుదయం న్యూపోర్ట్ పోవాలి. నీకు తెలిసే దాకా, దారీ దొంకా నేను చూపిస్తాను” అన్నాడు కుంటా. దొర బెల్ కేసి చూస్తూ “సరైన బట్టలు అవే ఆతనికివ్వు. టోపీకి బట్టలు తోట పని చెయ్యమని ఫిడలర్ తో చెప్పు” అన్నాడు.

“యస్సర్, మాసా!” అంది బెల్ వినయంగా.

ఇద్దరూ దొర గదిలోంచి వైటపడ్డారు.

విడుదల

దెల్ బట్టలు తెచ్చి కుంటా ముందుంచింది. ఫిడేలయ్య, తోటమాలి దగ్గరుండి వాటిని ఎట్లా వేసుకోవాలో నేర్పారు. గంజి పెట్టి, పెద్ద రుద్దిన త్రనార పంట్లాము, నూలు గుడ్డ చొక్కా అతనికి మరి ఎబ్బెట్టుగా లేపు గాని, మెరికి కట్టుకున్న నల్ల 'టై' కొంచెం యిబ్బందనిపించింది. న్యూపోర్ట్ ఎక్కడో తోటమాలి చెప్పాడు. అక్కడ దొరగారి వంశీకుల పెద్ద భవంతి వున్న సంగతి కూడా అతనే కుంటాకి చెప్పాడు.

ఫిడేలయ్య కుంటా చుట్టూ తిరిగి అతని డ్రెస్సు వగైరా పరీక్షగా చూసి రెగ సంతోషపడ్డాడు. రవ్వంత అసూయ కూడ కలిగింది.

"నువ్వుక నుంచీ దొరకి ప్రత్యేక నిగ్గరివి. దాన్ని గురించి కించిత్తు అనుమానం లేదు. కాని అది తలకెక్కి పోకుండా చూసుకో" అని ఫిడేలయ్య సంహృయిచ్చాడు.

కుంటా విషయంలో ఆ సలహా శుద్ధ అనవసరం. తెల్లవాడి కోసం తెల్ల వాడు చెయ్యమన్న చాకిరీ చెయ్యటంలో అతని కెన్నడూ ఏ ఘనతా ఔపించ లేదు. తోట దాటి బైట వున్న విశాల ప్రపంచం చూసే అవకాశం కలిగింది నందుకు మొదట్లో రవ్వంత సంబర పడ్డాడు గాని మందెత్తి పోయే కొత్త వ్యభావంలో అదీ మరుగుపడి పోయింది.

రోగుల పిలుపుకి వగలసి రాత్రుని లేడా లేదు. వేళా పాళా లేకుండా ప్ల వేళలా పరుగులెత్తే దొరతో పాటు కుంటాకి డబ్బం తీరిక లేదు. మెలికలు తిరిగిన నన్నటి ఇరుకైన గతుకుల రోడ్ల మీద ఎంత లేసి దూరాలో వెళ్ళాల్సి వచ్చేది.

ఓ రోజు ఉదయం దొరతమ్ముడు జాన్ వాలర్ గుర్రాల్ని నురగలు క్రిస్టూ మహా అందోళనతో పరుగెత్తుకొచ్చాడు. ఆయన భార్య నొప్పులు పడుతోందట. ఆయన గుర్రాలు రొప్పుతూ ముందుకి అడుగు వేసే స్థితిలో లేవు. కుంటా తడతం బగ్గీ సిద్ధంచేసి దొరలిద్దర్నీ కూర్చోబెట్టుకుని ఉరుకులు పుగులు మీద మాసా జాన్ ఫారానికి సకాలంలో చేర్చాడు. గుర్రాలు అలుపు తీసికొట్టటా ముద్ద పెట్ట బోయే సమయంలో పురిటి గదిలోంచి కేర్ కే మని చప్పుడు వినిపించింది. దొర తమ్ముడికి ఆడ శిశువు పుట్టింది. అప్పటికప్పుడే ఆ పిల్లకి యానీ అని పేరు పెట్టారు.

అదే వేసవిలో ఎక్కడ చూసినా వాంతులు, జ్వరాలు అంటు వ్యాధి రా వ్యాపించాయి, జిల్లా అంతటా వందలాది రోగులు, ఎన్ని చోట్లకని గుర్రాల్ని లగ్గెత్తించగలరు ! ఎంత మందికని ఏక కాలంలో వైద్య చికిత్స పొందవలసివచ్చింది. గుర్రాలుతోలే కుంటాకి, మందులిచ్చే దొరకి కంటి మీద కునుకు లేదు. చనిపోయిన ప్రాణాలకంటే కాపాడిన ప్రాణాలే

ఎక్కువ. పెద్దలోగిళ్ళు తిరిగారు: పేద సొదల గుడిసెలు చూడడం. పెద్ద భవంతుల ముందు, పూరి గుడిసెల ముందు కుంటా బగ్గీ ఆపి ఎన్ని గంటలు దొర కోసం కాచుక్కూర్చున్నాడో! ఎక్కడ కూర్చున్నా అనే మూలుగులు; ఎప్పుడూ దొర కోసం ఎదురు తెన్నులు!

అయితే యీ అదరా బాదరా ఉరుకులు పరుగులు యేడాది పొడవుగానూ వుండేవి కాదు. ఒక్కో తూరి వారాల తరగిడి విరామం దొరికేది. దగ్గరగా వుండే బంధు మిత్రుల యిళ్ళకి చుట్టపు చూపుగా వెళ్ళే సందర్భాలు కూడా తరచుగా వుండేవి. దొర తరచుగా తల్లిని తండ్రిని పరామర్శించి రావటానికి ఎన్ ఫీల్డ్ వెళ్ళి రావటం వద్దు. అక్కడే వంటలక్క హాబీమే పరిచయమైంది. ఒక్క సంవత్సరకాలంలో కుంటాకి పెద్దపెద్ద దొరల భవంతుల్లో పని చేసే వంటలక్కలంతా పరిచయమయ్యారు. ఎలాగంటే, ఎక్కడికి వెళ్ళినా దొర డ్రైవర్ కు వంటింట్లో భోజనం వడ్డించటం అనవాయితీ. తోలు పటాకాళం చెవుల గుత్తి తగిలించుకుని శ్రీవిగా తిరిగే ఆ వంటలక్కలు, వాళ్ళ తాళం చెవుల చప్పుడూ అతనికి సుపరిచితం.

ఆ తిరుగుళ్ళలో కుంటా అనేక కొత్త విషయాలు తెలుసుకున్నాడు. అనేక వింత దృశ్యాలు చూశాడు. ఓ సీగ్ గో స్త్రీ కొమ్ము కదుచుకొని పాలు కుడిచేతెల్లపిల్లాడిని చూశాడు. వర్షినియా మొత్తంలో నిగ్గు స్త్రీ పాలు కుడిచేతెల్ల దొర లేడంటే అతను ఆశ్చర్యపోయాడు.

అతను దొరలు జరుపుకునే అనేక విందులు చూశాడు. వాళ్ళ విరాసాటు ఎనోదాలు గమనించాడు. తెల్లటి సూట్లు వేసుకుని, గుండ్రంగా నిలబడి వేళ్ళ మధ్య పొడుగాటి సిగార్లు పట్టుకొని, పైన వేళ్ళాడే చాండిలిర్ల కాంతిలో తళతళలాడే గాజు గ్లాసులెత్తి ఖరీదైన మద్యం చప్పరిస్తూ గంటలకి గంటలు నింపాదిగా కబుర్లాడుకునే దొరల్ని, మెత్తటి పట్టు గొట్టు దిగేసుకుని, సిబ్బంది చేతిరుమాళ్ళు సుతారంగా ఆడిస్తూ, విసన కర్ర చాటున కృత్రిమంగా నవ్వుతూ ఖుషీగా తిరిగే దొరసానుల్ని చూశాక కుంటాకి దీగ్రమ, పరవశం, కోరిక అనూయ, ద్వేషం అన్నీ ఒక్కమాదు కలిగాయి. అంతటి అపార సంపదనీయదార్థంగా వుందా అని ఆశ్చర్యం కలిగింది. నిజంగా వాళ్ళ ఆ విధంగా అంత వైభోగంగా జీవిస్తారా అని విస్తుపోయాడు. ఇదంతా నాటకం; యిది తెల్లవాళ్ళు కనే వో అందమైన కల; ఇది తమకి తాము చెప్పుకునే వో అందం అని గ్రహించటానికి చాలా కాలం పట్టింది. చెడు నుంచీ మంచిని వచ్చుననీ ఎవరి నెత్తురు, చెమట యే తల్లుల చనుబాలు తాము అనుభవించే యీ వైభవోపేతమైన జీవితాన్ని ప్రసాదించాయో వాళ్ళని మానవమృత్యుగా నెనా పరిగణించకుండా నాగరికంగా వుండటం సాధ్యమేనని తెల్లవాళ్ళ

మనకి కాము చెప్పకునే క్రూర అబద్ధం కుంటాకి అర్థమైంది.

తనకు కలిగే యీ భావాల్ని బెల్తో, తోటమాలి తాతతో పంచుకోవాలని అనిపించినా, వాటిని తెల్లవాడి భాషలో వ్యక్తం చెయ్యగలిగేపాటి ప్రయత్నం తనకు లేదని ఆ ప్రయత్నం విరమించుకున్నాడు. యేమైనా, వాళ్ళిద్దరూ యిక్కడే పుట్టారు. జీవితమంతా యిక్కడే గడిపారు: కాబట్టి స్వేచ్ఛా విషయం వుట్టిన జైటి వ్యక్తి కళ్ళతో వాళ్ళని యివన్నీ చూడమంటే అది సాధ్యం కాదు. ఎప్పుడైతే, అతనికి కలిగిన ఆలోచనల్ని తనలోనే దాచుకున్నాడు.

బగ్గీతోలే పనిలో దిగబడిపోయి అప్పుడే మూడేళ్ల దాటిపోయాయి. మూడేళ్ళలో తోటి ఆర్థికస్థుని, ముఖ్యంగా మాండింకా తెగవాళ్ళని చాలా మందిని చూశాడు. వాళ్ళని కలిసి కుళల ప్రశ్నలు వెయ్యలేకపోయినా కనీసం తలాదించలేకపోయాడు. వాళ్ళంతా శనివారం ఉదయం జరిగే బానిసల సంతలో తిరుగుతూ వున్నాళ్ళే. అటువేపుగా వెళ్ళాలంటేనే అతనికి చచ్చే భయం. ఓ రోజు తనకు బగ్గీతోల్లా పోతున్నాడు. సంతెళ్ళు తగిలించిన ఓ జోలా తెగ స్త్రీ దూడయం ద్రవించేటట్టు రోదిస్తోంది. తల పక్కకి తిప్పి అటు వేపు చూసే సరికి ఆ స్త్రీ కళ్ళు తనమీదే నిలిచిపోయాయి. కాపాడమని దీనంగా ప్రార్థిస్తూ అరిచిన ఆమె శోకారావం అతని గుండెల్ని కోసేసింది. వెట్టువలా పెట్టుబడిన బిడ్డతో తల్లిడిల్లిపోయి కుంటా గుర్రాల వీపు మీద చెక్కు చెక్కుమని కొరడా మోగించాడు. బండిని పడదోసేటట్టు అతని కాళ్ళ మీద ఎగిరి ముందుకు పోతాడు. ఆ కుదుపుకి దొర వెనక్కి పడ్డాడు. కుంటా వీతిల్లిపోయాడు. దొర తొనగా వుండిపోయాడు.

జూర్రో వుండి వుంటే తనకూ యీ పాటికి ముగ్గురు నలుగురు మగ పిల్లలు వుట్టి వుండేవాళ్ళు; వెచ్చగా సుఖమిచ్చే మువ్వలైన యిల్లాలు తోడుగా వుండేది అని తలపోసినప్పుడల్లా కుంటాకి బ్రతుకు నిస్సారంగా తోచేది. ఇటి కుంటామాటికి ఆ ఆలోచన మనస్సులో చోటు చేసుకుంటోంది. నెలకొక టాక మేదో ఒక రోజు స్వప్న స్థలనం అయినప్పుడల్లా చీకట్లో లేచి కూర్చుని మనోహరంగా కలవర పడిపోతున్నాడు.

ఎవర్నో ఒకప్పు కట్టుకుందామంటే మాండింకా తెగలో వదుపు వయస్సు 14-18 సంవత్సరాల మధ్య వుండాలి. ఆ వయస్సులో ఉన్న కన్నెపిల్ల

అతనికింత వరకూ తారసిల్లలేదు. కనీసం పాతికేళ్ళ వయసునా పడేదు. అతనికి పరిచయమున్న ఇరవై, ఇరవై అయిదుగుల్లో మంచి యేళ్లు ముదిరిన వంటలక్కలే ఎన్ఫీల్డ్ వంటలక్కలకాకి తన మనసుందని అతనికి తెలుసు. తన పట్ల యెంతో అభిమానంగా వుంటుంది ఆమెనే భార్యగా స్వీకరిస్తేనా అని మనస్సు పీకినప్పుడు అందులో యిబ్బంది గుర్తొచ్చింది. ఇద్దరూ వేరే వేరే దొరలకింద పనిచేస్తున్నాడు. దొర ఎవర్ని వొదులుకుంటాడు? పెళ్ళయిందన్న సంబరమే తప్ప కని యేకాకి బ్రతుకు తప్పదు.

ప్రే... ఇంకెవరున్నారు? ఎంత బుర్రచించుకున్నా ఎవరీ దృష్టికి రాలేదు. మొత్తం మీద పండుకుని నిద్రపట్టక దొర్లాడు. అప్పుడతనికి చాతాల్లా మెరుపు మెరిసినట్లు గుర్తుకొచ్చింది...

బెల్...

తనకేం పిచ్చిపట్టలేదు గదా! బెల్ తనకన్నా పెద్దది. బహుశా నలుగురూ దాటి వుండాలి. ఆ ఆలోచనే అసంగతం.

బెల్...బెల్

ఆమెను తన మనస్సులోంచి పెరికి దూరంగా విసిరి పారేయాలని విశ్వప్రయత్నం చేశాడు. ఆమెని గురించి తనెన్నడూ కలలు కనలేదే. పైగా తనంటే ఆవిడికెంత తిరస్కారం, చూష్టిభావం! తను మహారాణిలా ముందే నడిచిపోతూ వెనకాల తన చేత కూరగాయల బుట్ట మోయించింది, మాంసింగు సుందరిలా వుంటావని తను మెచ్చుకున్నప్పుడు ఆమె చూసిన చూపు, వీసివేసే మాటల యాదెలు తను తేలిగ్గా మర్చిపోతాడా? ఆమెకి నోటి దూల పొచ్చు... ఆమెది పెత్తందారీ ధోరణి...

తను పాదం తెగ్గొట్టించుకుని పుట్టెడు జ్వరంతో చాపు బతుకుం మధ్య పూగులాడుతున్నప్పుడు తనకి సేవ చేసిందెవరు? బెల్! తన చేత మంచు తాగించింది; వేన్నీళ్ళతో ఒళ్ళు తడిచింది; రోజూ భోజనం తినిపించింది; తన కుళ్ళు బట్టలన్నీ ఉతికింది; దొర కన్నుగప్పి ఆమె పసరు తెచ్చి రామ్మ! పూసి ఆవిరి బట్టతో చాపు వెయ్యకపోతే తనేమైవుండేవాడో?

ఆమె పుష్టిగా ఆరోగ్యంగా నిగనిగలాడే మగువ!

ఆమెకి చేతగాని వంటల్లేవు. ఆమె చేతి వంట అమృతం!

ఆమె తనకేసి అప్యాయంగా చూసినప్పుడల్లా, తనే మొరటుగా వుండి రించాడు.

అతని మనస్సులో ఆమె బొమ్మ వేళ్ళాడింది.

ఓ రోజు తోటమాలి కాతలో, వీడెలయ్యతో పూసులాడే సందర్భంగా

సంభాషణ జెర్ మీదికి మళ్ళింది.

"జెర్ ఇక్కడికి రాక పూర్వము ఎక్కడుండేది?" అని కుంటా యాదాలాపంగా అడిగాడు.

వాళ్ళు వెంటనే నిటారుగా సర్దుకుని కూర్చుని, అతనికి అదోలా చూసి క్షణ వింతవిషయం పని గట్టినట్టుగా మొహాలు పెట్టే సరికి అతనికి గుండె తాకింది.

"ఆవిడ తన గుట్టుకైటికి పొక్కనియ్యదయ్యా...అయినా నాకు గుర్తు వుందే మట్టుకు, నీకంటే రెండేళ్ళ ముందొచ్చిందేమో! ఆవిడగార్ని గురించి నీకంటే మాకూ యేం తెలవదు" అన్నాడు తోటమాలితాత. ఫిడేలయ్య మత పాదాడు. తెలిదని చెప్పినందుకు అతను నొచ్చుకోలేదు. ఆ చెప్పే వైది అతనికి బాధ కలిగించింది.

ఫిడేలయ్య కుడి చెవి గోక్కుంటూ జిత్తులమారి చూపు విసిరి "ఆవిడ బరిసిన మొత్త వుంది చూశావ్, అది అలివి కాదని చాలా మంది మొగోళ్ళు తప్పుకున్నారు" అన్నాడు వెకిలిగా.

కుంటా కోపంతో అడ్డు తగలబోయాడు. ఫిడేలయ్య ఆపి, నోరుపెంచి "నువ్వు ఆడదాన్ని ముట్టుకుని ఎన్నేళ్ళయిందంటావ్?" అనడిగాడుదురుసుగా. కుంటా కళ్ళల్లో కత్తులు మెరిశాయి.

"ఇరవై యేళ్ళయింది, బైనా?" అని ఫిడేలయ్య జవాబుకూడా చెప్పాడు.

"ఓ లార్డ్! వో గాడ్!...ఒంట్లో వుడుకు చల్లారక ముందే దేన్నో ఆదాన్ని కట్టుకోవయ్యా" అన్నాడు తోటమాలి తాత.

"ఇప్పటికింకా చల్లారేదనా!" అని ఫిడేలయ్య ఎత్తి పొడిచాడు. మాటకి మాట అందించలేక పోయినా, నిగ్రహం మాత్రం కోల్పోకుండా కుంటా దివాలా లేచి నిలబడి చరచరా బైటికి నడిచాడు.

"దిగులు పడమర. పక్కలో ఆవిడుంటే ఉళుకు చల్లారి పోదులే!" అని ఫిడేలయ్య అరిచాడు.

ఇటీవల కొద్ది రోజులు మాసా వాలర్ యిల్లు కదలేదు. కుంటాకి కావల్సిన తీరుబడి వారికింది. మునుపటిలా ఫిడేలయ్య పాకలో ప్లాడ్డుబుచ్చ అని పోవటం మానేశాడు. జెర్ ని గురించి వెకిలి కూతలు కూసినందుకు

చీడలయ్య మీద. తోటమాలి మీద అతినికింకా కోపంగానే ఉంది.

తీరుబడి దొరకటంతో బెల్లని గురించి అతని మనస్సులో తేజతేజ
రకాల భావాల్ని వేటికవి వేరుగా యేరి పెట్టాడు. ఆమెని గురించి నవ్వువేటి
అతని మనస్సులో గుచ్చుకున్నప్పుడు చేతిలో పని చటుక్కున చెడిపోతుంది.
ఆమె మంచి తనం గురించి తలపోస్తున్నప్పుడు పని సాఫీగా సజావుగా పని
పోతుంది. ఆమెకో యే తోట పొట్టయినా వుండనీ! తన మంచి కోసం అది
చాలా చేసింది. దొర తనని బగ్గీ డ్రైవర్‌గా పించుకోవటంలో కూడా అది
ప్రాత్ర చాలా వుందని అతని నమ్మకం.

ఆమె మంచితనానికి కేజేలు; ఆమె చేసిన ఉపకారానికి ధన్యవాదాలు.
అయినా, ఆమె అలవాట్లు కొన్ని అతనికి కంపరం పుట్టిస్తాయి. ఆమె చీ
తాగటం చూసినప్పుడల్లా అతనికి రోత పుడుతుంది. అట్లాగే, పండగ రోజుల్లో
నల్లవాళ్ళంతా చేరి జరుపుకునే వేడుకల్లో వినోదాల్లో ఆమె వెకిలిగా మి
థూపుతూ అద్దం అతనికి చాలా అసభ్యంగా లోచింది. చీడలయ్య, తోటమాలి
ఆమెనిగురించి జులాయి మాటలన్నారంటే అదే కారణం కావచ్చు. ఆమె మే
యెత్తుగా వుంటే తనకి పోయిందేమీలేదు. సభ్యతని మర్చిపోకుండా వ్యవహరిస్తే
ఆమెకే మర్యాదగా వుంటుంది! ఇక, ఆమె నోరు న్యోటోవో అన్న నోరు
మహా దురుసు, ఇతర్ల తప్పులెన్నేప్పుడు తోటి ఆడవాళ్ళ మధ్య కూర్చు
యెంత నోరు పారేసుకున్నా ఫరవాలేదు. అంతేగాని, యెవరి ముందు పని
వాళ్ళ ముందు నోటికి యెంత మాటలోస్తే అంత మాట అనెయ్యటం అది
చాలా బాధగా వుండేది.

బండి యిరుసుకు కందెన వేసి, నూనెలో ముంచిన గుడ్డముక్క
బండంతా నిగనిగలాడేలా తుడిచి దగ్గర్లో పడున్న కొయ్య మొద్దు మీద ముక్క
ఆనించాడు. అది మోకాళ్ళ యెత్తు వుంటుంది. బగ్గీ పని నెత్తినెత్తుకున్న
నుంచి అతనికా కొయ్య మొద్దు మీద కొలుపు తీరటం అలవాటయిపోయింది.
బెల్లని గురించి ముసిరిన ఆలోచనలు ముగిశాక, ఆ రోజు హఠాత్తుగా
నికో కొత్త ఆలోచన తట్టింది. జుహార్లో అయితే చేప గల యెంత తక్కువ
కొయ్యమొద్దు యిట్లా వ్యర్థంగా యెండకెండి వానకి తడిసిపోదు; తక్కువ
తన తల్లి బింటాకి సొగసుగా చెక్కి యిచ్చిన కొయ్యరోలు తక్కువ
అడింది. వెంటనే లేచి నింబడి, చుట్టు పక్కల యెవ్వరూ లేరని చూచి
కుని ఆ మొద్దుని గయగదా తన పాకలోకి వార్చింపుచుపోయాడు. దాన్ని
తలుపుకి ఓ మూల నింబెట్టి తలుపు మూశాడు. దేబులు మీద వెంటనే
కొవ్వొత్తి గుడ్డివెల్తుర్లో కొయ్యని తదేకంగా పరిష్క చేశాడు. అతని మన
సంతోషం తోసిండిపోయింది.

మరోజు నుంచే పని మొదలెట్టాడు. పగలు తీరుబడి చారికి నవ్వువల్లా
 రాత్రి భోజనం చేశాక చాలా పొద్దుపోయే దాకా ఏక దీక్షతో కూర్చుని చిన్న
 గొట్టలితో ప్రైనా, పక్కలా చెక్కి రోలు ఆకారం తెచ్చాడు. ఉలి, సుత్తి
 పట్టుకుని మధ్యలో గుండ్రంగా గుంట చెక్కాడు. ఇంకో సుందరాకృతులు
 తీర్చి దిద్దే శిల్పి వేళ్ళలా ఆతని వేళ్ళు అడాయి. వారం రోజుల్లో నునుపు
 నీనురూ రోలు తయారైంది. తరవాత చేతి పొడవు కట్టె సంపాదించి సొగ
 శుగా రోకలి చెక్కాడు. రెండు వారాల పాటు రోజూ దాని వంకే చూస్తూ
 కూర్చున్నాడు. ఎవరికివ్వాలా అన్న ఆలోచన లేకుండా ఆతను దాన్ని
 తయారు చేశాడు. ఓ రోజు ఉదయం ఆ రెంటిని దొర వంటింటి వేపు మోసు
 పోయాడు. బైట నిలబడి దెబ్బని పిలిచాడు. అయ్యకి బగ్గీ అవసరమేమైనా
 వుందా అని బైట నుంచే కేక పెట్టాడు. అవసరం లేదని దెబ్బ రోపల్నుంచే
 నిర్లక్ష్యంగా జవాబు చెప్పింది. రోలు, రోకలి ఎత్తి నెమ్మదిగా వంటింటి
 గుమ్మం బైట పెట్టి వెనక్కి తిరిగి చూడకుండా గబగబా కుంటుకుంటూ
 గుడిసె దారి వట్టాడు. అతను రోలు రోకలి ఎత్తిగుమ్మం మెట్టు మీద వుంచి
 వచ్చుడు వినిపించిన చప్పుడుకు దెబ్బ బైటి కొచ్చి చూసింఫి. అద్భుతమైన
 పని తనం ఉట్టిపడే ఆ వస్తువులు చూసి ఆమె ఆశ్చర్యంతో తలెత్తి కుంటా
 వ్రేసిన వేపే కళ్ళప్పగించి నిలబడిపోయింది. ఆతను కనుమరుగై పోయాడు.
 దెబ్బ కళ్ళలో నీళ్లు నిండాయి. చాలర్ దొర ఫారానికొచ్చిన యీ యిరవై
 రెండేళ్ళ సుదీర్ఘ కాలంలో యంతవరకూ యే మగవాడూ తన కోసం సొంత
 దేవుల్లో యంత కష్టపడి యిటువంటి కానుకని తయారు చేసి యివ్వలేదు! తను
 చూస్తూన్న ఆతన్ని ఎంత నిర్లక్ష్యం చేసింది! ఎంత నిరాదరించింది! పశ్చా
 త్తాపంతో కుంగిపోయింది. తనంపే అతనికింత అభిమానం వుందని గుర్తించ
 తేసి గుడ్డిదాన్ని! ఇటీవల, వో రోజు అతన్ని గురించి తనేదో వెర్రి మొత్రి
 పోయాడని చేస్తే ఫిడెలయ్య తోటమాలి అతి విచిత్రంగా ప్రవర్తించారు.
 వాళ్ళకి ఆతని హృదయం తెలుసునని యిప్పుడర్థమవుతోంది. కాని, అతనన్నీ
 కుప్పలో రాక్షసుంటాడు. కష్టమొచ్చినా, సుఖం కలిగినా అతను మళ్ళీ వచ్చి
 వచ్చుడు ఎట్లా ప్రవర్తించాలా అని బుర్ర బద్దలు కొట్టుకుంది.

కుంటా గుడిసెకి తిరిగొచ్చాక ద్వైదీ భావంతో సతమతమై పోయాడు.
 ఆ వేపు-తెలివి తక్కువగా నగువాటు పనిచేశాననే అవమానం, సిగ్గు; మరో
 వేపు-మనస్సుకు వచ్చిన మంచి పని చేశాననే వెర్రి సంతోషం ఆత్మ సం
 తృప్తి అతన్ని ముంచెత్తాయి. అసలు తనెందుకట్లా చేశాడు? ఏ ప్రేరణ తన
 కట్టె చేయించింది? దెబ్బ ఏమనుకుంటుంది? మధ్యాహ్న భోజనమయ్యాక
 ఆ వేపు వెళ్ళటానికే ఆతని హృదయం వేసింది.

అయ్యకి బగ్గి అవసరముంటుందో లేదో కనుక్కోక తప్పదు. వెదికి
బెర్ని ఎదుర్కోవాలి. ఉరికొయ్య తేసి నడుస్తున్న వాడిలా కుంటా తడవ
అడుగుల్లో కుంటుకుంటూ నడిచాడు. వంటింటి గుమ్మంలో పెచ్చెవచ్చిన రోలు
రోకలి కానరాక పోయే సరికి అతను పొంగిపోయాడు; కుంగి పోయాడు.
కిటికి తెర తొలిగించి చూస్తే అవి లోపల భద్రంగా వున్నాయి. నెమ్మదిగా
తలుపు మీద వేళ్ళాడించాడు. మొహంలో ఏ ఉద్రేకమూ బ్రట పడనీకుండా
ఆమె తలుపు తెరిచి వారగా నిలబడింది. లోపలికి రమ్మనమని నోటితో చెప్ప
కుండా సూచించింది. అతనికి లోపలికి అడుగు వెయ్యాలనే వుంది. కాని
కాలు ముందుకు సాగలేదు. శిలలా నిలబడిపోయాడు. అయ్యకి బైటికి వెళ్ళి
అలోచనేమైనా వుందా అని అడిగాడు. ఆ అడగడం కూడా యేదో మొమ్మ
చెల్లించుకున్నట్టుగా అడిగాడు. ఆమె కొద్దిగా దెబ్బతింది; తబ్బిబ్బుపడింది. ఆ
భావం మొహంలో కనిపించనీకుండా ఆమె అదే సరళిలో జవాబు చెప్పింది.
కుంటా మొహం తిప్పుకుని మెట్టు దిగబోతున్నాడు. "ఆయన పగలంతా
ఉత్తరాలు రాసుకుంటూ కూర్చున్నారు" అంది బెర్. అట్లా అంటే అతను
క్షణం ఆగుతాడని ఆమె ఆశ. పొద్దుటి నుంచి అలోచించి అలోచించి ఆమె
మనస్సులోదాచిపెట్టుకున్న మాటల్లో ఒక్కటి ఆ క్షణంలో ఆమెకి జ్ఞాపకం
రాలేదు. అతను మళ్ళీ మెట్టుదిగబోతున్నాడు. వంటగదిలో ఓ మూల గోడకాసి
చిన రోలు రోకలి చూపిస్తూ, "అవేంటి?" అనడిగింది అతి ప్రయత్నం
"నువ్వు పిండి కొట్టుకోవడానికి" అంటూ అతను మెట్టుదిగి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ తరువాత రెండు వారాల పాటు వాళ్ళిద్దరూ యేమీ మాట్లాడ
కోలేదు. ఓ రోజు అతను వంటింటి గుమ్మంలో నిలబడుండగా బెర్ అతని
యంగా వేడివేడి మొక్కజొన్నె రొట్టె వెన్నతో కాల్చి యిచ్చింది. అతను
అందుకుంటూ ధన్యవాదాలు చెప్పాడు. అతని మనస్సు ఆమె అప్యాయ
కరిగిపోయింది. తను తయారుచేసిచ్చిన రోట్లో కొట్టిన పిండితో చేసినరో
అదని మనస్సులో ఆనందపడ్డాడు. వెళ్ళిపోవడోతూ, "రాత్రి భోజనాలయ్యాక నీ
కొంచెం మార్గాదాలి" అన్నాడు కుంటా. ఆ మాటని మనస్సుల్లో అనేక సార్లు
బట్టి పెట్టి అతి ప్రయత్నం మీద బైటికి కక్కాడు. "నేనేమీ తలకిందు
పోను" అందామె నిర్లక్ష్యంగా. ఆ మాటన్నందుకు వెంటనే నాలిక్కరుచుకు
రాత్రి భోంచేకాక, కుంటా గిడ్డంగి దాకా నడిచి జీను బుజాన తగి

చుకున్నాడు. రోగులు పిలుపులకి అర్థరాత్రి అపరాత్రి అని లేదు గను
తనని ఆ సమయంలో ఎవరైనా చూసినా అయ్యగారికి బగ్గి సిద్ధం చేస్తున్నా
కాబోలు అనుకుంటారు. చుట్టూ చూసి, ఎవ్వరూ లేరని రూడి చేసుకుని అ
కుంటుకుంటూ బెర్ పాక దాకా నడిచి నెమ్మదిగా తలుపు తట్టాడు. బెర్ తం

ఈ వో క్షణం జీను వంక, అతని వంకా ఎగాదిగా చూసి నిశ్శబ్దంగా అతని వెంట కందే వెనక వేపుకు నడిచింది. అప్పుడే అకాశంలో అర్ధచంద్రుడు ఉదయిస్తున్నాడు. మనక వెన్నెట్లో యిద్దరూ మాటా పలుకూ లేకుండా కొద్ది కాలం నడిచారు. దోవలో సీగ అడ్డంపడి కుంటా తూలి బెల్ టుజానికి రాసు కువి చప్పున సర్దుకున్నాడు. ఎంత బుర్రచించుకున్నా ఏం చెప్పాలో కుంటాకి వోరెంటు రాలేదు.

చివరికి, ఆమె నోరు విప్పాల్సి వచ్చింది.

"ఈ తెల్లవాళ్ళంతా జనరల్ వాషింగ్టన్ ని ప్రెసిడెంటుగా పెట్టు కున్నారంట! జాన్ ఆదమ్స్ అనే తెల్లవారని వైస్ ప్రెసిడెంటు చేస్తారంట!" అంది బెల్.

వాళ్ళవరో యేంటో, ఆ సంగతి సందర్భమూ యేంటో కుంటాకి వాళ్ళిగా బోధ పడ్డేదు. సంభాషణ నడవటానికి తనూ ఏదో ఒకటి అనాలి. "నిన్న అయ్యని ఆయన తమ్ముడింటికి తోలుకు పోయా" అన్నాడు కుంటా.

"అమ్మో! అయ్యకి ఆ పిల్లంటే యేంత ముద్దో" అంది బెల్. మాసా వాల్ తమ్ముడు జాన్ వాల్ బిడ్డ మిస్సి ఆనీ ప్రస్తావన వచ్చినప్పుడల్లా బెల్ ఆగే గూట అంటుంది.

"నీకి సంగతి తెలుసో లేదో! అయ్య పీలునామా రాశాడంట, తను ప్లీ పెళ్ళాడకుండా చనిపోతే తన బానిసలంతా మిస్సి ఆనీ ఆస్తవుతారని బదులో రాశాడంట! పెళ్ళాడితే మనమంతా అతని భార్యకి దక్కుతామంట! అయ్యంటే పడిచచ్చే దొరసాన్లు కోకొల్లలు. నేను మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోనట్టే అయినా మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోడు".

కుంటాకి గుండె రుల్లుమంది. బెల్ చెప్పింది తను సరిగ్గానే విన్నాడా! బెల్కి యింతకు ముందే ఒక పెళ్ళయిందా? ఈమె వాసన చూసిన పూవా? పడుపంటే కన్యయి వుండాలి గదా! అతనికి తల తిరిగి పోయింది. ఇద్దరూ వాసంగా యింటి దారి పట్టారు.

రెండు వారాలు గడిచాక బెల్ ఓ రోజు కుంటాని తన యింటికి తీసుకుపోయింది. అతను విస్తుపోయాడు. ఏం జవాబు చెప్పాలో తోచ లేదు. వెంటనే ఆమె అంగుకుని ఎన్ని గంటలకు రావాలో చెప్పింది.

కుంటా ఆ సాయంత్రం రేకు తోట్లో కూర్చుని జలకారాడాడు. సబ్బుతో తన గట్టిగా రుద్దాడు. ఒకసారి, రెండుసార్లు కాదు, మూడుసార్లు రుద్దుకున్నాడు. అప్పుడతని మంచి బట్టలు వేసుకున్నాడు. "మాండుంటే! నిడివైన నీ మెడ యే ముందుంటే." నన్నుగా ఓ పల్లె పదం అప్రయత్నంగా అతని పెదాలు దాటి బైట రుద్దాయి. బెల్కి అంత అందమైన పొడుగాటి మెడలేదు; పదాలలో పాడుకునేటంత

నుందరీ కాదు. అయినా అతని మనస్సులో ఓ తీయని అనుభూతి మెదిలింది. ఆమెకి ఓ తీయని భావన కలిగుండాలి!

బానిసవాద మొత్తంలో వెల్లే పెద్ద కుటీరం. దొర లోగిరి అది దగ్గరగా వున్నది కూడా అదే. అందమైన పూలమొక్కల మడి వున్న అద్దె అదొక్కటే. దొర వంటిల్లు యెంత శుభ్రంగా వుండుతుందో అతనికి తెలియ సంగలే కాబట్టి, శుచిగా, శుభ్రంగా, యింపుగా, సొంపుగా తీర్చిదిద్దిన పూల యిల్లు చూసి అతను ఆశ్చర్యపడలేదు. ఆ యింట్లో అడుగు పెట్టగానే అతని హాయిగా వుండి, అన్ని పాకల్లోలా కాకుండా ఆమె పాకలో రెండు గదులున్నాయి. రెండు గదులకి కిటికీలున్నాయి. రెండు కిటికీలకూ రెక్కలున్నాయి. రెండు గదులకి తెరవుంది. ముందు గదిలో కోలగా వున్న బల్బ మీద మర్నాడు జాడీలో ఫోర్సులు కత్తులు, చెంచాలు, ముచ్చటగా అమర్చి వున్నాయి. చక్కని చక్కని రకరకాల పూలగుత్తులు పెట్టిన కుండీ వుంది. చేబిలుకు రెండుపక్కలా గుత్తులు వెలుగుతున్నాయి. అటవేపు యిటువేపురెండు పేము కుర్చీలున్నాయి.

"అయ్యో! పని సందట్లో పడి యింకా చలిపొయ్యి నా వెలిగించా కాను" అనరిచింది వెల్ వంట గదిలోంచి.

కుంటా లేచి గబగదా చలిపొయ్యి వెలిగించాడు. చప్పున కట్టెలు కున్నాయి. కొద్ది సేపట్లో గది వెచ్చబడింది. యింకా వంట కాలేదు వెల్ నొచ్చుకుంది.

"నాకేం తొందరలేదు." అని కుంటా లోపలి గదిలోకి విసిపింట్లో దిగ్గరగా అన్నాడు. నిజానికి, అప్పటికే దాదాపు పూర్తయింది. అతని కట్టెల కోడిమాంసం ఉదకబెట్టి సమోసాలు వేయించింది. ఎదురుగా కూర్చుని కొసరివడ్డించింది. వొద్దు వొద్దంటూ చెయ్యి అడ్డం పెట్టినా మూడుసార్లు తిండి తింది. "ఇంక నావల్ల కాదు. ఒక్క పిసరు ఎక్కువ తిన్నానంటే బైటికి వెళ్లి కొస్తుంది" అన్నాడు కుంటా. నిజంగానే అతను పీకల దాకా వెళ్లిపో భోజనం ముగికాక కొద్దిసేపు పిచ్చాపాటి మాట్లాడి శలవు తీసుకున్నాడు. గుమ్మంలో ఆగి బెల్ కేసి చూశాడు. వెల్ కుంటాకేసి చూసింది. ఈసారి తప్పించి మరిక మాటలు నడవలేదు. కుంటా కుంటు కుంటా నెమ్మదిగా పాక వేపు వెళ్లిపోయాడు.

మరోజు బొద్దున నిద్రలేచినప్పుడు కుంటాకి మనస్సు తేలిగా వుంది. ఆఫీకా విడిచిపెట్టి వచ్చాక అతని తింఠి హాయి, తృప్తి యింతమందుతుంది కలగలేదు. తనంత హుషాచూగా ఎందుకున్నాడో అత నెవ్వరికీ మనవి చెప్పలేదు. చెప్పిల్సిన అవసరం కూడా లేకపోయింది. వంటిల్లో వెల్ కూర్చుని కుంటా నవ్వుతూ, చుట్టతూ వున్నాడని ఆ నోటా ఆ నోటా

వాడలా పోవోయింది. వారంవారం కుంటా బెల్ కుటీరంలో విందు భోజనం వరుస్తున్నాడు. ఒక్కో తూరి వారానికి రెండు చూర్లు ఆమెతో కలిసి భోజనం చేస్తున్నాడు. మాటా మంటి ఆదేప్పుడు బెల్ ఏవేవో చెప్పుకుంటూ పోతుంటే మాటా వింటూ కూర్చుంటాడు. కాని, తన మనస్సులో పున్న విషయం మాత్రం బైటికి చెప్పలేకపోయాడు.

బెల్ ముందు గదిలో తగిలించిన ఏనుక్రిస్తు పటం చూసినప్పుడల్లా అతని కేవల అనుమానాలు కలిగేవి. వాళ్ళంతా ప్రార్థించే "ఓలార్డ్"కు ఆ ముంతోపున్న వ్యక్తి బంధువుకాబోలు అనుకున్నాడు. ఉండబట్టలేక ఒకసారి ఆమెని అడిగేశాడు. "ప్రతి మనిషీ చచ్చిపోయాక వెళ్ళటానికి రెండే రెండు రోజులున్నాయిగదా! ఒకటి స్వర్గం; రెండు నరకం. నువ్వు యే రోజానికి వేరబ్బుకున్నా వన్నది నీ సొంత విషయం" అంది బెల్. అంతకు మించి ఆమె మరేవి మాట్లాడలేదు. ఆమె విశ్వాసాలు ఆమెవి, తన విశ్వాసాలు అవి అని ఆరసు రాజీ పడ్డాడు. తనవరకు మాత్రం తను అల్లాతో పట్టాడు అల్లాతోనే పోతాడు. బెల్ తో దొస్త్రీ పెరిగిన్నాటి నుంచీ తను రోజూ ప్రార్థన చెయ్యటం లేదు. ఇకనుంచీ తను తన తప్పు దిద్దుకుంటాడు. అల్లా తనని తప్పకుండా షమిస్తాడు!

ఓ రోజు మాటా బిగ్గీ లోలుకుంటూ పోయే సమయంలో మాసా శాన్ శాల్వోగారి ఊరికి వెళ్ళే దిశలో నాణ్యమైన జమ్ము ఆలని కంటబడింది. అందులో యింకా మేలుగా తోచింది కొంత పీకి బిగ్గీలో భద్రంగా పెట్టుకున్నాడు. పాకకి తిరిగిచ్చాక, ఒక్కొక్క పోచని విడదీసి చక్కగా యీనెలు తిసి చాప అల్లాడు. చాప మధ్యలో అంటంగా మాండికా చిత్ర విన్యాసం ప్రదర్శించాడు. అది పూర్తికావటానికి చాలా రోజులు పట్టింది. అనుకున్న దానికన్నా చాలా అందంగా తయారైంది. ఓ రోజు రాత్రి బెల్ యింటికి విందుకుపోయి దాన్ని చూడగా యిచ్చాడు. ఆ అందం, ఆ నగిషీలు చూసి బెల్ చకితురాలై పోయింది. "దీని మీదెవరూ కాలు పెట్టగూడదుగా" అంటూ ఆ చాప చుట్టని పట్టుకుని లోపలి గదిలోకి తుర్రుమంది. ఓ నిమిషం పోయాక చేతులు వేసి, పెట్టుకుని ముందు గదిలోకొచ్చి, "నీ కోసం నేను ఒకటి తయారు చేశా. చెప్పుకో చూద్దాం" అంది.

బెల్ చెయ్యి ముందుకు సాచింది. ఆమె చేతిలో మెరిసే ఉన్ని ఒకటి; ఇద్దరికీ నోట మాట రాలేదు. ఒకర్నొకరు కళ్ళతో రాగేస్తూ నిలబడి చూడారు. చటుక్కున బెల్ కుంటా చెయ్యి పట్టుకుంది; కొవ్వొత్తులు వెచ్చనూ చేసింది. ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోయే ఆకులాగా కుంటా ఆమె చెయ్యి పట్టుకుని లోపలి గదిలోకి చూసుకొచ్చాడు. ఇద్దరూ పక్కమీద వారి

పోయారు. బెల్ కుంటా కళ్ళ లోతుల్లోకి ముత్రుగా చూస్తూ అతనికి కడుపు
పోయింది. కుంటా తన ముప్పు తొమ్మిది సుదీర్ఘ సంవత్సరాల జీవితంలో
మొట్టమొదటి సారి ఒక స్త్రీని తన చేతుల్లో వాదేసుకున్నాడు.

31

కుంటాతో బెల్ పెళ్ళి నిశ్చయమైంది. వాలర్ దొర అనుమతి కూడా
దొరికింది. క్రిస్మస్ కి ముందు ఆదివారం రోజు ముహూర్తం పెట్టుకున్నాడు. ఆ
వారం షణ్ణాల్లో బానిసవాదంతా పాకిపోయింది. అందరూ అభినందనలు తెలుపు
తోంటే కుంటా సిగ్గుపడిపోయాడు. అఖిరికి, మిస్సి అనీ సైతం “బెల్ పెళ్లికూతు
లైంది! బెల్ పెళ్లికూతులైంది” అని అరుస్తోంటే కుంటా బెల్ మీద పెట్టుకు
కోపంతో ఉడికి పోయాడు.

ఆదివారం రానే వచ్చింది. బానిసవాదంలో యావన్మందీ మంచిబట్టలు కట్టు
కుని ముహూర్తం వేళకి బెల్ యింటి ముందు హాజరయ్యారు. మాసా వాంటో
పాటు ఆయన తమ్ముడు, మరదలు, మిస్సి అనీ పెళ్ళికి విచ్చేశారు. బెల్
స్నేహితురాలు సుకే ఆంటీ పెళ్ళి తంతు జరిపించటానికి ముందుకొచ్చి ని
బడి అతిథులందరినీ దగ్గరగా జరిగి నిలబడమని తేక పెట్టింది.

“దేవుడు కలిపే ఈ జంట కలకాలం కలిసి వుండాలని అందరూ
ప్రార్థించండి” అంటూ సుకే ఆంటీ ఒక్క షణ్ణం ఆగింది. “ఒకళ్ళకొకళ్ళ
దూరం చేస్తూ సంతలో తెగ నమ్మాలి వచ్చే పరిస్థితి కలగకూడదని అందరూ
ప్రార్థించండి” అనరిచింది కొంచెం తటపటాయిస్తూ.

తరువాత, కుంటా బెల్ లు నిలబడ్డ చోటికి ముందు నేంటా కట్టి
రించిన పచ్చిక మీద ఓ చీపురుకట్ట వుంచింది. “ఈ పెళ్ళికి మీ యిద్దరూ
యిష్టపడుతున్నట్టేనా!” అనడిగింది. “నా కిష్టమే” అంది బెల్ ముచ్చట
పూగా. సుకే ఆంటీ కుంటా కళ్ళలోకి చూసింది. బెల్ గట్టిగా అతని బెల్
నొక్కింది. “నాకూ యిష్టమే” అన్నాడు కుంటా అతి ప్రయత్నం మీద.

“ఇప్పుడు మీరిద్దరూ ఏసు వ్రతువు దృష్టిలో పవిత్రమైన భావన
జీవితంలోకి దూకుతున్నారు” అంది సుకే ఆంటీ.

వధూవరులిద్దరూ ఆ చీపురుకట్ట మీదుగా ఎగిరి అవతలికి దూకు
కిందటి రోజు బెల్ కుంటాచేత అట్లా ఎగిరి దూకటం పదేపదే అభ్యాసం చేస
ింది. అతనికి పదతి నచ్చలేదు. కాని, బెల్ నచ్చబెప్పాక ఒప్పుకోకపోయింది.

ఇద్దరూ ఏమాత్రం రిపాదంగా నీచీపుడుకట్టని తాకితే, ఆవ్యక్తి ముందుగా మరణిస్తాడట! సుకే అంటే దొరగారికేసి తిరిగి, "దొరగారూ! ఈ శుభ సమయంలో తమకేమైనా శలవిస్తారా?" అనడిగింది వినయంగా.

తను ప్రత్యేకంగా చెప్పాల్సిందేమీ లేదన్నట్టు ఆయన మొహం పెట్టాడు. చుట్టి అంతలోనే అడుగు ముందుకు వేసి, "బెర్ ఇతనికి యోగ్యురాలైన భార్య; ఇతను బెల్కి యోగ్యుడైన భర్త. ఈ యిద్దరూ సుఖంగా వర్తిల్లాలని నేను. నా కుటుంబ సభ్యులు ఆశీర్వదిస్తున్నాం" అన్నాడు మృదు స్వరంతో. అందరూ బిగ్గరగా హర్ష భావాలు చేశారు. మిస్సి అని ఎగుర్తూ, గంతులేస్తూ చేసిన గోల అంతా యింతా కాదు. దొరలు శుభాకాంక్షలు చెప్పి వెళ్ళిపోయారు.

నల్లవాళ్ళ వేడుక ప్రారంభమైంది. అతిథుల కోసం వండిన వంటాకా చిన్న బిల్ల మీద చేరినై. దొర కానుకగా పంపించిన బ్రాండ్; వైను సీసాల్లోని హానీయం అతిథులకు పంపిణీ అయింది. అంతా ఆనందోత్సవాల్లో మునిగి రేలుతున్నారు. కుంటా మాత్రం దానికి దూరంగా వుండిపోయాడు. ఫిడేలయ్య వాయిద్యం మీద తియ్యగా రాగాలు పలికిస్తున్నాడు. మధ్య మధ్య మందు ఓ గుటక వేస్తున్నాడు. బెర్ పెగ్గు తరువాత పెగ్గు గ్లాసులో చొంపుకుంటోంది. కుంటాకి ఆ దృశ్యం మహా యిబ్బందిగా వుంది. "అతని మీద పదేళ్ళనుంచీ కన్నేసి వుంటానే" అంటోంది ఓ స్నేహితురాలితో. నిషావాస్త తలకెక్కుగానే అందరి ముందు అతన్ని వాదేసుకుంది. అతని పెదాల్ని గట్టిగా ముద్దెట్టు తుంది. మాట సరసాలు, మోచేతుల్లో పొడుచుకోవటాలు, ఇల్లెగిరిపోయే నవ్వులు... కుంటా గట్టిగా బిగించిన వింటినారిలా విగుసుకుపోయాడు. విందు పూర్తయి ఒక్కొక్కరూ యిళ్ళకి సాగారు. అందరూ వెళ్ళిపోయాక కుంటా, బెర్ యిద్దరే మిగిలిపోయారు. బెర్ యింకా తూల్టానే వుంది. మాటలు తడబడుతున్నాయి. "ఇప్పుడు నువ్వు ఆ...వుని కొనేసుకున్నావ్, నీకిష్టమైనన్ని పాలు పితుక్కో" అంది. కుంటా ఆ మాటలకి నిర్భాంత పోయాడు.

ఆ మాటలు వచ్చినిజమని అతనికి వేగం తెలిసొచ్చింది. బెర్ పుష్టి పొంకం అతనికి అనుభవమైనై. చీకట్లో అతని చేతులు ఆమె ప్రత్యంగాన్ని తడివాయి. ఆమె లావుపాటి మొత్త యిక నుంచీ తన సొంతం! ఆమెను ఏమిల్లా సగ్గుంగా చూడలేక పోయినా, ఆమె భారీ స్తనాల్ని ఒళ్ళంతా కళ్ళు తేచుకుని చూశాడు : స్పృశించాడు. తనకి పుట్టబోయే మగబిడ్డకి పాల లోటు లేదని సంకృప్తి పడ్డాడు. ఆమె వీపు మీద లోతుగా పడ్డ కొరడా గాట్లని మొట్ట మొదటి సారి చూసి నప్పుడు అతను భయంతో కంపించి పోయాడు. "హా అమ్మలాగే నేనూ వీటిని కాటికి తీసుకుపోతా. నీ వీపు కంటే నా వీపే పెద్దది" అంటే బెర్. కుంటా ఆశ్చర్య పోయాడు. తన వీపు తనెన్నడూ

చూసుకోలేదు కదా ! ఆ కొరడా దెబ్బలు మర్చిపోయి అప్పుటికి
యేళ్ళయింది. కాళ్ళు బారజాపి పండుకున్నా పట్టె తగలని పొడుగాడి మ
చం మీద, చూది కూరిన మెత్తటి పరుపు మీద, పక్కలో బెల్ వెచ్చదనం
అతనికి స్వర్గం చేరికందింది. బెల్ కి తెల్లవాడి భాష చదవటం వచ్చని తెల్ల
నప్పుడు అతనికి చాలా ఆశ్చర్యం వేసింది. ఆమె దిందుకింద చాలిన
కల్ని అతననేకసార్లు చూసినా ! చాల మంది నల్లవాళ్ళలా ఆమెకి పేద
తిప్పటం మినహా ఒక్క అక్షరం ముక్క కూడా తెలిదని అతను మొదట
అనుకున్నాడు. కాని, ఆమె నిజంగా కొన్నివార్తలు చదివి వినిపించే సరి
అతని అనుమానం పటాభంచలేంది.

“నాకు చదవటం వచ్చని దొరకి తెలిసిందంటే నన్ను మరే
సంతలో అమ్మిపారేస్తాడు” అంది బెల్ భయంగా.

జేబులోంచి పెన్సిలు తీసి, ముదతలు పద్ద కాగితాన్ని సాపు చేసి దాని
మీద బెల్ తన పేరు రాసి కుంటాకి చూపించింది.

“యేం రాశానో చెప్పుకో చూదాం” అంది బెల్. కుంటా తనకి తె
దని జవాబు చెప్పక నుందే, “అది నా పేరు, B-e-l-l” అంది. కుంటా
ఆ అక్షరాల వంకే కాసేపు పరీక్షగా చూశాడు. తనకి ముప్పు తెచ్చిపెట్టే
కాసేదో అతని కందులో కనిపించింది. బెల్ కాగితం మీద మరికొన్ని అక్ష
రాలు రాసి చూపించింది. “అది నీ పేరు. K-u-n-t-a” అతను మళ్ళీ
అక్షరాల వేపే చూస్తూ వుండిపోయాడు. బెల్ ఆ కాగితాన్ని వుండ చ్చి
మండే చలిపొయ్యిలోకి విసిరేసింది.

కుంటాకూడా తన అరబిక్ భాషా జ్ఞానాన్ని బెల్ ముందు ప్రదర్శిం
చాలని తహతహగా వుంది. తెల్లవాళ్ళకి, వాళ్ళ పాఠాల్లో పనిచేసే నల్లవాళ్ళకి
ఆఫీకా అన్నా, ఆఫీకావాసులన్నా ఎంత చిన్నచూపో అతనికి తెలుసు
ఆఫీకా వాళ్ళందే కోతుల్లాగా చెట్టుమీద ఎగురుతూ చూకుతూ వుండే వాళ్ళే
వాళ్ళకి విద్యా గంభం వుండే ప్రశ్న లేదని ఈ దేశంలో నల్ల, తెల్ల మ
లేకుండా అందరూ అనుకునే మాటే! అందుకని ఓ చోట రాత్రి కుంటా
బూడిద పోగు జేసి చదునుగా సాపు చేసి వేలితో తన పేరు రాసి బెల్ కి
చూపించాడు. ఏంటని ఆమె వెంటనే అడిగింది. అతను జవాబు చెప్పాడు
తను పుట్టిని ఊళ్ళో పిల్లలు ఎట్లా చదువు నేర్చుకుంటారో అతను బెల్ కి
రంగా చెప్పాడు. ఆమెకి ఆసక్తి వుట్టింది.

బెల్ బల్లమీద వేళ్ళాడించి “దేబుల్ని మీ ఆఫీకా వాళ్ళు
టారు?” అనడిగింది.

“మెసో” అన్నాడు కుంటా.

కుర్చీని చూపించి అడిగింది. "సిరాంగ్" అని చెప్పాడు కుంటా. మిదున్న నల్లటి ఇనపకాగుకేసి చూపించింది. "కలేరో" అన్నాడు. బల్లమీద కొవ్వొత్తి కేసి చూపించింది. "కాండియా" అన్నాడు. బెల్ ఆశ్చర్యానికి అందులేదు. కుంటా లేచి నిలబడి గదంతా కలయ తిరుగుతూ బూటతో తనవారగోతం తాకి "బోటో" అన్నాడు. ఎండిన అనపకాయ బుర్రని తాకి "సిరాంగ్" అన్నాడు. ముసలి తోటమాలి అల్లిన బుట్టని చూపిస్తూ "సిన్ బింగ్" అన్నాడు. బెల్ ని పడగ్గదిలోకి తీసుకుపోయి పరుపు చూపి "లాంగ్" అని చెప్పాడు. దిండుని చూపించి "కుంగ్ లరాంగ్" అన్నాడు. బల్లమీద "జానేరాంగ్" అన్నాడు. పై కప్పుకి "కాంక రాంగ్" అని చెప్పాడు. "ఓ లార్డ్! నన్ను కృపచూడు!" అనరించింది బెల్.

"కుంగ్ లరాంగ్ మీద మనం తలలానించే వేళయింది" అన్నాడు కుంటా పరుపు అంచు మీద కూర్చుంటూ. నెమ్మదిగా అతను బుట్టలు విప్పుకోవటం మొదలైతేగానే బెల్ నవ్వుతూవచ్చి అతన్ని చుట్టేసుకుంది అతని కెన్నడూ ముత ఆనందం కలగలేదు.

ఓ రోజు రాత్రి కొవ్వొత్తి అర్పి యిద్దరూ పక్కమీద చేరాక బెల్ కుంటా చెయ్యిపట్టుకుని తన పొట్టమీద ఆనించింది. అతని వేళ్ళకింద యేచో చురుచున్నట్టుగా అనిపించింది. కుంటా మంచం మీంచి ఎగిరి కిందికి పాడు. అతని సంతోషానికి పట్టిపగ్గలేవు.

ఆ రరవార కొద్దిరోజుల పాటు అతనికి పరధ్యానం ఎక్కువై పోయింది. బెల్ ఎటు తోలుకుపోతున్నాడనే ధ్యాసే లేదు. పుట్టడోరో మగ శిశువు పుట్టే అస్తమానం కలలు రంటున్నాడు. పాడు తగలాగే నల్లగా వుండాలని కోరుకుంటున్నాడు. తెలుపు, నలుపుకాని సంకర రంగంలే అతనికంత వెగటు!

1790 సెప్టెంబరు మాసంలో ఓ రాత్రి బెల్ కి నొప్పులు మొదలయ్యాయి. కుంటా-చొర దగ్గరికి లగెత్తటానికి సిద్ధమయ్యాడు. బెల్ అతన్ని చెయ్యి పట్టుకుని ఆపింది. నొప్పు రాస్తున్నాయ్. మళ్ళీ కాసేపు ఆగిపోతున్నాడు. బెల్ కుంటా కేసి చెమటతో తడిసిపోయిన మొహం తిప్పి, "సితో బాబూ చెప్పాలని ఎన్నాళ్ళబట్టో అనుకుంటున్నా. ఇంతకుముందే చెప్పాల్సి వుండేది. నీ నిక్కడికి రాకముందు నాకు పదహారేళ్లు నిండకముందు నేను బిడ్డను పిల్లర్ని కన్నా" అంది బాధగా.

కుంటా నిశ్చేష్టుడైపోయాడు. తనకి సంగతి ముందే తెలిసివుంటే? తెలియకముందే బెల్ ని చేసుకునే వుండేవాడు. తనలో యిన్నాళ్ళు మాటమాత్రమైనా బాధలే అని అతను బాధపడ్డాడు. నొప్పుల మధ్య, వెళ్ళిళ్ళ మధ్య బెల్ బాధపడుతూ యింకా చెప్పింది. తనని తన ఇద్దరాడ పిల్లల్లుంచి విడదీసి

తెల్లదొరలు ఎంత నిర్దయగా అమ్మిపారేశారో యేడుస్తూ చెప్పింది. "పిల్లకి నడిచే యాడు. యింకొక దానికి సరిగ్గా యేడాదయినా నిండలేదు."

నొప్పులో ఆమె నోరు నొక్కుకుపోయింది. ఆమె చేతుల్లో అక్క చెయ్యి బిగుసుకుపోయింది. మళ్ళీ నొప్పులు కొంచెం తగ్గినా ఆమె చెయ్యి వదలేదు. సీళ్ళు నిండిన కళ్ళు పైకెత్తి, కుంటా మనస్సులో చెలరేగే భావం పసిగట్టి, "ఆ బిడ్డల తండ్రి యే తెల్లవాడో అనుకుంటున్నారేమో! ఇంకా చేలో నాతోపాటు పనిచేసిన నిగ్గరు, నా యీడువాడే."

మళ్ళీ నొప్పులొచ్చాయి. ఈసారి మహా ఉధృతంగా వచ్చాయి. అమ్మి గోళ్ళు అతని అరచేతిలో గుచ్చుకు పోయాయి. నిశ్శబ్ద రోదనలో ఆమె పూర్తిగా తెరుచుకుంది. కుంటా బైటికి పరుగుతీసి సిస్టర్ మాండిని తనవలె అక్కణ్ణుంచి దొర యింటికి లగ్గెత్తి ఆయన్ని లేపాడు. బెల్ కేకలకి గిరిపోతోంది. సిస్టర్ మాండి, వాలర్ దొర వేగంగా వచ్చేశారు. కుంటా ఒంటరిగా బిక్కుబిక్కుమంటూ బైట నిలబడిపోయాడు. అతని ముఖం అప్రికా మీదికి మళ్ళింది. ఎక్కడో వేలమైళ్ళ దూరాన జుహూర్లో తనకు తల్లి తాత ముత్తవ్వలై పోయింటాను! మనవళ్ళ ముద్దు మాటలు వింటూ వైచిత్ర్యం పోతుంటారు. తనకి కలిగే మగ శిశువుని వాళ్ళు చూద్దానికి నోరుకోరే విచారం కంటే అసలు తనకొక మగబిడ్డ పుట్టాడనే సంగతే వాళ్ళకి తెలియకదా అని కుంటా అపరిమితంగా బాధపడ్డాడు.

లోపల్నుంచి "కేర్"మని కొత్త కేక వినిపించే సరికి కుంటా బిడ్డ పడ్డాడు. బైటికొచ్చిన దొర మొహంలో అలసట కనిపించింది.

"ప్రసవం చాలా కష్టమైపోయింది. పైగా వయస్సు నలభై మాడై దొర వొక్క షణం ఆగాడు.

"మాండి లోపల శుభ్రం చేశాక, వెళ్ళి నీ కూతుర్ని చూసుకో" అని ఆయన వెళ్ళిపోయాడు.

ఆడపిల్లా! కుంటా కుంగిపోయాడు. సిస్టర్ మాండి గుమ్మంలో నవ్వుతూ అతన్ని లోనికి రమ్మని కేకేసింది. కుంటా కుంటుకుంటూ ముగ్ధ గది దాటి పరదా తొలిగించి పడగ్గదిలోకి నడిచాడు. బెల్ కళ్ళుచిప్పి పేలవంగా నవ్వింది. పరధ్యానంగా ఆమె చేతిని గట్టిగా నొక్కుతూ, పక్కనే నిశ్శబ్దంగా పడుకున్న పసికందు వంక రెప్ప వెయ్యకుండా కంగా చూశాడు. పసిపాప నల్లగా నిగ నిగలాడుతోంది. అచ్చం పసి పూర్తిగా మాండింతా ముఖ కవళికలే? సందేహం లేదు. ఆడపిల్లమో అల్లా ఇచ్చ! మగయినా, ఆడయినా బిడ్డ బిడ్డే! మహానదిలా ప్రవహించే కింటే వంశ రక్తం యింకిపోకుండా యింకొక తరంలోకి

స్తన్నదనే గర్వంతో అతను పులకించి పోయాడు.

కుంటా ఆలోచనలు పుట్టిన బిడ్డ నామకరణం మీదికి మళ్ళాయి. పూర్వో అయితే ఎంత సంరంభం జరుగుతుందో అతనికి తెలుసు. ఇక్కడి వాతావరణం వేరు. ఇది ఆఫ్రికా కాదు. అయినా పిల్లకి చక్కటి పేరుపెట్టాలి. ఆ పేరు సార్థకం కావాలి. పెట్టేపేరు పిల్లని ప్రభావితం చెయ్యాలి. యే పేరు పెట్టినా పేరు చివర యజమాని పేరు తోకలాగా వేలాడక తప్పదని గుర్తు రాగానే అతను కుంగిపోయాడు. వెంటనే కోపంతో తుకతుక ఉడికిపోయాడు. అదనూరైనా, అటు సూర్యుడిటు పొడిచినా, తన బిడ్డ స్వంత పేరుతోనే పెరిగి పెద్దవుతుందని కుంటా అల్లా ఎదుట ప్రమాణం చేశాడు.

చివార్ని లేచి నిలబడి బైటికొచ్చాడు. తూరుపు తెల్లబడుతోంది. మొట్ట మొదటసారి తను, బెల్ కలిసి ప్రణయారంభానికి నాందిగా నడిచిన శంఠెల బాదు వెనక్కి కుంటుకుంటూ వినవిసావెళ్ళాడు. పేరుగురించి ఆలోచనలో కూరు కుపోయాడు. బెల్ జీవితంలో జరిగిన అత్యంత విషాదసంఘటన గుర్తొచ్చింది. ఇద్దరు ముద్దు బిడ్డల్నుంచీ కన్న తల్లిని విడదీసి కసాయి గుండెతో బానిస సంతలో తెగనమ్మి పారేసిన సంఘటన అతని గుండెల్లో కలుక్కుమంది. అది కన్నతల్లి కడుపు కోత, అటువంటిది మళ్ళీ జరక్కుడదు. ఆమె గుండె మళ్ళీ ఆ రంపపు కోతకు గురికాకూడదు. అది సూచితమయ్యే పేరు దొరకాలి. కుంటా బుర్ర బద్దలు కొట్టుకున్నాడు. హఠాత్తుగా స్ఫురించింది. గట్టిగా పైకి అనెయ్యాలనే కోరికని పట్ట బలవంతాన నిగ్రహించుకున్నాడు. బేను! ఆ పేరే పెట్టాలి. దానికి తిరుగులేదు. అదే పేరు భాయం.....

కుంటా యింటికి తిరిగొచ్చి బెల్ ముందు ఆ ప్రస్తావన తెచ్చాడు. పేరు గురించి ఎందుకింత తొందర అని ఆమె విరుచుకు పడింది. తన తెగలో స్తన్న ఆచారాలు గురించి, సంప్రదాయాలు గురించి వాటి విశిష్టత గురించి, తప్పని సరిగా వాటిని పాటించాల్సిన అవసరం గురించి ఆవేదనతో అగ్రహంతో కుంటా బెల్ కి వివరంగా చెప్పాడు. ఇద్దరూ కీచులాడుకున్నారు. కుంటా భార్య పేద అలిగి బైటికి వెళ్ళిపోయాడు. ప్రౌద్ధుననగా వెళ్ళిన వాడు పొద్దుకుంకేక గది పాకకి తిరిగి రారేదు. కుంటా లోపల అడుగు పెట్టినప్పుడు ఇల్లంతా నిశబ్దంగా వుంది. బెల్ నిద్రపోతూ వుండవచ్చునుకున్నాడు. బల్ల మీదికి వంగి కొవ్వొత్తి వెలిగించబోతుండగా పురిటి గదిలోంచి బెల్ గొంతు వినిపించింది. పేదా ఒత్తిగించి కుంటా మౌనంగా ఆమె మంచం కేసి నడిచాడు.

"కుంటా, దొరని గురించి నీకంటే నాకు బాగా తెలుసు. నువ్విప్పుడా అలాగే గొడవ రేపావంటే, మన ముగ్గున్నీ కట్టగట్టి రేపిపాటికి సంతలో తెగ మ్మి పారేస్తాడు. నామాట విను" అంది మృదువుగా.

కుంటా కోపం దిగమెంగుకున్నాడు. తన నిర్ణయానికి తిరుగులేదని ఆ కెట్లా బోధ పర్చాలో తెలివ్ తికమక పడ్డాడు. అతని మొండి వైఖరి ఆమె మైంది. అతను చేయబోయే ఆఫీకా తంతు గురించి అనునయంగా అడిగింది. అతను చెప్పాడు. ఆమె మౌనంగా వుండిపోయింది.

దాదాపు అర్థరాత్రయింది. కుంటా బిడ్డకి దుప్పటి కప్పి చేతుల్లో కుని బానిసవాడకి దూరంగా ఆరుబయటికి నడిచి పోయాడు. చంద్రుడు, నక్షత్రాల చల్లని వీక్షణాల్లో కుంటా బిడ్డని పైకెత్తి పట్టుకుని, బిడ్డ కుడి చెవి పెదాలు ఆనించి "నీ పేరు కిట్టి; నీ పేరు కిట్టి; నీ పేరు కిట్టి" అని మూతూర్పు స్పష్టంగా ఉచ్చరిస్తూ ఉదాడు.

కుంటా నరనరాల్లో ఆఫీకా రక్తం ఉప్పొంగి పరవళ్ళు రాక్కింది. ఆఫీకా ఆవేశం అతన్ని అవహించింది. బిడ్డనెత్తుకుని యింకా కొంచెం ముందుకు నడిచాడు. మళ్ళీ ఒక షోట ఆగి, పాప మొహం మీద దుప్ప ముసుకు తొలిగించి, ఆమె నల్లటి మొహాన్ని నీలాకాశం వేపు తిప్పి, "మాకు నీ కంటే ఉన్నతమైన ఏకైక శక్తి ఆదుగో!" అన్నాడు మాండింకా రావల్ బిగ్గరగా.

కుంటా యింటికి తిరిగొచ్చి పాపకు పెట్టిన పేరు బెల్ కి తెలియబర్చాడు. "కిట్టియా! ఇటువంటి పేరెన్నడూ ఎక్కడా విన్నట్లే గుర్తులేదు" అంది బెల్ ఆశ్చర్యంగా.

"కిట్టి అంటే నువ్విక్కడే వుంటావు: నువ్వెక్కడికి కదంపు" అని ఆర్థం. ముందు వుట్టిన నీ యిద్దరు బిడ్డల్లా యీ నీ బిడ్డ నిన్నాదిలి వెళ్ళింది" అన్నాడు కుంటా.

మరోజు దొర బెల్ ని చూసిపోడానికొచ్చినపుడు ఆమె బిడ్డకి పెట్టిన పేరు చెప్పింది. ఎక్కడా వినని పేరుకా వుందని తప్ప ఆయన మౌనం అణ్ణేదు. బెల్ తేలిగ్గా ఊపిరి పీల్చుకుంది. గండం గడిచి గద్దెక్కినందుకొండంత ఊరట కలిగింది.

వాలర్ దొర యింటికి తిరిగొచ్చాక పెద్దైలోంచీ బైబిలు బైటికి కీసీ తోటల్లో పనిచేసే బానిసల కోసం కేటాయించిన పేజీలో "కిట్టివాలర్-పుట్టిన తేదీ: 12, సెప్టెంబర్ 1790" అని సేరాబుడ్డిలో కలం ముంచి ముర్ఖాల్లా అక్షరాలు రాశాడు.

మిస్సి అనీ కిట్టిని మొట్టమొదటిసారి చూసినప్పుడు, "అచ్చం నిగ్గురు బొమ్మ" అని సంతోషంతో కీచు కేక పెట్టింది. "ఈ బొమ్మని నే తీసేసుకో!" అనడిగింది బెల్ ని.

బెల్ పొంగిపోయింది. "ఇది నాది, వాళ్ళ నాన్నది చిన్నమ్మా! కొంచెం వ్యర్థమైన నీ కిష్టమొచ్చినంత సేపు దీంతో ఆడుకో" అంది బెల్.

కిట్టి అంటే మిస్సి అనీకి ఎంత ముద్దో! వాళ్ళ పెదనాన్న గారింటికి వచ్చినదంటే చాలు ఒక్క షణం కిట్టిని విడిచిపెట్టదు. అమ్మాయిగారు తన బిడ్డని అంత ముద్దు చేస్తోందే బెల్ కి పరమానందం. కాని కుంటాకి మాత్రం మనస్సులో బద్ధంలేదు. తనని సంతలో పశువుని కొనుక్కున్నట్టు కొన్న మనిషి కూతురు తన బిడ్డ కేవలం ఆటబొమ్మ కావటం అతనికి కంటగింపుగా వుండేది. పిల్ల ఆడుకుందుకు కిట్టి ఆట బొమ్మగా వుట్టినట్టు మిస్సి అనీ ప్రవర్తిస్తుందే కుంటాకి ఒళ్ళు మండి పోయింది.

నెలలు గడుస్తున్నాయ్. కుంటా ప్రతి నెల పొడుపునాడు మర్చిపోకుండా తనకాయ బుర్రలో గులకరాయి వేస్తూనే వున్నాడు. కిట్టి నేలమీద పారాడు లోడి. 1790 దాటిపోయింది. వేసవి ప్రవేశించింది. జానిసల తిరుగుబాట్లు మించి వుంభానువుంభంగా కథలు ప్రచారమవుతున్నాయ్. హైలీ ద్వీపంలో స్థానికులు తిరగబడి తెల్లవాళ్ళని ఊచకోత కోశారని వార్తలొచ్చాయి. తెల్లవాళ్ళ కలల్ని తెగ నరికారట! పిల్లల్ని చంపేశారట! అడవాళ్ళని చెరిచారట! స్త్రీవాళ్ళ అస్త్రపాస్తుల్ని సమూలంగా ద్వంసం చేశారట!

ఆ ప్రభావం స్పాట్ సిర్వేనియా జిల్లా మీద కూడా పడింది. తెల్లవాళ్ళంతా మండిపడి పోవటం కుంటా ప్రత్యక్షంగా చూశాడు. మట్టుపక్కల పిల్లలగుండా బగ్గీని లోలుకుపోయేటప్పుడు రోడ్ల కూడలుల్లో, పాటశాలల్లో, బొటళ్ళలో యికా దుకాణాల ముందు గుమి గూడిన తెల్ల జనం పక్కన నల్లలకు పోతుందే ఎన్ని ఇండ బూతులు కూస్తున్నారో కుంటా స్వయంగా చూశాడు. పలానా చోటికి పోవాలని చప్పే దొర సైతం ఆ ఒకటి రెండు పాటలే చాలా కటువుగా చెబుతున్నాడు. జిల్లా రక్షణ దళాలు రోడ్ల మీద గస్తీ తీసుకుతున్నాయ్. కనపడ్డ ప్రతి నల్లవాణ్ని ప్రయాణ పత్రాలు వగైరా చూపించమని వేదిస్తున్నారు. ప్రతి యేటా నల్లవాళ్ళు జరుపుకునే మాసూళ్ళ పండగ

ఆ యేడాది రద్దయిపోయింది. బానిసల బృందం నాట్కాలమీద, ప్రార్థనా మే
వేశాలమీద తెల్ల నిగామాన్త నిఘా ప్రారంభమైంది.

హైదీ వార్తల జోరు కాస్త చప్పబడింది. దాంతో తెల్ల నల్లవాళ్ళు
ఉద్రిక్తలు కూడా కొంత శాంతించాయి. దక్షిణాది రాష్ట్రాల్లో నల్లవాళ్ళు
రుద్దిన నిషేధాజ్ఞలు కూడా కొంత వరకు సడలాయి. పత్తిపంట కోతకొచ్చింది.
యేడాది పత్తి పుష్కలంగా పండింది. పత్తి వెల కూడా భూస్వాములకు
గిట్టుబాటుగా వుంది. ఎక్కడ చూసినా దొరలు పార్టీల మీద పార్టీలు
కుంటున్నారు. వీడేలయ్యకి షణం తీరిక లేదు.

ఆ ఆనందోత్సాహాల ఊర భాండంలో విషపు చుక్కలా "బానిస
రేక సంఘాలు" వెలిశాయి. "తెల్లజాతి విద్రోహాలు" వాటిని పెంచి పోషి
న్నారట !

ఇటీవల వాలర్ దొర చుట్టూ బాగా బలిసిన తెల్ల దొరలు, రాజు
వేత్రలు, లాయర్లు, వ్యాపారస్తులు మూగు తున్నారు. బగ్గీలో కూర్చుని వా
మాట్లాడే మాటలు వింటుంటే కుంటాకి కోపం మండిపోతోంది. అసెంబ్లీ
వాళ్ళ జంతువుల్లో పాటు కలిసి అడవుల్లో జీవిస్తాట కాబట్టి, వాళ్ళకి సహజ
మూర్ఖత్వం సోమరితనం, శుచీ శుభ్రతా లేని అలవాట్లు అబ్బాయట! తెల్లవా
దేవుడు అధిభ్యత, గొప్పతనం కట్టబెట్టాడట! నికృష్ట జీవులైన నల్లవా
క్రమ శిక్షణ, నీతి, పనందే గౌరవం నేర్పటం తెల్లవాళ్ళ క్రైస్తవ విద్య
అట! చట్టాలు శిక్షలు అవసరమైనట్టే యోగ్యులైన నల్లవాళ్ళకి ప్రోత్సాహం
బహుమతులు యివ్వటం అవసరమట!

ఇక, బానిసత్వానికి వ్యతిరేకంగా సంఘాలు నడిపే తెల్లవాళ్ళు
ఆడిపోసుకున్నారో లెబ్బలేదు. కుంటాకి విని విసి విసుగు పుట్టింది. ఆ రకం
వాళ్ళ మాటల్ని పట్టించుకొనడం మానేశాడు.

ఓ రోజు బగ్గి తోలుకుని తిరగి రాగానే కుంటాకి తోటమాలి చనిపోయా
డనే విషాదవార్త చెవిన పడింది. కుంటాకి చాలా విచారం వేసింది. అతని
చనిపోయాడనే విచారమొక్కటే కాకుండా, ఇటీవల తను తరచు అతని
కలుసుకోవడం మానేశానే అన్న విచారం అతన్ని మరి కృంగడిసింది. తన
మాలి ఆత్మశాంతికోసం ప్రార్థనలు జరిగాయి. బైబిల్ సంకీర్తనతో
శవాన్ని శ్మశానానికి మోసుకుపోయారు. వాలర్ దొర సైతం నల్ల వాడైతే
కలిసి అతని అంతిమ యాత్రలో పాల్గొన్నాడు. అతని ఆత్మ శాంతి
ప్రార్థన చదివాడు. కర్మకాండ ముగిశాక అతను భూస్వామివైతే
కుంటాకి కన్నీళ్ళాగలేదు. చుట్టూ వున్న స్త్రీలంతా పెద్ద పెద్దన రోదించారు.
వాళ్ళ ముక్కులు చీదారు.

అ తనవారు కొద్ది రోజులు దాకా కుంటా ఆ విచారం నుంచీ తేరుకోలేక
పోయాడు. వచ్చే ఆదివారమే కిట్టి రెండవ పుట్టిన రోజని వెల్ జ్ఞాపరం చేశాక
గది తరను మళ్ళీ మామూలు దినచర్యలో పడలేదు.

కిట్టి జన్మదినం యింకా అయిదు రోజులుందనగా, తన బిడ్డకి యేదేనా
కొద్ది జన్మదిన కానుక యివ్వాలనే ఆలోచన కుంటాకి కలిగింది. దేవదారు
సంతో అందమైన మాండింకా బొమ్మ తయారుచెయ్యాలని సంకల్పించు
వ్వాడు. గురువారం సాయంత్రానికల్లా తయారైంది. దానిని అవిసె నూనె
జ్వలించాడు. నల్లటి మసి పూశాను. నల్లచేప మానుతో చెక్కిన బొమ్మలు
వేసినవేదట్లుగా ఆ బొమ్మకి ఒరిపిడి పెట్టాడు. నునుపులీనుతూ నిగనిగ
మన్న ఆ బొమ్మని చూసి సంతృప్తిపడ్డాడు. వెల్ రాత్రి పూట వోపిగ్గా మేలు
మి కూర్చుని చక్కటి గొను కుట్టింది; చాక్లెట్ కేకు తయారు చేసింది.

ఆదివారం నాటికి మిస్సి ఆనీ కూడా వచ్చేసింది. కిట్టి, మిస్సి ఆనీ
జుట్టే కలిసి పాల్టీ చేసుకోబోతున్నారు. గనుక కేకులు గట్టా చెయ్యమని దొర
మ వెల్ని పురమాయించాడు. కుంటాకి నిరాశ ముంచుకొచ్చింది. అఖరికి,
కూతురు జన్మదినం కూడా తన పాకలో చేసుకోలేక పోతున్నామనే బాధతో
కుంటా కృంగిపోయాడు.

మిస్సి ఆనీ కిట్టిని తలుచుకున్న రోజు కుంటా కూతుర్ని అక్కడ దిగ
జేర్చి రావాలి. కిట్టి అంటే మిస్సి ఆనీ తన ఒళ్ళో కూర్చోబెట్టుకుని ఆడుకునే
బిడ్డపిల్ల!

కిట్టికి యిప్పుడిప్పుడే మాటలొస్తున్నాయ్. కుంటా కూతుర్ని ఒళ్ళో
కూర్చోబెట్టుకుని మాటలు నేర్పిస్తున్నాడు. కిట్టి కుంటా రొమ్ము మీద వేలితో
చూపుతూ "ఫా" అంటోంది. కుంటాకి ఆ మాట వింటూనే కలిగిన ఆనందం
బాగా యింతా కాదు.

"యే బో మూ కిట్టిలే!" — కూతురి వేలిని మళ్ళీ ఆమె వేచే తిప్పి
చూడగా కిట్టి అని మాండింకా భాషలో చెప్పాడు. వేలితో తనకేసి చూపిస్తూ
"మండా కిందే" అన్నాడు.

కిట్టికివేమీ అంటే బట్టక తండ్రి వేలు చూపిస్తూ "ఫా!" అంది. ఇద్దరూ
చెవతా నేర్చుకున్నారు.

కిట్టి చకతకా మాండింకా పదాలు నేర్చేసింది. వెల్కి గుండెల్లో భయం
కుంది. కుంటా అప్రీకా వెత్తంతా కూతురు బుర్రలోకి ఎక్కిస్తున్నందుకు
తన అతని మీద విరుచుకు పడింది. తెల్లదొరలకి తెలిస్తే ఎక్కడ తోలు ఒలి
కొస్తారో అని ఆమె గడగడలాడిపోయింది. కుంటా ప్రతి నెలపొడుపునాడూ
దొరలబుర్రలో గులకరాయి వెయ్యటం దొరకి తెలిసిపోయింది. మొదట

ఆయన అదేదో మాంత్రిక విద్యనుకుని వెర్ని నిలదీసి దులిపేశాడు.
వోణికిపోతూ కుంటా కేవలం తన వయస్సు తెలుసుకోడానికి అట్లా
దని చెప్పేక ఆయన శాంతించాడు. వెర్ యింటికి తిరిగొచ్చాక
కుంటాకి మధ్య గాలివాన చెలరేగింది.

మళ్ళీ యిద్దరి మధ్య కలతలు మాసిపోయి సఖ్యత కుదరటానికీ వారాలు పట్టింది. జూలై లో బెల్ కుంటాని ఒప్పించి మాతుకి క్రైస్తవమయిప్పించింది. తెల్లవాడి కింద, తెల్లవాళ్ళ మధ్య నల్లవాళ్ళ బ్రతుకు కత్తి పీసాము. తనకి మనస్సులో యిష్టం లేక పోయినా, ఎగడన్నే కోపాన్ని చాటి పలే దిగమింగుకొని మాతుడు క్రైస్తవ మతం స్వీకరిస్తోందే కిమ్మనటా వుండిపోవాల్సి వచ్చింది.

క్విట్టికి యేదేళ్ళొచ్చాయి. ఆమె యీడు పిల్లలంతా పోరాల్తో పనిపెట్టేస్తూన్నాడు. వెల్ క్విట్టిని దొరగారింట్లో పనికి పెట్టింది. దొరం ముగ్గురు ఎట్లా మెంకాలో ఎంత శుచిగా పనులు నెయ్యాలో వెల్ కూతురికి నేర్పిపోసింది. ఒక్క రోజు, రెండ్రోజులూ కాదు. ప్రతి రాత్రి క్విట్టిని కూర్చోబెట్టి పాఠాలు నేర్పింది.

కిట్టి యిల్లంతా శుభ్రంగా తుడుస్తుంది. పాత్రలన్నీ రకరక అలంకారముతుంది. అయ్యగారి పదగ్గదిని చక్కగా తీర్చి దిద్దుతుంది. ఆడునాటకానాటకానాటకాల మీద ధూళి అణువనేది లేకుండా దులుపుతుంది. అది అనీ వచ్చి అక్కడ గడిపినన్నాళ్ళూ మాత్రం కిట్టికి అది విడుపు.

మిస్సి అనీకి కిట్టిని చూడాలనిపించినప్పుడల్లా కుంటా మామమ్మి బా
కూర్చోబెట్టుకుని మాసా జాన్ ఫారానికి తీసికెళ్ళేవాడు. కిట్టితో ఒకటే
కూర్చుని కబుర్లు చెప్పే అవకాశం కుంటాకి ఆ సందర్భంలోనే వాటి
చుట్టుప్రక్కల ఎవరూ లేకుండా ఆ యిద్దరే చెప్పుకునే కబుర్లు బెట్ మా
తెలియనివ్వకూడదని కిట్టికి అర్థమైపోయింది. ఆ ప్రయాణంలోనే
గాంధీయా గురించి, జహూర్ గురించి, జహూరు చక్కన పారే యేడు
కిట్టికి చెప్పాడు. అఫికాలో చంద్రోదయంతో, నెలలు, వర్ష చతుష్టయం
ర్సరాలు లెక్కపెట్టుకుంటారని కిట్టి అప్పుడే విన్నది. తెల్లవాళ్ళు
కెళ్ళు వేసి, ఓడలో ఎక్కించి అక్కడికెలా తీసుకువచ్చిందీ, వాళ్ళ
చిరహింసలు పెట్టిందీ కుంటా కిట్టికి సవివరంగా చెప్పాడు. ఇప్పుడే
కుంటా చరిత్రంతా తెలుసు. కానీ మిస్సి అనీ దగ్గరగానీ బెట్ మా
కిట్టి ఏ సందర్భంలోనూ నోరు జారలేదు. చంద్రు చెప్పింది యావత్తు
పులో చాచుకుంది.

జూలై, 1800—

మాసా వాలర్ ఛెడరిక్స్ బద్ధ పయాణం కట్టాడు. కుంటా గుర్రపు
సిద్ధం చేశాడు. తిరిగిరావటానికి వారం పైచిలుకు చదుతుంది. ఆయన
వందని వారం రోజులూ ఫారం వ్యవహారాలు చక్కచెట్టడానికి, పని వాళ్ళ
పై అజమానుషి చెయ్యటానికి జాన్ వాలర్ దొర దిగుతున్నాడు.

జాన్ వాలర్ అంటే బానిసలందరికీ సింహ స్వప్నం. ఆయన తన
స్వలాంటి వాడు కాదు; చండ శాసనుడు. చిన్న మెత్తు తప్పు జరిగిందంటే
తీర్చి చెందాడేస్తాడు. బెల్ కి ఆయన వున్నన్ని రోజులు గుండె దడదడలాడి
పోయింది.

దొర లేని మొదటి రెండు రోజులూ అంతా సవ్యంగానే జరిగిపోయింది.
మాత్రం రోజు ఉదయం వో తెల్లవాడు గుర్రాన్ని సురగలు కక్కిస్తూ అటు
తూటూ మీద వచ్చి దొర లోగిల ముందు గుర్రం కట్టేసి రోపలికి వెళ్లి జాన్
వాలర్ తో పది నిమిషాలు మాట్లాడి వెగం వెళ్లిపోయాడు. వెంటనే జాన్ వాలర్
"బెల్" అని ఉసి గొల్పిన కుక్కలాగా అరిచాడు. బెల్ గడగడలాడిపోతూ
బద్దగారి గదిలోకి అడుగు పెట్టింది. మనిషి నిలువెల్లా కంపించిపోతున్నాడు
బెల్ మనస్సు కీడు శంకించింది. బానిసలందరినీ తక్షణం తన ముందు హాజరు
చేసుని ఆయన ఆజ్ఞ జారీ చేశాడు. బెల్ బానిసవాదకి పరుగెత్తింది. వదల
మీద బానిసవాదలో యావన్మందీ పెరగి వాకిటి ముందు వారు తీరి భయంతో
పోడిపోతూ నిలబడ్డారు.

జాన్ వాలర్ నడుముకి కట్టుకున్న బెల్ తో రివాల్వూరు దోపుకుని నిప్పులు
కొక్కితూ వాళ్ళ ముందు నిలబడి వాళ్ళ మొహాల్లోకి తీవ్రంగా చూశాడు.

"రిచ్ మాండ్ నిగ్గర్లు గవర్నరుగార్ని ఎత్తుకుపోవటానికి, తెల్లజాతి
మల్లీ ఉచ కోతకొయ్యడానికి, నగరాన్ని తగలబెట్టటానికి కుట్ర పన్నారని
నావ్వనే వార్త తెలిసింది. దేవుని దయవల్ల నిగ్గర్లలో కొద్దిమంది మంచివాళ్ళ
కొంతమంది తమ దొర చెప్పట్లో పూడ్చారు. వాళ్ళ ఎత్తుగడ చిత్తయి పోయింది.
తంపడ్డ నిగ్గర్లని ఎక్కడివాళ్ళ నక్కడ పట్టేశారు. తాపలా దళాలు
గట్టి తిరుగుతున్నాయ్. మీలో ఎవరికైనా అటువంటి పిచ్చిపిచ్చి
పట్టులు వుట్టాయంటే అందరినీ హతమార్చిపారేస్తా. మీలో యే ఒక్కరూ

మన చేను సరిహద్దు దాటి పైకి పోయారా, జాగ్రత్త! యే రకమైన పీడి
గులు పెట్టుకోడానికి వీలేదు. చికటి పడ్డాక ఎవ్వరూ గుడిసె దాటి పైకి
రాకూడదు. తెలిసిందా? మా అన్నలాగా నేను మెత్తటివాన్ని కాదు. యే
చెం తబ్బీలు జరిగినా మీ తల రెగిరిపోవటం భాయం హూ! యీ
అని గర్జించాడు.

అన్నమాట ప్రకారం జాన్ వాలర్ అంత కర్కశంగానూ ప్రవర్తించాడు.
తన ప్లేట్లో వడ్డించిన భోజనం ముందు కిడ్నీ రుచి చూశాక తప్ప ఆయన ముక్కు
లేదు. పగలంతా గుర్రం మీద గస్తీ తిరిగాడు. రాత్రిపూట మొగపాట
కూర్చుని ఒక్కో పాట్ గన్ పెట్టుకుని కళ్ళల్లో వత్తులేసుకుని కాపలా కాడు.
తిరుగుబాటు ఘాట దేవుడెరుగు—బానిసలు పరస్పరం గుసగుసలాడుకోటానికీ
గజగజలాడిపోయారు. పత్రిక-రాగానే చదివి దాన్ని వెంటనే మంటల్లో
వేశాడు. ఎవరో తెల్లదొర మాట్లాడానికొస్తే, బెల్ ని బైటికి తరిమి, బెల్
రెక్కలు మూసి గుసగుసలాడి పంపించి వేశాడు. నిమ్మకు నీరేర్చినట్టు నిమ్మ
బ్లం గా వున్న యిటువంటి చోటనే యింత దారుణంగా వుంటే, రిచ్ మాండ్
రెచ్చిపోయిన తెల్లవాళ్ళు అమాయకులైన నల్లవాళ్ళని ఎంతవేపుపెట్టుకున్నారో
కానిసవాదలోని నల్లజనం ఊహించుకోగల్గుదు.

వారం దాటాక గాని రారనుకున్న వాలర్ దొరి, కుంటా మూలోకి
ముందే తిరిగొచ్చాడు. రిచ్ మాండ్ గొడవతో దొర తన కార్యక్రమం రద్దీ
కుని హుటాహుటీ తిరిగొచ్చేశాడు.

కుంటా యింటికొచ్చేశాక పెడరిక్స్ బర్గ్ లో తను విన్న సమాచారం
మంతా బెల్ కి పూస గుచ్చినట్టు చెప్పాడు. రిచ్ మాండ్ లో పట్టుబడ్డ తిరుగుబాటు
దాటుదార్లు అధికార్లు పెట్టే చిత్రహింసలు భరించలేక తమకు తెలిసిందంతా
కక్కేశారు. స్వతంత్రంగా కమ్మరి పని చేసుకు బ్రతుకుతున్న గేబ్రియల్
ప్రాస్పర్ అనే నల్లవాడు ఆ తిరుగుబాటుకు సూత్రధారుడు. బట్టర్లుగా, తిరుగుబాటు
కూలీలుగా, డ్రావర్ పాలకులుగా, వెయిటర్లుగా, ఇనప పని వాళ్లుగా, కాపురం
వాళ్ళుగా, గని కార్మికులుగా, సరంగులుగా, ఆఖరికి మత ప్రచారకులుగా
సమస్త వృత్తుల్లో వున్న మెరికల్లాంటి రెండువందల మందినల్లవాళ్ళని అతడు
పోగుజేసి సంవత్సరం పాటు తరిఫీదు యిచ్చాడు. కాని, స్వామి తప్పక
కొందరు నల్లవాళ్ళ వల్ల వాళ్లు తలపెట్టిన తిరుగుబాటుకు పురిట్టినే సాధించలే
కొట్టింది. గేబ్రియల్ మాత్రం యింకా పరాశీలోనే వున్నాడు. అనుమానితుల
కోసం సైన్యం పల్లెసీమల్ని గాలిస్తోంది. గస్తీ దగాలు రోడ్ల మీద తిరుగుబాటు
నానా వీధిత్సం చేస్తున్నాయ్. కొందరు తెల్లదొరలు నిష్కారణంగా వున్నా
సల్ని అమానుషంగా హింసిస్తున్నారనీ, హతమారుస్తున్నారనీ పుకార్లు వచ్చాయి.

“ప్రాసే, వాళ్ళు మనందర్ని చంపి పారేస్తే వాళ్ళకి బానిసలంటూ పంపే వుందరు గదా!” అంది బెల్.

“ఫిడెల్యు తిరిగొచ్చాడా?” అనడిగాడు కుంటా.

బెల్ లేదని తల తిప్పింది. “అతన్ని గురించే అందరం గాబరా పడి పోతున్నాం. అయినా అతను మహా జీతులమారిలే. షేమంగా యిల్లుచేర్తాడు.” కుంటా కామాట నచ్చలేదు. ఇప్పటికింకా అతను యిల్లు చేర్చేదుకాదా” అన్నాడు.

ఆ మరోజు కూడా ఫిడెల్యు ఆయిపులేడు. దొర వో జాబు రాసి పేరీపుకిచ్చి రమ్మని కుంటాని తరిమాడు. కుంటా ఆ జాబు పెరీపుదొరకి అందజేసి యిది తిరిగొస్తుందగా ఫిడెల్యు దాల్చో తటస్థపడ్డాడు. బట్టలన్నీ చిరిగి పోయాయి; మాసీ, మట్టి గొట్టుకుపోయాయి. ఫిడెలు పెట్టె రూపు మాపోయి జీర్ణావస్థలో వుంది. ఒక్కంతా చీరుకుపోయి దుమ్ము కొట్టుకుని పడి. చెవి కొసలు తాకేలా నోరంతా తెరిచి నవ్వుతున్నాడు.

కుంటా అమాంతం బగ్గీమించి కిందికి చూకి ఫిడెల్యుని వాచేసు త్నాడు. ఫిడెలు పెట్టెతో పాటు అతన్ని ఎత్తి బగ్గీలో కుదేశాడు కుంటా. వ్యావృత్త తనని ఎట్లా ముప్పు తిప్పలు పెట్టి మూడు చెరువులు నీళ్ళు తాగించి, చావు దప్పి కన్ను లొట్టబోయి తనెలా బ్రతికి బైట పడి అక్కడికి వచ్చి ఫిడెల్యు కథలాగా చెప్పుకొచ్చాడు.

బగ్గీ దొరగారి లోగిలి ముందు అగటం చూడగానే బానిసవాదలో జన తా పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి ఫిడెల్యుకి స్వాగతం చెప్పారు. ఫిడెల్యు షేమంగా తిరిగొచ్చినందుకు వాళ్ళ సంతోషానికవధి లేదు.

పత్తి నుంచీ గింజల్ని విడదీసే యంత్రం వాడుకలోకి రాగానే దక్షిణా ప్త పెళ్ల మార్పులోచ్చాయి. పత్తి తోటల ఆసాములకు పట్ట పగ్గాలేవు. బాని సాకి గిరాకీ పెరిగిపోయింది. బానిస వ్యాపార్లు రోడ్ల మీద తిరుగుతూ అమ్మ తు బానిసలవరై నా వున్నారా అని కనపడ్డ ప్రతి తెల్ల ఆసామిని నిలబెట్టి తిడుతున్నారు. మిసిసిపీ అలబామా రాష్ట్రాలకు పోయే రైళ్ళ నిండా బాని సా కిట్టరాడిపోయారు.

చాలాదొర తన బంధువుల కుర్రవాణ్ని బగ్గీలో కూర్చోబెట్టుకుని భోజ

నానికి యింటికి తిరిగొస్తూ అతడో ముచ్చటించే మాటలన్నీ కుండా పోకుండా విన్నాడు.

“మొన్ననాక రోజు సంతకెక్లానోయ్! బానిసల రేట్లు ఎంత పెరిగిపోయాయనుకున్నావ్? పొం పని తెలిసిన బానిసలకి రెండు మూడేళ్ళాది కంటే రేటు రెట్టింపు పెరిగిపోయింది. ఇక-గతెట్టో పడే ప్రకటనలు వస్తుంటే మతి పోతుంది. యేవైనా వృత్తుల్లో నిజంగా అనుభవమున్న బానిసల రెండున్నర వేల దాకా ధర పలుకుతుంది.” అంటున్నాడు దొర తన బానిస వుల కుర్రాడితో

“కొత్తగా పత్తి మరలొచ్చాక అన్ని చోట్లా ఆట్టానే వుంది. దేవుని యిప్పటికే బానిసల సంఖ్య పది లక్షలు దాటింది. అయినా యింకా బానిస లేదట! చాలినంత మందిని దింపటానికి ఓకల కుక్కడా యిక వోపిక రేట్లు అని ఆ కుర్ర దొర జవాబు చెప్పాడు.

“కొంత మంది ఆసాములు చిటికెతో లక్షలు సంపాదించారనే వార్త యంతో నదురుగా వుండే బానిసలందరినీ తెగనమ్మి పారెస్తున్నారు. మన చినియా రాష్ట్రం నుంచీ నాణ్యమైన సరుకునంతా జైటికి తరలించేయటం మట్టుకి నాకు చాలా బాధగా వుంది. సంతతి వృద్ధి చేసే వయస్సులో వున్న వాళ్ళని కూడా తెగనమ్మి పారెయ్యటం మనో తెలివి తక్కువ చనం!

“తెలివి తక్కువంటారా? ఇప్పటికే ఇక్కడ ఎక్కిడి లోక్కడ వున్నారు గదా!”

“ఈవాళ వుండొచ్చు. అయిదు, పది సంవత్సరాల తరవాత చినియా అవసరాలెట్లా వుంటాయో యిప్పుడేం తెలుస్తుంది? పత్తి పంట కింత గొప్ప వస్తుందని పదేళ్ళనాడు కల గన్నామా? పైగా యీ నిగ్గర్లు యేటాకని పత్తిని దాని వల్ల ఎంత లాభం! వృత్తుల్లో తరిఫీదు యిస్తే ఉపయోగపడేవాళ్ళ ల్లలు. వాళ్ళ విలువ పెరుగుతుంది. అబ్బాయ్! ఇవ్వాళ భూమి మీద, బానిస మీద పెట్టే పెట్టుబడిని మించింది వేరే లేదు. నేను మాత్రం చచ్చినా మృత్యువురుగునైనా అమ్మను. వాళ్ళు మన వ్యవస్థకి వెన్నెముక.”

“చాలా మందికి తెలియకుండానే మన వ్యవస్థ మారిపోవటం మన వుండొచ్చు. చదువూ సంధ్యా లేని మన తెల్ల కూలీ వెధవల సంగతే చూడండి రోడ్ల మీద ఎట్లా రొమ్ము విరుచుకు తెరుగుతున్నావో! ఒకళ్ళనో యిద్దరినీ సల్పి కొనుక్కుని వాళ్ళ చేత చచ్చేట్టు చాకిరీ చేయించి పుట్టి, అదే పుట్టి పొగాకో పండించి భూస్వాములై పోయినట్టు మిడిసి పడుతున్నావు. బతికిన వెధవల సంతతి తెగ పెరిగిపోతోంది. ఉట్టి సంఖ్యలంతా పుట్టి పొలాల్ని, మన బానిసల్ని ఆక్రమించే రోజు ఎంతో దూరంలో లేదు.”

విమలరాజు

కుర్ర దొర మాటలకి దొర ముసిముసి నవ్వులు నవ్వాడు.

“స్వతంత్రులై పోయిన నిగర్లు పట్నాల్లో రాత్రంటగట్ట పని చేసి, మాడబెట్టి రక్త సంబంధం వున్న బంధువుల్ని కొని పారేసి స్వేచ్ఛ వస్తున్నారట! అన్నాడు కుర్రదొర.

“అందుకనే మన దక్షిణాదిన స్వతంత్రం సంపాదించుకున్న నిగర్లు చాలామందిన్నారు.” అన్నాడు వాలర్ దొర.

“పరీనియాలో మనం మరీ ఉదారంగా పవర్తిస్తున్నాం. స్వతంత్రం కాకున్న వాళ్లు ఎక్కువైన కొద్దీ మనకి చాలినంత మంది కూలీలు దొరకక ప్రపటం మాట అటుంచి, యీ తిరుగుబాటుని వాళ్ళే రెచ్చ గొడుతున్నారు. ఫ్రాంకోలో ఆ కమ్మరి నిగర్ని మర్చిపోదానిక్కడా మనసొప్పదు.”

“నిజమే! ఎవళ్ళెక్కడుండాలో వాళ్ళనక్కడంచే కఠిన చట్టాలుండి, గడవలు లేపేవాళ్ళకి గట్టి బుద్ధి చెప్పే పట్నాల్లో చాలా మంది చక్కగా ఉపయోగపడతారు. చాలా వృత్తుల్లో నల్ల వాళ్ళే ఎక్కువున్నారుని ఇంతకు ముందే విన్నాను.” అన్నాడు వాలర్ దొర.

“నా ప్రయాణాల్లో గమనిస్తున్నాను గదా- ఎందులో చూసినా వాళ్ళే. రైల్వేలో చూస్తే వాళ్ళే. గిద్దంగుల్లో చూస్తే వాళ్ళే. వ్యాపారాల్లో వాళ్ళే. తోటషని చేసేవాళ్ళు, శవాల్ని మోసేవాళ్ళు, వంట చేసేవాళ్ళు, పాటలు పాడేవాళ్ళు అందరూ వాళ్ళే. లిచీబద్ల పట్నం మొత్తంలో మంగలి వస్తేనే రెల్లపాడుంటే బ్లూ! గడ్డమైనా పెంచుతాగాని, మంగలి కత్తి పట్టుకున్న నిగ్గరికి చస్తే నా పేర అప్పజెప్పను.”

ఇద్దరూ పకవళా నవ్వుకున్నారు. వాలర్ దొర వెంటనే గాంభీర్యం తీసుకున్నాడు. “ఈ పట్నాలున్నాయే, యివి నల్లవాళ్ళ గొడవల కన్నా మరీ పెద్ద పెద్ద సాంఘికమైన చిక్కులు తెచ్చిపెడుతున్నాయే. చమత్కారంగా చూట్టాడూ నెత్తికి బోపి వేసే బానిస వ్యాపారస్తుల బెడద ఎక్కువై పోయింది. ఎక్కడ చూసినా వాళ్ళే. ఈ మధ్య ముగ్గురు నలుగురు వ్యాపారులు నా దగ్గరికొచ్చిపోయారు. నా బానిసల్ని కొనుక్కుంటారట!” వాళ్ళు కొన బోయే వెలలు వింటే బుర్ర గిద్రున తిరిగిపోతుంది. ఒక వెరవైతే నాడి విజిల్స్ రాష్ట్ర బల్ల మీదొదిలి పోయాడు. పిళ్ళంతా నీతి, శిశాయితీ లేని రాజం మే! అన్నాడు వాలర్ దొర అవేశంగా

బగ్గీ దొర యింటి ముందు ఆగింది. ఇద్దరూ గబగదా లోపలికి వెళ్ళిపోయారు. బానిసవాడలో యావన్ముందికీ కుంటా ఆ సంఘావణ యావన్ముందికీ తప్పుకుండా వచ్చజెప్పాడు. శ్రోతలు ఆ మాటలన్నీ వింటూ తాదాత్మ్యం చూడడం.

సిస్టర్ మాండికి చిన్న సందేహం కలిగింది. "స్వతంత్రంగా బ్రతికి నిగ్గర్లు డబ్బు కూడబెట్టి వాళ్ళ దాయాదుల్ని, చుట్టాల్ని కోనేసి చెర పరిచిస్తున్నారని దొర, ఆయన చుట్టాలబ్బాయి చెప్పకున్నారన్నావు గదా! స్వతంత్రంగా బ్రతికే ఆ నిగ్గర్లు మొట్టమొదట ఎట్లా జానిస చెర నుంచి బైటపడ్డారు!"

దానికి జవాబు చెప్పగల తెలివి, జ్ఞానం వున్నవాడు ఒక్క వీడేబట్టే అతనే జవాబు చెప్పాడు. "పట్నాల్లో తెల్ల దొరలు యేం జేస్తారంటే-తమిళం బతికే నల్లవాళ్ళకి వృత్తి విద్యలు నేర్పిస్తారు. జీతమిచ్చి వాళ్ళని కొడుకులా పెట్టు కుంటారు. మన దొర నన్నేం చేస్తున్నాడో చెబుదురా? కదేరీలు దే సంతపించింది ఆయనకి కొంత నాకు కొంత ముట్టకుం లేదా! అట్లా అన్న మాట. పది పదిహేను సంవత్సరాలు పంజేసి ప్రతి నెలా పరో పుణ వెనకేసుకుని ఆ నిలవ డబ్బుతో దొర నుంచి చెర విడిపించుకుంటారు. ఈ వార స్వతంత్రంగా బతుకుతారు."

"వోహో! అందుకా నువ్వు అస్తమానం ఆ వీడేలు ముందు కుయిలాస్తావ్!" అన్నాడు కాబో అనే బానిస.

"లేకపోతే తెల్లవాళ్ళ తైతక్కలు మాసి చంకలు కొట్టుకోటానికిగమ్మన్నావా?" అని వీడేలయ్య ఎదురు ప్రశ్న వేశాడు.

"మరే లే, నువ్వొకా అంత డబ్బు వెనకేసుకోలేదా?"

"అంత డబ్బు వెనకేసే వుంటే, నువ్వీ ప్రశ్న అదక్కముందే ఇచ్చి డుండేవాన్ని కాదు" అన్నాడు వీడేలయ్య.

"మరి, దగ్గరలో పడ్డావా?"

"కిందటి వారం కన్నా యీ వారం యింకొంచెం దగ్గరలో పడ్డావా! వచ్చే వారానికల్లా ఎగిరిపోయేటంత దగ్గరలో పడ్డేడు." అన్నాడు వీడేలయ్య.

"సరే. అంత డబ్బు వెనకేసుకున్నావనుకో, అప్పుడేం చేస్తావ్!"

"ఉత్తరానికి చెక్కిస్తా బ్రదర్! అక్కడ స్వతంత్రంగా బ్రతికే స్త్రీలు ఈ తెల్లొళ్ళకంటే గైదుగా బ్రతుకుతున్నారంట! దర్జాగా బతికే రంగు కో పెద్దవాళ్ళ యిళ్ళ పక్క యిల్లు తీసుకుంటా. వాళ్ళతోపాటు దర్జాగా బ్రతుకుతా వాళ్ళలాగా సిల్కు బట్టలేసుకుంటా; వాళ్ళతో వీణ వాయిస్తా; నదలకి పోత పుస్తకాల గురించి చర్చిస్తా; పూల మొక్కలు పెట్టి పూలు పూయిస్తా; ఇలా అట్లాంటివి అనేకం చేస్తా."

అతని మాటలు వింటున్న నల్లవాళ్ళంతా పకపకా నవ్వాడు. తెల్లవాళ్ళ ముడికి నల్ల స్త్రీకి పుట్టిన సంకర రంగు మనుషుల్ని గురించి సుకీ వా ప్రస్తావన ఎత్తింది. ఆ సంకర జాతి మనుషుల్ని ములాటోంటారు.

"ములాటోల ఒంట్లో తెల్లవాళ్ళ రక్తం వుంటే కాబట్టి వాళ్ళకా..."

మీరు కలిగినాయని తెల్లవాళ్ళంటారే! దానికి నువ్వేమంటావ్ ఫిడెలయ్యా?
నడిగింది సుకే అంటే.

"తెల్లవాళ్ళ నెత్తురు యంతో అంతో కలిసినవాళ్ళు మన మధ్యా వున్నారు
అది బెర్ తటస్థంగా.

ఫిడెలయ్య అవమాన పడిపోయినట్లు నటించాడు. "ఇదిగో! నా యమ్మ
మీకు వోర్సీలు గురించి జాగ్రత్తగా మాట్లాడు."

కాబో వగలది నవ్వుతూ కుర్చీలోంచి కింద పడ్డాడు.

ఫిడెలయ్య గంభీర ముద్ర తాల్చి సంకర రంగుజాతి వాళ్ళలో ప్రసిద్ధులైన
వాళ్ళ పేర్లన్నీ ఏకరువు పెట్టాడు. అఫ్రికా రక్తమే తప్ప బొట్టయినా తెల్ల
రక్తం లేని నల్ల నిగ్గర్ల గురించి తమాషాగా ఎద్దేవ చేశాడు.

"నవ్వండి! నవ్వండి! తెల్లవాళ్ళకి నిగ్గర్లంతా సమానమే. నువ్వు వాళ్ళ
వన్నా తెల్లగా వున్నా నీ ఒంట్లో ఒక్క నీగ్రో రక్తపు బొట్టు వుంటే చాలు-
వాళ్ళ దృష్టిలో నువ్వు నిగ్గరవే" అన్నాడు కుంటా.

అప్పటికే దాగా పొద్దు పోయింది. అంతా లేచి ఎవరి గూళ్ళకీ వాళ్ళు
మీకున్నారు

ఆ తరువాత వో నెల రోజులకి ఫిడెలయ్య అక్కడక్కడా కడేరీలు
వూర్చిచేసుకుని దానిసవాదలో దిగాడు. కుంటాని గబగబా తన పాకలోకి
వాడుకుపోయాడు. అతని మొహం సంతోషంతో వెలిగిపోయింది.

సాధించానోయ్! యేయ్ నల్లోడా! సాధించా. ఎంత వెనకేశావని కాబో
మీ కిందట నన్నడిగాడా లేదా? నిజానికి, అప్పటికి కొంచెమే తక్కువ
మంది. ఈ ద్రిప్పలో మొత్తం ఖరీదేశా. నేను స్వతంత్రుణ్ణి కావాలంటే
మీ కూడబెట్టాలని వెనకొకసారి దొరనడిగా. ఏడువందల కాలర్లు
వాడు."

కుంటా ఆదిరిపోయాడు.

"ఇరుగో ఆ డబ్బు!" అంటూ ఫిడెలయ్య వరుపు చించి డబ్బు నేల
మీద పడిచాడు. వంద కాలర్ల నోట్లు వాళ్ళ కాళ్ళముందు రెపరెపలాడాయి.
"కాదు మాడు!" వరుపు కింద దాచిన గోనె సంచీ విప్పి నేల మీద కుమ్మ
చాడు. వందల నాచాలు ఘట్టమని చప్పుడు చేశాయి.

"వెయ్యి సార్లు లెక్క పెట్టాను. దొరకిచ్చేది పోను యింకా కొంత
మీదగ్గర మిగులుతుంది" అన్నాడు ఫిడెలయ్య పట్టలేని ఆనందంతో.

కుంటా మనస్ఫూర్తిగా అభినందనలు చెప్పాడు. ఇది కల కాదు; పచ్చి
మనసు. కుంటాకి నచ్చాలనీ పెద్దగా ఆరవాలనీ అనిపించింది.

"కొద్ది రోజులాగు నీకూడా యీ చెర్ల విడిపిస్తా. యీ స్వేచ్ఛ కోసం

ముప్పయి మూడేళ్లు ఫిడేలు వాయిస్తూ తిరిగా" అన్నాడు ఫిడేలయ్య.

కుంటా యింటికి తిరిగొచ్చాడు. అతని మనస్సులో యేదో వెలికి పుండి. ఫిడేలయ్య మరిక కనబడడు గదా అని కుంటా చాచి పడిపోయాడు.

మర్నాడు ఉదయం గుర్రాలకి మేతా, నీళ్లు పెట్టి కుంటా ఫిడేలయ్య గుడిసెకి పోయాడు. థాళీగా వుండి. వెంటనే బెల్ దగ్గరకి పరిగెత్తి ఫిడేలయ్య గురించి అడిగాడు.

"అయ్యో! మాట్లాడి వెళ్ళిపోయాడు. అరగంటయింది. చాలా దిగ్భ్రష్ట ప్రవర్తించాడు" అంది బెల్ విషయం తెలిత.

కుంటా అక్కణ్ణుంచి వచ్చి బానిసవాదంతా వెతికాడు. గిడ్డంగి దగ్గర చూశాడు. ఓంచెల వెనక్కి కొంత దూరం వెతుక్కుంటూ వెళ్ళాడు. విషాదం ఫిడేలు రాగాలు వినిపించాయి. కుంటా కుంటుకుంటూ యింకొంచెం ముందు నడిచాడు. వోకు చెట్టు మానుకి చేరగిలబడి ఫిడేలయ్య విషాద మూర్తిలా పించాడు. చెంపలమీద కన్నీళ్లు కారున్నాయ్. కోపంగా తుడిచేసుకున్నాడు. అతని నోటెంటు జలపాతంలా మాటలు బైటికురికాయి.

"ఈ చెర నుంచి బైట పడ్డానికవసరమైన ధబ్బు సేకరించి తన దొరా అన్నాను. అభివందనాలు చెప్పాడు. నేనూ పొంగిపోయా. దీని తమన్నాడో తెలుసా ఏదొందలనేది అప్పటి వెల. ఈనాడు వెలుగు పోయాయి. పదిహేను వందలు పోస్తే గాని వదల్చు అన్నాడు. బైటికి కమ్మితే ఆయనకి రెండున్నర వేలొస్తాయట..."

ఫిడేలయ్య బావురుమని యేడ్చేశాడు.

"నేను బైటికొచ్చేస్తుంటే 'కాఫీ తెమ్మని బెల్ కి చెప్పా.' అన్నాడు. తరవాత ఫిడేలయ్య చౌనంగా వుండిపోయాడు. కుంటా అతని దిగ్భ్రష్టతగా శిలలా నిలబడిపోయాడు.

"వాడొక దొంగ లంజాకొడుకు!... ఫిడేలయ్య దిగ్భ్రష్టగా అరిచి వెనురుగా ఫిడేల్ని యేట్లోకి విసిరి పారేశాడు.

కుంటా గబుక్కున నీళ్ళలో దూకి దాన్ని అందుకోవాలని వ్యర్థ ప్రయత్నం చేశాడు. అప్పటికే అది విరిగి ముక్కలైపోయింది.

మాసా వాలర్, కుంటా షణం తీరిక లేకుండా పగలంతా ఎక్కడెక్కడో రాత్రి దాగా పొద్దుపోయాక యిల్లు చేర్చున్నారు. వరీనియా అంతటా ఎరగని వో కొత్త జబ్బు విజృంభించింది. వో రోజు రాత్రి పొద్దుపోయాక యింటికి తిరిగి వస్తూనే కుంటా జ్వరంతో మంచం మీద పడిపోయాడు. బెల్ కంగారుపడింది. "రాత్రిబాగా నిద్రపడితే తెల్లారేసరికి పడేస్తామంటుంది" అన్నాడు కుంటా. బెల్ కి నమ్మకం లేదు.

మరోజు వుదయం బెల్ దొరకి ఫలహారం వడ్డిస్తూ కుంటా సంగతి చెప్పింది. మాసా చీకాకు పడ్డాడు. పైకి మాత్రం అది కనిపించకుండా, చూడ జ్వరమై వుంటుంది. యే యే జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలో నీకు తెలుసు. పడుకోకునే దాకా బగ్గి తోల్టం తెలిసిన వో దొకడు కావాలి" అన్నాడు. బెల్ వో షణం ఆలోచనలో పడింది.

"మన పొలం పనిచేసే నోవా కంచెర గాడిదలు తోల్టంలో దిట్ట. వాడు దాగా ఎదిగాడు కూడా. అరనైతే మీ కేమైనా అభ్యంతరమా." అనడిచి బెల్.

"ఇప్పుడతని కెన్నెళ్లు?"

"కీళ్ళికంటే రెండేళ్లు పెద్ద. అంటే... పద్నాలుగుండొచ్చు."

"ఓ... మరీ చిన్న వయస్సు. పిదేలయ్య పనీ పాటా లేకుండా అడ్డంకితా తిరుగుతున్నాడు. అతన్ని పిలిచి చెప్పు" అన్నాడు వాలర్ దొర.

పిదేలయ్య సబుక్కుంటూ పనిచేసేవాడు. పగలంతా మాసా వాలర్ తో పాటు తిరుగుతున్నాడు. వ్యాధి తగ్గు ముఖం పట్టకపోగా పిచ్చి కంపలా పెచ్చరిల్లిపోయింది. దొర బెల్ ని కూడా రంగంలోకి దించాడు. ఆయన బిల్లీ మీద ఊరూరు తిరుగుతూ తెల్లవాళ్ళకి చికిత్స చేస్తుంటే, బెల్ తన పొలం పనిచేసుకుని కంచర గాడిద బండి మీద నల్లవాళ్ళ వాడలన్ని చుట్టేసి వుంటా.

కుంటాకి జ్వరం యింకా తీవ్రమైంది. మిస్సి ఆనీ శలవలు గడపటాని కుంటా స్థితికి జాలి పడి పక్కన కూర్చుని బైబిల్ చదివింది. బెల్ వుండులు వాడింది; కూరగాయ వైద్యాలు చేసింది. చిట్ట చివరికి, జ్వరం తగ్గింది కుంటా మంచంలో లేచి కూర్చోగలుగుతున్నాడు.

మిస్సి ఆనీకి పూసుపోక రోజూ కిట్టికి చదువు నేర్చుకోంది. కిట్టికి ఆనీకి రాలు గుర్తు పట్టటం కూడబలుక్కుంటూ నెమ్మదిగా చదవటం రాత్రి పూట ఒక్కటి పుస్తకాలు ముందేసుకుని పొద్దుపోయేదాక చదువుతుంది. కూతురి తెలివితేటలకి కుంటా ఉబ్బిపోయినా మనస్సు మాత్రం కిడ్డు చింది. నిగ్గర్లు చదువు నేర్చుకున్నట్టు తెలిస్తే దొరల వల్ల ఎంత ముంచుకురాగలదో అతనికి తెలుసు. బెల్ కూడా లోలోపల బెంబేలు పోయింది.

ఆ సమయంలోనే మిస్సి ఆనీ పదహారవ జన్మదినోత్సవం వాలర్ విశాల భవనంలో మహా వైభవంగా జరిగింది. కిట్టి గండ్లి వీప్రన్ ధరించి ఫలహారాలు, పానీయాలు ద్రే నిండా పెట్టుకుని అతిథుల సత్తో అవిరామంగా తిరిగింది. తనని పసి తనం నుంచీ అతిగా ముద్దవే మిస్సి ఆనీ తనెవరో ఎరగనట్టు దాంబికంగా ప్రవర్తించే సరికి కిట్టికి చచ్చి యింటికొచ్చేసి మంచం మీద వాలిపోయి బావురుమని యేడ్చేసింది. క్షణంలోనే కిట్టికి మిస్సి ఆనీ పట్ల మనస్సు విరిగిపోయింది. కుంటాకి మాత్రం సంతోషంగా వుంది. వాళ్ళిద్దరి మధ్యా చిక్కగా అల్లుకుపోయిన చెలిమి మళ్ళీ కై నా పల్చబద్దందుకు అతనికి లోలోపల సంతృప్తి కలిగింది.

దేశమంతటా అల్లుకుపోయిన అంటు వ్యాధి సమసిపోయింది. యదా ప్రకారం తన పన్నకి హాజరవుతున్నాడు. మాసా వాలర్ వెనక్కి ఊళ్ళు చుట్టి రావటం తగ్గించేశాడు. చలికాలం ప్రవేశించింది. చివరికి మంచు కురిసి రోడ్డు ప్రయాణానికి అనుకూలంగా లేవు. నాగా లేకుండా వర్షానియా గజెడ్ అగిపోయింది.

పారం రోడ్ల మీద పేరుకు పోయే మంచుని ఫిడేలయ్య, కుంకాదో, నోవాలు ప్రతి రోజూ పారల్తో పక్కలకి నెట్టేస్తున్నారు. అతని కుంటా దృష్టి నోవా మీద పడింది. ఆ కుర్రవాడంటే అతనికి అమ్మ అభిమానం కలిగింది. ఆ యీడులో తను అచ్చం అతని లాగే వుండేవాడని అనుకున్నాడు. అతను కారు నలుపు, కండలు తిరిగిన శరీరం నచ్చాయి. ఆ కుర్రవాడు తన కిట్టిని కట్టు కుంటే బావుండుననే కూడా కుంటా మనస్సులో రేకెత్తింది.

“రోగడ మీరు చాలా సార్లు పారిపోయి పట్టుపడ్డారని కిట్టి నిజవా?” అనడిగాడు నోవా ఓ రోజు.

హఠాత్తుగా ఆడిగిన ఆ ప్రశ్నకు కుంటా చిత్తర పోయాడు. అంతలోనే తేరుకుని “ఒక దశలో అందరికీ పారిపోవాలనే అనిపిస్తోంది. అన్నాడు.

“నాక్కూడా అట్లావే అనిపిస్తుంది. ఈ వెధవ బతుకు కంటే తోత పడుతుంది” అన్నాడు నోవా.

“హరిపోమనీ, పారిపోవద్దనీ నేనేమీ చెప్పను గాని పట్టుబడితే ప్రాణం మీద కీపి వాడులుకోవాలి” అన్నాడు కుంటా గంభీరంగా.

“పట్టుబడకుండా వుండాలనే ప్రయత్నం. ధృవ నక్షత్రం దిక్కుగా పోవాలి. పగటి పూట చాక్కోటానికి క్రేకర్ సంఘం” వాళ్ళు స్వతంత్రంగా బతికే నల్లవాళ్ళ సహాయం చేస్తారు. అట్లా ఓహియా దాకా పోతే ముత్తై రోకినదే” అన్నాడు నోవా.

కుర్రకుంక కేం తెలుసు వుండేలు దెబ్బ అనుకున్నాడు కుంటా. మరొప్పుడూ పరిగెత్తటం, వేట కుక్కలు, తుపాకులు, కొరడాలు, గొడ్డలి-అన్నీ కుంటాకి ఒక్కొక్కటిగా జ్ఞాపకం వచ్చాయి.

రాత్రి ముందు గదిలో కూర్చుని కుంటా పరధ్యానంలో మునిగిపోయాడు అప్పుడప్పుడూ అతనట్లా ప్రవర్తించటం తెల్లకి, కిట్టికి తెలుసు, వాళ్ళు మానంగా వుండిపోయారు.

ఉదయం లేవగానే నోవా ప్రయత్నాన్ని ఆశీర్వదించమని అల్లాని పాత్రులాలని కుంటా నిర్ణయించుకున్నాడు. మిస్సీ అని ప్రవర్తనతో మానసికంగా కృంగిపోయిన కిట్టి ఈ కుర్రవాడి పలాయనంతో మరింత కృశించిపోతుందే అని బాధపడ్డాడు. వుస్తకంలో తల దూర్చి తదేకంగా వదువుకుంట్ను కూతురుకేసి కుంటా తలెత్తి చూశాడు. ఈ తెల్లవాళ్ళ సీమలో నల్లవాళ్ళ అతుకులన్నీ బాధామయమే! కనీసం తన బిడ్డకైనా ఆ బాధలు తప్పించుకోతే బావున్నా అనుకున్నాడు.

* 1648-50 సంవత్సరాల మధ్య జార్జిఫాక్స్ స్థాపించిన క్రైస్తవ మిషన్. ఆ సంస్థ అనేక బానిస వ్యతిరేక ఉద్యమాలు నడిపింది.

క్రిస్టి 16వ శతాబ్దం రోజు తరవాత ఆక్టోబరు నెల మొదటి సోమనాడు పొద్దు పొడవక ముందు బానిసవాదలో కూలీలంతా పొలాలు పూలూ పోగయ్యారు. అందరికన్నా ముందుగా హాజరయ్యే నోవా కనిపించిన పొద్దు సరికి ఆశ్చర్యం వేసింది. నోవా యేడంటే యేడని కలకలం

మొదలైంది. కాబో పక్కన నిలబడి మాట్లాడుతున్న కుంటూరి పిచ్చెని
పోయిందని తక్షణం అర్థమైపోయింది.

ఇటీవల నోవాకి వద్దెనిమిదో యేడు రాగానే తోటమాలి వాడికి
పోయిన పాక సంక్రమించింది. కాబో చరవరా తోటమాలి పాకరి
గట్టిగా తలుపు తోసి "నోవా!" అని బిగ్గరగా శేకేశాడు. రోపల వారిగా పం

"రోస లేదే!" అన్నాడు కాబో కంగారుగా. అందరూ రతాక ది
"నోవా! నోవా! అని శేకలేస్తూ పరుగులు తీశారు. కుంటూరి వాముల వాడు
కుంటుకుంటూ పోయి సాష్టాంగపడి నోవా శ్రేమం కోసం రెండో యా ఆహ్వా
ప్రార్థించాడు.

కాబో మిగిలిన వాళ్ళని పొలాలకి తరిమి ఫిడెలయ్యతో కలిసి అ
షణకు పూనుకున్నాడు. నోవా అయిపులేడు. ఎక్కడని వెతకాలి! ఎ
సేపని వెతకాలి! వెంటనే దొరకి చెప్పకపోతే కొంపలంటుకుంటాయి. కా
గటగటా బెల్తో సంప్రదించాడు. అయ్య ఫలహారం సేవించార చెబితే వా
టుందని సలహా చెప్పింది.

ఆ ఉదయం బెల్ దొరకి యిష్టమైనవన్నీ వడ్డించింది. చిక్కటి మిగడ
నానబెట్టిన పీస్ వళ్ళు, ఘుమఘుమలాడే పంది తొడ వేపుడు, కోడిగుడ్డు అ
కొసరి కొసరి వడ్డించింది. ఒక కప్పు కాఫీ పూర్తయ్యాక రెండో కప్పు అ
దానా వినయంగా నిలబడి వుంది.

"దొరగారు! నోవా పొద్దుట్నుంచీ కనపట్టం లేదని కాబో మీ
మనవి చెయ్యమన్నాడు" అంది బెల్ జంకుతూ.

దొర కప్పు కింద పెట్టి కనుబొమ్మలు ముడిచి, "అయితే ఎక్కడ
పోయి నట్టు? ఎక్కడైనా తాగి పడిపోయాడనా. ఎవరైనా నా పెట్టుకుని తు
రున్నాడనా నువ్వు చెప్పబోయేది? అదీకాక పోతే పారిపోయే ప్రయత్నం
వున్నాడని చెప్తున్నావా?" అని గద్దించాడు.

"నోవా చాలా మంచి కుర్రాడు దొరగారూ! అతనికి ఇంకా బ
ల్లేవు. మీ తాన పుట్టి పెరిగాడు. వాళ్ళించి పంజేశాడు. ఎప్పుడూ ఎవ
రవ్వంత యిరుకున పెట్టిన పాపాన పోలేడు" అంది బెల్ వాడికిపోతూ.

దొర బెల్ వేపు వాడిగా చూశాడు.

"పారిపోవటానికి ప్రయత్నిస్తే ఫలితం అనుభవిస్తాడు" అన్నాడు
దొర కడుగు.

బెల్ బానిసవాడలోకి పరిగెత్తింది. కుంటూరి బిగ్గీ సిద్ధం చేసి
యింటి ముందు నిలబెట్టాడు. పగలంతా రోగుల్ని చూస్తూ దొర
చుట్టాడు. నోవా అప్పటికి చాలా దూరం పారిపోయి వుంటాడని

మనములు

కొట్టుకున్నాడు.

రాత్రయింది, బాసినవాడలో యావన్నుండి గుసగుల్ని మించి నోకెత్తి పట్టాడన వాళ్ళులేరు. నోవా తల్లికి యేడ్చి యేడ్చి గొంతు బొంగురు పోయింది. కళ్ళంట నీళ్లు పెట్టుకుంది, కుంటా నిస్సహాయంగా నోరు కట్టేసుకున్నాడు. కూతుర్ని దగ్గరకి తీసుకుని తల ఓళ్లోకి తీసుకుంది.

చుంగళవారం ఉదయాని క్కూడా నోవా జాడలేదు. దొర కుంటాని నీడం చెయ్యమన్నాడు. హుటాహుటే జిల్లా కేంద్రానికి తరలి పోయాడు. వెరిఫ్ అరగంటసేపు మాట్లాడి బైటికొచ్చేశాడు. పెరిఫ్ కూడా ఆయనతో వచ్చాడు.

"నా నియమాలు జవదాదన వాన్ని తప్ప నేనింత వరకూ ఎవర్నీ తిరస్కరిస్తా" అని పెరిఫ్తో అంటున్నాడు దొర.

"మీరు వాడి రూపు రేఖలన్నీ యిచ్చారు గదా! నా గస్తీ దళాల్ని దళం పోవ్వరిస్తాను. వారు పట్టుబట్టా, లేదా వాడి నమాచారం యేదైనా అనినా వెంటనే మీకు కరుణంపురా" అని పెరిఫ్ శలవు తీసుకున్నాడు.

శనివారం ఉదయం కుంటా గుర్రానికి మాలిష్ చేస్తున్నాడు. చిత్రమైన ఆమెరికన్ పక్షి కూసినట్టుగా కాదో యీల వేశాడు. కుంటా గబగబా వారం కట్టేసి కుంటుకుంటూ తొందర బిందర్లాడ్తూ యింటిలేసి నడిచాడు. ఒడి దోవగుండా పెరిఫ్ బగ్గీ రావటం కనిపించింది. కుంటా యింట్లోకి తప్ప వచ్చాడు. అల్లా! నోవా పట్టుబడి పోయాడా యేం? కుంటాకి కాళ్ళూ చేతులూ బడలేదు. పగ్గాలులాగి పెరిఫ్ బగ్గీ ఆపాడు. ఎగిరికిందికి దూర విసవిసా లోప బెత్తున్నాడు. కుంటా బైటికిలేంచి చూస్తూ కొయ్యబారి నిలబడిపోయాడు.

ఆయన లోపలికి పోయి అయిదు నిముషాలైనా అయిందో కేదో బెల్ రింగ్ దోవగుండా ఒగరుస్తూ ఉరికెత్తుకొచ్చి తలుపు పట్టుకొని మూగదానిలా అయింది. ఆమె మొహంలో కత్తివాటుకి నెత్తురు చుక్కలేదు. చెంపల మీద బొట్టెలు చార కట్టాయి.

"దొర, పెరిఫ్ కిట్టితో మాట్లాడుతున్నారు" అని బెల్ కిమ గొంతుతో అంది.

కుంటా నిశ్చేష్టడై పోయాడు. ఒక్క షణం ఆమెకేసి నమ్మలేనట్టుగా అడుగు. మరుషణం పూనకం వచ్చిన వాడిలా ఆమెని పట్టుకుని పూపేస్తూ "మేం కావాలి వాళ్ళ!" అనరిచాడు.

బెల్ కి గొంతు లేచింది; భావోద్వేగంతో పూడి పోయింది. మళ్ళీ మూడవడి గొంతు పెగుల్చుకుంది? "పెరిఫ్ మండిపడి పోయా విందో" అంటున్నాడు. నాకొక్క ముక్కియినా అర్థం కాలేదు. మాసా బెల్

మోగించాడు. నేను లగెత్తాను. మాసా తలుపు గుబ్బు పట్టుకొని నిలబడి ముందు లోపలికి అడుగెయ్యనీకుండా "బైటికిపో. మళ్ళీ పిలిచేదాకా రాకు" అన్నాడు కోపంగా.

బెల్ కిటికీ వేపు జరిగి దొర యింట వేపు కచ్చెత్తి చూసింది. "హార్డ్ ! షరీఫ్ కి నా బిడ్డతో ఏం పని?" అని గొణిగింది.

ఏదో ఒకటి చేసేయాలని కుంటా మనస్సు కాలుదువ్వించింది. బెల్ గదిలోకి పరిగెత్తి దీనంగా ఏడుస్తూ ఏను ప్రభువుని మొర పెట్టుకుంటోంది. కుంటాకి లోపల మండి పోతోంది. "మా మాసా మంచోడని భ్రష్టులు చున్నావే, మోసపోతున్నావే, నిన్ను నువ్వు దగా చేసుకుంటున్నావే అని చెప్పాలని నలభైయేళ్ళ నుంచీ విశ్వ ప్రయత్నం చేస్తున్నానే" అని కుంటా కుండా అణచి పెట్టుకోలేక పోయాడు.

"అక్కడికే పోదాం పద!" అని బెల్, దొర లోగిలివేళ్ళ వాణ్ణి తీసింది. కుంటా ఆమె వెనకే కుంటుకుంటూ పరిగెత్తుకుపోయాడు.

బెల్ వంటింట్లోంచి హాల్లోకి పరిగెత్తింది. కుంటా వంటగది గుమ్మం నిలబడి చెవులు రిక్కించాడు.

"మాసా!" బెల్ నెమ్మదిగా పిలిచింది. జవాబు లేదు.

"మాసా!" బెల్ గొంతు బిగ్గరగా, కరుగ్గా మోగింది. ద్రాక్షా చూము తలుపు తెరుచుకుంది.

"మాసా! నా బిడ్డెక్కడ?"

"నా దగ్గర సురక్షితంగా వుంది. మరింతవరూ పారిపోయే చర్య రాదు" అన్నాడు చాలర్ దొర.

"మీరేం చెప్తున్నారో నాకు తెలవటం లేదు" అంది బెల్;

"కిట్టి ఏం చేసిందో నీకు తెలీదనే అనుకుంటా. ఆ కుర్రాడు చిక్కాడు. గస్తీ వాళ్ళిద్దర్నీ కత్తితో పొడిచాక గాని స్వాధీనం కాలేదు. జేబులో తప్పుడు ట్రావెల్ పాసు దొరికింది. గట్టిగా నాలుగుపుతికాక, అది విషయం బైటికి కక్కాడు. నీ కూతురు నా సంతకం ఫోర్వర్డ్ చేసి ఆ పాసు రాసిచ్చిందట ! వాడు స్వయంగా ఒప్పుకున్నాడు." ఒక్క షణ్డం తమని నిశ్శబ్దం... .. కీచుకేక, పరిగెత్తే అడుగుల చప్పుడు కుంటాకి విపరీత వంటింది గుమ్మం తలుపు విసురుగా తీశాడు. బెల్ పిచ్చి పట్టినదానిలా దూకొచ్చింది. "మాసా మన బిడ్డని అమ్మి పారేస్తాడు. నాకు తెలుసు. అనరిచింది.

"నాబిడ్డని లాక్కొస్తా" అంటూ కుంటా హాల్లోకి విసురుగా పరిగెత్తింది. బెల్ ఆతని వెనకాలే బెల్లెరింది. కుంటా ఒక్కెరగనికోపంతో ద్రాక్షాచూము

మీకు ఒక్కతోపు తోసి తోపలికి చూసుకుపోయాడు. షరీఫు, మాసావాలర్
మీకునులే పోయి కళ్ళప్పగించి నిలబడ్డారు. "ఎవీ మాబిడ్డ ? తీసుకుపోతాని
రా?" అన్నాడు నిప్పులు కక్కుతూ.

షరీఫు కుడిచేయి నడుముకి బిగించిన రివాల్వర్ మీదికి పోయింది.
"షరీఫ్" అనరిచాడు వాలరుదొర నీకరంగా.

"మీ నిగ్గురు వినరా!" - షరీఫు రివాల్వర్ని చేతపట్టాడు. కుంటా
మీది ఎగిరి దాన్ని లాగెయ్యటానికి సిద్ధమయ్యాడు. బెల్ "యస్సర్!" అని
చేత గొంతుతో గొణుగుతూ కుంటాని గట్టిగా చెయ్యిపట్టుకుని లాగింది.
కుంటా వెనక్కి వెనక్కి జరిగాడు. తలుపు మూసుకుపోయింది.

"అ...మ్మ్మ్మ్మ్మ్మ్మా!" గుండెలు కోసేసే కిట్టి అక్రందన అది!
శివమెత్తిన సింహాల్లా కుంటా, బెల్ చూసుకుపోయారు. షరీఫు తుపాకిని
కుండెలకి బారు పెట్టాడు. బెల్ ముందుకి అడుగు కదవకుండా నిలబడి
మీ కిట్టి మొహంతేసి చూసింది.

"మాసా! ఆదివొట్టి పిచ్చిపిల్ల. మిస్సీ ఆని దానికిబలవంతంగా చదుపు
మింది. చెడ్డపని చేస్తున్నానని దానికి తెలవదు దొరా ! యీ ఒక్క తప్పు
చేయ దొరా ! నీ కాళ్లు పట్టుకుంటాను దొరా" అని బెల్ దీనంగా ప్రాధేయ
చేసింది.

"చట్టమంటే చట్టమే ! నా రూలు ఉల్లంఘించింది నీ బిడ్డ. మోరమైన
చూడం చేసింది నీ బిడ్డ". అన్నాడు వాలర్ తొణక్కుండా.

"దొరా ! దానికి ఊహించినప్పట్నుంచీ మీ యింట్లో తిరిగింది. మీకు
మీ చేసింది... నేను నలభైయేళ్ళు వాండి పెట్టాను ! లేయింబగళ్ళు
మీకన్నా కనిపెట్టుకున్నాను ; మీ కనుసన్నల్లో మెలిగాను: యిన్నేళ్ళూ నా
మీకు నీ బగ్గీ తోలాడు. రాత్రనక పగలనక మీ వెంటితిరిగాడు. ఒప్పుదాచు
మీవా మీకు సేవ చేశాడు. యివేవీ మీకు లెక్కలోకి రావాదొరా."

"మీ విధులు మీరు చేశారు. అంతే! మీ బిడ్డని లమ్మెయ్యక తప్పదు.
మీ తిరుగులేదు"

"చెడబుట్టిన చోకబాచు తెల్లవాళ్ళు మాత్రమే సంసారాలు చెడదీస్తారు.
మీరుటవంటి వాళ్ళు కాదు".

మాసావాలర్ కోపంతో షరీఫుకి నైగచేశాడు. షరీఫు కిట్టిని బరబరా
మీ వెళ్ళి యాడుకు పోతున్నాడు.

బెల్ దారికడ్డంగా నిలబడింది. "నా బిడ్డతో పాటు నన్నూ, నా
మీకూ లెగనమ్మండి."

"కప్పుకో!" అనరిచాడు షరీఫు.

కుంటా చిరుతపులిగా షరీపు మీదికి లంఘించాడు. అదిన్ని కిందపడి పడి గుద్దులు గుద్దాడు. మరుక్షణం లేచి నిలబడి కిట్టిని నడుం వాడేసుకుని చేతులకి బిగించిన గొలుసుల్ని పట్టుకుని లాగాడు.

షరీపు రివాల్యూవ్ గుండు కుంటా చెవిపైగా చూసుకుపోయింది. కుంటా మోహాశ్శ మీద చూలబడిపోయాడు.

షరీపు కిట్టిని బగ్గీలోకి తోసేసి డ్రైవర్ సీట్లో కూర్చుని కొరడా తగిలించి మని పించాడు. కుంటా పిచ్చి ఆవేశంతో బగ్గీ వెంట పడ్డాడు. బగ్గీ వేగం అందుకుంది. "మిస్సి ఆనీ!... మిస్సి అన్ నన్ నన్ నీ..." కిట్టి గొంతు అరిచింది. అదే అరుపు పదేపదే వినిపించింది.

మాసావాలర్ గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగి యింట్లోకి వెళ్లి పోయాడు. సిద్దలో నడుస్తున్నట్టుగా కుంటా బండిదోవలో భారంగా అడుగులువేస్తూ వెళ్ళి తిరిగి వచ్చేశాడు. అతని మనస్సులో ఆఫీకా జ్ఞాపకం ఒకటి తటాల్ని పోసింది. కిట్టి తోసి కాళ్ళ ముద్రలు దుమ్ములో స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాడు. కుంటా వంగి కిట్టిపాద ముద్రలు పడిన ధూ? దోసిలితో ఎత్తిపట్టుకుని పారి తిరిగి వచ్చాడు? రాళ్ళు నింపిన సొరకాయ బుర్రకేసి చూస్తూ ఆ ధూ? అందలో ఒంపు దామనుకున్నాడు. వెంటనే మనస్సు మార్చుకున్నాడు. నా కిట్టి వెళ్ళి పోయింది... అదిక తిరిగిరాదు? ... దాన్నిక నేను చూడలేను... అతని ముఖం వొంకర్లు తిరిగింది. దోసిట్లో వున్న ధూనిని పైకి ఎగరేశాడు. కళ్ళు చిక్కి పడ్డట్టు కన్నీళ్ళు కురుస్తున్నాయి. నిశ్శబ్ద రోదనతో అతని నోడు తెరుచు పోయింది. బరువెక్కిన సొర బుర్రని చెతుల్లో పైకెత్తి విసిరి నేలకేసి కొట్టాడు. అతని యాత్ర అయిదు సంవత్సరాల వయస్సుకి సాక్ష్యంగా నిలిచిన తొలి రాళ్ళు నలుమూలలకి చెల్లాచెదురుగా చెదిరి పోయాయి.

దీపాలు పెట్టిన కొద్ది సేపటికి కంవర గాడిద బండిలోంచి ఓ తెల్లవాడు కిట్టిని కిందకి దింపి దీపం పెట్టని ఓ పాకలోపలికి తోసేసి వెళ్ళిపోయాడు. నివ్వెర పాటుతో, నీరసంతో కిట్టి ఒంటరిగా విక్కు విక్కుమనే ఆ దీపాన్ని కత్తనార గోనె పట్టామీద నిశ్శబ్దంగా పండుకుంది. ఎంత రాత్రయి పండుకుంటుంది అస్పష్టంగా. ఆ రాత్రికిక అంతం లేనట్టుగా అనిపించింది. మూడేమీద పొర్లింది. నుడి తిరిగింది. ఏ ఆలోచన, సాలోచన లేకుండా తయారై

అదే ఆ బావాన్ని వరించలేక పోయింది. ఫిలిఫుట్టించని యేదో ఒక విషయం మీద మనస్సు లగ్నం చెయ్యాలని ప్రయత్నం చేసింది. బానిస చెర విడిపించు ట్టి స్వేచ్ఛగా టిపించే నల్లవాళ్ళతో కిటకిటలాడి ఉత్తరాదికి ఎలా ఉదా యించాలి? దారి తప్పిందో దక్షిణాది కొసన మాసా వాలరు కన్నా నాసిరకం దొరం దారి పడవలని వస్తుంది. ఇంతకీ 'ఉత్తరాది' అంటే యేది? ఎక్క యిది? తెలిదు...యేమైనా గానీ, తప్పించుకు పారిపోకపోలేకన పేరు కిట్టి యిది!...

గుడిసె తలుపు చురుమని తెరుచుకోగానే కిట్టికి వీపు మీద గుండు తూటితో గుచ్చినట్టు చురుమంది ఎవరిదో ఆకారం చాటు మాటుగా లోపలికి కొరవడుతున్నట్టుగా వుంది. కిట్టి నిటారుగా లేచి కూర్చుని వెనక్కి జరిగింది. గొప్పొత్తి కొండెక్కకుండా చెతులద్దం పెట్టిన ఆ ఆకారం తనని కొత్తగా చూపున్న తెల్లవాడిదని ఆ సన్నటి వెలుర్లో తెలిసిపోయింది అతని చంకలో కొరడా టి! అంటే మీద పడ్డానికే తయారుగా వుంది. కొరడాని చూసి ఆమె తిరిగిపోలేదు గానీ, కోరికతో జ్వలించే అతని వెకిలి క్రిగంటి చూపు చూసి అదిగి గుండె చెదిరి పోయింది.

అతను నోరు తెరిచాడు ; గుప్పమని సారా శంపు కొట్టింది. మాటలు పడ్డగా వొస్తున్నాయ్. అతని కోరిక ఆమెకర్థమైంది. తను నిద్రపోయిందను నీ గుమ్మానికి తెర లాగి పడగదిలో నాన్న అమ్మతో యేం చేసేవాడో వీడూ తనతో అదే చేద్దామను కున్నాడు. నోవాతో కలిసి కంచెంచారువెంట ఏకాంతంగా ఉండేప్పుడు అతను తనతో యేం చెయ్యాలని ఉవ్విళ్ళూరాడో అదే వీడూ చెయ్యాలని తనూ తనలాడుతున్నాడు. ఆ పనికి తను చోటు పెడతానను నుంటే వీడంత పిచ్చివాడందడు !

"యేయ్! నీతో ఆడుకోటానికి నాకిప్పుడు టైము లేదు!" మాటలు పడ్డన్నాయ్. వాణ్ని తప్పించుకుని బైటికి పారిపోయే వీలు గురించి ఆమె తల వెతుకు తున్నాయ్. ఆమె కళ్ళల్లోని దావం పసిగట్టినట్టుగా, అతను తన వేపు నుంచీ కళ్లు తిప్పుకోకుండా పక్కకి అడుగేసి విరిగిన కుర్చీ మీద గొప్పొత్తి పెట్టాడు. కిట్టి వెనక్కి జరిగింది.

"నిన్ను కొనుక్కున్న కొత్త దొరనని నీకు జ్ఞానం లేదంటే? "

చిలిపి నవ్వాకటి విసిరి ఆమెకేసి పరీక్షగా చూశాడు.

"కంటికి నదురుగానే వున్నావే, పిల్లా ? నాకు నచ్చావంటే నీకి చెర వున్నా."

అతను చటుక్కున ముందుకి దూకి కిట్టిని పట్టుకున్నాడు. పెనగులాడి అని పట్టుకుంటే తప్పించుకుని అరిచింది. అతను బూతులు తిడుతూ వీపు

మీద కొరడా చెళ్లు మనిపించాడు ! "నీ తోలు ఒలిచేస్తా, ముందా!"

పూనకం వొచ్చినట్లు కిట్టి ఎగిరి అతని మొహం రక్కింది. అతని కిట్టిని ఎత్తి కింద కుదేశాడు. పక్కన మోకాళ్ళమీద కూర్చున్నాడు, "హానీ వొద్దు. దయచేసి వొద్దు" అనరిచింది. అతనామె నోట్లో కిత్తనార గుడ్డు కుక్కాడు. కల నేలకేసి బాదాడు. బుగ్గలు వాచిపోయేట్టు పెడి పెడి కొట్టాడు. ఆమెలో పెనుగులాడే సత్తువ లేదు. అతను బట్టలు రాగేశాడు. అతని లేడు. ఆమె తొడలమధ్య తడివాయి. వేళ్ళు మర్మాంగాన్ని తెలికాయి. అతని బలవంతంగా లోపలికి చొర బడ్డాడు. పైకి కిందికి వూగాడు. ఆమెకి తెలి తప్పింది.

తెలితెలివార్తాండగా కిట్టి కళ్ళుతెరిచింది. ఓ నిగ్గురూ శ్రీ సబ్బునీళ్ళతో గుంబుంచి ఆమె తొడల్ని మర్మాంగాన్ని తుడుస్తోంది. కిట్టి సిగ్గుతో చిలికిపోయింది. ఒక్క షణం కళ్ళు మూసుకుంది. ఆ నల్లాలిద నిర్లిప్తంగా యింకా అక్కడే తుడుస్తోంది. కిట్టి మళ్ళీ కళ్ళు విప్పి ఆమె కేసి చూసింది. ఆ మొహంలో భావమూ లేదు. తాపీగా బట్టలుతికేటప్పుడు వుండేంత నిర్వికారంగా వుంటే దొర పురమాయించే సవాలక్ష పనుల్లో యిదే ఒకటి అన్నట్టు తన పని లేదు కుపోతోంది. తుడవటం పూర్తి చేసి కొండికి కుత్రమైన బట్ట కప్పింది. కిట్టి కళ్ళల్లోకి చూస్తూ, నీరిప్పడేమీ మాట్లాడాలని వున్నట్టు లేదు." అంటూ ఆవిడ సబ్బు నీళ్ళ ముంత, గబ్బు గుడ్డలు సర్దుకుని లేచింది. కిట్టి వాళ్ళ మీద కిత్తనార గోనె బట్ట కప్పింది. "తింటానికేమైనా తెస్తా" అంటూ అంటు బైటకి వెళ్ళిపోయింది.

కిట్టికి గాల్లో వేళ్ళాడుతున్నట్టుగా వుంది. నోటితో ఉచ్చరించలేదు మనస్సులో ఆలోచించలేని నీచమైన ఆ పాపపు పని తనకి జరగలేదని పట్ట పెట్టుకుందుకు తంటాలు పడింది. కాని, మర్మాంగం పోటు పుడుతోందే అని జరగలేదని సరిపుచ్చుకోలేక పోయింది! కడిగినా, తుడిచినా తొంగని పక్కన కం శరీరపు లోతుల్లో అంటు కున్నట్టుగా ఆమె అల్లాడిపోయింది. పక్కన ఒత్తిగిల్లాలంటే ఒళ్ళంతా నొప్పులు...మళ్ళీ అత్యాచారం జరక్కుందా అని కుంటున్నట్టుగా ఒంటికి కప్పిన గోనె బట్టని చేతుల్లో గట్టిగా పట్టుకుంది. నొప్పులు నిప్పులు చెరుగుతున్నై.

కిట్టి మనస్సు గత నాలుగు దినాల్లో జరిగిన భయంకర ముహూర్తం మీదికి మళ్ళింది. ఆమె కళ్ళ ముందు భీతితో గజ గజలాడే అమ్మ, నాన్న మొహాలు యింకా కదులాడుతూనే వున్నాయ్. వాళ్ళ నిస్సహాయ రోదనలు గింగురెత్తుతూనే వుంది. షేరీఫ్ తనని బానిస వ్యాపారికి అప్పగించే పట్టు వాడు ఈ తెల్లవాడికి తెగనమ్మటం అన్నీ కళ్ళ ముందాడాయి. తనని మో

చీకటి పడుతుంటే అని తల్లి కడుపున చెడబుట్టిన యీ తెల్లవాడు కూర్చుని కాదేశాడు. అమ్మా!...నాన్నా!...నా అరుపులు వాళ్ళకి మున్నో...అయ్యో! నేనెక్కడున్నానో కూడా వాళ్ళకి తెలీదే! వాళ్ళ కనబట్టే ఎవరికి తెలుసు? మాసా వారరు తను గీసిన గిరిదాటినవాన్ని తప్ప ఎవరీ అమ్మడు! తనని అమ్మనీకుండా అడ్డంపట్టం, ఆయన రూల్సుని తిరిగించినట్టేకదా!

నోవా యేవయ్యాదో? చావబాది చెవులు మూసేసుంటారు. నోవా యేవయ్యాదో? యావత్తు స్పష్టంగా కళ్ళముందాడింది. బ్రావెల్ పాసు తయారు చేసేనే గాని తన ప్రేమ చుజువు కాదని ఎంత కోపంగా మాట్లాడాడు. మాసా సంతకం తను పోర్టరీ చేసిందాకా తనని ఊపిరాడనివ్వలేదు. అతను తనకి పోగానే డబ్బు కూడబెట్టి, చాటుగా వచ్చి తనని తరలించుకు తనని చెప్పినప్పుడు అతని మొహంలో ఎంత కఠోర నిశ్చయం! కిట్టి అదే యేదేసింది. అతన్ని రనిక చూడలేదు. అమ్మా, నాన్న తనకిక కనబడకుండా యేదైనా ఆదురుతం జరిగితే తప్ప...హఠాత్తుగా యేదో ఆశ మోసు తిరిగింది. మిస్సీ ఆనీ చిన్నప్పట్నుంచీ ఎన్ని బాసలు చేసింది! ఆనీ, అందం కన్నా ఓ యువకున్ని పెళ్ళాడి తనని తప్ప ఎవరీ పరిచారికగా పెట్టుకోనని అని సార్లు బాస చేసింది! తనని అమ్మేశారని తెలవగానే ఆమె హుటా హుటా మాసా వారరు దగ్గరికి పరుగెత్తుకొచ్చి గోలపెట్టి, యాగీచేసి, మారాం మొండికెత్తి, మోరాయించి తన కోసం వెతికించే ప్రయత్నాలు చేస్తుంటే! మాసా తనని కొన్న బానిస వ్యాపారి కోసం వెతికించి, ఎవరికమ్మాదో అనుకుని తిరిగి తనని కొనేస్తాడా?

కిట్టి వెంటనే విచారం ముంచుకొచ్చింది. తనని యే బానిస వ్యాపారి అమ్మాదో వెగీవకు తెలుసు. తను అనుకున్నవన్నీ జరిగితే యీ పాటికే తన తనని వుండేది; తననీ చెర నుంచీ విడిపించుకుపోయేవాళ్ళు. తనకిక్కడే తనని సమాధి తప్పదు. ఆమె కళ్ళ నుంచీ కారటానికిక కన్నీళ్లు కూడా కలిపి వోవాని ప్రేమించడమే నేరమైతే, ఆ నేరానికి తనకిది తగిన శిక్షే అని, రగవో! నన్నింకా ఎందుకు బ్రతికిందావ్? నన్ను నాశనం చే సెయ్!'' అని అతనితో చెప్పింది.

శీత్రమంటూ తలుపు తెరుచుకుంది. కిట్టి పులిక్కిపడి లేచి కూర్చుని తనం గోడవేపుకి జరిగింది. తీరా చూస్తే, యిందాక వచ్చి వెళ్ళిన ఆమె చేతుల్లో ఆవిర్భవ లేలే కంచం వుంది. కిట్టి నీరసంగా నేల పైకి వేసింది. ఆవిడ కిట్టి పక్కన పక్కా వుంది. కిట్టి ఆ పక్కనే పక్కావిడతేసి గానీ చూడనట్టు కళ్లు మూసుకుని పడుకుంది.

102
“నేను దొర యింట్లో వంటలక్కని. మలిజీ నా పేరు. నీ పేరు
టమ్మా?” అనడిగింది.

కిజ్జీకి జవాబు చెప్పక తప్పింది కాదు. “నా పేరు కిజ్జీ మిస్ మలిజీ”
ఆ జవాబుకు ఆమె మొహం విప్పారినది. “నువ్వు మంచి భూమి
బండ్ పేరిగినట్లున్నావు” అంది మలిజీ. కిజ్జీ పళ్ళెం తాకకుండా అట్లాగే
వుంచటం చూసి మలిజీ ఆమె చేత అప్యాయంగా జావ తాగించింది. కిజ్జీ
మిస్ మలిజీని చూస్తుంటే సిష్టర్ మాండీనో, సుకే ఆంటీనో చూస్తున్నట్లా
వుంది.

“ఎన్నేళ్ళమ్మా నీకు?” అనడిగింది మలిజీ.

“పదహారమ్మా!” అంది కిజ్జీ.

“వీడి బుద్ధి పాడుగానూ! వీడెట్లాగూ నరికానికే పోతాడు.” అని గృహ
గింది మలిజీ. “నీ వయస్సులో వున్న నిగ్గరు పిల్లల్ని చూస్తే దొరకి మని
పెర పెర. నాతోనూ యిట్లాగే చేసేవాడు. నీ కంటే నేను తొమ్మిదేళ్ళ పెద్ద
పెళ్లాం వచ్చిం తరవాత నన్ను వేపుకు తినటం మానేశాడు. దేవుడి నా
మీదించా దయింది. ఇహ నిన్ను రోజూ రాపాడ్తాడు.”

ఇక చెప్పొద్దన్నట్లుగా కిజ్జీ చెయ్యి ఆమె నోటికద్దంగా పెట్టా వై
లేచింది.

“చిట్టితల్లీ! నువ్వు నిగ్గరాడగూతురువి! ఆ సంగతి మర్చిపోవో.
యీ దొర ఎట్లాంటివాడో నీకింకా తెలవదు. నీ యంతట నువ్వొప్పుతున్నావో
సరేసరి; కాదన్నావో రాక్షసుడైపోతాడు.”

కిజ్జీ ఆలోచనలు రేసు గుర్రాల్లా పరిగెత్తాయి. చీకటి పడిందంటే ఇంక
వాదల్లు. చీకటి పడక ముందే యిక్కణ్ణుంచి శిడాయించాలి!

మలిజీ ఆమె మనస్సులో ఆలోచన పనిగట్టినట్లుగా “పాపిపోతే
ప్రయత్నం చెయ్యకమ్మా! నెత్తురు తాగే వేట పక్కల్ని నీ వెంట తడుతాడు.
కొంప మునుగుతుంది. అటువంటి ఆలోచనలు పెట్టుకోమాక. రాస్తే స్త్రీతనము
దొర యింకో నాలుగైదు రోజులు నీ దగ్గరికి రాడు. కొట్ట పెంచే నిగ్గరు మని
లాడితో కలిసి ఎక్కడో కోడి పందేంతు పోయాడు; కోడి పందేంతు
యాయనకి కూడా నీళ్ళూ అవసరం లేదు.”

మలిజీ అపకుండా చెప్పుకుపోతోంది. అతని కోళ్ళ పిచ్చి
పావలా లాటిరీ డిక్కెట్టుకి పందెపు కోడిని గెలుచుకుని ఎట్లా పెద్దవాడైతే
సవిస్తరంగా చెప్పింది. కిజ్జీ మధ్యలో కలగజేసుకుని, “యీ దొర
పండుకోడా?” అనడిగింది.

“ఎందుకు పండుకోడు! యాయనకి ఆడ పిచ్చి జాస్తే.

చూడేదాగా? దొరంటే ఆమెకి గడగడ. నెమ్మదిగా వుంటుంది. గడప
దొర కాలు పెట్టదు. దొరకంటే ఆమె చాలా చిన్నది. దొర పెళ్లాడేనాటికి
ఆమెకి పర్నాలుగేళ్లు. కోళ్ళ మీదున్న మోజు కట్టుకున్న పెళ్లాం మీద లేదని
ఆమెకి అనాడే అర్థమైపోయింది.

మరిజీ ఆదేపనిగా నోటికి మూత పడకుండా చెప్పుకుపోతోంది. కిట్టి
అలోచనల్లో కొట్టుకుపోతోంది.

"పిల్లా! నే చెప్పేది వింటున్నావా?" అంది మరిజీ.

"అ! అ!" అంది కిట్టి చప్పున.

"ఇంతకీ నువ్వే చోట్నుంచి వచ్చావా?"

"స్పాట్ సిర్యానియా జిల్లా; వర్జీనియా రాష్ట్రం."

"ఎప్పుడూ విన్న జ్ఞాపకం లేదు. పోనీగాని, ఇది ధర్తర కెరోలినా
రాష్ట్రం; మనం వున్నది కాన్సెర్ జిల్లా. ఇహ పోతే—మన దొర పేరేందో
నన్న!" అంది మరిజీ.

కిట్టి కళ్ళు తేలేసింది

"మాసా పేరు టామ్లీ. కనుక నువ్విప్పుడు కిట్టిలే "అంది మరిజీ

"కాదు, నా పేరు కిట్టి వాలరు" అని అభ్యంతరం చెప్పింది. వెంటనే
మృతగా తనకి వాలరు చేతుల్లో జరిగిన శాస్తి గుర్తొచ్చి యేడ్చేసింది.

మరిజీ ఓదారుస్తూ, "నిగ్గర్లు యే దొరకాడుంటే ఆ దొర పేరు పెట్టు
తారు. యేదో గుర్తు కోసం తప్పితే నిగ్గర్ల అసలు పేర్లకి విలువేముంది?
నేనైనా ఒకటే" అంది.

మా నాన్న అసలు పేరు కుంటా కింటే. ఆయన ఆఫ్రికా నుంచి
"చ్చాడు" అంది కిట్టి గర్వంగా.

"అట్లా చెప్పు! మా ముత్తాన మాదా ఆఫ్రికా వాడే! ఆయన తారు
చ్చాడు నలువని మా అమ్మకి వాళ్ళమ్మ చెప్పిందట. చెంపలనిండా చిక్కి
చ్చాడిగా మచ్చలందేయంటే. ఆయన పేరు మాత్రం మా అమ్మ నాకు
చ్చాడి కాదు నీకు మీ అమ్మ తెలుసా?"

"ఎందుకు తెలవదు! బాగా తెలుసు. మా అమ్మ పేరు వెల్. నీలాగే
చ్చాడు మాదా దొర యింట్లో వంటపని చేస్తుంది. మా నాన్న దొర బిగ్గీ
చ్చాడు."

మరిజీ ఆశ్చర్యపోయింది. అమ్మ, అయ్య యిద్దరూ వుండి మాదా
చ్చాడు అమ్మ బానికెట్లా వచ్చిందా అని ఆమె విసుపోయింది.

"నువ్వచ్చం మా అమ్మలాగే మాట్లాడ్తావ్" అంది కిట్టి.

మరిజీ ఒక్క క్షణం విత్తరపోయింది. వెంటనే సంతోషం పట్టలేక

పోయింది. "అమె గూడా నా లాగే మంచి క్రైస్తవ శ్రీ అయ్యింది." అంది మరిచి.

"మిస్ మరిచి! నా చేత యిక్కడ యేం పని చేయిస్తారు?" అనడిగింది కిజ్జీ!

"ఇక్కడెంత మంది నిగ్గర్లున్నారో మాసా నీకు చెప్పలేదు. నీతో కలిపి మొత్తం అయిదుగురు. ఒకడు, మింగో-ఆ ముసలాడు భార్య కానుంచి కదిలాడు. రెండు-నేను; దొరయింట్లో వంట, చాచ్చు, యింట్లో పని నాది. సిస్టరు సారా అంకుల్ పాంపే పొలంపని చేస్తాడు. నలుగురై పోయారా! యిక నీతో కలిపితే అయిదుగురు. నీకూ పొలం పనే అప్పజెప్తాడు అంది మరిచి.

కిజ్జీ మొహంలో దిగులు చూసి మరిచి నొసలు పైకెత్తి "ఇదివరకున్న కాద యేం పని చేసేదానివి?" అనడిగింది.

"దొర యిల్లు తుడిచి సర్దేవాన్ని. వండింట్లో ఆమ్మకి సాయం చేసేదాన్ని" అని చెప్పింది కిజ్జీ.

"నీ మెత్తటి చేతులు చూసి అదే అనుకున్నానమ్మా! కాని నీవు పని చేసొచ్చిన దొరలాగా యీ దొర వున్నవాడు కాదు. నానా అవస్థలూ పని ఎనభై ఎకరాల ఆసామీ అయ్యాడు. ఇందులో సగమైనా సాగులో వుంటే లేదో! నిగ్గరు ముసలాన్ని పెట్టుకుని వందెపు కోళ్ళ పారం నడుపుతున్నాడు. నిషాలో వున్నప్పుడు పెళ్ళాంతో "నీకు పెద్ద భవనం కట్టిస్తానే" అని వాగ్ తుంటాడు. బగ్గీని తోలటానికి నిగ్గరు కుర్రాణ్ణి పెట్టుకునే ఓపిహ్కూడా లేదు. గుర్రాల్ని తనే పూన్పాలి; బగ్గీ తనే కట్టుకోవాలి; తనే తోలుకెళ్ళాలి; తనే గొచ్చాక తనే విప్పి కద్దెయ్యాలి. నేను కూడా పొలం పని చెయ్యాలి నాన్నా దొరసానికి నీళ్లుకాయటం కూడాతెలిదు. దొరకి తిందంటే యివ్వం. తప్పనిసరి నన్ను యింట్లోవంటకి పెట్టుకున్నాడే తప్ప పొలాన అవసరంలేక కాదు. యింట్లో వంటకి, యింటి పనికి ప్రత్యేకంగా నౌకరుందని గొప్పలు చెప్పుకోవటానికూడా నన్ను పెట్టుకున్నాడు. సిస్టర్ సారాతో, అంకుల్ పాంపేతో పొలం పని సాగి నిన్ను కొనుక్కున్నాడు. నిన్ను ఎంత పెట్టి కొన్నాడో తెలుసా?"

"తెలవదు" అంది కిజ్జీ నెమ్మదిగా.

"ఆరేడు వందల దాలర్లయినా పొయ్యందే నీ వయసు, ఆరోగ్యం వున్న నిగ్గరు దొరకరు. నీకు పుట్టే పిల్లల్ని వుట్టినే ఎగరేసుకుపోవచ్చుగా" అంది మరిచి.

కిజ్జీకి నోట మాట రాలేదు. నివ్వెరపోయి వింటూ కూర్చుండిపోయింది మరిచి గుమ్మం దాకా పోయి, బెటికడుగు వేసున్నదల్లా ఒక గోడ వంతు

"వెరువైన అవుల మీద ఎక్కటానికి అంటోతుల్ని పెంచినట్లుగానే పెద్దపెద్ద వారు ఎదుల్లాంటి నిగ్గర్లవి మేపుతున్నారు. పిల్లల కోసం అటువంటి వాడితో బిడ్డ కలిపినా ఆశ్చర్యపడక్కర్లేదు. దొరే నిన్ను స్వయంగా సాగు చేసుకుంటాడని నాకనిపిస్తుంది" అనేసి వెళ్లిపోయింది.

38

"మాసా! నాకిప్పుడు నెలలు నిండినై" అంది కిజ్జీ.

"అయితే యేం చెయ్యమంటావ్? ఒళ్లు బాగోలేదని పని ఎగ్గొట్టమొక" అన్నాడు టామేలే కటువుగా.

నెలలు నిండిన కొద్దీ అతను కిజ్జీ దగ్గరికి రాత్రుళ్లు తరచుగా రావటం మొదలైపోయింది. కిజ్జీకి పగలు గొడ్డు చాకిరి తప్పటం లేదు. వెనకెన్నడూ పని చేసిన మనిషి కాకపోవటంతో అరచేతులు బొబ్బలెక్కాయి. గట్టిగా పట్టుకుంటే దొబ్బలు చితికి మంటలు పుడుతున్నాయ్. మాసా గుర్రం తిరుగుతూ నడుం ఎత్తితేబాలు నోటికొచ్చిన తిట్లన్నీ తిడతాడు.

1806 వరి కారానికి కిజ్జీకి నవ మాసాలు నిండాయి. మగపిల్లవాడు పుట్టాడు. సిస్టర్ సారా పురుడు పోసింది. సారా పిల్లవాన్ని ప్రేకెత్తి పట్టుకుంది. గోడుమరంగు చాయ...

కిజ్జీకి తల్లి గర్వంగా విసిరే సవాళ్ళు గుర్తొచ్చాయి. "నా మాసా ఫారంలో పుట్టి నిగ్గర్లు తప్ప సంకర రంగోడు ఒక్కడైనా వుండే చూపించండి!" అన్నా! సంకర రంగంటే ఎంత జాగుపో తనకి తెలుసు. తన అవమానాన్ని గుర్తింపమకొదానికి వాళ్ళిక్కడ వుండక పోవటమే మేలయింది. తన బిడ్డని చూడక పోయినా వాళ్ళ ముందు జీవితాంతం తను తరెత్తుకు తిరగలేదు. తనకు తన బిడ్డ రంగు పోల్చి చూసే ప్రతిఒక్కళ్ళకీ తనకేం జరిగిందీ తెలుసుకొనే తెలిసిపోతుంది.

నోవా వెళ్ళిపోయే ముందు రాత్రి ఆఖరి సారిగా తనని ఎంత బలంగా పట్టాడు! తను ఒప్పుకోలేదు. తను ఒప్పుకున్నా బాగుండేది. అతని సొంత సొంతగా అయినా వుండేవాడు. ఈ సిగ్గునా తప్పేది అనుకుంది. "సిస్టా! యేంటి నువ్వు సంతోషంగా లేవు? చూడు బిడ్డెంత ముద్దొస్తుంది" అంది మలిజీ.

కిజ్జీ మనస్సులో చింత మలిజీకి అర్థమైపోయింది.

"రంగు గురించి కంగారు పడమాక. ఈ రోజుల్లో దాన్ని గురించి పట్టించుకునే పురుగు లేదు" అని ధైర్యం చెప్పింది.

"మన దొరసాని బాబుని చూసి యేమనుకుంటుంది?" అనడిగింది అమాయకంగా.

"మొగుణ్ణి గురించి ఆవిడకి తెలవదనా! తమ మొగుళ్ళు నిగ్గరాకం దగ్గర పండి పిల్లల్ని కన్నారని తెలవని తెల్ల స్త్రీ ఎక్కడయినా పుండే చూపించు. దొరసానమ్మకి అనూయ కలగొచ్చు-నీకు పుట్టాడుగాని తన పుట్టలేదే అని."

కిక్కి ప్రసవించిన ఓ మాసం రోజులు తరవాత టామ్ రే ఆమె గుడిసె చూచాడు. కొవ్వొత్తి దగ్గరగా పట్టుకుని, నిద్రపోయే బిడ్డకేసి చూసి సంకల్పిస్తూ "వరచాలేదు. బొద్దుగా కూడా వున్నాడు" అన్నాడు. వేలితో పసిబిడ్డను గుప్పిల్చి మెల్లగా కదిపాడు. కిక్కి వేపు తిరిగి, "రేపు సోమవారం మన పన్నోకి కదులు" అన్నాడు.

"ఇంట్లో వుండి నేను బిడ్డకి పాలు, పోషణ చూసుకోవచ్చా!" అని కిక్కి తెలివి తక్కువగా.

అతను మండి పడ్డాడు. అతని కోపానికి ఆమె చెవులు పేలి పోయాయి. "నోరు మూసుకుని చెప్పిన పని చేయి. పిల్లగాణ్ణి తీసుకుని పొలం నడుపు లేదంటే వాణ్ణిక్కడే వుంచీ నిన్ను సంతకి తోలేస్తా".

బిడ్డ నుంచీ తను దూరం కావటమనే ఆలోచనే ఆమెని గజగజ లాడి చించింది. "పొలం పోతా, మాసా! పొలంపోతా" అని కిక్కి యేడ్చేసింది. మెట్ల అతనికి కోపం దీగిపోయింది. గుడిసెలోంచి కదలకుండా అట్లాగే కూర్చుని పోయాడు. అతనెందుకొచ్చాడో కిక్కికి బోధపడింది. పక్కన పసిబిడ్డ వదులు నిద్రపోతోంటే అతనికా బుద్ధి పుట్టిందంటే ఆమెకి నమ్మబుద్ధి కాలేదు.

"వొద్దు, మాసా! ఇంకా ఒళ్ళు ఆరనైనా లేదు" అని మొగపెట్టి అతను వినిపించుకోలేదు. కొవ్వొత్తి ఆర్పేసింది. అతను కూర్చుని తీపుపై వున్న బట్టలు వేసుకుని బైటికి వెళ్ళబోతూ, "వీణ్ణి పిలవటానికి యేదైనా పేరా వావాలిగా" అని ఒక్కక్షణం ఆగాడు. వెంటనే యేదో జ్ఞాపకం వచ్చినవారిలా "జార్జి అని పిలువ్. ఒళ్ళు దాచుకోకుండా నా దగ్గరపంపేసిన మెట్లమీద నిగ్గరు పేరది" అన్నాడు. "జార్జి...రేపు నా బైబిల్ తో రానుంటావా" జార్జి...చక్కటి పేరు" అని తనలో తను గొణుకుంటున్నట్లాగా అట్లా టామ్ రే.

అతను బైబిల్ కి వెళ్ళిపోగానే కిక్కి కుర్చుంటే చేసుకుని పిల్లవాడి పడుకుంది. 'కుంటా' అనో 'కింటి' అనో పిలుచుకుంటే పిల్లవాడి పేరు

మారుతుంది. ఆ మాటంటే మాసా ఎంత మంది పోతాడో అని భయపడి నోరు
 మూసుకుంది. తన తండ్రికి పేరు పెట్టడం గురించి ఎంత పట్టుదల! అప్రికాలో
 చిద్ద నామకరణానికి ఎంత ప్రాముఖ్యం వుందో ఆయన ఎన్నిసార్లు చెప్పలేదు!
 ఈ తెల్లవాళ్ళ ప్రపంచం అంటే ఆయనికి ఎందుకంత కసి, అసహ్యమో
 అతనికి అర్థమే కాలేదు. అమ్మ ఎప్పుడూ అంటూ వుండేది; “నిగ్గురుగా
 ఉండడం అంటే ఎంత భయంకరమైందో నీకు తెలవదమ్మా; సువ్యర్థవస్తువులను
 దేవుడు చల్లగా చూసి నీకది తెలవకుండానే వుండాలి”. అమ్మ కోరిక
 మేరేమేలేదు. నిగ్గురుగా బతకడం అంటే యేంబో తనకి తెలిసి పోయింది.
 తెల్లవాళ్ళ బతుకుల్ని దుఃఖ భాజనం చేసే తెల్లవాళ్ళ సత్తాకు అవధులేవు.
 తెల్లవాళ్ళని తామెవరో కూడా తెలుసుకోనీకుండా, “రిపూర్ట్ మానవులుగా
 మననియ్యకుండా నొక్కి వెయ్యటమనేదే తెల్లవాళ్ళు చేసిన ఘోర కిరాతకం
 అంటూ ఎప్పుడూ అంటూ వుండేవాడు.

తన చిద్ద హీనమైన పుట్టుకే పుట్టినీ, వాడి రంగు సంకర రంగే కానీ,
 అది మీద దొర యే పేరయినా రుద్దనీ-తను వాణ్ని ఒక అప్రికావాసి మన
 డగా మాత్రమే పరిగణిస్తుందని మనస్సులో నిశ్చయం చేసుకుని నిద్రలోకి
 పోయింది.

39

కొరికి మూడో యేడు వచ్చింది. ఆ యాడుకే పెద్ద ఆరితేరిన వాడిలా
 అందరినీ పెద్దవాళ్ళకి అవీ యివీ అందించబోతాడు. “బుద్ధోడా! వేరెడు
 నువ్వు నాకు నీళ్ళు మోసుకొచ్చి పెడతావురా. ఖాళీ బకెట్టుయినా
 తీస్తావు” అని నవ్వుతుంది మిస్ మలిజీ. కొడుకు అడిగే ప్రశ్నల్లో కిట్టికి
 తలపోయింది.

“అమ్మా నీ లాగా నల్లగా నేనెందుకు లేను?” అనడిగాడు జార్జి తల్లిని.
 కిట్టికి యేం జవాబు చెప్పాలో తెలిక చిరమక పడింది. “ఎవరు ఏ
 పుడతారో వాళ్ళకా రంగు వుంటుంది. అంతకన్నా ఎంతేదు” అంది.
 “అమ్మా! మా నాన్నెవరు? ఎక్కడుంటాడు! నాకెప్పుడూ కనిపియ్య
 ఆనడిగాడు ఓ రోజు.

కిట్టికి తెచ్చిపెట్టుకున్న కోపంతో “ఒరేయ్! నువ్వు నోరు మూస్తావారేదా?”
 అంది. కాస్తేపయ్యాక కొడుకుని పక్కలో పడుకోబెట్టుకొని, వాడి

పోయిన వాడి మొహంలోకి చూస్తూ నిద్రకి సూరమైంది.

ఎన్నో విషయాలు తెలుసుకోవాలనే ఉత్కంఠ వాడికి చాలా ఎక్కువ వేరెడు లేదు గాని బోలెడు తెలివి తేటలు. ఏది చెప్పినా వాడికి అర్థమయ్యేట్లు ఉండాలి. వాడి బుల్లి బుర్రకి నచ్చాలి, అందుకని కిట్టి వాడికి తాతని గురించి చెప్పింది "అయిన ఎట్టా పుంటాడనుకున్నావ్ ! పొడుగ్గా, చీకటి రాత్రిలా నల్లగా పుంటాడు. మామూలుగా ఎప్పుడూ చిరునవ్వు కూడా నవ్వడు. అయినా నాకు నాన్న, నీకు తాత". జార్జికి ఆ మాటలు వింటూంటే మహా ఉదాహరణగా వుంది. ఆయన్ని ఆఫీసా నుంచీ ఓడల్లో తెచ్చి 'నేప్టిన్' అనే బోటింగ్ దించింది మొదలు కాలు నరికేసిందాకా క్లుప్తంగా చెప్పింది. జార్జి బుల్లి మొహం వంకర్లు తిరిగింది. "అట్టా ఎట్టా చేశావమ్మా ?" అనడిగాడు.

"నిగ్గర్లని పట్టుకునే వాళ్ళల్లో ఒకడ్ని దాదాపు చంపినంత పంజోగాడు"

"నిగ్గర్లని పట్టుకోవడం ఎందుకమ్మా ?"

"సారిపోయే నిగ్గర్లని పట్టుకుంటారు."

"ఎక్కన్నుంచి పాలిపోతారు !"

"తెల్ల దొరల కాన్నుంచి."

"తెల్ల దొరలు ఆళ్ళనేం జేశారు ?"

కిట్టికి విసుగొచ్చేసి, "నోరు మూసుకుని పో యిక్కన్నుంచి" అని కీచుకేక పెట్టింది.

జార్జికి తన ఆఫీసా తాతని గురించి యింకా యింకా తెలుసుకోవాలన్న తృష్ణ తీరలేదు. "ఆఫీసా అంటే అదెక్కడుందమ్మా?... " "ఆఫీసాలో బుల్లి పిల్లలుంటారా?... " "తాత పేరేంటో చుట్టి చెప్పు". ఇట్టా మేల్ ప్రశ్నలు వేస్తాడో !

కిట్టికి ఓపికున్నంత సేపు తన తండ్రిని గురించి ఆ కథలు కథలు చెప్పి కొడుకు కురూహలం తీర్చేది. తండ్రి తనని బిగ్గీలో కూర్చోబెట్టుకుని దుమ్ము లేచే స్పాట్ సిల్యానియా కౌంటీ రోడ్ల మీద యెట్లా తిప్పించానిసవాదకి చెనగ్గా కంచెల బారుకి అవతల వాగు దగ్గరికెలా విశాల్లోకి పోయిందీ ఆమె చెప్తోంటే జార్జి కళ్ళప్పగించి విన్నాడు.

"మీ తాతకి నాతో ఆఫీసా బాషలో మాట్లాడడం సరదా. వీడేల్ని అనే వాడు. నదిని 'కాంబేబోలోంగ్' అనేవాడు. ఆ బాషలో భలే గొప్ప మాటలు చెప్పేవాడు" అని కిట్టి కొడుక్కి చెప్పింది.

"కో !" యీ మాట అనగల్గువా !" కిట్టి కొడుకుని రెట్టించింది.

"కో" అన్నాడు జార్జి.

"భేష్ !... 'కాంబే బోలోంగ్' అను"

జార్జి పొల్లుపోతుండా ఆ మాట ఉచ్చరించాడు. ఇంకా చెప్పు, యింకా చెప్పు అని కిట్టిని వేదించాడు. "ఇంకో రోజు యింకా యింకా చెప్తాగాని యివా రోజు" అని కొడుకుని నిద్రబుచ్చింది.

పొద్దు పొడవకుండానే పొలం బైల్దేరి పోయిన కిట్టి పొద్దుగూకాక యింట్లోకి తిరిగి వస్తుంది. జార్జి పగలంతా మలితీకి వంటింట్లో సాయం చేస్తాడు. జార్జి అమ్మతో పాటు తిండి తిని, పక్కలో పండుకుని ఆఫీస్ తాత గురించి ఆలోచిస్తుంటాడు.

జార్జికి ఆరో యేడు ప్రవేశించింది. అంటే ఒక్కొచ్చి పొలం పనిజేసే వాడు వచ్చేసింది. పంటింట్లో వెంట తిరుగుతూ, అవీయవీ అందిస్తూ, ముద్దులు మాటలు చెప్పే జార్జి పొలం పనికి పోతాడనగానే మలితీకి గుండె గొప్ప వచ్చింది. సిస్టర్ సారా, కిట్టి తెగ సంతోషపడ్డారు. జార్జి పొలాన చిన్న పప్పు పనులన్నీ చకచకా చేసేవాడు, చేనికి కొంచెం దూరంగా పున్న చెలమ వంటి చల్లటి నీళ్ళు మోసుకొచ్చేవాడు. మొక్కజొన్న, పత్తి గింజలు నాటే పుడు సారా, కిట్టిలకి సాయపడే వాడు. అంకుల్ పాంపే అరక దున్నుతోంటే, కూడా దున్నుతానని పట్టుబట్టేవాడు. నాగలి మేడి ఎత్తులేవు అరకెట్లా దున్ను తావురా అని అంకుల్ పాంపే నవ్వితే, బుద్ధిగా చేతులు కట్టుకుని పక్కగా నుండి నడుస్తూ "ఎహేయ్ ఎహేయ్" అని కంచర గాడిదల్ని అదలిస్తూ తిరుస్తాడు.

అమ్మా కొడుకు లిద్దరూ ఆలిసిపోయి యింటికి తిరిగి రాగానే, తనకి చెప్పే కొడుక్కి ఆకలిగా వుంటుందని వెంటనే పొయ్యి ముట్టించి కుండెక్కి వుంటి.

"అమ్మా ! పగలంతా కష్టంచేసి యింటికి తిరిగొస్తూనే వంట మొదలు పెట్టే కొంచెం సేపు పండుకోరాదా !" అంటాడు జార్జి తల్లితో. అప్పుడు అమ్మని విశ్రాంతి తీసుకోమని ఆజ్ఞాపించి, వంట వార్చు తను జార్జి చేస్తాడు. తమ యిద్దరి బ్రతుకుల్లో లోపించిన మగదిక్కుని పూరించే కొడుకు ప్రయత్నిస్తున్నట్టుగా కిట్టికి తోచేది.

ఒక్క యేడాదిలో జార్జి యెవరెవరు యెట్లా నడుస్తారో ఎట్లా మాట్లాడు తో పరిహాసంగా అనుకరించి నటించటంలో ఆరితేరాడు. చేలో కూలీల వారెట్లా అరుస్తాడో అచ్చం అట్లానే అరుస్తూ బానిసవాదలో అందర్నీ నడిపి నవ్విస్తాడు. కోళ్ళ గూడుకాడపడుండే మింగో ఎట్లా కదుల్తూ నడు తోచేది చూపినప్పుడు అంకుల్ పాంపేలో సహా అంతా నవ్వి నవ్వి తిరుస్తారు.

శనివారం పొద్దున్న మాసా టామ్ లే ఆ వారానికి బత్తెం పంచి

పోటానికి బానిసవాదకొచ్చాడు. కిక్కిరిస్తూ, సిస్టర్ సారా, మలిజీ, అంకుల్ పాంపే ఎవరిపాక ముందు వాళ్లు వినయంగా నిలబడ్డారు. జార్జి ఓ మూల నుంచి ఎలుకని వెంటబడి తరుముకొస్తూ మాసాని చూసి తక్కున ఆగిపోయాడు. మాసాకు సరదా పుట్టి చిరచిరలాడుతున్నట్టు గొంతు పెట్టి "బత్తెం సంపాదించటానికి నువ్వు యేం పాటు పడుతున్నావురా?" అనడిగాడు. తొమ్మిదేళ్ళ జార్జి నిటారుగా బుజాలు లేపి, మాసా మొహంలోకి సూటిగా చూస్తూ "మీ చేత్తో రివ్వం చేస్తున్నా; వీళ్ళందరికీ తత్వం చెప్తున్నా మాసా!" అన్నాడు నిర్భయంగా.

మాసా అదిరిపోయాడు. "అయితే, ఆ తత్వం ఎట్లా చెప్తావో వింటాం, కానియ్" అన్నాడు మాసా.

అయిదుగురి కళ్లు ఆతని కేసి రెప్పవెయ్యకుండా చూస్తున్నాయ్. ఆతను ఒక్క ఆడుకు వెనక్కి వేసి, చేతులు చూపుతూ "అంకుల్ పాంపే అయ్యగారి పందిని కాజేసి తెచ్చి పెట్టుకున్నాడనుకో; వెంటనే ఆ మాసా మాట చెప్పి వెయ్. మిన్ మలిజీ అమ్మగారి పిండి పోసుకు పోటం చూశావనుకో; వెంటనే ఆ మాట అమ్మ గారికి చెప్పెయ్. మీరంతా అట్లా మంచి నిగ్గుర్లుగా మనులు కుందే, దొరకి దొరసానికి మంచిగా సేవ చేస్తే మీరు చచ్చిపోయింతరవాత స్వర్గంలో వందేల్లు తలుపు మీ కోసం జార్జి తెరిచి వుండొచ్చు" అని గంభీరంగా తత్వోపదేశం చేసి చూపించాడు.

మాసా టామ్లే పగలబడి నవ్వాడు. దొర అట్లా చెరిగా నవ్వటం బానిసవాదలో పెద్దవాళ్ళకి చిత్రమనిపించింది. మెచ్చుకోలుగా జార్జి భుజాల మీద చరిచి, "అబ్బాయ్! నీ యివ్వం వచ్చినప్పుడల్లా యీ చుట్టు పక్కలంతా తత్వం చెప్పుకో" అన్నాడు మాసా. రేషన్లు తెచ్చిన బుట్ట అక్కడే పారేసి, వాళ్ళనే పంచుకోమని చెప్పేసి; జార్జికేసి వెనకెనక్కి తల తిప్పి చూస్తూ మాసా హుషారుగా యింటి మొగం పట్టాడు. ఆనందంగా నవ్వుతూ జార్జి అక్కడే నిలబడిపోయాడు.

జార్జికి దొర దగ్గర, దొరసాని దగ్గర చనవు పెరిగింది. ఆతను ఎక్కడెక్కడ తిరిగి రావాలన్నా దొర అనుమతి అవసరం లేకపోయింది. ముఖ్యంగా, అదివారం మధ్యాహ్నం దొర అమ్మగార్ని వెంటబెట్టుకుని బిగ్గీలో బెడికి వెళ్లిపోగానే జార్జి చూడ బానిసవాద నుంచి బైటపడి తన యిష్టమొచ్చి

నంబి సేపు యెక్కడెక్కడో గంటలకి గంటలు తిరిగి చీకటి పడే వేళకి యిట్లు జేరేవాడు. ఓ రోజు మధ్యాహ్నం జార్జికి కోళ్ళపాఠం వేపు కాళ్ళు సాగాయి. దానిసవాదలో వాళ్ళకి అది నిషిద్ధ స్థలం కింద లెక్క. ఎవ్వరీ దొర అటు తేసి రానివ్వడు.

జార్జి పాఠంలో అడుగు పెడుతూనే పందెపు కోళ్ళని తరిపేదు చేసే మింగోని చూశాడు. అందకుండా తప్పించుకుని పారిపోయే ఓ పెద్ద కోడి పుంజుని పట్టుకుందుకి మింగో నానా అవస్థా పడుతున్నాడు. జార్జి దాన్ని పట్టుకున్న పట్టేసి మింగోకి అప్ప చెప్పాడు. సూరేకారం లాంటి చురుకైన జార్జిని చూడంతోటే మింగోకి ముచ్చట వేసి మాటల్లోకి దిగాడు. కోళ్ళని ఎట్లా పెండాలో, ఎన్ని జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలో ఏకరువు పెట్టాడు. కోడి పుంజుల పిప్పర్ని, మెదల్ని, కాళ్ళని యెట్లా మర్దించాలో చూపించాడు. జార్జి చేత లేత చచ్చిక తెప్పించి కోళ్ళకి మేత వేయించాడు. చీకటి పడే దాకా ముసలి మింగోతో గడిపి జార్జి యింటికి తిరిగొచ్చి, అక్కడి విశేషాలన్నీ కిజ్జీకి పూస పచ్చినట్టు చెప్పాడు. దొరకి తెలిస్తే ఎక్కడ కోపగించుకుంటాడో అని కిజ్జీ రయపడిపోయింది.

మర్రోజు మాసా ఫారానికి రాగానే మింగో జార్జి గురించి మాట కది పాడు. "మాసా! కుర్రాణ్ణి చూస్తే బుద్ధిగా పెరిగినట్టు వున్నాడు. మన పాఠంలో పెడితే ప్రెకొస్తాడు" అన్నాడు.

మాసా ఎదురు చెప్పకుండా వెంటనే ఒప్పుకున్నాడు. మింగోకి పరమా దండమైంది. యెవరైనా కుర్రాడు సాయంగా వుంటే చాలని యెన్నో యేళ్ళుగా మింగో మనస్సులో అనుకుంటున్నాడు. మింగో ముసలితనం గురించి, క్షీణించి పోతున్న ఆరోగ్యం గురించి మాసా క్కూడా అదుర్దాగానే వుంది.

జార్జి పస్టో ప్రవేశించిన మొట్టమొదటి రోజే అనేక గూళ్లలో వేరువేరుగా వుండిన యెన్నెన్నో చిన్న కోడిపుంజులకి యెట్లా మేత వెయ్యాలో నేర్పాడు. రకవార, యెదిగి కూత కొచ్చిన పుంజులకి యే మేత వెయ్యాలో చెప్పాడు. చిట్టగా యేదాదయినా నిండించో లేదో, అప్పుడే అవి పొట్టాటకి కాలుదువ్వడం నేర్పాడు.

కొద్ది రోజులకే జార్జి కోళ్ళ పెంపకంలో వుండే మెళుకువలు ఆకళించు కున్నాడు. కోళ్ళకి దంచిన మొక్కజొన్నలు పెట్టడం, అవి పండే దొడ్లలో వున్నాడెక్కప్పుడు శుభ్రమైన మెరుము గుల్ల చేపల పెంకు, కర్ర బొగ్గు మార్చు తూ, నీళ్ళ దబ్బాల్లో రోజుకి మూడు తూర్లు మంచి నీళ్ళు పెట్టటం వగైరా పను లన్నీ చక్కచక్క చేసుకు పోతున్నాడు.

కాళ్ళ దగ్గర పొడుచుకుని వచ్చే ఆరెల్లో, రకరకాల రంగు రంగుల

ఈకల్లో తళతళలాడే కళ్లు తిప్పుతూ నిర్భయంగా, నిర్లక్ష్యంగా తిరిగే యెదిగిన పుంజుల్ని చూస్తుంటే జార్జికి భయం, తత్తరపాటు కలిగేది. అనేక యుద్ధాల్లో ఆరితేరిన వృద్ధ వీరుల్లాంటి ఆరేడేళ్ళ ముదురు పుంజులు బొంగురు గొంతుల్తో కర్కశంగా ఆరుస్తుంటే కొత్తగా కూత కొచ్చిన పుంజులు వాటితో పోటీ దిగినట్టు వికారంగా ఆరుస్తుంటే జార్జి పగలబడి బిగ్గరగా నవ్వేవాడు.

కంచె వేసిన త్రిభుజాకారపు కోళ్ళ దొడ్లని, గూళ్ళని తనఖీ చేస్తూ మాసా నడుస్తోంటే మింగో దొరకి ఒకడుగు వెనక్కి వినయంగా నడుస్తూ ఆయనడిగే ప్రశ్నలకి నెమ్మదిగా జవాబులు చెప్తున్నాడు.

ఈ సీజన్లో ముప్పయి పుంజుల్నియినా పందేల్లో దించాలని అనుకుంటున్నా. అంటే, మన దేవదారుతోపు నుంచీ అరవై పై చిలుకు తెచ్చుకుంటే గాని పని నడవదు" అన్నాడు మాసా.

"చిత్తం, దొరా. అన్నిటిని పోగుచేసి, యేరి పారేసే వాటిని యేరి పారెయ్యగా కనీసం నలభై అయినా మిగుల్తు. జాగ్రత్తగా వాటిని రరిపేడు చేసుకోవచ్చు" అన్నాడు మింగో.

ఆ మాటలన్నీ వింటోంటే జార్జి బుర్రలో అనేక సందేహాలు కలిగేవి. అతనంతట అతనే చెప్పకుండా తను అదగటం మంచిది కాదని జార్జి నోరు మూసుకున్నాడు. పందేపు పుంజుల్ని పెంచే వాళ్ళు ఆ వృత్తిలో వుండే రహస్యాల్ని బైట పెట్టరు!

"మింగో! అస్తమానం నీకు జార్జితో అవసరముంటుంది. నీ పాకలో యిద్దరుంటం కష్టం. నీకు దగ్గర్లో యింకో పాక వేస్తే వీడిక్కడే పడుంటాడు" అన్నాడు మాసా.

ఇరవయ్యేళ్ళ బట్టి అక్కడ ఏక చక్రాధిపత్యం చలాయిస్తూ కోళ్ళ మధ్యే ఏకాంతంగా బతుకుతున్న మింగోకి దొర ఆజ్ఞ ఒక పట్టాన మింగుడు పడ్డేడు. కాదని చెప్పే ధైర్యం లేదు. ఆ మాటకొస్తే, జార్జి కూడా అచ్చగా అక్కడే పడి వుంటమంటే యిష్టం లేదు. ఇక, కిట్టి అయితే ఆ రాత్రి యేం యాగీ చేసిందో! వెళ్తానికి పిల్లేదని కొడుకు మీద విరుచుకు పడింది. కొడుకుని పట్టుకుని గుడ్డ పేలికని దులిపినట్టుగా కుదిపేస్తూ, యేడుస్తూ "ఒలేయ్! దొర నీకు తండ్రియితే అవచ్చు గాని ఆ కోళ్ళ మీద వున్నంత మమకారం నీమీద లేదురా" అనరిచింది.

జార్జి నిర్భాంత పోయాడు. కోపంలో నోరు జారి అన్నందుకు కిట్టి కూడా కొయ్యదారి పోయింది.

"ఇంకా యీ చూరు పట్టుకు యెందుకు వేరాదరావ్రా? పో!... యిక్కణ్ణుంచి పో!" అని కొడుకుని జైటికి నెట్టేసి, అతని గుర్తా గది

జైటికి విసిరేసి తలుపు మూసుకుంది.

జార్జి కళ్ళ నుంచి వెచ్చటి కన్నీళ్లు చెంపల మీదగా కారాయి. నిరుత్సాహం పోయి యేం చెయ్యటానికి తోచక రెండు డబ్బాలు నేలకంటుకొని నిలబడ్డాడు. తరవాత, నెమ్మదిగా ఫారం వేపు బదువుగా కాళ్ళిడుకుంటూ సాగాడు. మింగోని లేపకుండా, ఓ కోళ్ళ గూడు వక్కన కిత్తనార గోనె తల గడగా పెట్టుకుని వుట్టి నేల మీద మేను వాల్చాడు.

తెల్లవారగట్ల లేచిన మింగోకి కటికి నేల మీద పడి నిద్రపోతున్న జార్జి కంటపడ్డాడు. ఇంటి దగ్గర ఏవో జరిగి వుంటుందని ముసలి మింగో వెంటనే పసిగట్టాడు. ఆ రోజంతా జార్జి మౌనంగా చెప్పిన పని చేస్తూ పొయ్యాడే తప్ప కోడు విప్పలేదు. రెండు రోజుల్లో జార్జికి పాక తయారైంది.

“అబ్బాయ్ ! ఇక నుంచి యీ కోళ్లే నీ జీవితం; యివే నీ కుటుంబం” అన్నాడు మింగో.

జార్జి మామ మాట్లాడేడు. అమ్మ నోరు జారి అన్న మాట తప్ప అతని బరలో వేరే ఆలోచన లేదు. తన మాసా తనకి తండ్రి ! తన తండ్రి తనకి మాసా !.....

41

కోళ్ళ పందేల సీజను వగ్గర వడింది. జార్జికి పద్నాలుగో యేడు వడింది. పుంజులు మాంచి ఏపుమీద ఊపుమీద వున్నాయ్. కసిగా అటుస్తున్నాయ్; ముక్కుల్లో పొడుస్తున్నాయ్; బిగ్గరగా చప్పుడు చేస్తూ రెక్కలాడిస్తున్నాయ్. సంవత్సరాది చెళ్ళిపోయిన రెండ్రోజులు తరవాత మాసాలే, అంకుల్ మింగో ప్రతి పందేపు పుంజుకీ గట్టి యాకలు కత్తిరించాడు. మెడ, రెక్క, పాద యాకలు కురచగా కత్తిరించాడు. సన్నగా పొందికగా వున్న వాటికి ఓళ్ళు, ముల్లంటి వాటి మెడలు, దృఢమైన వాటి ముక్కులు బైటపడ్డాయి. వాటి కళ్ళు తళతళ ఘమిస్తున్నాయ్. వాటి ఆరెల్ని నున్నగా శుభ్రంగా గీతారు.

పందేలు ప్రారంభమయ్యే రోజు మింగో, జార్జి పొద్దు పొడవకముందే తన పందేనికి సిద్ధం చేసిన పన్నెండు పుంజుల్ని బద్దల్లో అల్లిన నల్బదరపు బుట్టలో సర్దారు. ఒక్కొక్క పుంజుకు అక్రోటు కాయంత వెన్నముద్ద చక్కెర పోసి కలిపి తినబెట్టారు. మాసా లే బగ్గీలో ఆపిల్ పళ్ళబుట్ట పెట్టుకుని తయారై వచ్చాడు. మింగో, జార్జి యిద్దరూ కలిసి పన్నెండు కోళ్ళ బుట్టల్ని

బగ్గీలో సర్దేశారు. మింగో మాసా పక్కన కూర్చున్నాడు. జార్జి వెనకనుంచి యెక్కి కోళ్ళ బుట్టల పక్కన యిరుక్కుని కూర్చున్నాడు.

బగ్గీలోపోతూ జార్జి రోడ్డుకేసి చూస్తే బస్సు, బగ్గీలు, గుర్రాలు కాలినడ కన వెళ్ళేవాళ్ళు ప్రవాహంలా కదిలిపోవటం కనిపించింది. పేదవాళ్ళు అనేక మంది వాళ్ళ దగ్గరుండే ఒంటి పుంజుని సంచిలో చేసుకుని వేగంగా నడుస్తు న్నారే. ఒకప్పుడు మాసాలే కూడా అట్లాగే ఒంటి పుంజుని సంచిలో సరి నడుచుకుంటూ పందేనికి వెళ్ళి పుంటాడు గదా అని జార్జి మనస్సులో అనుకున్నాడు.

రెండు గంటల ప్రయాణం చేశాక ఎత్తుగా దట్టంగా పెరిగిన వేపచాడు చెట్ల తోపు దగ్గరికి వచ్చేశారు. కోళ్ళ కూతల్లో చెవులు చిచ్చిపొడిపోయాయి. తోపులో ఎటు చూసినా గుంజలకి కట్టేసిన గుర్రాలు, కంచరగాడిదలు తోకచా పుతూ, సకిలిస్తూ గొడవ చేస్తున్నాయి. జనం గోలగా మాట్లాడున్నారు.

“టామ్ లే!”

మాసా బగ్గీలో లేచి నిలబడ్డాడు. పక్కనే నిలబడి సారా సీసా కలిసి తాగుతున్న బీద తెల్లవాళ్ళ గుంపులోంచి యెవరో మాసానిగుర్తుపట్టి సంతోషంగా కేక పెట్టాడు. మాసా చెయ్యి వూపుతూ బగ్గీలోంచి కిడితురికి వాళ్ళలో కలిసి పోయాడు. వందలమంది తెల్లవాళ్ళు- పిల్లలు మొదలుకొని వండు ముసలివాళ్ళ దాకా-అన్ని వయసుల్లో శున్నవాళ్ళు పెళ్ళికి తరలివచ్చినట్టు పందేలు చూడ్డా నికి వచ్చారు. నిగ్గులు దానిసలంలా కిందకి విగళుండా బళ్ళమీద బగ్గీల్లో కూర్చునే వున్నారు. దూరాన్నుంచి వచ్చినవాళ్ళు అ చాత్రికక్కడే విడిచి చెయ్యటానికి పక్క చుట్టలుకూడా తెచ్చుకున్నారు. ఇదంతాచూస్తోంటే జాబ్బీ మతిపోయింది. చుట్టూ చూటుగా సారాయి వాసన కొడుతోంది.

బుట్టలు దింపి, పుంజుల్ని బైటికి తియ్యాలని మింగో హెచ్చరించాక జార్జి యీ లోకంలో పడ్డాడు. ఇద్దరూ గబగదా బుట్టలు దింపారు. జార్జి ఒక్కొక్క పుంజునీ మింగో చేతుల్లో పెట్టాడు. మింగో ప్రతి పుంజునీ రెక్కలు, కాళ్ళ చుక్కల చేశాడు. జార్జి ఆపిల్ చక్కని సన్నగా ముక్కలు తు గాడు. అతని దృష్టి కోలాహలంగా తిరిగే ఆ జనంమీదే వుంది. అది గమనించిన మింగో అతన్ని కాసేపు లోపులో తిరిగి వేగం వొచ్చేమని హెచ్చరించి మందిలోకి తరిమాడు.

పందెం మొదలు పెట్టటానికి యింకా ఒకటి రెండు నిమిషాలుండనూ జార్జి కుందేల్లా పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు. బగ్గీ వ్రంటు సీటుమీద నిలబడి పందెం జరిగే చోటు చూశాడు. పుంజుల్ని చంకల్లో పెట్టుకుని ఒక్కొక్క మొదలైతే వొదురుగా నిలబడ్డారు. చుట్టూ మూగిన జనంలోంచి అరుపులు మొదలైతే.

“ఎర్రపుంజుమీద పది”... “సరే సరే!”... “నీలం పుంజుమీద ఇరవై!...”
 “అందులో అయిదు నాకు...” “ఇంకో అయిదేసుకో!...” “సరిపోయింది!” యింకా ఆరుపులు ఎక్కువై నై. పందేలమీద పందేలు... పక్క పందేలు...

కోడి పుంజులు రెంటిని తూకం వేశారు. ఆరెలకి ఉక్కు కత్తులు తొడిగారు. పందెం జరిపించే పెద్ద మనిషి పోటీవార్లని కేక పెట్టాడు. గుండ్రంగా పున్న ఆవరణ వెలుపల నిలబడ్డ కోళ్ళ యజమాన్లు పుంజుల్ని చేతులు మీద కూర్చోబెట్టుకుని దగ్గరగా వచ్చారు. పుంజులు రెండూ ఓ క్షణం పరస్పరం ముక్కుల్లో పొడుచుకున్నాయి.

“రెడీ! వొదలండి!”

పుంజులు రెండూ కళ్ళు చెదిరే వేగంతో కత్తులు కట్టిన కాళ్ళతో ఒక దాన్నొకటి కుమ్ముకున్నాయి. వెంటనే బంతుల్లాగా చెనకొచ్చిబడ్డాయి. మళ్ళీ ఒక్క సెకండులో గాల్లోకి ఎగిరి కత్తుల కాళ్ళతో తలపడ్డాయి.

“ఎర్రది బాద్!” ఎవరో అరిచారు.

జార్జి ఊపిరి బిగబట్టి ఆ దృశ్యం చూస్తున్నాడు. గాల్లోంచి నేలమీదపడ్డ పుంజుల్ని యజమాన్లు చప్పున చేతుల్లోకి తీసుకొని ఒక్క తడివి మళ్ళీ బరిలోకి వదిలారు. కత్తి తెగిన ఎర్రపుంజు నీలం పుంజుకన్నా పై తెగిరి మెరుపు వేగంతో శత్రువు తలమీద కత్తి గట్టిన కాలు గాటంగా గుచ్చింది. రెక్కలు టపటప కొట్టు కుంటూ నీలం పుంజు నేల రాలింది. చచ్చట్లు, రిట్ల జడి మర్యాదీర్పరి గొంతు బిగ్గరగా మోగింది. “గ్రేసన్ గారి పుంజు పందెం నెగ్గింది”.

రెండవ పందెం మొదటిదాని కన్నా యింకా తొందరగా తేలిపోయింది. ఆరేడు పందేల తరవాత “మిస్టర్ లే” అని అధికారి కేక పెట్టాడు. మాసా పుంజుని చంకలో పెట్టుకుని పందెపు పలయం వేపు చకచకా నడిచాడు. పుంజుకి ఆపిల్ ముక్కలు తినిపించటం, రెక్కలు కాళ్ళు మర్తన చెయ్యటం మౌరా తల్పుకుని జార్జి గర్వంతో పులకించి పోయాడు. మాసా, ఆయన ప్రత్యర్థి పుంజుల్ని తూకం వేయించారు. కాళ్ళకి ఉక్కు కత్తులు కట్టారు. బాదగాళ్ళు పందేలు కాసుకుంటున్నారు. జనం గోలి హోరెత్తి పోయింది.

పుంజులు రెండూ బాహి బాహి తలపడ్డాయి; గాల్లోకి ఎగిరాయి; ముక్కుల్లో పొడుచుకున్నాయి; కాళ్ళతో తన్నుకున్నాయి; మాసా పుంజు శత్రువు కత్తిపొటు తగిలి కింద పడింది. మరుక్షణం ఊపుతో పై తెగిరి శత్రువుని కత్తివాల్లో తెగ్గట్టింది. విజయ గర్వంతో కూసే పుంజుని మాసా తలచేతుల్లోకి ఎత్తుకుని బిగ్గి దిక్కుగా పరుగెత్తుకొచ్చాడు. మాసా పుంజు తలచేతుల్లో దిగ్గరగా ప్రకటించాడు.

మాసా చేతుల్లోంచి మింగో పుంజుని అందుకని కత్తి దెబ్బ తగిలిన చోట పెదాలు అందించి నెత్తురు కడుము లోపలికి పీల్చేశాడు. పుంజుని చివాల్ను జార్జి మోకాళ్ళ ముందు పడవేసి “వాంటేలు పొయి! సరిగ్గా గాటు మీద పోసెయి” అనరిచాడు. జార్జి తడబడిపోతూ, పంట్లాం బొత్తాలు విప్పి మూత్రం పోశాడు. లోతుగా వున్న బుట్టలో అడుగున మెత్తటి గడ్డి పరిచి నొప్పి తగలకుండా నెమ్మదిగా పుంజుని కూర్చోబెట్టాడు.

మళ్ళీ వెంటనే పందెం ప్రారంభమైంది. జార్జి బుట్టలోంచి యింకో పుంజుని బైటికి తీసి మాసా చేతుల్లో పుంచాడు. మాసా హడావుడిగా పరుగు తీశాడు. వందల పుంజులు కర్కశంగా ఆరుస్తున్నాయి. వందలాది జనం గొంతెత్తి పందేలు కాస్తున్నారు. జార్జికవేపి నెవుల్లో దూరలేదు. కత్తిగాటు పడి బుట్టలో పడుకుని “క్లక్! క్లక్” మని గాయపడ్డ పుంజు నీరసంగా అరవటం ఒక్కటే అతని చెవుల్లో మోగింది. అతనికి విచారంగా వుంది: ఉద్రేకంగా వుంది: భయంకరంగా వుంది. అతని కెప్పుడూ అంత ఉద్రేకం, ఉత్తేజం కలగలేదు. కరకరలాడే ఆ ఉదయం ఓ కొత్త కోళ్ళ పందెగాడు ఉదయించాడు.

42

జార్జికి కోళ్ళలోడిదే లోకమైపోయింది. చుట్టూ ప్రపంచంలో మేం జరుగుతుంటే కోళ్ళు తప్పందే అతనికి తెలవదని బానిసవాదలో పెద్దవాళ్ళు పరేహాసం ఆచ్ఛారు. అందుకని, ప్రతి ఆదివారం అతను బానిసవాదకొల్పి అమ్మతో, సోసా, మలిజీ, పాంపేల్లో కాలక్షేపం చేస్తాడు. కిజ్జీ కొడుక్కి యిష్టమైన వంటకాలు వండ కొనరికొనరి వడ్డిస్తుంది. మింగో వండివడేసే తిందంటే అతనికి మొహం మొత్తింది. ఆ టిండి కోళ్ళ తినటానికి పనికొస్తుందే తప్ప మనుషులకు సయించదు.

కాస్వెర్ బిల్లా మొత్తంలో పందెపు కోళ్ళని తర్చీదు చేసే ఎంతటి మొన గాడికై నా జార్జి తీసిపోదని మాసా నమ్మకం. ఆ మాటే అతను రాగిన మైకంలో అందరి దగ్గరా పేలాడు. నిజానికి, మింగో జార్జికి వెయ్యి కిటుకులు నేర్పాడు. ఇంకా నేర్చుకోవలసినవి ఇంకో వెయ్యియినా వుంటాయి అనుకున్నాడు జార్జి.

“అంకల్ మింగో! బాన్నాళ్ళ బట్టి కోళ్ళ పందేలు చూస్తున్నా గదా.

మాసా కోళ్ళు యిప్పటికన్నా మరిన్ని పందేలు గెలవటానికి ఒక చిట్కా కనిపెట్టా" అన్నాడు జార్జి.

జార్జికి పిచ్చేమైనా పట్టలేదు కదా అన్నట్టు అతని వంక తుడుగ్గాచూశాడు.

"అయిదేళ్ళ బట్టి మీ అందర్నీ కలిసి నేనూ పందేలకొస్తున్నా. పందెం జరిగేటప్పుడు ఒక్కంతా కళ్ళు చేసుకుని పరీక్షగా చూస్తున్నా. అన్ని పుంజులూ ఒకే పద్ధతిలో పోట్లాడవు. దేని పద్ధతి దాందే. మన మాసా పుంజుల్లో కొన్ని పండుకు ఓడిపోతున్నాయో గమనించా. వేరే వాళ్ళ పుంజులు మన పుంజుల కన్నా ఎక్కువ ఎత్తెగిరి కసిక్కున కత్తి దించుతున్నై. అంచే మన పుంజుల కూడా రెక్క బలంగా వుండి ఎక్కువ ఎత్తెగరగలిగితే ఆ పందేలన్నీ మన పుంజులే నెగ్గుతై. గట్టి రర్పిడిస్తే అదేమంత కష్టమైన పని కాదు. యేమంటావ్, అంకుల్ మింగో!" అన్నాడు జార్జి.

మింగో ఒక్క షణ్ణం మౌనంగా వుండిపోయాడు.

"నీ భావం నాకర్థమైంది ఈ మాట మాసాతో అంటే వావుంటుందేమో!" అన్నాడు మింగో.

"మాసాతో నువ్వే చెప్ప గూడదా!" అనడిగాడు జార్జి.

"నువ్వే చెప్పు. నే చెప్పే విన్నట్టే నువ్వు చెప్పినా వింటాడు" అన్నాడు మింగో.

తన ఆలోచన విని అంకుల్ మింగో ఛక్కున నవ్వేస్తాడేమో అని జార్జి మొదట భయపడ్డాడు. కనీసం ఓపిగ్గా విని తనకి అనుకూలంగా జవాబు చెప్పినందుకు జార్జికి గొప్ప ఊరట కలిగింది. ఎటొచ్చీ మాసాతో చెప్పా అంటేనే మనస్సు బితుకు బితుకు మంది.

సోమవారం ఉదయం మాసా ఫారానికి రాగానే జార్జి దైర్యం కూడకుని మింగోతో చెప్పిందంతా మాసా ముందు అప్ప చెప్పాడు. యేయే రకం పుంజులు ఎట్లా పోట్లాడతాయో, వాటి రకరకాల పోరాటశైలిగురించి అంతా తెలుసేమో పొడిగించి చెప్పాడు.

"మాసా, మీరు గమనించారో లేదో-గ్రాహం దొర పుంజులు మహా బలంగా అవేశంగా పోట్లాడతాయ్; మాక్ గ్రీగోర్ దొర పుంజులకి తెలివిగా, మునుపగా, దెబ్బ పడకుండా తప్పించుకుపోయే చాకచక్యం తెలుసు. పీబాడి పుంజులు కాళ్ళు, అరెలు దగ్గరగా పెట్టి పోట్లాడతాయ్. హోవార్డు దొరవి ఎడంగా పెట్టి శత్రు పడుల్ని కత్తిరించి పారేస్తాయ్. జూయెట్ దొరగారి కుక్కవ ఎత్తులో అద్భుతంగా పోట్లాడతాయ్, నేలమీద నిలబడ్డప్పుడు ఎలాంటి ముక్కులో ఎగబడి పొడుస్తాయి. వాటిముక్కుకి పట్టుదొరికిందో

అమాంతం అవకలి పుంజుని కత్తితో వీల్చేస్తాయి. కనక, నే చెప్పాల్సి దేంటుందే-మన పుంజులకి రెక్కలుంటే వాల్చేట్టు పరిశ్రమ చేయిస్తే మిగతా వాటి కన్నా ఎక్కువ యెత్తగలుగుతాయి. అవకలి పని తంపిద కనిక్కిన కత్తి దించుతై..."

మాసాల్ జాడ్డికేసి అతన్ని చివకచెన్నచూ చూసి పుండనట్టు, మొట్ట మొదటిసారి చూస్తున్నట్టు కళ్ళవృగించి తేలిపార జూశాడు.

కోళ్ళపందేం సీజను కాడ్డి చూడంలో పడిందనగా మాసా మునుపటి కన్నా తరచుగా ఫారానికొస్తున్నాడు. జాడ్డి, మింగోలు పుంజుల్ని గాల్లోకి ఎత్తుగా ఎగరేసి తర్చిదిస్తుంటే మాసా వాళ్ళతో కలిసి తనూ ఎగరేస్తున్నాడు. అయిదారు పౌండ్ల శరీరపు బరువుని తట్టుకుంటూ పుంజులు పైనుంచి రెక్కలాదీస్తూ కిందికి దిగుతోంటే ప్రమేదా వాటి రెక్కలు బాగా బలంగా పుంజు కొన్నాయి.

1823 లో జరిగిన కోళ్ళ పందేం సీజన్లో జాడ్డి చెప్పిన కోసం అక్షరాశా రుజువైంది. యాభై రెండు పందేల్లో టాప్మేలే పుంజులు ముప్పయి తొమ్మిది పందాలు నెగ్గాయి. అతను సంతోషం పట్టలేకపోయాడు. అతనిపేరు కాస్టర్ డిల్లా అంతటా మారుమోగింది. జాడ్డి "కోళ్ళ జాడ్డి"గా డిల్లాఅంతటా పేరుబడిపోయాడు.

తరవార, చిల్లర మల్లర కోళ్ళ పందాలకు మాసా, మింగోను, జాడ్డిని కలిపి పంపాడు. ఆ పందేలకు వీధి తెల్లవాళ్ళు, స్వతంత్రంగా బతుకుతెరువుచూసు కునే నల్లవాళ్ళు, ఆఖరికి బానిసలు సైతం హాజరవుతారు. ఇరవై అయిదు సెంటుస్సు నుంచి ఒక్క డాలర్ దాకా పందేలు కాస్తారు. యెవరైనా బుర్ర తిరుగుడుగాడుంటే ఇరవై డాలర్లు కాస్తాడు. జాడ్డి గెలిచిన మొత్తంలో సగం వాటా మాసాకుపోతుంది. ప్రతిసారి, జాడ్డి వాటా కింద పడి ఇరవై డాలర్లు ముడుతున్నాయి. దండిగా డబ్బు కూడబెట్టి అమ్మ, తను యీ బానిస తో నుంచి బైట పడాలని జాడ్డి తపన.

ముసలి మింగోకి దగ్గు రోగం తిరగబెట్టి సారం దాటి బైట పందేంక వెళ్ళటం మానేశాడు. మాసాతో కలిసి జాడ్డి ఒక్కజే వెళ్ళి వస్తున్నాడు.

ఓ రోజు ఇద్దరూ బగ్గీలో కూర్చుని ప్రయాణం చేస్తున్నారు. ప్రిజివ్ మాసం. ఆకాశంలో మెరిసే తెల్లటి మబ్బుల బారు. ఎదురుగా కనుమూ ఆనిన మేరదాకా సూటిగా సాగిపోయే కంకర రోడ్డు. జాడ్డి ఎటో చూస్తూ యేటో ఆలోచిస్తున్నాడు.

"యేంటా, అంత దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నావ్?"

కనక, "యేం లేదు, మాసా! యేవీ, ఆలోచించటంతో"

“నీ నిగ్గుడు బుద్ధి పోనిచ్చావు కామరా. మంచిగా మాట్లాడే మందమతి కాగా నటిస్తావు. బుర్రలో కాస్త తెలివున్నట్టుగా ప్రవర్తిస్తే తెల్లవాళ్ళు మిమ్మల్ని కారవిస్తారనే బుద్ధయినా లేదేంరా మీకు” అన్నాడు మాసా కోపంగా.

కా.త మంది బాగా చూస్తాడు. కొంతమంది చూడరు. అది యెదుటి మనిషిని బట్టి వుంటుంది, మాసా!” అన్నాడు జార్జి.

“నిగ్గుడికి లిండి పెట్టు, బట్టలియ్యి, నెత్తిపైన చూరు కట్టిపెట్టు, యీ ప్రపంచంలో బాదు బరకటానికి కావల్సినవన్నీ యిప్పు-కాని బాదు మాత్రం తిరిగివారికి సూటిగా అబాయి చెప్పడు” అన్నాడు మాసా కసిగా.

“మాసా! చాలా మంది నిగ్గుడు పైకి కనపడే దానికన్నా తెలివైన వాళ్ళే. కాని, తెల్ల కొరలంటే వాళ్ళకి చచ్చే భయం” అన్నాడు. జార్జి.

‘చచ్చే భయమంటా! ఈల్ చేపలు తెలుసా? పాముల్లాగా వుంటాయి. పట్టుకుంటే జారిపోతాయ్. మీ నిగ్గుడు అట్లాంటి వాళ్ళు, మమ్మల్ని దీని కోత కొయ్యటానికి పట్టులు చేసేది ఆ దెదురు గొడ్డా? తెల్లవాళ్ళ చోటనంలో విషం కలిపేద్దీ, పసి చిద్దల్ని చంపేది ఆ దెదురు గొడ్డా? తెల్లవాళ్ళని పసి పేరు పెట్టమనా అడిపోసుకో. కాని నిగ్గుడు యీ కిరాతకపు పనులు ఎప్పుడూ చేస్తూనే వున్నారు. తెల్లవాళ్ళు ఆత్మ రక్షణ కోసం యేమైనా చేస్తే, చంపే పున్నాడు బాబోయ్ అని నిగ్గుడు కాకి గోల పెడతారు.”

మాసా కసితో ఉడికిపోతున్నప్పుడు, ఎదురు మాట్లాడి మంది ఎగ కొయ్యటం చేయడం కాదని జార్జి గ్రహించాడు.

“మాసా! నీ కింద పనిచేసే వాళ్ళలో యే ఒక్కరైనా అట్లా యెప్పు డన్నా చేరారంటే నేను నమ్మను” అన్నాడు జార్జి అణచవగా.

“అట్లాంటి పని చేస్తే నేను నరికి పోగులు పెడతానని మీ నిగ్గురు వెధవ లకి తెలుసురా”

వెనక పెట్టిన కోళ్ళు బుట్టల్లోంచి ఓ పుంజు కచ్చకంగా కూసింది. పిట్ట నే నిగతావి వంత పాదాయి.

జార్జి మౌనంగా వుండిపోయాడు. బగ్గీ చక్రాలు వేగంగా ముందుకు తిరుగుతున్నాయ్. మాసా మళ్ళీ నోరు విప్పాడు.

“ఒరేయ్! ఒక సంగతి జెప్తా, విను. నువ్వు జీవితమంతా నా దగ్గరే ఉండే ఎన్నడైనా ఆకలి కడుపుతో చూడావా? నీ అమ్మా, నాన్నా, పది మంది అన్న దమ్ములు ఆకలి చెల్లెళ్ళు కుదిపితే కూలిపోయే కొంపలో జన్మల్లో తన్నుకుంటూ గుడుకుంటూ బరికే దరిద్రపు బతుకు ఎట్లా వుంటుందో తెలుస్తుందా!

“మా అమ్మని ఎప్పుడూ చూసినా కడుపుతోనే వుండేది. మా నాన్న

అస్తమానం పొగాకు నముల్నా, సారా కంపు కొద్దూ మేమెవ్వరం ఒక్కొచ్చి పన్నేయమని ననుగుతూ వుండేవాడు. ఆయనకున్నది పొలం కాదు; రాళ్ళ గుట్ట. నేనైతే ఎకరాకి యాభై పైసలు కూడా పెట్టను. అటువంటి పరిస్థితుల్లో నా జీవితాన్ని మార్చి వేసిన సంఘటన తెలుసా?"

"యస్సర్..." అన్నాడు జార్జి.

"మా ప్రాంతానికి ఓ పెద్ద సాధువు దిగాడు. జనం చిట్ట ప్రజలాగా ఆయన్ని చూద్దానికి పోయారు. నేనూ ఆ జనంలో వున్నా. బైబిల్ పాఠ నిబంధనలో స్తోత్ర భాగం నుంచి ఆయన రెండు చరణాలు చదివాడు. నా బైబిల్ లో కూడా గుర్తు పెట్టుకున్నా. అందులో యేం రాసి వుందంటే - "ఒకప్పుడు నేను పడుచువాన్ని; ఇప్పుడు పండు ముడుసలిని. ఇన్నేళ్లుగా అనుభవంలో రుజు ప్రవర్తన కలిగిన వ్యక్తిని భగవంతుడు నిరాకరించటం గానీ, అతని సంతతి తిండి కోసం యాచించటంగానీ నేను చూడలేదు" అ సాధువు వెళ్ళిపోయినా, ఆయన చదివిన చరణాలు నా మనస్సులో యింకా పోయినై. మా కుటుంబంలో నేను చూసిందంతా పొట్టకోసం ముప్పైరటమే.

ఆ రోజే నేను యిర్టొడిలి పెట్టాను. అప్పుడు నాకు పదకొండేళ్లు. కష్టం చేసి బ్రతకటం కోసం రోడ్డు మీద పడ్డా. ప్రతి వాళ్ళనీ పనిఅడిగా. ఇచ్చిన యే పనయినా చేశా. అఖిరికి, నిగ్గురు పని కూడా చేశా. చిరుగ్గుడ్డలు తోడుకున్నా. చెడిపోయిన తిండితో కడుపు నింపుకున్నా. ప్రతి ప్రెసా కూడబెట్టాను. ఎన్నో యేళ్లు అట్లా పొదుపు చేశాను. చిట్టచివరికి యీ పొలం కొన్నా. అప్పుడు పాతి కైకరాలు. జార్జి అనే ఒక నిగ్గుర్ని కూడా అప్పుడే కొన్నాను! అతని పేరు నీకు పెట్టాను, తెలుసా?"

"అతన్ని గురించి అంకుల్ పాంపే చెప్పాడు" అన్నాడు జార్జి.

"పాంపే నా రెండో నిగ్గురు. జార్జిలో నేను యింకం బుజం కలిపి చది చేశా. పొదలు, దుబ్బులు, రాట్లు తవ్వేసి మొదటి పంట వేశా. ఆ రోజుల్లోనే నేను పావలా పెట్టి కొన్న లాటరీ టికెట్టుకి పందెపు వుంజు బహుమతి వచ్చింది. ఆ తరువాత నేను వెనక్కి తిరిగి చూడ్డేదు. నేను చేసిన కష్టం నా చేతికందింది. ముసలి తనం వచ్చినా నేను ముప్పైరై అవసరం రాదు."

మాసా ఒక్క శతం ఆగి, "నేనెందుకిట్లా ఓ నిగ్గుర్ని కూచోపెట్టుకుని నా సొదంతా వెళ్ళగక్కుతున్నానో నాకే తెలీదు. మనిషికి ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఎకరోనో ఒకరో చెక్చోకోవాలనిపిస్తుంది."

మాసా అంతటితో ఆగిపోలేదు. తన అన్నదమ్ముల్ని గురించి చెప్పాడు. వాళ్ళింకా ఆ దర్బాగ్యపు స్థితిలోనే ఎలా హీనంగా దీనంగా బ్రతుకుతున్నారో

మాటల మధ్యలో మాసా అడిగిన ప్రతి దానికి జార్జి "యస్సర్ ! యస్సర్ !" అంటూనే వున్నాడు. దాంతో మాసాకి మళ్ళీ తిక్క రేగింది. జార్జి ప్రమాదం పసి గట్టాడు.

"మాసా ! మీకి మధ్య పందేల్లో బాగానే కలిసొచ్చింది గదా ! ఇంకో యిద్దరు ముగ్గురు నిగ్గర్లని కొనుక్కుంటే సేద్యానికైనా పనికొస్తారు" అన్నాడు జార్జి.

"నిజవేరే ! యీ ముసిలీ గుంపుతో పని నడవదు. ఒకరిద్దరు కుర్ర నిగ్గర్లని కొనాలి" అన్నాడు మాసా.

రోడ్డు మీద ఎత్తుపల్లాలోంచి బండి కుదిలిపోయింది. పుంజులు మళ్ళీ ఒక దాని తరవాత ఒకటి కర్కశంగా కూత కూతాయి.

"ఒరేయ్ ! యీ మధ్య రాత్రుళ్ళు రోజూ బైటికి చెక్కేస్తున్నావంట ?" అనడిగాడు మాసా.

"లేదు, మాసా; ఫారం దాటి బైటికడుగు పెట్టటం లేదు" అని చిన్న అబద్ధమాడాడు జార్జి.

"ఒరేయ్ ! నాకు చెప్తావురా యీ కబుర్లు ! యే ఫారంలో పనిచేసే గుంటయినా నీకు గురైనట్ట ! ఎంత మంది గుంటల్ని పట్టావేంట్రా ?" అన్నాడు మాసా వెకిలిగా.

చాలా రోజుల్నుంచీ మాసాకి చెప్పాలనుకున్న మాటకి సమయమొచ్చిందని : రిక్తి చప్పున తట్టింది.

"మాసా ! మాక్ గ్రిగోర్ దొర మీకు తెలుసుగా ?"

"అఁ ! ఆయనకి నాకూ మంచి దోస్తీయే. యేంటి విశేషం ?" అనడి గాడు మాసా.

"రాత్రిపూట చెక్కేస్తున్నానని ఇందాక మీరంటిరే ! ఒకటి రెండు సార్లు ఆ దొర ఫారానికే రాత్రి పూట పోయా మాసా ! ఆ పిల్ల పేరు మెడిల్ డా. చాలా మంచిది. బైబిలు కూడా చదువుతుంది. చదవడం ఎట్టా వొచ్చంటారా ? ఒక ప్రీచరు దొంగారు ఆమెని పెంచాడంట ! చదువు నేర్పాడంట. బానిసల్ని పెట్టుకోకూడదని చుతం చెప్పిందని అందర్నీ అమ్మేశాడంట. చాలా బుద్ధి మంతురాలు, మాసా !"

"అయితే, ఆ పిల్లతో పీపురుకట్ట దూకేస్తానంటావ్ !"

"మీరొప్పుకోవాలి గదా, మాసా !" అన్నాడు జార్జ్.

"మిస్టర్ మాక్ గ్రిగోర్ దగ్గర ఎంతమంది నిగ్గర్లున్నారు ?"

"ఇరవై మంది పైనే వుండొచ్చు, మాసా."

"నువ్వు పుట్టి బుద్ధిరిగిన తర్వాత నన్నే యిబ్బండి పెట్టలేదు. నా

పారాన్ను పెక్కి తెచ్చావ్. నీకూ నేనేదైనా ఉపకారం చేసిపెట్టాలి. రేపాయనా మాట్లాడి వస్తా. ధర విషయంలో పేచీ రాకపోతే, నువ్వా పిల్లని యిక్కడికి రెచ్చేసుకోవచ్చు." అన్నాడు మాసా.

జార్జ్ పొంగిపోయాడు. "గొప్ప గొప్ప దొరలు తప్ప యింత మేలు యింకొకళ్ళు చెయ్యలేదు, మాసా" అన్నాడు జార్జ్.

"మీ యిద్దరికీ వేరే గుడిసె వేయిస్తారేరా" అన్నాడు మాసా.

కోళ్ళ జార్జ్ కి నోట మాట రాలేదు.

43

1827, ఆగస్టు - తేదీ యేదయినా తెల్లగా సూర్యుడు ఉల్లాసంతో తుళ్ళి పడుతున్న ఓ రోజు ఒంటి గంటకి జార్జ్, మెటిల్ డాల వివాహం నిశ్చయమైంది. ఆ రోజు ఉదయం జార్జ్ అంకుల్ పాంపేతో కలిసి కొత్త యింటికి తలుపులు పెట్టాడు. గోడలకి వెల్ల వేశాడు. అప్పటికి పది చాటింది. కొడుకుని త్వరగా తమలమని కిడ్నీ తొందర పెట్టింది.

స్నానాల తొట్లో కూర్చుని కూని రాగాలు తీస్తూ జలకం ముగిసి ఒళ్ళు తుడుచుకున్నాడు. నీలం రంగు షరాయి వేసుకున్నాడు. ఎర్రటి మేజోట్ల తొడుక్కున్నాడు. పసుపుచ్చ పంటాం కట్టుకున్నాడు. అదే రంగు కోటా ధరించాడు. కొత్త బూట్లలో కాళ్ళు దూర్చాడు. చిల్లర మల్లర కోళ్ళ పందేల్లో గెలిచిన సొమ్ముతో కొనుక్కున్నవే ఆవన్ని. అద్దంలో ముస్తాయి సరిమాను కున్నాడు. మెటిల్ డా ఊలుతో స్వయంగా అల్లి కానుకగా యిచ్చిన ఆకు పచ్చ రుమాలు మెడకి కట్టుకున్నాడు. మాసా బహుకరించిన నల్లటి దర్పీ దోపీ విరా సంగా తలకి తగిలించుకున్నాడు.

"ఒరేయ్. బయల్దేరుతున్నావా లేదా? మేం బండిలో కూలబడి గంట చాటింది" అనరిచింది కిడ్నీ.

"ఇదుగో, వచ్చేస్తున్నా" జార్జ్ లోపల్నుంచి కేక పెట్టాడు.

అద్దంలో యింకోసారి చూసుకుని, దాల్లో మధ్య మధ్య ఓ గుట్ట వెయ్యటానికి మందు సీసా కోటు జేబులో కుక్కుకుని బైట పడ్డాడు. అప్పటికే ఆలస్యమైపోయిందని అందరూ మూతులు తిప్పారు.

పెళ్ళి వారి బృందం మాక్ గ్రీగోర్ దొరగారి పాంపే చేరేటప్పటికే ఓ గంట ఆలస్యమైపోయింది. తెల్లటి గొన్లో మెరిసి పడే పెళ్ళి కూతురు

మెట్రిక్ డా మొహం చిన్నబోయి వుంది. బండి దిగుతూనే జార్ దారాకంగా
క్షమాపణ చెప్పాడు.

మాక్ గ్రిగోర్, టామెలే దంపతులు బంగాళాలోంచి బైటి కొచ్చాడు.
తెల్లపురోహిగుడు బైబిల్ చేత పుచ్చుకుని తయారుగా నిలబడ్డాడు. పెళ్ళి సగం
తెల్లకిరస్తానీ పద్ధతిలో, సగం నిగ్గురు పద్ధతిలో జరిగిపోయింది.

జార్జి జేబులోంచి సీసా బైటికి తీసి గట గట తాగేశాడు. తరవాత
విందు ప్రారంభమైంది. విందులు, వినోదాలు ముగిసే సరికి సూర్యాస్తమయం
కాబోతోంది. అంకుల్ పాంపే డ్రైవరు సీట్లో కూర్చున్నాడు. కిట్టి, మలిజీ,
స్వీట్సు సారా కొత్త జంట యింటికి తిరిగి వచ్చేటప్పటికి చీకటి పడింది. సూతన
వధువుని చేతుల్లోకి ఎత్తుకుని ఒక కార్లో తలుపు నెట్టి జార్జి కొత్త యింట్లోకి
నడిచాడు. గదిలో నట్ట నడన, ఆ ఉదయం జార్జి జలకాలాడిన స్నానాల తొట్లో
తూలి పడబోయి, చప్పున నిలదొక్కుకుని కొత్త వధువుకి శృంగ భంగం
కాకుండా తప్పించాడు. మెటిల్లా కనురుకునేదేమోగాని, అందంగా నగిషీలు
తెక్కిన నిలువెత్తు గడియారాన్ని జార్జి పెళ్ళి కానుకగా యివ్వటంతో అన్నీ
మరిచిపోయి, మన్నించి ఆనందంతో తుళ్ళిపడింది.

కుళ్ళు సబ్బునీళ్ళలో తడిసి కొత్త జోళ్ళు ఖరాబై పోయాయని శృంగి
పోతూ నేల మీద కూలబడ్డ జార్జికి కొత్త వధువు చెయ్యండించి పైకి లేపి
కక్కమిడికి చెర్చింది.

మర్నోజు తెల్లవారటంతోదే జార్జి కొళ్ళపారానికి, మెటిల్లా పొలం వేపు
శ్లోపోయారు. పగలంతా వొంచిన నడుం ఎత్తుకుంటూ పొలంలో పాటపడి
సాయంత్రానికల్లా మెటిల్లా అందర్లో కలిసి బానిస వాడకి తిరిగివచ్చింది. జార్జి
తప్పేదాకా కిట్టి, సురా, పాంపేలతో కలిసి వూసులాడింది. మాటల సందర్భంలో
మెటిల్లా బానిసవాడలో ప్రతి వారం ప్రార్థనా సమావేశాలు అపురుంటాయా
అని అడిగింది. లేదని అందరూ అద్దంగా తలూపారు.

"ఇక నుంచీ ప్రతి ఆదివారం సాయంత్రం జరుపుకుందాం" అని
హాదించింది మెటిల్లా.

"మనం ఎన్ని ప్రార్థనలు చేసినా ఈ తెల్లవాళ్ళ గుండెలు కరుగు
తయ్యా?" అన్నాడు అంకుల్ పాంపే.

"బైబుల్లో యేం రాసుందో తెలుసా? జోసఫ్ యీజిప్తు వాళ్ళకి బానిసగా
ఉమ్మడియ్యాడు. కాని, భగవంతుడు జోసఫ్ యందు మాత్రమే వున్నాడు.
జోసఫ్ మంచి కోసం ఆయన యీజిప్షియన్ కుటుంబాన్ని దీవించాడు" అంది
మెటిల్లా.

కిట్టి, సారా, పాంపేలు మొహ మొహాలు చూసుకున్నారు. మెటిల్లా

పట్ట వాళ్ళకి గౌరవం పెరిగింది.

"నీ మొదటి దొర మత గురువని జార్జి చెప్పాడు. తీరా చూస్తే, నువ్వే మత గురువు లాగా వున్నావ్!" అంది సిస్టర్ సారా.

"నేను కేవలం దేవుని సేవకురాలి మాత్రమే" అని జవాబిచ్చింది మెటిల్డా.

మరుసటి ఆదివారం నాడు ప్రార్థనా సమావేశం జరిగింది. దానికి రెండు రోజులముందే జార్జి మాసాలేతో కలిసి కోళ్ళ పందేలకు వెళ్లి పోయాడు.

పెళ్ళయి రెండు నెలలు చాటాక మెటిల్డాకు నెల తప్పింది. కిట్టి తనకి మనవడు పుట్టబోతున్నందుకు, తన కొడుకు తండ్రి కాబోతున్నందుకు సంతోషం పట్ట లేకపోయింది. తండ్రి జ్ఞాపకం వచ్చాడు.

"యేమ్మో, వాడు నీతో ఎప్పుడైనా తన తాతని గురించి చెప్పాడా?" అనడిగింది కిట్టి.

"లేదండీ, చెప్పలేదు" అంది మెటిల్డా. ఆమె మొహంలో కలవరవాటు కనిపించింది.

"చెప్పలేదా?...?" కిట్టి దిగాలు పడిపోయింది. అత్తగారి మొహంలో ద్యోతకమైన నిరాశ చూసి మెటిల్డా "ఆ సంగతులేవీ మాట్లాడుకునే సమయ మింకా మీ అబ్బాయికి దొరకలేదండీ" అంది.

కొడుకు చెప్పకపోతే పోయే! కోడలికి తనే స్వయంగా చెప్పాలి అనుకుంది కిట్టి. మాసా వారరు ఫారంలో తను గడిపిన పదహారేళ్ళ జీవితం తరవాత తను మాసాలే ఫారానికి ఎలా వచ్చిందీ-అన్నీ చెప్పింది. ఆమె తన కథనంలో ఎక్కువ భాగం తన తండ్రిని గురించే చెప్పింది.

"అమ్మాయ్! నేనీ కథంతా ఎందుకు చెప్పానో తెలుసా? వీ కడుపులో బిడ్డకి తన తండ్రి తాతని గురించి తెలియాలనే నాకోరికని నువ్వర్థం చేసుకుంటావని చెప్పాను..." అంది కిట్టి.

"నా కర్థమైంది మామీ" అంది మెటిల్డా.

ప్రతి రోజూ జార్జి పొద్దుపోయి యింటికి తిరిగొచ్చే దాకా, ఆ యిద్దరూ కూర్చుని పిచ్చాపాటి ముచ్చటించుకోవటం అలవాటయిపోయింది. కిట్టి తన గత స్మృతుల్ని తవ్వేది.

1828 వసంత కాలంలో మెటిల్డా మగ బిడ్డని ప్రసవించింది. సిస్టరు సారా కిట్టి కలిసి పురుడు పోశారు. బానిసవాదలో సంతోషం వెల్లివిరిసింది. మాసాలే భూములు కొని సేద్యం ప్రారంభించాక గడిచిన మూడు నాలుగు దశాబ్దాల కాలం మొత్తంలో అది రెండవ శిశు జననం.

కొడుకు పుట్టిన రోజు జార్జి అక్కడ లేడు. మాసాలే కలిసి ఎక్కడా

కోడిపందేలాడుతున్నాడు.

“మామీ! నువ్వు మీ నాన్న గురించి చెప్పిన నంగతులు గూర్తు చేసు కుంటున్నా. కనీసం మా నాన్న ఎట్లా వుండేవాడో కూడా నాకైతే తెలవదు. బిడ్డకి మా నాన్న పేరు పెట్టుకుంటే జార్జికేమీ పట్టించు వుండదనుకుంటా, ఆయన పేరు వర్జిల్ అని మా అమ్మ చెబుతుండేది” అంది మెటిల్లా.

జార్జి ఊళ్ళు తిరిగి యింటికి తిరిగి రాగానే కొడుకుని చూసుకుని కొం దంత సంబర పడ్డాడు. కొడుకుని చేతుల్లోకి తీసుకుని పైకి ఎగరేశాడు. “అమ్మా! నువ్వు నాకు చెప్పిందంతా నా పిల్లలకి చెప్తానని మాటిచ్చావు, గుర్తుందా?” అన్నాడు కిడ్నీ వేపు తిరిగి. చలిపోయ్యి ముందు బాచీపీట చేసు క్కూర్చుని, పసిబిడ్డని ఒక్కో కూర్చోబెట్టుకుని, “వినరా, బుజ్జాడా! నీకిప్పుడు నీ ముత్తాత గురించి చెప్పబోతున్నా, ఆయన ఆఫీకా నుంచీ వచ్చాడు. పేరు ‘కుంటా కిందే’. గిటార్ని ఆయన యేమనేవాడో తెలుసా? ‘కో’ అనే ాడు. నదిని ‘కాంబే బో లోంగ్’ అనేవాడు. అబ్బో ఆయన కింకా చాలా ఆఫీకా మాటలు తెల్సు. అయన తన బుల్లి తమ్ముడికి డోలు చేసిద్దామని ఆడవిలో కిద్దై నరుకుతున్నాడు, వెనుక నుంచీ ఎవరో మనుషులొచ్చి ఆయన్ని కట్టి పడేశారు. ఒక పెద్ద ఓడలో ఆయన్ని సముద్రం దాటించి “నేప్లీన్” అనే చోట దింపేశారు! పారిపోవటానికి చాలా సార్లు ప్రయత్నం చేశాడు. ఒక సారి ఆయన పారిపోతుండగా ఇద్దరు మనుషులు పట్టుకున్నారు. వాళ్ళల్లో ఒకణ్ని చంపబోతే, వాళ్ల ఆయన సగం పాదం తెగ్గొట్టేశారు” అంటూ గొప్పగా చెప్పాడు.

జార్జి పసివాణ్ని ఎత్తుకుని కిడ్నీ వేపు మొహం తిప్పాడు. “దొరల యింట్లో వంట పని చేసే మిన్ బెల్ అనే ఆమెని ఆయన పెళ్ళి చేసుకున్నాడు. వాళ్ళకి ఓ బుల్లి పాపాయి పుట్టింది. ఆమె నీ నాయనమ్మ, అదుగో, అక్కడ నిలబడి నీ వంక చూస్తూ చిరు నవ్వు నవ్వుతుందిరా” మెటిల్లా, కిడ్నీ యిద్దరూ హర్షంతో పులకరించి పోయారు. వాళ్ళ కళ్ళు ప్రేమతో, గర్వంతో తేమ్మగిల్లాయి.

జార్జి యింటిపట్టున వుండేదే తక్కువ. ఊళ్ళన్నీ సంచారం చేసొచ్చాక వానిసవాడలో వుండే యావన్మందినీ కూర్చోబెట్టి తను విన్నవి, కన్నవి సమస్త విశేషాలు సవిస్తరంగా చెబుతాడు. చార్లెస్టన్ అనే వట్నం వెళ్ళి తిరిగి రాగానే జార్జి తన గుడిసె ముందు కూర్చుని అందర్నీ పోగు చేసి ఆక్కడి విశేషాలు ఏకరువు పెట్టాడు.

“అక్కడ రేపులో ఎన్ని ఓడలనుకున్నారు! పెద్ద పెద్ద ఓడలు...వాటి మీద పాతిన గుంజల్ని చూస్తే ఎత్తుగా దట్టంగా పెరిగిన అడివనుకోవాల్సిందే.

చీమల బారుల్లాగా ఎంతో మంది నిగ్గర్లు పుగాకు నింపిన పెద్దపెద్ద పీపాల్ని ఓడల్లోకి దొర్లిస్తున్నారు. ఆ ఓడలు సముద్రం దాటి ఇంగ్లాండు అనే ఊరు పోతాయంట. మాసాతో కలిసి ఎక్కడికి పోయినా యేం చూస్తున్నానంటే— నిగ్గర్లు కాలవలు తవ్వుతున్నారు; రోడ్లు వేస్తున్నారు; కంకరు బోస్తున్నారు; రైలు మార్గాలు వేస్తున్నారు! నిగ్గర్లు కండలు కరిగించి యీ దేశాన్ని గొప్పగా చేస్తున్నారు."

అందరూ నోరు తెరుచుకుని వింటున్నారు.

తెల్లవాళ్ళు ఎర్రిండియన్లని దూరంగా వేరే వుంచారని తెలుసుగా. వాళ్ళు నిగ్గర్లని పన్నకి పెట్టుకుంటున్నారు. అంత మంది నిగ్గర్లని మీరూ ఎగ రేసుకుపోతే మేం చేతులు ముడుచుకు కూర్చుంటామా అని తెల్లవాళ్ళు చెదిరి స్తున్నారంట. వాళ్ళల్లో కూడా చాలా మంది నిగ్గర్లని పెళ్ళి చేసుకున్నారని విన్నా. వాళ్ళల్లో చోక్టా, చిక్సా, చెరూకి అనే తెగల వాళ్ళు నిగ్గర్లని తెల్లవాళ్ళ కన్నా యింకా హీనంగా చూస్తారంట."

జార్జి చెప్పిందంతా విని మారు మాటాడకుండా ఎవరికి వాళ్ళు చల్లగా జారుకున్నారు. యేవో అడిగి తెలుసుకోవాలని వాళ్ళందరికీ మనసులో వున్నా జార్జి ఇంటి పట్టున వున్న కొద్ది సేపయినా మెటిల్లాతో ఏకాంతాన్ని పంచుకో నివ్వాలని వాళ్ళు లేచి వెళ్ళిపోయారు.

జార్జి ఆస్తమానం ఊళ్ళు పట్టుకు తిరగటం మెటిల్లాకి బాధగానే వుంది మొగుడున్నా లేనట్లుగానే వుందని ఒకటి రెండు చూర్లు రాత్రిపూట జార్జి సక్కన పడుకుని గునిసింది.

1830లో చార్లెస్టన్లో జరిగిన బ్రహ్మాండమైన కోళ్ళ పందేనికి జార్జి మాసారేతో కలిసి వెళ్ళినప్పుడు మెటిల్లాకి రెండవ మగ బిడ్డ కలిగాడు. అ బిడ్డకి మెటిల్లా అన్నగారైన అష్టపద్మ పేరు పెట్టింది. రెండో కొడుకు పుట్టా దని తెలిగానే జార్జి సంకోషంతో ఎగిరి గంతేశాడు.

"ఈ సారి మాసా వెయ్యి డాలర్లు గెలిచాడు. నేను యాభై గెలిచా" అన్నాడు జార్జి మెటిల్లాతో! మెటిల్లాకా మాట యే మాత్రం ఉత్సాహం కలి గించలేదు.

జార్జి చార్లెస్టన్లో తను చూసిన దృశ్యాలు గురించిచెప్తున్నప్పుడు మెటిల్లా ఒక్కటే కాదు, బానిసవాదలో యావన్మందీ భయంతో వాణికి పోయారు.

"గాలుసుల్లో కట్టి నడిపించుకుపోయే ఆ నిగ్గర్ల బారు మేలు పొడుగుంది!"

"ఓ లార్డ్!...ఆ నిగ్గర్లు ఎక్కడి వాళ్ళు?" అనడిగింది మలికీ.

"కొద్ది మంది ఉత్తర, దక్షిణ తెరాలినా రాష్ట్రాలవాళ్ళ. ఎక్కువ

మంది వర్జీనియా నుంచీ కొని తెచ్చిన వాళ్ళే. అలభామా, మిసిసిపీ, లూసియానా, ఆర్కన్ సాస్, డెల్టాస్ రాష్ట్రాల్లో అదవులు కొట్టేసి పెద్ద పెద్ద పత్తితోటలు వేస్తున్నారట. ప్రతి నెలా వేల మంది నిగ్గర్లని అక్కడికి తోలుకు పోతున్నారు. గుర్రం మీద కూచుని బానిసల్ని కొంటూ, అమ్ముతూ తిరిగే హత కాలపు వ్యాపారస్థులు ఇప్పుడు లేరట. పెద్ద పెద్ద హోటళ్ళల్లో ఆఫీసులు పెట్టి వ్యాపారం చేసే పెద్ద కంపెనీలు వెలిశాయట! ఇప్పుడు ఓడలు సరుకుల్ని వేసుకురావటం లేదు; గొలుసుల్లో కట్టిపడేసిన వర్జీనియా బానిసల్ని మోసు వస్తున్నాయ్. చార్లెస్టన్ నిగ్గర్లు నాకింకా యేం చెప్పారంటే..."

"యిష్..." కిట్టీ చివాల్చు లేచి నిలబడి కళ్ళనీళ్ళతో తన గుడిసెవేపు తిరిగింది.

జార్జి కంగారు పడిపోయి, "అమ్మకేమైంది?" అనడిగాడు మెటిల్లాని.

"నీకు తెలవదా యేం? మామీ ఆమ్మా. నాన్న వర్జీనియాలోనే గదా ఉంది! నీ మాటల్లో ఆమెని సగం చంపావ్!" అంది మెటిల్లా నిష్ఠూరంగా.

జార్జి మొహం వెలవెల పోయింది. అనాలోచితంగా తానా కబుర్లు చెప్పినందుకు అతను చాలా బాధపడి పోయాడు. అయినా మెటిల్లా అతన్నింకా అంకుళంగా పొడిచింది.

"కిట్టీ మామీని వాళ్ళమ్మా, నాన్నల్నుంచీ విడదీసి కిరాతకంగా అమ్మి బాకేశారని నాకు తెలిసినట్టే నీకూ తెలుసు. ఆమెకి జరిగిందే జీవితంలో నాకూ జరిగింది. అట్లాంటి ఘోరాన్ని అనుభవించిన వాళ్ళు జన్మలో దాన్ని మర్చి పోలేరు. ఆటువంటిది నీకు జరగలేదు గనక యీ దొరల్ని గురించి నీకేమీ ఆర్థం కాదు. ఏ దొరనీ నమ్మగూడదు. నీ దొరతో సహా....."

"ఎందుకు నా మీద విరుచుకు పడిపోతున్నావ్?" అనడిగాడు జార్జి చెప్పిపోయి.

"కిట్టీ మామీ ఎందుకట్లా తలకిందులై పోయిందని నువ్వడిగావ్. నేను చెప్పా అంతే. జార్జి! ఆమెనెట్లా వోదార్చాలో నేచెప్తా విను. వర్జీల్కి చెప్పినట్టే నీ రెండో మనవడిక్కుడా వాడి అధికా ముత్తాత గురించి చెప్తా" అని ఆమె అక్కడికి తీసుకురా" అంది మెటిల్లా చిరునవ్వుతో. జార్జి బైటికి ఉరికాదు.

"వరుసగా నలుగురు కొడుకుల్ని కన్నావ! ఒక్కడికీ నా పేరు పెట్టలేదు!" అన్నాడు మాసాటామ్ లే గుర్రం మీంచి కిందికి దూకి.

పందెపు వుంజులకి ప్రత్యేకమైన చింది కలుపుతూ, పాక ముందు కూర్చున్న జార్జికి ఆశ్చర్యం, ఆనందం రెండూ కలిగాయి.

"నాలుగో వాడికింకా పేరు పెట్టలేదు మాసా. టామ్ అని పేరెడితే అతికినట్టుగా వుంటుంది" అన్నాడు జార్జి.

మాసా మహదానంద పడిపోయాడు. అవతల చెట్టుకింద పాక తేసి చూపు తిప్పి ముసలాడికెట్లా వుంది" అనడిగాడు.

నిన్న అర్థరాత్రి దగ్గుతెరచి గిలగిల లాడిపోయాడు. మట్టిల్లా నీళ్ళాడిందని అంకుల్ పాంపే పరుగెత్తుకొచ్చాడు. పొద్దున్న కూడూ కూర ఉడతేసి తెచ్చి పెట్టా. మెతుకు మిగలకుండా తినేశాడు. దొర చెప్పేదాకా నువ్వు బైటికి కదలొద్దని చెప్తే నా మీద కస్సున లేచాడు" అన్నాడు జార్జి.

"ముసలాణ్ని యింకా ఒక రోజు పాకలో పడుండనీ, యీ లోపు డాక్టర్ని పిలిపించి చూపిస్తే బావుంటుందేమో" అన్నాడు మాసా.

"ముసలాయనకి డాక్టర్ల పొడ గిట్టదు, మాసా" అన్నాడు జార్జి.

"అంతా వాడిష్టమేనా? యీ వారమంతా పడకస్తాదో, లేచి తిరుగుతాడో చూద్దాం."

మాసా కోళ్ళ ఫారమంతా కలదిరిగి, జార్జి ప్రత్యేకంగా తర్చిదిస్తున్న వుంజుల్ని పరీక్షగా చూసి మొహం ఛాటంత చేసుకున్నాడు. న్యూ ఆర్జీస్టుకు పెట్టుకున్న ప్రయాణం గురించి మాట్లాడాడు. ఆ ప్రయాణం కోసం గ్రీన్ బరోలో కొత్తబండి రయారు చేయిస్తున్నాడు. ఆ భారీ బండిలో న్యూఆర్జీస్టు చేరటానికి దాదాపు ఆరు వారాలు పడుతుంది.

మాసా వెళ్ళిపోయాక! జార్జి మనస్సంతా న్యూ ఆర్జీస్టు గురించి లోగడ విన్న విశేషాల్లో నీండిపోయింది. సంగీతమంటే అక్కడే వినాలట! రకరకాల ఆధికా నృత్యాలు చూడాలంటే అక్కడే చూడాలట! న్యూఆర్జీస్టు రేవులాంటి రేవు దేశంలో మరిలేదట! ఆడవాళ్ళ సంగతి మరిక చెప్పక్కర్లేదని ఓ వాడ సరంగు తనకి నోరూరించాడు. వన్నెచిన్నెల వగలాడి సీతాతోక చిలుకలు కళ్ళు జిగేల్ మనిపిస్తారట! అన్ని రంగుల వాళ్ళూ అక్కడ కనిపిస్తారట!

ఎవరి ఎప్పుడక్కడ వాల్తానా అని అతని మనస్సు కొట్టుకులాడింది.

సాయంత్రానికంతా పని ముగించుకుని జార్జి యిల్లు చేరాడు. రాగానే, పట్టిన బిడ్డకి పెట్టిన పేరు ఉత్సాహంగా మెటిల్లాకి చెప్పేశాడు. కిట్టీ కూడా ఆ సమయంలో అక్కడే వుంది.

“ఈ ప్రపంచంలో బోలెడు మంది టామున్నూరు” అంది మెటిల్లా. కిట్టీ గొంతులో పచ్చి వెలగ్గాయ పడ్డట్టుగా వుంది.

నీ మాసా టామ్ పేరు కాకుండా యింకో టామ్ పేరైతే ఫర్వాలేదు” అంది కిట్టీ వెకసక్రంగా.

మెటిల్లా మాసిపోయిన తన పాత బైబిలు తీసుకొని గబగబా పేజీలు తిప్పుతూ తనకి కావలసిన పేజీ రాగానే అగి “నీతిమంతుని స్మృతి నిక్కమై వుంటుంది. పాతకుని పేరు పాడుబడిపోతుంది.”

“ప్రభువా! కరుణించు” అనరిచింది కిట్టీ. జార్జి రెచ్చిపోయాడు. “సరే! ఆయన పేరు వొద్దని మీలో ఎవరు వెళ్ళి మాసాతో చెప్తారో చెప్పండి” అని విసురుగా జార్జి బైబికి వెళ్ళిపోయాడు.

సరిగ్గా అదే షణంరో మాసాటామ్ లే తన బైబిల్ తెరచి సిరాయిడ్డిలో కలం ముంచి “సెప్టెంబరు 28, 1893 మెటిల్లాకు మొగబిడ్డ కలిగాడు... పేరు, టామ్ లే” అని జాగ్రత్తగా రాసుకున్నాడు.

భార్యమీద, తల్లిమీద అలిగి వెళ్ళిపోయిన జార్జి అయిదురోజుల తరవాత యింటికొచ్చాడు.

“లాడ్!...జార్జి, నువ్వా? పిల్లలు నీ కోసం కలవరించి పోతున్నారు. నీ నాలుగోవాడు మరీనూ...కిందటి సారి నువ్వు చూసినప్పుడు వాడు కళ్ళ యినా తెరవలేదు” అంది మెటిల్లా ప్రేమగా.

అతని దృష్టి మెదటి ముగ్గురు పిల్లల మీద పడింది. మొదటి వాడికి రాయిదేళ్ళు; రెండోవాడికి మూడేళ్ళు; మూడోవాడికి రెండు...ముగ్గురూ భయం భయంగా అండ్రి వేపు చూశారు.

జార్జి పెద్దవాణ్ని పిలిచి “నాయనమ్మని పిలుచుకు రారా” అన్నాడు. కిట్టీ తలుపు మీద తట్టి రోపలికి వస్తూనే మెటిల్లాని కావలించుకుంది. ముగ్గురు పిల్లల్ని ముద్దుపెట్టుకుంది; కొడుకుని కుశల ప్రశ్నలు వేసింది.

జార్జి పొయ్యిక దగ్గరగా కుర్చిలాక్కున్నాడు. ముగ్గురు పిల్లలూ ఎదుటా బాచీపేట వేసి కూర్చున్నారు. మెటిల్లా నాలుగో బిడ్డని తెచ్చి చేతికందించింది. జార్జి వాన్ని ఒళ్లో కూర్చో బెట్టుకుని వాళ్ళ ముత్రాత కుంటా కింటే వుంది కిట్టీ నాయనమ్మ దాకా గడచిన కథ చెప్పటం మొదలు పెట్టాడు.

“నాన్న! నాకు తెల్సు ఆకథ”—వర్జిల్ తన తమ్ముక్క వేపు గంభీరంగా

మెహం రిప్పి మిగిలిన వచ పూర్తి చేశాడు. ఆఫ్రికా మాటలు కూడా చక్కగా ఉచ్చరించాడు. అందరి దృష్టి ఆ కట్టుకుందుకు అయిదేళ్ళ బుడతడు ఎగిరి గంతు లేస్తూ, "మనం ఏదంటే ఆఫ్రికా తాత చెప్పాడని నానమ్మ చెప్పింది" అనశించాడు.

"అవు నా? ఆ తాత చెప్పాడు" అంది కిట్ల పట్టలేని ఆనందంతో చాలా రోజుల తరచార మొట్టమొదటిసారి జార్జికి తన యిల్లు స్వర్గ స్థితుగా గోచరించింది.

45

క్రిస్మస్ రోజు మాసా తయారు చేయనున్న కొత్తబండి సిద్ధంగా వుందని కలువరించింది. మాసా, జార్జి హుటాహుటి బైల్డేరి పోయాడు. కొత్తబండిని మాస్తూనే జార్జి కళ్ళు తిరిగాయి. ఆ అందం, అద్భుతమైన పనితీరు అతన్ని ముగ్ధుణ్ణి చేశాయి.

కొత్తబండిని రోలుకుని పొంగిపోయే సంతోషంతో రికిగివచ్చే సరికి ఆంకుల్ మింగో పోయాడనే చుర్రార్త బండి దిగకుండానే రెలిసిపోయింది. శనాన్ని సమాధి చెయ్యటం కూడా జరిగిపోయింది. జార్జి కృంగిపోయాడు. కళ్ళల్లో నీళ్ళువికాయి. బండి మీంచి ఎగిరి చూకి ఎకాయెగిన కోళ్ళపారం వేపు అడ్డదోవన పడి పడుగుతీశాడు. ఫారం బాపురుమంటోంది. పదిహేనేళ్ళ పాటు ఆంకుల్ మింగోతో కలిసి పంచుకున్న జ్ఞాపకాలతో అతని మనస్సు ఉక్కిరి విక్కిరై పోయింది, తనకి గురువు, నేస్తం, చంద్రంచటివాడు మరిక లేదని ఊహించుకోలేక పోయాడు. నలభై ముదీర్చ సంవత్సరాలు అతని నేటి మీద నడిచాడు. అతని పాదస్పర్శ తగలని రేణువు లేదు. కాని, అతన్ని గాఢంగా అభిమానించిన వాళ్ళకి అఖిరి చూచునూ దక్కనీకుండా అంతిమ నిశ్వాసం విడిచాడు.

జార్జి మనస్సులో ఒక్కమ్మడిగా ఎన్నో ప్రశ్నలు... యీ ఫారానికి రాక భూర్వం ఆంకుల్ మింగో ఎక్కడుండే వాడు? అతనికి కుటుంబం వుందా? అతని భార్య; పిల్లలు వేరే ఎక్కడైనా వున్నారా? తెలీదు... యీ ప్రపంచంలో అతనికి అత్యంత సన్నిహితుడుగా మెలిగిన తనకే యేదీ తెలీదు. తనవంతుడా; నా ప్రేయమైన ముసలి మింగోని ఎక్కడికి తీసుకుపోయావ్?... మురోజు పగలు, రాత్రి కూడా జార్జి ఒక్కడే అక్కడ దిగులుగా

గడిపాడు. శనివారం ఉదయం మాసా పారానికొచ్చాడు. మొహం చివరంగా వుంది. "మింగో పాశని దహనం చేసెయ్" అన్నాడు. కొద్ది నిమిషాల్లో మం బల్లో కాలిపోయే మింగో పాకకేసి చూస్తూ ఇద్దరూ మానంగా నిలబడ్డారు. సంభ్రమేళ్ళ మింగోకు స్వగృహమై నిలచిన ఆశ్రమం క్షణాల్లో బూడిదై పోయింది.

"న్యూ అర్లీన్స్ ప్రయాణం గురించి యేవీ తోచటం లేదు. ఈ కోళ్ళకి మేత, నీళ్లు పెట్టే మనిషి లేకుండా వెళ్ళటం కుదర్దు. ఎవరైనా పెట్టినా వాడికి ఓనమాల దగ్గర్నుంచీ అన్నీ నేర్చాలి. నిన్నిక్కడోచిలి ఒక్కజ్జే వెళ్తా మంటే దజను వుంజుల్ని సంవాళించటం అయ్యేపని కాదు. నెగ్గాలనే లక్ష్యం లేకుండా పందేలకు పోయి లాభంలేదు. ఈ పరిస్థితిలో అంత దూరం పోవ టం కన్నా తెలివి తక్కువ మరొకటి లేదు..." మాసా స్వగతంలో చెప్పకుం టున్నట్టుగా జార్జితో అన్నాడు.

జార్జికేం జవాబు చెప్పాలో అర్థంకాలేదు. ఇన్ని నెలల నుంచీ చేసిన సన్నాహం, ఇంతదాకా ఖర్చు పెట్టిన సొమ్ము, కొమ్ములు తిరిగిన దక్షిణాది కోడి పందేల దొరల్లో పోటీకి ఆయత్తమైన మాసా ఆశలు-అన్నీ నేల పాం మూయి. దుఃఖం దిగమింగి జార్జి నీరసంగా "యస్సర్!" అన్నాడు.

తనురాక ముందు అంకుల్ మింగో ఒక్కడూ పాతిక సంవత్సరాల పాటు యీ ఫారం సమస్త భారం ఎలా మోశాడో? తోడులేకుండా యీ బరువు మొయ్యటం తనొక్కడి వల్లాకాదు. అంకుల్ మింగో తనని తీర్చిదిద్ది నట్టుగా పెద్ద కొడుకు వర్జీల్ని తనూ చర్చీదు చేస్తే!...అమ్మని మెటిల్దాని ఒప్పించే సరికి తాతలు దిగొస్తారు.

సయాన, భయాన మెటిల్దాని బ్రతిమిలాడి బామాలి విసుక్కుని కనుసుకుని వర్జీల్ని ఫారంలో పెట్టాడు. వారం రోజులు తిరిగే సరికి వాడి పేద ఆశలు పెట్టు కోవటం వృధా అని రుజువైంది. కోళ్ళకి వేళకి మేత, నీళ్లు పెట్టటం మట్టుకి వాడు ఉపయోగపడ్డాడు.

స్థానికంగా జరిగే కోడి పందేలకు జార్జి మాసాతో కలిసిపోయి వస్తూనే వున్నాడు. అదృష్టం బాగా కలిసొస్తూనే వుంది. చిల్లర పందేల్లో అతనికి ఎంతో కొంత లాభిస్తూనే వుంది. ఆ సమయంలోనే అతనికి అయిదో కొడుకు పుట్టాడు మెటిల్దా వాడికి "జేమ్స్" అని పేరు పెట్టింది. ఒక్క టామసి తప్పించి, మిగతా గురించి వాళ్ళిద్దరూ ఎప్పుడూ పేలీ పడ్డేరు. 1837లో మెటిల్దా అదో కొడుకుని ఎత్తుకుంది. వాడి పేరు "లెనిన్" అయిదుగురు మగ బిడ్డల తర తరాలునా ఆదపిల్ల కల సందుకు కిట్టికి అకాఫంగం కలిగింది.

"కోడలి కడుపున ఒక్క ఆడ నలుసు కలిగితే బావుంటా" అని కిట్టి

కొడుకు దగ్గర గొణిగింది.

“అమ్మా ! నీ కోరిక తీర్చటానికి వెంటనే పని ప్రారంభించనా?” అన్నాడు జార్జి నవ్వుతూ.

“నువ్వు ముందు బైటికి నడుస్తావా లేదా?” అని మెటిల్ డా కోపం అభినయించింది.

జార్జి నవ్వుతూ బైటికి ఉరికాడు. కొద్ది నెలలకే అతను మాట నిలబెట్టుకున్నాడు. మెటిల్ డాకు మళ్ళీ నెల తప్పింది. “ఈ మధ్య జార్జి ఇంట్లో పట్టునే వుంటున్నట్టున్నాడు” అని సిస్టర్ సారా చలోక్తి విసిరింది.

మెటిల్ డాకి నొప్పులాచ్చినై. ప్రసవ వేదనతో బిగ్గరగా కేకలు పెడుతోంది. జార్జి యింటి ముందు ఆదుర్దాగా పచార్లు చేస్తున్నాడు. సిస్టర్ సారా లోపల హడావుడి చేసేస్తోంది, మెటిల్ డా మూలుగుల మధ్య కిట్టి గొంతు వినిపించింది. “థాంక్యూ జీనస్, థాంక్యూ జీనస్!” జార్జికి చప్పున అర్థమైపోయింది. కిట్టికి మనవరాలు వుట్టింది. మొట్ట మొదట పుట్టిన ఆడపిల్లకు కిట్టి అని పేరు పెట్టాలని నిర్ణయం పూర్వమే జరిగిపోయింది.

బుల్లి కిట్టికి రెండు నెలలలోచ్చాక, పిల్లలంతా నిద్రపోయాక జార్జి మెటిల్ డాలు ఏకాతంగా వున్న ఓ రాత్రి వేళ అతను “టిల్ డా” యిప్పటికి మనం ఎంత పొదుపు చేశాం?” అనడిగాడు.

మెటిల్ డా అతనికేసి ఆశ్చర్యంగా చూసింది. “ఓ వందదొలర్ల పైనే వుండొచ్చు” అంది.

“అంతేనా?”

“అంతే. ఆ మాత్రం వుంటమే గొప్ప. ఏదీ బచ్చులుకి దబ్బు తగలెయ్యొద్దని ఎన్నేళ్ళ నుంచీ నేను మొత్తుకుంటున్నాను!”

“సరే, సరే” అన్నాడు జార్జి దోషిలాగా.

మెటిల్ డా కాసేపు నసిగింది. జార్జ్ మెహం గంభీరమైపోయింది. కలిసి కాపురం చేసిన పన్నెండేళ్ళలో మెటిల్ డా అతన్నెప్పుడు ఆ దోరణిలో చూడలేదు.

“టిల్ డా! ఈ మధ్య చాలా రోజులుంచి నా మనసుని ఒక ఆలోచన తొలి చేస్తావుంది. ముందు రోజుల్లోనైనా మనం కొంత ఎక్కువ దబ్బు కూడ బెట్టుకో గలిగితే యీ చెర విడిపించుకో వచ్చు.”

మెటిల్ డాకి దిగ్భ్రాంతి కలిగింది.

“ఇదుగో, నావంక ఆ వెర్రి చూపులు మానేసి కాగితం పెన్ని పటా” అని జార్జి గడ్డించాడు.

మెటిల్ డా దిగ్భ్రాంతి నుంచీ తేరుకోకుండానే యాంత్రికంగా పేపరు,

ఫెన్సిలు పట్టుకొని బుద్ధిగా కూర్చుంది.

“మాసా మనల్ని వొదలాలంటే ఒక్కొక్కళ్ళకీ ఎంతడుగుతాడు?... నీతో మొదలెడదాం. పొలం పనులు తెలిసిన వాళ్ళకి వెయ్యి డాలర్ల ధరుంది. ఆడ మనిషికే ఓ రెండు వందలు తగ్గించినా కనీసం ఎనిమిది వందలుంటుంది. వెయ్ ఆ అంకె...” జాడ్జి లేచి మెటిల్ డా రాస్తున్న కాగితం మీదికి గుంగి చూసి మళ్ళీ కూర్చున్నాడు.

“ఎనిమిది మంది పిల్లలంటే ఒక్కొక్కరికీ మూడొందలు చొప్పున...”

“ఎనిమిదికాదు, ఏడు” అని మెటిల్ డా సరిదిద్దింది.

“యిప్పుడు నీ కడుపుతో పెరిగే బిడ్డతో కలిపి.”

మెటిల్ డా సిగ్గుపడింది. “ఎనిమిది మూళ్ళు ఇరవై నాలుగు” అంది వెమ్మడిగా.

“పిల్లలకే అంతా?” అన్నాడు అసహనంగా.

“ఓను, నాకూ, పిల్లలకీ కలిపి మూడువేల రెండొందలు.”

“బాప్ కే?.....”

“అప్పుడే యేమైంది? నీ సంగతి చెప్పు.”

“ఒకసారి మాసా జూయెట్ నా గురించి మాసాతో బేరానికొచ్చాడు.

గమ్మ నాలుగు వేల డాలర్లకి కొంటానన్నాడు.”

“అమ్మో!...” మెటిల్ డా మూర్ఛపోయింది.

“నీ మొగుడు యెంత ఖరీదైనవాడో నీకేం తెలుసే” అని జాడ్జి హాస్య చూశాడు. వెంటనే గంభీరంగా మొహం పెట్టి “వడంగం, కమ్మరి పని

చగ్గెరా వృత్తులు తెలిసిన వాళ్ళ యిప్పుడు రెండు మూడు వేల మధ్య ధర పడుతున్నారు. నా కెదురుగా ఓ మూడువేలు వెయ్” అన్నాడు.

“ఇప్పటికీ ఆరువేల రెండు వందలైంది. కిట్టి మామి మాటో?” అంది మెటిల్ డా.

“వాస్తున్నా. అమ్మకి యాపై యేళ్ళొచ్చినై. ఆరువందలు వెయ్.”

మెటిల్ డా అంకెవేసి మళ్ళీ కూడింది. ఆరువేల ఎనిమిదొందలైంది. అది మొహంలో ఏదో అసంతృప్తి గోచరించింది.

“టిల్ డా ! నీ మనస్సులో ఏముందో నాకు తెలుసు. మిస్ మలిజీ, బ్లక్ సారా, అంకుల్ ఫాంపే- వీళ్ళందరి మాటా చెప్పడేరా అని నీ బాధ.”

మెటిల్ డా ఆతనికేసి కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా చూసింది

“కోడి పందేల్లో నేను బాగా కూడ బెట్టగలననే నా నమ్మకం.

అంతే చాలా కాలం పట్టొచ్చు. కాని సాధిస్తా” అన్నాడు జాడ్జి దృఢ నిశ్చయంతో.

మెటిల్ దాకి బల్ల చుట్టూ తిరుగుతూ చిన్నపిల్లలా గంతులేయాలని పించింది. జార్జిని అమాంతం కొగిలించుకుని ముద్దు పెట్టు కోవాలనిపించింది. కాని కూర్చున్న చోటు నుంచి లేవలేక పోయింది. కొద్ది క్షణాల సేపు నోరు కట్టుబడిపోయింది.

“జార్జి! నీకీ ఆలోచన యెట్లా వచ్చింది?” అనడిగింది చివరికి.

పట్నం పోయినప్పుడల్లా స్వతంత్రంగా బతుకుతున్న నిగ్గర్లతో మంచి-వెడూ మాట్లాడుతున్నా. ఉత్తరాదిన మన నిగ్గర్లు హాయిగా బతుకుతున్నారని వాళ్ళు చెప్పారు. అక్కడ కూడా కోడిపందేలకి కొదవలేదంట. న్యూయార్క్ పట్నంలో బిల్లిరోజర్, అంకుర్ పీటర్, నిగ్గర్ జాక్సన్-యికా యెంతమందో గొప్పగొప్పవాళ్ళున్నారుంట... అసలుసంగతి చెప్పనా?... నీలాగా మన పిల్లలంతా చక్కగా చదవటం, వ్రాయటం నేర్చుకుంటే చూడాలనుంది” అన్నాడు జార్జి.

“లార్డ్...వాళ్ళు నా కన్నా చాలా బాగా చదువు నేర్చుకోవాలి” అంది మెటిల్ దా పొంగిపోతూ. ఆమె కళ్ళు సంతోషంతో మెరిశాయి.

“అగు...అప్పుడే అయిపోలే. అట్ట హాసంగా ఫర్మీచర్ వగైరాలతో నీకొక సొంత యిల్లంటూ వుండేనో - చుట్టుపక్కల ఆడవాళ్ళని టీ పిలిచి, టేబిలు చుట్టూ కూర్చోబెట్టుకుని పూలు, కుట్టు, అల్లికలు గురించి ముచ్చట్లు చెప్పకుంటూ వుండేనో...”

మెటిల్లా సంతోషంతో మెలికలు తిరిగిపోతూ విరగబడి నవ్వింది. జార్జి పట్ల మునుపెన్నడూ కలగనంత అనురాగంతో ఆమె హృదయం పున్నపి కదలై పొంగి పరవళ్ళు తొక్కింది.

“జార్జి! మనం పెళ్ళి నిర్ణయం చేసుకున్న రోజురాత్రి నీకు నేనేం చెప్పాను? బైబులు తెర్చి నేనేం చదివాను? ‘నీవు వెళ్ళే తావుకే నేనూ వస్తాను; వీవు నివసించే చోటనే నేనూ నివసిస్తాను; నీ స్వజనమే నా స్వజనం’ గుర్తుందా?”

‘వుండీ’

‘ఆ’యిది’యిప్పుడనిపిస్తున్నట్టుగా యిదివరకెప్పుడూ అనిపించలేదు.”

బిల్డర్ జార్జికి కోళ్ళ జార్జ్ గుణాలే అప్పాయి. వాడి మకాం అచ్చగా కోళ్ళ
వారంలోనే. నాలుగోవాడు టామ్ కమ్మరి అంశతో పుట్టాడు. కుంటా పూర్వీకుల
వద్దం వాడిలో ప్రవహిస్తోంది. వారంలో ఆరు రోజులు చేలో చాకిరీ చేసినా
ఆదివారం కొలిమి వెలిగించి చెడిపోయిన సేద్యపు పనిముట్లు బాగు
చేస్తూనే కొత్త కొత్త పనిముట్లు తయారు చేస్తూనే గడుపుతాడు.

టామ్ తెలాగైనా కమ్మరి వృత్తిలో తరిఫీదు యిప్పించాలని జార్జ్ తహ
తహ లాదాడు. మాసాతో మనవి చేసుకున్నాడు. "చూదాం" అన్నాడు మాసా
నిర్లప్రంగా. పైకి అలా అన్నా, అడిగి తన పేరు పెట్టించుకున్న ఆ కుర్రవాణ్ని
గురించి మలిజీని తరచి తరచి అడిగాడు. వాడి గుణ గణాలన్నీ మలిజీ ఏకరువు
పెట్టాక మాసాకి టామ్ మీద అభిమానం పుట్టింది. ఓరోజు జార్జిని పిలిచి
"టామ్ కమ్మరిపని నేర్చుకోటానికి అన్ని యేర్పాట్లూ చేశాను. ఆన్ క్యూ
జమీలో నిగ్గరు ఐజయ్య మూడేళ్లు తర్ఫీదిస్తాడు. మీవాన్ని గురించి చూసాకు
గాప్పుగా సిఫారసు చేశాను. అన్నీ సర్దుకుని రేపుదయం ప్రయాణానికి
సిద్ధంగా వుండమను" అని చెప్పాడు.

జార్జికి ఒంటిమీద గుడ్డలు నింపలేదు. తక్షణం బానిసవాదలోకి ఉరితెత్తి
ఆ వార్త కిజ్జీ మెటిల్లాం చెవిన వేశాడు. "టామ్! ఒరేయ్ టామ్" అంటూ
ఏకలు పెట్టి కొడుక్కి ఆ కబురు చెప్పాడు. టామ్ నోరు ఆశ్చర్యంతో
తరుచుకు పోయింది. కనుగుడ్లు విప్పారాయి. తన కలి యంత వేగం ఫలించిం
చుంటే టామ్ నమ్మలేక పోయాడు. సంబరంతో బైటికి తురుమున్నాడు.
రెల్లెళ్ళు కిజ్జీ, మేరీలు యింటింటికి తిరిగి ఆ వార్త బానిసవాదంతా టముకు
వేశారు.

మరోజు ఉదయం వర్జిల్ తమ్ముణ్ని బండిలో కూర్చో పెట్టుకుని
గాడిదని అదిలించాడు. అందరూ కళ్ళల్లో నీళ్లు పెట్టుకున్నారు: ముక్కులు
చీరారు. "మన దిద్ద మనకు శాశ్వతంగా దూరమైపోతున్నట్టు ఎందుకరా ఆ
చేడుపులు మొత్తుకోళ్లు!" అని కిజ్జీ మందలించింది.

కృతజ్ఞతార్పణ దినం* రేపనగా ఆ క్రిందటి రోజు రాత్రి వర్జిల్
బండి తోలుకుని ఆన్ క్యూ జమీకి సాగారాడు. ఆ పండ్కి బానిసవాదలో
హోదామైన విందు జరుగుతుంది. మాసా టామ్ లే ప్రత్యేకంగా ట్రావెల్ ఫాసు
చేయారు చేసి యిచ్చాడు. అప్పటికి టామ్ ఊరొదిలి వెళ్ళి తొమ్మిది తెల
లయింది. కొడుకుని వొదిలి పెట్టి అంతకాలం గడపటం అదే మొదటి తూరి
వడంతో ఇంటిల్లిపాది టామ్ రాక కోసం వెయ్యి కళ్ళతో ఎదురు లెన్నులు
చూస్తున్నాడు.

తను పుట్టి పెరిగిన బానిసవాద కనుచూపు మేరలోకి రాగానే, టామ్ కి స్నేహపూరితం. అతని కోసం ఎదురు చూస్తూ నానమ్మ, అమ్మ, తోడబుద్ధిన చాళ్లు బారు తీరి నిలబడున్నారు. బండి యింకా అల్లంత దూరాన వుందనగానే అందరూ అనందంతో చేతులూపారు. కేకలేశారు. బండి ఆగి ఆగగానే చెల్లిస్తూ అన్న చేతుల్లోంచి బహుమతుల సంచి లాగేశారు, టామ్ బండిమీంచి దిగి దూకగానే అమ్మ, నానమ్మ కొగిలించుకుని ముద్దులు పెట్టేశారు.

లిటిల్ జార్జి తండ్రితోపాటు కోళ్ళపాఠం నుంచి యింకా యింటికి దిగడ లేదు. అవ్వేఫర్డ్ వేరే పాఠంలో పనిచేసే ఓ ముద్దుగుమ్మకోసం పోయి యింకా తిరిగి రాలేదు. అంకుల్ పాంపే తన పాకముందు ఓ పాత కుర్చీతో బొంతలు కప్పకుని కూర్చున్నాడు; టామ్ పాంపే తాత పాకవేపు పరుగు తీశాడు. పాంపే యిప్పుడు నాలుగడుగులైనా నడవలేని స్థితిలో వున్నాడు. చేతులు వొడుకుతున్నాయి; చూపు మందగించింది. గొంతు గరగర లాడుతూ, గుస గుస లాడినట్టు అస్పష్టంగా వినిపించింది.

"అడుగో, పందెం పుంజు వచ్చేస్తున్నాడు!" అంటూ మెటిల్లా రోప విడి ఉరికింది.

కోళ్ళ జార్జి పెద్ద పెద్ద అంగలేసుకుంటూ వచ్చాడు. కొడుకుతో చలో ప్తలాడాడు. అంకుల్ పాంపేని మోసుకురాండ్రా అని కిట్టి రోపబ్బించి కేక పెట్టింది. జేమ్స్, రెవిన్లు పాంపేని కుర్చీతో సహా ఎత్తి మోసుకొచ్చారు.

అరు బైట చెట్టుకింద పొడుగాటి బల్ల, కుర్చీలు, బల్లమీద విందు వంట కాలు ఒడ్దికగా అమర్చారు. పేయిలు శిరోభాగాన జార్జి కూర్చున్నాడు. పదార్థాలు స్పృశించే ముందు ప్రార్థన చదివే గౌరవాన్ని మెటిల్లా పదహారేళ్ళ టామ్ కు అంట గట్టింది. అందరూ తలలు వంచి వినయంగా కూర్చున్నారు. "ఓ ప్రభువా! మేం భుజించబోయే యీ అహారాన్ని ఆశీర్వదించు. తండ్రి పేరిట, కుమారుని పేరిట, పరిశుద్ధాత్మ పేరిట వేడుకున్నాను... తథాస్తు" - టామ్ ప్రార్థన చదివాడు.

అంతా "తథాస్తు! — తథాస్తు!" అనరిచారు. విందు | పాఠం మొంది.

"బాబూ! నీ కక్కడ తిండి సరిగా వుందా? ఎవరు వొండి పెడుతున్నారు" అనడిగింది మెటిల్లా.

"బజయ్య గారి భార్య ఎమ్మా, అమ్మా!" అన్నాడు టామ్.

'ఆవిడ ఎట్లా వుంటుందిరా? ఎరుపా, నలుపా? అనడిగింది కిట్టి.

"నలుపే, నానమ్మ. కొంచెం లాపుగా వుంటుంది."

"అలాగే తండ్రికి తండ్రికి మేం బంధు గాని ఆవిడకి వంట వాడురా?"

అనడిగాడు జార్జి.

“దాలా బాగా చేస్తుంది, నాన్నా” అన్నాడు టామ్.

“వాళ్ళు క్రైస్తవులేనా? మంచివాళ్ళేనా?” అనడిగింది సిస్టర్ సారా.
టామ్ తలూపాడు. “ఎవరూ అందరికీ బైబిలు చదివి వినిపిస్తుంది”

అన్నాడు.

మెడల్ దా కొడుక్కి కొసరి కొసరి వడ్డించింది.

“కమ్మరి కొలిమి కాడికి తెల్ల వాళ్ళొస్తుంటారా? యేం మాట్లాడుతుంటారు?” అనడిగింది సారా.

టామ్ ఓ క్షణం ఆలోచించాడు. “ఒక విషయం వాళ్ళ అదే పనిగా చెప్పుకోటం విన్నా. అదేదో, “బెలిగ్రాఫ్” అట. వాషింగ్టన్ లో ఉన్న మార్స్ అనే ఒక మాసా బాల్విమార్ లో ఉన్న యింకొక మాసాకో మాట్లాడాడట. మాటలు స్పష్టంగా వినిపించాయట. దాన్ని గురించి నాకేమీ అంతుబట్టలేదు.”

“అటువంటి చెప్పుడూ బైబిల్ లో చదివినట్టు నాకు గురైలేదే” అంది బైబిలు పండితురాలు మెడల్ దా.

“దానికి బైబిలుకి యేదీ సంబంధం లేదమ్మా; అది ఒక చోట ఉంచీ చేరే చోటుకే గాలి గుండా మాటలు పంపు కోటమట” అన్నాడు టామ్.

ఒకళ్ళ తరవాత ఒకళ్ళ ఆతన్ని అనేక విశేషాలు గురించి ప్రశ్నించి గాడు. తెల్లవాళ్ళ, నల్లవాళ్ళ మాటల్లో అతనికి నచ్చిన సంగతులు కొన్ని చెప్పాడు. బానిసత్వానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడే కొంత మంది ఉత్తరాది నల్లవాళ్ళ బానిసల పాట్ల గురించి గుండెలు కరిగేటట్లు ఊహా తిరుగుతూ ప్రసంగాలు చేసే విశేషం చెప్పాడు; “వాళ్ళలో ఒకాయన్ని గురించి చెప్తా. ఆయన పేరు ఫ్రెడరిక్ డగ్లస్. మెరీలాండ్ రాష్ట్రంలో బానిస కుర్రవాడుగా పెరిగాడు. స్వయంగా చదువు నేర్చుకున్నాడు. చాలినంత డబ్బు కూడబెట్టి, స్వతంత్రం సంపాదించుకున్నాడు. ఆయన ఎక్కడ మాట్లాడినా, తందోపతందాలుగా పోరాటం ఒక పుస్తకం కూడా రాశాడు. ఒక వార్తా పత్రిక కూడా పెట్టాడని చెప్పుకోటం విన్నా.”

“నిగ్గురు ఆడవాళ్ళలో కూడా గొప్ప పేరు సంపాదించిన వాళ్ళున్నారు. మేం అనే అవిడ ఒకప్పుడు బానిసగా బతికింది. ఆరడుగుల పొడగరట. ఎడమ వదవటం రాయటం రొకిపోయినా, ఆమె ఉపన్యాసాలకి తెల్లవాళ్ళ, నల్లవాళ్ళ వేల సంఖ్యలో ఎగబడి వస్తారట.”

కీర్తి అప్పుకి అవేశం పొంగింది! కుర్చీలోంచి లేచి నిలబడి, ఉగ్రతంగా మాట్లాడుతూ, అర్థంబుగా నేనూ ఉత్తరాది పోవాలి. పోయి, పెద్దగా మాట్లాడాలి. అంది. తన ముందు మహాజనం కూర్చున్నట్లుగా, తను వాళ్ళ నుద్దే

శింసి మాట్లాడుతున్నట్టుగా "ఓయ్, తెల్లవాళ్ళు, యీ కిట్టి చెప్పేది విసంది.
యీ బానిస చాకిరీతో మా నిగ్గర్లు విసిగిపోయారు. యిక సహించరు..."
అని ఆబినయం చేసింది.

"అమ్మా, అబ్బాయి చెప్పే ఆవిడ ఆరడుగుల పొడుగుంటు. మరి
నువ్వంత పొడుగు లేవే!" అని తమాషాగా అరిచాడు.

టామ్ మరొక ప్రసిద్ధ నీగ్రో వనిత గురించి చెప్పాడు. ఆవిడ పేరు
హార్మియెట్ బేమన్. బానిస బ్రతుకు భరించలేక ఉత్తరాదికి పారిపోయింది.
తనలాంటి ఎందరో నిర్భాగ్యులైన నిగ్గరు బానిసలు తప్పించుకు పారిపోడానికి
దారి చూపింది. ఆమెని పట్టుకుందుకు తెల్లవాళ్ళు విశ్వప్రయత్నం చేశారు. ఆమె
ఆచూకీ కనిపెట్టలేక పోయారు. ఆమెని సజీవంగా పట్టుకున్నా, విగత శివీగా
పట్టుకున్నా ప్రభుత్వం నలభై వేల డాలర్లు బహుమానం ప్రకటించింది.
అయినా ఆమెను పట్టుకునే వాడింకా పుట్టలేదు.

టామ్ ఆమె కథని చెప్తున్నంతసేపూ ఎవ్వరూ ముద్దెత్తకుండా ముగ్గుతై
పోయి విచ్చారు.

"నలభై చేరే!... ఒక్క నిగ్గర్ని పట్టుకోవటానికి తెల్లవాళ్ళు అంత
దబ్బు పోజబోస్తారంటే ఊహించలేం" అంది సిస్టర్ సారా

బానిసత్వం మీద స్టీపెన్ డగ్లస్, అబ్రహం లింకన్ల మధ్య గొప్ప
చర్చా సందాదాలు జరుగుతున్న సంగతి టామ్ ప్రస్తావించగానే బల్లమట్టా
కూర్చున్న వాళ్ళకి ఉత్సాహం పొంగింది.

"ఆ ఇద్దర్లో ఎవరు నిగ్గర్ల తరపు ?" అనడిగింది కిట్టి అవ్వ.

"అబ్రహం లింకన్ అనుకుంటా" అన్నాడు టామ్.

"ప్రభువా ; మాసా లింకన్ కి శక్తి ప్రసాదించు!" అనరిచింది కిట్టి.

మిందు పూర్తయింది. అందరూ కుర్చీల్లోంచి లేచారు. జార్జి కొడుకుని
వెంట బెట్టుకుని పొలాం వేపు నడిచారు.

"టామ్, కష్టంచేసి సంపాదించే దబ్బు వెనకేసుకుని యీ బానిస
చెర విడిపించుకోవాలనే ఆలోచన నీకెప్పుడై నా వచ్చిందా!" అనడిగాడు జార్జి.

టామ్ నిర్భాంత పోయాడు. కళ్ళప్పగించి తండ్రివంక అశ్రురంగా
చూస్తూ వుండిపోయాడు.

"లిటిల్ కిట్టి పుట్టినప్పుడు మీ అమ్మ, నేను ఒక రోజు రాత్రి పూట
కుర్చుని లెక్కలు చేశాం. మన కుటుంబంలో యావన్నెందో స్వతంత్రం
సంపాదించుకోవాలంటే ఎంతదబ్బు వెనకేసుకోవాల్సివుంటుందో ఆలోచించాం.
ఎంత కావాలో తెలుసా ? ఆరువేల ఎనిమిదొందల డాలర్లు....."

"డామ్ రే!..." అని టామ్ తల అడ్డంగా పూపాడు.

“అది మొత్తం కింద లెక్క, అయినా, ఆరోజు మొదలు ఇప్పటిదాకా కోడి పందెల్లో గెలిచిన డబ్బు వెయ్యిదాలర్లు పైచిలుకు వెనకేశా. యిప్పుడు మీదికే నా అదృష్టం యిక ముందూ కలిసొస్తే నువ్వు తర్ఫీదై తిరిగొచ్చే నాటికి యింకా నాలుగైదు వందలై నా వెనకేస్తా” అన్నాడు జార్జి.

టామ్ తండ్రికేసి మంత్ర ముగ్గుడైపోయినట్లు చూశాడు.

“నాన్నా, నువ్వు నేను కలిసి సంపాదిస్తే అమ్మ సంవత్సరానికి ఆరుదారు వందలై నా కనీసం పొదుపుచేస్తుంది” అన్నాడు టామ్.

నిగ్గర్ల ధర అప్పటి లాగే నిలకడగా పెరిగి పోతూ వుంటే పదివేల దాలర్లు పొదుపు చెయ్యటానికి ఎన్నేళ్ళు పడుతుందో అబ్బా కొడుకులిద్దరూ కళ్ళ మీద లెక్కలు కట్టారు.

“మమారు పదిహేనేళ్ళ పడుతుంది. నాన్నా!” అన్నాడు టామ్.

“మనిద్దరం కలిస్తే సాధిస్తారా. మనమూ మనుషులమే అని చెప్పుకోవాలి. మనం మన పిల్లలు, మనవళ్ళతో కలిసి హాయిగా ఉత్తరాదికి పోయి డబ్బాగా బతకొచ్చు. యేమంటావ్?”

టామ్ చలించి పోయాడు. “అవున్నాన్నా!” అనగలిగాడు.

47

1885, నవంబరు.

మాసా జుయెట్ ఇంగ్లండు నుంచి దగిన ఓ పెద్ద శ్రీమంతుడికి విందు తేస్తున్నాడట! ఆయన బిరుదులు, భుజి కీర్తులు కలిగిన ప్రభువట! కోడి పందెల్లో కొమ్ములు తిరిగిన మొనగాళ్ళకి మొనగాడట!

ఆ వార్త ఉత్తర కెరోలినా రాష్ట్రం మొత్తంలో గొప్ప సంచలనం కలిగించింది. ఎవరినోట విన్నా అదే మాట: కోళ్ళ జార్జికి గుర్తున్నంత మేరకి అంత సంచలనం పుట్టించిన వార్త అతనింతకు ముందు విన్నేదు. ఆయన పేరు సర్ ఎరిక్ రస్సెల్, మాసా జుయెట్ ఆహ్వానాన్ని అందుకుని ఆయన ఇంగ్లండునుంచి యింత దూరం విచ్చేశాడు. వొస్తూ వొస్తూ గొప్పజాతి పుంజుల్ని కూడా వెంట తెచ్చాడు.

మాసా జుయెట్, సర్ రస్సెల్ కలిసి చెరి యిరవై పుంజుల్ని హిందోలో దించుతున్నారు. ప్రత్యర్థులు నలభై పుంజుల్ని సిద్ధం చేసుకోవాలి. పైజా మొత్తం ముప్పు వేల దాలర్లు. అందులో 15 వేలు ఆ యిద్దరే పెడతారు.

మిగతాది ప్రత్యర్థులు పెట్టుకోవాలి. పోటీల నిర్వహణకి ఉత్తర తెగలినాలో ఓ పెద్ద శ్రీమంతుడు ముందుకొచ్చాడు. మొత్తం ఎనమండుగురు పోటీదార్లని ఒక్కొక్కరు అయిదు పుంజుల్ని పోటీకి దించేట్లు కూడగట్టారు. మాసాటామ్లే ఆ ఎనమండుగుర్లో ఒకడని వేరే చెప్పాల్సిన అవసరం లేదు.

1875 డాలర్లకి బాండు తీసుకుని పంపించి మాసాలే ఫారంకు తిరిగొచ్చి జార్జిని కేకేశాడు. చేతిలో పనివోదిలేని జార్జి పరుగెత్తుకుంటూవచ్చాడు.

“జార్జి! మనం ఆరు వారాల్లోగా అయిదు పుంజుల్ని తయారులో పెట్టుకోవాలి.”

“యస్సార్!” అన్నాడు జార్జి. మనస్సులో ఉబ్బొంగే ఉద్రేకం మొహంలో వ్యక్తం కాకుండా తొక్కి పట్టడానికి అవస్థ పడ్డాడు.

ఆ ఆరు వారాలూ మాసాలే, జార్జి యిద్దరూ బైట నరుడి కంట పడితే ఒట్టు!

“దొర కోళ్ళతో కాపరం చేస్తున్నాడని దొరసాని కారాలు మిరియాలు నూరుతోంది” అని మిన్ మలిజీ దానిసవాదలో జనానికి చాటింపు చేసింది.

మూడో వారం చివర్లో మలిజీ మరోవార మోసుకొచ్చింది; “దొర బ్యాంకునుంచీ అయిదు వేల డాలర్లు తెచ్చేసుకున్నాడు. జీవితమంతా కష్టపడి కూడవెట్టిన మొత్తం సొమ్ములో సగం కోడిపందేలకోసం తీసేసుకున్నాడో అని వాదసాని అదే పనిగా రొద పెట్టింది. దొర కన్ను బుస్సు మంటూ యింట్లోంచి బైటికెళ్ళిపోయాడు.”

మెటిల్లా, టామ్ యిద్దరూ మలిజీ చెప్పే మాటల్ని మౌనంగా విని మెదలకుండా పుండిపోయారు. టామ్ కిప్పుడు యిరవై యేళ్ళు. ఆన్ ఖ్యాజీమీలో ఐజయ్య దగ్గర పని నేర్చుకుని తిరిగొచ్చి కూడా నాలుగేళ్ళయింది. ఫారంలో కమ్మరి దుకాణం తెరిచాడు. పని జోరుగా సాగిపోతోంది.

“టామ్, మీ నాన్న కూడా నేను వెనకేసిన రెండు వేలూ పట్టుకుపోయాడు. వొద్దు మొర్రో అన్నా వినిపించుకున్నాడు కాదు. పిచ్చెక్కినట్టు చిందులు తొక్కాడు. తొమ్మిది, పదేళ్ళు కష్టపడి వెనకేసే సొమ్ము రెండు నిమిషాల్లో ఒక్కో పడుతుందట.” మెటిల్ డా కొడుకుమొందు సొద వెళ్ళబోసుకుంది.

“ఒడిపోతే మళ్ళీ మొదటికే వస్తామని నువ్వే చెప్పి పుంటావుగా” అన్నాడు టామ్.

“యింకా చాలా చెప్పాను. మా స్వతంత్ర్యాన్ని పణంగా పెట్టే హక్కు నీకు లేదు అని నిక్కచ్చిగా చెప్పా. శివమెక్కినట్టు నామీద విరుసుకు పడి తెస్తావా లేదా అని నా నెత్తికెక్కి తొక్కివున్నదంతా పూర్చుకుపోయాడు.”

ఫారంలో అన్ని పరిక్షలకీ తట్టుకుని ఎనిమిది పుంజులు నిగ్గుదేరాయి. ఆ ఎనిమిదింగ్లో యేది గై రంటే జార్జికే జవాబు తెలీదు. పందెం జరగటానికింకా ఒక్క వారమే వ్యవధి వుంది. మాసా టామ్లే పట్నం వెళ్ళి స్వీడన్ లో తయారైన ఆరు ఉక్కు కత్తులు తెచ్చాడు. అవి పదునుమెరుపులు మెరుస్తున్నాయి.

ఎనిమిది పుంజులూ కదనరంగంలో దూకటానికి కదం తొక్కుతున్నాయి! ఆ ఎనిమిదింగ్లో యే అయిదు పుంజుల్ని ఎంచుకోవాలో యిద్దరూ నిర్ణయించలేకపోయారు. అన్నీ పకడ్బందీగా వున్నాయి. అన్నీ సమ ఉజ్జీగా వున్నాయి. యే అయిదింటిని బరిలోకి దించాలో ఆఖరి నిమిషంలో తేల్చుకోవచ్చని, మొత్తం ఎనిమిది పుంజుల్ని కొత్త బండిలో సర్దారు.

తెల్లవారే పందెం. క్రిందటిరోజు అర్ధరాత్రే జార్జి బండి కట్టాడు. త్వరగా చేరే కోళ్ళకి తగినంత విశ్రాంతి దొరుకుతుంది. ఎంత త్వరగా వెళ్ళి అక్కడ వాల్టామా అని జార్జికి, మాసాకి యిద్దరికీ సలుపుగానే వుంది.

బండి కదిలింది. బండికి ముందువేపు వేలాడదీసిన లాంతరు మినుకు మినుకు మంటూ పూగులాడుతోంది. కళ్ళెత్తి ముందుకు చూపు సారిస్తే కటికి చీకటి. జార్జి మనస్సులో అనందం ఆందోళన దోబూచులాడుకున్నాయి. దబ్బు గురించి మెటిల్ డాతో పెట్టుకున్న జగదం కళ్ళ ముందు మెదిలింది! "మనందరి స్వతంత్రాన్ని పందెంలో ఫణంగా పెట్టే హక్కు నీకు లేదు" - మెటిల్ డా మాటలు-దెవుల్లో మారు మోగాయి. పిచ్చిది! పందేలు గురించి దానికేం తెలుసు? ఎన్నేళ్ళు చిల్లర మల్లర పందేల్లో గెలిచి కూడబెడితే యింత సొమ్మయింది! యిది భగవంతుడు కలగజేసిన అవకాశం. ఈ అవకాశాన్ని జార విడుచుకోకూడదు.

"మాసా, నేను కూడబెట్టుకున్న రెండు వేలూ తెచ్చాను. పక్క పందెం నేప్పుడు యివీ మీరు వాడండి, మాసా!" అన్నాడు జార్జి.

మాసా నిరుత్తరుడై పోయాడు. ఓ డబ్బం పోయాక తేరుకుని జార్జిని చూడు చేతులూ పట్టుకుని పూపాడు.

"యీ రెండు వేలనీ రెట్టింపు చెయ్యాలి. యింతకీ యీ దబ్బు యేం చెయ్యాలని నీ పుద్దేశంరా?" అనడిగాడు మాసా.

జార్జికా డబ్బంలో తన మనస్సులో వున్నదంతా కక్కెయాలనిపించింది. కాబట్టి యే పందెం కంటే ఇదింకా పెద్ద పందెం!

"మాసా, నన్ను తప్ప పట్టమాక మీరంటే నాకు భక్తి అభిమానం తప్ప మరేం లేవు. ఒక రోజు మాటల మధ్య మెటిల్లా నేనూ ఒకటనుకున్నాం. చాలినంత దబ్బు వెనకేసుకుని నేనూ, నా భార్య, పిల్లలు స్వతంత్రంగా బ్రతికే ప్రయత్నం చేసుకుంటే ఎట్లా వుంటుందని ఒక ఆలోచన కలిగింది."

మాసా నిర్భాంతపోవటం చూసి జార్జి, “మాసా మమ్మల్ని తప్పు పట్ట మాక ..” అని ప్రాధేయపడ్డాడు.

“జార్జి, యిప్పుడు మనం పాల్గొనబోయే పందెం గురించి నా మనస్సులో వున్నది చెప్పేస్తానా. నా జీవితంలో యిదే అఖరి పెద్ద పందెం కావచ్చు. నీకు తెలుసో తెలవదో—నా కిప్పుడు 78 యేళ్ళు, యాభై యేళ్ళు యీ కోళ్ళ తర్ఫీదులో, పందేల్లో గడిచిపోయినై. నాకు విసుగెత్తి పోయింది. క్రైజ్ దబ్బులో, పక్క పందేల్లో నా వాటాకొచ్చే దబ్బుతో నీకూ, నీ భార్యకి ఒక చక్కటి యిల్లు కట్టించేస్తాను. బానిస తండాని పెట్టుకుని వాళ్ళ ఆలనా పాలనా చూసే ఓపిక్కూడా లేదు. ఆ ఇంజాటం యింకా నెత్తికెత్తు కోటంలో అర్థం లేదు. సారా, మలిజీ ఆ యిద్దరుంటే చాలు వంటా, యిండి పనీ చేస్తారు. తోటపని చూస్తారు. వున్న దబ్బు బ్యాంకులో వేసుకుంటే చివరి రోజులు యే చీకూ చింతా లేకుండా వెళ్ళిపోతాయి...”

జార్జి ఊపిరి బిగబట్టి వింటున్నాడు.

“ఒరేయ్, ఇంతకీ నే చెప్పొచ్చేదేటంటే—మీరంతా నాకు విశ్వాసంగా పని చేశారు. నన్ను యే యిబ్బందీ పెట్టకుండా మనులుకున్నారు. కనుక, యీ పందెంలో గెల్చామంటే నీకు నాలుగు వేలాస్తాయ్. నాకా నాలుగు వేలే చాలు. మిమ్మల్నందర్నీ విడుదల చేసేస్తా. నా కొక్క పైసా ఎక్కువొద్దు. మాసా జూయెట్ నిన్ను నాలుగు వేలు పోసి కొనుక్కుందామని వచ్చాడు గుర్తుందా! ఆ బేరాన్ని తిప్పికొట్టను. మా... స్వతంత్రంగా జైలు బరకాలనుకుంటే అట్లాగే పోదురుగాని!”

జార్జి కళ్ళ నుంచీ ఆనంద బాష్పాలు కారాయి. సంతోషోద్రేకం అటు కోలేక మాసాని కావలించేసుకోవటానికి మీదికి వొంగాడు. మాసా తత్తరపడి పోయి పక్కకి జరిగాడు. “మాసా, మీ రెంత మంచి మాట చెప్పారో మీకు తెలవదు. స్వతంత్రంగా బరకాలని మేం యెంత తపించిపోతున్నామో!” అన్నాడు జార్జి ఆవేశంగా. అతని గొంతు చిత్రంగా బొంగురు పోయింది.

“నేను, నీ భార్య, అమ్మ. పిల్లలు అనుకునేంత చెడ్డవాన్ని కానని వాళ్ళకే తెలిసొస్తుందిరా, పోనీయి, బండి!”

“లేదు, మాసా! థాంక్యూ మాసా!” అంటూ జార్జి గాడిదల్ని గట్టిగా అదిలించాడు.

తెలతెలవార్చుండగా బండి కోళ్ళ పందేల తోపు చేరింది. అప్పడేకే యెన్నో బళ్ళు, బగ్గీలు, గాడిదలు, గుర్రాలు విడిసున్నాయి. జనం లేచి హడావుడిగా తిరుగుతున్నారు. మాసా, టామ్ లే బండి మీంచి కిందికి దూకటం చూసిన బీద తెల్ల జూదరి గుంపు టామ్ లే అని కేకలు పెట్టారు. మాసా లే

వాళ్ళు కేసి స్నేహ భావంతో తలూపాడు. యాదై యేళ్ళు కాచి వడపోసి కాకలు తీరిన మసా టాప్లే ఆ రంగంలో ఒక ఇరిహాసం; వాళ్ళందరికీ ఆరాద్య మూర్తి.

బారెడు పొద్దెక్కి సరికి తోపు కిటకిటలాడిపోయింది. పోటీదార్లంతా నెమ్మదిగా చేరుకున్నారు. ఈ తూరి జార్జికి ఆ గుంపులో అనేక కొత్తమొహాలు కనిపించాయి. ఆరు వారాల పాటు ఎడతెగకుండా జరిగిన ప్రచార మహత్వానికి ఇసుక వేస్తే రాలని ఆ జనమే ప్రత్యక్ష సాక్ష్యం.

జార్జి ఆపిలు ముక్కలు తరుగుతున్నాడు. హఠాత్తుగా జనంలో పెద్ద కలకలం లేచే సరికి అతను బండి మీద నిలబడి ముందుకు చూపు సారించాడు. మేలు జాతి గుర్రాలు పూన్చిన బండి ముందు సీటు మీద స్పృటకపు మచ్చల నీగరు కనిపించాడు. వెనక మాసా జూయెట్, సర్ ఎరిక్ రస్సెల్ దొర ఆసీనులై ఘోషించే జన సముద్రంకేసి తీవిగా చేతులూపుతున్నారు. మాసా రస్సెల్ వస్తుదారణ జార్జికి యెబ్బెట్టుగా అగుపించింది. మనిషి పొట్టిగా, దొబ్బగా వున్నాడు. ఎర్రగా కందిపోయిన రంగులో వున్నాడు.

జనం తొడ తొక్కిడిగా క్రిక్కిరిసిపోయారు. అప్పటికే మండు కొట్టి వచ్చిన తెల్లవాళ్ళ గందరగోళంగా కేకలేస్తున్నారు; యీలలు కొడుతున్నారు; యివ్వమొచ్చినట్టు నోటికొచ్చిన కారు కూతలు కూస్తున్నారు. జనాన్ని నిశ్శబ్దంగా వుండమని రిఫరీ ఒకడు గొంతు చించుకుని అరుస్తున్నాడు.

మొట్టమొదటి ప్రకటన ఖంగుమని మోగింది—“విలియమ్స్ టౌన్ వాస్తవ్యులైన ఫ్రెడరిక్ రుదార్ఫ్ గారి యెర్ర పుంజుకీ—ఇంగ్లండు దేశస్థులైన సర్ ఎరిక్ రస్సెల్ గారి బూడిద పన్నె మచ్చల పుంజుకీ మధ్య మొదటి పోటీ.”

ఒక వేపు కోళ్ళ ఢీకొంటుంటే మరో వేపు జనానికి న్యాయ నిర్ణేతలకి పుర్య వాగ్యుద్ధం నడుస్తోంది. చకచకా పందేలు జరిగిపోతున్నాయి. రాలి పోయే యీకలు గుట్ట పడుతున్నై. కత్తి పోట్లు తగిలిన పుంజుల మెడల నుంచి రొమ్ముల్నుంచి కారిన రక్తంతో యిసుక మీద ఎర్రటి మరకలు పడ్డాయి.

“జరగబోయే పోటీలో పాల్గొనే పుంజులు కాస్వెల్ కంటి వాస్తవ్యులు టాప్లే గారివి...” రిఫరీ బిగ్గరగా అరిచాడు.

జార్జి గుండె యెగిరి గొంతులో యిరుక్కుంది. వెంటనే వాగెన్ మీంచి కొండకి దూకి సిద్ధంగా నిలబడ్డాడు.

“టా...మే జనం రోంచి మీద తెల్లవాళ్ళు బిగ్గరగా అరిచారు. ఓ పెద్ద గుంపు మాసా వెంట బడి తొమ్మకుంటూ తోసుకుంటూ బండి దాకా వచ్చింది. ఇదగా పెట్టకుండానే కొందరు అభిమానులు యెనిమిది కోళ్ళ బుట్టలూ నెత్తి

కెత్తుకుని పందెం జరిగే చోటుకి మోసుకొచ్చారు. జార్జి మందుల సంచి బుజాన తగిలించుకొని మాసా అడుగుల్లో అడుగులేశాడు.

పందెం జరిగే స్థలం చుట్టూ గుమి గూడిన గుంపు వొకదే అరుపులు... మాసా టాప్లే పేరు మిన్నంటుతోంది. మాసా టాప్లే సర్ యెరిక్ రస్సెల్ పరస్పరం అభివాద సూచకంగా తలలూపుకున్నారు. రస్సెల్ తన పుంజుని త్రాసులో పెట్టాడు. "అయిదు పౌండ్ల పదిహేను బౌన్సులు" - రిఫరీ బిగ్గరగా అరిచాడు. రస్సెల్ దొర పుంజు రెక్కలు నీలాలు కక్కుతున్నాయ్. యెండా ధగధగా మెరిసి పడింది.

టాప్లే నల్ల పుంజు సరిగ్గా ఆరు పౌండ్లు తూగింది. రస్సెల్ దొర పుంజు కన్నా వొక్క బౌన్సు యెక్కువ. చెద తాగి వచ్చిన మాసాలే అరి మానులు లెగ అరిచారు. వాళ్ళ అరుపులు. కేకలు, యాలలు, పిల్లికూతలు సర్ యెరిక్ రస్సెల్, టాప్లే వీరిద్దరికీ తలనొప్పి పుట్టించాయి. ఇద్దరూ మోకాళ్ళ మీద వంగి పుంజుల కాళ్ళకి కత్తులు కట్టారు.

జనం గోల యింకా యెక్కువైంది, భరించలేని కారు కూతలు కూస్తున్నారు.

"ఆ ఇంగిలీ సోడివి పుంజులా, బాతులా?"

"నీట్లో యీదే పుంజులా!"

"వాటికి చేపలు తినిపిస్తాడా!" సర్ రస్సెల్ మొహం కందగడ్డ యింది. "నిశ్శబ్దం! నిశ్శబ్దం!" అని రిఫరీ బిగ్గరగా అరిచాడు. గోల యింకా జాస్తయింది.

"బేరీ కప్పలాగా వున్నాడా!"

"నా కంటికి వేట కుక్కలాగా వున్నాడా!"

మాసా జూయర్ రిఫరీ కేసి విసురుగా నడిచాడు. రిఫరీ చేతులు గాలిలో కోపంగా వూగాయి. "టాప్లే!...టా...మరే" అని జనం పెద్దే బృంద ఘోషలో రిఫరీ గొంతు పూడిపోయింది.

"నిశ్శబ్దంగా వుండకపోతే పోటీ నిలిపేస్తాం. పోటీ వద్దనుకుంటారా- పొలికేకలు పెట్టుకోండి" అని జడ్జీలు గర్జించారు.

కొద్ది షణాల్లో సద్దుమణిగింది.

మిస్టర్లే ! మనిద్దరివీ అద్భుతమైన పుంజులే. ప్రత్యేకంగా మనిద్దరం పక్క పందెం వేసుకోటానికి మీకేమైనా అభ్యంతరమా?" అనడిగాడు సర్ రస్సెల్ గంభీరంగా.

"నా కభ్యంతరం లేదు; ఎంత?" అన్నాడు మాసాలే బిరుగా.

సర్ రస్సెల్ ఓ షణం ఆలోచించి. "వదివేలు. చాలా?" అనడిగాడు.

జనం ఉక్కిరి బిక్కిరి అయిపోయారు. ఒక్కొక్కటి ఎగ వ్రాసినట్లు.

"మిస్టర్ లే, మీ పుంజు నెగ్గుతుందని విశ్వాసం లేకపోతే, వాడు" అన్నాడు తీరస్కారంగా చిరునవ్వు నవ్వుతూ:

జనం కిక్కురుమనకుండా చెవులు రిక్కించి నిలబడ్డారు. మైదానమంతా పుత్రు నిశ్శబ్దం ఆవరించినట్టుగా వుంది.

కుర్చీలో కూర్చున్నవాళ్లు లేచి నిలబడ్డారు. జార్జికి గుండె కొట్టుకోవటం నిలిచిపోయింది.

"సర్, దానికి రెట్టింపు కాయటానికి మీరు సిద్ధమేనా? ఇరవైవేలు..." అన్నాడు మాసాలే.

జనం సంగ్రహ మోష పెట్టారు.

"శభాష్!..." అంటూ సర్ రస్సెల్ మాసాలేతో చెయ్యి కలిపాడు.

పందెం మొదలైంది. కట్ట జిగేలు మనే వేగంతో రెండు పుంజులూ ఢీకొన్నాయి. రిప్పున గాల్లోకి ఎగిరి ఒక దాని మీద ఒకటి ఆయువు పట్టమీద కత్తిగుచ్చటానికి తలపడ్డాయి. పొడిచే ఉక్కు ముక్కుల్లో, మెరిసే కాలి ఆరె బొప్పెల్లో కంటికి తానరాని ఉధృతవేగంతో క్రూరంగా బీకరంగా ఢీకొన్నాయి. జార్జి తన జీవితంలో అటువంటి పందెం చూడలేదు. జనం జీపిరి బిగబట్టి హుస్తున్నారు. లిప్తపాటులో టాప్లె నల్లపుంజు కత్తి కట్టిన ఆరె సర్ రస్సెల్ నీలం పుంజు పక్క రెముకలో దిగిపోయింది. రెండూ తూలి కింద దొర్లాయి.

ముప్పుయి సెకన్లలో మళ్ళీ రెండూ తలపడ్డాయి. మళ్ళీ గాల్లో పైకెగిరాయి. కత్తిగట్టిన కాలి ఆరె బొప్పెల్ని కసిగా చూశాయి. నేల మీద వాలి ముక్కుల్లో పొడుచుకున్నాయి. ఒకదాన్నొకటి పదదోసుకోటానికి కుమ్ములాడాయి. ఒకదాని కొకటి అందకుండా దెబ్బ వాచుకున్నాయి. మరో తూరి గాల్లోకి ఎగిరి పోరాడాయి. మాసా టామ్లే నల్లపుంజు శత్రు పక్షి గుండెల్లో కత్తికాలు దించింది. నీలం పుంజు కుప్పకూలి యీకల గుట్టలా కుప్పకూలి పోయింది. ముక్కు నుంచీ నెత్తురు చార కట్టింది.

"టాప్లే! టాప్లే!" అని జనం ముక్త కంఠంతో అరిచారు. సంతోషం పట్టలేక గంతులేశారు.

"నేను, నా తల్లి, నా భాత్య, నా పిల్లలు స్వతంత్రులం కాబోతున్నాం..." అన్న వదే పదే అనుకున్నాడు.

మిస్టర్.లే! సర్ రస్సెల్ మాసాలే వేపు నడిచి మూడు గజాల దూరంలో నిలబడ్డాడు.

"నీ పుంజు అద్భుతంగా పోటాడింది. రెండూ సమవుజీలే. రెంటిలో

యేదైనా గెలవ వచ్చు. పరస్పరం పరిపూర్ణంగా దీదైన యిటువంటి జంటని యింతకు ముందు నేను చూడలేదు. మీరు గొప్ప స్పోర్ట్స్ మన్ అని చెప్పుకోడం విన్నాను. ఈ మొత్తాన్ని రెండో పందెం మీద తిప్పుదాం. యేమంటారు?"

మాసాలే దిగ్గజమ చెందాడు. యద మిథ్యంగా యేం చెప్పాలో తోచక సందిగ్ధంలో పడిపోయాడు. జనం కళ్ళన్నీ టాప్లే మీదే వున్నాయి! నెగ్గిన వాడికి ఎనభై వేల డాలర్లు!...

అలాగే కానీండి.' - అన్నాడు టాప్లే.

టాప్లే 'డేగ'ని ముంజేతి మీద ఎక్కించుకుని బరిలో నిలబడ్డాడు. సర్ రస్సెల్ ముదురు బూడిద వన్నె పుంజుని పట్టుకుని ఎదురుగా నిలబడ్డాడు. తూకం పూర్తయింది. ఆరెలకి కత్తులు కట్టారు.

పందెం మొదలైంది. పుంజులు గాల్లోకి ఎగరకుండా నేల మీద నిలబడి ముక్కుల్లో పొడుచుకుంటున్నాయి; రెక్కల్లో కొట్టుకున్నాయి. ఇంగ్లీషు పుంజు కాలి ఆరె టాప్లే పుంజు శరీరంలో దిగబడింది. డేగ నోట్లోంచి నెత్తురు ధార కట్టింది. జార్జి పరిగెత్తి డేగ ముక్కుని నొట కర్చుకుని నెత్తురు లోపలికి పీల్చాడు. డేగ మళ్ళీ లేవలేదు. నిశ్శబ్దంగా అతని చేతుల్లో ప్రాణాలు విడిచింది.

సర్ రస్సెల్ మాసాలే నిలబడ్డ దగ్గరకొచ్చాడు. మాసాలే నెమ్మదిగా తలెత్తి చూశాడు.

"యేమంటారు!" మాసా గొణిగాడు,

"ఈవాళ మీ అదృష్టం బాగా లేదంటాను."

మాసా నీరసంగా చిరునవ్వు నవ్వాడు.

"పందెం డబ్బుకి సంబంధించి-అంత డబ్బు యెవరూ టేబుల్ పేట్టుకు రారు. లెక్కా దొర్కా రేపు లేల్చుకుందాం. రేపు మధ్యాహ్నం మిస్టర్ జూయెడ్ యింట్లో....."

"అలాగే, సర్!" అన్నాడు మాసాలే.

మాసాలే, జార్జి యిళ్ళకి తిరిగిరావటానికి రెండుగంటలు వట్టింది. మా ఇద్దరూ నోరు విప్పి మాట్లాడుకోలేదు.

మరోజు మధ్యాహ్నం టాప్లే మాసా జూయెడ్ యింట్లో సర్ రస్సెల్ ని కలిసి మునిమాపు వేళకి తిరిగి వచ్చాడు. జార్జి కోళ్ళకి మేద కలుపు తున్నాడు. కిందటి రోజు రాత్రి మెట్టిల్లా కీడు గొంతు పెట్టుకుని అరిచింది, మేడించి, పెడ బొబ్బలు పెట్టింది, నానా యాగీ చేసింది. కట్టుకున్న ఆశల మేద కళ్ళ ముందే కుప్ప కూలే సరికి ఆమె తట్టుకోలేకపోయింది. జార్జి ఆమెకి సమాధానం చెప్పలేక, సముదాయించలేక సిగ్గు మొహంతో ఫారాని పోయి వచ్చాడు.

“జార్జి! నీకు కష్టం కలిగించే సంగతొకటి చెప్పాలి. యెట్లా చెప్పాలో నాకు నోరాద్దంలేదు. అంత దబ్బు నా దగ్గర లేదని నీకు తెలుసు. నాకున్న ప్రతి నాలుగైదు వేలు రొక్కం, యిల్లు, పొలం, మీ నిగ్గర్లు కొద్ది మంది...”

మమ్మల్ని అమ్మెయ్యబోతున్నాడు-జార్జి కంపించిపోయాడు.

“అన్నీ కలిపి కట్టినా ఆ దొంగ వెధవకివ్వదేలిన డ్రాస్టో సగం పూడదు. అయితే, యీ గండం గడిచి గట్టెక్కటానికి ఒక ఉపాయం సూచించాడు. అదేంటంటే...” మాసా మధ్యలో ఆపేశాడు. కాస్సేపాగి, “నిన్ను గురించి ఆయన యేం విన్నానని చెప్పాడో నువ్వు విన్నావు గదా. మన రెండు పుంజుల్ని చూశాక నువ్వెంత గొప్ప తర్ఫీదిచ్చావో ఆయనకి అర్థమై పోయిందట!” అని మళ్ళీ ఆగిపోయాడు.

బరువుగా పూపిరి పీల్చుకుని మళ్ళీ మొదలెట్టాడు. “ఆయన పందెపు కోళ్ళకి తర్ఫీదిచ్చే మనిషి యీ మధ్య పోయాడట! నీ బోటి నిగ్గరు ఆయనకి కొరికితే అమిత సంతోషిస్తాడట! నా దగ్గరున్న రొట్టెం యిచ్చేసి, యిల్లు తనభాషెట్టి, నిన్ను ఆయనతో పాటు యింగ్లాండు పంపిస్తే తనింకేమీ వసూలు చెయ్యనని అంటున్నాడు. నిన్ను కేవలం రెండేళ్ళు తన దగ్గరుంచుకుంటాడు.”

మాసాలే జార్జి మొహంలోకి అతి బలవంతం మీద కళ్ళెత్తి చూస్తూ ఇదంతా నా కెంత బాధగా వుందో నీకు చెప్పలేను జార్జి! నాకిక గత్యంతరం లేదు. ఆయన నన్ను తేలిగ్గా వొదిలిపెడుతున్నాడు. ‘సరే’ అనక పోతే నీను సర్వ నాశనం అయిపోతాను. ఇన్నేళ్ళు కష్టపడి సాధించిందంతా సర్వ నాశనమై పోతుంది...” అన్నాడు.

జార్జికి యేం మాట్లాడాలో తోచలేదు, తనేం చెప్పగలడు. తను మాసాలే బానిస.

“జార్జి! నువ్వు పూర్తిగా చితికిపోయావని నాకు తెలుసు, వొక్క చాగ్గానం చేస్తున్నాను. నువ్విక్కడ లేనప్పుడు నీ యావత్తు కుటుంబాన్నీ కంటికి రెప్పలాగా కాపాడతాను. నువ్వు ఇంగ్లాండు నుంచి తిరిగి వచ్చాక—” మాసా జేబులోంచి మడిచిన కాగితం వొకటి బైటికి తీసి మదతలు విప్పి జార్జి ముందుకి తోశాడు.

“ఇదేంటో తెలుసా? రాత్రంతా మేలుకుని కూర్చుని రాశాను. చట్టబద్ధమైన నీ సేచ్చా పత్రం, దీన్ని నా యినప్పెట్టిలో భద్రంగా దాస్తాను. నువ్వు తిరిగి వచ్చిన రోజున నీ చేతుల్లో పెట్టేస్తాను.”

జార్జి ఒక్క షణం ఆ కాగితం కేసి చూశాడు.

“మాసా, ఆ దబ్బుతో మా అందరికీ స్వతంత్రం సంపాదిద్దామనుకున్నా, అంతా పోయింది. ఆఖరికి నన్ను కూడా పరాయి దేశం పంపే

స్తున్నావు. నేను తిరిగొచ్చాక నన్ను విడిచిపెట్టావు. కనీసం యిప్పుడు నా తల్లిని, భార్యని, పిల్లల్ని విడుదల చెయ్యొచ్చుగా" అన్నాడు జార్జి. అతని కడుపులో రగులున్న కసిని బలవంతంగా అణిచిపెట్టుకున్నాడు.

మాసా కళ్ళు వికిలించి జార్జికేసి నిశితంగా చూశాడు.

"ఒరేయ్, నేనేం చెయ్యాలనేది నువ్వు నేర్చుక్కర్లేదురా, నువ్వు దబ్బు ఓడిపోతే అది నా తప్పు కాదురా, అయినా నేన్నీకు వాగ్దానం చేసిందే చాలా యెక్కువ. మీ నిగ్గులు వెధవత్తో యిచే యిబ్బంది! నోరు కాస్త అదుపులో పెట్టుకో" అని గర్జించాడు.

అన్ని మాటలన్నా అతనికెంతా తృప్తి కలగలేదు. కోపంతో మొహం యెర్రబడింది, "జీవితమంతా నువ్విక్కడ పడున్నావని గాని, లేకపోతే యెకా యెకిన ఎవడికో వొకడికి నిన్ను తెగనమ్మి పారేద్దను!" అని యెగిరి పడ్డాడు.

జార్జి మాసా కేసి చూసి తల ఆద్దంగా తిప్పి, "జీవితమంతా ఊడిగం చేసిన నేను మీకేమీ కానా? అయితే నా బతుకుని యెందుకెంతా తెలుసుతాడు?" అన్నాడు ఆవేశంగా.

"సామాన్లు సర్దుకో. శనివారం బైల్డేరి పోటానికీ తయారై వుండు" అనరిచాడు మాసా కర్కశంగా.

48

కోళ్ళ జార్జి వెళ్ళిపోవడంతో టాప్లే అదృష్టం కూడా వెళ్ళిపోయింది. అతని ధైర్యం, తెగువా వుడికిపోయాయి. అతని ఆస్తి కరిగిపోసాగింది. చిన్న చిన్న కోడి వండేలను వెళ్ళి కూడా చిన్నబోయిన మొహంతో తిరిగొస్తున్నాడు. వందకి, అర వందకి ఒక్కొక్క పుంజునీ అమ్మి పారేస్తున్నాడు. మందుకి జానిసైపోయాడు. రోజుకి సీసా లేంది నిద్ర పట్టదు.

జానిస వాడలో వున్న పదిహేడు మందికీ గుండెల్లో దడదడలాడి పోతున్నై. ఎవరిని యే రోజు అమ్మి పారేస్తాడో తెలీదు. పగిలిన గాజు ముక్కల్లా ఎవరెవరు ఎక్కడెక్కడికి బెల్లా చెదురై పోతామో అని ప్రాణాలు అరిచేత పట్టుకుని రోజులు గడుపుతున్నారు.

1858 సూతన సంవత్సరం ప్రవేశించింది. ఓ రోజు సాయంత్రం మాసా మేడ ముందు ఓ లెటవాడు గుర్రం దిగాడు. మాసా ఎదురు వెళ్ళి అత

స్వాగతం చెప్పాడు. సాదరంగా లోపలికి తీసుకుపోయాడు. బానిసవాడతో
అందరి గుండెల్లో రాయి పడింది. వాళ్ళ చూపులన్నీ మాసా మేడ కిటికీల
వలె వాలాయి. దీపం పైకి కదల్చడం చూసి దొరసాని మేడ మీదికి వెళ్ళిపోయి
తెలిసిపోయింది. మాసా అతిథిలో మాట్లాడుతూ కూర్చున్న గదిలో
బొద్దు పోయిందాకా దీపం వెలుగుతూనే వుంది. పొద్దున్నే నిద్రర లేచే
మోత గుర్తొచ్చి ఎవరి పాకట్లో వాళ్ళు పక్కెక్కారు.

తెల్లవారూనే టామ్ లేచి గణగణ గంట మోగిందాడు. మిన్ మలిచి
హడావుడిగా మాసా మేడ వేపు కదిలిపోయింది. మిగతా వాళ్ళంతా
చైత్రలేదే ప్రయత్నంలో వున్నారు. మలిచి పది నిమిషాల్లో తిరిగి
వచ్చింది. మాసా ఫలహారం పూర్తయ్యాక అందరూ ఆయన మేడ ముందు
కూర్చు నావాలని మలిచి కబురు చెప్పింది.

ముసలి పాం పేని కుర్చీలో కూర్చోబెట్టి మోసుకొచ్చారు. మిగతా
వాళ్ళంతా బితుకు బితుకు మనే గుండెల్లో నిలబడ్డారు. మాసా, ఆయన అతిథి
ఫలహారం సేవించి బైటికొచ్చాడు. పదిహేను జతల కళ్ళు ఆ యిద్దరిమీద నిలిచి
పోయాయి. మాసా యీ మధ్య అరిగి తాగుతున్నట్టు అతని కళ్ళే చెబు
తున్నాయి. బానిసలకి నాలుగ్గజాల దూరంలో నిలబడ్డాడు. గొంతు దిగ్గరగా
చాటింది. మాటలు తూత్తోన్నాయి.

“ఇక మీ బరువు నేను మెయ్యదల్చుకోలేదు, నా పక్కనున్న పెద్ద
మిడికి మీ అందర్నీ అమ్మి పారేస్తున్నా” అన్నాడు.

ఆయన ముందు కట్ట కట్టుకుని నిల్చున్న బానిసలంతా ఒక్కొక్కడిగా
వెళ్ళారు.

“నోరు ముయ్యండి. రాత్రి నుంచీ ఈ తంతు చూస్తూనే వున్నా” అని
స్వరంగా అరిచాడు కొత్తగా వచ్చినవాడు.

సద్దు మణిగిందాకా అతను ఆక్కడ నిలబడి అందర్నీ నఖశిఖ వర్ణంతం
గుచ్చి చూశాడు.

“నేను మామూలు నిగ్గురు బేరగాణ్ణి కాదు. పేరు మోసిన ఒక పెద్ద
పేసీ తరపున ఇక్కడికొచ్చాను. రిసీమాండ్, చార్లెస్టన్, మెంఫీస్, న్యూ
యార్క్-ఎక్కడ చూసినా మా బ్రాంచీలున్నాయి. ఎవరికి ఎక్కడ ఎంతమంది
కావాలంటే ఆంత మందినీ నావల్లో వేసుకుని అప్పజెప్తాం.”

“మా అందర్నీ కలిపే అమ్ముతున్నారా, మాసా?” అనరిచింది
బాబా. అందరి మనస్సుల్నీ తొలిచేస్తున్న బాధ అది.

“నోరు మూసుకునుండమని చెప్పానా లేదా? కాస్సేపాగితే అదీ
వుంది. మీ దొర చాలా దొడ్డ మనిషి. మీ దొరసానిగారు మీ గురించి

రాత్రంతా గుండెలవిసేటట్లు యేడ్చింది. చిమ్మల్ని విడివిడిగా అమ్మితే సిస్టర్ టామ్లెకి బోలెడు లాభం. కాని, మీ దొరసానిగారు అందర్నీ కలిపే అమ్మ అని పట్టుబట్టింది. మీ దొర సరేనన్నారు. మీరు నక్కని తొక్కచ్చారా!"

"థాంక్సా దొరసానమ్మా! థాంక్సా వీసుప్రమా!" అనరిచింది కిట్టి అవ్వ.

"దేవుడు దయామయుడు" అంది మెట్టిల్లా ఆనందంతో.

"అపండి!...మి అందర్నీ విడివిడిగా అమ్మితే ఎంత లాభమో చెప్పి చూశాను; కాని నా మట సాగలేదు. అదీ ఒకంచుకు మంచిదే అయింది. ఇక్కడికి దగ్గర్లో మా భాతాదారు ఒకాయనకి అలమాన్స్ కొంటిలో ఉత్తర తెరోలినా రైల్వే కంపెనీకి పక్కన పొగాకు తోటలున్నాయి. ఆయనకి కష్టపడి పని చేసే ఒక నిగ్గురు కుటుంబం కావాలి. కనక చిమ్మల్ని సంతకి తోలుకు పోనక్కర్లేదు. వెలంపాట పాడక్కర్లేదు. గోలుసుల్లోకట్టేసి తోలుకుపోవార్చిన అవసరం లేదని మీ దొర చెప్పాడు. మూటా ముల్లే సద్దుకుని మీరంతా శని వారం నాటికి తయారుగా వుండండి" అని ఆ ఏజెంటు పురమామించాడు.

"కర్రీ ఫారంలో వున్న నా భార్య, బిడ్డల మాటేమిటి? వాళ్ళని నాకు కోర్కరా?" అనరిచాడు వర్జిల్ బాదగా.

"మా చానమ్మ సంగతేమిటి? సిస్టర్ సారా, మిస్ మలిజీ, అంకుల్ పాంపేల్ని యేం చెస్తారు" అనడిగాడు టామ్.

"మగాడి పక్కలో కులికిన ప్రతి పెంటిని కొంటానికి రాలేదు నేను. వాడేమీ వియోగంలో వేగి పోద్దే!" యేజెంటు వర్జిల్ కేసి చూస్తూ వెకిలిగా అన్నాడు.

"ఇక కాటికి కాళ్ళు చాపిన యీ ముసలోళ్ళ సంగతంటావా! సిస్టర్లే వాళ్ళ నిక్కడ అట్టి పెట్టుకోడానికి ఒప్పుకున్నాడు" అన్నాడు టామ్ వంక చూస్తూ.

కిట్టి మాసాలే ముందుకి ఎగిరి చూకింది. ఆమె గొంతులోంచి మాటలు దూసుకొస్తున్నాయి. "నీ సొంత కొడుకుని పంపించేశావ్. ఆఖరికి నన్ను నా మనవళ్ళ దగ్గరన్నా వుండనియ్యవన్న మాట!"

మాసా టాప్లే మొహం తిప్పుకున్నాడు.

మిస్ మలిజీ, సిస్టర్ సారా ఏక కంఠంతో "మాసా! అందరం యాదై యేళ్ళు ఒక కుటుంబంగా బతికాం. చిమ్మల్ని వికడిస్తావా!" అని యేడ్చేవారు.

అంకుల్ పాంపే కుర్చీలోంచి లేవలేక నిస్సహాయంగా కూలబడే వుండే పోయాడు. అతని చెంపలు కన్నీళ్ళతో తడిచిపోయాయి. అతను చూస్తూ చూస్తూ వున్నాడు. ప్రార్థన చేస్తున్నట్లుగా పెదాలు కదులుతున్నాయి.

“నోళ్ళు ముయ్యండి” యేజెండ్ గర్జించాడు.

టామ్ కళ్ళు మాసా కళ్ళతో ఒక్క లిప్తపాటు పెనవేసుకు పోయాయి. “మాసా, మిమ్మల్ని దురదృష్టం చుట్టుకున్నందుకు మా అందరికీ బాధగానే వుంది. మమ్మల్ని ట్టా తెగనమ్మటానికి యింకే కానణం లేదు... యీ నలుగురు ముసలి వాళ్ళూ చిల్లిగవ్వ విలువ చెయ్యరని ఏజెంటుగారంటున్నారు. వీళ్ళని మంచి వెలకి కొనుక్కుంటాను. ఇంతకాలం అందరం కలిపిన్నాం. ఇక ముందు కూడా అట్లాగే కలిసుండనియ్యి మాసా!” టామ్ గొంతు దుఃఖంతో పూడిపోయింది. అతని కళ్ళవెంట నీళ్ళు కారాయి.

మాసా విగుసుకుపోయాడు.

“సరే. ఒక్కొక్కళ్ళకి మూడేసి వందల డాలర్లు తీసుకురా. డబ్బు చేతిలో పోసి వాళ్ళని తీసుకుపో” అని మాసా చెయ్యి చాపాడు

“మా జోబ్ నిర్భాగ్యుల దగ్గర అంత డబ్బు ఎట్లా వుంటుందను కున్నావ్ మాసా?” అని టామ్ విచారకంగా రోదించాడు.

“యేజెండ్! వీళ్ళనిక్కణ్ణుంచి పంపెయ్!...” అని అరిచి మాసా విసురుగా యింట్లోకి దూసుకుపోయాడు.

అందరూ కళ్ళొత్తుకుంటూ, ముక్కులు చీదుతూ బానిసవాడకి తిరిగి వచ్చేశారు. కిట్టి చుట్టూమూగి ఓచార్చారు. కిట్టి ధైర్యం తెచ్చుకుని “ఎందు క్కరా, మీరంతా అట్లా యేడుస్తారు! జార్జి తిరిగొచ్చే దాకా సారా, మలిజీ, షాంపే, నేనూ యిక్కడే వుంటాం. వాడెళ్ళి రెండేళ్ళు కావస్తుంది. తిరిగొచ్చే రోజు దగ్గరపడింది. మమ్మల్ని కొంటానికి వాడి దగ్గర డబ్బు లేకపోతే మీరంతా లేరట్రా! ఆ నాటికి మీరు వెనకేసే డబ్బుతో మమ్మల్ని కొనేస్తారు” అంది.

“తప్పకుండా నానమ్మా!” అన్నాడు ఆష్పర్లు.

“పిల్లలూ! మళ్ళీ నేను మిమ్మల్ని చూసేనాటికి మీ అందరికీ బిడ్డ, పాప పుడతారు. వాళ్ళందరికీ మా అమ్మని గురించి మా నాన్న కుంటా గురించి చెప్పాలి. నన్ను గురించి, నాబిడ్డ జార్జి గురించి, మిమ్మల్ని గురించి చెప్పాలి. మనం యే యే దొరలకింద పని చేశామో, ఎన్నెన్ని కష్టాలు పడ్డామో అన్నీ చెప్పాలి.”

“తప్పకుండా చెప్తాం, నానామ్మా!” అందరూ ముక్త కంఠంతో అందిారు.

నాలుగు రోజులు గడిచాయి. మర్రోజు కొత్త చోటికి తరలి పోవాల్సివచ్చింది. ఆ రాత్రి అంతా మేలుకునే కూర్చున్నారు. ఆ గడ్డ మీద రుణం తీరి పోతోంది. అందరూ పరస్పరం చేతులు కలిపి మౌనంగా తెల్లవారే దాకా

కూర్చుండిపోయారు.

బళ్ళోచ్చేళాయి. అక్కడ ఆగిపోయిన ముసలి వాళ్ళని మౌనంగా కావరించుకుని ఒక్కరోక్కరే శలవు తీసుకుంటున్నారు.

“అంకుల్ పాంపే కనపడే?” అని ఎవరో గుర్తు చేశారు.

“మీరంతా వెళ్లిపోటం తను చూడలేనని రాత్రి నాతో అన్నాడు” అంది మల్లీషీ.

“నేనెళ్ళి ముద్దించి వస్తా” అని లిటిల్ కిడ్నీ పదిగెత్తించింది.

“తాత పోయాడమ్మ...” అని కిడ్నీ కోదన వినిపించింది.

అంతా కళవళ పడిపోయి పాంపే వాకవేపు పరుగు చేశారు. ముసలి

పాంపే కుర్చీలో కూర్చున్నవాడు కూర్చున్నట్టే వున్నాడు. అరని ప్రాణం ఆనంత వాయువుల్లో కలిసిపోయింది.

49

మాసా ముర్రే కొత్త ఫారంలోకి అడుగు పెట్టాక అందరికీ చీకట్లోంచి వెలుగులోకి వచ్చినట్టుగా వుంది. ముర్రే దంపతుల మంచి తనం అందరినీ ఆకట్టుకుంది. దొర బంగళాలో మెటిల్లా వంటావిడ. టామ్ తప్ప మిగిలిన వాళ్ళంతా పొలం పనుల్లో మునిగిపోయారు. గుర్రమెక్కి, కొరడా ఝుళిపించే తెల్ల నిగామాను లేడు. టామ్ కమ్మరి దుకాణం తెరిచాడు.

మాసా ముర్రేకు వ్యవసాయం గురించి బొత్తిగా తెలీదు. ఆయనకి బర్లింగ్ టన్ లో వాక స్టోర్లు వుండేది. ఆయన చిన్నానగారు చనిపోతూ ఆస్తంతా ఆయన పేర రాశాడు. దాంతో ముర్రే దంపతులు పట్నం వాదిరి పెట్టి ఫారానికి రావలసి వచ్చింది.

వర్జీల్ తో పాటు అతని తమ్ముళ్ళు, చెల్లెళ్ళు అంతా వాళ్ళొంచి పని చేశారు. పొగాకు పిచ్చి పంట పండింది. తుప్ప పట్టి, పనికి రాకుండా పోయిన వ్యవసాయపు పనిముట్లని టామ్ కొత్త పనిముట్టుగా మార్చేశాడు. యిట్టో వుపయోగపడే అనేక కొత్త గృహోపకరణాలు తయారుచేశాడు. అలంకరణకి పనికొచ్చే వస్తువులు సమకూర్చిపెట్టాడు వాళ్ళందరి సమిష్టి కృషితో ముర్రే ఫారం కళకళలాడింది.

ముర్రే దంపతులు ముగ్ధులైపోయారు. వర్జీల్ భార్యని, బిడ్డని కొని ఆతనిని అప్పగించ పెట్టారు. మెటిల్ డాకి టామ్ పెళ్ళి గురించి అదుర్దా యెక్కు

వైంది. వాడసలే నోట్లో నాలికలేని వాడు...

"టామ్ పెళ్ళిప్పుడు చేసుకుంటావురా?" అనడిగింది మెట్టిల్లా.

"ఒక పిల్లని చూశానమ్మా. మాటలు కూడా కలిపా..."

"ఎవర్రా?" మెట్టిల్లా అతృత పట్టలేకపోయింది.

"మీరెవ్వరూ ఎరగరు. ఆ అమ్మాయి పేరు ఇరీన్, కొందరు నీనా అని పిలుస్తారు. మన మాసాకి స్నేహితుడు ఎడ్విన్ హోర్ట్ దొర యింట్లో పనిచేస్తుంది"

"పత్తి మిల్లుందే! ఆ మాసాయేనా?"

"చెనమ్మా."

"నువ్వు కిటికీలకి గ్రిల్స్ పెట్టిన పెద్దింటి మాసాయేనా?"

"చెనమ్మా."

"బాబూ, నువ్వు అసాధ్యుడివేరా. నీ చిన్న తనం నుంచీ చూస్తున్నా, నా పిల్లలందరినీ నువ్వొక్కడివే చూగవాడివిరా. నా కడుపులో నీదే పెద్ద దిగులు. యిది నీ మహిమ కాదురా, ఆ పిల్లది" అని మెట్టిల్లా తెగ చూపిసి పోయింది.

"అమ్మా, యీ సంగతి ఎవరి చెవిని వెయ్యనూక."

"ఏచ్చి సన్నాసి! మాసా నీ కోసం ఆ పిల్లని తప్పకుండా కొంటాడు. నా కోడల్ని గురించి యింకా యేమైనా చెప్పు బాబూ" అనడిగింది మెట్టిల్లా.

"ఇప్పటికే ఆంశ్యమైంది. త్వరగా వెళ్ళాలి——" టామ్ లేచి వైట్ కురుచున్నాడు.

"నేనింకా చాలా యేళ్ళు బతుకుతా. మనవళ్ళని, ముది మనవళ్ళని కూడా చూస్తా" అని తన్మయత్వంతో గొణుక్కుంది.

ఇరీన్ తండ్రి ఎర్ర ఇండియన్; తల్లి నీగ్రో స్త్రీ. అంచేత ఆ పిల్లది రాగి రంగు. అమె తల్లి నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం చాకా మాసా హోర్ట్ యింట్లోనే పని చేసేది. తరవాత చనిపోయింది. ఇరీన్ కిప్పుడు 18 సంవత్సరాలు సిండి పంకొమ్మిలో యేడు రాబోతుంది. టామ్ కి ఇరవై నాలుగు. టామ్ తన కుటుంబం గురించి ఇరీన్ కు సమస్తం చెప్పాడు. ఇద్దరికి నరసనం మనస్సు కుదిరింది.

ఇరీన్, టామ్ ల పెళ్ళి మాసా ఎడ్వర్డు హోర్ట్ ఆవరణలోనే జరిగింది. పిందుకి, వినోదాలకి అయిన ఖర్చంతా ఆయనే భరించాడు. సొంత బిడ్డకి పెళ్ళిచేసినట్టుగా ఇరీన్ పెళ్ళి మునగా జరిపించాడు.

పెళ్ళయి ఇరీన్ భర్త వగ్గరికొచ్చేసింది. నేత పనంటే అమెకి మహా యిష్టం. మగ్గం కావాలని అడగ్గానే, టామ్ వెంటనే తయారు చేశాడు. రోజూ

రాత్రిపూట పొద్దుపోయే దాకా కూర్చుని బట్టలు నేసేది. ఆ బట్టతోనే శర్తక, దావలకి, మరుదులకి చొక్కాలు కుట్టి పెట్టింది.

వర్జీల్ కొడుకు ఉరయాకి నాలుగేళ్ళొచ్చాయి.

ఇరీన్ కి నెల తప్పింది.

లిటిల్ కిడ్లకి సంబంధం నిశ్చయమైంది.

అయిదు సుదీర్ఘ సంవత్సరాల తరవాత పుట్టి పెరిగిన చోటు కట్టెమట్ట కనపడడంతో కోళ్ళ జాతి గుర్రం అపి చుట్టూ కలయజూశాడు. మాసా లేత పసుపుచ్చ మేడ రంగు మాసిపోయి పాడుబడిపోయినట్టుగా కనిపించింది. అద్దంలా సున్నగా వుండే మేడ ముందు నందు పిచ్చి మొక్కలు, దుబ్బు పెరిగి అడివి దారిలా తయారై వుంది. దానిన వాడ నిర్మానుష్యంగా వుండి అఖరికి పిల్లి, కుక్క, కోడి యేవీ అయివులేవు. మట్టి గుడిసెలు ఎక్కడ వక్కడ నెర్రలు విచ్చి కూలిపోవడానికి సిద్ధంగా వున్నాయి. కోళ్ళ జాతి గుండె రీతితో కొట్టుకుంది.

జార్జి గుర్రాన్ని కిట్టేసి మేడ వెనక పెరటి దొడ్డి వేపు నడిచాడు. మిస్ మలిజీ ఆమె కూర కోస్తూ కూర్చునుంది. జార్జి దిగ్గరగా చప్పుడు చేశాడు. మలిజీ తలెత్తి చూసింది గాని అతన్ని ఆనవాలు పట్టినట్టు లేదు.

“మిస్ మలిజీ!” — జార్జి దగ్గరికి వెళ్ళి పిలిచాడు.

మలిజీ కళ్ళెత్తి పరీక్షగా చూసింది. కూర్చున్న కొయ్య దుంగ మీద గట్టిగా చేతులానించి నెమ్మదిగా లేచి నిలబడింది. “జార్జి... కిడ్ల కొడుకు జార్జి కాదంట్రా”

“ఓను, మలిజీ” అన్నాడు జార్జి.

“యేమైపోయావురా? ఎప్పుడూ ఇక్కడే తిరుగుతూ వుండేవాడివి.”

అయిదు సంవత్సరాలు అతనక్కడ లేదనే స్పృహ ఆమెకి లేదు ఆమె గొంతులో, మాటల్లో యేదో భూత్పరేని వెలితి...

“సముద్రం అవతల ఇంగ్లాండులో వున్నా. అక్కడ కోళ్ళకి తర్ఫీ దిచ్చాలే. మరి మా అమ్మ, మెజిల్ డా, పిల్లలు ఏరీ?” అనడిగాడు జార్జి.

ఆమె మొహం శూన్యంగా వుంది. యే ఉద్వేగమూ లేదు.

“ఒరే అబ్బాయ్! యిక్కడెవరూ లేర్రా. అంతా పోయారు. మాసా నేనూ మిగిలాం”

“ఎక్కడికి పోయారు, మలిజీ?”

దానినవాడ కింకా దిగువన విల్లో రోపువేపు చెయ్యెత్తి చూపిస్తూ “మి అమ్మ కిడ్లీ... అరుగో అక్కడ అడుగున పడుకునుంది...” అంది మలిజీ.

జార్జి గొంతులోంచి తెవ్వమని కేక చూసుకొచ్చింది. చెయ్యి అద్దం

పెట్టుకుని నోరు నొక్కుకున్నాడు.

“సారా కూడా అక్కడికే పోయింది... ముసిలి దొరసానమ్మా... పోయింది” జార్జి ఒక్క నిమిషం ఆగి. “టిల్డా. పిల్లలు!” అనడిగాడు.

“టిల్డానా?... ఔనోను.... చాలా మంచి పిల్ల! గంపెడు సంతానం!... మాసా వాళ్ళందరినీ ఎప్పుడో అమ్మేశాడుగా” అంది మలిజీ.

జార్జి కోపంతో వాణికిపోయాడు. “యే ఊరు? ఎవరికమ్మాడు?.... మాసా యేడి, మిస్ మలిజీ?”

ఆమె మేడకేసి తల తప్పింది. “ఇంకా నిదర లేచాడో లేదో! తాతంతా తాగి పడుకున్నాడు.”

జార్జి ఒక్క ఉదుటున వంటిల్లు దాటి హాలు గుండా పరిగెత్తి మాసా వామై పడగడి ముందు నిలబడి “మాసాలే” అని పొలికేక పెట్టాడు.

మాసాలే తలుపు తెరిచి తూల్తూ గుమ్మంలో నిలబడ్డాడు. జుట్లు రేగి పోయి, కళ్లు పీక్కుపోయి వికారంగా, శవాకారంగా వున్న మాసాని చూడగానే జార్జి కోపం ఎగిరిపోయింది.

“జార్జి!” మాసా తూల్తూ ముందుకొచ్చి జార్జి మొహంలోకి చూశాడు.

“జార్జి! తిరిగొచ్చావన్నమాట చాలా సంతోషం. ఎప్పుడో రావాల్సి ఉంది-యిన్నేళ్లు ఎక్కడున్నావ్?”

“లార్డు రస్సెల్” యిప్పటి కొదిలాను, మాసా. రిచ్ మాండ్లో ఓడ గి సగాసరి వొచ్చేశా” అన్నాడు జార్జి.

“జార్జి! వంటింట్లో కూర్చుందాం, పద” అంటూ మాసా అతన్ని బంజెయ్యి పట్టుకుని లాక్కుపోయాడు. “బేబులుకు అటూఇటూ వేసిన విరిగి యిన కుర్చీలమీద కూలబడ్డారు.

“లిజీ! నా గ్లాసెక్కడ?”

“వొస్తున్నా, మాసా!” మలిజీ రోపల్నుంచీ జవాబు చెప్పింది.

“మాసా, నా భార్య, పిల్లలు ఎక్కడ?”

“అబ్బాయ్, ముందు మందేసుకోనీ. మనం కలిసున్నప్పుడు యెప్పుడూ నీ తాగలేదుగా, నువ్వు ఓ గుటకేసుకో.”

మలిజీ గ్లాసులు తెచ్చి బల్లమీదపెట్టి రోపలికి వెళ్ళిపోయింది. ముసలి మై మందు గ్లాసుల్లోకి ఒంపాడు.

“పాపం, మీ అమ్మ పోయింది. వయసు ముదిరిపోయింది. మంచానపడి పోకుండా పోయింది. మనంగా సమాధి చేయించాను”

మాసాలే వొక్క గుక్కలో గ్లాసు భారీ చేశాడు.

“మాసా, నా టిల్డా, పిల్లల్ని అమ్మేశారని మిస్ మలిజీ చెప్పింది.”

"ఓనోయ్! తప్పలేదు. శని నా నెత్తికెక్కి తొక్కింది. అన్నీ అమ్మ శాను.... పొలం.... కోళ్ళు.... అన్నీ."

జార్జికి కోపం మిన్నంటింది. మాసాని దులిపి పారేద్దామనుకున్నాడు.

"అబ్బాయ్! నేనిప్పుడు దరిద్రుణ్ణి. యేది దొరికితే అది యేరుకుని నేను, లిజి కడుపు నింపుకుంటున్నాం. ఇది నాకేం కొత్త కాదులే. నేను దరిద్రుడుగా పుట్టాను" అన్నాడు మాసా దీనంగా.

"మాసా, తిరిగి రాగానే నన్ను విడుదల చేసేస్తానని వాగ్దానం చేసి నన్ను దూర దేశం పంపించేశారు, నా కుటుంబాన్ని కళ్ళలో పెట్టుకుని కాపాడతానన్నారు. నేను తిరిగొచ్చే సరికి నా భార్యని పిల్లల్ని అమ్మేశారు. మీరారోజు రాసిన కాగితం నా కిప్పుడు కానాలి. నా భార్య, పిల్లలు యెక్కడున్నారో చెప్పాలి" అన్నాడు జార్జి కోపంగా.

"యేవరి కమ్మేశానో చెప్పాననుకున్నానోయ్. ఆ పొగాకు ఆసామి పేరు ముర్రే, ఆయన పొలాలు అలమాన్స్ కొంటీలో రైల్వే దుకాణాల్ని అనుకుని పున్నాయ్."

మాసా సగం సీసా పూర్తిచేశాడు, ఏవేవో సంగతులు అవకుండా చెప్పుకు పోయాడు. జార్జి విడుదల పత్రం గురించి మాట దాటేశాడు. అతను మాసాని పూటగా తాగించాడు. తల ముందుకి వాలిపోయింది. "మాసా! మాసా!" అని పిల్చాడు జార్జి. మాసా స్పృహలో లేడు. జార్జి పిల్లి లాగా గదంతా తిరుగుతూ ఇనప్పిట్టై తాళం చెవుల కోసం సొరుగులన్నీ తెలికాడు. యెక్కడా కనిపించ లేదు. బైటికి పోయి పాత గొడ్డలి పట్టుకొచ్చాడు. ఒక్క వేటుతో తాళం విరిగి పడింది. సొరుగుల నిండా చిల్లర డబ్బులు, బిల్లులు, మడిచిన కాగితాలు... తనకా రోజు చూపించిన కాగితం చప్పున దొరికింది. వేగం మడిచి జెబులో పెట్టుకున్నాడు.

"యేం చేస్తున్నావురా, అబ్బాయ్!"

జార్జ్ ఉలిక్కి పడ్డాడు; పై ప్రాణాలు పైనే పోయాయి. జార్జికేసి తేలి పారచూస్తూ మిలిచీ నిలబడుంది.

"మిస్ మిలిచీ, నేను వేగం వెళ్ళిపోవాలి"

"అయితే, పో" అంది మిలిచీ

"మెజిల్లాని, పిల్లల్ని నువ్వడిగినట్లు చెప్తాను."

"అట్లాగే, జాగ్రత్త!..."

జార్జి మిలిచీని ప్రేమగా కావలించుకుని, గబగబా బైట పడ్డాడు. సమాధులకేసి విషాదంగా చూశాడు. గుర్రం విప్పి యెగిరెక్కి కూర్చుని వెనక్కి వెళ్ళాడు.

మెయిన్ రోడ్డుని అనుకుని బారుగా పాతిన కంచె పక్కన వాసన ఆకులు కోనుకుంటున్న ఇరీన్ గుర్రపు గిట్టల చప్పుడు విని తలెత్తి రోడ్డు మీదికి చూసింది. నురగలు కక్కుతున్న గుర్రం, తీవ్రంగా స్వారి చేస్తున్న రౌతు మెడలో ఆకుపచ్చ రుమాలు, తలమీద నల్లటి డర్బీ డోపీ, డోపీ పట్టిలో దూర్చిన రంగు యీర—ఇరీన్ యిచ్చే పోలుకుంది. వెర్రిగా చేతులూపుతూ “కోళ్ళ జార్జీ! కోళ్ళ జార్జీ!” అని గొంతు చించుకు అరిచింది. జార్జీ కంచె పక్కన గుర్రం ఆపి, “అమ్మాయ్! నిన్ను నేనెరుగా?” అన్నాడు చిరునవ్వు నవ్వుతూ.

“లేదండీ! మీరు నన్ను, నేను మిమ్మల్ని యిది వరకు చూశ్శేదు. టామ్, మెటిల్ డా మామీ, బావలు-అందరూ మీ గురించి చెప్పుకుంటున్నప్పుడు విని మీరెట్లా వుంటారో ఊహించుకున్నాను” అంది ఇరీన్.

జార్జీ ఆమెకేసి తేరిపాక చూస్తూ “నా టామా, నా మెటిల్ డానా?” అన్నాడు.

“ఔనండీ. మీ భార్య మెటిల్ డా; నా భర్త, నా బిడ్డ తండ్రి టామ్...” జార్జీకి అర్థమైపోయింది. “నీకు, టామ్ కు బిడ్డా?” ఇరీన్ నవ్వింది. పొట్ట నిమురుకుంటూ “ఇంకో నెలకి పుట్టబోయే బిడ్డ!” అంది పరవశంగా.

“ఓ లార్డ్! ఓ గాడ్!...నీ పేరేంటమ్మా?” అనడిగాడు జార్జీ అశ్చర్యంతో తలమునకలై పోతూ.

“ఇరీనండీ!” అంది.

బానిసవానికి దారి చూపించి, ఇరీన్ చేంవేపు ఉరికింది. కూలవేటు కూరంలో నిలబడి అందర్నీ కమ్మని కేకలేస్తూ చేతులూపుతూ బిగ్గరగా పిలిచింది. వర్జిల్, ఆష్ ఫర్డ్, లిటిల్ జార్జీ, జేమ్సు, లెవిస్, లిటిల్ కిస్టీ, లిస్టీనూ-అంతా చేలో పొగాకు మొక్కలు నాటుతున్నారు. లిటిల్ కంగాడుగా లగెత్తు కొచ్చాడు. నాన్నొచ్చిన కలుకు విని ఒంటి మీద గుడ్డలాడి పోకుంటూ చేలోకి పరుగెత్తాడు. వజ్రాల్లో అందరూ చేతుల్లో పని వొదిలేసి రొప్పుతూ రోజుతూ బానిసవానికి పరుగెత్తుకొచ్చారు. కమ్మరి కొలిమి వొదిలేసి టామ్ పరుగెత్తు కొచ్చాడు. మాసా వందొంట్లోంచి మెటిల్ డా పురికొచ్చింది. అందరూ లొడుగు

సంటూ జార్జి మీద పడి కౌగలించుకున్నారు, ముద్దులు పెట్టుకున్నారు. వాళ్ళంతా చూపించిన ప్రేమకి, అభిమానానికి జార్జి చలించిపోయాడు.

“ఈ సంతోష సమయంలో ఒక విషాద వార్త చెప్పాలి. మీ నానమ్మ కిడ్నీ చనిపోయింది. సారా చనిపోయింది. మిస్లే పోయింది.”

అంతా బావురుమని యెద్దెళాడు. మునిమనవళ్ళని, మనవరాళ్ళని చూడకుండానే రాలి పోయింది. కొడుకు తిరిగొస్తాడని కళ్ళల్లో వత్తులేసుకుని ఎదురు తెన్నులు చూసి బరువు గుండెతో కన్ను మూసింది. కొడుకు, కోడలు, మనవళ్ళు, మనవరాళ్ళు అందరూ వుండి ఎవ్వరూ లేకుండానే ముదిమితో వేదనతో బానిస బ్రతుకు చాలించింది.

రాత్రి భోజనాలయ్యాక అందరూ పోగుబడి కూర్చున్నారు. జార్జి సంతోషంతో అందరికీ తన విడుదల కాగితం చూపించాడు. ఇంగ్లండు విశేషాలు చెప్పుకుపోయాడు.

“నాకెంత ఘనంగా వీడ్కోలిచ్చారా! రెండు పెద్దల జనం నాతో పాటు సౌతాంప్టన్ దాకా వచ్చారు. అనొక పెద్ద ఓడ రేవు. మాసా రస్సెల్ నాకన్ని యేర్పాట్లా చేశాడు. బోలెడు వచ్చిచ్చాడు. ఓడలో న్యూయార్క్ వచ్చాను.”

“న్యూయార్క్!...” లిటిల్ కిడ్డీ ఆనందంతో అరిచింది.

“న్యూయార్క్లో దిగి గది అద్దెకు తీసుకున్నాను. స్వతంత్రంగా బతుకుతున్న నిగ్గవందల్లో మాట్లాడాను....

చాలా పొద్దు పోయింది దాకా కబుర్లు నడిచాయి. అది ఏప్రిల్ నెం జులైరాదని పని రోజులు. ఉదయం పెంచరాక లేవాలని గుర్తొచ్చి అంతా పక్కల మీదికి చేరారు. ప్రయాణంలో అలిసిపోయిన జార్జి మాట్లాడ్తూ మాట్లాడ్తూనే నిద్రలోకి జారాడు.

తెల్లవారి అందరూ పనుల్లోకి వెళ్ళిపోయారు. కోళ్ళజార్జి యిప్పుడు స్వతంత్రుడు. మాసాల పొలాల మీద బానిస చాకిరీ చేసే అవసరం లేదు. కాని, పూరికే కూర్చుంటే పొద్దుపోవటం లేదు. కాసేపు పొలాల కేసి తిరిగొస్తున్నాడు. కాసేపు టామ్ కమ్మరి కొలిమి ముందు కూర్చుంటున్నాడు. తల మీద నల్లటి చర్మి చోపీ మెడలో ఆకుపచ్చ చుమాలుతో ఆతన్ని చూడగానే నిగ్గరకి గుండెల్లో గడపుడుతుంది. తెళ్ళ వాళ్ళు తక్కువ మాటలు కట్టి పెడ్తారు. ఆతని కేసి అనుమానంగా, భయంగా చూస్తారు. మాసా ముర్రే కమ్మరి చుకాణం కేసి రాబోయే వాడల్లా జార్జిని చూసి వెనక్కి వెళ్ళిపోతాడు.

వర్రిల్ కొడుకు ఉరయా తాతకు రోడయ్యాడు.

“తాతయ్యవా నువ్వు”

“ఓ. నీ పేరేంటో చెప్పు.”

“ఉరయా, తాతయ్యా! నువ్వెక్కడ పనిచేస్తావ్?”

“ఆ మాట అడగమని నీకు ఎవరు చెప్పారా?”

“ఎవరూ చెప్పలే, నేనే అడిగా.”

జార్జికి మనవడి మాట మీద నమ్మకం కలిగింది.

“ఎక్కడా పనిచెయ్యను. నేను స్వతంత్రుణ్ణి!”

“అంటే యేంటి తాతయ్యా?”

వేరెడు వెధవ తనని నింబెట్టి ప్రశ్నలడుగుతోంటే జార్జికి మొదట బిరాకు పుట్టింది. కాని, వాన్ని గురించి మెటిల్లా చెప్పిన సంగతులు గుర్తు తెచ్చుకున్నాడు; “చిన్నప్పట్నుంచీ వాడు యేవిటోగా వుంటున్నాడు. జార్జి కలలో యేవో జబ్బున్నట్టుగా వుంటాడు” జార్జి ఉరయా మొహంలోకి చూశాడు. వాడి కళ్లు తన కళ్ళతో పెనవేసుకు పోయాయి.

“చెప్పు, తాతయ్యా!”

“అంటే నేను ఎవరికిందా లేను. ఎవ్వరూ నన్ను కొనేసుకుని సొంతం చేసుకోలేరు.”

వాడికి అర్థమైనట్లు లేదు. జార్జి వెంటనే మాట మార్చాడు.

“ఒరేయ్, మీ నాన్న గాని అమ్మగానీ నువ్వెక్కణ్ణుంచీ వచ్చావో వచ్చినా చెప్పారంట్రా?” అనడిగాడు జార్జి.

“ఎక్కణ్ణుంచీ వచ్చాను?” అనడిగాడు ఉరయా.

జార్జి మనవణ్ణి ఒక్కో కూర్చోబెట్టుకుని కుంటాకింటే నుంచి తన దాకా వాడు తరాల కథ చెప్పాడు.

మరుసటి సోమవారం జార్జి టాంతో కలిసి పట్నం వెళ్ళాడు. టాం నకి కావల్సిన సామగ్రి గ్రాహం టౌన్లో కొంటాడు. పొద్దుబోక జార్జ్ కొడు తో పాటు టానుకొచ్చి టాం వెళ్ళిన దుకాణానికల్లా అతని వెంట వెళ్ళాడు. కాజాలన్నీ తిరిగి, చిట్టచివరికి జె.డి. కేట్సు పీడ్ స్టోరుకి వెళ్ళారు. కేట్సు కప్పడు ఆ కౌంటీకి షేరీఫు.

స్టోరులో కొద్దిమంది తెల్ల భాతదాల్లున్నారు. టామ్ ఎంత సేపు నింబడ్డా వున్న అతనివంక కన్నెత్తి చూశ్లేదు. జార్జికి లోపల మండి పోతోంది. టామ్ నంగా జైటికి వెళ్ళిపోతోతుండగా “యేయ్, వాయ్! ఓగ్గాసు నీళ్లు పించివ్వరా” అన్నాడు కేట్సు బకెట్ చూపిస్తూ.

కేట్సు టామ్ మొహంలోకి వెకసక్కింగా, అసహ్యంగా చూశాడు. టామ్ నిర్వికారంగా బకెట్లో నీళ్లు ముంచి గ్లాసు కేట్సుకిచ్చాడు. ఒక్క

గుక్కలో తాగేసి, "ఈ యింకోగ్గాను" అన్నాడు. అతని చూపులు జార్జి మొహంమీద గద్ద కట్టుకు పోయాయి. అనవసరపు రభసకి అవకాశం యివ్వకుండా జార్జి జేబులోంచి తన స్వేచ్ఛాపత్రం తీసి చూపెట్టాడు.

"మా కౌంటీలో యేం చేస్తున్నావ్?" అనడిగాడు కేట్లు.

టామ్ జవాబు చెప్పాడు.

"మిష్టర్ ముర్రేకు యీ రాష్ట్రం చట్టాలు దాగా తెలిసివుండాలే!..."

అన్నాడు జార్జి వంక తిరిగి.

ఆ మాటల్లో భావం అర్థంకాక జార్జి, టామ్ చూసంగా వుండిపోయాడు. కేట్లు మొహంలో ముందు కనిపించిన కాశిన్యం మాయమైంది.

"దాయ్, నువ్వు వెళ్ళగానే మిష్టర్ ముర్రేతో నేను రేపు వొస్తున్నానని చెప్పు" అన్నాడు కేట్లు.

మర్రోజు సాయంత్రం మాజీ పెరేపు కేట్లు మాసా ముర్రే ఇంకాకాచి విచ్చేశాడు. ఓ అరగంట సేపుండి తిరిగి వెళ్ళిపోయాడు. అతను వెళ్ళిపోయార మాసా ముర్రే దగ్గర్నుంచి జార్జికి కబురొచ్చింది. జార్జి మెదలో రుమాలు సద్దు కుని, తలమీద బోపీ సవరించుకొని మాసా ఇంకాకాచేపు పెద్దపెద్ద అంగలు వేశాడు. మాసా ముందు వరండాలో నిలబడున్నాడు. జార్జిమెట్టు దగ్గర నిలబడి పోయాడు."

"జార్జీ! నీ కుటుంబం నాకు ఎంతో సేవ చేసింది. నన్ను, నా భార్యని ఎంతో సంతోషపెట్టారు"

"యస్సర్. వాళ్ళు కూడా మీ గురించి గొప్పగా చెప్పుకుంటారు."

"జార్జీ! ఆసలు విషయానికొస్తాను. నిన్న మిష్టర్ కేట్లు యిక్కడికి వచ్చి వెళ్ళిన సంగతి నీకు తెలుసు. ఉత్తర కెరోలినా చట్టం ప్రకారం స్వతం త్రులైన నిగ్గర్లు యీ రాష్ట్రంలో అరవై రోజులు మించి వుండకూడదు. వుంటే తిరిగి వానిసలుగా మార్చబడ్డారు."

జార్జి మాసా ముర్రే తేసి అయోమయంగా చూశాడు. నోటెంట మాట రాలేదు.

"జార్జీ! నీకిది న్యాయంగా కనపడదని నాకు తెలుసు."

"మాసా ముర్రే, మీకు న్యాయంగా తోస్తుందా!"

"లేదు, కాని చట్టం చట్టమే. నీ కిక్కడ వుండి పోవాలనిపిస్తే నేనుకొనే స్తాను. నిన్ను మర్యాదగా చూస్తానని మాట యిస్తున్నా" అన్నాడు మాసాముర్రే.

ఆ రాత్రి జార్జి, మెటిల్లా ఒకే రగ్గు కింద పరస్పరం చేతులు నొక్కుకుంటూ పైకప్పుతేసి చూస్తూ కాస్సేపు మౌనంగా గడిపాడు "చిల్లా! వుండి పోవటం కన్నా వేరేమార్గం కనిపించటంలేదు" అన్నాడు జార్జి విషాదంగా.

‘వొద్దు, జార్జీ! మా అందర్లో బానిస చెర విడిపించుకున్నవాడివి నువ్వొక్కడివే. నువ్వు స్వేచ్ఛగా వుండాలి. మళ్ళీ బానిసగా మారలేవు’ అంది మెటిల్లా ఆవేశంగా.

జార్జీకి యేడుపు అగలేదు. అతన్నోపాటు మెటిల్లా కూడా యెడ్చింది. రెండు రోజుల తరవాత ఓ రాత్రి జార్జీ టామ్తో, ఇరీన్తో కలిసి భోజనం చేశాడు. సంభాషణ రెండు వారాల్లోపు పుట్టబోయే బిడ్డ మీదికి వుళ్ళింది. జార్జీ మొహం గంభీరంగా వుంది.

“బిడ్డకి తరతరాల మన కుటుంబం గురించి తప్పకుండా చెప్పాలి. సర్దుంచుకోండి” అన్నాడు జార్జీ ఆజ్ఞాపిస్తున్నట్లుగా.

“నాన్నా, నా పిల్లలెవరూ మన కథ తెలవకుండా పెరిగి పెద్దవరు” అన్నాడు టామ్ బలవంతంగా చిరునవ్వు తెచ్చుకుని.

కొద్దిసేపు ముగ్గురూ నిశబ్దంగా కూర్చున్నారు.

“మీ అమ్మ, నేను నా గడుపు రోజులు లెక్క పెడుతున్నాం. చట్ట బాధ్య నేనింకా నలభై రోజులుండొచ్చు. తరవాత వెళ్ళొచ్చులే అని వాయిదాలు చెప్పుటంలో అర్థం లేదు.”

జార్జీ చివాల్సు కుర్చీలోంచి లేచాడు. టామ్ని, ఇరీన్ని గట్టిగా గుండెలకి హత్తుకున్నాడు.

“నేను తప్పక తిరిగొస్తాను, ఒకరి నొకర్ని కనిపెట్టుకుని వుండండి.” తలుపు తెరుచుకుని జార్జీ చరచకా బైట చీకట్లో కలిసిపోయాడు.

51

1860, నవంబరు.

కమ్మరి కొలిమి కట్టెసి టామ్ ఒడుపుగా రాళ్ళీడ్చుకుంటూ సొకక తిరి చ్చాడు. ఇరీన్ తన ఆరు నెలల మెరియాని ఒళ్ళో కూర్చో పెట్టుకుని పాలి ంది. పాపని ఐదుకోబెట్టి ఇరీన్ బోషనం వడ్డించింది. ఇద్దరూ మౌనంగా షనం ముగించారు. చెంటనే పెటిలా క్యాబిన్ వేపు బైల్దేరారు. రాత్రి షనాలు కాగానే ఆ కుటుంబంలో యావన్నండీ అక్కడ చేరి పిచ్చాపాటి షర్చటించుకోటం ఆనవాయితీ.

టామ్ కమ్మరి దుకాణంలో తెల్లవాళ్ళ ముచ్చట్లతో సంభాషణ రంధమైంది.

"మానా లింకన్ ని తెల్లవాళ్ళంతా తెగ చిట్టి పోస్తున్నాడు. దానిసత్వం వుండకూడదని వాదించే మనిషి అమెరికాకు ప్రెసిడెంటు అయ్యాడని దక్షిణాది తెల్లవాళ్ళందరికీ కడుపు మంటగా వుంది" అన్నాడు టామ్.

"దక్షిణాదికి ఉత్తరాదికి మధ్య పెద్ద గొడవ లేదేమోనని మానా ముర్రే భార్యతో చెప్తుంటే నేనూ విన్నాను" అంది మెడీల్లా.

"బాలా మంది తెల్లవాళ్ళు దానిసత్వానికి వ్యతిరేకంగా వున్నారట. దానిసలనే వాళ్ళ వుండని మంగి రోజు తప్పకుండా రావచ్చు" అని టామ్ ఆశాభావం వ్యక్తం చేశాడు.

అప్పట్లో పెదవి విరిచాడు. "మనం బ్రతికుండగా చూడం" అన్నాడు. వర్జీల్ ఇరీన్ జుక్లో పడుకున్న పాపలేసి చూపిస్తూ, "బహుశా మేరియా చూడొచ్చు" అన్నాడు.

"నాకు నమ్మకం లేదు. దానిసల్ని అమ్ముకుంటే వేలకి వేలు దబ్బి న్నుంది పైసా ఖర్చు లేకుండా పొద్దస్తమానం ఎదుల్లాగా చాకిరి చేయించు కోవచ్చు. అటువంటి అవకాశాన్ని తెల్లవాళ్ళు వోచులుకుంటారా?" అంది ఇరీన్.

"కాని యీ పద్ధతికి వ్యతిరేకంగా వున్నవాళ్ళ సంఖ్యే ఎక్కువగా వుంది" అన్నాడు టామ్.

"మనం పని చేసే యీ రాష్ట్రంలో వాళ్ళు లేరుగదా" అన్నాడు వర్జీల్.

అబ్రహం లింకన్ అమెరికా అధ్యక్షుడుగా ఎన్నికయ్యాక అక్షలాది గిర్ల గుడిసెల్లో యిదే చర్చ పడేపడే సాగింది. తెల్లవాళ్ళు బంగళాల్లో ఉత్తరాది తెల్లవాళ్ళ మీద ఉక్రోషం, కసి పెరిగింది. దానిసత్వానికి వ్యతిరేకులైన ఉత్తరాది తెల్లవాళ్ళకి "యాంకి" అని పేరు పెట్టారు.

క్రిస్మస్ వెళ్ళిపోయింది. కొత్తసంవత్సరం వచ్చింది, వెళ్ళింది. ప్రతి సంవత్సరం జరిగినట్లుగా ఆ యేడు యే వేడుకలూ లేవు. సరదాగా ఉల్లాసంగా గడవాల్సిన జనవరి ఒకటి సంతాప దినంగా గడవిపోయింది. మిసిసిప్పీ, ఫ్లోరిడా, అండామా జార్జియా, లూసియానా రాష్ట్రాలు అమెరికాసంయుక్త రాష్ట్రాల నుంచీ విడిపోయాయి. వీ బవరీలో టెక్సాస్ కూడా బైటి కొచ్చేసింది. దక్షిణ రాష్ట్రాల సమాఖ్య యేర్పాటయింది. జెఫర్సన్ డేవిస్ అనే ఆయన ఆ సమాఖ్యకి అధ్యక్షుడుగా ఎన్నికయ్యాడు.

మార్చిలో అబ్రహం లింకన్ ప్రమాణ స్వీకారం చేశాడు. ఆ రోజే మాండ్ గోమరి నగరంలో దక్షిణ రాష్ట్రాల సమాఖ్య పతాకం రెపరెపలాడింది. ఉత్తర దక్షిణ తెరోలినా రాష్ట్రాలు కేంద్రం నుంచీ బైటకొచ్చేలా.

దక్షిణాది రాష్ట్రాల్లో వేలాది తెల్లవాళ్ళు సైన్యంలో చేరారు. బచ్చి

సమీకరణ ఉద్భవంగా సాగింది. ఉత్తరాదికి దక్షిణాదికి మధ్య యుద్ధం ప్రారంభమైంది. టామ్ కి రెండో కూతురు పుట్టింది. ఎలెన్ అని ఆ పిల్లకి నామకరణం చేశారు.

యుద్ధం ముమ్మరంగా సాగుతోంది. 1861వ సంవత్సరాంతానికి ఒక్క అలబామా కోంటీ నుంచే పన్నెండు కంపెనీల సైన్యం యుద్ధరంగానికి తరలిపోయింది. యుద్ధసేవ టామ్ కూకా రప్పలేదు. ఆశ్చర్య దళానికి చెందిన గుర్రాలకి టామ్ నాదాలు కొట్టి వచ్చాడు. అక్కడ పనిచేస్తున్నప్పుడు ఓ రోజు రాత్రి టామ్ మీద దొంగతనం నేరం మోపి భుజాల మీద కొరడాల్తో కొట్టారు. అతని మనస్సు గాయపడింది. వెగింది ఫారంకి తిరిగి వచ్చేశాడు. 1862 వసంతంలో మూడవ కూతురు పుట్టింది. ఆ సమయంలోనే మాసా ముర్రే ఫారంలో జార్జి జాన్సన్ అనే చీవ తెల్ల కుర్రవాడు వోర్సిలుగా ప్రవేశించాడు. తెల్లవాడైనా అతడు నల్లవాళ్ళ హృదయాల్ని దోచేశాడు. అతని భార్య మార్తా నిండు చూలాలుగా ఆ ఫారంలో ఆడుగు పెట్టింది. ఆ తరవాత రెండు వారాలకే ఆమెకి నొప్పులు ప్రారంభమయ్యాయి. మెట్టిల్లా, ఇరీన్లు ఒక రాత్రంతా ఆమెతో పాటు జాగారం చేశారు. తెల్లవారి తల్లి గర్భంలోంచి శిశువు భూమ్మీద పడింది. కేరేమని అరవలేదు. కళ్ళు తెరవలేదు.

1863 కొత్త సంవత్సరం ప్రవేశించింది. బానిసలందరికీ స్వేచ్ఛ ప్రదానం చేస్తూ అబ్రహం లింకన్ ప్రకటించాడు. బానిసవాదాల్లో అంతులేని కోలాహలం చెలరేగింది. ఉత్సాహంతో ఉద్వేగంతో పని పిల్లల దగ్గర్నుంచి వంశ ముడుగుళ్ళ దాకా అంతా నాట్యం చేశారు. కాని యుద్ధం ఎంతా ప్రజ్వరిల్లుతూనే వుంది. 1865 ఏప్రిల్ నాటికి దక్షిణాది సైన్యాలు చిత్తుగా వోడిపోయాయి. గడిచాది సేనాధ్యక్షుడు జనరల్ రీ లాంగ్ పోయినట్లు ప్రకటించాడు.

బానిసవాదలో ఉత్సాహం వరదైంది. నల్లవాళ్ళంతా పాకల్లోంచి బైటి కొచ్చి వందల సంఖ్యలో రోడ్డు మీద గుమిగూడారు. "ఇన్నాళ్ళకి స్వతంత్రం వచ్చింది. థాంక్ గాడ్!" అని మెట్టిల్లా ఆనందంతో కేకలు పెట్టింది.

ఆ తరవాత కొద్ది రోజులకే పిడుగులాంటి వార్త పైన పడింది. నల్లవాళ్ళ గుండెలు స్తంభింది పోయాయి. అబ్రహం లింకన్ హత్య కావించబడ్డాడు. "దుర్మార్గులు....." అనరిచింది మెట్టిల్లా. కొడుకులు, కోడళ్ళు, మనవలు, మనవరాళ్ళు అందరూ ఆమె చుట్టూ చేరి ఘోరంగా విలపించారు.

మే నెలలో ఓ రోజు మాసా ముర్రే తన బానిసల నందరినీ ఎంటి ముందు సమావేశ పర్చాడు. మాసా మొహంలో కత్తివాటును నెత్తురు

చక్కలేదు. మిసెస్ ముర్రే యేడ్చి యేడ్చి మొహం పుబ్బి పోయింది. ముర్రే తన చేతుల్లో పట్టుకున్న కాగితం మరత నిప్పి చదివి వినిపించాడు.

“మాలాగే మీరంతా స్వతంత్ర పౌరులు. ఇక్కడ పుండదల్చుకున్న వాళ్ళు నిరభ్యంతరంగా వుండిపోవచ్చు. మీ పనికి కూలి ముట్టజెప్తాను” అన్నాడు ముర్రే.

నల్లవాళ్ళ ఒక్కొక్కడి ఎగిరి గంతులు వేశారు, నాట్యాలు చెశారు, పాటలు పాడారు, ప్రార్థనలు చేశారు. ఎనమిదేళ్ళ ఉరయా “స్వతంత్రం! స్వతంత్రం!” అంటూ కేకలు పెట్టుకుంటూ పెరట్లోకి లగెత్తాడు. పండుల దొడ్లో నిలబడి “యేయ్, ముసలి పండులూ! ఇక గురుగురుమని అరవ నూకండి; మీకూ స్వతంత్ర మొచ్చిందే” అని చప్పట్లు చరిచాడు.

ఆ రాత్రి మెజిల్లా వీడ్డా పాపా యావన్నంటి సమావేశమయ్యారు. ఎంతో కాలంగా ఎదురు చూసిన స్వతంత్రం లభించింది. “స్వతంత్రం మనకి కూడా నీళ్ళూ పెట్టదు. మనం కూడా నూదూ సంపాదుంచుకోటానికి యేం చెయ్యాలో తేల్చుకోటానికి అది మనకి అవకాశం ఇచ్చింది” అన్నాడు టామ్.

యేం చెయ్యాలో? సొంత భూముల్లేవు. సొమ్ములేదు. స్వతంత్రంగా జీవనం చెయ్యటానికి అవసరమైన సాధన సంపత్తి లేదు. శ్రమ చెయ్యటానికి శరీరం మాత్రం వుంది.

అందరూ తలా కొంచెం తాలు చీసుకుని భూములు పండించుకోమని ముర్రే మెజిల్డా ద్వారా కబురంపించాడు. పండిన పంట చెరి సగం. మెజిల్డా క్యాబిన్లో తర్జన భర్జనలు జరిగాయి. ఎక్కడికో ఒక చోటికి వెళ్ళి పోవామని చాలామంది ఉబలాట పడ్డారు.

“ఎక్కడున్నా ఈ కుటుంబం కలిసే వుండాలి. మీలో కొందరు వెళ్ళి దోదాం వెళ్ళిపోదాం అని అరుస్తున్నారు గదా. మీ నాన్న తిరిగొచ్చి మనం ఇక్కడ లేకపోతే ఎక్కడని మనకోసం వెతుకులాడతాడు?” అని మెజిల్డా గద్దించింది.

అందరూ నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నారు. టామ్ లేచి, “యిప్పుడు మన దగ్గర యేదీ లేదు కనక మనం యీ ఛారం విడిచిపెట్టి వెళ్ళలేని పరిస్థితిలో వున్నాం. కొంత డబ్బూ, దస్కం కూడ దెట్టుకుని రెడీగా వున్న రోజున వేరే చోటికి వెళ్ళే వాళ్ళలో నేను ముందుంటాను” అన్నాడు. ఆ మాట అందరికీ నచ్చింది. లేచి, ఎవరి పాకల్లోకి వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు.

వారం రోజుల్లో ఎవరి వాటా వాళ్ళ విడగొట్టుకున్నారు. ఓ ఉరయా టామ్ తన అన్నలకి తమ్ముళ్ళకి చేరో కాస్త సాయం చేదామని చైల్డ్రేరాడు. కొంచె పక్కనే నడుస్తూ రోడ్డు మీదికి దృష్టి మళ్ళించిన టామ్కి మాడీ షెరీవు

మాచీ మేజరు కేట్సు చిరిగిపోయిన మూనిఫారంలో కుంటుతూ నడుస్తున్న గుర్రం మీద ఒంటరిగా వస్తూ కనిపించాడు. అనాడు గ్రాహం టాన్లో తండ్రితో పాటు తను ఫీడ్ స్టోరులోకి వెళ్ళినప్పుడు అతను చేసిన అవమానం గుర్తొచ్చింది.

“యేయ్, నిగ్గర్! మంచిసిట్ల తెచ్చి పెట్టరా!” అన్నాడు కేట్సు దాష్టికంగా.

టామ్ అతని మొహం కేసి వాడిగా చూశాడు. నీళ్ళలోటా అందివ్వ బోతూ, “మిస్టర్ కేట్సు, రోజులు మారాయి. దప్పికతో ఉన్నావని నీళ్ళు స్తున్నాను. గుర్తుంచుకో!” అన్నాడు టామ్.

కేట్సు నీళ్ళుతాగి, “యింకో లోటా పట్రా, నిగ్గర్?” అన్నాడు.

టామ్ లోటాని బకెట్ లోకి విసిరేసి, వెనక్కి తిరిగి చూడ కుండా విసురుగా ముందుకు నడిచాడు.

నాలుగైదునిముషాలు గడిచాయో లేదో మరో రోతు ప్రత్యక్షమయ్యాడు. నరిగి ముదతలు పడిపోయిన నల్ల దర్బీ టోపీ-వెలిసిపోయిన ఆకుపచ్చ రుమాలు చూడగానే చేలో పనిచేస్తున్న వాళ్ళంతా మూక ఉమ్మడిగా దానిని వాడరి పరుగులుతీస్తూ వచ్చారు. “అమ్మా, నాన్నోచ్చాడు... నాన్నోచ్చాడు” — మెటిల్ డా పాకముందు కేకలు పెట్టారు. తండ్రిని గుర్రం మీంచి దిగనీకుండా భుజాల మీద ఎక్కించుకుని లోపలికి మోసుకుపోయారు. మెటిల్ డా ఉద్యేగంతో యేడ్చేసింది.

“అబ్బాయిలూ! మనమంతా యిక్కణ్ణుంచి మకాం ఎల్లైయ బోతున్నాం” అన్నాడు కోళ్ళజార్జి కొడుకుల్లో.

అందరూ ఆశ్చర్యంగా జార్జి కేసి చూశారు.

“బెన్నెసీలో మనందరికీ కలిపి ఒక సుక్షేత్రం చూసొచ్చాను. అక్కడున్న తెల్లవాళ్ళంతా మన కోసం ఎదురు చూస్తున్నారు. కొత్తగా వెలిసే ఆ బస్తీకి మన వొంతు సాయం మనమూ చేదాం” అన్నాడు జార్జి.

చీమ చిటుక్కుమనే నిశ్శబ్దంలో అందరూ నోళ్ళు వెళ్ళబెట్టి కళ్ళప్ప గింది విన్నారు.

“బ్రహ్మాండమైన నల్లనేల. పండి తోకని నాటితే పండి మొలుస్తుంది. యేవనుకున్నారో!... పుచ్చకాయలైతే పిచ్చకాయ కాస్తాయసుకోండి. ముదిరీ, ముగ్గి వాటంతటవే రంగురంగు చిచ్చుబుడ్లు వెలిగినట్టు పగిలిపోతాయ్...”

కోళ్ళజార్జిని పూర్తి చెయ్యనీకుండానే, అందరూ తలోదిక్కుకి పరుగెత్తారు. ఆ వార్త మిగతా నల్లవాళ్ళ చెవిని వెయ్యకపోతే వాళ్ళకి కడుపుబ్బిపోతుంది. కనపడ్డ వాడికల్లా గర్వంగా ఆ కబుర్లన్నీ వినిపించావు.

పత్తి, పొగాకు రవాణా చేసే బళ్ళకి టామ్ మాపులు చేర్పులు చేసి పెద్ద గూడు బళ్ల తయారు చెయ్యటానికి పూనుకున్నాడు. చుట్టూ పక్కల

దొరల భూముల మీద అప్పుటి చాకా చాకిరీ చేసిన అనేక మంది నల్లవాళ్ళు తామూ వొచ్చేస్తామని మొండికెత్తారు. తెల్ల వోరీలు జార్జి జాన్సన్ తనూ వొస్తానని నెత్తిమీద కూర్చున్నాడు. మొత్తం ఇరవై తొమ్మిది గూడు బళ్ళ చాచుతీరి ఓ వేకువ జామున ముర్రే పొరం నుంచీ బైల్దేరాయి.

బళ్ళకి ముందు అగ్రగామిగా జార్జి తన గుర్రం నడిపించాడు. అతని వెనక మొట్టమొదటి బండిలో టామ్, ఇరీన్ కూర్చున్నారు. రెండవ బండిలో టామ్ పిల్లలంతా కూర్చున్నారు. టామ్ ఆఖరి కూతురు సెంటియా రెండేళ్ళ పిల్ల. చిట్టచివరి బండిలో జార్జిజాన్సన్, అతని భార్య మార్తా కూర్చున్నారు. ఆనందోత్సవాల మధ్య ప్రయాణం మొదలైంది.

52

“ఇదేనా నువ్వు చెప్పిన జీవగడ్డ?” అనడిగాడు టామ్.

“మనం కలలు కన్ననా యిదేనా?” అనడిగింది మెడీల్లా.

“పండులు మొలిచేది, పుచ్చకాయలు పిచ్చికాపు కాసేది యిక్కడేనా?”

అనడిగారెందరు.

జార్జి గుర్రం మీంచి కిందికి దూకాడు. బళ్ళ ఆగిపోయాయి.

• “ఇదే మన కొత్త ఊరు. ఇక్కడి షుమారువందపైచిలుకు తెల్లవాళ్ళున్నారు. మనమంతా కూడా కలిస్తే జనాభా రెట్టింపవుతుంది. పెరిగి పెద్దదవ్వోయే కొత్త నగరానికి మనం మొదటి అంతస్తు” అన్నాడు జార్జి.

జీవగల గడ్డ. ఒక్కొక్క కుటుంబానికి ముప్పయి ఎకరాల చాట వచ్చింది. మరోజా ఉదయం నుంచే అందరూ నడుం వంచారు. మొదళ్ళ దుబ్బులు పెకలించారు. చాళ్ళ దున్నారు. పత్తి మొక్కజొన్న పైర్లు వేశారు కూరగాయతోటలు నాటారు. పూల మళ్ళు వేశారు. మొదలు నరికిన మానుల్ని పలకలుగా కోశారు. ఇళ్ళ కట్టారు. టామ్ కమ్మరి కొలిమి పెట్టాడు. నిర్జనం వున్న ప్రాంతం జనంతో కలకలలాడింది. 1874లో మెడీల్లా ఆద్యత్యం చర్చి తయారైంది.

మొట్టమొదటి ఆదివారం చర్చి కిటకిటలాడింది. చుట్టూ పక్కల యిం మెళ్ళ నుంచీ ప్రతి నల్ల మనిషీ చర్చికి హాజరయ్యాడు. రివరెండ్ సైల ఫోన్సింగ్ కంభీరంగా క్రైస్తవ ధర్మ ప్రసంగం చేశాడు. మెడీల్లా కళ్ళలో ఆనంద భాషాలు ఉబికి అంతా అలికినట్టుగా కనపడింది.

“జార్జ్, యీ రోజుని నేను మర్చిపోలేను. నువ్వు, టర్ని హోమ్ పెట్టుకుని పెళ్ళి చేసుకోమని అడగడానికొచ్చిన రోజు అగాయతు యిప్పుటికి చాలా యేళ్ళు గడిచిపోయాయి. మన కుటుంబం తామర తంపకగా పెరిగింది. ఆ భగవంతుడు మనందర్ని ఒక్కచోట కలిపి వుంచాడు. ఇంత సంతోషంతో కూడా నాకొక్కటే విచారం. కిట్టి మామి కూడా యీ రోజు మన మధ్య తిరుగుతూ వుండుంటే ఎంత నిండుగా వుండేది!” అంది మెటిల్డా.

“అమ్మ పై నుంచీ అంతా చూస్తూనే వుంది” అన్నాడు జార్జి అప్రతులు నిండిన కళ్ళతో.

ముర్రే ఫారం నుంచి తరలి వచ్చే నాటికి టామ్ ఆఖరి టాటును సింటియా రెండేళ్ళ పాప. ఇప్పుడు హైస్కూలు చదువు పూర్తిచేసింది.

మెటిల్డా కన్ను మూసింది. జార్జికి యేడుపు రాలేదు. కన్నీళ్లు కార్చలేదు. గుండె పగిలి పోయినట్టు కొయ్యవారి పోయాడు. కళ్ళలో టీవకక చెను. చనిపోయే దాకా అతను నవ్వివట్టు చూసిన వాళ్ళు లేరు. ఆమెతో పాటు అతని గుండెల్లో అర్థతా పోయింది. టీవచ్చవంలా బ్రతికి 1890 శతాబ్దంలో చరిత్రామకుంటూ నిప్పు గూడు మీదికి ఒరిగి ఒళ్లు కారిపోయి, దుర్మరణం పొందయాడు.

అతని అంతిమ యాత్రలో ఆ పరగడాలో వున్న ప్రతి సల్లవాడూ పాల్గొన్నాడు. అతని కొడుకులు, కోడళ్లు, మనవలు, మనవరాళ్ళు, ముప్ప మనవరాళ్లు— యావన్మండి ఆశ్చర్యకర నయనాంతో అంతిమ వీడ్కోలు చెప్పారు.

సింటియాకి విల్ వామర్ తో 1893లో వివాహమైంది. 1895లో చాళ్ళకి బెర్రా జార్జి పుట్టింది. బారసాల రోజు సింటియా తన బంధు వర్గా స్సంతా ఆహ్వానించి, అందరి సమక్షంలో కూతుర్ని ఒక్కో కూర్చోబెట్టుకుని కుంటూ కిందే నువ్వు టామ్ దాకా నాలుగు తరాల కుటుంబ చరిత్ర చెప్పింది. సింటియాకు తన పూర్వీకుల స్మృతి పరంపర పట్ల గల భక్తిని ఆమె భర్త విల్ వామర్ చాలా గౌరవించాడు.

బెర్రా జార్జి చిన్నతనంలోనే సంగీతంలో గొప్ప ప్రజ్ఞ ప్రదర్శించింది. విల్ వామర్ మెంపిస్ నుంచి సంగీత గురువుని పిలిపించి బెర్రాకు పియానో నేర్పించాడు. 1909 జూన్ లో ఎనిమిదో తరగతి పూర్తి చేసింది. రెండు సంవత్సరాలు కాలేజీలో చదివింది. తరువాత దగ్గర్లో వున్న ఓ స్కూల్లో టీచర్ పాదా యనిగా చేరింది. 1920 అలెగ్జాండర్ హీలితో వివాహమైంది. ఆ వివాహానికి సల్లవాళ్ళు రెల్లవాళ్ళంతా హాజరయ్యాడు.

అలెగ్జాండర్ హీలి మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో పాల్గొన్నాడు.

1918లో గాయపడి అనేక మాసాలు మంచంలో పడుంచి 1919లో పూర్తిగా కోలుకున్నాడు. తరువాత ఓ సంవత్సరానికి బెర్తా జార్జిని వివాహం చేసుకున్నాడు. వివాహమయ్యాక దంపతులిద్దరూ పెన్నెసి నుంచి న్యూయార్క్ రాష్ట్రం వెళ్ళిపోయారు. హేరీ "కార్నర్ విశ్వవిద్యాలయం"లో వ్యవసాయ శాస్త్రంలో మాస్టర్స్ డిగ్రీ తీసుకున్నాడు.

ఇలాకా వచ్చిన మొదట్లో బెర్తా యింటికి తరచు ఉత్తరాలు రాసింది. రొమ్మిడి నెలలు గడిచాక అవి మందగించాయి. సింతియా, విల్ పామర్ కంగారు పడిపోయారు. సింతియా న్యూయార్క్ కి ప్రయాణం కట్టింది. ఆమె బైలేరటానికి యింకా రెండు రోజులు వ్యవధి వుందనగా ఆర్థరాత్రి తలుపు తట్టిన చప్పుడై సింతియా గబగదా లేచి వచ్చి తలుపు తీసింది. విల్ పామర్ ఆమె వెనక నిలబడ్డాడు.

ఎదురుగా కూతురు బెర్తా, అల్లుడు అలెగ్జాండర్ హేరీ.

"సారి, అమ్మా. ఉత్తరం కూడా వాయలేక పోయాం. నువ్వు ఆశ్చర్య పడిపోయే బహుమతి తెచ్చాం" అంటూ బెర్తా తల్లికి చుప్పటి చుట్ట అందించింది. సింతియాకి గుండె కొట్టుకుంది. విల్ పామర్ ఆమె భుజం మీదికి వొంగి ఆ మూటకేసి ఆత్మతతో మాస్తున్నాడు. సింతియా పై మదత తీసింది. గుండ్రని, ఎర్రటి బుల్లి మొహం...

అది నేనే—అప్పటికి నేను ఆరు వారాల శిశువుని.

53

నాకు అయిదేళ్ళాచే వాకా మా అమ్మమ్మ, తాతయ్య పెంచారు. నా అయిదో యేట మా తాత విల్ పామర్ మరణించాడు. నేను విపరీతంగా యేడ్చానట! నానా యాగీ చేశానట! నిద్ర మందిచ్చాక ఆ రాత్రి నిద్ర పోయానట!

అమ్మా, నాన్న న్యూయార్క్ నుంచి తిరిగి వచ్చేకారు. అమ్మ స్టానిస్లావ పాఠశాలలో ఉపాధ్యాయునిగా చేరింది. నాన్నగారు లండన్ కంపెనీ నడిపాడు. తాతయ్య మరణం, అమ్మమ్మ దుఃఖం నన్ను ఆమెకి మరింత సన్నిహితం చేశాయి. ఆమె ఎక్కడికి వెళ్ళినా నేను వెంట లేకుండా వెళ్ళేది కాదు. అప్పుడు ద్వారానే మా బంధు వర్గమంతా నాకు పరిచయమైంది. డైయర్స్ బి, చెన్నెసి, ఇంక్ స్టర్, మిచిగాన్, సెయిండ్ లూలా, కాన్సాస్ సిటీ—

విచిత్రమైన పేర్లు... అక్కణ్ణుంచి వచ్చే నా బంధువుల పేర్లు కూడా అంత విచిత్రంగానూ వుండేవి; ఆండ్ ప్లస్, ఆండ్ లిజ్, ఆండ్ బిల్, ఆండ్ వినీ, కజిన్ జార్జియా... మునిమాపువేళ దాటి చీకట్లుకమ్ముకునే వేళ అందరూ కుర్చీల్లో కూర్చుని మా వంశచరిత్ర గురించి గర్వంగా చెప్పుకునేవాళ్ళు. అప్పట్లో నాకది బొట్టుబొట్టుగా అర్థమైంది. ఆ ఆసక్తి తరవాత నన్ను మా తరతరాల వంశ పుషాన్ని సమూలంగా, సమగ్రంగా తరచి తెలుసుకోడానికి చోపాదం చేసింది.

మా అమ్మ జెర్సీ 1981లో తన ముప్పయి ఆరో యేట మరణించింది. తరువాత రెండేళ్ళకు మా నాన్న రెండవ వివాహం చేసుకున్నాడు.

రెండో ప్రపంచ యుద్ధం ప్రజ్వరిల్లే నాటికి నాకు పదిహేడేళ్ళు. కాలేజీలో రెండో సంవత్సరం పూర్తయింది. అప్పుడే అమెరికా తీర భద్రతా వళంలో చేరాను. నైరుతి పసిఫిక్ సముద్ర జలాల్లో పయనించే యుద్ధ సామాగ్రి రవాణా ఓడలో పనిచేస్తూ నన్నీ బృహత్తర పుస్తక రచనలు పురికొల్పిన ఓ సుదీర్ఘ యాత్రా పథంలో హఠాత్తుగా కాలు పెట్టాను.

ఆ ఓడలో ఓ చిన్న రైబ్రరీ వుండేది. అందులో వుండే పుస్తకాలన్నీ ఆవురావురుమంటూ చదివేశాను. చిన్నప్పటి నుంచీ నాకు సాహస గాథలు వదవటమంటే సరళిపి. ఆ బుల్లి గ్రంథాలయంలో వున్న పుస్తకాలన్నీ ముమ్మారు చదివాక అటువంటి కథలు నేనే ఎందుకు రాయకూడదు అని పించింది. అలా నా రచనా వ్యాసంగానికి అంకురార్పణ జరిగింది. చాలా రచనలు చేశాను. 1959లో పదవీ విరమణ చేశాక నా పూర్తి కాలాన్ని రచనా వ్యాసంగంలోనే వెచ్చించాను.

ఆ సమయంలో ఒక పత్రిక వాళ్ళు నన్ను లండన్ పంపించారు. ఓ రోజు బ్రిటిష్ మ్యూజియంలో యధాలాపంగా తిరుగుతూ నేనెన్నడో అస్పష్టంగా చిన్న రోజెట్టా శిలని యాదృచ్ఛికంగా చూడడం తటస్థించింది. ఎందుకో తెలియక ఆ శిల నన్ను మంత్ర ముగ్ధుణ్ణి చేసింది. దాన్ని గురించి మ్యూజియం గ్రంథాలయంలో దొరికిన ఓ పుస్తకం సంపాదించి అధ్యయనం చేశాను.

ఆ శిల నైలు నదీ మైదానంలో దొరికిందట! దాని మీద మూడు లిపులు చెక్కివిడిగా చెక్కివున్నాయ్. ఆ మూటిలో ఒక లిపి ఎవరికీ అంతుబట్టలేదు. కనుక ప్రయత్నించి చూశారు. ఈ ప్రపంచంలో ఆ లిపిని తర్జుమా నెయ్యకలిగిన వాడు పుట్టలేదని మహామహాలంకా నిర్ధారించారు. అప్పుడు జేన్ హోపొలియన్ అనే ఓ ఫ్రెంచి పండితుడు ఆ చిక్కుముడి విప్పదేశాడు. ఆ మూడు లిపుల్లో వస్తువు ఒక్కటే. మానవ జాతి తొట్టతొలి కాలపు చరిత్ర శిలపై చెక్కిన అక్షాత లిపిలో నిక్షిప్తమై వుంది.

ఆ అద్భుతం నన్ను చకితుణ్ణి చేసింది. ఇంగ్లండు నుండి అమెరికాకు

తిరిగిచ్చేప్పుడు ఆ విమాన ప్రయాణంలో చటుక్కున నా కొక ఆలోచన తట్టింది. రాతిరో చెక్కిన మూడు లిపుల ఆధారంతో ఆ ప్రెంచి పండితుడు అజ్ఞాత మానవ గణాన్ని వెలికి తియ్యగలిగాడు. అవ్వ, అంబోలిజ్ ప్రభువులు నోటి మాటల్లో చెప్పుకున్న చరిత్రలో, నా ఆఫికన్ పూర్వీకుడు ప్రస్తావించినట్లు చెప్పుకున్న విచిత్ర శబ్దాల్లో నాకు తెలిసి అర్థం, అర్థం వున్నాయి. ఆ విచిత్ర శబ్దాల్ని గురించి ఆలోచించటానికి పూనుకున్నాను.

ఆయన తన పేరు "కిస్-టే" అని చెప్పుకున్నాడు. గిటార్ వాయిద్యాన్ని "కో" అని వ్యవహరించాడు. వర్తనియాలో నడిసి "కాండే బో లాంగ్" అని పిలిచాడు. అవి మొనతేలి పదునుగా చెవిని తట్టే శబ్దాలు. "క" అనే అక్షరం ఆ శబ్దాల్లో కొట్టొచ్చినట్టుగా వుంది. బహుశా యీ శబ్దాలు కాల ప్రవాహంలో అనేక మార్పులకు లోనై వుండవచ్చు. అయినా, మా వంశ మూల పురుషుడు మూట్లాడిన యేకో ఒక నిర్దిష్ట ఆఫికా థాష తాలూకు సత్య సంబంధమైన ఛాయలు నిస్సందేహంగా ఆ శబ్దాల్లో వున్నాయి. యే నిర్దిష్టమైన ఆఫికా థాష అది? దాన్ని నేను కనిపెట్టడానికి యీ ప్రపంచంలో యేదైనా మార్గం వుందా? అని నేను ఆలోచనలో కూరుకు పోయి వున్న తణాన మా విమానం స్కూయాల్లో దిగటానికి చక్కర్లు కొడుతోంది.

54

వాషింగ్టన్ డి. సి. లో ప్రాచీన పత్ర భాండాగారంలో అంమాన్సు బిల్లా జనాభా లెక్కల మైక్రోఫిలిం చుట్టల్ని ప్రొజెక్టరులో దూర్చి మీరు నొక్కాను. దేన చేతి పేర్లు కళ్ళముందు ఆడాయి. కాని నాకు కాబాల్సిన పేర్లు ఎంత సేపటికీ రావే. అయినా పట్టు విదవకుండా ఓపిగ్గా చూస్తున్నాను.

టామ్ ముర్రే, నల్లజారి, కమ్మరి-

ఇరిన్ ముర్రే, నల్లజారి, గృహిణి-

నా గుండె గొక్కుతోకొచ్చింది. మా అమ్మ అక్కల పేర్లన్నీ పరసగా వచ్చాయి. మా అమ్మమ్మ తన చుట్టవక్కాల్ని, దాయాదుల్ని చుట్టూ చేర్చుకుని అనేక వందల సార్లు ప్రస్తావించిన పేర్లవి. నాకు కలిగిన థావావేశం మాటల్లో చెప్పలేను.

అది నా ఉక్తాహానికి దీపిచ్చింది. తనపద్మ గ్రంథాలయానికి గాలించాను. ప్రాచీన పత్ర భాండాగారాలన్నీ తెలికాను. ఏ కొంచెం క్లా దొరి

కినా దాన్ని పట్టుకుని ఒక అభేద్య రహస్యాన్ని భేదిద్దామని నా తపన. మి
రాజ్య సమితి లాబీల్లో తిరిగే అనేక మంది ఆఫీసర్ దేశం దౌత్యోద్యోగుల్ని
నిలబెట్టి నాకు తెలిసిన ఆ శబ్దాల్ని వల్లించాను. వాళ్ళు నా వంక వింతగా
చూసి మారుమాట్లాడకుండా వీపు తిప్పి వెళ్ళి పోయారు. వాళ్ళని నిందిం
లాభం లేదు. ఆ విచిత్రమైన ఆఫీసర్ శబ్దాల్ని నా దెన్నెసే ఉచ్చారణతో వాళ్ళ
ముందు వల్లిస్తే వాళ్ళు మాత్రం యేం చెప్పగలుగు?

ఆఫీసర్ భాషా శాస్త్రంలో ప్రసిద్ధుడైన డాక్టర్ వాన్సి నాకి ఫోన్ చేసి
విస్కాన్సిన్ వెళ్ళి కలిశాను. నాకు తెలిసిన ఆ అయిదారు ఆఫీసర్ శబ్దాల్ని
ఆయనముందు వల్లించాను. నా చిన్న తనం నుంచీ ఎన్నో తూర్పు నేను విన్న
కథ యావత్తూ ఆయనకి చెప్పాను. చాలి దాగా పొద్దుపోయింది. అక్కడే
పడుకుండిపోయాను. మర్రోజు ఉదయం నేనాయన్ని కలిసినప్పుడు ఆయన
మొహం గంభీరంగా వుంది. నేను క్రిందటిరాత్రి నిద్రపోయాక ఆయన చాలా
సేపు మేలుకుని కూర్చుని ఆలోచించాడట. తనకి తెలిసిన వేరే ప్రొఫెసర్ తో
ఫోన్లో చాలాసేపు సంప్రదించాడట! చివరకి నేను వల్లించిన శబ్దాలు
“మాండింకా” దాషకి చెందినవని ఆయన తెల్పాడు. ఆపేరే నేనెప్పుడూ విన్నేదు.

“జోలోంగ్” అంటే మాండింకా భాషలో ప్రవహించే నీరు లేదా నది
అని ఆయన చెప్తూ “కాంబే” అనేది గాంబియా నదిని నూచిస్తుందని స్పష్టం
చేశాడు. ఆ నది పేరు కూడా నేనెప్పుడూ విన్నట్టు గుర్తు లేదు.

ఉటికా కాలేజీ సెమినార్ లో మాట్లాడమని కోర్తూ నాకు అందిన ఆహ్వా
నాన్ని పురస్కరించుకొని అక్కడికి వెళ్ళిన సందర్భంలో ఒక విచిత్రం జరి
గింది. నన్ను ఆహ్వానించిన ప్రొఫెసర్ తో ప్రసంగ వశంగా “గాంబియా”
పేరు ప్రస్తావించాను.

“గాంబియా! ఆ దేశం నుంచీ వచ్చిన విద్యార్థి హామిల్టన్ లో వున్నట్టు
ఎవరో చెప్పారు” అన్నాడాయన.

వెంటనే ఎకాయేకే అక్కడికి పరిగెత్తాను. ప్రొఫెసర్ చార్లెస్ టాడ్ ఆ
విద్యార్థి పేరు చెప్పాడు, ఏబోమాంగా. సరాసరి అతన్ని కలిశాను. పొగ
మసిలా నల్లగా వున్నాడు. మితవాషి. నేను చెప్పిన శబ్దాలు గాంబియాలో
మాట్లాడే మాండింకా పదాలని అతను నిర్ధారించాడు. ఆ శబ్దాలు నానోటి
వెంట రావటం విని అతను ఆశ్చర్యపోయాడు.

“నా మాతృభాష మాండింకా కాదు. అయితే ఆ భాషలో నాకు పరి
చయం వుంది” అన్నాడు.

అతను ఓలోఫ్ తెగవాడు. అతనికి నా అన్వేషణ గురించి చెప్పాను.
మరుసటి వారం ఇద్దరం కలిసి గాంబియా బయల్దేరాం.

గాంధీయా రాజధాని బాంజూల్ నగరంలో విమానం దిగాం. ఏబోమాంగా తండ్రి ఆల్ హజీమాంగా గాంధీయా చరిత్ర తున్నంగా తెలిసిన కొంతమంది మిత్రుల్లో కలిసి నా హోటల్ గదికి వచ్చాడు, ఇదివరకంతా ఎందరిముందో వల్లించిందంతా వాళ్ళ ముందు కూడా కక్కేశాను. 1760నాటి నా ఆఫీసా పూర్వీకుడు "కింటే" తన పేరు గురించి చాలా పట్టుదలగా వుండే వాడని నేను చెప్పినప్పుడు వాళ్ళకి ఆసక్తి పెరిగింది.

'మా దేశంలో అతి పురాతన గ్రామాలకు శతాబ్దాల కిందట అక్కడ స్థిరపడ్డ కుటుంబాల పేర్లు వుంటాయి" అని వాళ్ళు చెప్పారు. వెంటనే మ్యాప్ తెచ్చింది. "ఇది కింటే-కుంటా గ్రామం; ఇది కింటే-కుంటా-జాదా-యా గ్రామం" అని వేళ్ళతో చూపించారు.

వాటన్నిటికన్నా వాళ్ళు చెప్పిన యింకొక విశేషం నన్ను ఆమితంగా ఆకర్షించింది. ఆ మారుమూల పురాతన గ్రామాల్లో వందల యేళ్ళ నాటి గత చరిత్రని కళ్ళకు కట్టినట్టు చెప్పే ఇతిహాసకులు యిప్పటికీ వున్నారని విన్నప్పుడు నాకు దిగ్భ్రాంతి కలిగింది. అది నాకు అనూహ్యమైన విషయం. వాళ్ళకి తెలిసి పాత కాలపు సంగతులనేవి వుండవటం. శతాబ్దాల ఆఫీసా ఇతిహాసపు చీకటి కోణంలో దాగిన కథలెన్నయినా వాళ్ళు అవలీలగా అనర్గళంగా చెప్పగలరట.

కింటే వంశ చరిత్ర ఆమూలాగంగా తెలిసిన అటువంటి ఇతిహాస కుణ్ణి వెతికి పట్టుకుని తర్వాత తెలియజేస్తామని వాళ్ళు శలవు తీసుకున్నారు.

నేను ఆమెరికా తిరిగి వచ్చాను. ఆఫీసా చరిత్ర గంభాల్ని ఆపోసన పట్టాను. అంతలో గాంధీయా నుంచీ ఉత్తరం వచ్చింది. కింటే వంశ చరిత్ర కూలంకషంగా తెలిసిన ఓ వృద్ధుడు దొరికాడని, నన్ను బైల్డేరి రమ్మని ఆల్ హజీ మాంగా రాశాడు.

నేను హుటాహుటి విమానంలో గాంధీయా చేరాను. లోగడ నాకు పరిచయమైన గాంధీయా మిత్రులే మళ్ళీ కలిశారు. నా పూర్వీకులు పుట్టి పెరిగిన గ్రామాన్ని కింటే వంశస్థుల కథని గానం చెయ్యగల ఇతిహాసకుణ్ణి వెతికి పట్టుకున్నది వాళ్ళే.

"ఆయన పేరు తెచ్చా కంటి పొఫానా" అని చెప్పారు వాళ్ళు.

"ఆయనేడి?" అనడిగాను.

వాళ్ళు నా కేసి వింతగా చూశారు. "ఆయన ఊర్లో వుంటాడు" అన్నారు.

అక్కడికి వెళ్ళే యేర్పాట్లు పూర్తి చేయటానికి మూడ్రోజులు పట్టింది. అనంతమైన శ్రమపడాల్సి వచ్చింది. కొంత దూరం నదిలో లాంచి మీద

ప్రయాణం; ఆ తరువాత లారీ ప్రయాణం; వివరికి మెట్టు కాలినడక. ప్రయాణంలో వెంట తీసుకుపోవల్సిన మనుషులు పద్నాలుగురు. వాళ్ళలో ముగ్గురు దుబాసీలు. నలుగురు సంగీత వాద్యగాళ్ళు. నేపథ్యంలో సంగీతం లేకపోతే ఇతిహాసకులు నోరువిప్పరట.

మా ఏడు తరాల కింటే వంశ మూల పురుషుడు కుంటా పుట్టి పెరిగి జూహర్ గడ్డ మీద కాలిడిన షణ్ణాన ఓ "ఆతీత అనుభవం" నన్ను పూజ వేసింది. జీవితంలో మరేదీ అధిగమించలేని ఓ ఉద్వేగానుభూతి అది.

జూహర్లో ప్రవేశించగానే డిక్టో జనం యావన్నండీ మా చుట్టూ మూగారు. అది చాలా చిన్న పూరు. జనాభా డెబ్బై మందికి మించి వుందరు రెండు వందల సంవత్సరాల పూర్వం ఎలా వుందో ఇప్పుడూ అలానే వున్నట్టుగా వుంది. నాతోపాటు వచ్చిన దుబాసీలు ముగ్గురూ ఆ ఇతిహాసకుణ్ణి చుట్టూ ముట్టారు. పూర్ణో జనం గుర్రపు నాడ ఆకారంలో నన్ను చుట్టూ ముట్టారు. వాళ్లు నా వంక తేరిపార చూశారు. కాదు వాళ్ళ చూపులు తూపులై నాకు గుచ్చుకున్నాయి. నా అంతరాంతరాల్లో యేదో యింద్రియ మధన ప్రారంభమైంది. అదేవిటో నాకు తెలీదు. నివ్వెరపోయాను. కాస్సేపటికి నా కది ఆకళింపయింది. నేనిదివరలో గుంపులు గుంపుల జనం మధ్య కూర్చుని పోయిన వాన్నే. కాని, అంత మంది కాటుక నలుపు మనుషుల మధ్య చిక్కుకుపోయిన అనుభవం లేదు.

భయ సందిగ్ధాల మధ్య నా దృష్టి నా ఎర్రటి చేతుల మీద పడింది. స్వచ్ఛమైన నెత్తురు ప్రవహించే నిక్కమైన మనుషుల మధ్య సంకర జాతి రక్తం పంచుకుని పుట్టిన కల్తీ మనిషిని నేను! నిష్కళంకమైన మనుషుల మధ్య మైలపడ్డ మనిషిని నేను! అది లజ్జావమాన భరితమైన భయంతర సంచేదన.

దుబాసీల్ని వొదిలించుకుని వృద్ధ కథకుడు సిద్ధమయ్యాడు. జనం నన్నొదిలిపెట్టి ఆయన చుట్టూ మూగారు. ఆయన జనాన్ని తోసుకుని నా చేపు నడిచి నా కళ్ళల్లోకి గుచ్చిగుచ్చి చూశాడు. ఆ కళ్ళల్లో అభివ్యక్తమైన భావాన్ని దుబాసీలు నాకు తెలిసిన భాషలో తర్జుమా చేశారు. "ఈ గడ్డ మీంచి మాలో అనేక మంది అమెరికా అనే చోట, యింకా తదితర చోట్ల ప్రవాసశ్లేషం ఆన భవిస్తున్నారని మా పూర్వీకులు మాకు చెప్పారు."

ఆ వృద్ధుడు నా కెదురుగా కూర్చున్నాడు. జనం విలబిలలాడుతూ ఆయన వెనక చేరారు. కథనం మొదలైంది. ఆయన సగుం వంచి ముందు తంగాడు; శరీరం బిర్రుబిగిసింది. మెడ నరాలు పైకి ఉబ్బాయి. అలాని నోరు వెంట దృశ్య వస్తువుల్లా మాటలు వడివడిగా ఉరవడిగా రాలాయి. శతాబ్దాల

కాలం నుంచీ శాఖోపశాఖలుగా విస్తరించిన కిందే వంశ పుష్క విపుల వర్ణన బైబిలు కథాకథన శైలిలో నడిచింది.

నా వెంట వచ్చిన దుబాసీలు సంక్షిప్తంగా చెప్పిన సారాశం: ప్రాచీన మాలీ దేశంలో కిందే వంశం అవతరించింది. కిందే వంశంలో పురుషులు సాంప్రదాయకంగా "అగ్నిని జయించిన" కమ్మరులు. కాలక్రమంలో, కిందే వంశంలో ఒకశాఖ మారెటానియా దేశంలోకి చొచ్చుకువచ్చింది. ఆ శాఖ వాడైన కైరబా కుంటా కిందే గాంబియా దేశానికి తరలివచ్చాడు. ఊరుదాటి, యేర్లుదాటి ఆయన చివరికి జఫారు చేరుకున్నాడు. ఇక్కడే ఆయన సైరెంగ్ అనే మాండింకా కన్యని వివాహం చేసుకున్నాడు. ఆ కళత్రానికి జానే, సలాం అనే యిద్దరు కొడుకులు. ఆయేషా ఆయన రెండవ భార్య. ఆమె కుమారుడు ఉమరో. ఉమరో భార్య బింటా కెప్పా. 1750 - 80 సంవత్సరాల మధ్య ఉమరో బింటాలకి నలుగురు కొడుకులు పుట్టారు; కుంటా, లామిన్, సువాడూ, మాడి.

"భూపతి సైనికులు వచ్చిన" కాలంలో ఆ నలుగురులో పెద్దవాడైన కుంటా కట్టె కొట్టుకురావటానికి అదనికి వెళ్ళాడు..."

వృద్ధుని కథనం అనర్గళంగా సాగిపోతోంది.

నేను మొద్దుపారిపోయి కూర్చున్నాను. నా ఒంట్లో నెత్తురు స్తంభించి పోయినట్లయింది.

ఎక్కడో టెన్నెసీ రాష్ట్రంలో హెన్నింగ్ నగరంలో నా మాతామహుల యింట్లో పంచపాళీలో కూర్చుని పదే పదే అవ్వ చెప్పిన కథ. నా చిన్న కనంలో పదుల తూర్పు విన్న కథని జీవితమంతా యీ మారుమూల ఆఫీకా కుగ్రామంలో గడిపిన యీ మనిషికి తెలిసే అవకాశమే లేదు... నా నోటు పుస్తకం తెరిచి మా అమ్మమ్మ చెప్పిన కథని రాసుకున్న పేజీలు ఒక దుబా సీకి చూపించాను. చకచకా చదివి, షణకాలం నిర్భాంతపోయి ఆ పేజీలు వృద్ధుడికి చూపి ఆయనో గబగబా మాట్లాడాడు. ఆయన మొహంలో ఆంగోళన కనిపించింది, ఆయన లేచి నిలబడ్డాడు. నేనిచ్చిన నోట్‌బుక్‌ని పైకెత్తి చూపించి మాండింకా భాషలో ఘేదో చెప్పాడు. జనమంతా కళవళ పడిపోయారు.

ఎవరూ యే ఆదేశం యివ్వకుండానే, వాళ్ళంగనూ నా చుట్టూ దడి కట్టినట్టు నిలబడ్డారు. నెమ్మదిగా, బిగ్గరగా మృదువుగా ఘేదో ఉచ్చరిస్తూ, చెట్టాపట్టాలేసుకుని నా చుట్టూ కదిలారు; మోకాళ్ళమీద పైకెగిరారు. వాళ్ళ పాదాల తాకిడికి ఎర్రదూళి పైకి లేచింది. గునుల్ని కోసుకుని ఓకారు రల్లడి శ్రీ బిడ్డనెత్తుకుని నా వేపు దూసుకొచ్చింది. నా చేతుల్లోకి బిడ్డని విసిరింది.

"తీసుకో" అని సైగ వేసింది. బిడ్డని పట్టుకుని హత్తుకున్నాను. ఒకరి తరవాత ఒకడు మొత్తం పన్నెండుగురు స్త్రీలు తమ బిడ్డల్ని నా చేతుల్లోకి తోసి తిరిగి తీసుకున్నారు. మానవజాతి అత్యంత ప్రాచీన ఆచార సంప్రదాయాల్లో అదొకటి.

చేతులు పైన పెట్టటం అనే ఆ ఆచారంలో ఒ గొప్పభావం వుంది : "మనం అనే యీ మాంసపు ముద్దలో మేం నీవు; నీవు మేం"

తిరుగు ప్రయాణంలో ఊరూరా జనం రోడ్డుపక్కల నిలబడి చేతులు పుతూ యేదో అరిచారు. నేనూ చేతులుపాను. నా కంటేముందే అంచె దప్పుల మీద నా గురించి సమాచారం ప్రసారమైంది. వాళ్ళంతా యేం అరుస్తున్నారో క్రద్ధగా ఆలకించాను. "మిస్టర్ కింటే! మిస్టర్ కింటే!"

ఇక్కడోక మాట నన్ను చెప్పనీయండి. నేను మనిషిని; పురుషుణ్ణి. ఓ పరితాపం నా కాలి చీలమండలమీద ఎక్కడో కాటు వేసింది. అది పైకి పోకింది. "మిస్టర్ కింటే!"...చరిత్రలో తోటి మనుషులమీద జరిపిన సమస్త అమానుష ఆత్మాధానాల వట్టి నేను బాపురుమని విలపించినట్లనిపించింది. మానవ జాతి చరిత్రమీద అది చెరగని మచ్చ...

అమెరికా తిరిగి వచ్చాక పుస్తకం రాయాలని నిశ్చయించుకున్నాను.

పన్నెండు సంవత్సరాలు శ్రమించాను. అయిదు లక్షల మైళ్ళు తిరిగాను కుంటా కింటే బాల్యం, యవ్వనం, చెర సముద్రయానం కళ్ళకి కట్టినట్లు చిత్రించడానికి అమెరికా నుంచి ఆఫ్రికాకు మళ్ళివెళ్ళి ఓ నల్ల రేపు పట్టణం నుంచి అమెరికాకు సరుకుల నౌకలో ప్రయాణం చేశాను. రాత్రి భోజనా అయ్యేక బట్టలు విప్పేసి కేవలం ఐనీను ద్రా యర్లతో ఓడ అడుగు గదిలోకి దిగి గట్టిగా గడుగ్గా పున్న చెక్క పలకమీద వెల్లకిలా పడుకున్నాను. అలా పది రాత్రులు గడిపాను. కుంటా కింటే ఆనాడు వోడ సౌరంగం బలగా చెక్క పలక మీద పండుకుని యేం చూశాడో, విన్నాడో, వాసన చూశాడో యే సంవేదన అనుభవించాడో, యేం ఆలోచించాడో ఊహించటానికి ప్రయత్నించాను. నాటికి నేటికి పాలిక ఎక్కడ? అసంభవం, హాస్యాస్పదం, ఎలాగోలాగు—మనుషుల్ని సరుకులుగా మార్చి రవాణా చేసిన అమానుష సముద్ర యానం చిట్టచివరికి పూర్తయిపోయింది.

గాంధీయా నుంచి బానిసల్ని ఎక్కించుకొచ్చిన ఓడకి 'నాప్లిన్' అనే పోట లంగరు దించారని మా అమ్మమ్మ తరచు చెబుతూ వుండేది. అది ఆనా పోలిస్ అని నాకు తెలుసు. గాంధీయా నది దాటి అట్లాంటిక్ మహాసముద్రం మీదుగా ఆనాపోలిస్ చేరిన ఆ ఓడ ఏది? అది తెలుసుకుందుకి లండన్ లో గ్రాంట్స్ నౌకా రవాణా సంస్థని సంధించాను. రోజులతరబడి ఏకదీక్షతో

పాత రికార్డులన్నీ తెలికాను. వెయ్యి చిట్టాబతు పైగా వెలికాను. ఫలితం కనిపించలేదు. 1023వ చిట్టా చటుక్కున నా దృష్టిని ఆకట్టుకుంది. 1766-67 సంవత్సరాల మధ్య గాంబియా నుంచీ బైల్డేరిన ఓడల జాబితా అందులో వుంది.

ఓడ నెం. 18.

1767 జూలై, 5- ఓడపేరు లార్డ్ లెగోనియర్.

బైల్డేరిన స్థలం : గాంబియా నది.

గమ్యం : ఆనాపోలిస్.

ఆ సమాచారం గణగబా నోథ్ బుక్ లో రాసుకుని బుటాబుటి విమానంలో హ్యూయర్క్ చేరుకున్నాను. వెంటనే వాషింగ్టన్ బైల్డేరాను. వాగన్ బ్రౌన్ రాసిన "ఆనాపోలిస్ రేవులో నౌకల రాకపోకలు" అనే పుస్తకం నా మనో నేతంలో తిరిగింది. రేత గోధుమరంగు అట్టు, వాషింగ్టన్ లో కాంగ్రెస్ లైబ్రరీలో ఒకప్పుడు ఆ పుస్తకం మీద నా దృష్టి పడింది. కాని నా పూర్వీకుడు కుంటా కింటే ప్రయాణం చేసిన ఓడ తాలుకు వివరాలు అందులో వుంటాయనేది అనాడు నా ఊహ కందలేదు.

వాషింగ్టన్ లో దిగి దిగానే టాక్సిలో లైబ్రరీకి పరుగెత్తాను. షబాల్లో ఆ పుస్తకం తెప్పించుకుని పేజీలు తిప్పాను. లార్డ్ లెగోనియర్ 1767, సెప్టెంబర్ 29న ఆనాపోలిస్ రేవులో దిగింది.

కాదు అదైకు తీసుకుని సరాసరి ఆనాపోలిస్ బయర్డేరిపోయాను. మేగీ లాండ్ గజెట్ మైక్రో ఫిలిం చుట్టని ప్రొజెక్టర్ మీదికెక్కించి చూస్తున్నాను. అక్టోబర్ మొదటి సంచికలో లార్డ్ లెగోనియర్ వివరాలు కళ్ళముందు అదాయి.

ఆ రోజు 1967, సెప్టెంబర్ 29 సరిగ్గా రెండువందల సంవత్సరాల క్రితం మా తాత ముత్తాత తాత తాతని మోసుకొచ్చిన ఓడ ఆనాపోలిస్ రేవులో ఆగింది. నా కళ్ళల్లో నీళ్ళు నిలిచాయి.

"3,265 ఏనుగు దంతాలు, 3,700 పౌండ్ల మైసం, 800 పౌండ్ల ముడిప్రత్తి, 32 ట్లాన్సుల బంగారం, 96 మంది 'సీగ్'లు మార్గ మధ్యంలో. వలభై యిద్దరు మరణించారు."

ఆ తొంభై ఏనుగులుగుర్లో కుంటా కింటే ఒకడు. అతన్ని సంతలో కొనుక్కున్న జాన్ వాలర్ దస్తా వేజులో ఒకచోట ఒక సీగ్ మగ బానిస 'టోవీ' పేరు కనిపించింది.

మైగాడ్ !...

చిక్కుముడి ఎడిపోయింది. ఓ అభేద్యమైన రహస్యాన్ని భేదించాను